KANDİL GECELERİ VE BİN YILLIK YANILGI

MEHMET EMİN AKIN

MEDARİK YAYINLARI

GENİŞLETİLMİŞ 2. BASKI

بسم الله الرحمن الرحيم

KANDİL GECELERİ VE BİN YILLIK YANILGI

MEHMET EMİN AKIN

Medarik Yayınları: 12

KANDİL GECELERİ VE BİN YILLIK YANILGI

Mehmet Emin AKIN

Dizgi, iç düzen: Medarik Yayınları

Kapak: Mehmet S. Fidancı

Birinci basım: Şubat 1996

İkinci basım: Eylül 2008

Kalkan Matbaacılık

ISBN: 978-9944-340-11-3

Medarik Yayınları

Fevzi Çakmak-II Sokak No: 38 / 21 Kızılay/Ankara

Telefon, faks: (0312) 231 84 59

e-mail: medarik@gmail.com

KANDİL GECELERİ VE BİN YILLIK YANILGI

MEHMET EMİN AKIN

MEDARİK YAYINLARI

Hamd ancak Allah'adır. O'na hamdeder, O'ndan yardım dileriz. O'ndan bizi hidayete erdirmesini ister ve O'ndan bağışlanmamızı dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah kimi hidayete erdirmişse onu saptıracak kimse yoktur ve Allah kimi de saptırmışsa, ona da hidayet edecek kimse olamaz.

İÇİNDEKİLER

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BEŞİNCİ BÖLÜM

ALTINCI BÖLÜM

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

"Kandil Geceleri ve Bin Yıllık Yanılgı" isimli bu çalışmamız, yaklaşık yirmi beş yıllık geçmişi olan bir düşünceden doğmuş ve ilk olarak on iki yıl önce yayınlanmıştı. Aradan bunca yıl geçtikten sonra, elde edemediğimiz bazı kaynaklara ulaşmamız ve bu konuyla ilgili gündemin de hala tazeliğini koruması sebebiyle, kitabımızı genişleterek yayınlamayı daha hayırlı gördük.

Çocukluğumda, en sevdiğim günler arasında bayramlar, "mevlid" günleri ve geceleri gelirdi. Bu gecelerde camilere genellikle çocukların alınmamasına rağmen, camilerde yaramazlık yapan çocukların aksine, daima "mevlid"i (*Vesiletu'n-Necât*) okuyan hafızların ve mevlidhanların yakınına oturur, onların ağızlarına bakar, hangi makamla okuduklarını öğrenmeye ve ağızlarından okuyuş tarzlarını kapmaya çalışırdım. Bütün çocuklar gibi; ben de, özellikle Ramazan ayının son on günü girdiğinde camilere ve mescidlere mevlid dinlemek ve cemaate dağıtılan; lokum, şeker ve gül suyundan almak için giderdim.

Ailemizde, hem merhum dedemin hem de babamın da sesleri çok güzeldi. Babam, köyümüzde hatırlayabildiğim kadarıyla, *Hammo'ye Ossık* denen bir arkadaşıyla bazı Ramazan gecelerinde, yaklaşık iki yüz yıl önce beraati dedelerime ve onun evladına tahsis edilen köyümüzün taştan yapılmış camiinde yan yana otururlar ve heyecanla ve tiz sesleriyle mevlid okurlardı. Bu herkesin hoşuna gittiği gibi, benim de hoşuma giderdi. Elbette ki bu, onların Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sevgisi sebebiyle icra ettikleri bir şeydi ve bundan da dünyalık talep etmiyorlardı. Fakat Süleyman

Çelebi'nin "*Vesiletu'n-Necât*" (Mevlid) kasidesindeki hataları fark edecek ve bunu ıslah edecek ilimden ve de bilgiden mahrumdular. Anadolu'da insanların birçoğu, Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sevgilerini izhar edecek daha sahih bir ilmi ve ameli uygulamayı bilemediklerinden; Sünnet'teki ibadet ve duaların önemli bir kısmını ihmal ettikleri halde, Ramazan ayında "mevlid" okutmaya özen gösterirler ve mevlidi kimi zaman gözyaşları içinde dinlerler.

Mevlid'in, Osmanlı döneminde resmi olarak kutlanmasının üzerinden yaklaşık beş asır geçmesine rağmen, hala sevilerek okunmaktadır. Mevlid kasidesinde, hadis ve rivayet ilmi cihetiyle içerdiği hataları ise fıkhetmeden okuruz. Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sevgisine verilen değer sebebiyle de "Mevlid", bu yönüyle incelenmeye muhtaçtır. Halkın bu kasideyi (*Vesiletu'n-Necât*) şevkle dinlemesinin önemli bir sebebi, âlimlerin onun övgü dolu sözlerinde "hadis ilimleri"ne muhalefet ciheti üzerinde durmayışlarındandır. Bundan daha önemli olan husus ise, Osmanlı'da olduğu gibi, Cumhuriyet döneminde de devlet otoritesinin bunu meşru görmüş olmasıdır. Bu sebeple de ilim ehlinden kimse bunun üzerinde hatırı sayılacak bir şekilde durmamış ve başını ağrıtmak istememiştir.

Cumhuriyet döneminin; acımasız İslâm karşıtlığı ve din düşmanlığı politikası Kur'an ve Sünnet ilimlerini öğrenmekten alıkoyduğu ve bu ülkenin asıl sahipleri olduğumuz hakikatini dile getirmeyi dahi yasakladı. Bu dönemde, rejimin baskıları ve İstiklal Mahkemelerinin korkusu yüzünden, Müslümanlar kendilerini bu ülkede yalnız ve sahipsiz hissetmeye başladılar. İslâmî ilimlerin yasaklandığı ve âlimlerin acımasızca darağaçlarına çekildiği bir devirde "mevlid" okuma; Müslümanların bir nevi eski günlerinin ihtişamını yâd etmek için bir vesile olmuştur. Böyle olmakla beraber bunu istismar eden cemaatler ve insanlar da olmadı değil. Hatta İslâm'la hiç ilgisi olmayanlar dahi bu ülkede cami hocalarına ve hafızlara görkemli mevlidler okutmuşlardır. Hafızası biraz canlı kalmış olanlar bunu çok iyi hatırlar.

Çocukluğumuz, bu ülkede ihtilallerin, darbelerin ve iç kargaşaların gölgesinde bir rüzgâr gibi gelip geçti. Derken, kaderin rüzgarı bizi, Cemal Abdunnasır tarafından zulmen idam edilen ve şehadeti bize daima ışık tutan Seyyid Kutub'un (rh.a) memleketi

Mısır'a, Yusuf'un *(aleyhisselam)* diyarına aldı götürdü. İşte birçok düşüncem bu seyahatle değişmeye başladı.

İbn Teymiyye'ye sövmemizi isteyenlerin ve din adına bizi aldatanların ve halkın Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* olan sevgisinde ifrat gösterip birçok bid'atı -hakeza Mısır'da gördüğüm gibi- işlemelerine cevaz veren sufilerin ve onlara benzeyen avamın rızasını; ilimlerine rağmen kendilerine şemsiye edinen ilim ehlinden bazılarının da yanılgılarını anlamaya başladım. Bu benim için ciddî bir değişimin ve bir mücadelenin başladığının işareti idi. Hurafe ve bid'atlerin en güçlü olduğu memleketlerimizden birisi de ne yazık ki Mısır'dır. Mısır, bid'atlerin çok yaygın olduğu, tarikat ve sufîlerin, devlet tarafından desteklenip tanındığı ve Fatımîler döneminden kalmış Hüseyin (ra) mevlidleri ve buna benzer dinî günlerin anılması için günlerce festival havasında törenlerin yapıldığı bir beldedir. Birçok yönüyle Türkiye'deki dinî doku ve yaşayışa benzeyen bir yapıya sahip olmasına rağmen, burada tavsifi mümkün olmayan bid'at ve hurafeler de işlenmektedir. Allah'a hamdolsun, 2003 yılındaki son ziyaretimde gördüğüm kadarıyla İslâm'a dönüş eskisinden çok daha iyi ve güçlü bir şekilde göze çarpar biçimde zuhur etmiş ve en büyük şehirden en küçük köye kadar İslâm gözle görülür hale gelmiş.

Üniversite yıllarımızda, mal elde etmek için Mısır'da,Kur'an karilerinin; futbol takımı veya müzik grubu oluşturur gibi, takım oluşturarak, evliliklerde, cenazelerde ve benzeri günlerinde, ticarî amaçlı Kur'an okumalarını görünce; Türkiye'de mevlithanlıktan servet sahibi olanların yaptıkları üzerinde düşünmeye ve Müslümanların "kandil geceleri ve mevlid" münasebetiyle işledikleri bid'atlerin ve hataların kaynağına inerek, bunun kısa da olsa tarihî seyrine değinmeye ve bugünler münasebetiyle yapılan dua ve ibadetlerin aslının olup olmadığı hakkında bir şeyler yazmaya karar verdim. Fakat kalemi elime almam yıllar sonra gerçekleşecek ve bunun ilk satırlarını 1994 yıllarında yazmak nasip olacaktı.

Bu kitabımız hazırlarken; el-Beyhâkî'nin *Fedâilu'l-Evkât*, Muhammed İbn Vaddah'ın *el-Bidau ve'n-Nehyu Anhâ*, İbn Receb el-Hanbelî'nin *Letaifû'l-Mearif*, Ebu Şame'nin *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*, İbnu'l-Hâc el-Malikî'nin *el-Medhal*, et-Turtuşî'nin *el-Havadisu ve'l-Bidau*, İz İbn Abdisselam'ın

Risaletün fi Zemmi Salâti'r-Regaib, İbnu'n-Nehhâs'ın *Tenbihu'l-Ġafilîn an 'Amali'l-Cahilîn*, İbn Hacer'in *Tebyînu'l-Aceb*, es-Suyutî'nin *el-Emru Bi İttiba' ve'n-Nehyu Ani'l-İbtida*, Alıyyu'l-Karî'nin, *el-Esrâr el-Merfûa fi'l-Ahbar el-Mevdûa*, Abdulhay el-Leknevî'nin (Luknuvî), *el-Âsâr el-Merfua* adlı kitaplarından yararlandık.

Bu kitaba, hangı sebeple "*Kandil Geceleri ve Bin Yıllık Yanılgı*" adını verdiğimiz, kitap okunduğunda daha açık bir şekilde görülecektir. Meseleyi yanılgı babında ele alışımızın sebebi, konuya bir nasihatçi ahlakı ile yaklaşmak içindir. Kitapta da göreceğimiz gibi, dinimizin mısbahları (meşale) hükmünde olan âlimlerimiz; mezheplerinin farklılığına rağmen, bid'at olan münasebetlere karşı aynı hassasiyeti göstermişler ve dinde bid'at ihdasını şiddetle reddetmişlerdir. İslâm'ın saf bir rabbanî din oluşuna zarar veren en tehlikeli şey, hevanın, ilim adamlarına bulaşmasıdır. Heva, kimi zaman ilim adına ortaya çıkar ve kimi zaman da ırkî gelenekler ve Millî hususiyetler adına baş gösterir.

Bu kitabımızın birinci baskısının üzerine, kendilerini Müslümanların önünde ilim ehli görenlerin, kimi zaman sözlü ve kimi zamanda yazı yoluyla bu konunun ele alınmasından rahatsızlık duyduklarını gördük.

Bir zamanlar bir ilahiyat fakültesine dekanlık etmiş olan bir insanın ramazanın ilk iftarı için bir şahsın kabrini (*) putperestlerin tapınağı haline getirircesine ondan dileklerde bulunan bir topluluğu eleştirmekten çekinip bundan birçok sosyolojik yararların elde edilmesinin de söz konusu olduğunu, tanınan bir TV kanalında söylemesi, Türkiye'de bazı din âlimlerinin kimliğini göstermesi açısından çok önemli bir işarettir. İslâm'ın sahih akidesi, böylece halktan gizlenmektedir. Din'in; sahih bir tevhid akidesi üzere anlatılmasına razı olmayan ve tevhide en sert tavrı gösteren laik re-

---

(*) İstanbul'daki Oruç Baba türbesinde Ramazan ayının ilk günü insanların toplanarak sirke ve şekerle iftar ettikten sonra orada yatan zattan dilek dilerler veya onu aracı edip Allah'tan dilekte bulunurlar. İşte "sosyolojik" olarak birçok yararının bulunduğu söylenen merasim budur. Cahiller kabir ehline tevessül ederken, âlimler de seyredip durdular ve bir şey demediler. Hâlâ da bir şey demek istemiyorlar. Fetva veren mercilerin ve ilim ehlinin bu şirk kokan merasimler karşısında susmaları, İslâm'a mal edilen bir utanç olarak devam etmektedir.

jimin çizdiği çerçevede; millî bir din anlayışı ve ırkî bir yorumdan yana olanlar; Türkiye'de kendilerini halkın nezdinde küçük düşürebilir zannıyla tevhid akidesi ve ilmini halka götürmekten daima kaçınmışlar, yumuşak, uzlaşmacı tavırlarıyla bid'at işleyen halkı okşayıcı söylemler geliştirmişlerdir. Bunun için de bu ilim ehli; tevhidden ziyade merasimler ve ferdî ibadet konuları üzerinde daha çok dururlar, ahlaka vurgu yaparlar, fakat sokaklardaki din dışı Helen Uygarlığının giyim tarzını ve ahlakını eleştirmezler ve insanları buna karşı uyarmazlar.

Bu değişimde rol alanlar, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kavmine karşı nasıl bir davet yürüttüğünü sanki unutmuş gibidirler. Onun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kavmi, Rabbanî davetine karşılık O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabına çok zulümler yaptılar ve onları aşağıladılar. Şu hakikati unutmayalım, Allah'ın halis dini için kendini incitmeyenleri, hem Allah ve hem de Allah'ın düşmanları incitir. Birçok ilim ehli, bâtılı ve hakikati gördüğü halde, hakkı dile getirmekten kaçınıp susmaktadır. Çünkü onların modern ve aydınlanmacı din felsefelerine göre, şimdi bid'at, şirk ve küfr olanı anlatmanın zamanı değildir. Eğer şimdi şirk ve küfr olan akidelerin ve düşüncelerin anlatılması zamanı değilse, sahih olan bir din ne zaman anlatılacaktır?

Biz halis olan dini ve tevhidi öğretirsek, sünnete dönüş ve marufu emretmek kendiliğinden Müslümanların ve toplumun gündemine gelecektir. Bu topluma Kilise usulü bir din anlayışı verilmeye başlandığı içindir ki, İslâm'ın kendi meselelerini dahi konuşmamız İslâmcı (!) aristokrasi ve İslâmcı geçinen sermaye tarafından engellenmektedir. İşaret ettiğimiz bu durum, Türkiye'de millî bir dinî anlayışı intac etmektedir. Bu anlayış tashih edici, mesnedi doğru ve sahih de olsa, farklı İslâmî anlayışlar (elbette ki Kur'an ve Sünneti esas almak kaydıyla) mahkûm etmektedir. Bunun temelinde de ne yazık ki, ırkî ve mezhebî taassuplar olduğu göze çarpmaktadır. Bir ilim ve ictihad mektebi olarak, mezheplerin üzerine te'sis edildiği usûl; sonradan ihdas edilmiş olan bid'atleri kabul etmemesine rağmen, , mezheplerin bazı taraftarlarınca kimi bid'at olan gelenekler, terk edilmemesi gereken sünnetler gibi anlaşılabilmektedir.

Bunda öyle ileri gidildi ki, insanların Rasulullah'tan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sonra O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına uydurdukları hadislere bağlı olarak O'ndan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dört yüz yıl sonra kılmaya başladıkları uydurma namazlar, bazıları tarafından sanki dinin olmazsa olmazı imiş gibi algılandı ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabının sünneti gibi savunuldu. Bunun açık ispatı bu kitabımızdan dolayı bize yöneltilen eleştirilerdir. "Kandil" -ki bir alet olmasına rağmen- bu ülkede kutlanı[tebrik edili]yorsa, varın siz bu ülkede insanların dini fıkhetmedeki kusurunu ve ihmalini bir düşünün!

Ülkenin neredeyse tamamının, bu geceleri "*kandil*" adıyla nitelendirip sonra da geceyi değil de bir aydınlatma aleti olan "kandil"i tebrik etmesinin vehameti, İslâm adına ağlatıcı bir faciadır. Peki, Allah Azze ve Celle'ye hangi şeyleri bereketli kılması için dua etmemizin meşru olduğunu biliyor muyuz? Bu ülkede ne yazık ki din adına hareket edenlerin birçoğu, bu bid'at gecelerden dolayı kendilerine nasihat eden din kardeşlerini fitnecilik ve fesadla suçlayabilmektedir. Bu kavga ve tartışma aslında Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni ihya ve onu yaşatma kavgası değil, millî ve ırkî olan hassasiyetlerin ve saltanat âlimlerinin kabul edip hasen gördükleri uydurma münasebet ve günlerin yaşatılması kavgasıdır. Bunun içindir ki insanlara mevlid okuduğunuzda duydukları huşu', Kur'an okuduğunuzda ve onlara Allah'ın dini ve şeriatını hatırlattığınızda duyduklarından daha etkili ve daha heyecan verici gelmektedir. Acaba neden? Yıllardır ölümüze ve dirimize mevlid okutuyoruz. İnsanın, şairin dediği gibi diyesi geliyor: "*Bu gözü küllü millet*" (*) gafletinden ne zaman uyanacak?

Mevlid'i ve diğer geceleri kutlamayı savunan kardeşlerimiz; farkında olmadan, sanki dinî bir amel haline getirilmeye çalışılan uydurma münasebetlerin doğmasına neden olan "mevzu hadisleri" de savunmuş olmaktalar. Diyelim ki, bu söz yerinde değildir ve onlar sadece bu gecelerin faziletine binaen bu iddiayı sürdürüyorlar, Peki bu gecelerin ihya edilmesini savunan kardeşlerimiz "dört Ehl-i Sünnet mezhebi"nin savunuculuğu yaparlarken *(Allah bu mezheplerimizin İmamlarının cümlesine rahmet eylesin)* bu münasebetleri bu

(*) Bu söz Bahtiyar Vahabzâde'ye aittir.

mezhep İmamlarından hangisinin meşru gördüğünü söyleyebilirler?

Bizi düşündüren diğer bir husus ise, bu geceleri savunanların çoğunun kelam ehli ve "Tevhid ilmi" yerine "kelam ilmi" tabiri kullanan kesimlerden olmasıdır. Hanbelî, Malikî ve Şafiî âlimlerinin -ki onlar da bu anlayışa göre dört ehl-i sünnet mezhepleridir- tıpkı Hanefî âlimlerin bu gecelerdeki münasebetleri eleştirmeleri gibi eleştirmişlerdir. Fakat bu gecelerin özel birer ibadet ve anma zamanı olduğunu söyleyenlere yönelik eleştiriler, kimi zaman bu eleştirileri yapanlara karşı bir aşağılama çabasına dönüşmektedir. Böyle olunca da, sanki Mevlid kutlamayı meşru bir sünnet görmeyenler dalâlet ehli; mevlidi kutlamayı savunanlar ise, tevhid ve hakikat ehli olmuş oluyor.

Mevlid'i kutlamayı eleştiren Müslümanlar selefîlikle yaftalanarak, dinî ve siyasî olarak aşağılanmaya maruz bırakılmaktadır. Hâlbuki bu mesele, bütün fıkhî mezheplerin usulünce el alınabilecek ve hükmü kolayca verilebilecek bir mesele iken, her ne sebeple ise bu mesele; ülkede mevhum bir Tasavvuf ve Selefîlik kavgası var imiş gibi gösterilmeye çalışılmaktadır. Böylece, Selefîlik adı altında sahih eğilimlerin tamamı olmasa da önemli bir kısmı, dinden ve Ehl-i Sünnet yolundan sapma nitelendirilmektedir. Peki, Müslüman kardeşlerimize, sormak gerek, ABD'in ve Rusya'nın selefîlik ile meselesi nedir? Onların da Selefî diye adlandırılan Müslümanlarla (*) acaba "mevlid" gibi bir sorunları ya da "tevessül" gibi, ihtilaflı bir davaları mı var?

(*) Bu ülkede sebepsiz yere bu kavganın kışkırtıcılığını yapan kimi dergi ve gazete yazarları, Bosna'da; Çeçenistan ve Afganistan'da selefîlikle yaftaladıkları Müslümanların Allah yolunda ve Müslümanların; dinlerini, ırzlarını ve vatanlarını korumak için kanlarını severek akıttıklarını galiba unutuyorlar. Bu ülkede, Bosna'da şehid düşen Müslümanların şehadetlerini dahi istismar eden ve onların adı üzerinden cemaatçilik hevesiyle şöhret ve karizma devşirmeye kalkışanların; bu Müslümanlara dil uzatma hakları yoktur. Onlar, Bosna'da binlerce şehid verdiler, fakat bunun için gurur kokan törenler yapmadılar. Biz ise başta, Bosnalıların ve sonra da tüm Müslümanların Allah katında onlara çok şey borçlu olduklarını düşünüyoruz. Onların bu hakkını unutup onlara dil uzatanlara Allah Azze ve Celle mutlaka bir gün zulümlerinin hesabını soracaktır.

Türkiye'de selef akidesi hedef alınarak, mevlid üzerinden bu akidenin çağımızdaki bazı âlimlerine ve özellikle de İbn Teymiyye'ye karşı tekfir suçlamasında bulunan cahiller ne yapmak istemektedirler? İbn Teymiyye'yi; *"İslâm'ı içinden yıkan kâfir"* diye tekfir eden insan, acaba Kur'an'dan on ayetin tefsirini ve te'vilini usulüne göre yapabilecek bir ilme sahip miydi ki, bu ülkenin gençlerinin zihinlerine böyle bir tekfir marazı salıp Rabbinin huzuruna gitti? İbn Teymiyye'nin kim olup olmadığını tarih ve ilim ortaya koymakta ve buna Hanefî âlimleri dahi şahidlik etmektedirler.

İbn Teymiyye, eline geçen fırsatlara rağmen, kendisine düşmanlık eden muhalif âlimlerden intikam alıcı hiçbir tavır sergilemedi. O, kâfir ve şamanist Moğol işgalcilerine karşı cihad ederken, birçok âlim kokusundan ve Suriye'yi terk edip Mısır'a kaçıyordu. Allah yolunda cihad eden bir âlimin kanı ve ilmi ve ırzı bu kadar ucuz olmasa gerek. İbn Battuta (*) İbn Teymiyye (**) hakkındaki zalim ve fasıkça iftiralarından ötürü, yarın Allah'a hesap verecektir. Bu ümmeti aldatan zalimler, İbn Battuta gibi adaleti şüpheli, yalancı ve heva ehli bir seyyahın sözlerine inanarak, İbn Teymiyye gibi mücahid bir âlime karşı büyük bir zulüm işlemektedirler.

Bugün onun kâfirliğini gündeme getirenlerin ellerinde, Kur'an ve Sünnet akidesine dayanan, kelam marazından hali, bir tek tevhidî akide eseri olmamasına rağmen, tevhid ilminin bu imamına nasıl vicdanları sızlamandan ve Allah'tan korkmadan ha-

---

(*) Asıl adı; Ebu Abdillah, Muhammed İbn Abdillah, İbn Muhammed İbn İbrahim el-Levatî et-Tancî'dir. Hicri 17 Receb 707/1304 yılından doğmuş ve Hicri 770/1368-9 yılında öldü. *Seyahatnâme*'sinin adı, *Tuhfetu'n-Nuzzâr fî Garîbi'l-Emsârî ve Acâibi'l-Esf*âr'dır. Fas'tan Anadolu ve Altınordu Devleti, Bizans, Orta Asya, Hind, Güney Asya adaları Hicaz, Şam diyarı, Anadolu ve Kızıldeniz havalisi ile Kuzey Afrika ve Batı Afrika sahillerine 25 yılı aşan mecaralı seyahatlerde bulunmuştur. *Seyâhatname*'sinde abartılı anlatımlar yer almaktadır. Bunun için anlattığı bazı şeylerin doğruluğununda şüphe edilmiştir. Kendisi derviş kılığında seyahat ederdi. Onun tasavvuf ehline yakınlığı, sufîlerin onun İbn Teymiyye hakkındaki iftirasına inanmalarının esas sebebidir.

(**) İbn Teymiyye'nin *Hapishane Mektupları*'nın girişi kısmında İbn Battuta'nın iftiralarını, bühtan ve yalan şehadetini İbn Teymiyye zamanında yaşamış Muhaddis âlimlerden İbn Abdilhâdî el-Makdisî'nin tarihî şehadetiyle iptal ettik. Dileyen Medarik Yayınları arasında çıkan bu tercümemize bakabilir.

karet ederler, insanın bunu aklı almıyor. Allah'ın kendisini yoğunlaştırıp kâinattaki cisimler haline getirdiğini söyleyen sufiler kutsanırken, İbn Teymiyye'ye kâfir denilmesi çok acımasız ve ferasetsizce söylenmiş zalimce bir iftiradır. Bazı efendilerin gazete ve dergilerde İbn Teymiyye'nin (rh.a) tekfirini doğrudan ya da imalı bir şekilde dile getirmeleri, sadece ona küfrederek şöhret olmak ve âlimlik libasından pay kapmaktan arzusundan başka bir şey değildir. Üstelik İbn Teymiyye anılınca şunu hatırlamak gerekir: Onun Moğollara karşı verdiği fetvalar, tarihin şeref levhalarından, İslâm'da cihadın en yüce belgelerinden ve İbn Teymiyye'nin iman ve cihad sicilinde ebediyen silinmeyecek olan rabbanî hüccetlerdendir. İbn Teymiyye ile savaşın ne anlama geldiğini de buradan tahmin edebiliriz.

Okuyucunun İbn Teymiye bahsini uzatmamızdan ötürü bizi mazur görmesini dileriz. Son yıllarda Türkiye'de "mevlid" ve "tevessül" meselesiyle ilgili yapılan tartışmalarda kendisine en çok hakaret edilen âlimlerden biri olduğu için bu sözleri bir âlimin ve de tarihin üzerimizde hakkı olduğu için söylemek zorunda kaldık. Bu mesele, İmam eş-Şevkânî'nin "*el-Fevâid el-Mecmua fî'l-Ehâdîs el-Mevdua*" isimli kitabının tercümesine yazdığımız önsözde de dile getirdiğimiz gibi, Türk Müslümanlığı ile Arap Müslümanlığı düşmanlığına doğru sürüklenmektedir.

Bu satırların sahibi, Türkiye'deki din anlayışı açısından bu kitabın ne kadar hassas bir meseleyi ele aldığını bilerek bu satırları yazmaktadır. "Kutlu Doğum" adı altına yapılan törenlere yön veren mantık sahiplerinin elbette yazdıklarımızdan hoşnut olmaları beklenemez. Fakat bilinmeli ki bu törenler, Millî bir din inşa ederken, tasavvuf ve tarikat geleneğini de kökleştirecektir. Evet, bunun da bahanesi, Müslümanların selefî bir akideye meyletme tehlikesidir. Bu tehlike olmaktansa varsın bu bid'atler olsun mu denmek isteniyor? Hâlbuki yeni nesil yazar-çizerlerden bazıları yaklaşık 20 yıldır Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sünnetini inkâr edecek bahaneler arıyor. Bu geceleri kutlayanlar; modernizmin, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sünnetini inkâr ettirme fitnesi karşısında silik kalmaya mahkûm olacaktır. Çünkü bu merasimler ve tertipçileri bu ülkede ciddî hiçbir ilmi söylem ve ... koyamamaktadırlar.

Buna bir misal vermek için burada hatırladığım bir olayı zikretmeden geçemeyeceğim: Bir zamanlar kendisine Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sünnetini şirk görüp onun inkâr eden Mamak İmam Hatip Lisesi öğretmenlerinden bir öğretmenin (M...) Hacı Bayram kitapçılar çarşısında bir kitapevinde kendisine, Arapça nassıyla ayetleri okumama itiraz edip "kardeşim bana bunun Türkçesini oku!" dediğini hiç unutmuyorum. Bu insan, daha sonra bir şiir yazıp bu şiirde Müslümanların Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nasıl Allah'a ortak koştuklarını söyleyebilecek kadar sefilleşmişti.

İşte, bir yanda böyle bir fitne ve küfürle karşı karşıya kaldığımız bir zaman diliminde; gittikçe dinî addedilen günlerin festival havasına büründürülmesine yol açan "Kutlu Doğum" haftaları, sanki Şiîlerin kutsal saydıkları münasebetlere karşı, modern Türk din anlayışınca ortaya konan bir alternatifi olarak zuhur etmektedir. "Kutlu Doğum" haftalarının kutlanmaya başladığı 1989 yılından bu yana da bu ülkedeki Şiî kesim Kerbela yas törenlerini daha görkemli ve daha modern bir tarzda ortaya koymaya başlamışlardır. Geride bir el hem bid'atlerin yayılmasını hem de rekabetin kızışmasını mı istiyor diye insanın aklına gelmiyor değil...

Kitabımızın ana konusunu teşkil eden Reğaib, Mi'rac ve Beraat geceleri, ne Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* zamanında, ne sahabe, ne tabiun ve ne de diğer imamlarımızın zamanında kutlandı. Hiçbir müctehid ve muhaddisten bunun meşruluğuna dair bir rivayet bize ulaşmamıştır. Tabiundan bazılarının bazı günlerde ziyadesiyle dua ve ibadette bulunmaları, Müslümanların da bunu daimî bir sünnet ve adet edinmelerini gerekli kılmaz.

İslâm tarihinde, ilk kez *Beytu'l*-Makdis'de *(Allah Azze ve Celle onu elimizle İslâm'a yeniden kavuştursun)* bir Reğaib gecesi, Ebu Muhammed el-Makdisî adında bir zahidin kıldırmasıyla başlayan Reğaib gecesi bid'at namazının üzerinden yaklaşık "*bin yıl*" geçmesine rağmen, Müslümanların o günden bugüne bu yanlışı devam ettirmeleri, bu çalışmamıza "*Kandil Geceleri ve Bin Yıllık Yanılgı*" adını vermemizde bize fikir vermiştir. Çünkü bu tarihten önce İslâm beldelerinde ehl-i sünnet ve'l-cemaat Müslümanları arasında böyle bir namaz kılan kimse ne görülmüş, ne de duyulmuştu. Hâlbuki Fatımîler, bundan yaklaşık yüzyıl önce Fas'ta,

Tunus'ta ve Mısır'da bu ve benzeri büyük törenler ihdas ederek halk nezdinde propaganda yapıyorlardı. Fatımîlerin Mısır'dan Selahuddin el-Eyyubî (rh.a) tarafından sökülüp atılmaları ile bir nebze de olsa bid'atlerin önüne geçildi. Fakat Erbil Sultanı, Muzafferuddin Gökbörî başka bir surette bu merasimleri yeniden ihya etti. Böylece, Mevlid anmaları ve günleri dinî birer tören, bayram ve vecibe şeklinde, o günden bugüne Müslüman beldelerde ihya edilir hale geldi.

Bizim bu kitabımızda gayemiz; bu münasebetler adına uydurulmuş ve çoğunlukla bu geceleri anmayı meşru görenlerin dayandıkları; mevzu, çok zayıf ve münker olan hadislerin kaynağını tespit etme ve bu hadisler hakkında âlimlerimizin söylediklerini Müslümanlara ulaştırmaktır.

Kitapta göreceğimiz gibi, bu âlimler İslâmî fıkıh mezheplerinin cümlesinden seçilmişlerdir. Kimi Müslümanların ise, mevlid günlerinin ihya edilmesinin bid'at olduğunu söyleyenleri, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* "doğumundan ferahlık duymadıkları" gibi töhmetle suçlaması, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni gerçekten tanıyanlar adına üzüntü verici bir durumdur. Kalplerde olanı ancak Allah bilir.

Din'de esas, Kitabullah ve Nebisi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti, sonra O'nun ashabının sünneti ve onlara ihsanla uyanların ilmi, akidesi ve usulüdür. Biz bütün Müslümanların bunda ittifak edeceklerine iman ediyoruz. Din, Allah'ın razı olduğu dindir. Sünnet, Nebisi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bize bıraktığı "nübüvvet ilmi"dir. Bunun dışında ictihada mahal olan meseleler hariç, hepimizin yapması gereken Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun mübarek ashabının sünnetine uymak ve onların din ve akide bildiklerini din ve akide bilmek onların cehalet, bid'at ve nifak bildiklerini cehalet, bid'at ve nifak bilmek, onların şirk ve küfr dediğine şirk ve küfr demektir. Bu; Allah'ı, Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve mümінleri veli edinme akidesidir ve dinde en büyük farzlardandır.

Bütün Müslümanlar şunu bilmeliler ki, bu kitap ancak Allah için bir nasihattir. Bununla maksadımız; insanlar hakkında Allah'ın razı olmadığı bir şeyi söylemek değil, elimizden geldiğince; Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni onlara hatırlatmak

ve âlimlerimizin sünnet ve bid'at hususundaki hassasiyetlerini üzerinde düşünmeleri için bir pencere açmaktır. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki, bu günler ve geceler hakkında uydurulmuş olan birçok hadis, insanlardan bazılarının dinlerine zarar verdiği halde, bu gün ve gecelerden itibar elde edenlerin de bu sözlerden alınmaları kendilerinin hatasıdır.

Müslümanların bugün yeryüzünde içinde bulundukları zillete ve kahredici manzaraya rağmen Müslümanların ırzları, vatanları ve dinleri kâfirlerin iğrenç ayakları altına çiğnenmektedir. Müslümanları, *"Kandil Geceleri"* veya *"Kutlu Doğum"* gibi birçok bid'ata ve fitneye sebebiyet veren törenlere ve festivallere alıştıranlar; bilsinler ki, onlar Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni ihya etmiyorlar. Müslüman, mütesettire, vaize hanımların dahi, Allahın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nefret ettiği bir topluluk eşliğinde ilâhî (!) kaside ve dinî ezgiler söylemesine fetva veren bir zihniyet; Bizans İmparatorlarına rahibelerin şarkı söylemesine cevaz veren bir zihniyete dönüşmüştür. Vatikan'ın rahibeleri bile kendilerini bu kadar küçük düşürmezken, Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Ümmetinin kadınları, nasıl oluyor da kendilerini; modernist, kapitalist ve laik rejimin kültürel bir parçası haline getirecek olan bir rüşvetçi takiyye zihniyetinin kuklası haline getirmelerine izin verebiliyorlar?

Mevlid-i Nebevî münasebetiyle yapılan bir merasimde; ilahiler ve şiirler okuyan küçük çocuklarımızın üzerine kuzgun gibi giden zihniyetin neler yapabileceğini hepimiz gözlerimizle gördük. Öbür yanda, Allah'ın dinini önemsemeyenlerin bir sanatsal (!) göstergesi haline gelmiş bir batı müzik grubu eşliğinde güya Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* anma günü tertipleyen ve *(sallallahu aleyhi ve sellem)* müzik aletleriyle O'nu övücü kasideler okuyan hanımlar, konser verdikleri salonda; Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir Müslüman kadının giyimi, kuşamı ve hangi ortamda bulunabileceği ve yabancı erkeklerle olan münasebetlerine dair hadislerini okusalardı; acaba, kolları, göğüsleri ve bacakları açık ve tesettürden zerre nasipleri olmayan bu müzisyen kadınlar ve onlara eşlik edenler, nasıl bir tepki gösterirlerdi?

Küçük çocuklara dinî kasideler okutuldu diye; laiklik elden gidiyor diye saldıranlar; ne hikmetse, onların ablaları veya annele-

ri senfoni orkestrası eşliğinde ve de tesettürlü olarak dinsel şarkılar söylediklerinde ise alkışlıyorlar!?

Küçük yavrularımızı kendi köleleri ve malları gibi gören çarpık ve mantıksız batıcı zihniyet, senfoni orkestrası eşliğinde tabiri caizse şarkı söyleyen vaize hanımların konserlerini beğeniyle izler ve bunu haber yaparken, öbür yanda bir "*Kutlu Doğum*" gününde şiir okuyan küçük tesettürlü yavrularımızın üzerine yırtıcı bir edayla saldırabilmektedirler.

Buna rağmen, bu iki acı manzaranın ne ifade ettiğinin hâlâ farkında olmayışımız ürkütücüdür. Bir yanda kukla medya tarafından tacize uğrarken, diğer taraftan kendisini bu milletin tepesinde demoklesin kılıcı gören despot bir bürokrasi ve onun hezeyanları karşısında eziliyoruz. Mütesettire vaizelerin konseri, bu despotluğa verilen bir rüşvet mi? Acaba, biz buna razı olursak, küçük çocuklarımızın başları örtülü ve tesettürlü olarak dinî merasimlerde yer almalarına da bir çıkış kapısı olur diye mi düşünüyoruz?

İşte bu sebeple biz, daha ilk baskıda yer vermediğimiz birçok hususa kitabın ikinci baskısında yer vermek zorunda kaldık. Bir nebze de olsa, Mevlid kasidesi ve Mevlid kandili (sonradan Kutlu Doğum) hakkında Modern bir İslâm üretme sevdasında olanların ihdas ettiklerine yönelik birkaç söz söyleme gereğini duyduk. Bu vesileyle de kitabımıza; önceki bilgilerin yanında yeni bilgiler katmanın daha yararlı olacağını düşündük.

Dün, tarihin sayfalarında kalan birçok bid'at bugün zaruret ve mecburiyet adı altında yeni biçimlerle işlenmeye başlandı. Bunun en tehlikeli yanı, İslâm'da ihdas edilen bu bid'atlerin, Müslümanların modernistlere, liberallere ve hatta Hıristiyanlara benzemenin yolunu açmasıdır. Türkiye'de böyle giderse modernizm, İslâmî münasebetleri ahlakîliğinden uzaklaştırıp daha da liberalleştirecektir..

Avrupa'nın ve genelde de batının da istediği; gösterişe, reklâma ve festivalcilik anlayışına, estetiğe ve zevke dayalı bir İslâmî bayram geleneği oluşturmaktır. Böylece Hıristiyanlarla Müslümanlar; belki de kısa bir süre sonra, dinlerarası diyalog vesilesiyle, Mevlid Kandillerinde (Kutlu Doğum) ve Yılbaşı yortularında bir araya gelecekler.

Son yıllarda TV kanallarında şahid olduğumuz kadın ve erkek şarkıcıların Kutlu Doğum hevesleri, İslâm'ı liberalize etmenin; Kur'an ahlakını ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni Müslümanların hayatından yavaş yavaşa kaldırma ve yaptırım gücünü azaltmaktan başka bir şey değildir. İslâmî medya denilen TV kanalları ise, bunun öncülüğünü yapmakta ve bu hususta İslâmî kimliğimizi zedelemektedir.

Burada önsüze son vermeden bize şöyle bir sorunun sorulduğunu düşünelim: "Kandil Geceleri"nin halkın üzerinde icra ettiği olumlu ve yapıcı tesirleri nasıl görmezden gelebilirsiniz? Yüzyıllardır bu halkın manevî gıdalarından bir gıda haline gelmiş bu mübarek geceler hakkında böyle bir eleştiri yazarak Müslümanlara neler kaybettirdiğinizi düşünebiliyor musunuz diye soranların adeta itirazlarını şimdiden duyuyor gibiyim:

Biz de onlara Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mübarek ashabından Abdullah İbn Mes'ud'un (ra) şu sözüyle karşılık vereceğiz:

> "Sünnette doğruyu bilerek hareket etmek, bid'atta ictihad etmekten daha hayırlıdır."[1]

Eğer sözlerimizin bâtıl ve boş olduğunu düşünenler varsa, onlara müsaade ederlerse Kur'an'ın tercümanı İbn Abbas'ın şu sözünü hatırlatmak istiyoruz:

> "Her geçen yıl, insanlar bir bid'at ihdas edip bir Sünnet öldürürler. Öyle olur ki, bir gün gelir bid'atlar yaşar, sünnetler ölür." [2]

Bizim niyetimiz, Müslümanlara salih bir kalp ve sahih bir bilgiyle nasihatte bulunmaktır. Doğrular Rabbimizin lütfundan, hatalar ve sapmalarımız kendi nefislerimizdendir.

Muhammed İbn Cubeyr İbn Mut'ım'in babasından, onun da Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet ettiği bir hadiste, Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Mina'da Hayf denen yerde ashabına şöyle dedi:

> "Benim sözümü işitip anladıktan sonra, onu duymayana, duyup kavradığı gibi ulaştıranın Allah yüzünü bereketlendirip tazelendirsin. Nice fıkıh ilmine sahip kimseler vardır ki, fıkıh sahibi değiller-

---

1 İbn Batta, *el-İbane*: c.1, s.320, 337 (160), (201)

2 Diyauddin el-Makdisî, *İttibau's-Sunen ve İctinabu'l-Bidai*: s.24

dir. Nice fıkıh sahibi insan vardır ki, kendisinden daha fakih olana fıkıh ulaştırır. Üç şey vardır ki, mü'minin kalbi onda hıyanet etmez; Allah için ihlâsla amel etmek, Müslümanların yöneticilerine nasihat etmek ve onların cemaatinden ayrılmamak. Zira onların duaları onları ardlarından kuşatır." [3]

Biz de bu kardeşlerimize soruyoruz; Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sünnetinden olmayan; dua, namaz, ibadet, oruç ya da gün ve geceleri, mevzu hadislere dayandırarak meşrulaştırmakla, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nin dışındaki yolları ihya edenler acaba Allah katında ne kazanacaklar? Peki, insanlar neden Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sünnetinde olan mesela "***tahiyyatu'l-mescid***" gibi bir namazı bilmezler? Mevlid gününü kutlamak mı daha hayırlı, yoksa cami ve mescitlerde ilk girişte kılınması gereken tahiyyetu'l-mescidi ihya etmek mi daha hayırlıdır? Sonradan uydurulan bu adetlere ittiba etmektense, tabii ki Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)*; ashabının ve onlara ihsanla uyanların sünnetine ittiba etmek daha faziletli ve Allah katında daha hayırlıdır.

Acaba sufilerin daha çok üzerinde durdukları ve bununla da fakihler ve selefin akidesini yeniden ihya etmek isteyen Müslümanlara karşı sınıfsal ve dinî bir ayrımcılık izleyerek Müslümanları birbirine düşman etmeye çalışmaları, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hangi sünnetini ihya etmektedir? Türkiye'deki bazı geleneksel (töresel) din anlayışları, Millî karakterlidir ve yeryüzünde Müslümanların vahdetine giden yolda sorunlar oluşturmaktadır.

Kandil gecelerinde "kandil" kutlayanlara bizim de burada âcizane birkaç sorumuz olacak:

1. Bu ülkede Kur'an'a ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne karşı savaşanlara karşı hangi ilmî ve toplumsal hareketi oluşturduk?

---

3 Abdullah İbn Mes'ud (ra) hadisi: et-Tirmizî, *es-Sunen*, Kitabu'l-İlm; Babu Ma Cae fi'l-Hassi Âla Tebliği's-Semai: 2658, Ebu Davud, *es-Sunen*, Kitabu'l-İlm; Babu Neşri'l-İlm: 3660 (Buradaki ibare, Buharî'nin Hac kitabındadır: c.3/59.) Bu hadisi aynı zamanda Ebu Bekre ve Ebu Said el-Hudrî de rivayet etmişlerdir.

2. Ölülerine de, dirilerine de mevlid okutanlar ve kandil geceleri denilen gecelerde birçok uydurma namaz kılanlar, acaba beş vakit namazın ve diğer farzların neresindeler?

3. Bu gecelerde mevlid okutanlar; gerçekten Allah'ı ve Rasul'ünü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) çok seviyorlarsa, bu gecelerdeki bidatler için harcadıkları yerine; samimi bir niyetle Kur'anı ve Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sünnetini savunan; akide, hadis ve fıkıh ilimlerini öğreten kitaplar dağıtsalardı acaba dinlerinde daha hayırlı bir iş yapmış olmazlar mıydı?

4. Acaba binyıldır süren bu yanlışlığı ve bidati sürdürmek isteyenlerin ayaklarına; Allah yolunda bir tek diken batmış mıdır? Bu yolda bir damla kanları akmış, elleri ve ayakları çizilmiş midir?

5. Allah'a daveti terk etmiş; İslâm'ın merhametini ve güzelliğini bu zavallı müslümanlara anlatacak bir ilimden yoksun; dininin eğitim ve öğretimini; va'z ve nasihatini laik devletin eline teslim etmiş olan ve resmi ideolojinin din üzerindeki baskı ve kontrolünü sessiz bir şekilde kabul etmiş olan ulema-i kiramımız ve sulehamız Rasullerinin (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'ne bu kadar saldırı olurken ve İslâm'ın şiarları ayaklar altına alınırken acaba ne yapıyorlar? İlahiyat öğretim görevlileri "Kutlu Doğum" günlerinde gerektiğinde şevkle arz-ı endam edebilirlerken, kızlarımızın örtülü olarak okumaları hakkında bir tek sempozyum yapamamışlar ve bir tek ortak bildiri de yayınlayamamışlardır.

6. Mevlidlerde şeker dağıtanlar ve mevlidhanlara milyonlarca liralar verenler; Allah'ın dininin öğrenilmesi; İslâm'ın etrafındaki şüphelerin giderilmesi ve Müslümanlara yapılan iftiraların cevaplandırılabilmesi için acaba hangi İslâmî tebliğ ve daveti yüklenmişlerdir?

7. Mevlid kandillerini kutlayanlar, camilere ve mescidlere neden sadece bu gecelerde akın edip buraları sair günlerde namazsız ve cemaatsiz bırakıyorlar? Neden camiler; ilimden, fıkıhtan ve Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sünnetinin talim edilip öğretildiği yerler olmaktan uzaktır? Mevlid'e ve kandillere değer verenler, Allah'ın mescidlerinde olması gereken ilimden, fıkıhtan ve kardeşlikten uzak konumu karşısında ne yapmaktadırlar? Acaba "mevlid"in bid'at olduğunu söylemek mi Müslümanlara çok şey kaybettiriyor, yoksa ilimden yoksun harap hale getirilmiş ziynetli

camilerde "vesiletu'n-necât" divanını okumak mı? Bu camilerin kitaptan ve ilimden yoksun bırakılmasının sebebi kimlerdir? Bunda kandil kutlayan Müslümanların sorumluluğu yok mudur?

8. Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* çok sevdiklerini ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğumuyla ferahlık duyduklarını söyleyenler; acaba camilerde Allah'ın dininin anlatılmadığına ve Kur'an'ın birçok ayetlerinin ketmedildiğine dair bir sızı taşıyorlar ve bunun ıslahı için uğraşıyorlar mı?

9. Mevlid meşru mudur değil midir tartışmasında özellikle Hanbelî mezhebinden olan âlimlere sırf görüşlerinden dolayı hakaret eden bazı kardeşlerimiz, bu hırs ve öfkeleriyle neye hizmet ettiklerini sanıyorlar? Bu kardeşlerimiz, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bıraktığı bir ilmin ve sünnetin ihyasına mı, yoksa bid'atlerin ortaya ihyasına mı çalışıyorlar?

10. Müslümanların içinde bulundukları durumdan tek çıkışın; Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabının sahip olduğu akide ve ilim olduğu, gün gibi ortadayken neyin kavgasını veriyoruz?

11. Kutlu Doğumlarda gül dağıtanlar, gül sembolünü, yine uydurma bir hadisten aldıkları halde, Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nasıl oluyor da O'nun vasıflarının hepsini geride bırakıp O'nu *(sallallahu aleyhi ve sellem)* "gül Peygamberi"[*] olarak ilan edebiliyorlar?

12. Kandil Gecelerini müzikli merasimlerle kutlayanlar, kadın erkek olarak Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sünnetinin ve edebinin neresinde olduklarına bir baksınlar!

13. Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* seven ve O'nun Sünneti'ne ittiba eden müslüman; akidesini, ilmini, edebini, siya-

---

(*) Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sahabe hiçbir zaman "peygamber" diye adlandırmadığı halde, Arapça olmayan bu ismi neden "rasul" ve "nebi" yerine kullandığımızı da bir düşünelim? "Peygamber" kelimesi, doğrudan Allah'tan risalet getiren bir nebiye işaret etmeyen soyut bir kelimedir. Bunun Farsçada da ne anlama geldiği ve tarihî kökeninin neye dayandığını bilmiyoruz. Bu kelimenin, Pers inançlarındaki karşılığı hakkında ciddi bir araştırma yapılmadan kullanılması ciddi sakıncalar içermiş olabilir. Biz Müslümanların bunun üzerinde düşünmesi gerektiğine kaniyiz. Böylece Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adını anmaya da dikkat etmiş oluruz. Mesela "Gül Peygamber"i ibaresine bizi alıştıralar yüzünden "Gül Rasulü" ibaresi iğreti karşılanmaktadır.

setini, hareketini ve fıkhını O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nin ilmi ve hikmeti üzere inşa eder; uydurma hadislerle uydurulmuş gün ve geceleri ihya etmez. Bu mesele, bid'at ehli ile Sünnet ehlinin mücadelesidir. Bazı cahil atalarımızın ihdas ettikleri "sünnet" (!) ne yazık ki Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabının sünnetine karşı bin yıldır direniyor. Bir bakıma din kılığına bürünmüş cahiliye, İslâm'ın getirdiklerine inceden inceye itiraz ediyor da biz bunun farkında değiliz..

Niyetimiz ve gayretimiz: Allah'ın dinini yüceltmek ve O'nun Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve nebisinin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yolundan yürümek; O'nun Sünnetini, ilim ve edeple ihya etmek ve nihayette Allah'ın rızasına kavuşmaktır.

Allah, İslâm'ı kemale erdirmiş ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünnetiyle de üzerimizdeki nimetini tamamlamıştır. Onun Kitabından daha ekmel bir din ve şeriat, O'nun Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nden de daha tamam bir nimet ve hikmet yoktur.

Salât ve selam O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabının, âli'nin ve onların cümlesini seven, onları birbirine düşman göstermeyen ve onların birbirlerini sevdikleri gibi sevenlerin, hakkı hakk bilip hakka ittiba edenlerin ve bâtılı da bâtıl bilip ondan kaçınanların üzerine olsun.

Mehmet Emin AKIN

GİRİŞ

Allah Azze ve Celle kitabında, dinini kemale erdirdiğini ve kullarına verdiği nimetlerini tamamladığını bize haber vermiştir.

"Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim, size nimetimi tamamladım ve din olarak da sizin için İslâm'dan razı oldum."

(Maide: 3)

Bu dinin nasıl yaşanması gerektiğini de, O'nun Rasulü Muhammed *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bize apaçık bir biçimde Sünneti ile öğretmiştir.

Demek ki bize; yolumuzu tanıtacak, aklımıza, kalbimize ve tüm hayatımıza yön verip terbiye edecek, Kur'an ve Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tarafından anlaşılıp canlı uygulaması demek olan Sünnet gibi iki rehberimiz var.

Allah Azze ve Celle dinimizin temel kurallarını, diğer bir deyişle hükümlerini tamamladı. Kur'an'ı hem din hem de şeriat kitabı olarak, tüm insanlığı sapıklıktan ve şirkin her türünden İslâm'a davet edilmesi için gönderdi. Bu Kitap bize; İman, İslâm, Tevhid ve İhsan'ın ne demek olduğunu öğretti.

Allah'ın Rasulü de *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ibadetlerin; namaz, hac, oruç, cihad, Allah yolunda infak, mev'izey-i hasene, (Allah'a davet) gibi imanî ve insanî ilişkilerle, ahlâkî, edebî ve ailevî hayatımızla ilgili hükümleri beyan etti ve bunun ihlâs dairesinde hayata uygulanmasının esaslarını gösterdi. Kur'an; ihlâsla amel eden kadınların ve erkeklerin gerçek mü'min olduklarını ve onların işlerinde Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* verdiği hük-

mün dışında bir seçenekleri olmadığını haber verdi. Zira Allah'a ve Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaat iman; isyan ise küfürdür.

"Hiç bir mü'min erkek ve mü'min kadın için, Allah ve Rasulü bir emri dileyince, onlar için işlerinde herhangi bir seçenek yoktur. Kim Allah'a ve Rasulü'ne karşı gelirse, şüphesiz ki apaçık bir sapıklığa düşmüştür."

(Ahzab: 36)

"Kim Rasul'e itaat ederse, Allah'a itaat etmiştir."

(Nisa: 80)

"De ki: İşte bu benim yolumdur. Ben ve bana uyanlar da dâhil, basiretle Allah'a davet ediyorum. Allah'ı tenzih ederim ve ben müşriklerden değilim."

(Yusuf: 108)

"Ey iman edenler! [hiçbir söz ve amelinizi] Allah'ın ve Rasulü'nün [sözünün] önüne geçirmeyiniz. Allah'tan korkunuz. Şüphesiz ki Allah çok işitici çok bilicidir."

(Hucurat: 1)

"De ki: Siz Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah gerçekten çok bağışlayandır."

(Âl-i İmran: 31)

Gördüğümüz kadarıyla bu ayetlerde Allah'a ve Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaatin imanî açıdan önemine işaret edilmektedir. Amelimizde ve itikadımızda, Allah'tan ve Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* geleni, temel hareket noktası olarak ele almadığımız zaman imanla ilişkimiz kesilir.

Din tamamlanmıştır. Rasul *(sallallahu aleyhi ve sellem)*, İman'ın ve İslâm'ın rükünlerini ve hükümlerinin tefsirini beyan açısından bize eksiksiz açıklamıştır.

"Andolsun ki Allah, onlara kendilerinden bir rasul göndererek büyük iyilik etmiştir. Onlara O'nun ayetlerini okur, onları temizler ve onlara kitabı ve hikmeti öğretir. Hâlbuki daha önce apaçık bir dalâlet içinde idiler."

(Âl-i İmran: 164)

Rasul *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yalnız Müslümanlara değil, tüm âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Elbette rahmet olarak

gönderilen O insan (*sallallahu aleyhi ve sellem*), Kur'an'ı bize tam anlamıyla öğrettikten sonra aramızdan ayrılıp gidecekti. Yoksa dinin kemale erdirilmesini ve nimetlerin tamamlanmasını ne ile izah edebiliriz. Öyleyse Rasul (*sallallahu aleyhi ve sellem*) insanlığa eksikleri olan, rükünleri ve esasları belli olmayan bir din bırakıp gitmedi. Çünkü Rasul (*sallallahu aleyhi ve sellem*) "mübin bir belağ"da bulundu. Sözüyle davranışıyla ikrarıyla ve ahlâkıyla; bu kitabın sadık, emin, dürüst, ihlâslı bir mübelliği olarak risaletini yerine getirdi. Vahiy kesildiğinde, artık İman'ın ve İslâm'ın erkânı tamamlanmış, ibadetlerin ve amellerin nicelik ve niteliği en son şeklini almıştı.

Kur'an; Allah'ın Rasulü'nü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hem imanda, hem de amelde bizim için uyulması gereken yegâne örnek insan olarak tanıtır. Allah O'na (*sallallahu aleyhi ve sellem*) "usve-i hasene" adını vermiştir.

> "Andolsun ki sizin için Allah'ın Rasulü'nde uyulacak en güzel bir misal vardır."
>
> (Ahzab: 21)

Allah böyle söyledikten sonra, İslâm'ın yaşanmasında kimse O'ndan (*sallallahu aleyhi ve sellem*) daha iyi bir örneğin olduğunu söyleyemez. Böyle bir iddiada bulunmak; O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) getirdiklerine yeni bir şeyler eklemek ve O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'nin dışında kendisine bâtıl bir yolu din ve sünnet olarak seçmek olur.

> "Rasul size neyi getirmişse onu alınız ve sizi neden alıkoymuşsa da ondan sakınınız."
>
> (Haşr: 7)

> "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin ve Rasul'e de itaat edin ve sizden olan ulu'l-emre de. Eğer herhangi bir şeyde çekişmeye düşerseniz, onu Allah'a ve Rasul'e götürünüz. Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsanız, bu sizin için işleri aslına çevirmede daha hayırlıdır."
>
> (Nisa: 59)

Bu, imanî bir meseledir. Bir insan meselelerini Kitab'a ve Sünnet'e arz etmiyorsa o, ya zındık, ya kâfir ya da bid'at ehlidir. İman ettiğini söyleyen kimse hevasıyla amel ediyorsa münafıktır.

Çünkü "Münafık imanı tanımlar, ancak onunla amel etmez." [4] Kitaba ve Rasul'ün (sallallahu aleyhi ve sellem) Sünneti'ne iman ettiğini söyleyip de Kitap'ta ve Sünnet'te olmayan (ictihadî amel hariç) bir ameli veya ibadeti İslâm'a maletmeye çalışanlar bid'at ehlidirler. Bunların bir kısmı kâfirdir, diğer kısmı ise kebair (büyük günah) sahibidirler. Ne yazık ki, Müslümanlar arasında bin yıldan fazladır sayısız bid'at ve hurafelerle amel edile gelmektedir. Bunun ortaya çıkmasının yegâne nedeni; cahillerin ya da ilim ehli olduğu halde şeytanın aldattığı kimi insanların heva ve heveslerine uyup Kitap ve Sünnet'te yaptıklarına bir delil olmadığı halde, yeni bir ibadet, dua, zikir ve tevessül etme türleri icad etmeleridir.

Bunun gereği gibi engellenmemesi ve Müslümanlar arasında ilmî ve siyasî otoritelerin de fesad bulmasıyla bid'atlar o derece yayılmaya başladı ki, daha İslâm'ın ilk üç asrının sonunda dinin temel ibadetlerine bid'atlar sirayet etmeye başladı. Bunu siyasî ve mezhebî kavgalar ve fırkalaşmalar izledi. Ardından Hak ehli ve Sünnet âlimlerinin şu veya bu şekilde zulümlere maruz bırakıp öldürülmeleri, işkencelere uğrayıp sürgün edilmeleri sonucu, cahilî birçok cemaat ve yapı ortaya çıktı. Hatta öyle bir zaman geldi ki, camiler ve mescidler neredeyse Budistlerin törenlerinin uygulandığı mekânlar haline geldi.[*] Hâlbuki camiler önceleri ilim meclisleri ile ihya edilirdi. Bu kadar kısa bir zaman içinde (Hicri IV. asrın başları) camilerde aslı olmayan öyle namazlar ve zikir biçimleri ihdas edildi ki, bunun başlangıcı sahabe zamanına kadar uzanır. Bunun misallerini kitabımızın ilerleyen sayfalarında inşaallah açıklayacağız.

Zamanla dini amellerdeki yozlaşma, kabir ve türbeleri ziyaret, Mevlid, Reğaib, Mi'rac ve Beraat gecelerini kutlama, artık dinî bir ibadet ve zaruret halini aldı. Böylece avam halk gün geçtikçe bunu dindenmiş gibi zannetti. Hâlbuki bu tür ibadetlerin ve amellerin kaynağı Sünnet değil, Allah'ın Rasülü (sallallahu aleyhi ve sellem) adına uydurulmuş "mevzu" hadislerdi.

---

4 Bu söz, sünnet imamlarından Süfyan-ı Sevrî'nindir (rh.a).

(*) Bu konuda daha geniş bilgi için İbnû'l-Hac el-Malikî el-Abderî'nin *el-Medhal* adlı kitabına bakılabilir.

Mesela; her ne kadar Receb ve Şa'ban aylarının faziletlerine delil olacak "zayıf" "hasen" ve kısmen de kimi âlimlerin dediğine göre "sahih" hadisler olmasına rağmen, bunlar bir tarafa bırakılarak bu konuda sahih olmaktan uzak ve hiçbir aslı olmayan hadislerle amel edildi.

Ne yazık ki bunda siyasî fırkaların (Bermekîler, Karmatîler, İsmailîliler ve Fatimîler) eli olduğu gibi, özellikle de tasavvufî kurumların da etkisi vardır. Bunu Hicri IV. asırdan itibaren yazılmış olan yüzlerce kaynakta çok açık olarak görmekteyiz.

Böylece Muhammed *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Ümmetinin bazı kesimlerinin mevzu (uydurma) veya çok zayıf hadislerde bize dinî ibadet gibi gösterdikleri şeylerle amel etmeleri; hem Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni saptırdı, hem de ibadette Tevhid-i Ulûhiyet'e şirk karıştıracak vesileleri meşru kıldı.

Bu vesileyle şunu hatırlatmakta yarar olduğuna inanıyoruz; bu çalışmamızda, gerçekte Kur'an ve Sünnet'te ihya edilmesi hakkında sahih bir delil bulunmayan ve daha çok uydurma hadislerin etkisinin olduğu Kandil günü ve gecelerinin anılmasında, Müslümanların "*bin yıldır içine düştükleri; ilmî, akidevî, ictimaî ve ahlâkî bir yanılgı*"ya işaret etmek, bu yanılgının sebeplerini ve buna götüren vesileleri; hem Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hem de Ashabının Sünneti'ne ittibadan hareketle ve onlara ihsanla uyan ilim ehline de, ilimlerinde uymanın dinde önemli bir asıl olduğunu okuyucuya göstermeye çalıştık.

Akide ve amelde esas olan; dinde heva ve bid'at üzere amel etmek değil, kitabın ilmi, delâlet ve hikmeti ile Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne, O'nun ashabının yolu üzere Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Kur'an'ı tebyin ve tefsir edişinden aldıkları ilim, edeb ve fıkhedişin dinde hüccet olduğuna dair söyledikleriyle amel etmektir. İşte bu yöntemin adına âlimlerimizin ıstılahında "ittiba" adı verilmiştir.

Dindeki tüm fitneler, dalâlet ve bid'atlar; Allah'ın gönderdiği kitaptan ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mübarek ashabının izlediği yolu izlememekten ve bu hidayet yolunu terk etmekten, bâtıl olan düşünce ve hevaya uymaktan doğmuştur. Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti ile amel etmek, dinin ihyasının ve ikamesinin esasıdır.

Bunun dışındaki yollarda heva ve dalâlet vardır. Müslümanların dine bakışlarını, Kur'an'a karşı ilgi ve bağlılıklarını da bu husus belirlemektedir. Hangi amel ve itikad, söz ve ictihad, Kur'an, Sünnet ve sahabenin ilmi ve hidayeti üzere ise, bu amel imandan ve İslâm'dandır. Hangi amel de Kur'an'ın hüdası ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun ashabının sünnetinden uzak ve bundan bir ilim, edeb, ahlâk ve hayâ taşımıyorsa; bu hüda olmadığı gibi, insanlar için de hidayet değildir. Müslümanların bundan şiddetle kaçınmaları gerekir.

İrbad İbn Sariye'nin (ra) rivayet ettiği bir hadiste Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurmuştur:

> "...Siz siz olun benim Sünnetime ve raşid halifelerin Sünnetine uyunuz, ona azı dişlerinizle yapışınız, siz siz olun işlerin uydurulanlarından (muhdesât) sakınınız. Zira her uydurulan bid'attir ve her bid'at da dalâlettir." [5]

Abdullah İbn Mes'ud (ra) derdi ki:

> "Sünnette doğruyu bilerek hareket etmek, bid'atta ictihad etmekten daha hayırlıdır." [6]

İbn Abbas (ra) derdi ki:

> "İstikamet üzere ol, ittiba et ve sakın bid'at ihdas etme." [7]

Abdullah İbn Mes'ud (ra) şöyle derdi:

> "Siz siz olun, bid'attan ve dinde kibirle zor meselelere girmeyin, eski olana sarılın." [8]

Abdullah İbn Mes'ud (ra) yine Müslümanlara şu vasiyette bulunurdu:

> "İleride kendisinden kuşkuya kapıldığınız çok şeyler olacak. Senin hayr olana tabi olman, şerde baş olmandan daha hayırlıdır." [9]

Yine ondan gelen aynı manadaki bir rivayette de "*dalâlette baş olmayın*" denir. [10]

---

5 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.4, s.126, Ebu Davud, *es-Sunen*: 2676
6 İbn Batta, *el-İbane*: c.1, s.320, 337 (160), (201)
7 İbn Batta, a.g.e. c.1, s.324 (169)
8 İbn Batta, a.g.e. c.1, s.319
9 İbn Batta, a.g.e. c.1, s.328 (176)
10 İbn Batta, a.g.e. c.1, s.328 (177)

el-Evzaî'nin (rh.a) İmam ez-Zuhrî'den (rh.a) rivayet ettiği bir sözde ez-Zührî şöyle derdi:

"Âlimlerimizden gidenler şöyle derlerdi; Sünnet'e sarılmak kurtuluştur. İlim, çok çabuk kabzolunur. İlmin yaşanarak devam etmesi, dünyanın ve dinin devamıdır. İlmin gitmesi bunun hepsinin gitmesidir." [11]

Sahih ve hidayet olanın, Müslümanlara ulaşması gayesiyle bu çalışmayı yeni bir libasla ve genişletilmiş biçimiyle okuyucuya sunarken; aslı bâtıl haberler ve hadisler olan "bin yıllık bir gelenek"i karşımıza aldığımızı ve özünden uzaklaştırılmak istenen İslâmî sünnetlerin ve edebin yeniden ihyası yolunda küçük de olsa bir adım attığımızı ve bu adımın hakikatinde Allah yolunda bir nasihat olmasına rağmen, bâtıl ve bid'atı gelenek haline getirmiş ve bundan dinî bir gelenek inşa etmeye çalışan, eski ve yeni hurafecilerin buna şiddetle tepki göstereceklerinin de farkındayız.

Müslümanların dalâlet üzere icma etmeyeceklerini Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bizlere haber vermiştir. [12] Bugün İslâm'ın içinde bulunduğu durum, ilim sahibi insanlara dünden daha fazla vazife yüklemektedir. Bu vazifenin ilk rüknü; akideyi ve ameli sahih bir bilgiyle Kur'an'ın hidayeti ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nin hidayeti üzere inşa etmek için ümmeti ıslah maksadıyla ilim, takva ve ihlâs ile kıyam etmektir.

Allah Azze ve Celle kitabında dinini ikmal ettiğini bütün insanlığa beyan etmiştir.

"Bugün sizin dininizi kemale erdirdim ve size olan nimetimi tamamladım."

(Maide: 3)

Din, Allah katından kemale erdirildikten ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'yle de Allah'ın izniyle tamamlandıktan sonra bid'at ihdas etmek; Allah Azze ve Celle'nin Rububiyeti hakkında cehalet ve su-i zandan başka bir şey değildir.. Dalâlet ve bid'at ehli, fıskları ve cehaletleriyle bin yıldır Müslümanları heva

---

11 İbn Batta, *el-İbane*: c.1, s.319, 320 (159)

12 Enes'in (ra) Rasulullah'tan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet ettiği "zayıf" bir hadise işaret (Bkz. İbn Batta, *el-İbane*: c.1, s.288 ancak hadisin ilk kısmı sahihtir, şevahid olan bir hadistir.) (el-Lalekaî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: 153)

ve bid'atların çöllerinde şaşkıncasına dolaştırıp durmuşlardır. Ümmetin, Allah'ın dinini, bu dinin sünnetlerini ve âdâbını öğrenmesi ve bununla amel etmesi farz olduğuna göre, bu vazifenin önemi de böylece kendiliğinden meydana çıkmış olur. Kandil adıyla bilinen geceleri kutlamanın dinden olduğunu sanmak kadar, dinden ve bu dinin edebinden uzak bir şey tasavvur edilemez. Zira Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tanıyan bir ümmet, asla uydurma hadislerden inşa edilmiş sapık gelenek ve heva ehlinin din veya sünnet haline getirmiş olduğu merasimlerin reddedilmesini, dinin sünnetlerinin reddedilmesi olarak anlayamaz.

Dinde sonradan ihdas edilen bazı amellerin geçmiştekilerin yanlış ve asılsız anlayışından kurtarılmasına itiraz etmemek, bid'atlarla amel eden halka şirin görünmek ve onların cehaletine göz yummak demektir. Bu davranış da, ilmin katledilmesi ve hurafelerin insanlara din adına yön vermesine razı olmaktır. Bu geleneklerin eleştirilmesini kabullenemeyen kimi anlayış sahipleri (dinin aslı hakkında sorunlu bir anlayış ve inanca sahip olduklarından) Müslümanlar üzerinde derin egemenlikler kurmuş, bâtılların ve bid'atların ifsad ettiği kimi tarihî ve sosyolojik yapılar dinin daha da saptırılmasına ve Millîleştirilmesine, yani ulusallaştırılmasına yol açmıştır. Bu anlayışın kökü, tarihin derinliklerinde mevcuttur. Sünnet'in akidede, ilimde, sosyal hayatta ve tüm işlerimizde bize yön vereceğine henüz tam iman etmemiş olan zümreler, sanki dinin hurafelere ihtiyacı varmış zannediyorlar. Fakat şu bir gerçek ki, insanlar bu gelenekleri ne kadar severlerse sevsinler ve hatta yüzyıllar boyunca bununla ne kadar amel ederlerse etsinler, bid'atların doğrudan dinle çatışan anlayış ve akidelerin menşei olduğunu bilmeleri gerekir.

İbn Abbas (ra) derdi ki:

"Allah Azze ve Celle, Nebisi ve mü'minlere, imanı ikmal ettiğini ve onların bunda ne ziyadeye ve ne de noksana ihtiyaçlarının olmadığını ve bu imanı tamama erdirdiğini ve bundan sonra da onun asla eksilmeyeceğini beyan etmiştir. Allah Azze ve Celle bu dinden razı olduğunu ve bundan ebedi olarak vazgeçmeyeceğini beyan etmiştir." [13]

---

13 İbn Kesir, *Tefsirû'l-Kur'an el-Azîm*: c.2, s.12

Hepimizin bilmesi gereken ve ilim adamlarının da Müslümanlara beyan etmeleri vacib olan gerçek şudur ki; ilim olmadan din olmaz. İslâm'ın ilme, yani Kur'an'a, Sünnet'e ve ictihada verdiği değer; insan aklının ve benliğinin tevhidin hidayeti ve vahyin nuruyla aydınlanması, cahiliyyeden kalan tüm kirlerin ve kırıntıların esaretinden insanlığın kurtulması içindir. Babalarımızın, soyumuzun ve tarihteki millî devlet yapılarının yerleştirdiği veya yerleşmesine göz yumduğu birçok geleneği, Müslümanların avamı ve ilimde dalâlete düşmüş veya nefislerine yenilmiş olanların hatırına terk etmemek; İslâm'da ilmin, hidayetin ve Sünnet üzere bir hayatın kurulmasına ciddî manada bir engel teşkil eder. Bizler Kandil Geceleri'ni atalarımız kutladılar veya andılar diye anmak zorunda değiliz. Zira bu tür merasimlerin hemen hepsi, İslâm öncesi dinlerden, sosyal davranış ve inanç sistemlerinden ve toplumsal geleneklerden bir eser taşır. İslâm geldikten sonra İslâm'dan önceki hayatlarına geri dönmeyi ve bunu İslâmî çizgilerle süsleyerek gündeme getirenler; ancak ve ancak zındıklar olmuşlardır.

Allah Azze ve Celle kitabında;

"De ki: Eğer siz Allah'ı seviyorsanız, bana ittiba' edin..."

(Âl-i İmran: 31)

diyerek dalâlet ve cehalete kapı aralayan ve Müslümanların cehaleti ve âlimlerimizin fütûrundan istifade etmek isteyen modern zındıklığın ve bid'at ehlinin bu vesileyle bütün itirazlarını, çürümüş, pörsümüş ve de kokuşmuş olan fikirlerini iptal etmektedir.

Ömer'in (ra) ümmetin hidayet rehberi olan ilim ehline ve tüm Müslümanlara paha biçilmez şu nasihatini beraber okuyalım:

"Hiç kimsenin ne hidayet zannederek bindiği bir dalâlette ve ne de dalâlet zannederek terk ettiği bir hüdada özrü yoktur. Artık işler gerçek manasıyla açıklanmış, hüccet sabit olmuş ve özür bahanesi kesilmiştir." [14]

İslâm insanların hevasına uymamayı, tevhidin ve ilahî hikmetin en esaslı akidesi olarak bize hediye etmişken, Müslümanların dinlerine olan sevgilerinden ötürü, aslı hakkında sahih bir ilimleri olmadan ortaya koydukları birçok hareketin ve amelin; mutlaka Kur'an'ın, Sünnet'in ve ilimlerinin nurunu buradan alan sahabe ve

---

14 el-Berbehârî, *Şerhu's-Sunne*: s.42, İbn Batta, *el-İbane*: c.1, s.320, 321 (162)

onlara ihsanla uyan tabiunun, yani selefimizin usulünün ve ilimlerinin süzgecinden geçirilmesi, ilim sahiplerinin omuzlarına yüklenmiş bir emanettir. Bu emaneti hakkıyla yerine getiremesek bile, inşaallah bu çalışma bu uğurda atılmış ve ihlâstan nasibini almış olan bir adım olur.

"Allah hakkı söyler ve O'dur -hidayet olan- yola ileten."

(Ahzâb: 4)

"Eğer Allah bizi hidayete erdirmeseydi, biz asla hidayete eremezdik."

(A'raf: 43)

İmam Süfyan es-Sevrî (rh.a) derdi ki:

"Amel ve söz, ancak niyetle istikamet bulur. Söz, amel ve niyet de ancak Sünnet'e muvafık olduğu zaman istikamet üzere olur." [15]

Mehmet Emin AKIN

BİRİNCİ BÖLÜM

SÜNNET'İ TERKEDİP BİD'ATLARA SAPMANIN SEBEPLERİ

İslam'da bütün amellerde esas olan; Allah'ın kitabına ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne ittiba etmektir. Dinin erkânını anlamayı ve tefsir etmeyi, amellerimizin hepsinin hidayet üzere olmasının esasını ve Allah'a gerçek manada imanı ve itaati; O'nun kitabını beyan eden Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ittiba teşkil eder. İslâm şeriatından önce kendilerine şeriat gönderilen ümmetlerin hepsine Allah, kendisini tevhid ederek iman etmelerini ve gönderdiği nebilerine ve rasullerine karşı gelmeden itaat etmeyi emretmiştir. Demek ki din, ancak Allah'a itaat ve Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ittiba ile halis bir din olur.

Bütün sapkınlıkların ve din adına ortaya konan bid'at ve dalâletlerin aslı, Allah'tan gelen ilmi yeterli görmemek veya onu fazla görüp insanların heva ve heveslerine göre kendi nefislerinin ve şeytanın hoş gösterdiğinin din edinilmesi sebebiyledir. Allah; bütün rasullerine dini kendisi için halis kılmalarını, kendisini tevhid edip O'na hiçbir şeyi ortak koşmamalarını emretmiştir. Bunun için Allah, rasullerinden neyi istemişse, kendisine iman eden diğer kullarından da onu istemiştir.

Din, hakikatinde Allah'ın vahyi ve nübüvvet üzere bina olunmuştur. Bunu bütünüyle kuşatan isim "Sünnet" kavramıdır. Sünnet dediğimizde, âlimlerimizden öğrendiğimiz kadarıyla Rasu-

lün (sallallahu aleyhi ve sellem) Allah'ın kitabını fıkhetmesi, onun hikmetlerinden ve delâletlerinden elde ettiği imanı, ilmi ve ahlâkı kendi hayatında yaşaması ve bunu da iman eden tüm ümmetlere bir örnek olarak göstermesidir. Bunun daha kuşatıcı tarifini "nübüvvet" kavramının tefsirinde görürüz. Bunun içindir ki Allah Azze ve Celle Rasulullah'a (sallallahu aleyhi ve sellem), kendisinden önce gelmiş olan rasullerin ve nebilerin "hüdası"na iktida etmesini (En'am: 90) emretmiştir. Böylece Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) nasıl kendisinden önceki nebilerin ve rasullerin hidayetine uyuyorsa, biz de bu hidayette O'na (sallallahu aleyhi ve sellem) uymakla mükellefiz. Bunun içindir ki "hüda" kavramı şeriat kavramından daha geniş bir anlam örgüsüne sahiptir ve dinin tamamının adı olmaktadır. Rasulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) Sünneti'ne uymak; dinde O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabının izlemiş olduğu yolu izlemek ve dini böyle anlamak ve akideyi onların hidayeti ve ilimlerinde gördüğümüz gibi halis kılmaktır.

Âlimlerimizin ıstılahî olarak bid'atı tarifleri şöyledir:

Âlimlerin bir kısmı, bid'at'in Sünnet'e muhalif olan şey olduğunu, bazısı da umumî olarak Kur'an'da ve Sünnet'te olmayanın bid'at olduğunu söylemişlerdir. Bazısı Sünnet'e muhalif olan sözü, ameli ve akideyi bid'at olarak tarif ederler. Bazısı Rasulullah'tan (sallallahu aleyhi ve sellem) sonra ortaya çıkan şeylere bid'at demişlerdir; İmam eş-Şafiî, İzz İbn Abdisselam, el-Karafî ve el-Gazalî bu görüştedirler.

eş-Şafiî (rh.a) derdi ki:

"Bid'at iki bid'attir; mahmud ve mezmum olan. Ne ki Sünnete muvafıktır, o mahmuddur ve ne ki Sünnete aykırıdır bu da mezmum olandır." [16]

en-Nevevî de (rh.a) bu görüşte olan alimlerdendir. [17]

İbn Teymiyye (rh.a) ise bid'atı şöyle tarif eder:

"...Bid'at, Allah'ın ve Rasulü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) dinde meşru görmemiş olduğunu meşru (şer'i) görmedir. Bu (bid'at) aynı zamanda, Allah'ın ve Rasulü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) vacib olacak veya istihbab gerektirecek şekilde emretmediğidir. Vücub ve istih-

---

16 Ebu Nuaym, *Hilyetu'l-Evliya*: c.6, s.113
17 en-Nevevî, *Şerhu Muslim*: c.6, s.154, 155

bab gerektirecek emre gelince, biz bunu ancak şeraitle bildik. Bu da, Allah'ın şeriat olarak indirdiği dindendir, velev ki ulu'l-emr bunun bazısında -neyin vacib neyin müstehab olduğunda- tartışmış olsalar bile. Neyin vacib veya müstehab olduğunun bilinmesi, Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* devrinde olup olmaması -şeriate göre- bir farklılık arzetmez. Mesela; O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* vefatından sonra mürtedlere, dinden çıkan Haricilere, Faris'e, Türklere ve Romalılara karşı savaş, Yahudi ve Nasarayı Ceziretu'l-Arab'tan çıkarma ve buna benzer şeyler O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ndendir." [18]

eş-Şatıbî (rh.a) ise, bundan daha farklı bir yol izleyerek bid'atı şöyle tarif ediyor:

"Dinde Şeriata muhalif olan bir yol edinme. Bu yolu izlerken bundan kasdı da şeriatle kasdettiğinin aynısı olmalıdır." [19]

Büyük imamlardan Eyyub es-Sehtiyanî (rh.a) derdi ki:

"Bid'at sahibi, ictihad ettikçe bu onun ancak Allah'tan daha da uzaklaşmasına sebep olur." [20]

Çünkü bid'at ve bâtıl olan bir amel zamanla kalpte onu itikad edinmeye vesile olacağından, bid'at sahibi olan kimseler ya dinde bâtıl te'vil kapısını aralamışlar ya da cehaletin ve inadın din adına kibrin ve gururun yayılması ve bunun ahlak edinilmesine yol açmışlardır. Bunun içindir ki Hassan İbn Atiye (rh.a) şöyle derdi:

"Bir topluluk, bir bid'at ihdas etmesinler ki, Sünnet'ten onun mislini Allah -ceza olarak- onların hayatından çekip almasın!" [21]

Bid'at ehlinin zahirde amellerinin çokluğu onların bid'atini dinde hasen olan bir amel kılmaz. Çünkü bid'at ehli, Allah'tan ve Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelene bir muhalefet ortaya koymaktadır. Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bize; dinde, gecesi gündüz gibi olan aydınlık bir yok bırakmıştır. Bunu da şu iki hadiste çok açık bir şekilde görmekteyiz:

"Huneyn Günü Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ganimetleri taksiminde, Mekke'nin fethinden sonra müslüman olan Necd'in ile-

---

18 İbn Teymiyye, *Mecmuu'l-Fetava*: c.4, s107, 108
19 eş-Şatıbî, *el-İ'tisam*: c.1, s.37
20 Ebu Nuaym, *el-Hilye*: c.3, s.9
21 Ebu Nuaym, a.g.e. c.6, s.76

ri gelenlerine ganimetten daha fazla verdiğini gören sahabelerden bazıları buna itiraz etmişlerdi. Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ise; bununla ancak onların kalplerini te'lif etmek istiyorum, diye cevap verdi. Ancak o arada gözleri göz çukurlarının içerisine çökmüş, elmacık kemikleri dışarı çıkmış, sık sakallı bir adam gelip Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem*); Allah'tan kork ve adil ol, dedi. Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bu kişinin bu sözü üzerine şöyle dedi: Eğer ben Allah'a asi olmuş isem, O'na itaat eden kimdir? Allah yeryüzünün bütün insanları önünde beni emin olarak görüyor da, siz mi beni emin görmüyorsunuz? Bu adamın konuşmasını duyan Halid İbn Velid onu öldürmek istedi. Ancak Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle dedi: Bunun sülalesinden öyle bir kavim gelecek ki, onlar Kur'an'ı okurlar, fakat bu onların gırtlaklarından aşağı inmez. Onlar okun yaydan fırlayışı gibi dinden çıkarlar, Müslümanları öldürürler ve puta tapanları sağ bırakırlar. Eğer ben onlara ulaşırsam, Ad kavminin öldürülüşü gibi onları öldürürüm."[22]

Müslim'in rivayetinde ise denir ki:

"Huneyn Günü Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ganimetleri taksim ederken Temimoğullarından Zulhuveysira adında birisi gelip dedi ki: Ey Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adaletli ol. Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: Yazıklar olsun sana! Eğer ben adaletli olmazsam bütün umduğumu kaybeder ve hüsrana uğrarım. Ömer (ra) dedi ki: Ey Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bana izin ver de onun boynunu vurayım. Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: Bırak onu, zira onun öyle bir cemaati olacak ki, sizden herhangi biriniz onların namazları yanında kendi namazlarını, oruçları yanında kendi oruçlarını hakir görecektir. Kur'an okurlar fakat köprücük kemiklerini geçmez. Onlar İslâm'dan okun yaydan fırlayıp çıktığı gibi çıkarlar. [Sizden olan bu kimse] okun demirine bakar, bir şey göremez. Sonra okun demir ucuyla çubuğun birleştiği yere bakar, orada da bir şey bulamaz. Sonra okun ağaç çubuğuna bakar onda da bir şey bulamaz. Sonra okun arkasındaki tüylere bakar, orada da bir şeyler bulamaz. Bir de bakar ki bu ok bağırsağın içindeki dışkıyı ve kanı delmiş geçmiş. [*] Onların alameti; gö-

---

22 Buharî, *Sahih*; (*Fethu'l-Bari*): c.6, s.376 (3344), Müslim, *Sahih*: (*Şerhu'n-Nevevi*): c.7, s.161-162

[*] Bu sözde teşbih ve tevriye vardır. Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*); bü-

ğüslerinden bir tanesinin kadın göğsü gibi sarkık olan bir adamdır. Veya sarkan bir et parçası gibidir. Bunlar insanların ilk fırkalaşmaya başladıkları zamanda ortaya çıkarlar.

Hadisin ravisi Ebu Said el-Hudrî (ra) diyor ki:

Bu sözü Rasulullah'tan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* duyduğuma şahitlik ederim ve ben yine şahitlik ederim ki ben Ali (ra) ile beraberken, Ali'nin (ra) savaştığı bir taife arasında Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* haber verdiği böyle bir kişinin olup olmadığının araştırılmasını istedi. Ölüler arasında yapılan aramadan sonra o insanın ölüsü bulunup getirildi. Ali (ra) ona baktığında onun Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* vasfettiği nitelikte bir memesinin kadın göğsü gibi sarkık olduğunu gördü" [23]

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) (736-795) der ki:

"Sünnet, izlenen yol demektir; bu tarif Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun raşid halifelerinin sahip oldukları akideye, amele ve sözlere yapışmaktır. İşte bu, kâmil manada sünnetin tanımıdır. Bunun içindir ki selef, öteden beri bunun hepsine şamil olan tarife -isimlendirmeye- sünnet demiştir. Aynı tarif, el-Hasen, el-Evzaî ve el-Fudayl İbn İyad'dan da rivayet edilmiştir." [24]

Dinde bu yolu izleyenlere de "Ehlu's-Sunne" denilmiştir. İbn Hazm (rh.a) bu isimlendirmeyi şöyle açıklar:

"Kendilerinden söz ettiğimiz Ehl-i sünnet, Hakk ehli olanlardır, diğerleri ise bid'at ehlidir. Ehlu's-Sunne sahabe *(radiyallahu anhum)* ve tabiunun hayırlılarından onların yolunu izleyen, sonra hadis ehli ve sonra da onları günümüze kadar nesilden nesile izleyen fakihlerdir. Kim yeryüzünün doğusunda ve batısında onlara uyarsa Allah onlara merhamet etsin." [25]

---

tün bid'atlerine ve sapkınlılarına rağmen onların namazı ve orucuna bakan ya da onların Kur'an okumalarını gören Müslümanların, onlarda hiçbir ayıp ve kusur yokmuşçasına onlar hakkında zanna sahip olacağını haber vermiştir. Yani bütün bu hallerine rağmen, insanların çoğu onların gerçek yüzlerini görmezler.

23 Müslim, *Sahih*: s.2, s.744, 745. İbn Kesir, *el-Bidaye ve'n-Nihaye*: c.7, s.316 (Bu kişinin adının el-Muhtec olduğu bilinmektedir.)

24 İbn Receb el-Hanbelî, *Camiu'l-Ulumi ve'l-Hikem*: s.262

25 İbn Hazm, *el-Fısalu fi'l-Mileli ve'n-Nihâl*: c.2, s.271

İbnû'l-Cevzî (rh.a) ise, *Telbisu İblîs* adlı kitabında şöyle der:

"Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve O'nun ashabının yoluna uyan nakil ve eser ehlinin, Ehlu's-Sunne olduklarında asla kuşku yoktur. Çünkü onlar asla kendisinde bir uydurmanın (hades) olmadığı bir yol üzere idiler. Hadiseler ve bid'atlar, ancak Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ashabından sonra zuhur etmiştir." [26]

İbn Teymiyye (rh.a) "Ehlu's-Sunne" hakkında der ki:

"Onlar, Allah'ın kitabına ve Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'ne, muhacirle ensardan ve onlara ihsanla uyanların üzerinde ittifak ettiklerine sahip olanlardır." [27]

Müslümanlar yüzyıllar boyunca; dinlerini ve ilimlerini, kitabın ve sünnetin hidayetinden almış olan âlimleri izlediler ve dünyaya İslâm'ın bir hidayet dini ve insan fıtratına en uygun bir yol ve amel olduğunu böyle gösterdiler. Din'in tevhid üzere ikame edilmiş olması, ancak dinde Allah'ın kitabının bâtıl ve sapık te'villerden ve tahriflerden uzak olarak anlaşılması ve kitabı insanlığa tebliğ ve tebyin eden Rasul'e (*sallallahu aleyhi ve sellem*) uyulmasıyla mümkündür.

İslâm'da din adına sonradan zuhur etmiş olan bid'atlerin ve hurafelerin tamamında; derinden derine İslâm'dan önceki dinlere, akidelere ya da hidayetten uzak olan geleneklere ve hayat tarzına bir dönüş özlemi vardır. Bunun için heva ve bid'at ehlinin din adına veya zühd ve ibadet adına ortaya koydukları amellerin ve kitaplarda yazdıkları sözlerin bir çoğunun bâtıl olduğunu ve Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve O'nun ashabının sünnetinden uzak olduğunu görürsünüz. Bid'atin ve hevanın gayesi Allah'ın rızası imiş gibi gösterilmeye çalışılırken, asıl derinde gizli olan düşünce dinde "ihdas"tır. Bu, ya yine din adına veya Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'ne tâbi olma veya Allah katında daha büyük bir ecre ve sevaba sahip olma iddiasıyla yapılır.

Bu vesileyle şu hususları bilmeden; bir âdetin, ibadetin, inancın veya davranışın bid'at olup olmadığını anlamamız zorlaşabilir. Sünnet'e ittiba edip etmediğimizi şu kaideleri göz önüne almadan bilemeyiz:

---

26 İbnû'l-Cevzî, *Telbîsu İblîs*: s.16
27 İbn Teymiyye, *Mecmuu'l-Fetava*: c.3, s.375

1. İnsan şer'î olmayan bir sebepten ötürü bir ibadette bulunuyorsa, bu ibadet dinde aslı olmayan merdud bir ibadettir. Bu çalışmamızda gösterdiğimiz gibi, Receb ayının ilk Perşembe gecesi veya yirmi yedinci gecesi ve Muharrem ayının ilk günü vb. gibi namazların kılınması veya her gün ayrı bir namazın kılınması türünden ibadetlerin hiç birisi şer'î değildir. Yani şeriatta hakkında nass bulunmayan bir sebebe mebni olarak bir ibadet işlenirse, bu ibadet bid'at dairesine girmiş olur.

2. Müslümanların eda edecekleri herhangi bir ibadetin, mutlaka kendi nevinden şeriatta bir aslının olması gerekir. Bu kaidenin dışında eda edilen bir ibadet, aslı dinde olmayan bir ibadet olup bid'atlere dâhil olması söz konusudur. Bunun misali; bir kimsenin at, katır, ya da tavuk ve horoz gibi hayvanları kurban olarak kesmesidir. Bu, şeriatta makbul olan bir amel ve ibadet sayılmaz. Zira insan, şeriatta cinsi bulunmayan bir ameli ve ibadeti ihdas etmiştir.

3. İbadette şer'an takdir edilmiş olan miktarın dışına çıkmak: Bu da farz kılınmış olan namazların dışında yeni bir namazın ihdas edilmesidir. Böyle bir namaz bâtıl olduğu gibi, sahibini de küfre sokar. Mesela, herhangi bir farz namazı bir rekât arttırmak veya eksiltmek gibi.

4. İbadetin keyfiyetini tebdil ve tağyir: Mesela abdest alan bir kimsenin ağzından önce ayaklarından başlaması, sonra burnuna su alması ve ardından başını meshedip ardından da ellerini ve yüzünü yıkaması gibi. Böyle bir insanın abdesti ve bununla kıldığı namaz bâtıldır.

5. İbadetin vakti: Bir Müslüman Zilhicce'nin ilk günü kurban kesmiş olsa onun kurbanı bâtıldır, ibadet değildir. Çünkü dinde asıl olan bu ibadetin belli bir zamanda ve hacda ise, belli bir zaman ve belli bir mekânda eda edilmesi gerekir. Mesela Receb ve Ramazan ayında Allah'a yakınlık olsun diye kurban kesmek bu türdendir. Hâlbuki Allah Azze ve Celle'ye, ancak emrettiği ve de Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'yle bizim için meşru gördüğü şekilde hayvan kesilebilir. Bu da, "udhiye" (kurban), hedy (Hac'da kesilen kurban) ve akika veya nezr kurbanıdır. Bunun dışında şer'î bir sebebi ve mubah olmayan hayvan kesimi ibadet yerine geçmez. İslam'dan önce atire ve fera' isimli kurbanlar kesilir-

di. Ancak Buharî'deki Ebu Hureyre (ra) hadisi ile "atire" ve "fera" nehyedilmiştir.

6. Bid'at olan amellere ve ibadetlere bir diğer misal de, mescid dışında bir mekânda "i'tikafa girmek"tir ki, bu erkekler için asla caiz değildir.

Bid'at ehlinin bazen niyetleri veya kasıtları hasen olabilir, ancak onların kasıtlarının iyi olması, eda etmiş oldukları amelleri yahut namazları, eda edişlerindeki vesileler yüzünden sahih değil bâtıl olur. Din olanı, ancak Allah Azze ve Celle ve Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bize beyan edebilir. Hâsılı dinde bid'at ihdas edenlerin akılları bozulmuş, kalpleri fesada uğramış ve kalplerinde Hakkın nurunu görecek olan basiretleri körleşmiştir. Bu sebeple onlar ibadetin hakikatini yitirdikleri gibi, dinin hikmetini ve maksatlarını da unutmuşlar ve dinde tebdilde bulunmuşlardır. Bunun içindir ki bid'ât ehli, nerede olursa olsun sahih akidenin ve ilmin karşısında hevanın ve heva ehlinin yanında yer almış ve ilmin en başta gelen düşmanı olmuştur. İlmin de esasında vazgeçilmez iki rüknü vardır; Kur'an ve Sünnet. Bid'at ihdas edenler Kur'an'ı hevalarına uyarak te'vil etmekten korkmadıkları gibi, Sünnetle geleni de dışlarlar. Bu, cehaletlerin en korkuncu ve temelde Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* derin bir düşmanlık ve kin besleyen Mecusilerin ve zındıkların dinlerinin bir gereğidir. Birçok cahil insanın Allah'a yakınlık elde etmek ve O'nun rızasını kazanmak adına işlediği ameller, kıyamet günü kendileri için büyük bir azap olacaktır. Çünkü onlar dinde bid'at ihdas etmekle; Allah'ı, Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dini "eksik gönderdiği" şeklinde ittiham etmişlerdir. Eğer bu insanlar Allah'tan ve Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* razı olsalardı; Allah'ın kitabı, hidayeti, ilmi, hikmeti ve Rasulü'nün de *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabının ve onlara ihsanla uyan Müslüman ilim ehli, muhaddis ve müctehidlerin ilmine ve yoluna tabi olurlardı. Hakikatte bid'at ihdas etme, dinde şirke en yakın olan bir ameldir. Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabı, bid'ati ve bid'at ashabını bu sebeple şiddetle kınamışlardır.

Bid'at, din içinde beşer ürünü olan bir dini ve hâşâ yeni bir hidayeti icad etmek ve Allah'tan razı olmamaktır. Ama şeytan, dinlerinde dalâlete düşmüş olanları zaten hep Allah'a ibadet etme

ve O'nun rızasını kazanma adına aldatmıştır. Bu, Allah'a ibadet ve itaat olacak ameller içinde kendi payının da olmasını istemektir ki, şirk ve dalâlet hastalığının da ilk maddesi burada gizlidir. Kur'an bunun adına "ihtilaf" ve "teferruk" adını vermektedir. Zira "ihtilaf" olmadan dinde bid'at ihdas etmenin imkânı yoktur. İhtilaf da, Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Müslümanlara beyan ettiği şeriat ve hidayet hilafına bir düşünce ve i'tikad olmadan söz konusu olamaz. Zaten, "hilaf" kelimesinin de manası, hakk olana aykırı amel etmektir.

Kur'an'da; "*Onun emrine uymayı bırakıp ayrı bir yol edinenler kendilerini yakalayacak bir fitnenin ve acı verici bir azabın gelmesinden sakınsınlar*" (Nur: 63) denirken buna işaret edilmiştir. Bu ayette "an" harf-i cerrinin kullanılması; Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* emrine ittiba'dan yüz çevirmeyi tefsir eder ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nden ve dindeki hedyinden yüz çevirmeyi beyan eder. Demek ki, İslâm'da tüm amellerin esası ve sahih oluşunun şartları, Allah'ın kitabının fıkhı ve onun nebevî bir tefsir ve beyanı olan Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne tabi olmaktır. Zira Kur'an ve Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti; din, edeb ve ahlâk olanı küçük büyük, az ve çok demeden açıklamıştır ki, bundan sonra dinde din olanı, imanın erkân ve şubelerinden itaat olanı, Allah Azze ve Celle ile Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* başka kimseye açıklama hakkı ve yetkisi kalmış olmasın.

"Ve Kur'an'ı sana her şeye bir *tibyan* olsun diye indirdik."

(Nahl: 89)

"Tibyan" kelimesi burada mübalağa babında zikredilmiştir. Yoksa Kur'an'da beyan, tebyin gibi kavramlar da zikredilmiştir. Ancak "tibyan" kelimesi daha özel bir mana ifade etmekte ve delâleti daha kuşatıcı olduğu için Kur'an'ın, insanın dünya ve ahiret hayatı için gereken tüm ilim ve hidayetin aslı ve membaı olduğunu ifade etmektedir. Yani Kur'an, din ve hüda olan her beyanın aslı ve anahtarı, irşad edici nuru ve hikmetidir. Bu kitabımızda Kandil Geceleri ile ilgili yazdıklarımız ve âlimlerimizden naklettiklerimizin tamamı, bu gerçeği dile getirmek amacıyla kaleme alınmıştır.

Dinde daha önceki şeriatlarda olduğu gibi, Allah'tan gelen risaletin ve rasullerle nebilere verilmiş olan nübüvvetlerin tahrif edilişinin ardında, insanların hevalarına uyarak Allah'tan gelen hidayeti ve nuru bırakıp kendi hevalarını ilah edinmeleri ya da âlimlerini (rahiplerini ve hahamları) rab edinmeleri vardır. Allah'ın kitabına, Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun ashabının ilmi ve edebi üzere uymak, Kur'an'ın tüm Müslümanlardan istediği şeydir.

"De ki: Siz eğer gerçekten Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın..."

(Âl-i İmran: 31)

Şimdi bu ayet-i kerimeyi anlamaya çalışalım: Allah Azze ve Celle bizlerden (eğer kendisini seviyorsak) O'nun Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ittiba etmemizi istiyor. O'nun Rasulü'ne ittiba O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Kur'an'ı yaşadığı gibi Kur'an'a iman edip onunla amel etmek, ihtilaflarımızda Kur'an'a ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne başvurmak ve Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözünün ve hükmünün önüne hiçbir kimsenin sözünü ve hükmünü geçirmemektir. Allah'a ve Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iman budur. Bu kaide ve esasın dışına çıkan ve hevaya tabi olan sözlerin ve amellerin hiç birisi Allah'ın gönderdiği din ile Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bize bıraktığı hidayetten ve sünnetten değildir. Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ittiba ettiğini söyleyen her müslümanın dininde ve hayatında, akidesinde ve ibadetinde, amellerinde ve sözlerinde, Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ittiba etmesi zaruridir. Zira Kur'an O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nazil olmuş ve Allah'tan gelen ilmi ve hikmeti en güzel ve ayrıntılı biçimde O *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bize öğretmiştir.

Öyleyse Müslüman olarak bizim; O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne, Allah'ın dininden ve bu dinin tebyini ve tefsiri olduğuna iman ettikten sonra yine onunla amel etmemiz gerekir. Zaten Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti, O'nun nübüvveti demektir. O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ittiba ve itaat eden Allah'a itaat etmiştir. O'na itaat etmeyen, ne Allah'a ve ne de O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iman etmiştir.

"De ki: Allah'a itaat edin ve Rasul'e itaat edin. Eğer onlar itaat etmezler de yüz çevirirlerse, O'na yüklenmiş olandan O sorumludur, size yüklenmiş olandan da siz sorumlusunuz. Eğer siz O'na itaat ederseniz hidayete erersiniz. Rasul'ün apaçık bir tebliğden başka bir yükümlülüğü yoktur."

(Nur: 54)

Allah Azze ve Celle kitabında, Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaati, kendisine itaatle beraber zikretmiştir. Eğer O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rasul ve nebi olarak Allah'tan tebliğ ettiğinde O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* uymayacaksak, O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iman etmemizin de bir anlamı kalmaz. Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nasıl ki emrettiklerinde ve neyhettiklerinde tasdik etmek "şehadet"in birinci rüknü için farz ise, hakeza, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne uymak da Allah'ın kitabının ilmiyle amel etmek ve onu fıkhetmek için farzdır. Allah, Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yüklediği risaletten O'nu *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sorumlu tutarken, O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaat etmekten de bizi sorumlu tutmaktadır. "*Size sizin yüklendiğiniz*" denirken, kastedilen Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bizden istediği itaattir. Buradan da anlıyoruz ki Din, iman ve itaat üzere bina edilmiştir.

Şekke, kuşkuya ve hevaya tabi olmak bütün şeriatların fesada uğramasının baş sebebidir. İman, itaat olmadan tahakkuk etmez. İtaat ise, ilim ve hidayet olmadan gerçekleşmez. Kim ki Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* din, yani hidayet ve şeriat olan sünnetlerinde O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* uymak istemiyorsa o, ya bid'at ehlidir ya da hevasına uymuş ve nefsini ilah edinmiş bir münafıktır. Âl-i İmran suresi 31. ayet-i kerimede Allah Azze ve Celle kendisini sevmeyi, Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaate bağlamıştır. İman eden kullarını sevmeyi ve bağışlamayı da, yine bu itaate bağlamıştır. Ancak Nur suresi 54. ayet-i kerimesinde buna yeni bir mana ekleniyor "*ve eğer siz ona itaat ederseniz hidayete erersiniz*" diyerek, Dinin tamamını içine alan bir kavram bütünlüğünden söz ediliyor. Bu da; hidayet, mağfiret ve Rabbanî sevgidir.

Hidayet, iman ve itaat olmadan; salih amel ise sahih bir akide olmadan söz konusu olamaz. Mağfiret ise; itaatle beraber Allah'ı sevmek, istikamet üzere olmak, ibadetinde ve amelinde Allah'a or-

tak koşmamaktır. Mağfiretin anahtarı da böylece; hidayet, ilim, itaat ve dinde istikametin eline verilmiştir.

Şeriatın Kur'an'dan sonraki esası ve müracaat mercii olan Sünnet, dinde tüm ictihadların en önemli kaynağı olduğu gibi, aslında Kur'an'ın da beyanındandır.

"*...Eğer siz herhangi bir şeyde çekişmeye düşerseniz, onu Allah'a ve Rasul'e götürünüz...*" (Nisa: 59) emr-i ilahisi bizlere tüm amellerimizdeki ihtilaflarda hükmün aranması için Kur'an'a ve Sünnet'e başvurmamızı emrediyor. Allah'a götürmek O'nun kitabına, Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* götürmek de O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne başvurmaktır. Allah'ı sevmenin tek şartı; O'nun Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaattir.

Bin yıldır Müslümanlar arasında kutlanan mevlidden amacın, Kandil Geceleri ve günleriyle Allah'ın rızasını elde etmek ve O'na yakınlık arzetmek olduğuna göre, öncelikle bunun hüccetinin Allah'ın kitabında sonra da Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nde olması gerekirdi. Hicrî ilk dört asırda asla böyle geceler ve günler kutlanmamışken; Mecusîlerden, Hıristiyanlardan ve en son olarak da Mısır'da iki yüzyıl egemenlik kuran Karmatî, Batınî ve İsmailî kökenli Fatımîlerin teşvik ve terviciyle Müslümanlar arasında bu günler ve geceler yayılmıştır.

Bu kitabımızda da göstermeye çalıştığımız gibi, hakikat bilgisine ve ilahî hitabın gerçeğine vakıf olan birçok ilim ehli; bu geceleri kınamış, bu geceler için yapılan masrafların israf olduğunu, bid'atler ihya edilerek Allah'ın dinine ve Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne bağlılıktan söz edilemeyeceğini dile getirmişlerdir. Fıkıhta dört Ehl-i Sünnet mezhebini kabul etmelerine rağmen, Müslümanların özellikle tasavvufa ve tarikata meyleden kesiminin, kutlamaya özen gösterdikleri bu günlerde, tutulacak oruçlarla ve gecelerde kılınacak namazlarla ilgili uydurulmuş hadislerin; Müslümanların akidelerini saptırmada ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nden onları uzaklaştırmada ne kadar tehlikeli bir rol oynadığı hiç düşünülmemektedirler.

Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Ebu Hureyre'nin (ra) rivayet ettiği bir hadiste;

"Kim bana yalan bir sözü kasden nisbet ederse, cehennemdeki yerini almaya hazırlansın" [28] buyurmuştur.

Bu hadisin mütevatir olduğunda hadis imamlarının hepsi ittifak etmişlerdir. Aliyyu'l-Karî, İbnû'l-Cevzî ve İmam es-Suyutî'nin de tesbitlerine göre bu hadis mütevatirdir. [29]

Muğire İbn Şu'be (ra) diyor ki; Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dedi:

"Bana yalan nisbet ederek konuşmak herhangi bir insana yalan nisbet ederek konuşmak gibi değildir." [30]

Seleme İbnû'l-Ekva (ra) Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet ediyor:

"Kim benim söylemediğimi, ben söylemişim gibi söylerse cehennemdeki yerini almaya hazırlansın." [31]

Abdullah İbn Amr (ra) Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dediğini rivayet ediyor:

"Benim hakkımda konuşunuz, ancak, benim adıma yalan söylemeyiniz. Kim benim adıma yalan söylerse, cehennemdeki yerini almaya hazırlansın." [32]

İmam en-Nevevî (rh.a) *Müslim Şerhi*'nde diyor ki:

"Mevzu olan hadisin rivayeti, o hadisin mevzu olduğunu veya kuvvetli bir zanla mevzu olabileceğini bilen bir kimseye haramdır. Kim bir hadisin mevzu olduğunu bilerek rivayet ederse veya mevzu zannettiği halde rivayet durumunu tam belirlememişse, o kimse yine hadisteki tehdide muhataptır. Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına 'ahkâm' 'terğib' 'terhib' ve 'nasihat' gibi konularda hadis uydurmanın hiç bir farkı yoktur, bunun hepsi haramdır." [33]

---

28 Buharî, *Sahih*; Kitabu'l-İlm; Babu İsmi Men Kezebe Ale'n-Nebi: c.1/178, Müslim, *Sahih*; Mukaddime: (1) 1/8, et-Tirmizî, *es-Sunen*; Kitabu'l-İlm; Babu Ma Cae fî Ta'zimi'l-Kezibi Ala Rasulillah: 2662, İbnû'l-Arabî, *Tuhtefu'l-Ahvezi*: c.3/376

29 Buharî, *Sahih*: c.1/207 (Kitabu'l-İlm; Babu Metâ Yasihhu Semau's-Sağîr), el-Beğavî, *Şerhu's-Sunne:* c.1, s.205 (Abdullah İbn Amr'dan "Belliğû annî" diye başlayan hadis.

30 Buharî, *Sahih*; Kitabu'l-Cenaiz; Bab: 33, 1229 (Muğire İbn Şube'den) Müslim, *Sahih*; Mukaddime: 4

31 Buharî, *Sahih*; Kitabu'l-İlm; Bab: 38, (110), Müslim, *Sahih*; Mukaddime: 3

32 Buharî, *Sahih*: c.4/136 (et-Tirmizî ve Ebu Davud da rivayet etmişlerdir.)

33 Müslim, *Nevevî Şerhi*: c.1/5

İcma'da kendilerine itibar edilen Müslümanların hepsinin icmaı ile bu, kebairin en büyüklerindendir. Hadis âlimleri ve fakihler, hiçbir zaman uydurma (mevzu) olan bir hadisle amel etmemişlerdir. Hatta çok zayıf olan hadis ve haberleri bile itibara almamışlardır. Zira bunun Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelmiş olma ihtimali çok zayıftır. Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* her dileyen, dilediği sözü söylettirebilme cüretini gösterecek olursa, bu dinden hiçbir eser kalmaz.

Bunun için, hadis âlimleri "mevzu" veya "zayıf" hadis rivayet eden kimseler hakkında konuşmayı ve onların rivayet ettiklerini, hallerini ve ahlâklarını Müslümanlara açıklamayı ğıybet olarak görmemişlerdir. Dinle ilgili haberler, yalan söyleyen ve yalan hadis rivayet eden insanlardan asla alınmaz.

el-Hatib el-Bağdadî (rh.a) bu ilmi kaideyi açıklarken diyor ki:

"İlim ehli, haberin ancak akıl sahibi, sadık ve emin olan kimselerden alınacağı, hadis rivayetinde 'sadık' olmayanların cerhedilmesine cevaz olduğunda icma etmişlerdir." [34]

Hadis rivayet edenlerin veya kitaplarında hadisi nakledenlerin "bu hadisleri Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* söylemiştir" diye, hadisin kaynağını ve sıhhat derecesini belirtmeden nakletmeleri sakıncalıdır. Özellikle bu hadis, bilinen güvenilir kaynaklardan alınmamışsa. Menakıb ve tasavvuf kitaplarının birçoğunda ne yazık ki, böyle hadislere sıkça rastlanmaktadır. Gazali'nin en meşhur kitabı *İhyau Ulumi'd-Din* bile bundan nasibini almıştır. Böyle hadisleri belirleyip bunları insanlara açıklamak ise âlimlere farzdır.

Hangi meşreb, hangi tarikat ve hangi şeyhin veya âlimin makamı ne olursa olsun, Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına uydurma hadis rivayeti halinde, karşılarında susmamız için hiç bir neden olamaz. Çok zayıf veya mevzu hadisleri rivayet etmek hususunda, Allah'tan korkmadan cüret gösterenler veya bu hadisleri itimat ettikleri merci ve makamlardan aldıkları için araştırmayan ve kendilerini ilim ehli zanneden insanlar, dün olduğu gibi, bugün de, İslâm adına yapılan birçok bid'atin ve hurafenin, insanlar arasında yerleşerek "akide" haline gelmesine sebep olmuşlardır.

---

34 el-Hatib el-Bağdadî, *el-Kifayetu fî İlmi'r-Rivaye*: 83

Bizim de üzerinde durup vurgulamaya çalıştığımız mesele budur. Çünkü Müslümanlar bin yıldır Sünnet'te aslı olmayan günleri kutlayıp aslı olmayan namazlarla veya oruçlarla da amel edip bu günlerde birer bayram sevinci yaşamaktadırlar. Hâlbuki bunların kutsallaştırdıkları "Reğaib" ve "Beraat"ı ne Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tavsiye etmiştir ve ne de O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabıyla onlardan sonra gelen "tabiun" bu günleri, "kandil" yakıştırmasıyla kutlamışlardır. Bin yıldan fazla bir zamandan bu yana, Müslümanları yöneten hiçbir idare buna engel olmak için ciddi bir çaba sarfetmemiştir. Bu da bize şunu gösteriyor; bid'atların yok edilmesi ve Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nin ihyasında gerçek Rabbani âlimlere bu sözü edilen idareler gerekli desteği göstermemişlerdir. Bilakis, bu saltanatçı ve çoğu cahili idareler, bid'atleri ihya etmişler ve âlimleri de sadece halk üzerinde baskılarını sürdürmek için kullanmaya çalışmışlardır.

Müslümanların dinlerinde istikamet üzere olabilmeleri için, Allah'ın Kitabını ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni çok iyi bilmeleri gerekir. Zira tarihte zahidlik görüntüsü altında o kadar çok kişi ibadet ve faziletler hakkında hadisler uydurmuşlardır ki, eğer Allah'ın izniyle hadis âlimleri olmasaydı, Müslümanlar bunların dalâletlerinden nasıl haberdar olacaklardı? Hadis uyduranlar arasında mecusiler, zındıklar, mezhep mutaassıpları, Yahudiler, Hıristiyanlar, zahidler, zikredilebilir. Bunların kimisinin amacı dini bozmak, kimisininki de, kendi konumunu pekiştirip kutsallaştırmaktır. (Abbasilerden bazılarının, Muhtar es-Sekafî için parayla hadis söyletmeleri buna birer örnektir). Kimileri de, kendi siyasî veya dinî fırkalarını daha üstün kılmak ve başkalarını kötülemek için hadis uydurmuşlardır. En kötüsü ise, zühd ve salah ehli olduğu bilinen insanların hadis uydurmasıdır.

Şimdi biraz düşünelim: Bir kimse "La İlahe İllallah" deyip Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iman ettiğini söyledikten sonra, aynı zamanda iman ettiği Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan hadis nasıl uyduracak? Bunun imanla uzaktan yakından hiçbir ilgisi yoktur. Mü'min insan Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iman edip O'nu tasdik edendir, zındık ise O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* inanmış görünen ve yalanını Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tasdik ettirmeye çalışandır.

İbnû'l-Cevzî (rh.a) Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına uydurulmuş hadisleri derlediği *el-Mevdûat* adlı kitabında diyor ki:

"Hadis uyduranların bazısı, insanların kalplerini daha çok yumuşatmak için zühd ile ilgili hadisler uydururlardı." [35]

Yine İbnû'l-Cevzî (rh.a) diyor ki; Muhammed İbn İsa et-Tabba' adlı birisi derdi ki:

"Ben, Ebu Mehdi, Meysere İbn Abdi Rabbihi'ye dedim ki: Bu hadisleri nereden getirdin, kim sana bunları okudu? Dedi ki: İnsanları -ibadete- teşvik etmek için uydurdum." [36]

İbnû'l-Cevzî (rh.a) bu haberi, ed-Darekutnî'nin de (rh.a) içinde bulunduğu bir senedle rivayet etmektedir.

İbn Hibban (rh.a) İbnû'l-Cevzî'den (rh.a) naklettiği bir sözünde şöyle diyor:

"Ebu Bişr Ahmed İbn Muhammed (fakih) el-Mervezî, zamanının Sünnet konusunda en şiddetli savunucularından ve Sünnet muhaliflerinin en acımasız düşmanı olmasına rağmen hadis uydururdu. Kazvin ise, kendini övme hakkında yaklaşık kırk hadis uydurmuştur." [37]

Muhammed İbn Said adında bir kimse şöyle derdi:

"Söylenen söz güzel olduktan sonra ona bir (rivayet) sened uydurmanın hiçbir sakıncası yoktur." [38]

Hadis uyduranlar, hadis tarihinde o kadar çoktur ki, adları ve uydurdukları yalan hadisler için yüzlerce kitap yazılmıştır.

İbnû'l-Cevzî, İbn Hibban, İbn Hacer, es-Sağanî, es-Suyûtî, ez-Zerkeşî, Molla Ali el-Kârî, İmam ez-Zehebî, İbn Arrak ve İbn Ömer eş-Şeybanî *(rh.aleyhim)* gibi -kitap bırakmasa bile-, tesbit ettikleri uydurma hadisleri bizlere tanıtan daha adını sayamadığımız birçok alim vardır.

Biz bu kitabımızı, Receb ve Şa'ban'la ilgili, çoğu hiçbir sahih senede dayanmayan "mevzu" olduğu halde, bazı hadislerle Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelmiş gibi amel edildiğinden, tarihte karşımıza çıkan ve çoğu Sünnet olmayan bid'at

---

35 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.1, s.40, 118
36 İbnû'l Cevzi, a.g.e. c.1, s.41
37 İbnû'l-Cevzî, a.g.e. c.1, s.42
38 İbnû'l-Cevzî, a.g.e. c.1, s.42

ibadetlerin gerçeğinin ne olduğunu açıklamak gayesiyle yazdık. Aşağıda nakledeceğimiz olay, sadece zındıkların değil, bazı âlimlerin de hadis uydurduklarının en açık misalidir.

el-Mervezî, Ebu İsmet Nuh İbn Ebi Meryem'e sorar:

"Sen nasıl oluyor da İkrime yoluyla İbn Abbas'tan Kur'an'ın sure sure faziletine dair hadisler rivayet ediyorsun? İkrime'nin öğrencileri arasında hiç kimsenin bu hadisleri rivayet ettiklerini görmedik dediğinde o, ben insanların Kur'an'dan yüz çevirip Ebu Hanife'nin fıkhıyla ve Ebu İshak'ın Meğazi kitabıyla uğraşmaya başladıklarını görünce, 'hisbe' (Allah rızası için) bu hadisleri uydurdum" [39] cevabını verir.

İnşaallah bu araştırmamızda gayemiz, Allah'ın rızasına nail olmak ve O'nun Rasulü' nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına, özellikle Receb ve Şa'ban ayıyla ilgili uydurulan bazı yalanları Müslüman okuyucuya sağlam kaynaklardan nakletmektir. Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iman ettikten sonra, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünnet'ini savunmak ve düşmanlarına karşı durmak da O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* imanın bir gereğidir. Müslümanlar tarafından ibadet niyetiyle yapılan birçok amelin aslı bu konudaki uydurma hadis ve haberlere dayanmaktadır. Bunu Hammad İbn Zeyd'in anlattıklarıyla örneklendirmek yerinde olacaktır.

"Bir gün Eban İbn Ebi Ayyaş bana gelip dedi ki: Şu'be'yle konuşur musun, bana saldırmaktan vazgeçsin. Hammad diyor ki: Şu'be'yle konuştum, birkaç gün onun hakkında konuşmadı. Bir gece çıkıp bana geldi ve dedi ki: Sen benden Eban hakkında konuşmamamı rica etmiştin, onun gibisi hakkında konuşmamak haramdır. O, Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan söylüyor deyip verdiği sözden geri döndü." [40]

Abdurrahman İbn Mehdi (rh.a) naklediyor:

"Bir gün Süfyan es-Sevrî ile yürüyordum. Bir adamın yanından geçerken ona bakarak; 'bu yalancıdır, vallahi eğer onun hakkında konuşmak haram olsaydı ben de susardım' dedi." [41]

---

39 İbnü'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.1, s.41
40 İbn Hibban, *Kitabu'l-Mecruhin*: c.1, s.20
41 İbn Hibban, a.g.e. c.1, s.21

İbn Hibban (rh.a) diyor ki:

"Bakın, onlar Müslümanların imamları ve dinde takva ehli olan insanlar olmalarına ve bu yüce makamlarına rağmen, muhaddisler hakkında konuşmayı mubah gördüler. Onlardan rivayetleri zayıf olup hadisleri alınmayacak olanları açıkladılar. Bize bildirdiklerine göre, buna karşı susmak helal değildir. Hadis rivayet edenlerin hatalarını açığa çıkarmak, söylediklerine göz yummaktan daha faziletlidir. Onlardan daha önce gelen âlimler bunun bir kısmına değindiler ve ilmi ehlinden almaya teşvik ettiler." [42]

"Süfyan es-Sevrî, İbn Sirin, Hasan el-Basrî ve Zeyd İbn Eslem (*rh.aleyhim*) gibi âlimler;

'Bu ilim -hadis- dindir. Dininizi kimden aldığınıza iyi bakın' derlerdi." [43]

"İbrahim en-Nehâî de (rh.a) selef âlimlerine katılarak;

'Bu hadisler dindir, dininizi kimden aldığınıza çok iyi bakınız' derdi." [44]

"Muğire (rh.a) derdi ki:

Biz, bir kişiden hadis almak istediğimizde onun ahlâkına ve namazına baktıktan sonra ondan hadis alırdık." [45]

Muhammed İbn Cubeyr İbn Mut'ım'in babasından, onun da Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rivayet ettiği bir hadiste, Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Mina'da Hayf denen yerde ashabına şöyle dedi:

"Benim sözümü işitip anladıktan sonra, onu duymayana, duyup kavradığı gibi ulaştıranın Allah yüzünü bereketlendirip tazelendirsin. Nice fıkıh ilmine sahip kimseler vardır ki, fıkıh sahibi değillerdir. Nice fıkıh sahibi insan vardır ki, kendisinden daha fakih olana fıkıh ulaştırır. Üç şey vardır ki, mü'minin kalbi onda hıyanet etmez; Allah için ihlâsla amel etmek, Müslümanların yöneticilerine nasihat etmek ve onların cemaatinden ayrılmamak. Zira onların duaları onları ardlarından kuşatır." [46]

---

42 İbn Hibban, *Kitabu'l-Mecruhin*: c.1, s.21
43 İbn Hibban, a.g.e. c.1, s.23, ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1/425, 429
44 ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1/435
45 İbn Hibban, *Kitabu'l-Mecruhin*: c.1, s.23, ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1/426, 427
46 Abdullah İbn Mes'ud hadisi, et-Tirmizî, *es-Sunen*, Kitabu'l-İlm; Babu Ma

İbn Hibban (rh.a) ise şunları söylüyor:

"Biz, kitaplarımızda nakil cihetiyle sahih olmayan bir haberi delil getirmeyi asla caiz görmüyoruz. Allah'a kerem ve minnetinden dolayı hamdolsun. Haberlerden sahih olarak bize ulaşan şeyler, sahih olmayan rivayetlere karşı, dinimiz için bize yeter ve artar. Eğer hadis isnadı ve muhaddislerin hadis ezberlemek için şiddetli istekleri olmasaydı, bu ümmetin içinden de daha önceki ümmetlerin içerisinden çıktığı gibi, dini tebdil edip bozanlar çıkardı. Nebilerden hiçbir nebinin ümmeti o Nebi'nin dinini, bu Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ümmetinin, O'nun dinini muhafaza ettiği gibi muhafaza edememiştir. Hatta öyle ki, Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nden bir tek elif ya da vav bile tıpkı Kur'an'da olduğu gibi, ne arttırılmış ne de eksiltilmiştir. İşte bu taife (muhaddisler) Ümmet'in dinlerini mülahaza edip bu dinle hakkıyla ilgilenmişlerdir. Eğer onlar olmasaydı dileyen dilediğini söylerdi." [47]

Bu örnekleri zikretmemizin bir tek gayesi var, o da; bin yıldan fazla bir zamandır, aslı ve kaynağı olmayan "uydurma" haberlerle Müslümanların gereğinden fazla ilgilenmiş olmasını ve bu fiillerin Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne uymak olmadığını ispatlamaya çalışmak ve neyin sünnet neyin de sünnet olmadığının anlaşılmasında mütevazı bir katkıda bulunmaktır. Bu, ne ilk ne de son olan bir yaklaşımdır.

Günümüzde Müslümanların hali İmam Şa'bi'nin (rh.a) başına gelen şu olayın geçtiği ortamın halinden pek farklı değildir.

Şa'bi (rh.a) diyor ki:

"Bir gün bir mescide girip namaz kıldım. Bir de ne göreyim, yanıbaşımda etrafında bir grup insanın toplandığı kocaman sakallı bir adam, onlara hadis anlatmaya başladı. Dedi ki: Bana falan falandan, o da falandan Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ulaşacak şekilde rivayet etti ki: Allah iki sûr yarattı. Her sûr'a iki kez üflenecek. Birisi şok üflemesi, diğeri kıyamet üflemesi. Şa'bi diyor ki:

Cac fi'l-Hassi Âla Tebliği's-Semai: 2658, Ebu Davud, *es-Sunen*, Kitabu'l-İlm; Babu Neşri'l-İlm: 3660 (Buradaki ibare, Buharî'nin Hac kitabındadır: c.3/59.) Bu hadisi aynı zamanda Ebu Bekre ve Ebu Said el-Hudri de rivayet etmişlerdir.

47 İbn Hibban, *Kitabu'l-Mecruhine Mine'l-Muhaddisine ve'd-Duafai ve'l-Metrukîn*: c.1, s.25

Nefsime sahip olup sabredemedim, namazımı çabukça kıldım ve adama dönerek; ya şeyh! Allah'tan kork, hatalı konuşma dedim. Allah iki sûr değil, ancak bir sûr yarattı. Asıl olan iki üfürme olacak, biri sarsma ve biri de kıyamet üflemesi. Bana hiddetle dönerek; ey facir! Ben falan falandan rivayet ediyorum diyorum, sen de tutmuş benim rivayet ettiğimi inkâr ediyorsun dedi. Sonra ayakkabısını ayağından çıkarıp onunla bana vurdu. Ardından da yanındakiler bana vurmaya başladılar. Vallahi ben onlara Allah'ın otuz sûr yarattığına, her sûrunda bir üflemesi olacağına dair yemin etmeden beni bırakmadılar." [48]

Bu olayı iyice tahlil ettiğimizde, tıpkı bugün olduğu gibi geçmişte de âlimler bu mücadeleyi vermişlerdir. Ama bu, hiçte kolay olmamıştır. Dinden bu kadar uzaklaşılan, cehalet, bid'at, bencillik, dünya hırsı, İslâm dışı yaşamanın insanların çoğunun hayatına hükmettiği bir zamanda, neyin "Hak" ve neyin "bâtıl" olduğunu anlamak epeyce güçleşmiş bir durumdadır. Bir toplumda müslüman olduğunu söyleyenler, meselelerini Allah'ın kitabına ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne başvurarak çözmeyi akıllarına getirip, bunun dindeki en büyük farzlardan olduğunu insanlara anlatacakları yerde, namazlarda ve diğer dini amellerde birçok bid'atları; mesela kabirlerde ve türbelerde işlenen bid'atları savunmaktalar. Bu insanları hiçte azımsanmayacak bir kesimi, beş vakit namazları terkettikleri halde, Sünnet'te ve sahabe hayatında hiç bir delili bulunmayan "kandiller" veya benzeri münasebetleri kutlamaları ne tür bir İslâmi düşünüştür acaba?

Emr-i Bi'l-Ma'ruf ve Nehy-i Ani'l-Münkeri imandan bilenlerin, bu ve benzeri konularda Müslümanları bilgi sahibi kılıp uyarmaları gerekir. İbn Abbas (ra) o gün Müslümanları uyarmak için şöyle diyordu;

"Her geçen yıl, insanlar bir bid'at ihdas edip bir Sünnet öldürürler. Öyle olur ki, bir gün gelir bid'atlar yaşar, sünnetler ölür." [49]

Hâlbuki Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*;

"Aşağılık ve zillet benim emrime muhalefet edenlerin üzerine yazılmıştır" [50] buyurmaktadır.

---

[48] es-Suyutî, *Tahziru'l-Havas Min Ahbari'l-Kussas*: s.203, 204

[49] Dıyauddin ek-Makdisî, *İttibau's-Sunen ve İctinabu'l-Bidai*: s.24

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) bu hadisin açıklamasında diyor ki; Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* muhalefet iki kısma ayrılır:

"Emrine uymayı itikad etmeyen kâfirlerin muhalefeti; Ehl-i Kitap, Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaati gerekli görmezler. Onlar, zillet ve aşağılık içerisindedirler. Bunun için Allah, cizye verip aşağılık (yani yöneten değil, yönetilenler) oluncaya kadar onlarla cihadı emretti. Yahudiler de zillet ve meskenet içerisindedirler. Çünkü onlar da Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* inkâr ediyorlar.

Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaatle iman edip, sonra O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* emrine aykırı davranan. Bunlar da iki sınıfa ayrılırlar;

a) Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* aykırı hareket etmenin günah olduğunu bile bile isyan eden kimsenin de zilletten ve aşağılıktan belli bir nasibi vardır. Hasan el-Basrî; böyle olanların atlarının nallarını şakırdatarak veya kibirle yürümüş olsalar bile, Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* isyan ettiklerinden dolayı zillet içine düşeceklerini söylemiştir.

b) Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şüphelerinden dolayı muhalefet edenler; onlar ise heva ve bid'at ehlidirler, hepsinin Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* emrine muhalefetleri kadar, boyunlarında zillet ve aşağılık yükü vardır. Ehl-i heva ve ehl-i bid'at, hepsi Allah'a iftira etmişlerdir. Onların bid'atleri iftiralarının çokluğuna göre ağırlaşır. Allahu Teâlâ kendisinin helal kıldığını haram, haram kıldığını helal kılanı, kendisine iftira edenler olarak adlandırmıştır. Kim Allah adına bilmediğini söylerse, Allah'a iftira etmiş ve O'na nisbet edilmesi mümkün olmayanı O'na nisbet ederek (O'nu başka şeye benzetmekle veya sıfatlarını inkârla iptal edip) kaderini yalanlarsa, Allah'a yalan nisbet ederek iftira etmiştir. Allahu Teâlâ kitabında şöyle der:

---

50 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.2/50, 92 (Abdullah İbn Ömer'den 5114, 5115 no'lu hadisler), İbn Ebi Şeybe, *el-Musannef*: c.5/313, el-Heysemî, *Mecmau'z-Zevaid*: c.10/271 (Bu ibare; *"Ben kıyamet saatinin evvelinde kılıçla gönderildim"* diye başlayan İbn Ömer (ra) hadisidir. Bir kısmını da Buharî "talik" sığasıyla rivayet etmiştir: c.6/72)

'O'nun emrinden yüz çevirip O'na aykırı davrananlar, onlara bir fitnenin gelip çatmasından veya onların başına acı bir azabın gelmesinden sakınsınlar.' (Nur: 63)

Bunun için, bid'at ihdas edenin cezası asi olanın cezasından ağırdır. Çünkü bid'atçi Allah'a iftira etmiş ve Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne hevasından ötürü aykırı davranmıştır."[51]

Allah Azze ve Celle ve Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Müslümanların dinleri hakkında yanlış bir söz, amel, davranış veya itikad sergileyenler hakkında söz söylememize izin vermiştir. Bu söz, emanetleri korumak içindir. Bu emanet; Allah'a itaat ve kitabının ahkâmına ve maksatlarına bağlılık, onu heva ve heves ürünü olan münakaşadan ve tartışmalardan uzak tutmak ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne uymaktır.

Öyleyse, Kitap, Sünnet ve de sahabe icmaı ile bize sahih bir nakil ile gelen ilimler emanettir. Bu emaneti ve Allah'ın gönderdiği ilahi vahyi ve O'nun kitabını korumak, insanların onu canlı bir biçimde hayatlarına uygulamaları şartına bağlıdır. Emanet, bu anlamda İslâm'da itikad ve amelin mizanıdır. Yani, hem gerek şartı, hem de aslıdır.

Demek ki dinin tamamı, kesin nasslarıyla ve delâletleriyle beraber emanet olunca; koruma işi de dine iman edenlere düşüyor. Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* *"Din nasihattir"* demesi, onu doğru olarak nakletmeyi, muhafaza edip yabancı unsurlardan korumayı, hak ile hak olmayanı tanımayı, dini tüm şubeleriyle sımsıkı tutup bilmeyene öğretip beyan etmeyi, duymayana sağlıklı bir şekilde ulaştırmayı gerektirir. Onda olmayanı ona katmak veya ondan olanı çıkarmak yahut da onda olanla olmayanı birbirine karıştırarak onun esaslarını zedelemeyi ve onun muhtelif düşmanları adına bir kurumlaşmaya giderek, şekk etmeyi dini düşüncede bir metod haline getirmeye çalışanlara karşı, Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabı gibi dini ihya etmeliyiz.

"Size verdiğimiz kitabı kuvvetle tutun."

(Bakara: 63)

"Allah için takvayla kıyam edenler olun."

(Bakara: 238)

---

51 İbn Receb el-Hanbelî, *el-Hikem el-Cediretu bi'l-İzaati*: s.31, 33

"Ey iman edenler! Adaletle şahidler olun."

(Nisa: 135)

"Size Rabbinizden indirilene uyun, O'ndan gayrisini veliler edinmeyin."

(A'raf: 3)

"Ey iman edenler! Allah'a ve Rasul'e hainlik etmeyin, bildiğiniz halde emanetlerinize (de) hainlik etmeyin."

(Enfal: 27)

"İşte sizi, böylece vasat bir ümmet kıldık ki, insanlara şahidler olasınız, Rasul de size şahid olması için..."

(Bakara: 143)

"Kendilerine apaçık ayetler geldikten sonra sakın fırka fırka olup ihtilafa düşenler gibi olmayınız. İşte onlar için büyük bir azab vardır."

(Âl-i İmran: 105)

"Şüphesiz ki bu benim dosdoğru yolumdur, ona uyunuz onun dışındaki yollara uymayınız, yoksa [bu] sizi Allah'ın yolundan ayrılan fırkalar haline getirir."

(En'am: 153)

"Şüphesiz ki Rabbim dosdoğru yol üzerindedir."

(Hûd: 56)

Zikrettiğimiz ayetlerin ışığında Allah Azze ve Celle'den ve sonra da Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelen emaneti korumak, Emr'i Bi'l-Ma'ruf ve Nehy'i Ani'l-Münker kaidesi gereğince, Allah ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hak gördüğünü hak bilmek ve onu yerli yerine oturtmak, bâtılı bâtıl bilip onu tanımak ve Ümmeti ondan sakındırmak için; sahabe, tabiun ve onlara tabi olan ilk üç asır âlimleri ve onlara ihsanla uyanların, güzel olan Sünneti'ni yeniden canlandırmalıyız.

Dinde istikamet üzere oluşun temelinde bu gerçek yatmaktadır. O da imanın adı olmuştur. Allah Azze ve Celle Kur'an'da şöyle der:

"Bunun için davet et ve emrolunduğun gibi istikamet üzere ol..."

(Şûra: 15)

Bu "istikamet", ancak "ittiba" yani; Allah Azze ve Celle'ye itaat ve O'nun Rasulü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) Sünneti'ne uymakla mümkündür.

İmanda, amelde ve iradede sapmaların başlangıcının kaynağında öncelikle aramamız gereken şey; ihlâs ve itaatteki sapmalardır. Söyleyip yapacaklarımızı, Allah'ın kitabının ışığında yapmalıyız. Kendi nefislerimizin arzularına göre davranmaya başlamamız, dine kendi düşüncelerimizi katmaya kalkışmanın başlangıcıdır. Allah'ın Rasûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabının ve onlara ihsanla uyanların döneminden sonra olanlar, bu değişimlerin başlangıcını oluşturur.

Âcizane kanaatim odur ki; dindeki sapmaları, insanların dini yönlendirmelerinde aramak gerekir. Çünkü bir insan, eğer dini saf ve berrak bir biçimde alıyorsa, hidayet üzere olması ihtimali kuvvetlidir. Ancak, insanların bid'at ihdaslarında ve icadlarından sadır olan şeylerin çoğu, "ictihad" kuralına, delile dayanma ve bu delillere göre hüküm olma durumunda değildir. İslâm'da hükümlerin üzerine bina edildiği ve hüküm yollarının oluşturduğu sisteme dayanmayan sözlerin ve amellerin sahipleri, bu kaideleri hiçe sayarcasına dün bid'at savaşı verdikleri gibi, bugün de aynı savaşı veriyorlar. Dinin kemale erdirildiği, Allah'ın nimetini tamamladığı gerçeğini Kur'an'ın bize söylemesine rağmen, bu gerçeği henüz anlamamış birçok insan var.

Dinin, "İkmal" yani kemale erdirilmesinin ne olduğunu "nimet"in Kur'an'ın ve Sünnet'in bizzat kendisinde olduğunu unutmaya başladığımızda istikamet bozuldu. Sonra Allah'ın dosdoğru yolundan, yollar ayrılmaya başladı. Kimisi hep bundan beslendi, kimisi de başka yollardan da beslenmeye yöneldi. Böylece Kur'an'ı anlama, Sünnet'i bir hayat, hikmet ve ilim olarak muhafaza etmemiz zaafa uğradı.

Kendi kendimize şu soruyu sormalıyız, Allah'ı unutmayan bir ümmeti, Allah unutur mu? Yani Allah'ın hidayetini terketmeyenleri Allah terk eder mi? Onun için bazı müfessirler Allah'ın ayetlerini unutmayı, Allah'ın ayetlerini terketmek biçiminde tefsir etmişlerdir. Peki, dinin Rabbani olan ahlâkını ve düsturlarını terkedenlerin kalplerinde ve amellerinde hidayet nasıl aranır? Zulümde, cehalette ve karanlıklarda ve Sünnet'ten uzak bir hayat yaşayan insanın durumu gerçekte ne kadar acıdır.

Dinde "bid'atlar"; ister sözde, ister imanda veya amelde olsun, "takva"nın zaafa uğraması sebebiyle, Müslüman toplumları içten kemiren yok edici bir hastalık haline gelmiştir. Öyle ki bu bid'atlar, özellikle dinî bir çehreye veya boyaya büründüklerinde şiddetli bir biçimde aldatıcı olur. Dini çok iyi bilenler, bu yabancı unsuru hemen tanırlar. Ancak, iman ettiğini söylemesine rağmen, elinde bir ölçü olmayan insan ne yapacaktır? Bu insanın belki de cehaletle yapacağı şey, Kitap ve Sünnet âlimlerine karşı bir yerde tavır geliştirmek olarak karşımıza çıkacaktır. Dinde parçalanma, ihtilaf ve kalplerin ayrılması budur. Cahiller hiç bir zaman dinin özüne zarar verebilecek bir düşünce sistemi kuramazlar. Böyle bir düşünce sistemini, ancak münafıklar ve dalâlet ehli inşa edebilir.

Hadis ilmi tarihinde görüyoruz ki hadis uyduranların bazısı, din ilmine kısmen de olsa aşina olan âlimler veya zahidlerdir. Hadis ilminin kaynaklarında bunların bazıları salih insanlar olmalarına rağmen; kendi zanlarınca, halka daha çok ibadet, dua, namaz ve oruç tutmanın yollarını açmak ve onları daha çok dine bağlamak için muhtelif ameller ve yollar ihdas etmişlerdir. Bunu zamanla benimseyenler arttıkça arttı. Artık dinden amellerine delil bulamayan kimseler, kendi akidelerini bu bid'atlere dayanarak oluşturmaya başladılar. Buna da hadis tarihi ve usulünde "mevzu hadis" ve "haber uyduruculuğu" adı verilmiştir. Bu akım o günden bu güne kadar yaşamış ve daha da yaşayacağa benziyor.

Allah'ın isimlerini, sıfatlarını ve de kitabını tahrif etmeye çalışan kimseler, doğrudan Kur'an'a bir şey ekleyemeyeceklerini iyi bildikleri için, Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelmeyen hadisleri, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabı adına yalan ve iftira ile O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabına nisbet etmeye başladılar. Allah'ın bir lütfu olarak din imamları, fıkıh ve hadis âlimlerinin birçoğu büyük bir ihlâs örneği sergileyerek, Allah'a ve Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iftira edenleri tespit edip Müslümanlara onları tanıtmak için aklın alamayacağı gayretler sarfetmişlerdir. Allah onları dinin berraklığını korusunlar diye görevlendirdi. Fakat bütün bunlara rağmen, İslâmî ilimler birçok sahada zaafa uğratılıp geri bırakıldı. Birçok nass unutuldu ve birçok amel de nasslara dayanmadan eda etme hastalığı ortaya çıktı. Bu açıdan bid'atlerle amel etme bir bakıma dinle içeriden savaşmadır. Bunu çoğu kimse bilmez. Zaten bu bilindiği gün, din kendiliğinden bütün ihtişamıy-

la ve tüm saflığıyla tekrar hayatımıza avdet edecektir. Ne yazık ki dine kendi boyalarını katmak isteyenler, yaptıklarını çoğu kez kabullenmek istemezler. Çünkü onlar, kendilerini dinde makbul bir amel işliyor zannederler.

Özellikle ibadetler konusunda kıyasa yer yokken, insanlar bu amelleriyle ibadetlere mantıklarını karıştırmaya başlayarak dinin özünden gelen ibadetleri ve sünnetleri bulandırdılar. Namaz, oruç, dua, zikir, kabirler ve türbeler ile ilgili birçok hurafenin ve bid'atın kökünde, bu bid'atçı mantık görülür.

Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*; kabirlerin üzerine bina yapmayı, o binaların (ki buna *türbe* veya *darîh* denilir) içerisini çinilerle süslemeyi, içlerini aydınlatmak için avizeler ve kandiller asıp mum yakmayı, kabirleri yükselterek üzerlerine sanduka koymayı, onları ipekli kumaşlarla süslemeyi haram kılmıştır. Buna rağmen, birçok türbenin içerisinde namaz kılınması için mihraplar yapılmıştır. Hacı Bayram Veli Türbesi ve padişahların hemen hepsinin kabirleri böyledir. Celaleddin-i Rumî'nin Konya'daki türbesi, İslâm dininin hangi emriyle uyuşmaktadır. Kabirleri saraylar gibi ziynetlendirme fikri; Mecusî, Budist, Helen, Roma, Yunan ve Mısır dinî kültürlerinin bir kalıntısıdır.

Kabirlerin dış görünüşüne bu kadar ta'zim gösteren birçok insan, neredeyse kabirdekilere ibadet edecek hale gelmiştir. Hacı Bayram'daki minarenin kapısının anahtarının ne işler gördüğünü(!) hâlâ bilmeyen var mı? Horasan'dan gelen bir ailenin kabirlerinin, insanlara şifa ocağıdır(!) diye, bir ticaret kaynağı ve sömürme aracı kılındığını bizzat kendi gözlerimizle gördük. (*) İnsanlar şifayı Allah'tan dileyip sonra sebeplere yapışıp Allah'a öylece tevekkül edecekleri yerde, ölülerin kabirlerinden meded ummaktadırlar. İşte bu bid'at'lar, dua edebiyle ilgili itikadımızın bozulmasından sonra ortaya çıkmıştır. Ölüleri ve onlara ait şeyleri vesile edinmek şirk'in başlangıcıdır. Ne acıdır ki insanların çoğu bunu bilmez.

(*) Bu kabirlerin bazısı, Ankara'nın Yenimahalle ilçesine bağlı Memlik Köyü'ndedir. Buraya her türden müzmin hastalar getirilip haftalık seanslar karşılığında türbedarına para verilerek, oradaki ölülerden şifa vermeleri beklenir.

Dini reforme edip hevalarıyla onu istila altına almaya çalışanlara karşı, İslâm âlimleri "İsnad İlmi"ni geliştirmişlerdir. Sahih olan ve olmayan haberler, bu ilim vasıtasıyla anlaşılır. Sahih isnadlarda emanetin ihyası, bâtıl olan yalan isnadlarda ise, dinin öldürülüşü vardır.

Bu kitabımızda ele almaya çalıştığımız şey; iman ve amel alanında ne tür değişikliklerin olduğu ve bunun bazen farz bazen de vacib olan amellerin önüne nasıl geçtiğinin bir örneğini vermeye çalışmaktır. Felaketin asıl kavranılmayan boyutu; kara bir cehalet bulutunun gölgesinde Allah'ın kitabında söylemediği ve O'nun Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'nde istemediği halde, varsayılan ve kendisiyle en az bin yıldır amel edilen rivayetlerin, Allah'a ve Rasulü'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem*) isnad edilerek iftira edilmiş olmasının görülememesinde yatmaktadır. Kitabımızda bu tür ameller ve haberler hakkında İslâm âlimlerinin bereketli ve hayırlı çabalarını gözler önüne sermeye çalıştık. Umulur ki, akıl ve basiret sahibi olanlar, tarihin karanlık birikimlerinden kendilerini sıyırıp Kur'an'ın ve Sünnet'in hidayeti ve aydınlık yoluna çekip çıkarırlar.

Gayemiz, Allah'a ve Rasulü'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem*) güya dindenmiş gibi, Receb ve Şa'ban aylarının ibadetleri hakkında nasıl iftira edildiğini göstermektir. Dinin Rabbani mesajını üstlenmekten aciz olan basiretsiz, cahil veya heveskâr insanlar İslâm'ın getirdiği hidayete gölge düşürmüş ve leke sürmüşlerdir. Bir başka deyişle, insanların Tevhid dini olan İslâm'ı hevalarıyla yönlendirmeye kalkışmalarının gerisinde Allah'ın ve Rasulü'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hıyanet emareleri gizlidir. Bid'at olan amelleri ve ibadetleri meşru görenlerin bilerek veya bilmeyerek gözardı ettikleri en tehlikeli mesele de bu olsa gerek.

Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına uydurulmuş hadislerin tanınması için âlimlerimiz belli kaideler koymuşlardır. Bu kaideler arasında İbnû'l-Cevzî (rh.a) şunları zikreder:

"1. Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rivayet edildiği söylenen sözün Kur'an ve Sünnet'le çelişkili olması.

2. Rivayet edilen sözün anlamlarının (zayıf ve tutarsız) olması: Biz buna karşılık makbul olan hiçbir hadisin lafzının düşük ve yapısının bozuk, muzdarib (sarsıntılı) olduğunu bulamıyoruz.

Bu gibi aşırılıklar ve abartılar daha çok kıssalarda görülür.

İbnü'l-Cevzî (rh.a) diyor ki:

'Ben, hadis uyduranların uydurmaları karşısında hayâ ediyorum. Diyorlar ki: Kim şu kadar namaz kılarsa, onun için yetmiş hane (saray), her hanede yetmiş bin oda, her odada yetmiş bin divan, her koltuğun üzerinde yetmiş bin cariye verilecektir. Velev ki bu, Allah'ın kudretine ağır gelmese bile, bu çok çirkin bir saçmalıktır. Mesela; 'Kim bir gün oruç tutarsa, ona bin hac ve bin umre sevabıyla, Şuayb'ın *(aleyhisselam)* sevabı verilir' gibi sözler bu kabildendir.'

3. Rivayet edilen şeyin Kur'an'a, mütevatir ve makbul Sünnet'e ve kesin icmaya aykırı olması: Mesela, aklın kabul etmediği ve te'vil edilmesi imkânı olmayan sözler de uydurmadır. Dünyanın ömrünü ve kıyamet saatlerini belirleyen sözler de bu türdendir.

4. Haberi uyduranın yalancı olduğunun bilinmesi: Dininin zayıf olması ve hadislerin ihtilafında sevabı [doğru olanı] gözetmemesi.

5. Haber nakledenin Şeriat'ın kabul etmediği bir ameli yapması ve ona davet etmesi.

6. Rivayet edilenin, duygu ve müşahade açısından sabit tarihi gerçeklere aykırı olması. Mesela, 'Gül benim terimden yaratılmıştır' sözü buna bir örnektir. İmam ez-Zehebî buna bâtıl demiştir. Bir diğer örnek de, bir işin birçok insanın gözü önünde olmasına rağmen, onu bir tek kişinin rivayet etmesidir." [52]

Bununla da anlamış oluyoruz ki ibadetler babında "mevzu" olan hadislerle asla amel edilemez. Bu gecelerdeki belli ibadetler de zanna dayalı bir kıyasla birer şer'î ibadete dönüşmez. Bunda Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nin terki vardır.

"Hadis uydurmada zararı en büyük olanlar; velev ki bu, ahkâm, tergib ve terhib hadislerinde sevab kazanma ya da hayır işleme gayesiyle olsun, zanlarınca hadis uydurdukları halde zahid olarak bilinen kimselerdir. Bunlar, ya hadisi ya da hadis uydurmanın hükmünü, kebairin en büyüğü olduğunu cahilliklerinden ötürü bilmezler, ya da bâtıl olan zanlarınca Hz. Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şeriatı ve dini hakkında zararlı olanın O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan söylemek olup O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* üs-

---

52 İbnü'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.3, s.14, 62 ("*Kırmızı gül*" lafzıyla.)

tünlüğü ve şeriatına yardım için yalan söylemek olmadığını söylerler.

Bu bâtıl ehlinin uydurdukları arasında; 'özel namazlar'dan, Receb ayındaki Reğaib namazı ve oruçlarıyla Şa'ban'ın 15. gecesinde kılınacak namazlar ve Receb ayı ile haftanın belli günlerinde ve gecelerinde kılınacak olan namazlardan söz edilebilir. Buna misal olarak; İmam Gazali'nin *İhyau'l-Ulum*, Ebu Talib el-Mekki'nin *Kûtu'l-Kulub* ve *Kutupların Gavsı* (!) el-Geylani'nin *Ğünyetu't-Talibin* ve evrad ve vezaif (gece ve gündüz ibadetleri) hakkında yazılmış olan kitaplar zikredilebilir. Bu hadislerin hepsi, cahil zahidler tarafından uydurulmuştur. Sufîlerin büyük bir çoğunluğu da, bunu hüsnü zanlarınca kabul edip nakletmişlerdir. Allah ise, Nebisi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* eserlerini ve haberlerini, münekkid muhaddisleri vasıtasıyla, habis olanı temiz olandan ayırdetmede muvaffak kıldı, onlar da bu konuda bu hadislerin uydurma ve sonradan ortaya atılma olduğuna hüküm verdiler. Bu konuda itibar edilecek yegâne söz başkalarının değil, onlarındır."[53]

Bid'at ehlinin en önemli özellikleri; emrolunduklarını terketmeleri ve emrolunmadıklarını işlemelerdir.

Bid'at ehlini en şedidleri, Kur'an'a uymadığı bahanesiyle Allah'ın Rasülü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni eleştirerek terk edenlerdir. Hakeza sahabeyi adil görmemek ve onları tekfir etmek de, dindeki en büyük bid'at ve fitnelerdendir.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAP DİLİNDE AY (ŞEHR) KAVRAMI

1. KUR'AN'DA AY (ŞEHR) KAVRAMI

Arap dilinde "Ay" kelimesinin karşılığı "şehr"dir. Çoğulu "şuhûr" ve "eşhur"dur.

Kelimenin aslı "şehere"dir. Bu, meşhur oldu anlamına gelir. Kılıç çekmeye de "şehere" fiili ile anlam verilir. [54]

Aynı zamanda Hilal'e de "şehr" adı verilir. Hilallerin bir araya gelmesinden aylar oluşur. Bu, bütün Arabın ve Acemin üzerinde ittifak ettiği bir şeydir.

"Şuhre" -şöhret- kelimesinin anlamı; bir işin açıklığı demektir. Kılıcını çekti ve kaldırdı anlamına da gelir. [55]

"Şehr"; Kamer -ay- anlamına da gelmektedir. Ay çok meşhur ve parlak olduğu için kendisine bu ad verilmiştir. "Eşhur" çoğul, "şehr" tekildir. [56]

Kur'an-ı Kerim'de "şehr" kelimesi yirmi yerde geçer. Onbir yerde "müfred", iki yerde "tesniye", bir yerde "şuhur" -çoğul-, altı yerde de "eşhur" mübalağalı -çoğul- siğasıyla geçer.

Kur'an'da "şehr" kelimesi muhtelif kullanımlarıyla beraber aşağıdaki anlamlarda zikredilmiştir:

---

54 ez-Zemahşerî, *Esasu'l-Belağa*: s.342
55 İbn Faris, *Mu'cemu'l-Luğa*: s.514
56 İbn Manzur, *Lisanû'l-Arab*: s.2351

1. Ramazan ayı: (Bakara: 2)
2. Bilinen malum, 29-30 gün çeken kameri ay: (Tevbe: 36)
3. Vefat iddeti olan dört ay on günlük süre: (Bakara: 226, 234)
4. Hayzdan kesilmiş kadınların iddeti: (Talak:4)
5. Haram ay ve aylar: (Bakara: 194), (Maide: 2, 97), (Tevbe: 5)
6. Ayların sayısı 12: (Tevbe: 9)
7. Hac ayları: (Bakara: 197)

Allah Azze ve Celle kitabında, Arapların haram aylarda helalleri haram, haramları da helal sayarak zulmetmek için nasıl bir inanışa sahip olduklarını açıklamaktadır.

"Şüphesiz Allah katında ayların sayısı, gökleri ve yeri yarattığı günden beri on ikidir. O aylardan dördü haram (aylar)dır. İşte bu, gerçekten güçlü olan dindir. O aylarda nefislerinize zulmetmeyin."

(Tevbe: 36)

Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günden, Kur'an'ın geldiği güne kadar, ayların sayısı on ikidir. Araplar zaman zaman bu ayların hem adlarını, hem de yerlerini değiştirirlerdi. Diledikleri ayları uzatırlar ve diledikleri ayın ismini başka bir ayın ismi olarak ilan ederlerdi. Bunun nedeni de, Allah Azze ve Celle'nin kitabında bildirdiği gibi, onların birbirlerine zulmetmeleriydi. Araplar dört haram ay olan; Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Receb girince savaşlara ve kavgalara son verirlerdi.

Araplar bu aylarda birbirleriyle savaşmazlardı. Bu aylardan Zilhicce'de Hacca gidilir ve Hac ibadeti eda edilirdi. İslâm'da da bu aylarda savaşmak hoş görülmemiştir. Şafiî fakihlerine göre, bu aylardaki diyetlerin miktarı arttırılır. Özellikle ihramda ve Harem-i Şerif'te olanların öldürülmesi daha büyük bir günahtır.

Ancak kâfirlerin Müslümanlara savaş açmaları veya İslâm devletine karşı haksız isyanları (bağy) gibi olaylarda, onlara haram aylarda da olsa misliyle karşılık verilir. Zira Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Taif'i haram ay olan Zilkade'de kuşatmıştır.

Cahilliyyede müşrikler Muharrem'i geriye Safer'e doğru geciktirerek onu helal kılarlardı. Böylece Allah'ın haram kıldığı ay-

ların yerini değiştirerek hevalarına uyarlardı. Kur'an bunu "Nesiy" diye tanımlayıp ona "küfür" ismini verdi. Çünkü onlar Allah'ın haram kıldığını helal kılıyorlardı. (*) Böylece diledikleri ayı geriye bir diğer ayın yerine koyarak, hem ayların adını hem de tertibini bozuyorlardı.

Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hicretinden sonra, Müslümanlarla müşrikler arasında olan savaşların bazıları haram aylarda vuku bulmuştur. Bir kısım âlimler haram aylarda kıtalin haram olduğunu söylerken, diğer bir kısım âlimler de bunun kıtal ayetleriyle nesh olunduğunu söylerler. Çünkü Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Hevazin'le Huneyn'de ve Ben-i Sakîf ile de

---

(*) Bunun bir misali de Arapların cahiliyyede ilahları için adadıkları kurbanlardır. Cahiliye Arapları Hac mevsiminde Kâbe'yi çıplak olarak tavaf ederler ve oradaki putlara adaklar adarlardı. Arapların bir diğer geleneği de hayvanlarını ilahlarına adamak için buldukları yöntemlerdi. Arapların ilahları için sundukları bu hayvanların bazısına *Bahiyre*, bazısına *Saibe*, bazısına *Vasiyle*, bazısına da *Hâm* denirdi. Vahiyle gelen ilahi bir şeriat ilahi vasıflarını yitirdiğinde, geleneklerle veya bid'atlerle iç içe, bâtıl bir din ortaya çıkar.

Allah Azze ve Celle kitabında buna işaretle şöyle der:

"*Allah, ne bahiyre, ne saibe ne vasiyle ve ne de hâm diye bir şeyi (meşru) kılmadı. Ne var ki kâfirler yalan uydurarak Allah'a iftira ediyorlar, onların çoğu akıl etmezler.*" (Maide: 103)

"Bahiyre: Başıboş, serbest bırakılmış dişi deve yavrusuna denir. Araplar 'Bahiyre'yi ilahlarına adarlardı. Araplar, on dişi arasında hiç erkek yavru doğurmayan deveye 'Saibe' derlerdi. Bu hayvan çöle terkedilir, sırtına binilmez, tüyleri alınmaz, sütü de ancak misafirler için sağılabilirdi. Bundan sonra, doğurduğu dişi yavrunun kulakları uçlarından itibaren ikiye yarılır. Sonra, annesi ile beraber bırakılır ve sırtına binilmez, tüyleri yolunmaz ve misafire ikramdan hariç sütü içilmez. Mekke'de bu geleneği ilk ihdas eden, Amr İbn Luhay'dır." (Buharî, *Sahih*: c.2, s283 [*Fethu'l-Bari*], İbn Kesir, *Tefsirû'l-Kur'an el-Azîm*: c.2, s.172)

"Vasiyle: Arka arkaya beş batında ikişer yavrulayan koyuna denir. Bunda da arada erkek yavrunun bulunmama şartı vardır. Bundan sonra doğurduğu yavrular sadece erkeklere aittir. Ondan kadınlar yiyemez. Ancak bu yavrulardan bir tanesi kendiliğinden ölürse, o zaman erkek kadın herkes ondan ortaklaşa yerlerdi. 'Vasiyle', sahibinin sadece dişi olan ilahlara sunduğu koyundur, onuncu yavrudan sonra başıboş bırakılır.

'Hâm': Bu, dişisinin kendisine ardarda aralarında erkek yavru olmamak kaydıyla on dişi yavru doğuran dişi deveye verilen addır. Onun da sırtı korunmaya alınır, binilmez ve tüyleri yolunmaz. Develer arasına damızlık olarak bırakılır, ondan başka türlü yararlanılmaz.

'Saibe' ise, sahibinin hastalığından iyi olunca ilahları için serbest bıraktığı devedir." (İbn Hişam, *es-Siyretu'n-Nebevîyye*: c.1, s.90)

Taif'te savaştı. Onlara karşı gazası Şevval'in bir kısmında ve Zilkade'de idi. [57]

İmam el-Evzaî, eş-Şafiî, el-Kasım İbn Muhammed, Salim İbn Abdillah, İbn Şihab [ez-Zuhrî], Eban İbn Osman haram aylarda ve Mescid-i Haram'da insan öldürenin diyetinin tağlizinden (ağırlaştırılmasından) yanadırlar. İmam Malik ve Ebu Hanife, Muhammed Ebu Yusuf ve İbn Ebi Leyla ise, Harem'de veya Harem'in dışında insan öldürmenin cezası arasında bir fark olamayacağını söylerler.

el-Beyhakî (rh.a) *Şuabû'l-İman*: c.3/3804 Ata yoluyla Âişe'den (r.anha) gelen bir zayıf rivayette Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dediği rivayet edilir:

> "Receb gerçekten Allah'ın ayıdır. O, Esamm olarak adlandırılır. Cahiliyye ehli, Receb ayı girdiğinde silahlarını iptal ederler ve bırakırlardı. Bu ayda insanlar uyurdu ve yollar emniyet içinde olurdu, onların hiç birisi bu ay çıkıncaya kadar diğerlerinden korkmazdı." [58]

el-Beyhâkî (rh.a) diyor ki:

> "İlim ehli tarafından tarihlerle rivayet edilen bu durum, haram aylarda bilinen meşhur hadisedir. Ancak rivayet edilen bu hadiste 'münker' olan, bu hadisin Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ref'edilip [merfu gösterilerek] rivayet edilmesidir. İslâm'ın ilk yıllarında Allah Müslümanlara savaşmamalarını emretmişti. Sonra Allah, müşriklerin bu ayda ve diğer tüm aylarda öldürülmelerine izin verdi. Böylece haram aylarda amellerin ecrinin kat kat verilmesi ve günahların ağırlaştırılması hususunda; Allah'ın bu aylarda zulmü menetmesinden ötürü saygınlığı baki kaldı. Bunun için Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu: 'Gökleri ve yeri yarattığı günde Allah'ın ya-

---

57 İbn Hişam, *es-Siyretu'n-Nebeviyye*: c.4, s.478

58 el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkât*: s.20, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.7, s.386, Aliyyu'l-Kârî, *el-Edebu fî Receb*: s.22 (Thk. Amr Abdulmunim) Bu hadisin senedi çok zayıftır. (Abdulmunim) bundaki afet de Eban İbn Sufyan'dır. İbn Hibban, o çok uydurma olan haberler rivayet etmiştir, der. Onun adı daha sonradan Eban İbn Ebî Sufyan olmuştur. Ğalib İbn Ubeydullah el-Ukaylî el-Cezerî hakkında ise Buharî; "hadisleri inkâr edilen bir kimsedir" demiştir. İbn Main; onun bir hiç olduğunu söylemiştir. ed-Darekutnî ve Ebu Hatim er-Razî de onun hadisinin alınmayıp terk edildiğini söylemişlerdir. İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.164 (Ebu Said el-Hudrî'den rivayet edildiği söylenen bir hadisten.)

zısına göre Allah'ın katındaki ayların sayısı on ikidir. Onlardan dört ay haram aydır. Bu dosdoğru olan dindir. O aylarda birbirinize zulmetmeyin...' (Tevbe: 36)" (*)

Bunun içindir ki İmam eş-Şafiî (rh.a) "Haram aylarda" hata ile de olsa insan öldüren kimsenin diyetini ağırlaştırmıştır. Bu görüş; İbn Ömer (ra) ve İbn Abbas'tan (ra) rivayet edilmiştir.[59]

el-Beyhakî (rh.a) İmam eş-Şafiî'nin (rh.a) görüşünü aktardıktan sonra, Receb ayında cahiliyye ehlinin silahlarını bırakıp savaşmadıklarını, İbn Ömer (ra) ve İbn Abbas'tan (ra) rivayet eder.[60]

el-Beyhâkî (rh.a) *Fedailû'l-Evkât* adlı kitabında der ki:

> "İbn Abbas (ra) şöyle demiştir: [Allah Azze ve Celle] o aylarda kendinize zulmetmeyiniz derken, bu aylar içinde dört ayı tahsis edip bunları haram kılmış ve saygınlığını yüceltmiştir. Bu aylarda günah işlemeyi daha büyük günah saymış ve hakeza bu aylarda da salih ameli daha büyük görmüştür." [61]

Allah Azze ve Celle kitabında Arapların haram ayları nasıl istismar edip kendilerine zulmettiklerini şöyle zikreder:

> "Ancak Nesiy (geciktirme) küfrün fazlalığıdır. Onunla kâfir olanlar saptırılır. Allah'ın haram kıldığı aylara uygun düşürmek ve Allah'ın haram kıldığını helal kılmak için onu (geciktirmeyi), bir yıl helal, bir yıl haram ederler. Amellerinin kötülüğü onlara süslü gösterildi. Allah kâfirler topluluğuna hidayet vermez."
>
> (Tevbe: 37)

Cahiliyye döneminde Araplar, Muharrem ayında savaşmazlardı. Ancak, Muharrem ayında savaşmak istediklerinde, yani savaşı başlatacak olan taraf, Muharrem'i helal kılıp haram ay olarak ondan sonra gelen Safer ayını tayin ederdi. Böylece haram ayların

---

(*) Bu ayet-i kerime hakkında el-Beyhâkî (rh.a) şu tefsirde bulunuyor: "Yani, o ayların hiçbirinde birbirinize zulmetmeyin. Sonra bu aylardan dördünü tahsis edip onları haram aylar kıldı ve onların haramlığına özel bir vurgu yaptı. O aylarda günah işlemeyi de büyük günahlardan saydı ve o aylarda işlenen hayr amellere de büyük ecirler verdi." (Bkz. el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3, s.370 (3806), el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkât*: s.20)

59 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3, s.369 (3804), el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkât*: s.20, İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif Fiyma Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: s.222, Ali İbn Ebî Talha'dan o da İbn Abbas'tan.

60 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3, s.369 (3804)

61 el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkât*: s.19

hepsini helal kabul ede ede, yılın tüm aylarını helal veya haram aylar hükmüne getirebiliyorlardı. Hakeza diğer aylar için de aynı uygulamayı yaparlardı.

Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* önce de Araplar, aynı cahili ve bâtıl geleneklerini sürdürüyorlardı. İslâm gelince bu cahili gelenek kaldırıldı. Böylece her ay bizzat Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü aslına dönmüş oldu.

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) diyor ki:

"...Cahiliyyede müşrikler, kimi zaman bir yılı üç ay olarak kabul edebiliyorlardı. Bunu Mücahid ve İbn Malik söylemişlerdir. Ebu Malik dedi ki: Müşrikler, Muharrem'i Safer yerine sayıyorlardı. Mücahid de dedi ki: Muharrem ayını yıl ayları arasından çıkarıyorlar, sonra safereyn [*] ilk safer ayı diyorlardı. Bunu da Rebiulevvel ve Rabiulâhir için kullanıyorlardı. Sonra da iki Rebi ayı diyorlar ve yine Ramazan'a da Şa'ban adını veriyorlardı. Zilkade'ye ise Şevval adını veriyorlar, bu işe başladıkları gibi Muharrem'e ise Zilhicce adını veriyorlar, Zilhicce'ye ise Zilkade diyorlardı. Böylece geri attıkları ayı gelecek olan ayın adıyla adlandırıyorlardı.

İmam Mücahid (rh.a) derdi ki:

Müşrikler iki yıl üst üste aynı ayda haccederlerdi. Rasulullah'ın haccı ise, Zilhicce'ye muvafık geldi. Bunun üzerine şöyle dedi: Bugün, zaman dönüp dolaşıp Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü heyeti üzerine durdu." [62]

Veda Haccı'nda ayların hepsi yaratıldıkları günkü konumuna döndürülmüş oldu. Bu, gerçekte Allah'ın apaçık bir ayeti idi. Böylece kameri tarih yeniden Allah'ın muradına uygun olarak düzeltildi. Çünkü bir yıl, Allah katında on iki aydır. Bu aylar da yirmi dokuz veya otuz gündür. Allah Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kameri ayları tanımlarken bu ayları kâh yirmi dokuz ve kâh otuz gün olarak saymıştır. Ayların kaç gün olduğunu belirtmek istediğinde, elinin parmaklarını iki kez tam olarak açar, üçüncüsünde bir parmağını kapatarak 29'a işaret ederdi.

---

[*] Müşrikler Muharrem'i de ikinci bir Safer ayı gördükleri için, bu iki aya yani Safer ve Muharrem aylarına Safereyn diyorlardı.

62 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.219

Buharî'deki rivayette;

"Biz okuma yazma bilmeyen bir ümmetiz. Ne yazar ne de hesap yaparız. Ay şöyle şöyledir, yani bir kez yirmi dokuzu, bir kez otuzu gösterir" buyurmuştur.

Müslim'de de aynı rivayeti görüyoruz. Aynı rivayetleri Ebu Davud ve en-Nesâî de (Abdullah İbn Abbas'tan -ra-) nakletmişlerdir. Bu rivayetlerin çoğunu Abdullah İbn Ömer (ra) rivayet eder. Müslim ve en-Nesâî'nin rivayetleri Sa'd İbn Ebi Vakkas'tan (ra) gelir. [63]

Bunun için Allah Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*;

"Zaman, dönüp dolaşıp, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü heyetine (ilk yaratıldığı günkü aslı gibi) kavuştu" [64] buyurmuştur.

Arapların "nesiy" geleneğini Kur'an'dan öğrendiğimiz gibi, Arap şairlerinin şiirlerinde de görürüz. el-Kummeyt adlı Arap şairi şöyle diyordu:

Biz değil miyiz sayılı ayları;

Haram ayları helal kılarak

Geciktirip yerini değiştirenler

Tevbe suresi 36. ve 37. ayet-i kerimelerinden öğrenmemiz gereken dersler olduğu bir gerçek. İslâm kemale erip Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'yle Kitabı ve ayetleri, hükümleri ve ibadetleri bize açıkça beyan ettikten sonra, buna yeni bir şey eklemek veya çıkarmak; bir bakıma müşriklerin İslâm öncesi haram ayları ihlallerine, Hac ibadetlerini tahrif etmelerine, ibadetlerine (dua, tavaf, Arafat'ta vakfe vb.) cahiliyye düşünceleri gereği, İbrahim'in (as) dinine onda olmayan şeyleri katmalarına benzer. On-

---

63 Buharî, *Sahih*; Kitabu's-Savm: c.4/108, Müslim, *Sahih*; Kitabu's-Savm; Babu Vucubi Savmi Ramadan: 1080, Ebu Davud, *es-Sunen*: 2319, 2320, 2321, en-Nesâî, *es-Sunen*; Kitabu's-Savm; Babu Kemi'ş-Şehru: c.4/138, 140

64 Ebu Bekre'nin Veda Hutbesi ile ilgili rivayetinin ihtisarıdır. Buharî, *Sahih*; Kitabu'l-Hac; Babu'l-Hutbeti Eyyame Mina: c.3/459, 3025, Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-Kasame: 29 [Ebu Bekr İbn Ebî Şeybe'den], Ebu Davud, *es-Sunen*: 1947, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.5, s.37, et-Tahavî, *Müşkilu'l-Âsâr*: c.2, s.192, el-Beğavî, *Şerhu's-Sunne*: c.7, s.215, el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkât*: s.19 (Thk. Hallaf Mahmud Abdussemî') İbnû'l-Esîr, *Camiu'l-Usul*: c.1/55

lar, Allah'ın haram kıldığını helal, helal kıldığını da haram ediyorlardı.

Herhangi bir ibadeti Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne uymayarak, zamanı dışında ve biçim yönünden eda şeklini değiştirerek yapmak, insanlara rasuller yoluyla gelen ilahi dini bozmadır. İşte bunun adına İslâm'da kimi zaman küfür, kimi zaman şirk ve kimi zaman da bid'at denir. Eğer bid'at, küfre ve şirke götüren türden ise, sahibi bu itikadından vazgeçmediği sürece kâfir veya müşrik hükmündedir.

2. Receb Ayına Adını Veren Receb Ne Anlama Gelmektedir?

Receb ayına saygı gösterilip yüceltildiği için, bu ad verilmiştir. el-Esmaî, el-Mufaddal ve el-Ferra da bu görüşe katılanlardandır. Denildi ki, bu ayda melekler "Teşbih" ve "Tahmid"i yüceltirler. Ancak, bu konuda "merfu" olarak rivayet edilen bir hadis vardır ki, o da uydurmadır. Bu ayı Arap kabilelerinden Mudar'a nispet [*] etmeye gelince; Mudar kabilesi o ayı çok saygın ve değerli kabul ederdi. Bunun için Mudar'ın Receb'i diye anılırdı. Öte yandan Rebia kabilesi de Ramazan ayını yüceltir ve onu kutsal kabul ederdi. Bu ayda savaşmazlardı. Mudar da Receb'i haram ay kıldığı için bu ayda savaşmazdı. Arap ayları içinde Receb iki Cumadi arasında yer alır.

Receb ayının birçok isimleri vardır. Kimisi bu isimlerin on dört, kimisi ise on yediye baliğ olduğu görüşündedir. Receb hakkında meşhur olan isimlerden bazıları:

1. Şehrullah (Allah'ın ayı)
2. Receb (yüce, değerli)
3. Recebu Mudar (Mudar'ın Receb'i)

---

[*] Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Buharî'nin Ebu Bekre'den (ra) rivayet ettiği Veda Hutbesi'ndeki bir bölümde *Recebu Mudar* diye zikredilir.

4. Munassılu'l-Esinne (mızrakların ve okların uçlarını söken ay)
5. el-Esamm (sağır ay)
6. el-Esabbu (berekete vesile olucu)
7. Müneffis (nefes aldırıcı)
8. Mutahhir (temizleyici)
9. Mualla (yüceltilmiş, ulu)
10. Mukayyim (sağlamlaştırıcı)
11. Herim (ihtiyar)
12. Mukaşkiş
13. Muberrî (beraat ettirici)
14. Ferd (tek ay)

Araplar yılın belli aylarını kendilerine "haram aylar" ilan edip bu aylarda savaşmazlar ve kan dökmezlerdi. İşte Receb Ayı da onlardan biridir.

Ebu Reca el-Utaridî (ra) diyor ki:

"Biz cahiliyyede Receb ayı geldiğinde mızrakların dişini söken ay geldi derdik. Bu ayda hiçbir okta ve mızrakta kesici uçlar bırakmazdık. Biz bunu alır atardık." [65]

Kays İbn Hazım (ra) derdi ki:

"Biz cahiliyyede bu ayı, hürmetinden yahut hürmetinin şiddetinden dolayı Receb olarak isimlendirirdik." [66]

el-Beyhâkî (rh.a) der ki:

"Bu ayı ancak *Recebu'l-Esamm* olarak adlandırıyorlardı, bunun sebebine gelince, bu ayda kılıçların sesleri işitilmezdi. Bu hususta çok zayıf bir hadis rivayet edilmiştir:

Âişe'den (r.anha) rivayet edildiğine göre, Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle demiştir:

'Receb Allah'ın ayıdır, bu ay *el-Esamm* olarak adlandırılır. Cahiliyye ehli Receb geldiğinde silahlarını iptal ederler ve kılıçlarını bir kenara bırakırlardı." [67]

---

65 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3808, el-Beyhâkî, *Fedâilu'l-Evkât*: s.20
66 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3808, el-Beyhâkî, *Fedâilu'l-Evkât*: s.20

Ziyad İbn Meymun'un, Enes'ten rivayet ettiği söylenen bir hadiste de Rasulullah'a (sallallahu aleyhi ve sellem) güya şöyle sorulmuş:

"Ey Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem)! Receb niçin Receb olarak adlandırıldı? Dedi ki: Çünkü onda Şa'ban ve Ramazan için hazırlık yapılır da onun için." [68]

Bu hadis uydurmadır. Bu hadisi uydurma afeti de Ziyad İbn Meymun'dur. [es-Sekâfî el-Fakihî] o yalancı ve hadis uydurucu biridir. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) adına hadis uydurduğunu kendi ağzıyla itiraf etmiştir. [69]

3. Haram Aylarda Oruç Tutmak

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) der ki:

"Receb ayının orucuyla ilgili Nebi'den (sallallahu aleyhi ve sellem) ve O'nun ashabından sahih olarak bize ulaşmış bir tek rivayet yoktur. Fakat Ebu Kılabe'den; 'Receb ayında oruç tutanlar için cennette bir köşk olduğunu' söylediğine dair bir söz rivayet edilmektedir." [70]

Sahabelerin bazılarından, Allah'ın Rasulü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) haram aylarda oruç tutmakla ilgili rivayet edilen hadisler vardır.

"Haram ayların hepsinde oruç tutulmasıyla ilgili Mucîbe el-Bahilîyye'den, onun da babasından veya amcasından gelen bir rivayette Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle der:

'Haram aylarda hem oruç tut, hem de iftar et.'

Bu hadisi Ebu Davud, *Sunen*'inde rivayet eder. İbn Mâce'nin tahricinde ise; '*Haram ayları tut*' lafzıyla rivayet edilir." [71]

Darir İbn Nufeyr'in (Ebu's-Selil) Mucîbe el-Bahilîyye, babasından ve amcasından Ebu Davud'un rivayet ettiği hadiste:

---

67 el-Beyhâkî, *Fedâilu'l-Evkât*: s.20 (el-Beyhâkî, bu hadisin merfu olarak nakledilmesinin doğru olmadığını ve hadisin münker olduğunu söylemiştir.)

68 el-Hallâl, *Fedâilu Receb*: s.60 (2)

69 Bkz. el-Hallal, *Fedâilu Receb*: s.60 (2. not) Thk. Amr Abdulmunim,

70 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifü'l-Mearif*: s.131

71 İbn Receb el-Hanbelî, a.g.e. s.131, Ebu Davud, *es-Sunen*; Kitabu's-Savm; Babu's-Savmi Eşhuri'l-Hurûm: 2428

"Darir İbn Nufeyr, Allah'ın Rasulü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) gelip Müslüman olur. Sonra aradan bir yıl geçince tekrar gelir. Ama durumu ve şekli çok değişmiştir. Rasulullah'a (sallallahu aleyhi ve sellem) beni tanımadın mı ey Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) deyince; sen kimsin dedi. Dedi ki: Ben sana geçen yıl gelen Bahili'yim. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem); peki seni böyle değiştiren nedir, sen çok güzel bir bedene sahiptin deyince, adam; senden ayrılalı ancak geceleri yemek yedim. Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) ona; niçin nefsine işkence ediyorsun, dedi. Sonra dedi ki: Sabır ayı (Ramazan) orucuyla, her aydan bir gün oruç tut. Adam biraz daha artır benim gücüm buna yeter dedi. Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) bunun üzerine; her aydan iki gün tut, dedi. Adam yine; benim gücüm yeter, daha artır, deyince, Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) her aydan üç gün, hem oruç tut hem iftar et. Haram aylarda hem oruç tut, hem de iftar et, dedikten sonra üç parmağını önce açtı, sonra kapattı." [72]

İbn Hacer (rh.a) diyor ki:

"Bu haberin isnadında bilinmeyen raviler olmakla beraber, bu haberde Receb ayının bir kısmında oruç tutmanın 'müstehab' olduğuna dair delil vardır. Çünkü o haram aylardan bir aydır." [73]

Enes İbn Malik'in (ra) rivayet ettiği bir hadiste;

"Kim her haram ayda, Perşembe, Cuma ve Cumartesi günü oruç tutarsa kendisine yedi yüz yıllık ibadet ecri yazılır, denir." [74]

---

72 Ebu Davud, *es-Sunen*: 2428, İbn Mâce, *es-Sunen*: 1741, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.5/28, en-Nesâî, Mucibe'nin amcasından rivayet ettiğini söylerken, İbn Mâce, Ebu Mucibe'den demiştir. el-Beyhâkî, *es-Sunen el-Kubra*: c.4/8426 (Abdulvahid'in Hammad İbn Seleme'den rivayetinde; "*Her aydan üç gün*" ziyadesi vardır.)

73 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.30

74 el-Hallâl, *Fedâilu Receb*: s.69 (14), İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.30-33 (İbn Hacer bu hadisi Temmam er-Razî'nin *Fevaid*'inden naklediyor. Senedinde zayıf ve bilinmeyen raviler vardır.), İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2/554. İbnû'l-Cevzî bu hadisin sahih olmadığını söyler. Ebu Hatim er-Razî ise; "Senedindeki Mesleme İbn Raşid'in hadisi 'muddarib'tir, o 'mechul' olup bilinmez" der. Ebu Raşid Muhammed "mechul"dür der. Ancak, Ebu Hatim onun hadisinin kabul edilir olduğunu zikreder. Her ne kadar İbn Hibban, *es-Sikat* adlı kitabında (c.4, 234); "O birçok kez yanılmıştır" demişse de, bu, onun mechulleri güvenilir gösterdiği anlamına gelmez. Bu, uydurma ve münker bir hadistir.

4. SÜNNET'TE SABİT OLMAYAN NAMAZLAR HAKKINDA ÂLİMLERİN GÖRÜŞLERİ

Abdulhay el-Leknevî (H.1264-1304) *el-Âsâr el-Merfûa Fi'l-Ahbari'l-Mevdûa* adlı kitabında, Receb ve Şa'ban ile ilgili rivayet edilen oruç ve namazlar hakkındaki hadisleri incelerken, gerçekten örnek olacak bir tavır sergileyerek; insaf ehli, ilmî emanete riayet edici olan bir yaklaşımla haklı bazı tenkidlerde bulunmaktadır.

el-Leknevî (rh.a) bu aylarda kılınmasına dair rivayetler bulunan namazlar için, âlimlerin üç fırkaya ayrıldıklarını söylüyor:

"Birinci Fırka: Bu namazların rivayet edildikleri şekilde, böyle garip bir terkiple kılınmalarının sübutu Sahib-i Şeriat'tan kesin değildir. Dolayısıyla bu namazlar bid'atlar kısmına dâhil olabilir. Eğer bununla lügavi bid'at kastedilirse, vacib olan bid'at, mendub ve mubah olan bid'at bundan müstesna kılınır. Bid'at lüğavi anlamda, beş kısma ayrılır. Bu değindiğimiz bid'atların yanında bir de "mekruh" ve "haram" olan bid'atlar vardır. Eğer bid'attan şer-î olan anlamı kastediliyorsa, delillerden herhangi birisinde bulunmadığı halde sonradan ihdas edilen ameldir."

Bazı âlimler de bu aylar için rivayet edilen namazlarda surelerin tekrarlanmasına dair rivayet edilen haberler sabit olan sünnetlere aykırıdır demişlerdir. Kimi âlimler de bu namazlara tahsis edilen sureler hakkında delil olmadıkça caiz olmaz demektedirler.

Diğer bir kısım âlimler de, gece ve gündüz bu namazların kılınması, birçok zorluğu da beraberinde getirir. Dolayısıyla bu ve benzeri şeyler Şeriat'ta yasaklanır. Bilakis Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelenin dışında fazla bir ibadet, ancak bid'at ve dalâlettir, demişlerdir." [75]

Ancak el-Leknevî bu son görüşe katılmadığını ve Sünnet'e uygun olduğu sürece, insanın çok ibadet etmesinin bid'at olmadığını söyler. [76]

---

[75] Abdulhay el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.118. (Bkz. el-Leknevî, *İkametu'l-Hucceti Ala Enne'l-İksare fi't-Taabbudi Leyse Bi Bid'atin.*)

[76] Abdulhay el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.119

Bazı âlimler ise, yılın bazı gecelerinin, bazı ibadetlere tahsis edilmesinin Şeriat'ta sabit olmadığını söylerler, el-Leknevî bu görüşe de karşı çıkar ve bunun yine Sünnet'te yerinin olduğunu söyler.

Biz bu görüşleri her ne kadar burada zikrediyorsak da buna olduğu gibi katıldığımız söz konusu olamaz. Doğrusu, bazı ibadetler veya dualar Sünnet'le sabittir, bunu inkâr etmenin ilmî olarak bir yararı yoktur. Ancak, nasıl olsa Şeriatın aslı ibadeti emrediyor, kişi Sünnet'te olmasa da dilediği gibi, dilediği zamanda veya münasebetle ibadet edebilir görüşünün de tamamen doğru olduğuna katılmıyoruz.

Yine el-Leknevî'nin (rh.a) açıklamalarına dönüyoruz, devamla şöyle der:

"İkinci Fırka: Bunlar, tarikat ve tasavvuf (meşiyhat) şeyhleridir. Birinci fırkaya karşı her şeyiyle zıt ve aykırı davranırlar. Bunlar da 'irade' ve 'evrad' sahiplerinin itikadlarını ifsad etmişlerdir. Bu gibi insanların işledikleri münkerler arasında, sûfilerden gelen bu namazları, Şeriat'ın sabit naslarıyla bize gelen namazlarından daha önemli tutmaları da zikredilebilir. Ben onların birçoğunun; 'İşrak', 'Duha', 'Zeval', 'Evvabin namazı', ikindi namazından önceki ve öğle ile yatsı namazından sonraki gayri müekked olan sünnetleri, teheccüd ve Allah Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'nde faziletine dair gelen diğer namazları kılmadıklarını gördüm. Aksine onlar, 'Aşura', 'Leyle-i Reğaib', 'Hifzu'l-İman', 'Kahr-ı Nefs' ve sûfilerin rivayet ettikleri daha nice namazları diğerlerinden daha önemli tutarlar.

Allah'a yemin ederim ki bu, düşmanlık ve tuğyandır, hem de nasıl bir tuğyan. Şunu herkes biliyor ki, herhangi bir sûfinin rağbet ettirmeye çalıştığı herhangi bir ibadet -velev ki o insan Allah'ın veli kullarından bile olsa- asla hevasına ve hevesine uyarak konuşmayan Allah Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rağbet ettirdiği bir ibadetten daha hayırlı olamaz. Maalesef onlardan öylelerini gördüm ki, bu namazları farz namazlardan daha çok önemsemekte ve üzerinde durmaktalar. Öyle ki bu namazları kılarken yaşadıkları zevki ve huşûyu farz namazlarında bulamazlar. Hatta öyleleri var ki, bu namazlardan ve virdlerden daha çok lezzet almak için farz namazları bile terkediyorlar.

Bu, gerçekten büyük bir cehalet ve aşırı bir dalâlettir. Öyle ki 'mesnun' (sünnet) olanı veya vacib olanı terkedip ne farz ve ne de vacib olmayıp karşılığında şeytanın gizli hileleri olan şeylerle ilgileniyorlar. Hatta onların belli şiirler dinlemek ve haram olan çalgılardan aldıkları zevk, şevk ve vecd Kur'an tilavetinden aldıklarından daha çoktur." [77]

el-Leknevî (rh.a) yine onlardan söz ederek diyor ki:

"Yine bunların işledikleri münkerler arasında; tasavvuf risalelerinde zikredilen bu konularla ilgili hadislerin, 'zayıf' değil, 'sahih' olduğunu itikad etmeleri vardır. Bu büyük bir hata ve ağır bir yanlıştır. İlmi maharetleri olmadan, rical ilmi hakkında bilgileri bulunmadan ve tasavvufçularla hadis ricali tenkitçisi olan âlimler arasındaki farkı sezmeden, tasavvuf ehli hakkındaki zanları buna sebeptir.

Yine onların bir diğer münker davranışları da şudur: Diyorlar ki: Mademki velayet sahibi tasavvuf ehli o namazları zikretmişlerdir, demek ki bu namazlar Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'nde vardır. Bu -yanlış anlayış da- yine tasavvufçularla Şeriat'ın zahirinin âlimleri arasındaki derece farkını görememekten gelmektedir." [78]

Gönül isterdi ki el-Leknevî'nin, bazı tasavvuf ehli hakkında açıkladığı eleştirilerini, onların bu yollara sapmalarına neden olan Gazali ve benzerleri hakkında da yapsın. Zira birçok insanın, göz-

---

77 Abdulhay el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.120

78 Abdulhay el-Leknevî, a.g.e. s.121. el-Leknevî (rh.a) kendi ülkesindeki çoğu tasavvuf ehli olduğunu söyleyenlerin, aslı dinde olmayan namazların ve Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dilinden asla sadır olmamış hadislere inandıklarını bu kadar şiddetlice eleştirdiği gibi, bu uydurma ve bid'at olarak ihdas edilen namaz hakkında, mevzu -uydurma- hadisleri *İhyau Ulumid'-Dîn*'de çok rahat zikreden Gazalî'yi de hatırlatabilirdi. Hâlbuki Gazalî de *İhya*'da, haftanın günleriyle ilgili aslı olmayan birçok namazdan söz etmektedir.

Buna örnek olarak Gazalî'nin *İhya*'da sözünü ettiği, salı günü namazı, çarşamba gecesi namazı, perşembe gecesi namazı, cuma gecesi namazı ve Cuma günü mescide girilince kılınacak olan dört rekât namaz zikredilebilir. Haftanın yedi gününde kılınması gereken namazlar hakkındaki hadislerin, kiminin uydurma (mevzu) ve kiminin de çok zayıf olduğunu İslâm âleminde ilimleri ile şöhret bulmuş birçok hadis imamı açıklamıştır. Bizzat *İhya*'nın hadislerinin aslını tahkik edip inceleyen Zeynuddin Ebu'l-Fadl Abdurrahim İbnû'l-Hüseyn el-Irakî (el-Kurdî), *el-Muğnî An Hamli'l-Esfari fi'l-Esfar* adlı kitabında bunları zikretmiştir. (Bkz. c.l, s.201)

Aliyyu'l-Karî *el-Mevdûat*'ta, İbnû'l-Cevzî *el-Mevdûat*'ta, es-Suyutî *el-Lealî*'de ve İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*'da bu konuya geniş yer ayırmışlardır.

lerinde gereğinden ve olduğundan daha çok büyüttükleri tasavvuf ileri gelenlerinin risalelerinde ve kitaplarında buldukları uydurma hadislerle ameli terketmeyi, şeyhlerinin şereflerine ve haysiyetlerine karşı bir saygısızlık olarak nitelendirebiliyorlar. Çünkü tasavvuf ehlinin hemen hepsi, şeyhlerinin makamlarını, fıkıh ve hadis âlimleri ve imamlarının makamlarından daha üstün görmektedirler. Onlara göre fakihler ve muhaddisler kabuk, yani "zahir" âlimleridir, "hakikat" ehli ise tasavvuf ulularıdır. Hâlbuki gaye, ne onların kutsiyeti ve ne de onların şahıslarını aşağılamadır.

Mesela: Vahdet-i Vucud felsefesinin öncülerinden İbn Arabî şöyle düşünmektedir:

"Veliler şeriatın zahir âlimleri gibi hadislerin rivayet ve dirayet yoluyla sahih olup olmadıklarını araştırmak yerine, gelen hadislerin sahih olup olmadıklarını keşif ve keramet yoluyla bilirler. Keşif ve keramet yoluyla Allah Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hadisler tashih ederler" demektedir. [79]

Şeyh Mahmud Şeltut (rh.a) diyor ki:

"Kısır aklın bir şeyi iyi görmesinden ötürü, Şeriat hükümlerinin çoğu, başkasının daha iyi olduğu inancıyla terkedilmiştir. Bu da mükellef olunan ibadet veya amelin yerini doldurmak gayesiyle yapılmıştır. Kısır aklın iyi görmesi sonucu bazı ibadetler hiç yokken gündeme gelmiş, daha önceleri Allah'a yaklaşmak için insanların ibadetlerinde en azimlilerinin bile hiç karşılaşmadıkları keyfiyetler ortaya çıkmıştır." [80]

Şeyh Mahmud Şeltut (rh.a) bid'atların ortaya çıkışı ile ilgili diğer nedenlere değinirken şunları söyler:

"Bir diğer sebep de Allah katında daha çok sevab elde etmektir. Bid'atçı kişi, Allah'a ibadette meşakkatli olanla nefsi meşgul etmek daha iyidir zanneder. Bazen de bu meşru olmayanı, meşru olana eklemek ister. Zira bu eklenen amelle elde edilmek istenen artırılmak istenmektedir. Bunun birkaç misalini verelim; sahur yemeğini terketmek, bununla amaçlanan -ecrin- artırılmasıdır. Çünkü bu, nefsi daha çok kahreder derler. Allah helal kıldığı halde, helal kıldığı ziynetler içinde namaz kılmayı haram kılmak. Zira bu, altının ve

---

79 el-Aclunî, *Keşfu'l-Hafa ve Muzilü'l-İlbasi Amma İştehere Mine'l-Ehadisi A'la Elsineti'n-Nas*: c.1, s.9 (*el-Futuhat*'tan naklen)

80 Mahmud Şeltut, *Esbabu'l-Bida ve Madarruha*: s.34, 35

ipeğin kullanılmamasındaki gayeyi güçlendirir. Yine bid'atlara dâhil olan diğer bir meselede şudur; Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) gelen rivayetlere rağmen iki şeyin nefse en ağır gelenini seçmektir. Hâlbuki Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) seçme hakkı olduğu iki şey arasında, en kolay olanını seçerdi. Ama onlar Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) fiillerinin hepsini, hatta içinde ibadet kasdı olmayanı bile, içinde ibadet kastı varmış gibi değerlendirirler. Yine bid'at ehlinin amelleri arasında, Allah'ın ve Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) emretmediği zor ibadetleri yapmak vardır. Mesela, devamlı oruç tutmak, geceleri sürekli namaz kılmak, evlenmemek, Sünnet ve adabla ilgili konuları farzlar mesabesinde görüp bunu devamlı yapmaya gayret göstermek.

Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ise bu konuda bize uyarıcı bir hadis gelmiştir:

'O kimselere ne oluyor ki, benim yaptığımı yapmaktan kendilerini münezzeh görüyorlar? Vallahi ben onların Allah'ı en çok bileni ve onların Allah'tan en çok korkanıyım, derdi.' [81]

Yine Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle derdi:

'Dini daraltmaya kalkan hiçbir kimse olmasın ki, Allah da ona -işlerini- daraltmasın.' [82]

'Siz nefsinize karşı çok şiddetli davranmayınız ki, Allah da sizin nefisleriniz üzerine şiddetli olanı yazmasın.' [83]

Diğer bir kısım bid'at ehli ise; tüm bu sakındırmaları unutarak gaflet içerisinde kendileri için, yeni ibadetler, haller veya zorunluluklar ortaya çıkardılar. Bu gibi ibadetlerde bulunmayı, kendilerine uyan insanlara güçlü bir din gibi öğrettiler. Hâlbuki Allah'a yaklaşma ancak, O'nun Şeriat'ı ve ahkâmında, insanları Allah'a yaklaştıracak olan vesilelerde ve O'nun Şeriat olarak gönderdiği ile Emin Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) tebliğ ettiklerindedir. Böylece, bid'ata

---

81 Buharî, *Sahih*; Kitabu'l-Edeb; Babu Men Lem Yuvacihi'n-Nase bi'l-İtabî: c.13/125, 126 (7301), Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-Fedail; Babu İlmihi Sallallahu Aleyhi ve Sellem Billahi: 2356, Mahmud Şeltut, *Esbabu'l-Bida ve Madarruha*: s.36-41

82 Buharî, *Sahih*; Kitabu'l-İman; Bab: (28), 39 (Ebu Hureyre'den), Müslim, *Sahih*; Kitabu's-Salât; Babu Tahvili'l-Kıble: 525. (Mahmud Şeltut, *Esbabu'l-Bida ve Madarruha*: s.36-41)

83 Ebu Umame el-Bahilî hadisi. Ebu Davud, *es-Sunen*; Kitabu'l-Edeb; Babun fi'l-Hasedi: 4904 (Mahmud Şeltut, *Esbabu'l-Bida ve Madarruha*: s.36-41)

düşüp Şeriat'a aykırı amel ettiler ve günahkârlardan olup, amellerinin sevabından mahrum kaldılar."[84]

İmam Takıyyuddin Ebu Bekr Muhammed İbn Muhammed el-Belatunisî (rh.a) (851-936 hicri) ilim ve cehalete işaret ederken şunları söyler:

"Kendini âlim zanneden nasıl ilim öğrenebilir ki? İşte bunun için ilim, kendisiyle Allah'a itaat edilen en faziletli şeydir. İlmin başı, ilimle ameldir. Cehaletin başı da, cehaleti bilmemektir. Şüphesiz, faydalı olan ilimle, zararlı olanı bilmeyen kimse, insanları dünyayı talep etmeye itecek olan lüzumsuz bilgilerle ve vesilelerle uğraştırır. İşte cehaletin aslı ve âlemin fesadının kaynağı budur.

Bilgisizlik ve günahıyla hayrı kasteden kişi hiç mazur değildir. Ancak, İslâm'a yeni girmiş olan ve henüz İslâm'ı öğrenememiş olan insan bundan müstesnadır. Çünkü İslâm'a yeni girenin daha öğrenmeye zamanı vardır. Bunun için Allah Azze ve Celle: '*Bilmiyorsanız zikir ehline sorunuz*' (Enbiya: 7) buyurur."[85]

el-Belatunisî (rh.a) ilmi tanımlarken şunları söyler:

"Kur'an'da olsun, Sünnet'te olsun 'İlim' tabiri geçtiği zaman, bundan murad edilen, hevayı kahreden ve kendisiyle Allah'tan korkulan ve korkuyla beraber olan faydalı ilimdir. Allahu Teâlâ: '*Ancak Allah'tan, kullarının âlim olanları korkar.*' (Fatır: 28) buyurur.

İşte bu ilim, kendisiyle Allah'a itaat edilip, onunla hududuna vakıf olunan ilimdir. Faydalı ilim, Allah'ı ve O'nun emirlerini bilmeyi içerir. Şayet kişi bu ilmi Allah için öğreniyorsa."[86]

---

84 Mahmud Şeltut, *Esbabu'l-Bidai ve Madarruha*: s.38, 43

85 el-Belatunusî, *Tahriru'l-Makali Fiyma Yahillu ve Yahrumu Min Beyti'l-Mal*: s.184

86 el-Belatunusî, a.g.e. s.184

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RECEB AYI'NDAKİ İBADETLER

1. RECEB AYI, ATÎRE VE FERA' HAKKINDA

Receb ayının cahilliyyede Araplar arasında belli bir saygınlığı vardır. Âlimler, İslâm geldikten sonra bu ayın saygınlığı hakkında ihtilafa düşmüşlerdir. Araplar cahiliyye döneminde bir kurban keserler ve buna "Atîre" adını verirlerdi. Bu kurbanın İslâm'daki hükmü hakkında âlimler farklı görüşler beyan ettiler. Ancak, âlimlerin çoğu bu kurbanın bâtıl olduğuna dair hüküm vermişlerdir. Delili de Buharî ve Müslim'deki; "Velâ Atirete" hadisidir. [87] İbn Sirin [(*)] gibi bazı âlimler, onun müstehab olduğunu söylemişlerdir. Aynı rivayeti, İmam Ahmed İbn Hanbel de Basralılardan rivayet eder. Müteahhirûn'dan bazı hadis âlimleri de bu görüşü tercih etmişlerdir.

en-Nesâî'nin, Nubeyşe'den rivayetinde Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle sorulur:

"Ey Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*! Biz cahiliyye döneminde 'Atire' keserdik -yani Receb'de.- Dedi ki: Allah için hangi ayda dilerseniz o ayda kesiniz. Allah için iyilikte bulununuz ve yemek yediriniz." [88]

---

87 Buharî, *Sahih*; Kitabu'l-Akika; Bab: 2, 5156, 5157 Ebu Hureyre'den, Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-Edahi; Babu'l-Ferai ve'l-Atire: 1976

(*) Bkz: İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifu'l-Mearif*: s.227

88 en-Nesâî, *es-Sunen*; Kitabu'l-Ferai ve'l-Âtire: c.7/169-171, Ebu Davud,

Âlimlerden bazıları da "Atire"yi yasaklayan Ebu Hureyre hadisinin en sahih hadis olduğunu, dolayısıyla onunla amel edilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Ahmed İbn Hanbel de bu görüştedir.

Mübarek İbn Fadale'nin Hasan el-Basrî'den rivayet ettiğine göre o şöyle diyordu:

"İslâm'da Atire yoktur. O ancak cahiliyyede vardı. O dönemde, birisi Receb'i tamamen oruçla geçirdikten sonra Atire keserdi. Receb ayında kurban kesme ve Receb'i bayram edinme onlara benzemektir, bu münasebetle tatlı yapıp yemek gibi." [89]

Maide suresi 3. ayetinde Allah Azze ve Celle;

"Allah, kendisinden gayrisinin adına, dikili taşlar ve putlar için kesilenlerin yenmesini haram kılmıştır" buyurmuştur.

Buharî ve Müslim'in, Ebu Hureyre'den (ra) rivayet ettikleri bir hadiste; *"Ne Fera' ve ne de Atîre vardır"* denilir.

İmam Buharî (rh.a) diyor ki:

"Fera' ilk doğan deve yavrusudur. Bunu tağutları için kurban ederlerdi. Atîre ise, Receb'in onuncu günü tanrılarına (putlarına) ibadet ve yakınlık olsun diye kesilen kurbanlara verilen addır." [90]

Ebu Ubeyd ve el-Humeydî, Atîre'ye, Recebiye denildiğini naklederler. Bazıları da Atîre'nin bir adak (nezr) olup onun "tağutlar" için kesildiğini söylemişlerdir. Bu, Araplardan bir kimsenin develerinin sayısı yüze ulaşınca, ilahlarına kesmeyi vaad ettiği deveye verilen bir isimdir. Bazı âlimler Atîre hakkında, İslâm geldikten sonra kesilip kesilmeyeceğinde farklı görüşler ileri sürmüşlerdir.

İbn Hacer'in naklettiğine göre, en-Nesâî, el-İsmailî ve Ahmed İbn Hanbel, Atîre (*) ile ilgili yasaklayıcı hadisleri rivayet etmişlerdir. [91]

---

es-Sunen: 2830

89 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.227 (Thk. Yasîn Mahmud es-Sevvâs, Daru İbn Kesîr, 1413/1992 Beyrut)

90 Buharî, *Sahih*: 5156, 5157

(*) İmam eş-Şafiî (rh.a) Atîre'nin caiz olduğunu söyleyen âlimlerdendir. İbn Hacer bu cevazı; "Kesilen bu hayvan Allah için kesilirse" ifadesiyle açıklamaktadır.

91 İbn Hacer, *Fethu'l-Barî*: c.9, s.490

İbn Hacer, Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) "*Ne fera' ve ne de atire vardır*" derken, "Bunun vacib olmadığına işaret etmek için böyle söylemiştir" diyor. [92]

Ebu Davud'un (*el-Edahî*: 2831), en-Nesâî (7167) ve el-Hâkim ile İbnû'l-Munzir'in *Sahih*'lerindeki Nubeyşe hadisinde şöyle denilir:

"Bir adam Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem*) seslenerek; biz cahiliyyede Receb ayında atîre keserdik, bize ne emredersiniz deyince; Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*); hangi ayda olursa olsun -sadece- Allah için kesiniz, dedi. Adam; biz cahiliyyede yayılan her hayvan sürüsünden ferâ keserdik, dedi. Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*); her yayılan hayvandan ferâ vardır. O, senin hayvanı beslemen, sonra da yük taşıyacak duruma gelince de onu kesip etini tasadduk etmendir. Bu senin için daha hayırlıdır." [93]

Bunu da Ebu Davud ve en Nesâî'nin *Sunen*'i ile ve Hâkim'in *el-Müstedrek*'inde Davud İbn Kays'ın Amr İbn Şuayb'dan (O'nun babası) ve dedesi Abdullah İbn Ömer'den rivayet ettikleri hadisle anlamlarını birleştirerek söylüyor.

el-Hakim'in rivayetinde Fera' hakkında sorulunca Rasulullah; (*sallallahu aleyhi ve sellem*);

"Fera' haktır, onu Bintu Mehad veya İbn Lebun alıp üzerine Allah yolunda bir şey yüklemen veya onu bir dul kadına vermen, onu kesip etinin kıllarına bulaşmasından ve ardından da deveni sıraya koymandan daha hayırlıdır" rivayeti zikredilir. [94]

Yine el-Hâkim'in Ammar İbn Ebi Ammar yoluyla Ebu Hureyre'den (ra) rivayet ettiği bir hadiste:

"Fera' haktır. Onu kesme, o senin eline yapışacaktır. Fakat onu süt verinceye kadar beklet, malının en hayırlısı olunca da onu kes." [95]

İbn Hacer (rh.a) Atîre konusunda önemli bir açıklama getirerek şöyle diyor:

---

92 İbn Hacer, *Fethu'l-Barî*: c.9, s.491

93 İbn Hacer, a.g.e. c.9, s.491, Ebu Davud, *es-Sunen*: 2830, İbn Mâce, *es-Sunen*: 3136, en-Nesâî, *es-Sunen*: c.7/169, 1701, el-Hâkim, *el-Müstedrek*: c.4/235, el-Beyhâkî, *es-Sunen*: c.9/311

94 İbn Hacer, *Fethu'l-Barî*: c.9, s.491

95 İbn Hacer, a.g.e. c.9, s.491

"Bu hadiste, Allah Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Fera' ve Atîre'yi aslından iptal etmiş değildir. Ancak, onların her birinde olan sıfatı iptal etmiştir. O da Fera'ın ilk doğan hayvan olarak kesilmesi sıfatını, Atîre'den ise, sadece Receb ayına özgü olarak kesilmesi sıfatını iptal etmiştir." [96]

Bazı *Sunen* ashabının, Ebu Harmele'nin Muhannef İbn Muhammed İbn Selim'den (ra) rivayet ettikleri bir hadiste şöyle denir:

> "Biz Arafat'ta Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ile beraber vakfede bulunuyorduk. O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dediğini duydum.
>
> Ey insanlar! Her evin ehlinin üzerine her yıl bir udhiye (kurban) ve bir Atîre gereklidir. Atîre'nin ne olduğunu bilir misiniz? O, Recebiye diye adlandırılan şeydir."

Ancak el-Hattabi bu hadisin "zayıf" olduğunu söylemiştir. [97] et-Tirmizî ise, onu "hasen" görmüştür.

Biz, bu konuda okuyucuyu ayrıntılara boğmamak için daha fazla rivayete yer vermek istemiyoruz.

İslâm âlimlerinden İbn Sirin, Kâdı İyad ve el-Hâzimî'nin de *(Allah onlardan razı olsun)* dediği gibi; Fera' ve Atîre'nin hükmü neshedilmiştir, yani kaldırılmıştır. Ancak bunun mubah olduğunu söyleyenler olabilir ki, bundan Ebu Rezin'in; "Biz önceleri kurbanlar keser, hem kendimiz onlardan yerdik, hem de bize gelen kimselere ondan yedirirdik" sözüne Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* verdiği; "bunun bir sakıncası yoktur" cevabı olsa gerek. Hâlbuki İbn Hibban, *Sahih*'inde şöyle der:

> "Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mubah kıldığı kurbanlar cahiliyyede olup da İslâm'da yasaklanmış olan Fera' ve Atîre'den başka şeylerdir." [98]

İbn Receb'in naklettiğine göre âlimlerin birçoğu, Ebu Hureyre'den (ra) sahih olarak rivayet edilen hadisi delil alarak Fera' ve Atîre'yi yasaklamışlardır. Bu yol, Ahmed İbn Hanbel'in tuttuğu yoldur. Mübarek İbn Fadale, Hasan el-Basrî'den (rh.a) rivayet ediyor:

---

[96] İbn Hacer, *Fethu'l-Barî*: c.9, s.491
[97] el-Hattabî, *Mealimu's-Sunen*: c.4/284
[98] İbn Hibban, *Sahih*: c.3, s.211

"İslâm'da Atîre yoktur. Atîre ancak cahiliyye döneminde idi. Cahiliyye'de herhangi bir insan Receb orucunu tutar ve Atîre keserdi. Receb ayında kurban kesmek, onu bayram edinmeye benzer, tatlı ve benzer şeyleri yemek gibi.

İbn Abbas'tan (ra) rivayet edildiğine göre:

Receb ayını bayram olarak kutlamaktan O (ra) nefret ederdi." [99]

Abdurrezzak'ın İbn Cureyc'den, onun da Ata'dan naklettiği bir rivayetinde İbn Abbas (r.anhuma):

"Receb ayının hepsinde oruç tutmaktan alıkoyardı ki bayram edinilmesin." [100]

Ma'mer, İbn Tavus'dan, o da babasından rivayet ediyor diyor ki; Allah Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dedi:

"Ne bir ayı -yalnız başına- bayram edinin, ne de bir günü bayram edinin." [101]

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) diyor ki:

"Bundan maksat, Müslümanların, Şeriat'ın bayram olarak izin vermediği hiçbir şeyi bayram edinmemeleridir. Müslümanlar ancak, 'Fıtr Günü' (Ramazan Bayramı) 'Edha günü' (Kurban Bayramı) ve Teşrik günleri ile Cuma günü -ki bu, haftanın bayramıdır- dışında herhangi bir günü veya ayı bayram edinemezler, bu bid'attır. Şeriat'ta aslı yoktur. Bayram ve Teşrik günlerinde de oruç tutmak yasaklanmıştır. [*] Çünkü o günler yeme içme günleridir.

Receb ayında kılınması gerektiği söylenen namaz, verilmesi gereken zekât, tutulması gereken oruç ve yapılması istenen Umre'nin hükmüne gelince; Receb ayına mahsus olup da, kılınması gereken herhangi bir namaz yoktur. Receb ayının ilk Cuma gecesinde kılınmasından söz edilen *Reğaib Namazı* yalan ve bâtıldır, sahih değildir.

---

99 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifü'l-Mearif*: s.227

100 Abdurrezzak es-San'anî, *el-Musannef*: c.4/7854, İbn Mâce, *es-Sunen*:1743, İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifü'l-Mearif*: s.227

101 Abdurrezzak es-San'anî, *el-Musannef*: c.4/7853, "Bu olsa olsa Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Cuma, Ramazan ve Kurban Bayramından başka bayramları kasd ettiğidir" diye açıklıyor. İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifü'l-Mearif*: s.228

[*] Bu hüküm için bkz. İmam Malik, *el-Muvatta*: c.1/681, Müslim, *Sahih*; Kitabu's-Siyam; Babu'n-Nehyi An Savmi Yevmi'l-Fıtr; 2667 Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edilen: "Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iki günün orucunu nehyetti: Fıtr ve Kurban günü."

Bu namaz, âlimlerin cumhurunun ittifakıyla bid'attir. Müteahhirin âlimlerden bu namazın bid'at olduğunu zikredenler arasında; Hadis hafızlarından Ebu İsmail el-Ensarî, Ebu Bekr es-Sem'anî, Ebu'l-Fadl İbn Nasır, Ebu'l-Ferec el-Cevzî zikredilebilir. Önceki âlimler böyle bir namazdan söz etmemişlerdir, zira onların zamanında böyle bir namaz yoktu. İlk zuhur edişi, Dördüncü Hicrî yüzyıldır. Bunun için de öncekiler ne bunu bildiler ve ne de bunun hakkında söz ettiler."[102]

2. Receb Ayında Oruç Tutulması Ve Diğer İbadetler Hakkında

İbn Abbas'tan rivayet edildiğine göre o, Receb'in bayram edinilmesinden nefret ederdi. Abdurrezzak'ın (es-San'anî) İbn Kurayze'den yaptığı rivayette;

"Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Receb ayının tamamında, oruç tutmayı bayram edinilmesin diye yasaklardı" denilir. [103]

Ma'mer'in, Tavus'dan, onun da babası yoluyla Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet ettiği bir hadiste;

"Ne bir ayı bayram edininiz, ne de bir günü bayram edininiz" [104] denilmiştir.

---

102 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif Fiyma Verede Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: s.130, 131 (Yasin Muhammed es-Sevvas tahkiki, Daru İbn Kesir: s.228)

103 Abdurrezzak es-San'anî, *el-Musannef*: 7854, 7855: (İbn Abbas bir ayın orucunun tam olarak tutulmasını yasaklardı. Tutacak olan kimse [ayların] bazı günlerini tutsun, der ve belli bir günde oruç tutmayı yasaklardı. Hatta bilinen bazı günlerde de oruç tutmaktan alıkoyardı. Derdi ki: Oruç tutan bilinen bir orucu tutsun.)
Ancak Ebu Bekr el-Busayrî, *Zevaid İbn Mâce*'de (589); "Abdullah İbn Abbas'ın, Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Receb ayında oruç tutmayı yasakladığına dair rivayeti zayıftır. İsnadında Davud İbn Ata el-Muzenî vardır" diye *el-Musannef*'teki rivayeti eleştirir. İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.227 (Thk. Yasîn Mahmud es-Sevvâs, Daru İbn Kesîr,1413/1992 Beyrut)

104 Abdurrezzak es-San'anî, *el-Musannef*: 7853, 7854: "Bu olsa olsa Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Cuma, Ramazan ve Kurban Bayramından başka bayramları kasdettiğidir" diye açıklıyor. İbn Receb el-Hanbelî,

Gerçek olan şudur ki, Müslümanların şer'î olan bayramlarından başka, çeşitli münasebetleri bayram edinmemeleri gerekir. Bizim şer'î bayramlarımız; "Fıtr ve Edha" bayramıdır. Cuma günü de haftanın bayramıdır. Bunun dışında herhangi bir günü bayram veya kutlama günü edinmek bid'attır, Şeriat'ta aslı yoktur. Çünkü bu, ardı arkası gelmeyen birçok bid'ata kapı açar.

Zira insanların gururlarını okşamak için, özellikle Batılı ülkeler örnek alınarak yapılan birçok kutlamalarda ve bayramlarda, fakir, yoksul ve geri bırakılmış mazlum Müslümanların ve insanların mallarını Milli Bayramlar adı altında bâtıl yolla israf edip harcama vardır. Bu, İslâm'daki bayram anlayışına aykırıdır.

Yine Receb ayıyla ilgili rivayet edilen ibadetler arasında; bu aya mahsus namaz, sadaka, oruç ve bu ayda umre yapmak vardır. Receb ayında özel olarak kılınması gereken bir namaz hakkında herhangi bir hadis veya haber yoktur. Receb'in ilk Cuma gecesi olan "Reğaib Gecesi" ile ilgili bize gelen hadislerin hepsi yalan, bâtıl veya mevzudur. Bu (ayda kılınan) bazı özel namazlar âlimlerin cumhurunca bid'attır.

Bu namazın bid'at olduğunu zikredenler arasında son zamanların âlimlerinden Hafız Ebu İsmail el-Ensarî, Ebu Bekr es-Semmanî, Ebu'l-Fadl İbn Nasır, Ebu'l-Ferec İbnû'l-Cevzî ve diğerleri zikredilebilir. Daha önceki âlimler ise bunu zikretmediler. Çünkü bu ayları bayram edinme âdeti onların zamanında yoktu. Bunun ilk ortaya çıkması Hicri 400. yıllardır. O nedenle, önceki âlimler bu namazı bilmiyorlardı ve bundan ötürü de hakkında bir şey söylemediler.

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) der ki:

"Receb orucunun fazileti hakkında ise, ne Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ne de O'nun ashabından sahih olan hiçbir hadis gelmemiştir. Sadece el-Beyhakî'nin, Ebu Kilabe'den yaptığı bir rivayette:

'Cennette Receb ayında oruç tutanlar için bir köşk olduğundan' haber verilir." [105]

---

105 *Letaifû'l-Mearif*: s.228 (Thk. Yasîn Mahmud es-Sevvâs, Daru İbn Kesîr, 1413/1992 Beyrut)
el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3802, el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkât*: s.27 (21)

Yine el-Beyhâkî'nin naklettiğine göre Ahmed İbn Hanbel dedi ki:

"Ebu Kilabe tabiunun büyüklerdendir. Velev ki bu hadis 'mevkuf' olarak ona kadar ulaşmış olsa dahi, onun benzeri bir kimse böyle bir sözü, ancak kendisine Allah'tan vahiy gelenden ulaştığı için rivayet etmiştir." [106]

"el-Beyhâkî *Fedailû'l-Evkât*'ta, Ebu Kilabe'nin tabiunun büyüklerinden olduğunu, onun böyle bir sözü kendisine bir belağ olmadan rivayet etmesinin mümkün olmadığını söylemiştir. [*]

Haram ayların hepsinde oruç tutma hakkında sadece Mucîbe el-Bahilîyye'den babası ve amcası yoluyla bir hadis varid olmuştur:

'Haram aylarda oruç tut ve iftar et. (Rasulullah) bunu üç kez söyledi.'

İbn Receb (rh.a) der ki:

Bunu Ebu Davud ve diğer bazı âlimler rivayet etmişlerdir. [**] İbn Mâce'de; 'Haram aylarda oruç tut' lafzıyla geçer. Selef-i Salihin'den bazıları haram ayların hepsinde oruç tutarlardı. İbn Ömer, el-Hasen el-Basrî, İshak es-Subey'î bu kimselerdendir.

Sufyan es-Sevrî derdi ki: Haram aylarda oruç tutmayı severim. [***]

İbn Mâce'nin Usame İbn Zeyd'den rivayet ettiği bir hadiste şöyle denir:

'Usame haram aylarda oruç tutuyordu. Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ona; Şevval'i tut dedi. Sonra Usame haram ayların orucunu terketti ve Şevval'i ölünceye kadar tuttu.' [****]

Bu hadisin isnadında kopukluk vardır.

Yine, İbn Mâce'nin 'zayıf' bir isnadla İbn Abbas'tan yaptığı bir rivayette;

'Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Receb orucunun tamamını yasakladı' dedi." [107]

---

[106] İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.228 (Thk. Yasîn Mahmud es-Sevvâs, Daru İbn Kesîr,1413/1992 Beyrut) el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3802'nin devamında (c.3, s.368)

[*] el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkât*: s.27

[**] Ebu Davud, *es-Sunen*; Kitabu's-Savm; Babu Savmi Eşhuri'l-Hurûm: 2428, el-Beyhâkî, *es-Sunen el-Kubra*: c.4/8426

[***] Ebu Davud, *es-Sunen*: 2428

[****] İbn Mâce, *es-Sunen*: 1744, el-Heysemî ise buna "sahih" demiştir.

İbn Receb (rh.a) diyor ki:

"Doğru olan bu hadisin İbn Abbas'tan gelişinin 'mevkuf' olduğudur. İbnû'l-Cevzî bu hadisin sahih olmadığını söyler. Âta bunu Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* 'mürsel' olarak rivayet etmiştir.

Abdurrezzak ise, kitabında Davud İbn Kays'tan ve Zeyd İbn Eslem'den rivayet ediyor:

Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir kavmin Receb orucu tuttukları söylenince; 'Şa'ban'ı tutmakta onlar neredeler' derdi." [108]

Ezher İbn Said el-Cumahî'nin annesinden, onun da Hz. Âişe'den (r.anha) yaptığı bir rivayette Âişe'nin (r.anha) şöyle dediğini rivayet eder:

"Ona, Receb orucu hakkında sorunca dedi ki: 'Eğer sen oruç tutacaksan Şa'ban orucunu tut.' Bu haber 'merfu' olarak rivayet edildi. Doğru olan 'mevkuf' olduğudur. Rivayet edildiğine göre, Ömer (ra) Receb -Ayı'nın- tümünde oruç tutanları iftar ederken gördüğünde ellerine vururdu. [*] Yine rivayet edildiğine göre, Abdullah İbn Ömer de (ra) insanları Receb ayı için hazırlıklar yaptıklarını görünce bundan hoşlanmaz ve hem oruç tutun ve hem de iftar edin, Receb, cahilliyyede de saygınlık duyulan bir aydı. İslâm gelince terk edildi, derdi.

Ebu Berke [Nufy' İbnû'l-Haris İbn Kelde es-Sekâfî (Ö.51)] (ra) ailesinin Receb orucunu tutmak için hazırlık yaptıklarını görünce, onlara; bu da ne oluyor, 'Receb'i Ramazan mı yaptınız' der ve bunun için hazırlanmış olan kapları ve testileri alır atardı." [109]

---

107 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.228-229 (Thk. Yasîn Mahmud es-Sevvâs). el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3814 (el-Beyhâkî, Zeyd İbn Hattab, Süleyman İbn Ali, babasından, o da İbn Abbas'tan, o da Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* lafzıyla. Bunu Davud İbn Âta rivayet etmiştir. Kuvvetli değildir. Gerçek rivayet İbn Abbas'tandır. O, Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* fiilini zikrettiği halde burada "fiil" kelimesi yerine "nehiy" kelimesi kullanmış, Allah daha iyi bilir.)

108 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.229 (Thk. Yasîn Mahmud es-Sevvâs). Abdurrezzak es-San'anî, *el-Musannef*: 7858

[*] Nasıruddin el-Elbanî, *İrvau'l-Ğalil*: 975 (Harşe İbnu'l-Hur'dan)

109 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.229, 230, Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.72, et-Turtuşî, *el-Havadisu ve'l-Bidau*: s.129 (Bkz. Meşhur Hasen Selman tahkiki: s.169, 170) Ebu Şame'de "*testileri atma*" ibaresi zikredilmez.

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) diyor ki:

"İbn Abbas (ra) Receb'in tamamını tutmayı kerih görürdü. İbn Ömer ve İbn Abbas bu ayda bazı günleri iftar etmeyi uygun görürlerdi. Receb ayını mekruh görenler arasında bir diğer sahabî de, Enes İbn Malik'tir. Said İbn Cubeyr ve Yahya İbn Said el-Ensarî de Receb orucunu mekruh görürlerdi. Hakeza, İmam Ahmed İbn Hanbel, Receb'te bir veya iki gün iftar etmeli diyordu. Bunu da İbn Ömer ve İbn Abbas'tan rivayet ederdi.

eş-Şafiî eski görüşünde; 'Bir kimsenin Ramazan ayının orucunu istikmal ettiği gibi, herhangi bir ayın orucunu tutmayı da kerih görüyorum' derdi. Buna da Âişe'nin (r.anha) şu hadisini delil gösterirdi: 'Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Ramazan dışında herhangi bir ayda tamamen oruç tuttuğunu hiç görmedim.'

Yine eş-Şafiî şöyle demiştir: Hakeza günlerden bir günü de sürekli oruca tahsis etmiş değildir ki, cahil bir adam kalkıp bunun vacib olduğunu zannetmesin. Hâlbuki sadece herhangi bir günün orucunu tutmuş olsa bu onun için hasen olan bir ameldir.

Receb ayını tek başına oruçlu geçirmenin kerahiyeti, (bazı ashabımıza göre) diğer bir ayı da nafile olarak tutarsa zail olur demişlerdir. Haram ayları tutması gibi veya Receb ve Şa'ban'ı birlikte tutması gibi. (...) " [110]

İmam Ahmed'den (rh.a) rivayet edilen sahih görüş;

"Ancak Sıyamu'd-Dehr (yıl boyu oruç) tuttuğunda beraber tutabilir' şeklindedir. [*] İbn Ömer'den buna delâlet eden bir rivayet gelmiştir.

---

110 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.230, Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.72
"*Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) Ramazandan sonra en çok Şa'ban ayında oruç tutardı.*" (et-Tirmizî, Buharî, Ebu Davud, en-Nesâî, Âişe'den (r.anha), et-Tirmizî de, "*belki tamamı*" lafzıyla. Abdurrezzak es-San'ânî, *el-Musannef*: c.4/7858, 7861) Bu konuda Ummu Seleme'den (r.anha) rivayet edilen; "*Ben Nebi'yi (sallallahu aleyhi ve sellem) Şa'ban ve Ramazan hariç üst üste iki ay oruç tuttuğunu görmedim*" lafzıyla rivayet edilen zayıf bir hadisle buna muaraza edenler olmuşsa da bu doğru değildir. (Bkz. İbn Mâce, *es-Sunen*: c.1/528, el-Hâkim, *el-Müstedrek*: c.1/425

[*] İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.230, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.2/6538, 7007, Abdullah İbn Amr'n rivayet ettiği; "*Ebed orucu (yıl boyu) tutan oruç tutmamıştır*" demiştir. Buharî ve Müslim, Dehr orucu hakkında hadis rivayet etmişlerdir. Buharî, *Sahih*: 1979 Abdullah İbn Amr İbnû'l-Âs'tan: "*Her aydan üç gün oruç tutmak, Dehr orucunun tamamını tutmak-*

Bir topluluktan ona Receb orucunu haram kıldığı şeklinde tenkid edici sözler ulaştı. Dedi ki: 'Pekâlâ, ya Dehr orucu tutanlara ne denir? Bu da delâlet etmektedir ki, Receb orucu tamam olarak sene (dehr) orucuyla beraber tutulabilir.'

İbn Receb el-Hanbelî'nin, Yusuf İbn Atiye [es-Saffar], Hişam İbn Hassan [el-Kardusî], Muhammed İbn Sirin ve Hz. Âişe'den (r.anha) rivayet edilen bir hadiste şöyle denildiğini rivayet ediyor:

'Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Ramazan'dan sonra, sadece Receb ve Şa'ban ayını tutardı.' [*]

Hadisinin isnadında bulunan Yusuf [İbn Atiyye] çok zayıftır.

Kadı Ebu Yusuf, İbn Ebi Leyla ve onun kardeşi İsa'dan, Abdurrahman İbn Leyla da Hz. Âişe'den (r.anha) rivayet ediyor:

---

tır", Müslim, *Sahih*: 187, 1159. Yine Müslim: 1162, Ebu Davud, *es-Sunen*: 2425 ve en-Nesâî, *es-Sunen el-Kubra*: c.4/209 Ebu Katade'den; "*Her aydan üç gün oruç tutmak bir Ramazan'dan diğerine oruç tutmak, işte bu Dehr orucunun tamamıdır*" lafzıyla. Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.3/436, İbn Hibban, *Sahih*: 3652 Kurra İbn İyas'dan (ra), o da Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rivayet eder; "*Her aydan üçgün oruç tutmak Dehr orucu ve iftarıdır*" lafzıyla.

[*] Buharî, *Sahih*: 1833. Müslim, *Sahih*: 1956 Hz. Âişe (r.anha) derdi ki: "Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) öyle oruç tutardı ki O'nu (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hiç iftar etmeyecek sanırdık. Ve öyle günleri de oruçsuz geçirirdi ki O'nu (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hiç oruç tutmayacak sanırdık. Ben Rasululah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Ramazan'dan başka hiçbir ayın orucunu tam olarak tuttuğunu görmedim. Ancak Ramazan'dan sonra da Şa'ban'dan daha çok bir başka ayda oruç tutuğunu görmedim." Fakat Müslim'in 1957 nolu hadisinde Âişe (r.anha) der ki: "Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Şa'ban'ı çok azı hariç hepsini tutuyordu." Ancak Abdullah İbnu'l-Mubarek ve diğer birçok âlim Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Şa'ban ayını tamamen oruçlu geçirmediği görüşündedirler. Yine Müslim'in 1954 nolu hadisinde Âişe (r.anha) şöyle der: "Ben Rasulullah'ı (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Ramazan ayda hariç hiçbir ayı tam oruç tuttuğunu bilmem." Müslim'in 1955 nolu hadisi de bunun şahididir.
Buharî (1971) ve Müslim (1157) İbn Abbas'tan (ra) bu lafızlara benzer lafızlarla hadis rivayet etmişlerdir. Ebu Davud, *es-Sunen*: 2434, et-Tirmizî, *es-Sunen*: 736
İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.230 (Thk. Yasîn Mahmud es-Sevvâs). Senedindeki Yusuf gerçekten zayıf olan bir ravidir. el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3803 (el-Beyhâkî diyor ki: "Hadisin isnadı 'zayıf'tır. Bu babta rivayet edilen hadislerin ravileri arasında hadisleri inkâr edilen kimselerle zayıf raviler vardır. Ben bu hadislerin tamamından Allah'a sığınırım." Bkz. el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3, s.369)

'Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) her aydan üç gün oruç tutardı. Hatta öyle olurdu ki, bunu Receb ve Şab'an'a erteleyerek kaza ederek tutardı.'

Böylece Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) tutmamış olduğu nafile oruçlarını Ramazan ayı gelmeden bu ayda tutmuş olurdu.

Amr İbn Ebi Kays'ın Abdurrahman İbn Ebi Leyla'dan yaptığı rivayette; 'Receb'i zikretmedi' denir. Bu rivayet daha sahihtir.

Receb ayında zekât vermeye gelince, bu beldenin halkı bu ayda zekât vermeyi âdet haline getirmiştir. Bunun Sünnet'te aslı olmadığı gibi, seleften herhangi bir kimseden de böyle bir şey rivayet edilmemiştir." [111]

Bu hadis, isnadı "munkati" olan münker bir hadistir. el-Hallâl bunu *Fedaîlu Receb*'de; Ebu'l-Abbas Abdullah İbn Musa İbn İshak el-Haşimî el-Mukrî, Hamid İbn Muhammed İbn Şuayb el-Belhî, Şuca' İbn Muhalled, Yusuf İbn Atiyye es-Saffar, Hişam el-Kardusî'den, o da Ebu Hureyre'den gelen bir senedle rivayet ediyor. [112]

ez-Zehebî *Mizanu'l-İ'tidal*'de Ebu'l-Abbas'ın zayıf olduğunu ve onun çok kötü rivayetleri bulunduğunu zikreder. [113] Bu hadisi et-Taberânî, el-Heysemî [114] ve el-Beyhakî [115] rivayet etmişlerdir.

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) der ki:

"Receb ayında büyük olayların olduğu rivayet edilir. Bu haberlerden sahih olan bir şey yoktur. Rivayet edilen olaylardan birisi, Receb'in ilk gecesinde Rasulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) doğduğu ve kendisine yirmi beşinci veya yirmi yedinci gecelerinde Nübüvvet verildiğidir. Bu ise sahih değildir.

el-Kasım İbn Muhammed'den [İbn Ebî Bekr es-Sıddîk] rivayet edildiğine göre, İsra'nın ve Mirac'ın, Receb'in yirmi yedinci gecesinde olduğunu İbrahim el-Harbî ve diğer bazı âlimler inkâr etmişlerdir.

---

111 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifü'l-Mearif*: s.231 (Thk. Yasîn Mahmud es-Sevvâs)

112 Bkz. el-Hallâl, *Fedâilu Receb*: s.61 (4)

113 ez-Zehebî, *Mizanu'l-İ'tidal*: c.2, s.509

114 el-Heysemî, *Mecmau'z-Zevaid*: c.3, s.191,

115 el-Beyhâkî, *Şuabü'l-İman*: c.7, s.384

Kays İbn Ubâd'dan bunun Receb'in onuncu gününde olduğuna dair bir rivayet de vardır." [116]

Ebu Şame'nin, Ebu'l-Hattab [Ömer İbn Hasen] İbn Dihye'den (Ö.544-633) yaptığı alıntıda o şöyle der:

"Bazı kıssacılar, İsra'nın Receb ayında meydana geldiğini söylemişlerdir. Bu, cerh ve ta'dil ehli nezdinde yalanın bizzat kendisidir. İmam Ebu İshak el-Harbî, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Rebiu'l-Evvel'in yirmi yedinci gecesi İsra'ya götürüldüğünü söylemiştir." [117]

Enes'ten (ra) gelen bir hadiste Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dua ettiği rivayet edilir:

"Allah'ım! Bize Receb'i ve Şa'ban'ı bereketli kıl ve bizi Ramazan'a ulaştır."

Hadisi Zaide İbn Ebî'r-Rukâd Ebu Muaz [el-Bahilî], Ziyad et-Teymî'den, o da Enes den rivayet ediyor. [118]

---

116 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.233 (Thk. Yasîn Mahmud es-Sevvâs)

117 Ebu Şame, *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.233

118 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.1, s.259 (2346), el-Muttekî el-Hindî, *Kenzu'l-Ummal*: 21044, İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.233 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.80, Abdullah İbn Ahmed, *Zevaidu Müsned*: c.1/259, el-Bezzar, *Müsned* (*Keşfu'l-Estar*: c.1/457/691).
el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3815 (el-Beyhâkî'de bu hadis, el-Fadl İbn Muhammed eş-Şa'ranî, el-Kavarirî, Zaide ve Ziyad en-Numeyrî'den, ondan da Enes'ten; "*Cuma gecesi şerefli bir gece*" veya "*Cuma günü aydınlık bir gündür*" lafzının ziyadesiyle. el-Beyhâkî dedi ki: "Bu hadisi Ziyad en-Numeyrî ferd olarak rivayet etmiştir." Buharî dedi ki: "Zaide İbn Ebi'r-Rukâd Ziyad en-Numeyrî'den hadisi inkâr edilir.") Ahmed İbn Hanbel; *Müsned*: c.1, s.259, el-Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*: c.2/165 uzun olarak. İbn Hibban ise, Zaide'nin hadisinin terk edildiğini söyleyerek onu cerhetmiştir. Ali İbnû'l-Medînî de onun "münker" hadisler rivayet ettiğini söylemiştir. (Bkz. el-Ukaylî *ed-Duafâu el-Kebîr*: c.2, s.80)
Buharî, *ed-Duafâu's-Sağir* adlı kitabında (124), Ziyad İbn Meymun Ebu Ammar el-Basrî'nin hadisinin terk edildiğini söylemiştir. Yine Buharî *et-Tarih el-Kebir*'de (c.3, s.140), Müslim, *el-Kunâ ve'l-Esma* (s.154)'de, el-Hatîb el-Bağdadî, *Muvaddıhu Evhami'l-Cem'i ve't-Tefrik*: c.2, s.473, et-Taberanî, *el-Mu'cemu'l-Vasît*: c.3/40, İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyînu'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.31, Zaide İbn Ebi'r-Rukad'ın [Ebu Muaz], Ziyad İbn Meymun el-Basrî'den onun da Enes'ten "merfu" olarak hadis rivayetinin münker olduğunu söyler. en-Nesâî de, onun hadisinin münker olduğunu söyleyenlerdendir. Ebu Nuaym, el-Hilye:c.6/296

Aynı hadisi el-Hallâl da (*) Enes'ten, Ziyad en-Numeyrî, Zaide İbn Ebi'r-Rukâd ve Ubeydullah İbn Ömer el-Kavarirî'nin de içinde bulunduğu bir senedle Enes'ten (ra) rivayet eder. [119]

İbn Receb (rh.a) diyor ki:

"İsmail el-Ensarî'nin söylediğine göre; bundan başka Receb hakkında sahih olan bir haber yoktur. Onun bu sözü tartışılır, zira sözünü ettiği bu isnad çok zayıftır. Bu hadiste faziletli olan zamanlar dâhil, Allah'tan ömrün bereketli olmasını dilemek ve o faziletli zamanlarda salih ameller işlemek için dua etmenin delili vardır. Zira mü'minin ömrünün uzaması ona ancak hayır kazandırıcıdır. Çünkü insanların en hayırlısı, ömrü uzun ve ameli güzel olandır. Selef-i Salihin, hep Ramazan ve Hac gibi salih amellerden sonra ölmüş olmayı severlerdi. Denirdi ki: 'Kim böyle ölürse bağışlanır' demiştir."[120]

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) der ki:

"Receb hayır ve bereket aylarının anahtarıdır. Ebu Bekr el-Verrak el-Belhî (rh.a) ise; 'Receb ayı hayırları ekme ayıdır. Şa'ban ekinleri sulama ayı. Ramazan ise ürünü biçme ayıdır' derdi. Yine, Ebu Bekr el-Verrak el-Belhî'den nakledilir ki: 'Receb, rüzgâr gibidir. Şa'ban ise, dumanlı (sisli) bir hava gibidir. Ramazan ise, yağmur gibidir.' Bazıları da şöyle demişlerdir: 'Sene, bir ağaç gibidir. Receb ayı ise o ağacın yaprak açma mevsimidir. Şa'ban, dal budak salma, Ramazan ise meyvelerini derme zamanıdır.' Amel sayfalarını karartanların, bu ayda amel sayfalarını beyazlatmaları gerekir. Ömrünü ibadetle

---

(*) Buradaki el-Hallâl, İmam Ebu Bekr Ahmed İbn Muhammed el-Hallal [Ahmed İbn Hanbel'in arkadaşı ve talebesi] değil, el-Hallâl (Ö.311), bu Ebu Muhammed el-Hasen İbn Muhammed İbn Hasen el-Hallâl'dır (H.352-439). Bu hadis için, Buharî ve en-Nesâî "münker" demişlerdir. Ebu Davud; "Onun haberini bilmiyorum" demiştir. İbn Main, onun bir hiç olduğunu söylerdi. Hadis imamlarının çoğu bu rivayetin "teferrüd" yoluyla Zaide'den, o da Ziyad en-Numeyrî'den "teferrüd" yoluyla rivayet ettiğini söylemişlerdir.

119 el-Hallâl, *Fedâilu Receb*: s.69 (1) Abdullah İbn Ömer el-Kavarirî'den sonraki senedi ise, Abdullah İbn Muhammed el-Beğavî, Ebu Hafs, Ömer İbn Ahmed [İbn Şahîn], Ebu Bekr Muhammed İbn İsmail İbnû'l-Abbas el-Verrâk vardır.

120 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.234 (Thk. Yasîn Mahmud es-Sevvâs)

geçirenlerin bu ayda geri kalan ömürleri için fırsatı ganimet bilmeleri gerekir." [121]

Aliyyu'l-Kârî de (rh.a); *"Allah'ım! Bize Receb'i ve Şa'ban'ı bereketli kıl ve bizi Ramazan'a ulaştır"* hadisinden *el-Edebu fî Receb* adlı kitabında söz etmiş ve bu hadis için el-Beyhâkî, İbn Asakir'i kaynak göstererek, İbnu'n-Neccar yoluyla Enes'ten geldiğini söylemiş fakat sıhhati [*] hakkında herhangi bir şey söylememiştir.

Enes İbn Malik'den (ra) rivayet edilen bir hadiste Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* soruldu:

"Ramazan orucundan sonra en faziletli oruç hangi oruçtur? Dedi ki: Ramazan'ı yüceltmek için Şa'ban orucu."

Bu hadis "münker" bir hadistir. [122]

et-Turtuşî (rh.a) der ki:

"Receb ayının orucunu tutmak üç cihetle mekruhtur: Müslümanlar genelde her yıl bu ayın orucunu tutmaya başlayınca avamdan olanlar ile şeriat hakkında bilgisi olmayanların, bu ayın orucunun açıkça tutulmuş olması sebebiyle bunu tıpkı Ramazan orucu gibi, farz veya Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bunu özellikle râtib olan sünnetleri gibi, tahsis etmiş olduğu sabit olan bir sünnet zannederler. Ancak bu ayda oruç tutmanın diğer aylarda oruç tutmaktan daha faziletli olduğunu ve sevabını diğer aylardan daha fazla olduğunu söylemek, tıpkı Aşure orucu ve gecenin son üçte birinin evvelinden daha faziletli olduğuna dair olan durum gibidir. Böylece bu, faziletler babındadır, sünnetler ve farzlar babından değil.

Eğer bu ayda -oruç tutmak- faziletler babında olsaydı, Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* velev ki bir kez de olsa, tıpkı Aşure orucunda ve

---

121 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif*: s.234 (Thk. Yasîn Mahmud es-Sevvâs)

(*) el-Bezzar, *Keşfu'l-Estar*: c.1, s.294-295 (616)

122 et-Tirmizî, *es-Sunen*: c.1, 663, et-Tahavî, *Şerhu Meani'l-Âsar*: c.2/83, el-Beyhâkî, *es-Sunen el-Kubra*: c.4/305, *Şuabû'l-İman*: c.3/3819 (el-Beyhâkî, şu fazlılığı da zikreder: *"Hangi sadaka daha faziletlidir? Dedi ki: Ramazan'da verilen bir sadaka."*) İbn Hacer, *Fethu'l-Barî*: c.4/252'de hadisin metninin "münker" olduğunu söylemiştir. et-Tirmizî bu hadise "garib hadis" der. Zira isnadındaki Musa İbn Sadaka güçlü olan bir ravi değildir. Yahya İbn Main onun hadisinin "bir şey olmadığını" söylemiştir. Ebu Hatim onun "zayıf" olduğunu söyler. Ebu Davud, en-Nesâî ve ed-Dulabî de onu zayıf görmüşlerdir.

gecenin son üçte birinde olduğu gibi bunu fiiliyle beyan ederdi. Şimdi O (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bunu yapmamış olunca, bu ayın orucunun faziletinin özel olarak gündeme getirilmesinin fazileti de kendiliğinden bâtıl olmuş olur. Böyle olunca da bu oruç ne farz ve ne de sünnet olmuş olmaktadır. Böylece bu ayı özel bir oruca tahsis etmenin bir manası da kalmamaktadır. Dolayısıyla, bu ayın orucunu devamlı olarak tutmak, bunun farzlara ve sünnetlere avam hak tarafından eklenmesi korkusuyla mekruh olduğu hükmüne varılmıştır.

Eğer, bir kimse bu ayın orucunu caiz olmayan bir amele götürmemesi ve bu durumun farz ve sünnet zannedilmemesine dikkat ederek tutarsa bunda bir beis yoktur." [123]

Ebu'l-Hattab (İbn Dıhye), *Edau Mâ Vecebe Min Beyani Vad'i'l-Veddaîne fî Receb* adlı kitabında, hadis uydurucuların Receb hakkında uydurdukları hadisler hakkında şunları söylemekte:

"el-Muessir İbn Ahmed es-Saci (el-Hafız) diyor ki: İmam Abdullah el-Ensari (Horasan âlimi) kesinlikle Receb ayında oruç tutmaz ve Receb orucunu yasaklardı ve şöyle derdi: Ne Receb ne de Receb'in orucu hakkında Allah Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) herhangi bir şey sabit olmamıştır. Üstelik sahabeden bir cemaat bu ayda oruç tutmayı mekruh görürlerdi. Ebu Bekir (ra) ve Ömer (ra) onlardandır. Ömer (ra) bu ayın orucunu tutanlara asasıyla vururdu. Bu, hayır olan bir işle amel etmektir denildiğinde, buna şöyle cevap verilir: Bir hayırla amel etmek, ancak Allah Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) meşru olarak gelenle olmalıdır. Onun Allah Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına uydurulmuş olduğu bilinince o meşru olmaktan çıkar. Bu ayı, yalnızca cahiliyye döneminde Mudar Kabilesi ta'zim ederdi." [124]

---

[123] Ebu Şame, *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.170, et-Turtuşî, *el-Havadisu ve'l-Bidau*: s.129

[124] es-Suyutî, *el-Emru bi'l-İttibai ve'n-Nehyu Ani'l-İbtida*: s.80, 81

3. Receb Ayı'nın Faziletleri Hakkında Uydurulmuş Hadisler

1. Selman el-Farisî (ra) Hadisi [*]:

"Bir kimse Receb ayından bir gün oruç tutsa, o kimse sanki bin yıl oruç tutmuş, bin köle azad etmiş gibi sevaba kavuşur. Ve bir kimse Receb'de az bir şey sadaka verse, bin altın sadaka vermiş gibi sevab alır. Bedenindeki her kıl için kendisine bin sevab yazılır. Derecesi bin kat yükselir. Bin günahı yok olur, her günkü orucu ve verdiği her sadakası için bin hac ve bin umre sevabı yazılır. Cennette ona bin ev, bin köşk ve bin oda yapılır. Her odada bin bölüm ve her bölümde çok güzel huriler bulunur." [125]

2. Hz. Hasan'dan (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Receb'de bir kimsenin tuttuğu bir gün orucun sevabı, o kimsenin otuz sene oruç tutması sevabına denktir." [126]

3. Enes İbn Malik'in (ra) Rivayet Ettiği Bir Hadis:

"Receb Allah'ın ayı, Şa'ban benim ayım, Ramazan ümmetimin ayıdır. Denildi ki: Ya Rasulallah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)! Receb Allah'ın ayıdır sözünüzün anlamı nedir? Dedi ki: Çünkü o bağışlanmaya özgü bir aydır, o ayda kanlar korunur. O ayda Allah rasullerinin tevbesini kabul etti ve yine o ayda velilerini düşmanlarının elinden kurtardı.

Kim o ayı oruçla geçirirse, Allah ona üç şeyi verir: Geçmiş günahlarının hepsinin affı, geri kalan ömründe günahlardan korunma, büyük hesap günü susuzluktan emin olma. Bu esnada zayıf yaşlı bir adam kalktı ve; ya Rasulallah (*sallallahu aleyhi ve sellem*), ben bu ayın hepsini oruçlu geçirmeye güç yetiremem, dedi. Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: İlk günü tut. Hasene'nin karşılığı on

---

[*] Bu "uydurma hadisler"in sahabe adlarına nisbet edilmesi, uydurulurken onların adına rivayet edilmiş olmasındandır.

[125] Abdulkadir el-Geylanî, *Gunyetu't-Talibin*: s.278

[126] Abdulkadir el-Geylanî, a.g.e. s.272, 273

hasene iledir. Ortada bir gün, sonunda da bir gün tut, böylece onu tamamen tutan insanın sevabını almış olursun.

Sakın Receb'in ilk gecesini gafletle geçirmeyin. Çünkü o geceyi melekler rağbet (Reğaib) olarak adlandırır. Bu gecenin üçte biri geçince, göklerde ve yerde Allah'a yakın olan meleklerin hepsi Kâbe'de ve çevresinde toplanırlar. Allah Azze ve Celle onlara öyle bir bakışla bakar ve; ey meleklerim! Benden dilediğinizi isteyin, der. Melekler de derler ki: Rabbimiz! Bizim senden isteğimiz, Receb orucunu tutanları bağışlamandır. Allah da; bağışladım, der.

Sonra Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: Receb'in ilk Perşembe günü oruç tutar, sonra kalkıp akşam ile yatsı arasında - yani Cuma gecesi- on iki rekât namaz kılar, her rekâtta Fatiha'yı bir kez, Kadr suresini üç kez, İhlâs'ı on iki kez okur ve her iki rekâttan sonra selam verir de, öylece namazını eda eder ve benim üzerime yetmiş kez salâvat getirir, sonra 'Allahümme Salli Ala Muhammedin en-Nebeyyi'l-Um-miyyi ve Ala Alihi' der, sonra secdeye gider ve yetmiş kez 'Subbu-hun Kuddusun Rabbu'l-Melaiketi ve'r-Ruh' deyip başını kaldırır ve yetmiş kez, Rabbim beni bağışla ve acı, yaptıklarımı Sen biliyorsun beni affet, Sen'sin aziz ve yüce olan der, sonra ikinci kez secdeye gider ve aynen birinci secdede söylediği gibi söyler, sonra Allah'tan hacetinin giderilmesini isterse onun da haceti giderilir.

Nefsim elinde olana yemin ederim ki, hiç bir erkek veya kadın bu namazı kılmış olmasın ki, Allah da onların günahlarını bağışlamasın. Velev ki günahları denizlerin köpükleri ve ağaçların yaprakları kadar da olsa. Kıyamet günü de soyundan yedi yüz kişiye şefaat eder.

Kabrine girdiği ilk gece, bu namazın sevabı kendisine gelir ve onu aydınlık bir yüz ve güzel bir dille karşılar. Der ki: Ey sevgili dostum! Müjdeler sana, bütün azaptan kurtuldun. Der ki: Sen kimsin? Vallahi senden daha güzel yüzlü, daha güzel sözlü ve kokusu senin kokundan daha güzel olan bir kimse görmedim.

Ona der ki: Sevgili dostum! Ben senin falanca ayda falanca gecede kıldığın o namazın sevabıyım. Bu gece, senin hakkını vermek için yalnızlığında sana dost olmak ve sıkıntını gidermek için geldim, der. Sur'a üfürüldüğü zaman, kıyamet alanında başının üzerinde

durup seni gölgeleyeceğim. Müjdeler olsun sana! Rabbim'den gelen hayrdan ebedi olarak mahrum olmayacaksın." [127]

İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria Ani'l-Ahbari'ş-Şeniyati'l-Mevdûa*'da bunu rivayet eder. [128] Enes hadisinde, senedinde Ali İbn Abdillah İbn Cuhdum vardır.

İbn Arrak diyor ki: "Ben şeyhimiz Abdulvehhab'dan (el-Hafız) işittim; bu hadisin ravilerinin 'mechul' olduğunu, onlar hakkında bütün kitapları aradım, fakat onlardan tanıyacak kimse bulamadım dedi." [129]

İbn Hacer, *Tebyinû'l-Aceb*'de, bu hadisi Ebu Muhammed Abdulaziz el-Kittanî'nin, *Fadlu Receb*'de tahric ettiğini söyler.[130]

Bunu Ali İbn Muhammed İbn Said el-Basrî'nin (İbn Cuhdum'un Şeyhi) babasından duyduğunu söylemiştir. Abdulaziz bunda yanılmıştır. O, hadisin Ali İbn Abdillah İbn Cuhdum'dan olduğunu vehmetmiştir. Hâlbuki öyle değildir. Amacı ondan hadis aldığını gizlemekti. İmam es-Sağanî de bunun "mevzu" olduğunu söylemiştir. İbnû'l-Kayyım el-Ceyziyye, *el-Menar el-Munif* adlı kitabında mevzu olduğunu söylemiştir. [131]

el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbar el-Mevdûa*'da, [132] el-Gazalî de bunu *İhyau'l-Ulûm*'da zikreder. Bu hadis muhaddislerin ittifakıyla "uydurma"dır. Abdulkadir Geylani'nin *Ğunye* adlı kitaplarında Humeyd ve Enes'ten başka güvenilecek tek kimse yoktur. Aksine hepsi "mechul" ve bilinmeyen kimselerdir. el-Irakî, *İhya* hadislerinin tahricinde bunun uydurma olduğunu söyler. [133]

ez-Zehebî, *Mizanu'l-İ'tidal*'da; Ali İbn Abdillah İbn Cuhdum ez-Zahid Ebu'l-Hasen (*Behcetu'l-Esrar*) sahibi için hadis uydurmakla suçlanmıştır diyor. [134] Bazıları (*Reğaib Namazını*) H.414 yı-

---

127 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.125, 126, el-Ğafikî, *Lemehatu'l-Envar*: c.3, s.1318-1319. el-Ğafikî, bunu İbn Sahr'dan daha kısa bir lafızla rivayet eder.

128 İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria Ani'l-Ahbari'ş-Şeniyati'l-Mevdûa*: c.2, s.90, 91, 93 (50)

129 İbn Arrak, a.g.e. c.2, s.90, 91, 93 (50)

130 İbn Hacer, *Tebyinû'l-Aceb*: s.5

131 İbn Ömer eş-Şeybanî, *Kitabu Temyizi't-Tayyibi Mine'l-Habis*: s.83, 93, İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.40, 41

132 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbar el-Mevdûa*: s.62-63

133 el-Irakî, *Tahricu Ehâdîsi'l-İhya*: c.1/203

134 ez-Zehebî, *Mizanu'l-İ'tidal*: c.3/5879

lında onun ihdas ettiğini söylerler. ez-Zehebî, *Tarihû'l-İslâm*'da onun *Behcetu'l-Esrar* adlı kitabında bir çok musibeti zikrettiğini söylemiştir.

el-Leknevî, İbn Cuhdum hakkında der ki: "O, Abdulkadir Geylani'den sonra gelmiştir." Yani H.414 yılında öldüğünü kabul etmez. Kâtip [Mustafa] Çelebi, (1609/1657) *Keşfu'z-Zunûn*'da onun kitabını H.66O yılında yazdığını nakleder. el-Leknevî'nin *el-Yafiî*'den naklettiğine göre Reğaib Namazını (*Behcetu'l-Esrar*'ın sahibi) Ebu'l-Hasen İbn Cuhdum el-Hemedanî değil, bir başkası ihdas etmiştir. Zira el-Yafiî (*Mir'atu'l-Cinan*: c.2/28) 414 yılı olaylarını anlatırken, İbn Cuhdum'un -o yıl- öldüğünü yazar. Buradan da anlaşılıyor ki *Behcetu'l-Esrâr* sahibi İbn Cuhdum, "Reğaib Namazı" ihdas eden kimse değildir. [135]

İbnû'l-İmad, *Şezeratu'z-Zeheb*'de Ebu'l-Hasen İbn Cuhdum (Ali İbn Abdillah İbni'l-Hasen) el-Hemedanî'yi (H.414) yılı vefatları arasında gösterir. es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*'da bu hadisin "uydurma" olduğunu söyler. [136] Hocası Abdulvehhab da aynı görüşteydi.

İbn Hacer (rh.a) bu hadisin lafzının Muhammed İbn Nasır'a [es-Sulemî] ait olduğunu söyler. (*) Bu hadis Allah Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına uydurulmuş bir hadistir. Bu hadis için âlimler İbn Cuhdum'u suçlamışlardır. Onun yalan söylediğini zikrettiler. Şeyhimiz Hafız Abdulvehhab'ın "Bu hadisin ricali mechuldür" dediğini duydum. Ben senedindekileri hangi kitapta aradıysam bulamadım. [137]

es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*'da bu hadisin "uydurma" olduğunu söylüyor. Bu hadisi uydurmakla İbn Cuhdum'u suçladılar, der. es-Suyutî bunu Şeyhi Abdulvehhab'dan

---

135 el-Yafiî, *Mir'atu'l-Cinan*: c.2, s.28, el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbar el-Mevdûa*: s.68

136 es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: c.2, s.55, 56

(*) Muhammed İbn Nasır es-Sulemî bu hadisi, Emalî İbni'l-Husayn'ın on dördüncü meclisinden almıştır. Bu hadise hasen garîb der. Bunu da ancak Ebu'l-Hasen İbn Cuhdum'un Behcetu'l-Esrar adlı kitabında zikrettiğini söylemiştir. (Amr Abdulmunim: s.38)

137 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: c.3, s.35, Ebu Şame, *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bidai Ve'l-Havâdis*: s.234

duyduğunu yazar. Çünkü rivayet edenler "mechul" insanlardır. Onların adlarını aradım fakat hiçbir kitapta bulamadım, der. [138]

İbnû'l-Cevzî (rh.a) der ki:

"Bu hadisin lafzı, Muhammed İbn Nasr'a aittir. Bu hadıs Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhı ve sellem)* adına uydurulmuş bir hadıstir. Senedinde Ali İbn Abdıllah İbn Cuhdum vardır, o yalancıdır. Bu hadısı uydurma konusunda âlimler onu suçlamışlardır. Hocamız Abdulvehhab'ı işittim diyordu ki: Bu hadisin bütün ravileri mechul kimselerdir. Onların hepsi hakkında kitapları inceledim fakat hiç birisini bulamadım.

Bu hadisi uyduran gerçekten ilginç bir şey yapmış; bu namazı kılmak isteyen belki de bütün gün oruç tutmak, oruç tutunca da akşam namazını kılıncaya kadar oruç tutmaya, sonra namazda uzunca kıyam edip durmaya mecbur kalacaktır. Bu namazda uzunca tesbihat ve secdeler yapılmakta ve böylece bu namazı kılan son derece eziyet görmektedir. Ben gerçekten bu namazın, teravih namazı olmasına rağmen nasıl olup da bu kadar rağbet gördüğüne şaşırıyor ve kıskanıyorum. Bilakis bu namaz avam nezdinde daha tatlıdır. Bu namazı daha çok cemaatlere gelmeyen insanlar kılar." [139]

İbn Hacer el-Askalanî (rh.a) *Tebyinû'l-Aceb*'de;

"Bu hadisi Ebu Muhammed; Abdulaziz el-Kittanî'nin *Fadlu Receb* adlı kitabında tahric ettiğini söyler. Der ki İbn Hacer: O, Ali İbn Muhammed İbn Saîd el-Basrî'yi zikretti ve onun bize Ebu Bekr [es-Sem'anî] haber verdi şeklindeki sözünü nakleder ve senedini bozarak hadisi sağlam şeyhe bağlayıp rivayet ediyor, der. Amacı hadiste suçlanan yalancıyı gizlemektir. Çünkü o hadis uyduruyordu. Hâlbuki ondan önceki kimseler mechul kimselerdir." [140]

4. Ebu Said el-Hudrî'den (ra):

"Receb Allah'ın ayıdır. Şa'ban benim ayımdır. Ramazan ise ümmetimin ayıdır." [141]

---

138 es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: c.2, s.55, 56 http://www.alwarraq.com (*el-Emru Bi'l-İttiba'*: s.16)

139 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.438

140 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fi Şehri Receb*: s.55

141 Ebu'l-Hattab; "Bu hadis bâtıldır" der. Allah Rasulü *(sallallahu aleyhı ve*

5. Ebu Said el-Hudrî'den (ra):

"Receb Allah'ın ayı, Şa'ban benim ayım, Ramazan ümmetimin ayıdır. Kim Receb orucunu iman ve ihtisabla (ecrine inanarak) tutarsa, Allah'ın en büyük rızasına hak kazanmış olur. (Allah) onu Firdevs-i A'la'ya yerleştirir.

Kim, Receb'den iki gün oruç tutarsa, onun için iki misli ecir vardır. Her ecrin ağırlığı, dünyanın dağlarının ağırlığı gibidir. Kim, Receb'den üç gün oruç tutarsa, Allah onunla cehennem arasına uzunluğu bir yıl olan bir hendek koyar.

Kim, Receb'den dört gün oruç tutarsa, belalardan, delilikten, cüzzamdan sedef hastalığından, Deccal'in fitnesinden ve kabir azabından emin olur.

Kim, Receb'den altı gün oruç tutarsa, kabrinden yüzü dolunay gibi çıkar.

Kim, Receb'de yedi gün oruç tutarsa, Allah, o günlerden her bir günün orucu ile cehennem kapılarından bir kapıyı kapatır.

Kim, Receb'den sekiz gün oruç tutarsa, onun her günlük bir orucuna karşılık cennet kapılarından bir tanesi açılır.

Kim Receb'den dokuz gün oruç tutarsa, kabrinden La İlahe İllallah diyerek dirilir ve cennetten başka bir yöne yüzü çevrilmez.

Kim, Receb'den on gün oruç tutarsa, Allah ona sırat üzerindeki her mil bir mesafede bir döşek hazırlar.

---

sellem) adına uydurulmuştur. en-Nakkaş, *Şifau's-Sudur* adlı kitabın sahibidir. Kitabının çoğunu yalan ve iftira ile doldurmuştur. Hafız Ebu Bekr İbn Sabit diyor ki: "O *Şifau's-Sudûr* değil, *Şekau's-Sudûr (kalplerin mutsuzluğu)*'dur." Daha sonra âlimlerin onun uydurmacılığı hakkındaki sözlerini nakletti. Talha İbn Cafer dedi ki: "Nakkaş yalan söylüyordu."
İmam Ebu Bekr el-Berkanî derdi ki: "Onun bütün hadisleri münkerdir. Bu hadisin senedine kim olduğu bilinmeyen el-Kissaî adında birisini katmıştır. Allah'ın kullarından kimse onu tanımıyor. Allah Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözleri bu saçmalıklardan, aşırılıklardan ve amellerin karşılığına delâlet edişi bakımından münezzehtir. Üstelik bu sözlere, ne aziz Kitap ve ne de sabit olan hiçbir Sünnet delâlet etmemektedir."
İbn Hacer, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*'de; "Bu hadisin senedi 'mürekkeb'dir, senedindeki Alkame'nin Ebu Said el-Hudrî'den hadis aldığı bilinmiyor" der. Yine senedindeki el-Kissaî'nin kim olduğu bilinmemektedir. İbn Hacer, bu adamın Ali İbn Hamza el-Makdisî olmadığını söyler.

Kim, Receb'den on bir gün oruç tutarsa, kıyamette yarın kendisinin benzeri bir kimseyi göremeyecek. Ancak daha fazla tutan bundan müstesnadır.

Kim, Receb'den on iki gün oruç tutarsa Allah ona kıyamet gününde iki kat güzel elbise giydirir. Bu hulle, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır.

Kim, Receb'den on üç gün oruç tutarsa, kıyamet günü Arş'ın gölgesinde ona öyle bir sofra kurulur ki o, o sofradan yerken, insanlar şiddetli bir azap içinde kıvranmaktadırlar.

Kim, Receb'den on dört gün oruç tutarsa, Allah, ona sevabının karşılığı olarak gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve insan aklına dahi gelmeyecek nimetler hazırlamıştır.

Kim, Receb'den on beş gün oruç tutarsa, Allah, onu kıyamet günü emin olanlarla beraber haşredecektir." [142]

6. Ebu Said el-Hudrî (ra) Hadisi:

"Allah'ın kitabında, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günden bugüne, ayların sayısı on ikidir. O ayların dördü haram aylardır. O aylardan hiçbirisi, Receb'e denk değildir. Bunun için ona Şehrullahi'l-Esamm denilir. Üçü de ardarda gelen aylardır, yani Zilkade, Zilhicce ve Muharrem. Bilin ki Receb Allah'ın ayı, Şa'ban benim ayım, Ramazan ümmetimin ayıdır.

Kim, Receb'den imanla ve ihlâsla bir gün oruç tutarsa, Allah'ın en büyük rızasını haketmiştir ve Allah onu en yüce Firdevs Cenneti'ne koyar.

---

142 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*'ta bu hadise "mevzu" der (c.2, s.205, 206). "Hadisin ravilerinden olan el-Kissaî ve en-Nakkaş kimdir bilinmiyor." Ahmed İbn Hanbel, en-Nesâî ve ed-Darekutnî bu hadisin isnadının başındaki Eban'ın "metruk" olduğunu söylemişlerdir. İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.151, 152. Yalnız İbn Arrak bu rivayetlerin sonunda; "Onun yanından geçen mukarrab bir melek veya bir nebi olmasın ki, ona; ne mutlu sana, sen bugün güvende olanlardansın demesinler" ziyadesini zikreder. Hadis, Ebu Bekr en-Nakkaş yoluyla Ebu-Said el-Hudrî'den geliyor. en-Nakkaş ile el-Kissaî bilinmeyen kimselerdir. İbn Hacer, *Tebyinû'l-Aceb*'de, el-Kissaî'nin "mechul" olduğunu yazar. İbn Hacer, bu metninin aslının olmadığını söylemiştir. (Bkz. *Tebyinû'l-Aceb*: s.40) İsnadındaki Alkame, Ebu Said'i hiç görmemiştir. es-Suyutî, *el-Leali el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: c.1, s.114, 115, es-Suyutî de el-Kissaî ile en-Nakkaş'ın "mechul" olduklarını söyler.

Kim, Receb'den iki gün oruç tutarsa, ona iki katı ecir vardır. Her katın ağırlığı dünyanın dağlarının ağırlığı gibidir.

Kim, Receb'den dört gün oruç tutarsa, belalardan, cüzzam hastalığından, cinnetten, barastan ve gözü silik Deccal'in fitnesinden ve kabir azabından korunur.

Kim, Receb'den beş gün oruç tutarsa, kabir azabından korunur.

Kim, Receb'den altı gün oruç tutarsa, kabrinden yüzü ayın on dördü gibi çıkar.

Kim, Receb'den yedi gün oruç tutarsa, cehennemin yedi kapısı vardır, Allah onun her günkü orucuna karşılık cehennemin kapılarından bir kapıyı kapatır.

Kim, Receb'den sekiz gün oruç tutarsa, cennetin sekiz kapısı vardır. Allah ona, her orucuna karşılık, cennetin kapılarından birisini açar.

Kim Receb'den dokuz gün oruç tutarsa, kabrinden 'La İlahe İllallah' diyerek nida edip çıkar. Yüzü cennetten başka bir yöne çevrilmez.

Kim Receb'den on gün oruç tutarsa, Allah ona her on milde, üzerinde istirahat edeceği bir döşek yaratır.

Kim Receb'den on bir gün oruç tutarsa, kıyamet günü ancak onun gibi oruç tutan veya daha fazlasını tutan bir kimse ancak onun ecrine ulaşır.

Kim, Receb'den on iki gün oruç tutarsa, Allah ona kıyamet günü, her birisi dünya ve içindekilerden daha hayırlı olan iki elbise giydirir.

Kim, Receb'den on üç gün oruç tutarsa, onun için kıyamet günü Arşın altında bir sofra kurulur. İnsanlar şiddetli bir ihtiyaçta oldukları bir anda o oradan yer.

Kim, Receb'den on dört gün oruç tutarsa, Allah kendisine gözlerin görmediği, kulakların duymadığı ve insanlardan hiç kimsenin aklına gelmediği sevapları verir.

Kim, Receb'den on beş gün oruç tutarsa, Allah kıyamet günü onu emin olanların yurdunda durdurur. [O gün mukarreb olan bir melek ve mürsel olan hiçbir nebi olmasın ki ona; 'Müjdeler olsun sana, sen emin olanlardansın' demiş olmasın.]" [143]

---

[143] İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinü'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.41, 42,

İbn Hacer el-Askalanî'nin dediğine göre, bu hadis "garib"dir.
Ebu Muaviye ed-Darir'den, el-A'meş'den, Ebu Alkame'nin Ebu
Said'den rivayet ettiği bir hadistir. Bunu sadece Ebu Amr et-
Taberî ondan rivayet etmiştir, ancak onun rivayetiyle bilinir. O da
Ebu Bekr en-Nakkaş'ın ondan rivayetidir. [144] Ancak en-Nakkaş
hadis uyduran bir adamdır. [145]

İbn Hacer, bu hadisin bundan başka iki yolundan söz eder:

"Birincisi: (Ki çok gevşek bir rivayettir.) Ravileri arasında bilinmeyen kimseler vardır. İbn Hacer bu rivayeti Ebu'l-Kasım İbn Asakir'den İsam İbn Talîk yoluyla Harun el-Abdî'den, o da Ebu Said el-Hudrî'den alır. 'Bu uzunca bir rivayettir, metninde fazlalıklar ve eksiklikler, takdim ve tehir vardır' dedikten sonra, şu ziyadeyi zikreder:

'Kim, Receb'den on altı gün oruç tutarsa, Allah'ı ilk ziyaret edenlerden olur ve Allah'ın yüzüne bakar sözünü dinler. Kim Receb'den on yedi gün oruç tutarsa, Allah onun için Sırat'ın üzerinde her milde dinleneceği bir konak yeri yaratır. Kim Receb'den on sekiz gün oruç tutarsa, İbrahim'i kulesinde ziyaret eder. Kim Receb'den on dokuz gün oruç tutarsa, Allah onun için İbrahim'in ve Âdem'in karşısında bir saray inşa eder. Onlara selam verir, onlar da ona selam verirler. Kim, Receb'den yirmi gün oruç tutarsa, Allah katından bir münadi ona şöyle der; önceki günahların bağışlanmıştır. Ameline yeniden başla.'

İkinci yol: İbn Hacer aynı hadisi el-Beyhakî'nin, *Fedailü'l-Evkat*'ında Gancar'dan, Nuh İbn Ebi Meryem'den, Zeyd el-Ammî'den, Yezid er-Rakkaşî'den, Enes İbn Malik'ten, o da Allah'ın Ra-sulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*); 'Aylar arasında Receb, Al-

---

44, 45. İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.205. Ancak İbnû'l-Cevzî'nin aldığı
rivayette "*on iki ay*" ve "*Zilkade, Zilhicce ve Muharrem*" ibaresini içeren
cümle yoktur. İbnû'l-Cevzî; "Bu hadis Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve*
sellem) adına uydurulmuştur. İsnadındaki el-Kissaî'nin kim olduğu bilinmez,
Ebu Bekr Muhammed İbnû'l-Hasen en-Nakkaş'ın ise suçlanan bir kimse
olduğunu söylemiştir." [Bkz. *el-Mevdûat*: Thk. Dr. Nureddin Boyacılar c.2,
s.576, 577/1147] Bu hadisin uydurma olduğunu es-Suyutî de kabul etmiş-
tir. (*el-Lealî el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: c.2, s.115), (İbn Arrak,
Tenzihu'ş-Şeria: c.l, s.151, 152), Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkari'l-Bidai ve'l-*
Havâdis: (s.97, 98)

144 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinü'l-Aceb Bima Verede fi Şehri Receb*: s.41, 42

145 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.205

lah'ın seçtiği bir aydır. O, Allah'ın ayıdır. Kim Receb ayını yüceltirse, Allah'ın emrini yüceltmiştir. Bu da onu Allah'ın cennetlerine koyar ve ona en büyük rızasını verir. Şa'ban benim ayımdır. Kim Şa'ban ayını yüceltirse, benim emrimi yüceltmiştir. Kim de benim emrimi yüceltirse, ben kıyamet günü onun öncüsü ve yardımcısı olurum. Ramazan ayı ümmetimin ayıdır. Kim Ramazan ayını ve onun saygınlığını korursa, onun hürmetini çiğnemez, gündüzünü oruç tutar, gecelerini namazla ihya eder ve azalarını -haramdan- korursa, Ramazan'dan günahsız olarak ve böylece Allah'ın kendisinden hesap soracağı hiç bir günahı olmadan çıkar.'

İbn Hacer bu hadise 'mevzu' der. Bu hadisi uyduran Nuh el-Camî diye anılan Ebu İsmet'tir. Abdullah İbnû'l-Mubarek onu Veki'e anlatınca, O da; 'Bizim oralarda Ebu İsmet diye anılan bir adamdır. Hadis uydurur' dedi." [146]

İmam Abdurrahman İbnû'l-Cevzî (rh.a) *el-Mevdûat* adlı kitabında bu hadisin uydurma olduğunu söylüyor. İbn Hacer ve İbnû'l-Cevzî; "Bu hadisin isnadında bilinmeyen insanlar vardır" demişlerdir. Hadisin ravilerinden el-Kissaî diye anılan kimsenin bilinmediğini, İbn Hacer ve İbn Asakir de (*el-Emali*'de) söylemiştir.

Ebu'l-Hattab İbn Dıhye diyor ki:

"Bu hadiste diğer bir illet var; o da Alkame'nin Ebu Said el-Hudrî'den hiç rivayetinin olmadığıdır." [147]

Ebu Şame (rh.a) *el-Bais*'de naklettiğine göre, Ebu'l-Hattab, *Edau Ma Vecebe* adlı kitabında, Ebu Bekr İbnû'l-Hasen el-Mukrî en-Nakkaş'a (Musullu müfessir) ulaşan bir senedle der ki:

"Bize Ebu Amir Ahmed İbnû'l-Abbas et-Taberî, bize el-Kissaî anlattı, ona da el-A'meş, Ebu Muaviye, İbrahim'den, o da Alkame'den, o da Ebu Said el-Hudrî'den, o da Allah'ın Rasulün'den (*sallallahu aleyhi ve sellem*);

'Receb Allah'ın ayı, Şa'ban benim ayım, Ramazan ümmetimin ayıdır. Kim Recebi oruçla geçirirse...' diye rivayet eder." [148]

---

146 İbn Hacer, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.44, 45
147 İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.I, s.151,152,
148 Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.97, 98 (Meşhur Hasen Selman tahkiki: s.234)

Ebu'l-Hattab, bu hadisin Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına uydurulmuş olup bu hadisi uyduranın en-Nakkaş olduğunu ve onun "*Şifau's-Sudûr*" adlı kitabı te'lif ettiğini, kitabını yalan ve uydurmalarla doldurduğunu söyler. [149]

el-Hatîb el-Bağdadî, onun kitabına "*Şekâu's-Sudûr*" (kalplerin mutsuzluğu) adını vermiş ve insanların en-Nakkaş ile ilgili sözlerini ve hadis uydurması sebebiyle onu nasıl suçladıklarını dile getirmiştir. Talha İbn Muhammed İbn Ca'fer el-Hafız, en-Nakkaş yalan söylüyordu. İmam Ebu Bekr el-Berkânî ise onun hadislerinin münker hadisler olduğunu söylerdi. [150]

7. Enes İbn Malik'ten (ra):

"Receb'in diğer aylara göre fazileti, Kur'an'ın sair kelamlara olan üstünlüğü gibidir." [151]

8. Enes İbn Malik'ten (ra):

Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Receb'den bir Cuma önce bize hutbede şöyle dedi:

"Ey insanlar! Büyük bir ay size yaklaşıyor. Receb Allah'ın günahları yazmadığı -bir- aydır. Onda iyilikler kat kat artırılır, dualara icabet edilir, sıkıntılar giderilir. O ayda mü'minin duası geri çevrilmez. O ayda kim bir hayır yaparsa, kat kat ecri verilir. Allah dilediğine vereceğini artırır.

---

149 Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.97, 98

150 Ebu Şame, a.g.e. s.97, 98 (Meşhur Hasen Selman tahkiki: s.235) Ebu'l-Hattab, en-Nakkaş'ın bu hadisin senedine el-Kissaî denen kimseyi yerleştirdiğini ve onun kim olduğu hakkında kimsenin bir şey bilmediğini söylemiştir. (Bkz. Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.97, 98)

151 İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*'da: c.2, s.161; "Biz bunun Receb'le ilgili kısmını aldık, Şa'ban ile ilgili kısmını almadık, senedinde bilmediğim kimseler var" diyor. *Tebyinû'l-Aceb*'de İbn Hacer; "*Receb'in diğer aylara olan fazileti, Kur'an'ın diğer zikredilenlere göre olan fazileti gibidir. Şa'ban'ın diğer aylara olan fazileti, Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) diğer Nebilere olan üstünlüğü gibidir. Ramazanın diğer aylara göre fazileti Allah'ın kullarına olan üstünlüğü gibidir*" lafzıyla geçer. İbn Hacer bunu es-Silefî'nin (İbn Hibetullah es-Sakatî) rivayet ettiğini, isnadının güvenilir olduğunu ancak, Hibetullah es-Sakatî (Ö.509) bu rivayetin afetidir, der.

Sizden kim, o ayın gecesini namazla, gündüzünü oruçla geçirir ve onun herhangi bir gününde 'elli rekât' namaz kılar ve her rekâtta Kur'an'dan okuyabildiği kadar okursa, Allah ona 'Şef' ve 'Vitr' namazları kadar -dünyadaki- tüyler ve saçlar kadar hasenat yazar.

Kim, o ayda bir gün oruç tutarsa, Allah ona bir yıllık oruç ecri yazar. O ayda, kim dilini korursa, Allah ona Nekir'in ve Münker'in sorgusu esnasında hüccetini verir.

Kim, o ayda bir sadaka verirse sanki cehennemden bir insan kurtarmış gibidir.

Kim, o ayda sıla-i rahimde bulunursa, Allah ona dünyada ve ahirette yardım eder ve onu hayatı boyunca düşmanlarına karşı üstün kılar.

Kim, o ayda bir hastayı ziyaret ederse, Allah da seçkin meleklerine onu ziyaret etmelerini ve ona selam vermelerini emreder.

Kim, o ayda bir cenaze namazı kılarsa, sanki toprağa canlı canlı gömülmüş birisini diriltmiş gibi olur.

Kim, o ayda bir mü'mine yemek yedirirse, Allah onu kıyamet günü üzerinde İbrahim'in ve Muhammed'in olduğu sofraya oturtur.

Kim, o ayda bir yudum su içirirse, Allah da ona Rahik-i Mahtum'dan içirir.

Kim, o ayda bir mü'mine bir elbise giydirirse, Allah da ona cennet giysilerinden bir giysi giydirir.

Kim, o ayda bir yetime ikramda bulunur ve eliyle onun başını okşarsa, Allah bununla dokunduğu her tel saçın adedince onu bağışlar.

Kim, o ayda Allah'a bir kez istiğfar ederse, Allah onu bağışlar.

Kim, o ayda bir 'tesbih'de bulunur veya 'tehlil' getirirse, Allah, onu Allah'ı çokça zikreden erkeklerden ve kadınlardan yazar.

Kim, o ayda bir kez Kur'an hatmederse onun annesi ve babası, inci ve mercanlarla bezenmiş birer taç giyerler ve kıyamet gününün dehşetinden emin olurlar." [152]

---

152 İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.163, 164 "münker" bir hadistir. İbn Hacer, *Tebyinû'l-Aceb* adlı kitabında der ki: "Bunu Hafız Ebu Muhammed Abdulaziz İbn Ahmed el-Kittanî, *Fadlu Receb* adlı kitabında rivayet eder, ancak mevzudur."

Aliyyu'l-Karî bu hadisin "münker" bir hadis olduğunu söylemiştir.[153]

9. Selman el-Farisî'den (ra):

"Receb'de öyle bir gün ve gece vardır ki; kim, o gün oruç tutsa ve o gece ibadet etse, kendisine sanki yüz yıl oruç tutan ve yüz yıl gece namazı kılan kimsenin ecri yazılır. O da Receb'den geri kalan üç gecedir. O günde Allah, Muhammed'i Nebi olarak gönderdi."[154]

İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*'da;

"Selman hadisinden alınma senedinde Halid İbn Heyyac ve babası Heyyac vardır. *Tehzibu Siyeri A'lami'n-Nubela*'da ez-Zehebi;

es-Semmanî ve İbn Nasır es-Sakatî'den onun güvenilir olmadığını, yalanının belirlendiğini, ancak iki veya üç hadis bundan müstesnadır. O da itibar (ibret) edinmek için rivayet edilebilir,[*] demiştir.

Ebu Davud (rh.a) diyor ki: O, Herat'a gelince onun hadislerinin münker hadisler olduğunu gördüm. Ona, Ebu Abdullah el-Hâkim (et-Tirmizî) dedi ki: el-Heyyac'ın hadislerinden sahih gördüğü bu hadislerde günah, oğlu Halid'indir. O hadislerde sorumluluk onun omuzundadır. Yahya İbn Ahmed İbn Ziyad el-Herevî diyor ki: el-Heyyac'ın hadisleri eleştirilmiştir. Bu, oğlu nedeniyledir. Dolayısıyla bu hadisteki felaket el-Heyyac'ın oğlu Halid'den kaynaklanmaktadır.

İbn Hacer der ki: Hennad en-Nesefî'den rivayet ettiğimiz Cüz'de, münker bir senedle, ez-Zuhrî ve Enes yoluyla Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ulaşır. Enes rivayet ediyor, Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki: '*Ben Receb'in yirmi yedisinde nebi olarak gönderildim. Kim bu gün oruç tutarsa, onun için altmış yıllık keffaret olur.*' Muhaddisler her ikisinin de hadisini almamışlardır" der.[155]

İbn Arrak diyor ki:

"İbn Hacer *Tebyinü'l-Aceb*'de, Halid İbnü'l-Heyyac, İbn Bestam et-Temimî el-Herevî'nin adıdır, diye zikreder. Tabiundan bir cemaat-

---

153 Aliyyu'l-Kârî, *el-Edebu fî Receb*: s.35

154 el-Beyhâkî, *Fedailü'l-Evkat*: s.23 (12) ve *Şuabü'l-İman*: c.7, s.393, 394, İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.162, Aliyyu'l-Kârî, *el-Edebu fî Receb*: s.31

[*] ez-Zehebî, *Tehzibu Siyeri A'lami'n-Nubela*: (4620)

155 İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2. s.161

ten rivayette bulunur. Yahya İbn Main onu zayıf görür. Ebu Davud; 'onu terkettiler' der. Salih İbn Muhammed el-Hafız (*Cezretu'l-Heyyac*) dedi ki: 'Hadisi yazılmaz. Ancak, iki üç hadisi ibret için yazılır.' İbn Arrak devamla diyor ki:

Fevaidu Ebi'l-Hasen İbn Sahr da bâtıl bir senedle Ali İbn Ebi Talib'den (ra) benzeri bir metinle rivayet etti. Ancak o rivayette; '*Kim o gün oruç tutar ve iftar edeceğinde dua ederse, onun için yirmi yıllık keffaret olur*' denilir." [156]

Yine İbn Arrak, rivayet ettiği Cu'zu Ebi Muaz eş-Şah el-Mervezî'de ve Abdulaziz el-Kittanî'nin *Fadlu Receb*'de, Damre'den, İbn Şevzeb'den, Matar el-Verrak'tan, Şehr İbn Havşeb'den ve Ebu Hureyre'den (ra) mevkuf olarak:

"Kim Receb'in yirmi yedinci günü oruç tutarsa, Allah ona altmış aylık orucun ecrini yazar. O gün, Cibril'in Muhammed'e vahiy (risalet) getirdiği gündür. Bu rivayet, bu konuda rivayet edilen en meşhur şeydir." [157]

Abdulhay el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbar el-Mevdûa*'da; Abdulkadir Geylani'nin bu hadisi *Ğunyetu't-Talibin* adlı kitabında Ebu Hureyre'den rivayet ettiğini yazar. [158]

Abdulkadir el-Geylanî, *Ğunyetu't-Talibin*'de;

"Receb ayında öyle bir gün ve bir gece vardır ki, bir kimse o gün oruç tutsa, gecesinde namaz kılsa, ibadete devam etse, bir senenin bütün günlerini oruç tutmuş ve gecelerini ibadetle geçirmiş sevabı verilir. O gün Receb'in yirmi yedinci günüdür. O gün Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) risaletle gönderildiği gündür" lafzıyla. [159]

---

156 İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.161

157 İbn Arrak, a.g.e. c.2, s.161 Bu hadis "münker" bir hadistir. el-Hatîb el-Bağdadî, *Tarihu Bağdad*: c.8, s.290 Habşun yoluyla; "*Kim Zilhicce'nin on sekizinci günü oruç tutarsa ona bu orucundan ötürü altmış yıllık oruç ecri yazılır. Bu gün ise Ğadîrhum günüdür*" diye devam eden bir lafızla.

158 Abdulhay el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbar el-Mevdûa*: s.58

159 Abdulkadir el-Geylanî, *Ğunyetu't-Talibin*: s.228, (Bu hadisi el-Geylanî, Selman'dan gelen bir rivayetten naklediyor. el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3811 (el-Beyhâkî dedi ki: "Bu hadis bundan daha zayıf olan bir isnadla da rivayet edilmiştir.")

10. Ebu'd-Derda'dan (ra):

"Bir adam, ona Receb orucundan sorar. Ebu'd-Derda ona; sen cahiliyyenin çok ta'zim ettiği bir aydan sordun. İslâm da o ayı faziletli ve yüce kıldı. Kim, onda bir gün imanla gönüllü olarak, sevabını Allah'tan bekleyerek ve O'nun yüzünü arzulayarak ihlâsla oruç tutarsa, o gün tuttuğu oruç Allah'ın gazabını söndürür, cehennem kapılarından bir kapıyı kapar. Eğer ona bunun yerine yeryüzü dolusu kadar altın verilmiş olsa bile, bu onun mükâfatı yerine geçmez. Onun ecrini ahiret hesabı olmasa dünyalık hiç bir şey karşılayamaz.

O kimse için, akşamladığında kabul edilen on dua vardır. Eğer acil bir şey için dua ederse; Allah derhal onu ona verir. Yoksa onun için duaların Allah'ın sevgili ve seçkin kulları olan velilerinden birisinin olması gibi onu kendisine saklar.

Kim, o ayda iki gün oruç tutarsa, onun misli kendisine verildiği gibi, Allah'ın sıddık kullarından on tanesinin ömürleri oldukça elde ettikleri ecre de sahip olur.

Kim, o ayda üç gün oruç tutarsa, daha önceki ecrin bir benzeri kendisine verildiği gibi, Allah Azze ve Celle ona iftar anında şöyle der; 'Bu kulumun hakkı vacib oldu. Artık ona benim sevgim, velayetim hak oldu. Meleklerim şahid olun, ben onun gelmiş geçmiş tüm günahlarını bağışladım.'

Kim, o ayda dört gün oruç tutarsa bundan önceki ecrin misline ve Ulu'l-Elbab olan Tevvabin'in (çok tevbe edenlerin) ecrini verir. Kitabı, kurtulanlardan ilki olarak kendisine verilir.

Kim, o ayda beş gün oruç tutarsa, bunun misli ecri vardır. Kıyamet günü yüzü ayın on dördü gibi parlak olarak haşrolunur. Aluc kumlarının sayısınca kendisine ecir yazılır. Cennete girince, kendisine; 'dile Allah'tan ne dilersen!' denir.

Kim, o ayda altı gün oruç tutarsa, benzeri bir ecir alır. Ona öyle bir nur verilir ki, kıyamet günü mahşer ehli onun nuruyla aydınlanmak isterler. Allah'tan emin olanlarla haşrolunur. Öyle ki, Sırat üzerinden hesapsız olarak geçer. Anneye ve babaya zulüm etmekten dolayı (günahı varsa) Allah bu oruç vesilesiyle ona yüzünü döner.

Kim, o ayda yedi gün oruç tutarsa, geçen örneklerdeki gibi ecir alır. Cehennemin yedi kapısı da ona kapalı tutulur. Allah cehennemin onu yakmasını haram kılar. Ona cenneti vacib kılar, dilediği yerde kendisine yurt edinir.

Kim, o ayda sekiz gün oruç tutarsa, benzeri ecri vardır. Cennetin tüm kapıları ona açılır, hangisinden dilerse oradan cennete girer.

Kim, o ayda dokuz gün oruç tutarsa kendisine misli ecir vardır. Kitabı 'İlliyyun' ile beraber yüceltilir. Kıyamet günü emin olanlarla beraber haşrolunur. Kabrinden yüzü parıldayarak mahşer halkının arasına katılır. Hatta ona; 'bu seçilmiş bir Nebidir' derler. Ona verilecek ecrin en azı hesapsız olarak cennete girmektir.

Kim, o ayda on gün oruç tutarsa ne güzeldir, onun misli bir ecri olduğu gibi, on kat fazla ecir vardır. İşte o kimse, Allah'ın günahlarını iyiliklere çevirdiği kimsedir. Allah katında mukarrebin'den ve Allah için adaletle amel eden Kavvamin'den olur. Ayrıca, Allah katında bir yıllık oruçlu olarak sabırla ve imanla namaz kılmış kimse gibidir.

Kim, o ayda yirmi gün oruç tutarsa daha önceki ecrin mislini ve yirmi katını alır. O kıyamet günü İbrahim'in *(aleyhisselam)* kubbesinin altına gider yaklaşır, onunla yarışır. Rebia ve Mudar kabileleri gibi, hepsi hata yapmış ve günah işlemiş olanlara şefaatte bulunur.

Kim, o ayda tam otuz gün oruç tutarsa, onun için bu ecrin tamamı ve bunun misli ve otuz katı verilir. Sonra gökten bir melek ona seslenerek; 'ey Allah'ın veli kulu! Keramet-i uzma (büyük keramet) ile sana müjdeler olsun, ey Allah'ın veli kulu! Bu keramet, Allah'ın yüzüne nebiler, sıddıklar, şehitler ve salihlerle beraber bakmaktır, onlar ne güzel dostlardır. Ne mutlu sana, ne mutlu sana' derler. Yarın perde açıldığı zaman Rabbinin sevabına nail olursun.

Ölüm ona geldiğinde Rabbinden ona, ruhunun çıkacağı esnada, Firdevs Cenneti'nin havuzunun suyundan içirilir. Öyle ki, ölümün acısını bile duymaz ve bu sürekli olarak kabrinde onu sular. Mahşerde daima kanmış olarak kalır. Böylece havuzun başına ulaşıncaya kadar gider.

Kabrinden çıkınca yetmiş melek, onu inci ve yakuttan elbiselerle süslerler. Onların yanında her türlü ziynet eşyaları vardır. Derler ki: 'Ey Allah'ın veli kulu! Bugün Allah'ın elindedir. Gündüzleri kendisi için oruç tutup susuz kaldığın, cismini kendisi için zayıflattığın Rabbi'nin Adn Cenneti'ne giren ilk insan olarak, kurtulanlarla beraber Allah'ın kendilerinden razı oldukları kişilerle gir.' Allah onlardan, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. İşte gerçek, büyük kurtuluş budur. Onun oruç tuttuğu her gün için gücüne göre sadaka

vardır. Tüm insanlar bir araya gelse, bu kula verilen sevabın onda biri onlara verilmiş olamaz." [160]

Bu hadis uydurmadır. İbn Hacer (rh.a) der ki:

"...Allah bu hadisi uyduranın yüzünü çirkinleştirsin. Vallahi bu hadisi okuma esnasında saçlarım dimdik oldu. Allah onu uyduranı çirkinleştirsin! Bu insan Allah ve Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına yalan söylemede ne kadar cüretkâr? Bana göre bu hadisi uyduran Davud İbnü'l-Muhabber'dir." [161]

11. Ebu Said el-Hudrî' den (ra):

"Receb, Allah'ın Esamm (sağır anlamında) günahların yazılmadığı şerden arındırılmış bir ayıdır. Allah onu kendi nefsi için ayırdı. Kim, o ayda imanla ve sabırla bir gün oruç tutarsa, Allah'ın büyük rızasını hakeder. Ramazan ayı benim ümmetimin ayıdır. O ayda günahları kovulur. Eğer bir müslüman kul o ayda yalan söylemez, ğiybet etmez ve iffeti de temiz olursa, yılanın derisinden çıktığı gibi günahlarından çıkar." [162]

---

160 el-Hallâl, *Fedâilu Receb*: s.65 (8), İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.162, 163, 181. İsnadı karanlıklarla doludur. İsnadında Davud İbnü'l-Muhabber vardır, (*Kitabu'l-Akl*'ın sahibi) o ittiham edilen biridir. Akl ile ilgili birçok mevzu hadis rivayet eder. İbn Hacer, *Tebyinü'l-Aceb* (s.61) adlı kitabında; "Bu 'mevzu' bir hadistir, mevzu olduğu apaçık ortadadır. Allah bunu uyduran insanı kahretsin. Vallahi, ben bunu okurken saçlarım diken diken oldu" diyor. Bu hadisin uydurulmasında suçlanan kimse, Davud İbnü'l-Muhabber ve el-Ala' İbn Halid'dir. Her ikisi de yalan söylemişlerdir. İsnadındaki Mekhul, Ebu'd-Derda'yı görmemiş olduğu gibi, böyle bir şeyi de ondan rivayet etmemiştir.

Abdulaziz el-Kittanî, *Fadlu Receb* adlı kitabında bu hadisi tamamıyla zikrettikten sonra bunu, el-Haris İbn Usame'nin Davud İbnü'l-Muhabber'den rivayet ettiğini söyler. İbn Hacer ile es-Suyutî arasında el-A'la'nın [İbn Halid, el-Ala' İbn Bukeyr değil] babası hakkında bir tartışma olmuştur. İbn Hacer; o, Halid'in oğludur derken, es-Suyutî ise; o, İbn Kesir'dir derdi. Lakabı, el-Leysî'dir.

İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinü'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.67. Bu hadisi Abdulaziz İbn Ahmed el-Kissaî, *Fedailu Şehri Receb* adlı kitabında olduğu gibi zikreder ve onu el-Haris İbn Usame'den ve Davud İbnü'l-Muhabber'den rivayet eder. Ancak, İbn Hacer'in rivayetinde üç gün oruçtan, dokuz gün oruç tutmaya dair olan kısım metinde yoktur.

161 İbn Hacer, *Tebyinü'l-Aceb* (s.61)

162 İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.164, 165 Hadisin senedinde Ebu Harun el-Abdî vardır. Onun hadisleri alınmaz. Ebu Harun'dan İsam İbn Talik ri-

12. Ebu Said el-Hudrî'den (ra):

"Receb haram aylardandır. Onun günleri altıncı gök kapılarında yazılıdır. Kişi eğer onda bir gün takvayla oruç tutarsa o kapı o gün dile gelir. Der ki: 'Ey Rabbim! Onu bağışla, orucu takvayla tamam olmayınca ne orucu, ne de namazı onun bağışlanması için bir şey yapamaz.' Derler ki: Nefsin seni aldattı." [163]

13. el-Huseyn İbn Ali'den (ra):

"Kim, Receb'den bir gün oruç tutar ve gecelerinden bir geceyi de ibadetle geçirirse, Allah, kıyamet günü onu kıyametin azabından emin olarak yaratır ve o sırattan Kelime-i Tevhid ve tekbir ile geçer." [164]

14. Ali İbnû'l-Huseyn'den (ra):

"Kim, Receb ayından bir geceyi ihya eder ve gündüzünden de bir gün oruç tutarsa, Allah ona cennet meyvelerinden yedirir ve ona cennet libaslarından giydirir ve ona Rahik-i Mahtumdan su verir."[165]

Ancak el-Hallâl bu hadisi şu ziyade ile rivayet eder:

"...Ancak üç şeyi yapan hariç; bir kimseyi öldüren, gece veya gündüz Allah için bir kurtarıcı yok mu diyen bir insanı kurtarmayan veya bir kardeşi kendisine bir derdini açtığında onun hacetini gidermeyen." [166]

---

vayet eder. Onun hiçbir değeri yoktur. İbn Arrak diyor ki: "Zannederim bu rivayetteki afet, Ebu Harun'dandır. Çünkü onu yalanladılar. Hatta bazıları ona Firavun'dan daha yalancı demişlerdir." el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3807 (Kays İbn Ebi Hazim'den der ki: "Biz cahiliyyede Receb'i saygınlığından ve ona olan saygımızdan ötürü el-Esamm olarak adlandırırdık" lafzıyla.)

163 İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.164 İbn Hadi hadisi illetli bulurdu. İsmail et-Teymî'den dolayı bu hadisi illetli buldu. İbn Hacer de bu hadisi illetli bulurdu.

164 İbn Arrak, a.g.e. c.2, s.164, 165 Cabir'den İsmail İbn Yahya et-Teymî yoluyla rivayet edilir.

165 el-Hallal, *Fedâilu Receb*: s.63 (6) İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.164 (45)

166 el-Hallal, *Fedâilu Receb*: s.63 (6)

Bu hadis uydurmadır. Senedindeki afet ise, el-Husayn İbn Muharik'tir.[167] İbn Şahîn ise onun 'metruk' olduğunu söylemiştir.

Ebu Saîd el-Hudrî'den (ra) rivayet edilen bir hadiste de şöyle denir:

"Receb haram aylardandır; günleri, göklerin altıncı kapısının üzerinde yazılıdır. Eğer bir insan ondan bir gün oruç tutarsa ve orucunu da Allah'a karşı takva ile güzelleştirirse, kapı konuşur ve gün de konuşur; derler ki ya Rabbi onu bağışla. Eğer orucunu Allah'a karşı takva ile güzelleştirmemiş ve istiğfarda da bulunmamışsa, nefsin seni aldattı denir."[168]

Bu uydurma hadisin senedindeki İsmail İbn Yahya İbn Abdillah et-Teymî, hadis uydururdu. İbn Hacer ise bu hadisi, Ebu Saîd İbn Muhammed İbn Ali el-İsfehanî en-Nakkaş'ın uydurduğunu söylemiştir. İbn Arrak ise, bu hadisi uydurma konusunda, İbn Şahîn ve ed-Deylemî'yi kaynak göstermiştir. İbnû'l-Cevzî bu hadisin uydurma olduğunu ve bu hadisi uydurmakla suçlanan kimsenin el-Husayn olduğunu söylemiştir.[169]

15. Enes İbn Malik'ten (ra):

"Cennette bir nehir vardır, ona Receb denir. Kim Receb'den bir gün oruç tutarsa, Allah Azze ve Celle o nehirden ona içirir."[170]

İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*'de "Bu hadis sahih değildir" dedi.[171] İmam ez-Zehebî, *el-Mizan*'da "bâtıl"dır dedi. İbn Hacer, el-Leknevî'nin dediğine göre bu hadise "zayıf" demiştir.[172]

---

167 ed-Darekutnî, *el-Metrukîne ve'd-Duafa*: s.179, İbn Şahîn, *Tarihu Esmai'd-Duafa ve'l-Kezzabîn*: (156), İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.280

168 el-Hallal, *Fedâilu Receb*: s.64 (7)

169 İbn Hacer, *Tebyinû'l-Aceb*: s.42, İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.164 (46)

170 el-Hallâl, *Fedâilu Receb*: s.61 (3), İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2, s.65 (912) el-Leknevî, *el-Âsâr*: s.59, el-Muttakî el-Hindî, *Kenzu'l-Ummal*: 24260, Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkari'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.96 es-Suyutî, *Cem'ul-Cevamî'*: (4746), eş-Şirazi'nin *el-Elkâb* isimli kitabına gönderme yapar. ed-Deylemî, *Müsnedu'l-Firdevs*: c.1/220 (844), el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkat*: s.22, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3800, İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.33, 35, 36. Bu hadis bâtıl bir hadistir.

171 İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2, s.65 (912)

172 el-Leknevî, *el-Âsâr*: s.59

el-Muttakî el-Hindî, *Kenzu'l-Ummal*'da, [173] Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkari'l-Bidai ve'l-Havâdis*'de, Mansur İbn Zeyd İbn Zaide İbn İmran'dan, o da Enes'ten. Hafız Ebu'l-Kasım bunu Mansur ve Musa'dan ferd olarak rivayet eder, diyor. [174]

Ebu Şame, *el-Bâisu*'da diyor ki:

"Hafız Ebu'l-Kasım'ın bir diğer imlasında vardır. Hafız Ebu'l-Hattab bize kitabında haber verdiğine göre, bu ay (Receb) hakkında çok hadis vardır ki, çoğunu hadis uyduranlar rivayet etmektedirler. Me'mun İbn Ahmed onlardan birisidir. Ahmed İbn Abdillah el-Cuveybarî'den rivayet eder. İmam Şafiî, Me'mun hakkında; o (güvenilir) değil, dedi ve sonra dedi ki: 'O, yüz bin hadis uydurmuştur. Hepsi yalan ve iftiradır. Bu hadislerden ne namaz hakkında, ne Receb, ne Receb'in yarısı, ne sonu hakkında ve ne de Receb'in günlerinin sayısı için rivayet ettiği hiç bir hadis doğru değildir. Hepsi yalandır. Hakeza pınarlar ve nehirler hakkındaki hadislerinin hepsi böyledir.' Mesela, Musa et-Tavîl'in Enes'ten, güya onun da Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rivayet ettiği hadis şöyledir: '*Cennette bir nehir vardır, adı Receb'dir.*' Bu Musa et-Tavîl 'kezzab'tır. İbn Hibban onun yazılması caiz olmayan şeyleri Enes'ten rivayet ettiğini söyler." [175]

es-Suyutî, *Cem'u'l-Cevami'* (4746)'da, eş-Şirazî'nin *el-Elkâb* isimli kitabına gönderme yapar. [176] ed-Deylemî: *Müsnedu'l-Firdevs*'te der ki:

"Âlimlere gereken, böyle bir şeyi bilince hemen uyarmasıdır. Yoksa Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şu tehdidinin alanına girer: *Kim, bir hadisi yalan olduğu halde benden rivayet ederse, o da yalancılardan birisidir.*" [177]

et-Tirmizî'de Kitabu'l-İlm; "*Cennette bir nehir vardır. Ona Receb denir. Suyu sütten daha beyaz, baldan daha tatlıdır. Kim Receb'den bir gün oruç tutarsa, Allah ona o nehirden içirir*" sığasıyla Enes İbn Malik'ten. Bu hadis de "zayıf"tır. Ebu Said İbn

---

173 el-Muttakî el-Hindî, *Kenzu'l-Ummal*: 24266
174 Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkari'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.96
175 Ebu Şame, a.g.e. s.96 (Adil Abdulmunim Ebu'l-Abbas thk. s.230) (Meşhur Hasen Selman thk.)
176 es-Suyutî, *Cem'u'l-Cevami'*: 4746
177 ed-Deylemî, *Müsnedu'l-Firdevs*: c.1/220 (844)

Ali İbn Amr İbn en-Nakkaş (İsfahanlı Hafız, *Fadlu's-Siyam* adlı kitabında böyle rivayet eder) hakeza aynı senedde, bunu Hafız Ebu'ş-Şeyh Abdullah İbn Muhammed İbn Ca'fer *Fadlu's-Savm* adlı kitabında, Cafer İbn Ahmed İbn Faris'ten rivayet eder.

el-Beyhakî *Fedailû'l-Evkat*'ta;

"Mansur İbn Yezid yoluyla Musa İbn İmran ve Enes İbn Malik'ten duydum, der. Bu hadisi İbn Hacer ayrıca, Ebu Muhammed el-Cevherî'nin *Emalî*'sinden rivayet ettiğini zikreder. Onun senedinde de rivayeti Mansur İbn Zeyd İbn Zaide el-Ensarî yoluyla Musa İbn İmran'dan rivayet eder."[178]

İbn Hacer, bu hadisin senedi hakkında söylenenleri naklettikten sonra şöyle der:

"İsnadı genel olarak zayıftır. Mevzu olduğuna dair hüküm vermek kolay değil. Allah daha iyi bilir" [179] dedikten sonra bu hadisin "bâtıl" olduğunu yazar. [180]

16. Enes İbn Malik'ten (ra):

Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle dedi:

"Cennette Receb denen bir nehir vardır, suyu sütten daha beyazdır, tadı baldan daha tatlıdır. Kim, Receb'den bir gün oruç tutarsa, Allah ona o nehirden içirir." [181]

---

178 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3800 (Muhammed İbn Ğalib, Muhammed İbn Merzuk, Mansur İbn Zeyd ve Musa İbn İmran dan -tahdis- yoluyla Enes İbn Malik'ten) , el-Beyhâkî *Fedailû'l-Evkat*: s.22

179 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.33, 35, 36, İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mütenahiye*: c.2, s.65, İbn Hibban, *el-Mecruhîn*: c.2, s.238, ez-Zehebî, *Mizanu'l-İ'tidal*: 8797

180 İbn Hacer, hadisin bâtıl olduğunu söyledikten sonra der ki: Musa İbn İmran'ın kim olduğu bilinmez. Ancak Amr Abdulmunim der ki: "O, Musa İbn Umeyr el-Kureşî'dir, sanırım onun adı bazı raviler tarafından tahrife uğramıştır. Bu hadisi aynı zamanda İbn Hibban *el-Mecruhîn*'de Ömer İbn Sa'd İbn Sinan ve Muhammed İbnû'l-Museyyib yoluyla tahric etmiştir (c.2, s.238), o da Muhammed İbnû'l-Muğire eş-Şehrezurî'den, o da Mansur İbn Zeyd el-Esedî'den kendisine Musa İbn Umeyr'in bu hadisi Enes İbn Malik'ten rivayet ettiğini söylemiştir. Musa İbn Umeyr denen kişi, Ebu Harun el-Kufî (kör)dir. Mahzum kabilesinden Ca'de oğullarının azadlı kölesidir. Ebu Hatim er-Razî onun hadisinin bir hiç olduğunu söyler. Ancak o, *el-Mecruhîn*'de onu Musa İbn el-Anberî et-Teymî olarak zikreder.

181 es-Suyutî, *el-Havi li'l-Fetava*: c.2, s.79, İbn Hibban, *el-Mecruhîn*: c.2,

es-Suyutî bu hadisi "mevzu" saymaz. Ona göre "zayıf" bir hadistir. Faziletli amellerin işlenmesi için rivayet edilmesi caizdir. Bu hadisi Ebu'ş-Şeyh İbn Hibban, *Kitabu's-Siyam*'da, el-Esfehanî ve İbn Şahin *et-Terğib* isimli kitapta, ayrıca bu hadisi el-Beyhakî ve diğerleri rivayet etmişlerdir.

İbn Hacer; "Bu hadisin isnadında Mansur İbn Zaide el-Esedî'den başka, haline bakılmaya gerek olan hiç kimse yoktur" der. Ondan bir cemaat bu hadisi rivayet etmişledir, fakat ben İbn Zaide hakkında onun adaletine dair bir söz bilmiyorum. es-Suyutî'nin İbn Zaide dediği kişi Mansur İbn Zeyd el-Esedî'dir. Onun adil olduğuna dair açıklamada bulunan kimse bilinmiyor. ez-Zehebî *el-Mizan*'da, onu bu hadisten dolayı zayıf görmüştür. Abdulkadir el-Geylanî, *Ğunyetu't-Talibin*: s.275, es-Suyutî: *el-Havi li'l-Fetava*: c.2, s.79. İkinci hadisi et-Taberanî, Ebu Nuaym ve diğerleri farklı taraflarca ve yollarla *"iki yıllık ibadet"* (*) diye rivayet etmişlerdir. Hafız İbn Hacer demiştir ki: Bu doğru olmaya daha yakındır. es-Suyutî bu hadisi zayıf değil hasen hadise yakın bulmaktadır. es-Suyutî, *el-Havi li'l-Fetava*: (c.2, s.79) (**)

Ebu Şame'nin Ebu'l-Hattab'dan naklettiğine göre, Receb ayı hakkında birçok hadis rivayet edilmiştir. Bu rivayet edilen hadislerin ravileri arasında birçok hadis uyduran kimse vardır.

Me'mun İbn Ahmed bu hadisleri Ahmed İbn Abdillah el-Cuveybarî'den rivayet etmektedir. Bu Me'mun denen kimse hakkında İmam Ebu Abdillah eş-Şafiî; Me'mun güvenilmez birisidir, der. Onun söylediğine göre, Me'mun yüz bin hadis uydurmuştur. Hepsi yalan ve iftira ile doludur. Onun hadisleri arasında ne Receb'in ilk gecesi ve Şa'ban'ın yarısı ve ne de son günü namazı

---

s.238, İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mütenahiye*: c.2, s.555 (912), İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyînu'l-Aceb*: s.26, 27. ez-Zehebî, *Mizanu'l-İ'tidal*: c.4, s.189 bu haberin "bâtıl" olduğunu söyler.

(*) Aliyyu''l-Kârî'nin *el-Edebu fî Receb* (s.32) adlı kitabındaki rivayet: Enes'ten rivayet edildiği söylenen bir hadiste şöyle denir: *"Kim her haram ayda üç gün; Perşembe, Cuma ve Cumartesi oruç tutarsa, ona iki yıllık ibadet etmiş gibi ecir yazılır."* Bu hadis münker olan bir hadistir. et-Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-Evsat*'da (c.1/1810) tahric etmiştir. İsnadındaki Ya'kub İbn Musa'ya ez-Zehebî mechuldür demiştir. (Bkz. *Mizanu'l-İ'tidal*: c.4, s.455)

(**) Bu bahse, Enes'ten rivayet edilen iki hadisle İbn Abbas'tan rivayet edilen bir hadis hakkında es-Suyûtî'nin *el-Havi*'de cevap verdiği bir fetvada değinilir.

ve ne de diğer hususlarda bir tek doğru hadis vardır. Hakeza nehirlerle ve pınarlarla ilgili hiçbir hadisi doğru değildir. Tıpkı Musa et-Tavîl'in Enes yoluyla Nebi'den *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet ettiği ve "Cennette Receb adında bir nehir olduğu"nu söyleyen hadisi gibi. [182]

17. Enes (ra) Hadisi:

"Kim haram ay(lar)dan perşembe, cuma ve cumartesi oruç tutarsa, kendisine yedi yüz yıllık ibadet yazılır." [183]

18. Abdullah İbn Abbas'tan (r.anhuma):

Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki:

"Kim, Receb'ten bir gün oruç tutarsa, sanki bir ay oruç tutmuş gibidir. Kim de yedi gün oruç tutarsa kendisine cehennemin yedi kapısı kapatılır. Kim de, sekiz gün oruç tutarsa, kendisine cennetin sekiz kapısı açılır. Kim, on gün oruç tutarsa, günahları iyiliklere çevrilir." [184]

---

182 Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkari'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.230, 231, İbn Hacer, *Lisanü'l-Mizan*: c.5, s.8, İbnü'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.48'de; "bu uydurma bir hadistir, Allah onu uydurana lanet etsin. Bu hadis iki kişinin dışında kimseye ait değildir; Me'mun ve el-Cuveybarî. İkisinin de dini yoktur. İkisinde de hayr yoktur, hadis uydururlardı" der.

183 el-Hallal, *Fedâilu Şehru Receb*: s v.105/a'da, ed-Darekutnî'den es-Suyutî, *el-Havi li'l-Fetava*: c.2, s.79. Bu hadisi el-Beyhâkî, *Fedailü'l-Evkat*'ta tahric etmiştir, bunun da başka yollardan zayıf şahidleri vardır. Ancak bununla "mevzu" olmaktan kurtulur. el-Muttekî el-Hindî, *Kenzu'l-Ummal*: c.8/24173'de senedinin "zayıf" olduğunu söylemiştir.

184 Ebu Şame, *el-İnkâru Ala'l-Bıdau ve'l-Havâdis*: s.232 "*altmış ay*" ifadesiyle. Ebu Şame, *el-Bâisu*'da diyor ki: "Bu hadisi Ömer İbnü'l-Ezher uydurmuştur. Amcasının oğlu da onu, Eban'dan ve Enes İbn Malik'ten rivayet etmiştir. Şu'be'nin Ebu Eban denen kimse hakkında; 'Zina etmek, bana Eban İbn Ebi Ayyaş'tan hadis rivayet etmekten daha ehvendir' dediği kişidir. en-Nesâî onun hadisinin alınmadığını söyler. İbn Hibban; 'Sikat (güvenilir) kimseler adına hadis uydurur' der. ed-Darekutnî, onun yalancı olduğunu söylemiştir. Ebu'l-Hattab [İbn Halef el-Endulusî (Ö.633H)] diyor ki: 'Ahmed İbn Hanbel'in birçok ashabı, onun *Müsned*'de rivayet ettiği hadisleri delil gösterirler. Hâlbuki İmam Ahmed, bunları hadisin nereden alındığı bilinsin diye tahric etti. Bu hadisi yalnız başına rivayet eden kişi, adil midir yoksa cerh edilmiş midir bilinsin diye. Şimdi zamanımızda müslümanın sahih olmayandan başkasını zikretmemesi gerekir. Yoksa yarın ahiret gününde pişman olur." (*el-Bâis*: s.98, 99)

el-Hallâl bunu şu ziyade ile rivayet eder:

"...Göklerden bir seslenici ona şöyle seslenir: Allah seni bağışladı, ameline yeniden başla. Kim fazla amelde bulunursa Allah da daha fazlasını ona verir." [185]

19. Enes İbn Malik'ten (ra):

"Kim Receb'den üç gün oruç tutarsa..." [186]

20. Enes İbn Malik'in (ra) Rasulullah'tan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Rivayet Ettiği Söylenen Bir Hadis:

"Aylar içinde Allah'ın en hayırlı ayı Receb ayıdır. O, Allah'ın ayıdır. Kim bu ayı ta'zim ederse o, Allah'ın emrini ta'zim etmiştir. Kim de Allah'ın emrini ta'zim ederse, onu naim cennetlerine koyar ve ona büyük rızasını yazar.

Şa'ban ayı benim ayımdır. Kim de Şa'ban'ı ta'zim ederse benim emrimi yüceltmiştir. Kim de benim emrimi yüceltirse ben ona kıyamet günü yardımcı olur ve nimetimi veririm.

Ramazan ayı benim ümmetimin ayıdır, kim Ramazan'ı ta'zim ederse ve onun saygınlığını ta'zim eder ve onun saygınlığını çiğnemez ve gündüzün orucunu tutar ve gecesini namazla ikame ederse ve azalarını da günah işlemekten korursa, kendisinden Allah'ın hesabını isteyeceği bir günahı olmadan -bu aydan- çıkmış olur." [187]

el-Beyhâkî (rh.a) İmam Ahmed İbn Hanbel'in (rh.a) şu önemli sözlerini naklediyor:

"Bu isnad kesinlikle münkerdir. Enes'ten bunun dışında da hadisler rivayet edilmiştir, fakat ben onların hepsini terk ettim. Dolayısıyla benim kalbim, bu tür vehim içerdiğini sandığım hatta uydurma olduğunu bildiğim münker haberlerin hepsinden nefret etmektedir, Allah cümlemize merhamet eylesin." [188]

---

185 el-Hallâl, *Fedâilu Receb*: s.68 (11) Bu hadis "uydurma"dır.
186 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.65
187 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3813
188 el-Beyhâkî, a.g.e. c.3, s.375

21. Ali'den (ra) "Merfu" Olarak Rivayet Edilen Bir Hadis:

"Receb ayında çokça istiğfar ediniz, zira o ayın her saatinde Allah'ın cehennemden azad ettiği kulları vardır." [189]

Bu hadis "uydurma"dır.

İbn Arrak "Bu hadis Isbığ İbn Nebate'den, Ali'den "merfu" olarak gelmiştir" der. Isbığ İbn Nebate, hadisi terk edilen biridir. Ebu Bekr İbn Ayyaş onu yalanlamıştır. Bu kimse bid'at ehli olan bir Rafizîdir. [190]

Aliyyu'l-Kârî der ki:

"Bazı hocalarımdan bu ayda şöyle istiğfar ettiklerini duydum: 'Esteğfirullah Zu'l-Celali ve'l-İkram min Cemîi'z-Zunubi ve'l-âsâm.'

Aliyyu'l-Karî sonra şöyle der: Ben dedim ki: *Terğibu'l-Mutalib fi Eşrefi'l-Metâlib* sahibi el-Munufî'yi gördüm; o, Hafız Kemaluddin ed-Demîrî'nin el yazısıyla İbn Abbas'tan 'merfu' olarak şöyle dediğini rivayet ediyordu:

Kim Receb ayında; yedi kez 'estağfirullah el-Azîm ellezî lâ ilâhe illâ huve'l-hayyu'l-kayyum ve etubu ileyhi tevbete abdin zalimin linefsihi lâ yemliku li nefsihi daran ve lâ hayaten ve lâ nüşuran' derse, Allah onun için iki müvekkel gönderir ve der ki: Onun günah sayfasını parçalayınız." [191]

Sonra da bu hadis makbul bir hadismiş gibi şöyle der:

"Hafız ed-Demîrî'nin bunu kendi el yazısıyla İbn Abbas'tan rivayet edip bu hadis hakkında hiçbir şey söylememesi yeter, çünkü o, bu sanatta İmam olan biridir. Bu hadisin en küçük mertebesi zayıf olmasıdır. Amellerin faziletleri konusunda zayıf olan hadisle de amel edilir, diyerek vehimde bulunuyor.

Hâlbuki bu uydurma bir hadis olduğu gibi aslı da yoktur." [192]

Amr Abdulmun'im bu hadis hakkındaki yorumunda der ki: Eğer ed-Demîri bu hadisin aslını bilseydi mutlaka bu hadisin tahric edildiği bir kaynaktan söz ederdi. [193]

---

[189] Aliyyu'l-Kârî, *el-Edebu fî Receb*: s.33
[190] İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.333
[191] Aliyyu'l-Kârî, *el-Edebu fî Receb*: s.34
[192] Aliyyu'l-Kârî, a.g.e. s.34, 35
[193] Aliyyu'l-Kârî, a.g.e. s.34, 35

4. Receb Ayında Uydurma Hadislere Dayanarak Kılınan Bazı Namazlar

Celaleddin es-Suyutî (rh.a) Reğaib Namazı hakkında şunları söylüyor:

"Bu kısımdan olmak üzere birçok İslâm ülkesinde meşhur olan işlerden birisi de, halk arasında tesiri çok olan ve kendisi hakkında Allah Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına birçok uydurma hadis dizilen ve bunun sebebiyle Allah'ın farz kılmadığı şeyler hakkında -neredeyse- farziyet itikad edilen ve fesadı ve şerri her yere yayılan ve birçok münkerlere yol açan 'Reğaib Namazı'dır. [*] Bu namaz Receb ayının ilk Cuma gecesi kılınır. Bil ki Allah sana rahmet eylesin, bu günü ve geceyi yüceltmek, İslâm'da dördüncü yüzyıldan sonra ihdas (uydurulmuştur) edilmiştir.

Âlimlerin üzerinde ittifak ettikleri mevzu bir hadisle, o günün orucu ve o gün oruç tutmanın fazileti ve o gece 'Reğaib Namazı' diye adlandırılan namaz icad edilmiştir.

İlim ehlinden tahkik ehli olanların hepsinin üzerinde ittifak ettikleri bir şey vardır, o da bu günü oruca tahsis etmek, gecesini uydurulmuş olan namazla geçirmek, bu güne saygı ifadesi olması için muhtelif yemekler yapmak, süslü elbiseler giymekle bugünün diğer günlere nispeten farklı bir gün olmasını yasakladıklarıdır. Bunun dışında bir namaz daha vardır ki, o da Receb'in ortasında kılınır ki buna da (Davud'un annesinin namazı) adı verilir ki, bunun da hiçbir aslı yoktur." [194]

1. Enes İbn Malik'ten (ra):

"Kim, Receb'in ilk gecesi; akşam namazını kılar, ondan sonra da yirmi rekât namaz kılar ve her rekâtta *Fatihatu'l-Kitab* ve *İhlâs*'ı *on bir kez* okur ve yirmi selam verirse, sevabının ne kadar olduğunu bi-

[*] İbnü'l-Cevzî'nin, Enes İbn Malik'ten rivayet edildiği iddia edilen Reğâib namazının uydurma bir namaz olduğuna dair uzun olarak naklettiği rivayete daha önce de değinmiştik.

194 es-Suyutî, *el-Emru bi'l-İttibai ve'n-Nehyu Ani'l-İbtida*: s.77, 78 (es-Suyutî, *el-Emru bi'l-İttibai ve'n-Nehyu Ani'l-İbtida*: http://www.alwarraq.com)

liyor musunuz? Cibril-i Emin bunu bana öğretti. Dedi ki: Allah ve Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bilir. Dedi ki: Allah onun canını, malını, çoluk çocuğunu korur. Onu kabir azabından esirger. Sırat üzerinden yıldırım gibi hesapsız ve azaba uğramadan geçer." [195]

İmam en-Nevevî (rh.a) *el-Mecmu*'da;

"Reğaib Namazı diye, akşamla yatsı arasında Receb'in ilk Cuma günü kılınan on iki rekât namaz ile Şa'ban'ın on beşinci gecesi kılınan yüz rek'atlik namaz, bid'at olan iki çirkin ve münker namazdır"[196] der.

Her ne kadar bazı âlimler bu namazların müstehab olduklarını söylemişlerse de, bunun sahih ve şer'î bir dayanağı yoktur. Bu konuda, İmam Ebu Muhammed Abdirrahman İbn İsmail el-Makdisî bu iki namazın bâtıl olduğunu delilleriyle ispat etmiştir.

İzz İbn Abdisselam (rh.a) diyor ki:

"Din ilminin önderleri ve Müslümanların imamları, sahabe, tabiun ve şeriat ilminde kitap tedvin eden âlimlerden, insanlara farz ve sünnet olan ilimleri öğretmek hususunda şiddetli hırsa sahip olmalarına rağmen, bu namazla ilgili bir şey gelmedi. Onlardan hiçbirisi bunu kitabında yazmadı ve de ilim meclislerinde bunu konuşmadı."[197]

Bu namazın bâtıl olduğunu söyleyenler arasında İmam Ebu Zekeriyya el-Ensarî, İbn Teymiyye, İbnû's-Salah, Ebu Şame ve İbn Hacer zikredilebilir.

Gerçekte ihya edilmesi gereken nice Sünnet olan ibadetler ve namazlar var, ama ne yazık ki bu, önce ilim sahibi oldukları zannedilen bazı insanlar, sonra da cahiller tarafından tamamen terkedildi. Buna bir kaç örnek verelim:

a) Tahiyyetü'l-Mescid Namazı.

---

195 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.123 es-Suyutî, *el-Leali el-Masnûa fi'l-Ehadisi'l-Mevdûa*: c.2, s.55: "Bu hadis uydurmadır, ravilerinin çoğu bilinmeyen kimselerdir."
İbn Arrak; "Ravilerinin çoğu mechuldür" der. (Bkz. *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.89 (mad. 47), el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfua*: s.111 "*Sadece her rekâtta bir ihlâsla*" lafzıyla. el-Leknevî, *el-Âsâr*'da (s.111'de akşam namazından sonra kılınan iki rekât namazdan söz ediyor. Her rekâtta Fatiha ve İhlâs okunur.)

196 en-Nevevî, *el-Mecmu'*: c.4, s.56

197 İzz İbn Abdisselam, *Risaletûn fi Zemmi Salâti'r-Regaib*: s.35

b) Küsûf ve Husûf Namazı.

c) Farz veya Vacib (Vitr gibi) namazlarda, İslâm düşmanlarının Müslümanlara yaptıkları zulümlerden dolayı, onların aleyhine dua etmek, Müslümanların verdikleri cihadın üstün gelmesi niyetiyle, Kunut'ta bulunmak.

d) İstihare Namazı.

e) Teheccüd Namazı.

f) Yağmur yağması için dua (İstiska Namazı).

g) Duha (İşrak) Namazı.

h) Pazartesi, Perşembe ve her kameri aydan üç gün -Eyyam-ı Biyd- oruç tutmak.

i) Muharrem'in dokuzuncu ve onuncu (aşure) günü oruç tutup o günde fakirlere tasaddukta bulunmak.

j) Zilhicce'nin ilk on günü oruç tutmak.

k) Ramazan'ın son on gününde itikâfa girmek, vb.

Diğer bir husus; Mevlid, Reğaib, Mi'rac ve Beraat geceleri "kandil" adlandırması ile anılırken, nedense "Leyle-i Kadir" gecesini "Kadir Kandili" diye anan hiç kimse olmamıştır. Bunun ilginç yanı, o günde genel olarak zaten camiler aydınlatılmakta olduğu için mi, yoksa Allah, Kadir Gecesini "Kandil Gecesi" diye adlandırılmaktan koruduğu için mi bu adla anılmadı, onu Allah daha iyi bilir.

Âişe'den (r.anha), Allah'ın Nebisi (*sallallahu aleyhi ve sellem*):

"Ne bir gece sabaha kadar namaz kıldı, ne bir gecede Kur'an'ı tamamen okudu ve ne de Ramazan'dan başka bir ayın tamamını oruçla geçirdi." [198]

Hâlbuki Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bir ameli işlediğinde onu devamlı yapmak isterdi, velev ki bu amel az da olsa. Buradan hareketle bile, bizim bugün sahabenin yapmadığı amelleri nasıl rahatlıkla yaptığımız anlaşılır. Elbette ki salih amelde örneğimiz Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve O'nun ashabıdır.

Özellikle "Kandil Geceleri" ve o gecelerde yapılan ibadetlerin hiçbirisi, Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ile O'nun ashabı zamanında yoktu. Âlimler nafile namazlara hiçbir hudud koyma-

---

198 en-Nesâî, *es-Sunen el-Kubra*: c.2/2657

mışlardır. O gece ile ilgili bâtıl haberlerden dolayı özel bir gayret ortaya koyduklarını, Selef-i Salihin'in hayatında kesinlikle göremeyiz. Bu geceleri hiçbir sahabî bu adla adlandırmamıştır. Çünkü bu konudaki uydurma hadisler hicri dördüncü asırda ortaya çıkmıştır.

Beraat gecesinde günahlarının bağışlanması için fırsat kollayanlar ve ucuzdan (bağışlanmak için) hazırcı bir zihniyetle mevlidler okumanın dinde ne anlamı olabilir ki? Bizim asıl gayemiz, sahih olan "Akide" ve "Sünnet"i öğrenmek olmalıdır. Bu gecelere değer veren Müslümanlar, eğer Tevbe suresinin (Beraat suresi) niçin ve neden indiğini düşünürlerse ve bunu öğrenmeye çalışırlarsa, İslâm'da "Beraat"in ne demek olduğunu Allah'ın izniyle daha iyi öğrenirler.

Bugün müslüman olduğunu söyleyenler, önce nefislerini hiçbir muhasebeden, "istiğfar" ve "tevbe" döneminden geçirmeden günahlarından arınmayı isteyeceklerine, çağdaş küfür ve şirk ideolojilerinin bâtıl gelenek ve rejimlerinden "beraat"larını ilan etsinler!

Bu gecelerde bize unutturulan, ne yazık ki Beraat'in ne olduğudur. Müslümanların mescidlerinde; İslâm düşmanlarına ve onların yandaşlarına bile dualar edilip "Fatiha"lar gönderilirken, onlar da parlamentolarında ve caddelerinde İslâm Şeriatı'na kin kusup dil uzatarak ona sövüyorlar. Onlar İslâm'dan bu kadar nefret edip ondan "Beraat"lerini ilan ederken, müslüman olduğunu söyleyenlere bakınız! "Kandil Geceleri"ndeki "Mevlid-Şiir" töreninde kimlere dua edip rahmet okuyorlar? Dileğimiz tüm günlerimizin ve gecelerimizin Tevbe suresindeki gibi "Beraat" üzere olmasıdır.

Duhan suresindeki "Mübarek Gece" hakkında "Şa'ban'ın on beşinci gecesidir, Kur'an o gece inmiştir" diyen bazı âlimler bunun hakkında nass olmadığını bildikleri halde bu hataya düşmüşlerdir. Zira bu mübarek gece, Allah'ın kitabında bildirdiği "Kadir Gecesi"dir. "*Biz O'nu Kadir gecesinde indirdik*" ile "*Kur'an'ın indirildiği Ramazan ayı*" ayetleri bu iddianın yanlış olduğunu ortaya koymaktadır.

İbn Kesir (rh.a.) bu konuda şunları söylüyor:

"İkrime'den rivayet edildiğine göre, 'o gece Şa'ban'ın yarısının gecesidir' diyenler doğru olmayan bir söz söylemişlerdir. Kur'an,

onun Ramazan'da indiğini söylemektedir. Abdullah İbn Salih'in, Leys'den, onun da Akil'den ve ez-Zuhrî'den yaptıkları rivayette ez-Zuhrî diyor ki: Bana Osman İbn Muhammed İbnü'l-Muğire, İbnü'l-Ahnes'den, İbn Enes haber verdi.

Diyor ki: Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle söylemiştir:

'Eceller Şa'ban'dan Şa'ban'a belirlenir. İnsan evlenir, sonra da çocukları olur, fakat onların adı ölülerin adları arasında yazılıdır.'

Bu hadis 'mürsel'dir. Böyle bir sözle Kur'an'ın nasslarına karşı itirazda bulunulamaz." [199]

Elmalılı Hamdi Yazır da (rh.a) *Tefsir*'inde şöyle der:

"Duhan suresinin tefsirinde İkrime ve diğerlerinden gelen rivayeti [ez-Zemahşeri] *Keşşaf*'tan olduğu gibi nakletmiş ve Beraat Gecesi ile ilgili hadislerin sahih olup olmadıkları hakkında herhangi bir görüş zikretmemiştir." [200]

2. el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfua*'da Receb'in ilk Gecesi Kılınan Bir Diğer Namazdan Söz Etmektedir:

"Yatsıdan sonra iki rekât olarak kılınır. İlk rekâtta Fatiha'dan sonra bir kez İnşirah (suresini), üç kez İhlâs (suresini) okur. İkinci rekâtta İnşirah (suresinden) sonra, birer kez İhlâs, el-Felak, ve en-Nas Surelerini okur." [201]

3. el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfua*'da Uveys el-Karenî'ye (rh.a) Nisbet Edilen Bir Diğer Receb Namazı'ndan Söz Eder:

"O namaz, Receb'in üçüncü, dördüncü ve beşinci günlerindedir. Duha (işrak) vakti gusül abdesti alındıktan sonra kılınır. Dört rekâttır. O namazda dilediğini okur selamdan sonra yetmiş kez; La İlahe İllallah el-Meliku'l-Hakku'l-Mubin, O'nun benzeri yoktur. O, işitici

---

199 İbn Kesir, *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azim*: c.4, s.210. ez-Zemahşeri her ne kadar *Tefsir*'inde (c.4, s.269, 270) Şa'ban'ın 15. gecesinin Beraat Gecesi olduğunu söyleyip bu konudaki hadislerin sıhhatine değinmiş olmakla birlikte, o Kur'an'ın Beraat Gecesi değil, Kadir Gecesi indirildiğinin esas olduğuna da işaret etmiştir. el-Beyhâkî, *Şuabü'l-İman*: c.3/3839 (ez-Zuhrî'den, o da Osman'dan, o da Muhammed İbn Muğire İbn Ahnes'ten).

200 Elmalılı, *Hak Dini Kur'an Dili*: c.5, s.4293, 4294

201 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfua*: s.111

ve görücüdür deyip sonra kalkar dört rekât namaz kılar. Her rekâtta Fatiha'dan sonra Nasr (suresini) okur selam verir ve ardından yetmiş kez; Sen güçlü, yardım edici ve hakkıyla hidayete erdirensin. Ancak sana ibadet eder ve ancak Sen'den yardım dileriz, der. Sonra tekrar kalkıp dört rekât namaz kılar ve her rekâtta 'Fatiha'dan sonra üç kez 'İhlâs' (suresini) okuyarak namazını tamamlar ve selamdan sonra, 'İnşirah' (suresini) yetmiş kez okur. Hakeza bu namazları Receb'in on üçüncü, on dördüncü, on beşinci ve yirmi yedinci günü kılar." [202]

4. Reğaib Namazı:

"Receb'in ilk gecesi namazını kılmaktan sakın gafil olmayın. Bu öyle bir gecedir ki, melekler o geceye Reğaib Gecesi derler."

Bu hadis uydurmadır. [203]

5. Receb Namazı:

el-Gazalî'nin *İhya*'da zikrettiği Namaz:

"Kim Receb'in ilk perşembesi oruç tutar, sonra akşam ile yatsı arasında on iki rekât namaz kılar ve her iki rekâtta bir selam verir ve her rekâtta Fatiha'yı bir kez, (Kadr) suresini üç kez, İhlâs'ı on iki kez okuyarak namaz kıldıktan sonra; Allah'ım! Ümmi olan Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve O'nun ehlini bereketlendir dedikten sonra secde eder ve secdesinde yetmiş kez, 'Subbuhun Kuddusun Rabbu'l-Melaiketi ve'r-Ruh' diyerek başını kaldırır ve yetmiş kez, 'Rabbim bağışla, acı ve benim işlediğimi bildiğin şeyleri yazma, yüce, aziz ve kerim olan Sensin' dedikten sonra, bir secde daha yapar ve o secdede ilk secdede dediği gibi derse ve ardından hacetini dilerse, haceti yerine getirilir." [204]

---

202 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfua*: s.112 (Kaynağını zikretmeden)

203 eş-Şevkanî, *el-Fevaid el-Mecmua fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: s.467, el-Belatunusî, *Tahriru'l-Makal Fiyma Yahıllu Ve Ma Yahrumu Min Beyti'l-Mal*: s.225

204 el-Gazalî, *İhyau Ulumi'd-Din*: c.I, s.180. (el-Gazalî'nin rivayet ettiği bu hadisin, Hafız Zeynuddin Ebu'l-Fadl Abdurrahim İbnü'l-Huseyn el-Kurdî, *el-Muğni An Hamli'l-Esfari fi'l-İhyai Mine'l-Ahbar* adlı kitabında 'mevzu' olduğuna işaret eder.) Nasıruddin el-Elbani (tahkik ve tahric), "*Musaceletun İlmiyyetun Beyne'l-*

Abdullah İbn Abbas'tan (r.anhuma) (merfu olarak) rivayet edilen bir hadis:

"Kim Receb'den bir gün oruç tutar ve dört rekât namaz kılar, ilk rekâtında (Fatiha'dan sonra) yüz kez Ayete'l-Kursi okur, ikinci rekâtta da yüz kez İhlâs (suresini) okursa, cennetteki makamını görmeden veya ona gösterilmeden ölmez." [205]

İbn Hacer (rh.a) bu hadisin "mevzu" (uydurma) olduğunu söyler. es-Suyutî de bunun uydurma olduğunu zikreder.

6. İstiftah Günü Namazı:

Ca'fer-i Sadık'tan (rh.a) rivayet edilmiştir:

"Receb'in on beşinci gecesi kılınır. Elli rekâttır. Her rekâtta Fatiha'dan sonra birer kez, İhlâs ve Muavvizeteyn'i okur. Bunu işrak vaktiyle zevalden sonra kılar. Yine o gün sekiz rekât namaz daha kılar. Bu namazda dilediğini okur. Öğleden sonra sekiz rekât daha kılar. Her rekâtta 'Fatiha' dan sonra İhlâs ve Kâfirun surelerini okur. Selamdan sonra yüz kez Fatiha suresini, on kez Ayete'l-Kursi'yi on kez Amene'r-Rasul'den Bakara'nın sonuna kadar okur. Ardından En'am, Kehf, Meryem, Taha, Secde, Yasin, Saffat, Fussilet, Duhan, Feth, Vakıa, Mülk ve İnşikak suresinden Kur'an'ın hitamına kadar okur; 'Ey ihtiyaçları ve olanların ihtiyaçlarını gideren (Allah'ım)' dedikten sonra 'istiftah' duasını okur." [206]

7. Regâib Gecesi Namazı:

Hasen el-Basrî (rh.a) Abdullah İbn Abbas'tan (r.anhuma) rivayet edilmiştir:

"Receb'in yirmi yedinci günü akşam kim, itikâfa girerek sabahlar ve öğle vaktine kadar ibadet eder, sonra da öğle namazını kılar, namaz

---

İmameyni'l-Celileyni el-İzz İbn Abdisselam ve İbnu's-Salah Havle Salatı'r-Reğaib el-Mubtedaa"da bu hadise zayıf demiştir.

205 İbnü'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.122, es-Suyutî, *el-Leali el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: c.2, s.55, 29, ravilerin çoğu "mechul"dür. İbn Arrak (el-Kinanî), *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.89, 90 (ravisini zikretmeden). el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.90, İbn Hacer, *Tebyinü'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.51

206 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfua*: s.112'de bunun hepsinin Cafer es-Sadık'tan (rh.a) rivayet edildiğini söylüyor.

kıldığı yerden biraz yerini değiştirerek dört rekât namaz kılar ve her rekâtta Fatiha ile (Felak) ve (Nâs) surelerini birer kez ve (Kadr) suresini üç kez, elli kez de (İhlâs) suresini okuyarak namaz kılıp, sonra da ikindi namazı vaktine kadar dua ederse, işte böylece Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bu günde yapmış olduğunu yapmış olur." [207]

8. Receb'in On Beşinci Gecesi Namazı:

"Kim Receb'in on beşinci gecesi on dört rekât namaz kılar ve her rekâtta bir kez Fatiha, on bir kez İhlâs, üç kez Felak suresini ve üç kez de Nas suresini okur, namazını bitirir ve benim üzerime on kez salât getirir, sonra otuz kez Subhanallah, Elhamdülillah ve Allahuekber derse, Allah ona onun iyiliklerini yazan bin melek gönderir, onun için Firdevs Cenneti'ne ağaç dikmeye başlarlar ve onun bu geceye kadar işlediği günahlarının hepsini silerler, gelecek yıla kadar üzerine günah yazılmaz. Bu namazda okuduğu her harf için kendisine yedi yüz hasene yazılır.

Her rükû ve secdesine karşılık, cennette ona yeşil zebercedden on saray verilir. Her rekât için cennette kırmızı yakuttan şehirlerden bir şehir verilir. Melek gelir elini adamın omuzları arasına koyar ve der ki: Ameline yeniden başla. Senin geçmiş günahların bağışlanmıştır." [208]

İbnû'l-Cevzî (rh.a) bu uydurma hadisi naklettikten sonra der ki:

"Bu hadis uydurmadır ve bütün ravileri mechul olan kimselerdir. İsnadının nasıl birbirine eklendiği ve ravilerin bilinemezliği -bilene- gizli kalmaz. Zahir olan odur ki, bu el-Huseyn İbn İbrahim'in işidir." [209]

---

207 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfua*: s.78, hadis "mevzu"dur. Abdulkadir Geylanî bunu *Ğunyetu't-Talibin*'de zikretmiştir (c.1, s.180).

208 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.438, 439 (1009) Hadisin buradaki lafzı İbn Arrak'ın rivayetidir. İbnû'l-Cevzî'de; "*on bir İhlâs*" yerine "*yirmi İhlâs*" zikredilir. İbnû'l-Cevzî bundan dolayı el-Cevzekanî'yi suçlar. İbnû'l-Cevzî aynı hadisin devamında der ki: "Anlaşılan bu el-Hüseyn İbn İbrahim'in uydurmasıdır." İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.92 (51) "Enes hadisini mechuller rivayet ediyor." el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbar el-Mevdûa*: s.60 hadis mevzudur. İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.126

209 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.439. Thk. Dr. Nureddin Boyacılar, el-Hu-

9. Receb'in Yirmi Yedinci Günü Namazı:

"Bu namaz on iki rekâtı birden kılınan ve altı selamla bitirilen bir namazdır. Her rekâtla Fatiha'dan sonra üç kez Kadr ve İhlâs suresini okur. Selamdan sonra yüz kez *Subhanallahi ve Bihamdihi, Subhanallahi'l-Azim* deyip Allah'ın Nebisi'ne yüz kez salâvat getirir." [210]

10. Receb'in Yirmi Yedinci Gecesi Namazı:

"Kim, Receb'in yirmi yedinci gecesi on iki rekât namaz kılar ve her rekâtta *Fatihatu'l-Kitab* ve bir sure okur, sonra da namazını tamamlar ve oturduğu yerde *yedi kez Fatiha* okur ardından dört kez; *'Subhanallahi ve'l-Hamdulillahi ve La İlahe İllallahu Vallahu Ekber ve La Havle ve La Kuvvete İlla Billahi'l-Aliyyi'l-Azim'* der ve o gecenin sabahına da oruçlu çıkarsa, Allah onun altmış yıllık günahını siler. O gece Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rasul olarak gönderildiği gecedir." [211]

İbnû'l-Cevzi bu namazı Şa'ban'ın on beşinci gecesinde farklı lafızlarla Ali İbn Ebi Talib'den (ra) "on dört rekât" olarak nakletmiştir:

Ali İbn Ebi Talib'den (ra):

"Ben Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gördüm. Şa'ban'ın on beşinci gecesi kalktı ve on dört rekât namaz kıldı. Sonra namazı bitince oturdu ve ummu'l-Kur'an'ı (Fatiha'yı), ihlâsı, felak ve nâs surelerini on dört kez, ayete'l-kursi'yi bir kez okudu. 'Size kendinizden bir rasul geldi...' ayetini okudu. Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* namazını bitirdikten sonra yaptığı şey hakkında gördüğümü sordum. Dedi ki: Kim senin gördüğün gibi yaparsa, sanki ona kabul edilmiş yirmi hac yapmış ve yirmi sene oruç tutmuş olur. Eğer bu günü oruçla geçirirse, geçmişte altmış gelecekte de altmış sene oruç tutmuş gibi olur."

İbnû'l-Cevzî dedi ki: Bu hadis de uydurmadır ve isnadı karanlıktır. Sanki bu hadisi uyduran kimse önüne gelen isimleri yazıyor

---

seyn İbn İbrahim [el-Cevzekânî]'nin saduk ve emin birisi fakat bazı evhamları olduğunu, onun bu hadisin isnadını nakletmede hata ettiğini söyler." (Bkz. *el-Mevdûat*: c.2, s.4393 nolu açıklama)

210 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.112

211 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.52, İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.89 (49)

gibi. Bu kimse hiç bilinmeyen kimselerin adını veriyor. İsnadında Muhammed İbn Muhacir vardır. İbn Hibban onun hadis uydurduğunu söylemiştir. [212]

İbn Hacer bu hadisi, *Tebyinû'l-Aceb* adlı kitabında anar ve bunu İbnû'l-Cevzî'ye atfeder.

İbn Hacer'in Enes'ten "merfu" olarak rivayet ettiği hadis:

"Receb'de bir gece vardır ki, o gece amel eden kimseye yüz yılın hasenatı yazılır. Bu da Receb'in bitimine üç gün kaladır. Kim o gece on iki rekât namaz kılar ve her rekâtta Fatiha ile Kur'an'dan bir sure okursa ve her iki rekâtta teşehhüdde bulunur ve sonunda La İlahe İllallahu Vallahu Ekber der, yüz kez de istiğfar eder ve yüz kez de Nebi'ye *(sallallahu aleyhi ve sellem)* salât getirir, sonra kendisinin dünyası ve ahireti için dua eder ve ertesi günde oruçlu olursa, Allah onun bütün dualarını kabul eder. Günah için dua etmesi bundan müstesnadır." [213]

11. Ömrün Uzunluğu İçin Kılınan Namaz:

"Receb'in son Cuma gününde kılınır. On iki rekâttır. Üç selamla kılınır. Her rekâtta, Fatiha'dan sonra bir kez Ayete'l-Kursi, bir kez

---

212 İbnû'l-Cevzi, *el-Mevdûat*: Thk. Dr. Nurettin Boyacılar, c.2, s.444, 445/1014, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3841

213 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.52, 64'de hadisin isnadının "münker" olduğunu söyler: "Bunun uydurma olduğu her haliyle bellidir. Çünkü Kur'an'da, Leyle-i Kadr bin aydan (83 yıl) daha hayırlı iken, bu namaz 99.6 yıllık ecre denk geliyor. Bunu uyduran Deccal, Kur'an'dan tamamen habersizmiş..." İbn Arrak, *Tenzihu'ş Şeria*: c.2, s.90 (49), el-Beyhâkî bunu Muhammed İbnû'l-Fadl İbn Atiyye ve Eban İbn Ebi Ayyaş'tan rivayet eder. el-Beyhâkî c.3/ 3812 no'lu rivayetin zayıf olduğunu 3811 no'lu rivayetin ekinde açıklar. Bu rivayetin senedinde; Muhammed İbn Abdillah el-Hafız, Ebu Salih Halef İbn Muhammed, Mekkî İbn Halef, İshak İbn Ahmed; her ikisi de Nasr İbnû'l-Husayn, İsa el-Ğancar, Muhammed İbnû'l-Fadl'dan, Eban'dan, o da Enes'ten ve o da Rasulullah'tan *(sallallahu aleyhi ve sellem)*, el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkât*: s. 23 (13)
el-Leknevî, *el-Âsâr el-Mevfua fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.61, 112. el-Leknevî, İbn Hacer'in bunu senediyle beraber İbn Abbas'tan rivayet ettiğini söyler. Bu hadisi ne es-Suyutî ve ne de ez-Zehebî, *Telhis*'de zikretmişlerdir. el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.61, 62 (farklı bir lafızla). el-Leknevî, el-Beyhâkî'nin bu hadisi el-Ğancar, Muhammed İbnû'l-Fadl İbn Atiyye yoluyla rivayet ettiği söyler. İbn Atiyye yalanla suçlananlardandır.

'Kâfirun', üç kez 'İhlâs suresi' okunur. Her selamdan sonra on kez şu dua okunur:

Ey her yüceden yüce olan! Her büyükten büyük, her azizden aziz ve her kerimden daha ekrem, her merhametliden daha merhametli, sayılan fertlerden daha tek, ey herkesten daha hayırlı olan Allah'ım! Sen benim Rabbimsin. Benim Sen'den gayri Rabbim yoktur. Ey yardıma muhtaçların yardımcısı ve ümit kapısı, fazlınla, rahmetinle bana yetiş, yardım et. Ey merhametlilerin en merhametlisi! Ömrümü hayır ve afiyet içerisinde uzat ve bana afiyet ver. Bana senin rızana uygun bir ömür ver ey Kerim, ey Vehhab, ey Rahim, ey Tevvab diye dua eder. Sonra üç kez; kendisinden başka ilah olmayan ve Hay, Kayyum olan Allah'tan beni bağışlamasını dilerim. O'na sığınır, O'ndan yardım diler ve O'na tevbe ederim. Şüphesiz ki O tevbeleri kabul eden merhametli Allah'tır, der." [214]

12. Receb'in Son Gecesi Namazı:

"On iki rekâttır. Her ikişer rekâtta bir selam verilip altı selamla kılınır, o kişi namazda dilediğini okur. Namaz kıldıktan sonra, yüz kez Subhanallahi, Allahuekber yüz kez de istiğfar eder ve yüz kez de Allah'ın Nebisi'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* salât getirir." [215]

el-Leknevî bu namazı, Şeyhulislam Mevlana Hüsamuddin el-Mankeburî'nin bazı talebelerinin yazdığı *Vesiletu't-Talibin* adlı kitabından nakleder. el-Leknevî *el-Âsâr*'ın ilerleyen sayfalarında, âlimlerin bu hadisi eleştirdiklerinden de bahseder.

13. Aynı Namazın Farklı Kılınışı Hakkında Rivayet:

İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*'ta bu namazın on bir İhlâs yerine yirmi üç (İhlâs)la kılınacağını rivayet eder.

Bu hadis "uydurma"dır. İbn Hacer ravilerinin "mechul" kimseler olduğunu ve bu hadisi el-Hüseyin İbn İbrahim'in uydurduğunu söyler.[216]

---

214 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.113

215 el-Leknevî, a.g.e. s.113

216 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.56. es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: c.2, s.57 es-Suyutî hadisin ravilerinin "mechul" oluşlarından ötürü bu hadise uydurma hadis demiştir.

14. "Receb'in İlk Günü İle Onuncu Günü, On Birinci Günü İle Yirminci Günü, Yirmi Birinci Günü İle Otuzu Arasında Onar Rek'at Olarak Kılınan Hacet Namazı:

"Bunların her üçünün de kılınış şekli aynıdır. Yalnızca namazların sonlarında okunacak dualarda fark vardır. Bu namazlar, akşamdan sonra da yatsıdan sonra da kılınabilir. Fakat cuma ve pazartesi gecelerinde ve bilhassa teheccüd vaktinde kılınması efdaldir.

Bu namaz, mü'min ile münafığı ayırır. Bu 30 rek'at namazı kılanlar, hidayete ererler. Münafıklar bu namazı kılamazlar. Bu namazı kılanın kalbi ölmez. Bu 30 rek'at namaz Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Efendimiz'in berberi, Selman-ı Pâk (ra) hazretleri tarafından rivayet edilmiştir.

Kılınış Şekli: Hâcet namazına şu niyetle başlanır: '*Yarabbi! Beni, dünyayı teşrifleriyle nura gark ettiğin Efendimiz hürmetine, sevgili ayın Receb-i Şerif hürmetine, feyz-i ilahine, afv-ı ilahine, rızana nail eyle. Âbid, zâhid kulların arasına kaydeyle. Dünya ve ahiret sıkıntılarından halas eyle. Rıza-i şerifin için, Allahu Ekber.*'

Her rek'atte 1 Fatiha, 3 Kul yâ eyyühe'l-kâfirun, 3 İhlâs-ı şerif okuyup, 2 rek'atte bir selam verilir. Böylece 10 rek'at tamamlanır.

İlk on gün içinde kılınan namazdan sonra, 11 defa '*Lâ İlâhe İllallahu vahdehu lâ şerike leh. Lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü yuhyi ve yümit. Ve hüve hayyün lâ yemutü biyedihi'l-hayr. Ve hüve alâ külli şey'in kadir*' okunup dua edilir.

İkinci on gün içinde, yani Receb'in 11'i ile 20'si arasında kılınan 10 rek'atten sonra, 11 defa; '*İlâhen vâhiden ehaden sameden ferden vitren hayyen kayyumen daimen ebedâ*' okunup dua edilir.

Üçüncü on gün içinde, yani Receb'in 21'i ile 30'u arasında kılınan 10 rek'atten sonra da 11 kere; '*Allahümme lâ mânia lima â'tayte, vela mu'tiye lima mena'te, vela radde lima kadayte, vela mübeddile lima hakemte, vela yenfeu ze'l-ceddi minke'l-ceddü. Sübhane rabbiye'l-aliyyi'l-a'le'l-vehhab. Sübhane rabbiye'l-aliyyi'l-a'le'l-vehhab. Sübhane rabbiye'l-aliyyi'l a'le'l-kerimi'l-vehhab. Ya vehhabü ya vehhabü ya vehhab*' okuyup dua edilir."[217]

[217] *Fazilet Takvimi*: 29 Ağustos 2003. Fazilet Neşriyat, *Dua ve İbadetler* adlı kitaptan naklen.

Allah'tan korkmadan Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iftira etmenin ne kadar büyük bir günah olduğunu ve bu hususta âlimlerimizin O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına hadis uydurmanın "küfr"e vardığına dair birçok fetvaları bulunmasına rağmen, Türkiye'de Kur'an hizmetinde bulunduğunu söyleyen ve bu iddiayı propagandasına alet ederek hurafelerin ve bid'atların kuşattığı bir anlayışı din olarak insanlara sunmaya çalışan ve mezhep taassubuyla meşreblerinin dışında hakk ve hayr bir amel tanımayan insanların, bu tür hadisleri uydurduklarını insan duyduğunda esef etmekten kendisini alamıyor. Aşağıdaki satırlarda dile getirilen şey, aslında dinde çok tehlikeli olan bir hükmü içermektedir. Bu insanlar hadis uydurmakla yetinmedikleri gibi, bu uydurma hadisleri korkmadan ve cahilane bir şekilde kitaplarında ve muhtelif yayınlarında neşrederek, insanlardan kendileri gibi olmayan ve meşreblerine tâbi olmayanları; uydurma ve şer'î hiçbir aslı olmayan bu namazları, delilleri ve hüccetleri hiçe sayarak, terk edenleri "münafık" olarak ilan etmeleri, dinde ifsadın ve hevaya uymanın en açık bir misalidir:

> "Bu namaz mü'min ile münafığı ayırır. Bu 30 rek'at namazı kılanlar hidayete ererler. Münafıklar bu namazı kılamazlar."

Böylece bu hükmü verenler, "uydurma bir namazı" kılmayanları münafık olarak ilan edebiliyorlar. Bu, aşırı derecede bir taassubun, dinde ğuluvvun ve dalâlete düşmenin bir göstergesidir. İslâm'ın diğer fıkhî mezheplerine, özellikle Hanbelî mezhebine karşı düşmanlıkla temayüz etmiş olan bu anlayıştaki cemaat, dinden ve Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nin bilgisinden mahrum insanları Kur'an, tarikat, intisab ve asrımızın "fırka-i naciye"si olma gibi iddialarla kandırıyorlar ve onların zihinlerine bu bâtılları işleyebiliyorlar. İslâm'a bâtılı bu derece karıştırmış olanlar, Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hangi imandan ve hangi ittiba'dan söz edebilirler ki? Peki, ya bu namazı Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hem kendisi, hem de ashabı kılmamışsa, bu hükmü verenler bu durumda nasıl bir söz söylemiş olduklarının da farkına varabilecekler mi acaba?

Bu hadisleri uyduranlar veya bu ibadetleri ihdas edenler, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* getirmiş olduğu hidayetten mahrum ve dinde eski dinlere dönüşün izlerini taşıyan bir çizgi

oluşturmaktadırlar. Çünkü dinin Allah Azze ve Celle tarafından kemale erdirildiği ve Rasulullah'ın da *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dinin ekmel bir biçimde tamamlanmış olduğunu bize bildirerek tebyin etmesinin bu durumda hiçbir anlamı kalmamaktadır.

5. REĞAİB GECESİ NAMAZI

"Reğaib" kelimesi "rağîbe" kelimesinin çoğuludur. Bu; istenilen, kendisine rağbet edilen manasındadır. "Rağîbe" kelimesinin çoğulu olarak da anılır. "Rağîbe", büyük sevab anlamına gelir.

Ebu Şame bu namaz hakkında şunları söyler:

"Elfiye namazına gelince, bu; Şa'ban'ın yarısında kılınan bir namazdır. Elfiye (binli) diye adlandırılmasının nedeni yüz rekâtta bin İhlâs okunmasıdır. Her rekâtta bir Fatiha ve ondan sonra on İhlâs okunur. Bu çokça uzun bir namazdır. Hakkında ne bir 'haber' ve ne de zayıf bir 'Eser' varid olmuştur. Tüm rivayet edilen şeyler 'zayıf' veya 'mevzu' olmaktan öteye geçmez. Avam halk bu namazla çok fitneye kapılmışlardır. Bu sebeple, memleketin mescidlerinde aydınlatma artmış ve gece boyu bu fitne devam eder hale gelmiştir.

Bu böyle olurken, bu arada da fısk, isyan, erkeklerin kadınlara karışması da beraberinde sürüp gitmektedir. [*] Bu gibi münasebetlerle cereyan eden fitneler, avamdan abid insanlara bile anlatmaya gerek kalmayacak kadar meşhur hale geldi. İnsanların bunda itikadları metin bir hal aldı. Şeytan da onlara bu ameli süsledi ve bunu müslümanların dinlerinin bir şeairi gibi gösterdi." [218]

et-Turtuşî (rh.a) kitabında Ebu Muhammed el-Makdisî'nin kendisine haber verdiği üzere Reğaib Namazı hakkında şunları söyler:

---

[*] Öyle ki bazı âlimlerimiz, bu kutlama gecelerinde kadın ve erkek ilişkilerinde haram olan çok çirkin şeylerin de işlendiğini söylemişlerdir. Tarihçi el-Cebertî (Ö.1240) (1825) bu hadiselere, *Acaibu'l-Âsâr*: (c.3, s.220)'de Şeyh Abdulvehhab el-Afîfî'nin mevlidi için çevre şehirlerden gelen bir çok erkek ve kadının fuhuş işlediklerini söyler ve bu çirkinliklerin bu törenler münasebetiyle işlenmesine ses çıkarmayan âlimleri sert bir dille eleştirir.

218 Ebu Şâme, *el-Bâisu Âla İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.124, 125

"Bizim beldemizde Beytu'l-Makdis'de kesinlikle Receb'de ve Şa'ban'da kılınan 'Regaib namazı' diye bir şey yoktu. Beldemizde bunun ilk zuhuru, Hicri 448 yılında Nablus'dan İbn Ebi'l-Hamra diye bilinen bir şeyh geldi. Sesi güzeldi. Kalktı Mescid-i Aksa'da Şa'ban'ın on beşinci gecesinde namaz kılmaya başladı. Onun ardından bir, iki, üç, dört derken birçok kimse namazına uydu. Ertesi yıl yine geldi. Bu kez daha çok insan onun ardında namaz kılmaya başladı. Bu diğer mescidlere de sirayet etti. Hatta insanlar evlerinde bile kılmaya başladılar. Sonra da halk arasında yerleşti gitti ve günümüze kadar da sünnetmiş gibi geldi. Ben de kendisine, seni de kılıyor gördüm deyince, bana evet dedi. Bundan Allah'a istiğfar ediyorum dedi.

Receb Namazına gelince, Beytu'l-Makdis'te ancak 480 yılından sonra yayılmaya başladı. Biz ondan önce bu namazı ne görmüş ne de işitmiştik.." [219]

et-Turtuşî (rh.a) devamla şöyle der:

"İbn Ebi Muleyke'ye soruldu: Ziyad en-Numeyri, Şa'ban'ın on beşinci gecesinin ecri Leyle-i Kadr'in ecri gibidir, diyor denilince; eğer onun bunu söylediğinde elimde bir asa olsaydı ben o asayla ona vururdum, diye cevap verdi ve dedi ki Ziyad kâdıydı." [220]

Ebu Şame (rh.a) diyor ki:

"Biz, âlimlerimizden ve fakihlerimizden hiçbirisinin Şa'ban'ın on beşinci gecesine iltifat ettiklerini görmediğimiz gibi, onlar asla Mekhul'den gelen rivayete de önem vermiyorlardı. Bu gecenin diğer gecelere karşı herhangi bir fazileti ve üstünlüğü olduğuna da inanmıyorlardı." [221]

Ebu Şame, Hafız Ebu'l-Hattab İbn Dıhye el-Endelûsi'nin, *Edau Ma Vecebe* adlı kitabında şöyle söylediğini naklediyor:

"İnsanlar Şa'ban'ın on beşinci gecesindeki namaza yönelme hakkında biri 'maktu' diğerleri 'uydurma' olan hadisleri rivayet ettiler.

---

219 Ebu Şâme, *el-Bâisu Âla İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.124, 125, Ebu Bekr et-Turtuşî, *el-Havadisu ve'l-Bidau*: s.121, 122 (Thk. Abdulmecîd Turkî, s.266 [238])

220 et-Turtuşî, *el-Havadisu ve'l-Bidau*: s.119, Ebu Şame, *el-Bâisu Âla İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.51, 52. Abdurrezzak, *el-Musannef*: c.4/317, 318 (7928), bu hadisi tahric etmiştir.

221 et-Turtuşî, *el-Havadisu ve'l-Bidau*: s.119, Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.125 (Thk. Meşhur Hasen Selman)

Bununla Allah'ın kullarına 'mevzu' hadislerle, mükellef olmadıkları halde ve takatlerinin fevkinde olan yüz rekâtlık ve her rekâtında Fatiha ve on kez İhlâs okumak gibi ağır bir ameli yüklediler. Haliyle onlar mescidden ayrıldıklarında üzerlerine uyku çökmüş olarak ayrılıyorlar. Böylece sabah namazını kaçırıyorlar.

Hâlbuki Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*);

'Kim sabah namazını kılarsa o Allah'ın zimmetindedir' buyuruyor."[222]

Ebu'l-Hattab İbn Dihye, *Ma Câe fî Şehri Şa'ban* adlı kitabında ise şöyle der:

"Cerh ve ta'dil ehli âlimler, şöyle demişlerdir; Şa'ban'ın yarı gecesinin namazı hakkında hiç bir sahih hadis yoktur. Ey Allah'ın kulları! Hayırlı konularda yalan haber uyduran iftiracılardan kendinizi koruyunuz. Zira, bu kimse, size hayr olan bir konuda hadis rivayet eder. Allah'ın Rasulü'nce (*sallallahu aleyhi ve sellem*) meşru kılınmayan bir hayr istimal edilmemeli. Eğer bu konudaki haberin yalan olduğu doğruysa, bu amel 'meşru' olmaktan çıkar. Ondan sonra da bu ameli işleyen kimse, Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'nden hiç bir hüccetin varid olmadığı bir yerde amel etmekle, şeytanın hizmetçilerinden olmuş olur." [223]

Ebu'l-Hattab İbn Dihye devamla şöyle der:

"Sonra bid'atçilerden, şeriat âlimlerinin koydukları sınırın dışına çıkanların ve Mecusilerin yoluna uyup dinlerini alay ve oyuncak vesilesi edinenlerin ihdas ettiği bir diğer şey de, mescidlerde Şa'ban'ın on beşinci gecesi kandillerin yakılmasıdır. Bu konuda Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sahih bir şey rivayet edilmemiştir. Ne bu gecede namaz kılınması ve ne de mescidlerde kandillerle aydınlatma hakkında bir şey söylemiştir. Ravilerin dediklerine bakılır-

---

222 Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.51, 52, Buharî, *Sahih*; Kitabu's-Salât: 7775 (Thk. el-Buğa), Müslim, *Sahih*: (634) Ebu Malik el-Eşcaî'den: "*Kim sabah namazını kılarsa o Allah'ın zimmetindedir ve hesabı Allah'a aittir*" lafzıyla. Cundub İbn Abdillah'dan (ra) (Kitabu'l-Mesacid: 657): "*Kim sabah namazını kılarsa o Allah'ın zimmetindedir. Sakın ola ki Allah zimmetinden olan bir şeyle sizden talapte bulunmasın. Şüphesiz ki Allah, kimden zimmetine ait olan bir şeyi isterse o, onu idrak eder. Sonra onu yüzünün üzerine cehennemin azabına koyar.*"

223 Ebu Şame, *el-Bâisu Âla İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.127, 128 (Thk. Meşhur Hasen Selman)

sa, icad ettikleri bid'atlarla Allah'ın şeriatı ile oynayanlar, Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Dinini bırakıp Mecusilerin dinlerine özenmektedirler. Çünkü ateş onların ilahıdır.

İslâm beldelerinde bunun ilk meydana gelmesi, Bermekiler zamanında olmuştur. Onlar cahilleri aldatarak -ve akıllarını ifsad ederek- İslâm dinine soktukları bu gelenekle, Şa'ban'ın on beşinci gecesi mescidleri kandillerle aydınlatıp dinlerinin bir mabuduna ibadet etmek ve bunu sanki İman'dan bir sünnetmiş gibi göstermeye çalışarak dinlerin en hüsranda olanını ihya etmeye çalışıyorlar. Hâlbuki onların maksadı ateşe ibadeti ihya ederek dinlerini ayakta tutmaktır. Hâlbuki onların dini dinlerin en aşağısıdır. Öyle ki Müslümanlar rükûya ve secdeye gittiklerinde; bu, onların yaktıkları ateşe rükû ve secde yapmak gibi oluyordu.

İşte böylece bunun üzerinden yıllar ve asırlar geçti. Bu hususta diğer İslâm beldeleri de Bağdat'ta yapılanlara uydular. Kadınların ve erkeklerin bu gecelerin ihya edilmesi için birbirine karışmaları ise, ayrı bir felakettir. Sultana vacib olan, onları bundan menetmesidir. Âlimlere gereken de onları azarlamaktır.

Şa'ban'ın şerefi Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* o ayda oruç tutmasıdır. Oruç tuttuğuna dair rivayet edilen hadisler sahihtir. Bazen bir kısmını bazen de neredeyse tamamını tutuyordu. [*] Allah daha iyisini bilir." [224]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edilen bir hadiste Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle demiştir:

"Şa'ban'ın yarısı olduktan sonra oruç tutmayınız." [225]

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) der ki:

"Âlimler bu hadisin önce sıhhati, daha sonra da onunla amel etme hakkında ihtilaf etmişlerdir. Bazı âlimler bu hadisin sahih olduğunu

---

[*] Buharî, *Sahih*; Kitabu's-Savm, Babu Savmi Şa'bane: c.4/1969 Âişe'den (r.anha)

224 Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.51-53, (Bkz. Meşhur Hasen Selman tahkiki: s.127-129), el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3817 (el-Beyhâkî, bu konuda Muhammed İbn İbrahim ve diğerlerinden Ebu Seleme'den veya Ebu Musa el-Eş'arî'den, o da Âişe'den (r.anha): *"Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) Şa'ban ayında oruç tuttuğu kadar çok azı hariç belki de hepsinde oruç tuttuğu bir ay yoktu."*)

225 et-Tirmizî, *es-Sunen*; Kitabu's-Savm: 738 (bu hadise sahih demiştir), Ebu Davud, *es-Sunen*; Kitabu's-Savm: 2337, İbn Mâce, *es-Sunen*:1651

söylemiştir. et-Tirmizî, İbn Hibban, el-Hakim, et-Tahavî ve İbn Abdilber bunlardandır. Ancak hadis ilminde bunların hepsinden daha büyük bir makama sahip olanlar, bu hadis hakkında cerh edici şekilde konuşmuşlar ve bu hadisin 'münker' olduğunu söylemişlerdir. Bunlar arasında Abdurrahman İbn Mehdî, İmam Ahmed, Ebu Zur'a er-Razî, el-Esrem gibi -muhaddisler- vardır. İmam Ah-med İbn Hanbel, el-Ala'nın bundan daha 'münker' bir hadis rivayet etmediğini söylemiş ve bunu, 'Ramazan'dan önce bir veya iki gün oruç tutarak Ramazan'dan öne geçmeyiniz' [*] hadisiyle buna karşı çıkmıştır.

Bu hadisin mefhumu, Ramazan'ı ikiden daha fazla günle karşılamaya cevaz vermektedir. el-Esrem dedi ki: Sahih hadislerin hepsi buna muhalefet etmektedir. el-Esrem bununla Nebi'nin (sav) Şa'ban'nın hepsinin orucunu tutup bunu Ramazan'la birleştirdiğini söyleyen ve Ramazan'dan önce iki gün oruç tutmayı nehyeden hadislere işaret etmek istiyor.

et-Tahavî bunun 'mensuh' olduğunu söylemiştir. Hatta bu hadisle amel etmenin terk edilmesi hakkında icma olduğunu da zikretmiştir. Âlimlerin çoğu bu hadisle amel edilmeyeceği görüşündedirler. Bazı âlimler ise bununla amel edilebileceğini söylemişlerdir. eş-Şafiî ve ashabı onlardandır. Ancak bunlar Şa'ban'ın yarısından sonra oruca başlamayı ise yasaklamışlardır. Bizim de sonradan gelen bazı ashabımız onlara muvafakat etmişlerdir." [226]

Ebu Şame (rh.a) Reğaib Namazının meşruiyetini inkâr edici bir tavır sergileyerek şöyle diyor:

"Bu namazın bâtıl olduğuna delil olan hususlardan birisi de; saha-
beden, tabiun ve tabiunlara tabi olanlardan ve diğerlerinden, insan-
lara dinlerinin farzlarını ve sünnetlerini öğretmedeki şiddetli gayret
sahibi, Şeriat ilimlerinde kitap tedvin etmiş olan dinin sancakları ve
Müslümanların imamları olan âlimlerin hiç birisinden onların böyle
bir namazı kitaplarında yazdıklarına dair bir tek haber nakledilme-
miş ve onların hiç birisi meclislerinde böyle bir namazdan söz et-
memişlerdir. Müslümanların üzerinde oldukları âdet böyle bir sün-
netin varlığını mümkün kılmamaktadır. Hiç böyle bir sünnet olur

[*] Buharî, *Sahih*: 1914, Müslim, *Sahih*: 1082, Ebu Davud, *es-Sunen*: 2335

226 İbn Receb el-Hanbelî, *Letâifu'l-Mearif fîmâ Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: s.260

da, bu dinin sancakları ve mü'minlerin önderleri ki -farz ve sünnetlerle ilgili haramla ve helallerle ilgili bütün hükümlerde merci onlarken- bu onlardan gizli kalır mı?

Ben derim ki: Bu Şeriatın haysiyeti gereğince, hususiyle böyle bir namazın aslının olmadığının en açık delilidir. Hasmımız bunu kabul etmekle beraber, bu namazın umum namazların hükmüne, Kitap'ta ve Sünnet'te varid olan namazla ilgili mutlak emre dâhil olmasının caiz olduğunu söylüyor. Mutlak manada da namaz Şeriatın umumuna göre müstehabtır. Zira hadiste 'namaz nurdur', 'en hayırlı ameliniz namazdır' buyrulmuştur der. Daha bunun gibi, birçok misaller zikrediyorlar. Böylece bu namaz da insanın isteğiyle inşa etmiş olduğu diğer nafile namazlar hükmüne geçmiş olur.

Bunun cevabına gelince; Reğaib Namazı bu kabilden olan bir namaz değildir. Çünkü Nebi'nin (*sallallahu aleyhi ve sellem*) nur olduğunu haber verdiği namaz uydurma olmayan bir namazdır. Böyle bir namaz asla Şeriata herhangi bir vecihle muhalif olamaz. Bu namaz ise, üç vecihle Şeriata muhaliftir. Bunu genişçe anlatacağız ve her veche müteallik olan hususu açıklayacağız.

Birinci Vecih: Hafız Ebu'l-Huseyn Müslim İbnû'l-Haccac'ın *Sahih*'inde Ebu Kureyb'den, el-Huseyn İbn Ali'den, Zaide'den, Hişam'dan, İbn Sirin'den ve Ebu Hureyre'den tahric ettiği sahih hadiste Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle der:

'*Cuma gecesini geceler arasında hususi olarak seçmeyiniz, Cuma gününü de özellikle günler arasından seçmeyiniz, ancak birinizin daha öncesinden tuttuğu bir oruç varsa o bundan müstesnadır.*' [*] (...)

Ebu Muhammed Ali İbn Hazm; Cuma gecesini fazladan özel olarak namaz kılmaya ayırmak caiz değildir deyip delil olarak da yukarıdaki hadisi gösterir. Eğer emir tahrim içinse hüküm İbn Hazm'ın zikrettiği gibidir. Bu durumda namaz munakid olmaz. Bu, tıpkı bayram günleri oruç tutmanın yasaklanması gibidir. Eğer bu yasaklama 'tenzih' içinse, namazın sabit olabilmesi için iki hususun bulunması gerekir, tıpkı mekruh olan vakitlerde namazların kılınması gibi. Zahir olan bu namazın sahih olmayacağıdır. Eğer o sahih olursa, namaz da sahih olur. Bu durumda bunu yasaklama birbirini nak-

[*] Buharî, *Sahih*: c.4, s.232 (1985), Müslim, *Sahih*: Kitabu's-Siyam: c.2, s.801 (1144), Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*; c.2, s.495), et-Tirmizî, *es-Sunen*: c.2, s.123 (740), İbn Mâce, *es-Sunen*: 1723

zeden iki maksudu söz konusu eder. Bu, gaspedilen bir arazide namaz kılmak gibidir. Bunda da yasaklama bizzat kendisi için değildir. Bu *en-Nihaye*'nin sahibinin ileri sürdüğü ta'lildir. Buna da Nebi'nin (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Cuveyriye'ye (r.anha) Cuma günü oruç tutmasının üzerine ona iftar et diye emretmesi, delâlet eder. Bunu Buharî [*] rivayet etmiştir. Eğer namaz gasbedilmiş olan arazide sahih olmuş olsa idi, bunda oruç tutulması niçin haram olsun ki? (...)

Bu hadis, nazar yoluyla Reğaib Namazının nehyedilmiş olduğuna delâlet eder. Zira bu namazın şartı, Receb ayının ilk Cuma gecesi kılınmış olmasının istenmiş olmasındandır. Bu sebeple de bu namazı kılmak hadisteki nehyin hükmü altına girer. Bu bid'atın işleyicisi olan kimseler ister imam, ister müftü ve bundan başkaları olsun, gece namazlarını kılmak, âdet olanlarla olmayanların hiç birisini birbirinden tefrik edemiyorlar ki onları nehyedilmiş olandan alıkoysunlar. Bu -bid'at olan- namazları kılanlar, halkın avamlarıdır, özellikle de farz olan namaz bir tarafa, nafile namazları bile kılmayanlar dahi bu namazlara önem veriyorlar.

Bu namazlar genellikle Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) nehyettiği biçimde vuku bulmaktadır. Özellikle de gece namazlarını kılmak âdeti olmayan insanlar, bu namazlara önem gösterenler, imamlar veya başkaları da olsa onları engellemek gerekir. Ancak mescid imamı olduğu halde, gece namazları âdeti olan kimselerin dahi bu namazları (Reğaib) kılmaları engellenmelidir ki, cemaat, namaz kılmalarıyla ilgili nehy varid olmuş olan bir namazı kılmasınlar ve onlar bu davranışlarıyla şeriata muhalefet etmesinler.

Bu hadis aynı zamanda Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) namaz kılınmasını nehyetmiş bir vakte tesadüf etmiş olduğundan, kılınması caiz değildir. Zira O (*sallallahu aleyhi ve sellem*) kendisinin namaz kılınmasını nehyettiği bir vakitte bir başka namazın kılınmasını emretmez.." [227]

Elfiye Namazı hakkında es-Suyutî (rh.a) şöyle diyor:

"Elfiye namazı: Şa'ban'ın on beşinci gecesi kılınır, ne böyle bir namazın ve ne de benzerinin aslı vardır. Ben -bu namazı kılan- insanlara şaşırıyorum, bu iki gecede uydurulmuş olan amellere nasıl rağ-

---

[*] Buharî, *Sahih*: c.4, s.232 (1986), el-Beyhâkî, *es-Sunen el-Kubrâ*: c.4/302

227 Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.153-1158

bet ediyorlar ve Allah Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) gelen müekked amelleri terk ediyorlar.

Bil ki bu uydurma namaz, birçok yönden şeriata aykırıdır.

Birincisi: Allah Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) özel olarak Cuma gecesini namaza tahsis etmeyi yasaklamıştır. Bu yasaklama kıyas (nazar) yoluyla Reğaib Namazı'na da şamildir. Onu kılmak da bu nehye dâhildir.

İkincisi: Tesbihatları, Kadr ve İhlâs Surelerini saymaktan ötürü namazda sükûnete aykırıdır. Bu da genelde parmakları hareket ettirmeden mümkün olmaz. *Sahihayn*'da sabit olduğu üzere, Allah'ın Nebisi; (*sallallahu aleyhi ve sellem*) 'Namazda sakin durunuz' buyurmuştur. [*]

Üçüncüsü: Bu namaz aynı zamanda namazda huşûya, sünnete ve kalp huzuruna aykırıdır. Hakeza Allah'ı tanıma, O'nun Celalini tefekkür etme ve Kur'an'ın anlamları üzerinde durma hususuna da aykırıdır. Hâlbuki namazda en çok istenen şey budur. Namaz kılan kimse namazında kalbiyle tesbihatları saymaya başlayınca Allah'tan yüz çevirmiş olur.

Dördüncüsü: Evlerde kılınması gerekirken mescidlerde cemaatle kılınması, nafile sünnetlerin kılınmasına aykırıdır. Öte yandan nafile de olsa ferd olarak kılınması cemaatle kılınmasından daha iyidir. Ancak şeriatın bundan müstesna kıldığı hariç.

Beşincisi: Bu namazı uyduran nezdinde bu günün kemali ise, o gün iftar etmeden bu namazın kılınmasıdır. Böyle bir durumda iki durum söz konusu olmakta: Birisi iftarı acele yapma; diğeri ise kalbi, oruçlunun açlığı ve susuzluğu nedeni ile meşgul etme. Bunun için Allah Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*); '*Akşam yemeği hazır olup namaz da ikame ediliyorsa, önce yemekten başlayın*' buyurmuştur. [**]

Bu namaz ise, ancak aç ve susuz iken kılınmaktadır ve böyle bir namazdan da ancak yatsının son vakti çıkarken çıkılabilir. Böylece yatsı namazıyla birleştiği halde onu kılanın açlığı ve yorgunluğu devam eder.

---

[*] Buharî, *Sahih*: c.1/610 Ebu Hureyre'den, 611, 612 İbn Ebi Katade'den. Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-Mesacid ve Mevadiu's-Salât: 602, 603

[**] Buharî, *Sahih*: c.1/640 Âişe'den (r.anha), 641 Enes'ten, 642 Abdullah İbn Ömer (ra)'den, Müslim, *Sahih*: c.1/560, Kitabu'l-Mesacid ve Mevadiu's-Salât: 560, Ebu Avane, *Müsned*: c.1/1286

Altıncısı: Bu namaz kılındıktan sonra yapılan iki secde de uydurma ve bid'at olan secdelerdir. Bu, hiçbir nedeni olmayan iki secdedir. Şeriatta secde, ancak Allah'a yaklaşmak için namazda veya çok özel olan durumlarda, sehvden veya kıraat secdesi olmasından ya da hakkında ihtilaf olduğundan ötürü şükür secdesidir. Bunu İmam eş-Şafiî ve Ahmed İbn Hanbel müstehab görmüşlerdir. en-Nehaî, Malik ve Ebu Hanife ise mekruh görmüşlerdir. Fakih Ebu Muhammed ise, bu secde hakkında, şeriatta Allah'a yaklaşmak için sebebi olmayan tek bir secde ile sabit olan bir amel sabit olmamıştır der.

İnsanı Allah'a yaklaştıracak olan amelin sebepleri ve şartları, vakti ve erkânı vardır, bu olmadan bu yaklaşım sahih olmaz. Bunun için Receb ayını oruca tahsis etmek 'mekruh'tur. eş-Şafiî (rh.a) bir kişinin tıpkı Ramazan orucunu tam tuttuğu gibi bir başka ayın orucunu tam tutmasını mekruh görürdü." (*)

Ali İbn Ebi Talib'den (ra) nakledilen bir rivayette şöyle denir:

"Ey Ali! Kim Şa'ban'ın on beşinci gecesi *yüz rek'at* namaz kılar ve her rekâtta Fatiha ile beraber *on bir kez* İhlâs okursa, ya Ali, Allah'ın bu gece namazı kılan bir kulu olmasın ki, hacetinden istediğini Allah ona vermesin.

Denildi ki: Ey Allah'ın Rasulü! (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Eğer Allah onu şâki (günahkâr) kılmışsa bu onu sâid (günahı bağışlanmış) hale getirebilir mi? Dedi ki: Nefsim hak ile elinde olana yemin ederim ki, ey Ali, Levh-i Mahfuz'da falan oğlu falan asi olarak yazılı olduğu halde, Allah onu siler ve onu itaatli bir kul kılar.

Allah ona yetmiş bin melek gönderir ve onun hasenatını yazarlar. Onun gelecek yılın başına kadar derecelerini yükseltirler. Onun için cennette köşkler ve şehirler bina ederler, ağaç dikerler. Orası gözün görmediği, kulağın işitmediği şeylerle doludur ve de hiç bir beşerin aklına böyle cennetler gelmemiştir. Bu sana anlattığım cennetlerin her birinde şehirler, köşkler ve ağaçlar vardır. Eğer o gece, üzerinden daha bir yıl geçmeden ölürse, şehid olarak ölür. Allah ona o gece okuduğunun (İhlâs)'ın her harfi için doksan huri verir. Her hurinin bir erkek, bir de kız hizmetçisi vardır. Ona yetmiş bin hizmetçi ve yetmiş bin çocuk verilir, yetmiş bin kaharime (hizmetçi genç) ve yetmiş bin hicab verilir. Bu gecede (İhlâs) okuyan herkese,

(*) es-Suyûtî, *el-Emru Bi'l-İttiba*: (el yazma 16/B Meşhur Hasen Selman'dan)

o gece yetmiş şehid ecri yazılır. O gece kıldığı namaz derhal kabul olunur, ondan sonra kıldığı da. Eğer annesi ve babası cehennemde ise, onlara dua ederse, Allah onları onun duasıyla cehennemden çıkarır. Bir şartla ki, o da şirk koşmamışlarsa. Cennete girerken onlardan her biri yetmiş bin kişiye üç kez şefaat ederler. Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki: Beni hak ile gönderene yemin ederim ki, o kimse, dünyadan çıkmadan önce Allah'ın kendisine hazırladığını veya ona hazırlanan makamı görür. Beni hakla gönderene yemin olsun ki Allah, o günün ve gecenin yirmi dört saatinin her bir saatinde yetmiş bin melek gönderir, ona selam verirler ve onunla musafaha ederler, ta ki sûra üfleninceye kadar. Kıyamet günü, Kiramın Berere ile beraber haşrolunur. Allah kâtiplere, kulumun hiç bir hatasını yazmayın, üzerinden bir yıl geçinceye kadar ona hasenat yazın der. Sonra Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki: Kim bu namazı, ahiret yurdunu dilemek için kılarsa, Allah o geceden dolayı ona bir nasip verir."[228]

Ali İbn Ebi Talib'den (ra) nakledilen bir diğer rivayette de şöyle denir:

"Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)*; ey Ali! Kim Şa'ban ayının yarısının gecesinde *yüz rekât namaz* kılar ve her rekâtında Fatihatu'l-Kitab ile *on bir kez İhlâs* suresi okursa" [diye devam edilen bir hadiste şöyle der:]

Ey Ali! Bu namazları kılan hangi kul olursa olsun, Allah Azze ve Celle onun o gece istediği ihtiyacını giderir.

Ey Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*! denildi; eğer Allah, onu bedbaht (şâki) yazdıysa onu sâid (İslâm'la mutlu) olan kimse kılar mı? Dedi ki: Beni hak ile gönderene yemin ederim ki ey Ali, Levh'te falan oğlu falan şâki olarak yazılmış olduğu halde, Allah onu sâid olanlardan kılar ve ona hasenatlarını yazmak için yetmiş bin melek gönderir, onlar da onun hasenatını yazıp kötülüklerini imha ederler ve yılın başı gelinceye kadar derecelerini yükseltirler.

Sonra Allah, Adn Cennetlerinde yetmiş bin melek yaratır veya yedi yüz bin melek gönderir, ona şehirler ve saraylar yaparlar. Onun için

---

228 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.127, 128 (Ayrıca İbn Ömer ve Ebu Cafer'den maktu olarak...) İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.52, el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.82, 83. Bu hadise İbn Hacer el-Mekkî de "mevzu" demiştir.

gözlerin görmediği, kulakların duymadığı ve kullarından hiçbirisinin aklına gelemeyecek olan buna benzer bahçeden yapacaklardır. Hepsi size tanımladığım şehirler, saraylar ve ağaçlar gibidir.

Eğer üzerinden bir yıl geçmeden o gece ölürse, şehid olarak ölür. Allah ona İhlâs suresinin her harfine karşılık o gece, yetmiş bin huri verir. Her hurinin bir erkek, bir de kız hizmetçisi olur. Sonra ona yetmiş bin delikanlı, yetmiş bin çocuk ve yetmiş bin kahraman ve yetmiş bin perde verilir.

Bu gece, İhlâs suresini okuyan herkese yetmiş şehid ecri yazılır ve bundan önce kıldığı namazı kabul edildiği gibi, ondan sonra kılacağı da kabul edilir. Hatta annesi babası cehennemde olsalar bile onlara dua ederse, Allah onları cehennemden çıkarır. Ancak onlar da Allah'a ortak koşmuyorlarsa. Bunun üzerine, onların ikisi cennete girerler. Her birisi, sonuna kadar üç kez yetmiş bin kişiye şefaat ederler.

Beni gönderenin adına kasemde bulunurum ki, o dünyadan çıkmadan, cennetteki yerini Allah'ın yarattığı gibi görür veya ona gösterilir. Bana hak ile kitap gönderene kasemde bulunurum ki, Allah Azze ve Celle günün yirmi dört saatinin her saatinde yetmiş bin melek gönderir, ona selam verirler ve onunla musafaha ederler ve ona dua ederler. Sûr üfleninceye ve kıyamet günü Kiramin Berere ile haşrolununcaya kadar, (Allah) katiplere emreder, kulumun kötülüklerini yazmayın, üzerinden bir yıl geçinceye kadar ona iyilikler yazın der. Kim, bu namazı ahiret yurdunu dilemek için kılarsa, ona onun katından bir nasip verilir."[229]

Şa'ban'ın on beşinci gecesiyle ilgili Ali İbn Ebi Talib'den (ra) rivayet edilen bir başka hadis:

> "Ey Ali! Kim Şa'ban'ın on beşinci gecesi *yüz rekât* -namaz- kılar ve onda bin kez (İhlâs) okursa, Allah o gece dilediği her şeyi ona verir... Kendisine yetmiş bin huri verilir. Her hurinin yetmiş bin hizmetçisi ve yetmiş bin çocuğu vardır... Onun annesi ve babası yetmiş bin kişiye şefaat ederler."[230]

---

229 es-Suyutî, *el-Leali el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: c.2, s.57, 58 (1010). Ayrıca Bkz. İbnü'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: Dr. Nureddin Boyacılar thk: c.2, s.440, 441

230 Aliyyu'l-Karî, *el-Esrar el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*; (s.439, 440)'da diyor ki: "Benim en çok hayret ettiğim, birazcık da olsa Sünnet'in kokusunu al-

el-Ğafikî'nin, senedini zikretmeden rivayet ettiği Şa'ban'ın yirmi yedinci gecesi ile ilgili naklettiği bir rivayet.

"Kim Şa'ban'ın yirmi yedinci gecesi dört rekât namaz kılar ve her rekâtta bir kez Fatihatu'l-Kitab, bir kez Zilzal suresi ve yirmi beş kez İhlâs suresi okur ve sonra da selamdan sonra secde edip secdesinde yedi kez Fatiha birer kez Nas ve Felak Surelerini okur sonra başını secdeden kaldırıp yüz kez Allah'a istiğfarda bulunur ve yüz kez de La Havle Vela Kuvvete İlla Billah derse, makamından kalkmadan arşın melekleri, ona cenneti vacip kıldığını, annesi ve babasını bağışladığını ve ondan olanları bağışladığına şahidlik ederler. Hatta makamından kalkmadan Allah onun dünyadaki ve ahiretteki tüm ihtiyaçlarını görür ve ona Firavun ile beraber boğulmuş olanların adedince köle azad etmiş sevabı yazar. Yine Allah onun kıldığı her rekât için bir yıllık ibadet ecrini yazar. Ve ona ümmetimin sevap kazananları içerisinde bir nasip verir.

Ve yine Allah ona Kur'an'dan okumuş olduğu her ayet karşılığında bir şehid sevabı verir. Ve okuduğu her ayete karşılık [cennette] bir şehir verir. Ve yine Allah ona, hayatta olan ve ölmüş olan tüm mü'min erkeklerin ve kadınların sayısınca mutluluk verir. Ve yine Allah her müşrik erkek ve her müşrik kadının sayısınca ona bir hac ve umre sevabı yazar. Ve yine Allah o gece kılmış olduğu namaza karşılık, o geceden gelecek yıla kadar her gece bin hasene yazar. Eğer bu Şa'ban ile gelecek Şa'ban arasında ölürse şehid olarak ölür ve cennetin hangi kapısından dilerse oradan girer ve İsa'nın (as) arkadaşı olur." [231]

---

mış olan bir kimsenin bu namazı kılmasıdır."
Devamla şöyle diyor: "Bu namaz dört yüz hicri yılından sonra Kudüs'te ihdas edilmiştir. Bunun uğruna birçok hadis uydurulmuştur. Yine bu konuda uydurulan hadislerden bir tanesinde de şöyle denilir: '*Kim Şa'ban'ın on beşinci gecesi bin kez (İhlâs) okursa, Allah onu müjdeleyen yetmiş bin melek gönderir.*' Mesela: *Kim, Şa'ban'ın on beşinci gecesi on üç rekât namaz kılar ve her rekâtta otuz kez (İhlâs) okursa, cehenneme müstehak olan on kişiye şefaatçi kılınır.*"
eş-Şevkanî, *el-Fevaid el-Mecmua fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: 50, eş-Şevkanî, *Tuhfetu'z-Zakirin*: 143, İbn Teymiyye, *İktidau's-Sırati'l-Mustakim*: s.302, İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifü'l-Mearif*: s.144, et-Turtuşî, *el-Havadisu ve'l-Bidau*: s.112, M. Abdusselam eş-Şukayrî, *es-Sunenu ve'l-Mubtedeat*: s.144, 179

231 el-Ğafikî, *Lemehatu'l-Envar*: c.3, s.1316, 1317

Bu uydurma namazı ihdas edenler, hem Allah'a hem de Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iftira etmişler ve gayb ilminde imana aykırı sözler söylemişlerdir. Bu namaza iman eden ve bunu kılanlar, kesinlikle Allah'a imanın ne olduğunu bilmeyen, Din'in hakikatine dair hiçbir bilgileri olmayan cahil ve şeytana uymuş olan kimselerdir. Daha önce de işaret ettiğimiz gibi bu uydurma namazlar, Müslümanların arasında hem Kur'an'a hem de Sünnet'e karşı bâtıl ve bid'atlerin ayakta tutulup yaşatılması anlamına gelir. Şeytan doğrudan Kur'an'ı ve Sünnet'i kınayarak ve küçük düşürerek yaklaşamayacağı için insanları cennet sevdası ve ahiret kurtuluşu adıyla aldatarak, onların Allah'ın kitabına iftira etmelerini ve Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına veya Ashabı adına yalan söyleyebilmelerini onlara tatlı göstermektedir. Bu namazlar ve bu namazlar hakkında rivayet edilen hadislere yalan değil de birer hakikatmiş gibi inanan kimseler, Şeriat ilimlerinin özellikle de "Nebevî Hadis"in beyan ettiği akidenin çok önemli meselelerine yabancılaştıkları için fıskın, zındıklığın, belki de nihayetinde şirkin içine düşerler. Bırakın bu namazı kılanların sevap almasını, kendilerine bu ibadetlerin ve bu konudaki rivayetlerin uydurma olduğu hüccet ile ikame edildikten sonra, bu namazları kılmakta ısrar edenler ve bu hadislerin sahih olduğunu inatla savunanlar, İslâm dairesinden çıkmış oldukları gibi büyük bir azaba da müstehak olurlar.

Zira bu insanlar:

a) İlimleri olmayan bir konuda konuşmuş olurlar,

b) Yalan bir hadis rivayet etmiş olurlar,

c) Allah'a ve meleklerine iftira ettikleri gibi, Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına da yalan hadis uydurmuş olurlar,

d) Kur'an'da ve Sünnet'te olmayan bir namazı ihdas etmekle, Allah'a ortak koşmuş ve Hz. Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Nübüvvetiyle alay etmiş olurlar,

e) Bu tür taifeler bizden önceki ümmetlerin sapıtmaları gibi sapıtmışlar ve ilmin Müslümanlar arasında yayılmasına engel olarak cehaletin, bağnazlığın ve taassubun yerleşmesine önayak olmuşlardır.

Kur'an-ı Kerim'de Allah Azze ve Celle mü'minlerin iki taifeye benzemelerini yasaklamış, bunu şirk ve küfür saymıştır.

Birinci Taife: Yahudi ve Nasranîler.

İkinci Taife: Umum manada kitap ehli olmayan kâfirler.

İslâm Ümmetinden en çok Yahudilere ve Nasranîlere benzemekten ötürü dinde bid'atler zuhur etmiştir. İlimle uğraşıp sapanlarda daha çok Yahudiliğe, ibadet ve tasavvuf yoluyla sapanlarda ise, daha çok Mecusiliğe ve Nasranîliğe benzeme görülür.

Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bizi iki şeyden şiddetle sakındırmıştır: Dinde bid'at ihdas etmek ve sonra da Yahudi ve Nasaraya benzemek.

6. Zayıf Ve Uydurma Hadislere İstinaden Receb Ayının Bazı Günlerinde Tutulması Rivayet Edilen Oruçlar

1. İbn Hacer'in Ebu Muaz eş-Şah el-Mervezi'nin *Cüz*'ünden Rivayet Ettiği ve Şehr İbn Havşeb Yoluyla Ebu Hureyre'den (ra) Gelen Hadis:

"Kim, Receb'in yirmi yedinci günü oruç tutarsa, ona altmış ayın orucu yazılır. O gün Cibril'in Risaletle indiği gündür."

Bu hadis "mevkuf" olduğu gibi senedi de "zayıftır." [232]

---

[232] İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.65, el-Cevzekânî, *el-Ebatilu ve'l-Menakir*: c.2/302
el-Ğafikî, *Lemehatu'l-Envar*: c.3, s.1320. el-Ğafikî bu uydurma hadisi şu lafızla rivayet eder; Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki: "*Bu gece ibadet eden için yüz senenin hasenatı vardır. Kim bu gece on iki rekât namaz kılar ve her rekâtta Ummu-l Kur'an'ı ve Kur'an'dan bir sure okur, sonra da her rekâtta teşehhüdde bulunur ve selam verip ardından yüz kez, 'Subhanallahi Velhamduluillahi Vela İlahe İllallahu Vallahu Ekber' der, yüz kez istiğfarda bulunur ve yüz kez de Nebi'ye (sallallahu aleyhi ve sellem) salâvat getirirse, Allahu Teâlâ masiyet sayılan bir şeyde dua etmediği sürece onun duasına isticabet eder ve onun orucu altmış yılın orucuna denk tutulur.*" el-Ğafikî, bu uydurma hadisi el-Gazalî'den nakleder.
el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkat*: s.97, 98. el-Beyhâkî bunu Nasr İbnû'l-Huseyn, İsa el-Ğancar, Muhammed İbnû'l-Fadl, Eban, o da Enes'ten rivayet eder. Senedindeki Muhammed İbnû'l-Fadl'ı âlimler yalanlamışlardır. Eban İbn Ebi Ayyaş'ın ise hadislerini terk etmişlerdir. İbn Hacer bu hadislerin hepsi hakkında bâtıl olduğu hükmünü vermiştir. (Dr. Rıfat Fevzi Abdulmuttalib)

2. Enes İbn Malik'ten (ra) Rivayet Edilen Bir Hadis:

"Receb'in yirmi yedinci gecesi nebi olarak gönderildim. Kim o günü oruçla geçirirse, onun için altmış ayın keffareti olur."

Bu hadis, aynı zamanda İbn Abbas'tan rivayet edilen uzun "mevkuf" bir hadisten alınmadır. Bunu Ebu'l-Hasen İbn Sahr *el-Fevaid*'inde Ali İbn Ebi Talib'e (ra) kadar uzanan "bâtıl" bir senedle rivayet etti. Ancak, orada şu fazlalık vardı: "Kim o gün oruç tutar ve iftar esnasında dua ederse, bu onun için on yılın keffareti gibidir." [233]

İbn Abbas'tan (r.anhuma) rivayet edildiği söylenen bir hadiste de şöyle denir:

"Receb'in ilk gününün orucu, üç yılın günahlarının kefaretidir. İkinci gününün orucu iki yılın, üçüncü günün orucu ise, bir yılın sonraki her gün bir ay gibidir." [234]

3. Selman el-Farisî'den (ra) Rivayet Edilen Bir Hadis:

"Receb'de öyle bir gün ve gece vardır ki, kim, o günü oruçla geçirir ve o geceyi de namazla ihya ederse, sanki ömründe yüz yıl oruç tutan ve yüz yıl da namaz kılan kimse gibi olur. O da Receb'den geriye kalan üç gecedir. O gecede Allah, Muhammed'i (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rasul olarak gönderdi." [235]

İbn Hacer (rh.a) bu hadise "münker" der. Senedinde [Halid İbnû'l-Heyyac] İbn Bestam vardır. İbn Main ona "zayıftır" der. Ebu Davud, onun hadislerinin alınmadığını zikreder. Ebu Abdillah et-Tirmizî ise, onun oğlu Halid'i suçlar.

el-Beyhâkî (rh.a) *Şuabû'l-İman*'da bu rivayetle ilgili şöyle der:

"Bu hadis, daha başka zayıf olan bir senedle rivayet edilmiştir." [236]

---

233 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.64

234 el-Hallâl, *Fedâilu Receb*: s.67 (10)

235 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3811, İbn Hacer el-Askalani, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.63

236 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3, s.373-374 (3811) el-Beyhâkî'nin isnadı: Ebu Abdillah el-Hafız, Ebu Nasr Reşik İbn Abdillah er-Rumî imla yoluyla el-Hasen İbn İdris el-Ensarî, Halid İbnû'l-Heyyac babasından Süleyman et-Teymî yoluyla Ebu Osman'dan, o da Selman el-Farisî'den.

4. Enes İbn Malik'ten (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Kim, Receb'de üç gün oruç tutarsa, Allah ona bir ay orucu yazar. Kim, Receb'de yedi gün oruç tutarsa, Allah ona cehennemin yedi kapısını kapatır.

Kim, Receb'den sekiz gün oruç tutarsa, Allah ona cennetin sekiz kapısını açar.

Kim, Receb'in yarısını oruç tutarak geçirirse, Allah ona rıdvanı yazar. Kime de rıdvanını yazarsa ona azap etmez. Kim de Receb'i tamamen tutarsa, Allah onu kolay bir hesaba çeker." [237]

İbnû'l-Cevzî (rh.a) *el-Mevdûat*'da der ki:

"Bu hadis sahih değildir. [Enes İbn Malik'ten] bu hadisi rivayet eden Ebân hakkında Şu'be derdi ki: Zina etmek bana Ebân'dan hadis rivayet etmekten sevimlidir. Ahmed İbn Hanbel, en-Nesâî ve ed-Darekutnî onun 'metrûk' olduğunu söylediler. Yine bu hadisin senedinde Amr İbnû'l-Ezher vardır; o hadis uydururdu. en-Nesâî dedi ki: O, hadisleri terk edilen bir kimsedir. ed-Darekutnî onun yalancının birisi olduğunu söylemiştir. İbn Hibban derdi ki: O 'sika' muhaddislerin adını kullanarak hadis uydururdu. Güvenilir hadis alimlerinin rivayet etmediklerini onlara mal ederdi. Onun hadislerde adının anılması helal değildir. Ancak onu eleştirme babında anmak caizdir." [238]

---

237 Senedindeki Amr İbnû'l-Ezher ise hadis uydurur. el-İmam el-Ukaylî, (*Kitabu'd-Duafa el-Kebir*'de; 1262) hadiste yalancı olduğunu söyler, İmam Buharî dedi ki: "Yalancılıkla ittiham edilir. Ebu Hatim ise, hadisleri terkedilmiştir, der. Yahya İbn Main onun için; 'o Basra'lıdır, zayıftır' der." İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.206 İbnû'l-Cevzî bu hadis sahih değil der. Çünkü isnadının başında Eban vardır. İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyînû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.44. es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa fî'l-Ehadıs el-Mevdûa*: c.1, s.115 Senedindeki Amr İbnû'l-Ezher hadis uydurur. Eban ise "metruk"tur. Ebu'ş-Şeyh senedindeki Hüseyin İbn Ulvan'ın hadis uydurduğunu söyler. Şu'be, onun hakkında; "Zina etmek ondan hadis rivayet etmekten daha iyidir" derdi. Ahmed İbn Hanbel ona metruk derdi. ed-Darekutnî, *ed-Duafâu ve'l-Metrukîn*'de (103) onu metruk olarak anar. en-Nesâî ve Yahya İbn Main de, hadisi alınmaz demişlerdir. Bu Eban İbn Ebi Ayyaş denen Basra'lı kimse, Enes'ten hadis rivayet ettiğini söyleyen biriydi. İbn Ebi Hatim, *el-Cerhu ve't-Tâ'dil*'de onu zikreder (c.1/1, 295). Güvenilir insanların adını hadislerine karıştırırdı. İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.152, eş-Şevkânî, *el-Fevaîd el-Mecmua fî'l-Ehadîs el-Mevdûa*: (100)

238 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.578 (1148)

5. Ali İbn Ebi Talib'den (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Receb ayı büyük bir aydır. Kim ondan bir gün oruç tutarsa, Allah ona bin senelik oruç ecri yazar.

Kim, Receb'den iki gün oruç tutarsa, kendisine iki bin yıllık oruç ecri yazılır.

Kim, Receb'den üç gün oruç tutarsa, kendisine üç bin yıllık oruç ecri yazılır.

Kim, Receb'den yedi gün oruç tutarsa, kendisine yedi bin yıllık oruç ecri yazılır.

Kim, Receb'den yedi gün oruç tutarsa, cehennem kapıları kendisine kapatılır.

Kim, Receb'den sekiz gün oruç tutarsa, cennetin sekiz kapısı kendisine açılır, hangi kapıdan dilerse oradan cennete girer.

Kim, Receb'den on beş gün oruç tutar ise kötülükleri iyiliklere değiştirilir. Gökten bir münadi (seslenici) ona; Allah seni bağışladı ameline tekrar yeniden başla der. Kim, daha çok amel ederse, Allah da onun ecrini artırır."[239]

İbnû'l-Cevzî bu hadisin Rasulullah'tan (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rivayetinin sahih olmadığını söyler. Ebu Hatim İbn Hibban demiştir ki: Harun'un hadisleriyle istidlalde bulunulmaz. Birçok münker olan hadis rivayet eder, öyle ki, bu uydurmaları duyan her insanın kalbine bu hadislerin kasıdlı olarak onun tarafından uydurulmuş olduğu düşüncesi geliveriyor.[240]

---

239 es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: c.l, s.115; "Bu hadis sahih değildir" der. Zira senedindeki Harun İbn Antere denen kimse, münker olan hadisler rivayet eder. İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.152 (20) adlı kitabında diyor ki: "Bu hadis mevzudur. Hadisin senedinde Harun İbn Antere [metruktur] ve İbn Zeyd es-Sadaî vardır. İmam ez-Zehebi (*et-Telhis*) adlı kitabında onun hakkında bilgi verir. Senedindeki İshak İbn İbrahim el-Huteli'yi, İbn Hacer, *Tebyînu'l-Aceb*'de (s.56, 57) bu hadisi uydurmakla suçlar. (*Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.159), İbnû'l-Cevzi, *el-Mevdûat*: c.2/1149 (Ali İbn Ebi Talib'den); "Bu hadis sahih değildir." İbn Hibban, bu rivayet hakkında şöyle demiştir: "Asla bununla delil getirilmez." İbn Hacer, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.57. İbn Hacer bu hadisin uydurma olduğunu, hadisi uydurmadaki sorumlu kimsenin de el-Huteli olduğunu yazar. Abdulkadir el-Geylani, *Ğunyetu'l-Talıbin*: s.272

240 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.579 (1149)

6. Hüseyin İbn Ali İbn Ebi Talib'den (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Kim, Receb ayından bir geceyi -namazla- ihya eder ve gününü oruçla geçirirse, Allah ona cennet meyvelerinden yedirir ve ona cennet hullelerinden -elbiseler- giydirir ve ona Rahik-i Mahtum'dan içirir. Ancak üç şeyi işleyen kimse bundan müstesnadır. Kim, bir nefsi öldürürse veya yardım (imdat) isteyen kimseyi gece veya gündüz duyduğu halde ona yardım etmez veya bir kardeşi ona bir hacetini arz ettiği zaman, onun o ihtiyacını gidermezse." [241]

İbnû'l-Cevzî, bu sözün Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına uydurulmuş olduğunu söyler. İsnadında Husayn İbn Muharik vardır. Hafız el-Mu'temir İbn Ahmed es-Sacî derdi ki: "Abdullah el-Ensarî, Receb orucunu tutmaz, tutanları da engeller ve şöyle derdi: Receb ayı orucu hakkında Rasulullah'tan (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sahih olarak rivayet edilen bir şey yoktur." [242] ed-Darekutnî, *ed-Duafau ve'l-Metrukîn*'de Husayn İbn Muharik'in "metruk" olduğunu ve ez-Zehebî de onun hadis uydurduğunu söylerdi. [243]

7. Ebu Zer'den (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Kim, Receb'den bir gün oruç tutarsa, bir aylık oruca denktir.

Kim de Receb'den yedi gün oruç tutarsa, cehennemin yedi kapısı ona kapatılır.

Kim de sekiz gün oruç tutarsa, cennetin sekiz kapısı ona açılır.

---

241 İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*'da; (c.2, s.152, 153) "mevzudur" der. İsnadında Husayn İbn Muharik vardır. İttiham edilen bir kimsedir. es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: c.2, s.117 (Ali İbnû'l-Huseyin ve Ali İbn Ebi Talib'den (ra), o da Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) es-Suyutî; bu hadisin mevzu olduğunu ve bundaki afetin Husayn İbn Muharik olduğunu söyler.
İbn Şahin (Ebu Hafs Ömer İbn Ahmed), *Kitabu Tarihi Esmai'd-Duafa ve'l-Kezzabîn*'de şöyle der: Husayn İbn Muhammed İbn Ebi Cunade hakkında; "el-A'meş, Hayseme, Adiy İbn Hatim'in söylediklerine göre o yalancıdır" der. Ahmed İbn Osman diyor ki: "Kendisinden çok uzun bir hadis okudum. O benim kanaatimce yalancıdır." ez-Zehebî, *el-Mizan*: c.7, s.27

242 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.208, (Bkz. Dr. Nureddin Boyacılar thk. c.2, s.581) ed-Darekutnî, *ed-Duafâu ve'l-Metrukîn*: (179)

243 ez-Zehebî, *Mizanu'l-İ'tidal*: s.544, İbn Hacer, *Lisanû'l-Miz'ân*: c.2, s.319

Kim, Receb'den on gün oruç tutarsa, Allah onun kötülüklerini iyiliklere çevirir.

Kim, Receb'den on sekiz gün oruç tutarsa, Allah katından bir münadi kendisine şöyle seslenir; 'geçmiş günahların bağışlandı' yeniden ameline başla." [244]

Hadisin ravilerinden, el-Furat İbnû's-Saib "metruk"tur. el-Ukaylî, *ed-Duafâu'l-Kebir* adlı kitabında onun metruk olduğunu söyler. es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*'da, senedinde el-Furat'ın metruk olduğunu söyler. Ahmed İbn Hanbel; "muttehemdir" dedi. el-Ukaylî'nin Yahya İbn Main'den rivayetinde ona "hiç bir şey değildir" der.

Buharî, *et-Tarihû'l-Kebir*'de onun hadislerinin "münker" olduğunu söyler. es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa*'da diyor ki: "İbn Hacer *Emali*'sinde bu hadisi mevzu olarak adlandırmadı. Ancak bu hadis 'garib'tir dedi." el-Furat İbnû's-Saib'den rivayetinde zayıflık olduğunda ittifak vardır. İbn Hacer dedi ki: "Ravilerinden Ruşdeyn İbn Said ve el-Hakem İbn Mervan zayıftırlar. Fakat hadisin geldiği sahabî hakkında ihtilaf edilmiştir. *Tebyinû'l-Aceb*'de hadisin bâtıl olduğunu söyler.

---

[244] el-Ukaylî, *ed-Duafâu'l-Kebir*: c.3/1514, Buharî, *et-Tarihû'l-Kebir*: c.4, s.130, es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa*; (c.2, s.15, 16)'da isnadı çok gevşek olan bir hadistir.
İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.207 (1150), el-Kazzaz, Ebu Bekr Ahmed İbn Ali, Ali İbn Ahmed, er-Rezzaz, Osman İbn Ahmed ed-Dekkâk, Halef İbn Abdillah İbnû'l-Hasen İbn Cuvan el-Vasıtî, Zekeriya İbn Yahya el-Mukrî, Fadale İbn Husayn, Rişdeyn Ebu Abdillah, el-Furat İbnû's-Saib, Meymun İbn Mehran ve o da Ebu Zer'den. Aliyyu'l-Kârî, *el-Edebu fi Receb*: s.28, el-Hatîb el-Bağdadî, *Tarihu Bağdad*: c.8, s.331
ed-Darukutnî, *ed-Duafâu ve'l-Metrukîn*: c.2, s.3/2695), Buharî, *Kitabu'd-Duafa es-Sağır*: 297, İbn Hibban, *el-Mecruhine Mine'l-Muhaddisin ve'd-Duafai ve'l-Metrukin*: c.2, s.207, İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.158, 159, Abdulkadir el-Geylani, *Ğunyetu't-Talibin*: s.277
Dr, Nureddin Boyacılar der ki: İbnû'l-Cevzî, bu uydurma hadisi, el-Hatib el-Bağdadî yoluyla rivayet etmiştir. (Bkz. *Tarihu Bağdad*: c.8, s.331 (4421) Ancak, İbn Hacer, *Emâli*'sinde bu hadisin uydurma olduğunu söylememiştir. Bilakis bu hadisin 'zayıf' olduğunu söylemiştir. Zira ravilerinden Rişdeyn İbn Sa'd ve el-Hakem İbn Mervan yoluyla bu hadisin İbn Abbas'tan geldiği bilinmez. İbn Hacer hadisteki yanlışlığın kimden olduğuna pek karar verememiştir. Meymun İbn Mehran ise, İbn Abbas'ı görmüş fakat Ebu Zer'e yetişememiştir.

Rişdeyn [Ebu Abdillah] yoluyla Ebu Zer'den, el-Hakem İbn Mervan yoluyla İbn Abbas'tan. Meymun İbn Mehran, İbn Abbas'ı görmüş ancak Ebu Zer'in gününe kavuşamamıştır. İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*'da aynı isnad zinciriyle. Der ki: "el-Furat metruktur, onun hadisi alınmaz." Yine ed-Darekutnî, *ed-Duafau ve'l-Metrukin*'de onun Meymun İbn Mehran'dan rivayet ettiğini söyler.

ed-Darukutnî *ed-Duafau ve'l-Metrukin*'de, Buharî de *Kitabu'd-Duafa es-Sağır*'de, el-Furat İbnû's-Saib için "metruk"tur der. Bunun için hadisleri kabul edilmez. en-Nesâî de, onu metruk olarak anar. es-Sacî [el-Mu'temen İbn Ahmed] ve Ebu Hatim er-Razî de onu terkettiler, hadisini almadılar. İbn Hibban, onun mevzu (uydurma) sözleri hadis diye rivayet ettiğini söyler. Künyesi Ebu Süleyman'dır, Ebu'l-Muallaf da denilir. Sikat güvenilir hadisçiler adına hadis uydurur ve çarpık sözleri aktarırdı. Kesinlikle onun hadisi alınmaz ve hadisleri yazılmaz. Ancak imtihan için öğretilir.

İbn Hibban, *el-Mecruhine Mine'l-Muhaddisin ve'd-Duafai ve'l-Metrukin*'de, İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*'da der ki: İsnadında Furat İbnû's-Saib vardır, metruktur. İbn Asakir'in rivayetinde Abdu'l-Mun'im İbn İdris vardır. Anlaşılan hadis hiç bir yolla sahihlik derecesine ulaşamıyor.

İbnû'l-Cevzî (rh.a) der ki:

> "Bu hadis sahih değildir. Yahya İbn Maîn dedi ki: el-Furat İbnû's-Sâib bir hiçtir. Buharî [*] ve ed-Darekutnî [**] dediler ki o, hadisleri terk edilen bir kimsedir." [245]

el-Beyhâkî'de ise bu hadisin diğer bir yolu vardır: Onu el-Huseyn İbn Bişran, Ahmed İbn Selman'dan, o da Ahmed İbn Muhammed İbn Dalan'dan, o da el-Velîd İbn Şüca'dan, o da Osman İbn Osman el-Matar'dan, o da Abdulğafur'dan, o da Abdulaziz İbn Saîd'den, o da babasından, o da Enes'ten şu ziyadeyle rivayet eder:

> "O ayda Nuh gemiye bindirildi ve Nuh bu ayda oruç tuttu ve kendisiyle beraber olanlardan bu ayın orucunu tutmalarını emretti.

---

[*] Buharî, *et-Tarih el-Kebîr*: c.5, s.253
[**] ed-Darekutnî, *ed-Duafâu ve'l-Metrukîn*: s.433
245 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.580 (Thk. Dr. Nuredddin Boyacılar)

Gemi onları altı ay gezdirdi, bu seyahatin en sonuncu günü, Muharrem ayının ilk on gününün sonuncu günü idi." [246]

Ahmed İbn Hanbel der ki: Benim bildiğim bir diğer uydurma hadis var ki, Receb ayının her gününe dair -şeyler- içerir, fakat ben onu tahric etmedim. İbn Hacer de bu hadisi es-Suyutî'nin işaret ettiği senedle rivayet etmiş ve Receb'in faziletleri hakkında çok hadisin uydurulduğunu söylemiştir. [247]

8. Enes İbn Malik'ten (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Kim, Receb'den bir gün oruç tutarsa, sanki bir yıl oruç tutmuş olur.

Kim, yedi gün oruç tutarsa, cehennem kapıları kendisine kapatılır.

Kim, sekiz gün oruç tutarsa, kendisine cennetin sekiz kapısı açılır.

Kim de, on gün oruç tutarsa, Allah'tan ne dilerse kendisine onu verir.

Kim de, on beş gün oruç tutarsa, gökten bir münadi ona şöyle seslenir; senin geçmiş günahlarını bağışladım, ameline yeniden başla. Senin kötülüklerini iyiliklere çevirdim.

Kim fazla amel ederse, Allah da ona fazla ecir verir. Receb'de Nuh (as) gemiye bindirildi. Nuh oruç tuttu ve kendisiyle beraber olanların da oruç tutmalarını emretti. Gemi Muharrem'e kadar altı ay suların üzerinde yüzdü." [248]

el-Beyhakî, "Muharrem'in ilk on gününün sonuna kadar" ifadesiyle bu hadisi rivayet eder.

---

246 el-Beyhâkî, *Fedâilu'l-Evkât*: s.22, İbn Hacer, *Tebyînu'l-Aceb Bima Verede fi Şehri Receb*: s.54, İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.207

247 İbn Hacer, *Tebyînu'l-Aceb Bima Verede fi Şehri Receb*: s.40

248 es-Suyutî, *el-Leali el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: c.2, s.116, İbn Hacer, el-Askalanî, *Tebyınû'l-Aceb Bıma Verede fi Şehri Receb*: s.48, 49; "Senedinde hadis uyduran kimseler vardır" der. (İbn Hacer bunu el-Beyhâkî'nin *Suabu'l-İman*: *Sunen*'inde Enes İbn Malik'ten rivayet ettiğini zikreder. Bkz. Şuabu'l-İman: 3801), İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.206 Amr İbnû'l-Ezher'den Eban yoluyla Enes'ten. Aliyyu'l-Kârî, *el-Edebu fi Receb*: s.28, 29 (bu hadis uydurmadır.)
Bu hadis uydurmadır. İsnadında; Osman İbn Matar ve Abdulğafur İbn Abdulaziz İbn Saîd vardır. Abdulaziz [Ebu's-Sabah el-Vasıtî] hadisi terk edilen birisidir.

İmam Ahmed İbn Hanbel; "Benim rivayetlerim arasında Receb'in her günü ile ilgili bir hadis var, ancak o uydurma olduğu için rivayet etmiyorum" demiştir. [249]

9. İbn Asakir Yoluyla Abdulaziz İbn Abdi'l-Ğafur ve Babasından Gelen Hadis:

"Kim, Receb'in ilk gününde oruç tutarsa, sanki bir yıl oruç tutmuş gibidir.

Kim, yedi gün oruç tutarsa, kendisine cehennemin yedi kapısı kapatılır.

Kim, sekiz gün oruç tutarsa, kendisine cennetin sekiz kapısı açılır.

Kim, on gün oruç tutarsa, Allah'tan hiçbir şey istemesin ki, Allah da o şeyi ona vermesin.

Kim, on sekiz gün oruç tutarsa, Allah onun geçmiş günahlarını bağışlar. Ona denir ki: 'Ameline yeni baştan başla. Onun kötülükleri iyiliklere çevrilir.

Kim daha çok tutarsa, Allah onun ecrini artırır. Receb'de Allah Nuh'u gemiye bindirdi. Nuh da oruç tuttu, kendisiyle birlikte olanlara da oruç tutmalarını emretti. Gemi onları altı ay suların üzerinde gezdirdi. Sonunda Cudi Dağı'na aşure günü gelip konakladı. Bu Muharrem'in yirminci günü idi. Nuh o gün oruç tuttu, kendisiyle beraber -gemide- olan kuşlar ve vahşi hayvanlar da Allah'a şükür olsun diye oruç tuttu." [250]

10. İbn Abbas'tan (r.anhuma) Rivayet Edilen Hadis:

"Kim Receb'den bir gün oruç tutar ve iki rekât namaz kılar ve her rekâtında yüz kez Ayete'l-Kursi'yi okursa ikinci rekâtında da yüz kez (İhlâs'ı) okursa cennetteki makamını görmeden ölmez." [251]

---

249 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3, s.368 (3801 no'lu hadisin devamında)

250 es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: c.2, s.116, 117. İbn Cerir, *Tefsir*'inde şöyle der: "*Nuh (as) Receb'in ilk gününde gemiye bindi*, denildikten sonra yukarıdaki kıssanın aynısını rivayet eder." Aliyyu'l-Kârî, *el-Edebu fî Receb*: s.28

251 Aliyyu'l-Karî, *el-Esrar el-Merfûa fi'l-Ahbar el-Mevdûa*: s.439. Aliyyu'l-Karî diyor ki: "Bu konuda uygun olan İbn Mâce de, Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Receb orucunu yasakladığıdır."

7. İSRA VE Mİ'RAC'IN TARİHİ ÜZERİNE

Âlimler İsra'nın meydana geldiği tarih üzerinde ihtilaf etmişlerdir. Kimisi hicretten bir yıl önce, kimisi de on sekiz ay önce vuku buldu demişlerdir.[252] Hicret'ten bir yıl önce Rebîu'l-Evvel ayında olduğunu söyleyenler arasında Ebu İshak el-Harbî (H.189-285) vardır. İbn Hacer'in İbn Dihye'den naklettiğine göre, "İsra'nın Receb'de olduğuna dair rivayetler yalandır"[253] demiştir.

---

el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*'da İbn Abbas'tan gelen bir rivayette; "Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Receb orucunun hepsini yasakladığı" söylenir. Bunu Davud, Ata'dan rivayet etmiştir. O, rivayeti çok güçlü olan birisi değildir. Bu husustaki rivayet İbn Abbas'tan Nebi'nin (*sallallahu aleyhi ve sellem*) fiiline dairdir..." (Bkz. el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3, s.375)
İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.90, (mad. 48): "*Kim Receb'den bir gün oruç tutar ve o gece dört rekât (dört secde) namaz kılar ve her rekâtta yüz Ayete'l-Kursî, ikinci rekâtta yüz (İhlâs) okursa, cennetteki makamını görmeden veya kendisine gösterilmeden ölmez.*"
İbn Mâce, *es-Sunen*: c.1/1743, el-Busayrî isnadında Davud İbn Ata olduğunu söyler, bu kimse de ittifakla zayıftır. el-Elbanî, *Daifu'l-Cami*'de onun çok zayıf olduğunu söyler: c.6/6083. İbnû'l-Cevzî de *el-İlel el-Mutenahiye*'de, İbn Abbas'tan gelen ve "*Receb ayı orucunu nehyetti*" diyen hadisin sahih olmadığını söyledi. Aynı uydurma hadisi İbnû'l-Cevzî *el-Mevdut*'ta c.2/1007'de "*dört rekât namaz*" diye zikretmiştir. Bu hadisin de uydurma olduğunu ve ravilerinin çoğunun mechul olduğunu söylemiştir. Senedindeki Osman İbn Ata muhaddislerin nezdinde hadisi alınmayan bir kimsedir. Aliyyu'l-Kârî diyor ki: "Yasaklayıcı rivayet için diyor ki: Bu olsa olsa, Receb orucunun vacib olmadığını ifade etmek içindir." *el-Esrar el-Merfua*: s.439, el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbar el-Mevdûa*: s.61 "*Kim Receb'te bir gün oruç tutar ve dört rek'at namaz kılarsa*" lafzıyla. es-Suyutî *el-Leali el-Masnûa* (c.2 s.55)'da, İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria* (c.2 s.89)'da ve ez-Zehebî, *Tertibu'l-Mevdûat*'ta bu hadisin isnadının karanlık olduğunu söylemiştir. İbn Hacer, *Tebyinû'l-Aceb* (s.51)'de ve eş-Şevkanî, *el-Fevaidu'l-Mecmua* (s.47/105)'da hadisin çok zayıf olup metninin bâtıl olduğunu zikretmiştir.

252 Bkz. Buharî, *Sahih*; Kitabu't-Tevhid. İbn Kesir, İsra suresinin tefsirinde bu konuda rivayet edilen hadislere ayrıntılı olarak değinmiştir. Ebu Şame diyor ki: "Bazı kıssacılar İsra'nın Receb ayında meydana geldiğini söylemişlerdir. Bu, ta'dil ve cerh âlimlerinin nezdinde yalanın bizzat kendisidir. İmam Ebu İshak el-Harbî; 'Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Rebiulevvel'in yirmi yedinci gecesi İsra'ya götürülmüştür' demiştir." (Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkari'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.232, İbn Hacer, *Tebyinû'l-Aceb*: s.21)

253 İbn Hacer, *Tebyinu'l-Aceb Bima Verede fi Şehri Receb*: s.6

İmam en-Nevevî [254] bu rivayete göre; "İsra" yirmi yedi Rebiulahir'de meydana gelmiştir. Bir diğer görüşe göre ise, Rebiulevvel'in yirmi yedincisidir. İbn Hazm ise, İsra'nın hicretten bir yıl önce olduğunu söyleyenlerdendir. Muhammed Ebu Şehbe, İsra'nın Rebiulevvel ayının on ikisinde olduğunu en doğru görüş olarak kabul edenlerdendir.

İbn Sa'd, *et-Tabakat*'ta [255] el-Vakidî'den [*] yaptığı rivayetlerde Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hicretinden bir yıl önce meydana geldiğini söyler.

İmam Nevevî ise, *Müslim Şerhi*'nde [256] Nübüvvet'ten sonra beşinci yılda olduğunu söyler.

İbn Kuteybe ise İsra hakkında şunları söyler:

> "Rasul *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kırk yaşında iken kendisine nübüvvet verildi. Amcası Ebu Talib kırk dokuz yaşından sekiz ay almışken öldü. Hatice'nin ölümü üzerinden üç ay geçtikten sonra Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*, Zeyd İbn Harise ile beraber Taif'e gitti. Orada bir ay kaldıktan sonra tekrar Mekke'ye döndü. Taif'ten döndükten bir yıl altı ay sonra İsra olayı oldu." [257]

Ancak bu rivayetlerin çoğu, sahih olma imkânı az olan rivayetlerdir. Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hicretten üç yıl önce evlendi. En yakın ihtimalle bu olay hicretten on bir ay öncedir. Böyle olunca da Hatice'nin (r.anha) ölümü hicretten dört yıl bir ay öncedir. Bu konuda yapılması gereken sahabeye uymaktır. Onlar böyle bir günü ne aramışlar ve ne de böyle bir gün için merasimler düzenlemişlerdir.

İsra ve Mi'rac'ın Receb'in yirmi yedinci gecesi olduğuna dair sahih olan hiçbir haber yoktur. Gerçekte İmam Nevevî, İsra ve Mi'rac için Receb'in yirmi yedinci gecesi değil, Rebiulahir'in yirmi yedisinde olduğunu nakleder. ez-Zuhrî, bunun hicretten beş yıl

---

[254] en-Nevevî, *Müslim Şerhi*: c.2/209

[255] İbn Sa'd, *et-Tabakât*: c.1/143

[*] Ahmed İbn Hanbel ve en-Nesâî de el-Vakidi hakkında, onun hadis uyduran birisi olduğunu söylemişlerdir. Yahya İbn Main ve Ebu Zur'a da onun hadis uydurduğunu söyleyenlerdendir.

[256] en-Nevevî, *Müslim Şerhi*: c.2/209

[257] İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifü'l-Mearif Fiyma Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: s.150, 151

önce olduğunu söyler. İbn İshak, İsra'nın, İslâm'ın Mekke'de yayıldığı bir zamanda olduğunu söyler.

el-Leknevî, İsra ve Mi'rac hakkında şöyle diyor:

"...Avam arasında meşhur olduğuna göre, Receb'in yirmi yedinci gecesi nebevî isra gecesidir. Recebiyye mevsimi (bayramı) Haremeyni Şerifeyn'de bilenen bir şeydir. İnsanlar Receb ayında Medine'ye Nebi'nin (*sallallahu aleyhi ve sellem*) kabrini ziyaret etmeye gelirler. Receb'in yirmi yedinci gecesi toplanırlar. Hâlbuki bu tarih, âlimlerle tarihçiler arasında üzerinde ihtilaf edilmiş olan bir gündür. Denildi ki bu hadise Rebiu'l-Evvel'de idi, bir diğer söze göre de Rebiu'l-Ahire'de idi. Bir diğer sözde de Zilhicce ayında meydana gelmiştir. Şevval'de vuku bulduğu da söylenmiştir. Ramazan'da olduğu da bu sözler arasındadır. Receb'in yirmi yedinci gecesi olduğu da söylenmiştir. Bazıları bu görüşü daha güçlü bulmuşlardır. el-Kastallânî bu konuda *el-Mevâhib el-Ledunniye*'de buna geniş verdiği gibi, başkaları da başka eserlerde buna yer vermişlerdir. Bu anlayışa göre, -Receb'in- yirmi yedinci gecesi ve Mi'rac gecesi olduğu söylenen diğer gecelerde bu gecede beş vakit namazı bize lütfundan farz kılan, Nebisi'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bu gecede sayısız nimetler veren ve bu gecenin ecrinin diğer günlere nisbetle elli kat daha faziletli kılması, rahmeti ile onunla yüz yüze konuşup görüşmesi hasebiyle, Allah'a şükür ve çokça ibadet edilmesi gerekir. Hakeza, İsrâ gecesinin ümmet hakkında değil de Nebimiz (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hakkında Kadr gecesinden daha hayırlı olduğu da söylenmiştir. Bu geceyi ihya etmeye gelince, kulun görüşüne bırakılmıştır. Bu konuda kendisine itimad edilecek bir hadis varid olmamıştır. Bu konuda varid olan hadis ise daha önce anıldığı gibi, uydurmadır. Hakeza o gecenin sabahı oruç tutmak müstehabtır. Bu konuda varid olan hadis İbn Hacer'in *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*'de zikrettiği gibi, eleştiri ve tenkidden ve isnadının veya lafzının düşüklüğünden hali değildir. Burada Hind ve daha birçok ülkede meşhur olduğu üzere bu gecenin gündüzünde oruç tutmak bin gün oruç tutmaya bedel olduğunun söylenmesinin aslı yoktur..."[258]

İsra ve Mi'rac gecesi ile ilgili olarak Haseneyn Muhammed Mahluf diyor ki:

---

258 Abdulhay el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâr el-Mevdûa*: s.77

"Eski zamanlardan beri müslümanlar Mi'rac gecesini Allah'a şükürle ikame edip bu gecedeki büyük fazileti aramışlardır. Bu vesileyle o gece, insanı Allah'a yaklaştırıcı nafile ibadetler eda edilebilir, tasaddukta bulunulup yakınlar ziyaret edilebilir, dualar edilebilir..." [259]

Sonra bu gece hakkında şöyle söyler:

"Ancak bilinmesi gerekir ki, bu gecede Allah'a şükür için kıyamda bulunmak sadece bu geceye özgü bir vacib değil, o gecede Allah'a yaklaştırıcı ameller caiz olduğu gibi, başka gecelerde de caizdir. Bu gecelerdeki kıyam, eğer bunun vacib olduğu inancını içermezse herhangi bir sakıncası olmaz. Ancak sakıncalı ve sakınılması gereken, bu gecede herhangi bir namaz kılmayı, Allah'ın vacib kıldığı veya Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bu konuda bir Sünneti'nin olduğu veya sahabe ile ümmetin selefinden bir eser (haber) olduğu şeklindeki itikaddır." [260]

Receb ayının faziletleri hakkında Haseneyn Muhammed Mahluf şunları söyler:

"Receb ayının fazileti için, o ayda İsra ve Mi'rac hadisesinin olması yeter. Receb ayında kabirleri ziyaret etmenin herhangi -özel- bir faziletı yoktur. Aksine, kabir ziyareti tüm aylarda yapılması mümkün olan bir Sünnet-i Seniyye'dir. Zira bundan, ölüm ve ahireti hatırlamak için dersler ve ibretler alınır. Bu da ahiret azabını hatırlayarak kabirlerde, işlenen günahlardan bid'atlardan korunmakla mümkündür. Ama Receb ayının tamamını veya Şa'ban ayının orucunun tamamını tutmak hakkında, Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* herhangi bir şey gelmemiştir. Ancak O *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Şa'ban ayının birçok günü oruç tutardı." [261]

"Her şeye rağmen beş vakit namazın, İsra gecesi farz kılındığına dair âlimler arasında bir ihtilaf yoktur." [262]

---

259 Hasaneyn Muhammed Mahluf, *Feteva Şer'iyye*: c.2, s.129, 130

260 Hasaneyn Muhammed Mahluf, a.g.e. c.2, s.130

261 Hasaneyn Muhammed Mahluf, a.g.e. c.2, s.134

262 Buharî, *Sahih*; Kitabu Bed'i'l-Halk: Bab: 6, 3035, Enes İbn Malik ve Malik İbn Şa'sa'dan, Ebu Zer'den 325. Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-İman; Babu'l-İsrai Bi Rasulillah: 163, 164

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ŞA'BAN AYI'NININ FAZİLETİ VE BU AYDAKİ İBADETLER HAKKINDA

A) ŞA'BAN AYI'NIN FAZİLETİ

Şa'ban ayının on beşinci günü veya gecesini özel bir şekilde ihya etme hakkında doğrudan doğruya, Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sadır olan sahih bir hadis yoktur. O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ashabı zamanında da buna dair bir haber de varid olmamıştır. Ancak, daha sonra "tabiun" döneminde bunun hakkında sözler söylenmeye başlandı.

> "Mesela Şam fakihlerinden olan Halid İbn Mi'dan, Mekhul ve Lukman İbn Amir gibi âlimlerin, Şa'ban'ın on beşinci gecesini saygıyla andıkları ve bu gecenin ihya edilmesine önem verdikleri söylenir. Buna rağmen, onların zamanında bile bu gecenin namazı hakkında geniş tartışmalar olmuştur. Özellikle Hicaz âlimlerinin çoğu bunu reddetmişlerdir ki Atâ, İbn Ebî Mulekye bunlardandır. Bunu Adurrahman İbn Eslem, Medine fakihlerinden nakletmiştir. Aynı zamanda bu, Malik ve arkadaşlarının sözüdür ki onların hepsi buna bid'at demişlerdir. Şam âlimleri arasında bu gecenin ibadet ile ihyasından yana olanlar olduğu gibi, bu gecenin herhangi bir ibadetle geçirilmesini kabul etmeyenler de vardı. Buna inananlar o gecenin ihya edilmesini 'müstehab' görenlerdi. Hatta camilerde cemaatle ihya edilmesinde hiçbir beis görmüyorlardı. İshak İbn Rahaveyh, Halid İbn Mi'dan, Lukman İbn Amir ve diğerleri bu ge-

ce en güzel elbiselerini giyerler, güzel koku sürünürler ve gözlerine sürme çekip o gece mescidde kıyam ederlerdi. İshak İbn Rahaveyhi de buna muvafakat etmiş ve bu gece cemaat halinde mescidlerde kıyam etmenin bid'at olmadığını söylemiştir. Bu sözü ondan Harb el-Kirmani *Mesail*'inde zikretmiştir. İkinci görüşe gelince: Bu görüşün sahiplerine göre; bu gecede mescidlerde bir araya gelmek, kıssaları okumak ve dua etmek mekruhtur. Bu gecede kişinin kendi nefsince namaz kılması mekruh değildir. Bu söz Şam ehlinin imamı, fakihi ve âlimi olan el-Evzaî'nin sözüdür. Bu, Allah bilir ki doğruya en yakın olan görüştür." [263]

"Rivayet edildiğine göre Ömer İbn Abdilaziz (rh.a) Basra'daki valisine şöyle yazdı:

'Yılın dört gecesini ihya etmekten gafil olma. Çünkü Allah o gecelerde rahmetini kullarının üzerine boşaltır: Receb'in ilk gecesi, Şa'ban Ayı'nın on beşinci gecesi, Ramazan bayramı gecesi ve Kurban Bayramı gecesi.'

Bu haberin sıhhatinde tartışma vardır.

İmam eş-Şafiî (rh.a) dedi ki:

'Bize ulaştığına göre beş gecede dua etmek müstehabtır: Cuma gecesi, iki bayram gecesi, Receb'in evveli, Şa'ban'ın yarısı gecesi. Sonra şöyle dedi: Bu geceler hakkında söylediğim şeyi ben müstehab görüyorum.'

İmam Ahmed İbn Hanbel de Şa'ban'ın yarısı gecesi hakkında bir şey dediği bilinmez. Bu gecenin kıyamının müstehab olduğu hakkında ondan gelen iki rivayete gelince bundan şu sonuca ulaşırız: Bayram gecesini ihya etmenin bir rivayette cemaatle kılmanın müstehab olmadığını söylemiştir. Çünkü bu, Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabından rivayet edilmemiştir. Bir rivayette de Abdurrahman İbn Yezid İbnu'l-Esved ki -tabiindendir- onun işlemesinden ötürü müstehab gördüğü söylenmiştir. Hakeza Şa'ban'ın yarısı gecesi kıyam etmek hakkında ne Nebi'den *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ne de onun ashabından bu gecenin kıyamı ile alakalı bir şey sabit olmuştur. Bu gecenin kıyamı ile ilgili Şam ehlinin fakihlerinden olan tabiundan bazılarından rivayetler gelmiştir.

---

263 İbn Receb el-Hanbelî, *Letâifu'l-Meârif Fîmâ Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: s.263

Ka'b'dan rivayet olunmuştur ki Allahu Teâlâ Şa'ban'ın yarısı gecesi Cibril'i (as) cennette süslenmesi için gönderir ve der ki: Allahu Teâlâ bu gecede gökyüzünün yıldızları kadar kulunu bağışladı. Dünyanın günleri ve geceleri, ağaçların yaprakları, dağların ağırlığı kumlar sayısınca kulunu bağışlar.

Said İbn Mansur'dan rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir: Bize Ebu Ma'şer Ebu Hâzim'den, o da Muhammed İbn Kays'dan, o da A'ta İbn Yesar'dan şöyle dediğini nakletmiştir: Kadir gecesinden sonra Şa'ban'ın yarısı gecesi kadar faziletli bir gece yoktur. Allahu Teala o gece dünya semasına iner, kullarının müşrik olanı veya husumetle küskün olanı ve sıla-ı rahmini kesen hariç bütün kullarını bağışlar..." [264]

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) bu görüşleri naklettikten sonra mü'min kimsenin bu geceyi dua, ibadet ve tevbe ile geçirmesinin hayırlı olacağını söyler. [265]

İbn Receb'in (rh.a) bu gecelerin özel bir ibadetle ihya edilmesine dair büyük İmamlardan herhangi sahih bir hadisin ve sahabe amelinin bulunmamasına rağmen, tabiundan bazı âlimlerden gelen rivayetlere ve amellere dayanarak bu gecelerin dua, istiğfar ve tevbeyle ihya edilmesini söylemesi, meseleleri tanımasına rağmen çelişkili davranmaktır. Mademki Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve ashabından, bu geceleri özel bir ibadet ve dua ile ihya etme rivayet edilmemektedir, o halde insanları bu gecelerde diğer günlerdekinden daha ziyade bir ibadete teşvik etmek -velev ki bu konuda zayıf ve uydurma hadislerin varid oluşuna dikkat çekilse bile- bu hadislerin çok yaygın olduğu ortamlarda insanların bu uydurma hadislerle daha da uzun süre amel etmelerine yardımcı olacaktır. Çünkü insanlar Allah'ın ve Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) koyduğuyla yetinmeyip amelin daha ziyadesini işlemek adına ibadetlerde uydurma hadislerle amel edeceklerdir. Aslında bu sözler zaman içinde zararı görülmüş olan sözlerdir. Bu geceleri uydurma hadislerle bayram haline getirenlerin birçoğu da İbn Receb'in fetvalarından haberi olmadan ve uydurma hadislere olan itibarlarından dolayı bu geceleri ihya etmeye kalmaktadır. Yoksa İbn Receb ve emsali âlimlerin fetvalarıyla değil.

---

264 İbn Receb el-Hanbelî, *Letâifu'l-Meârif Fîmâ Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: 152-154 (Daru İbn Hazm 1. bsk. 1414/1993)

265 İbn Receb el-Hanbelî, a.g.e. s.265

İbn Vaddah (rh.a) *en-Nehyu Ani'l-Bida'* adlı eserinde Şa'ban'ın on beşinci günü hakkında şöyle der:

"Bize Harun İbn Said, onlara da İbn Vehb, onlara da Abdurrahman İbn Zeyd İbn Eslem söylemiştir:

Ben Meşayihten (âlimler) ve fakihlerimizden Şa'ban'ın on beşinci gününe iltifat eden kimse görmedim. Onlardan hiçbirisinin Mekhul'un hadisinden söz ettiğini görmediğim gibi, onun faziletinden söz eden de yoktu. İbn Zeyd; 'Fakihler böyle bir şey yapmazlardı' diyor." [266]

İbn Kesir (rh.a) *Tefsir*'inde şöyle diyor:

"Kim Duhan suresindeki mübarek gecenin Şa'ban'ın on beşinci gecesi olduğunu söylerse hata yapmıştır. İkrime'den bu konuda rivayet edilen şey de yararsızdır. Kur'an nassıyla sabittir ki, Kur'an Ramazan'da inmiştir. Abdullah İbn Salih'in Akil'den, onun da ez-Zuhrî'den, ona da Osman İbn Muhammed İbnû'l-Muğire, İbnû'l-Ehves'in haber verdiği hadiste, Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle der:

Eceller Şa'ban'dan Şa'ban'a biçilir. Öyle ki insan nikâhlanır, bir de bakar çocuğu olur ve adı ölüler arasında yazılır." [267]

"Bu hadis 'mürsel'dir. Bununla -sahih- naslara karşı çıkılmaz." [268]

İmam el-Kurtubi, (rh.a) *el-Camiu Li Ahkami'l-Kur'an*'da:

"Şa'ban'ın on beşinci gecesi hakkında ne fazileti, ne de ecellerin o gün yazıldığına dair kendisine güvenilecek bir tek hadis yoktur" der. [269]

Ayrıca, bu gecenin faziletine delâlet eden sahih bir hadisin olmadığını ve ecellerin o gece yazıldığına dair hadislere de iltifat edilemeyeceğini söyler.

---

[266] Hammad İbn Muhammed el-Ensarî, *İs'afu'l-Hillan Bima Verede fî Leyleti'n-Nisfi Min Şa'ban*: s.18

[267] İbn Kesir, *Tefsirû'l-Kur'ani'l-Azim*: c.4, s.127

[268] İbn Kesir, a.g.e. c.4, s.127 (Zehran Thk: c.4, s.210) ed-Dubeysî, *Leyletu'n-Nısfı Min Şa'ban*: s.132. "İsnadındaki Osman İbn Muhammed İbnû'l-Muğıre İbnû'l-Ahnes 'sika' bir ravidir. Rivayetleri arasında münker hadisler vardır. Rivayetlerinin çoğu tabiun tabakasındandır. Kendisinin naklettiği hadis mu'daldir." İbn Cerir et-Taberî, *Tefsir*: c.25/109 Adem İbn İyas yoluyla. el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.7/422, Said İbn Süleyman yoluyla.

[269] el-Kurtubî, *el-Camiu Li Ahkami'l-Kur'an*: c.16, s.128

İbn Cureyc'in ve Ata'nın (r.anhuma) İbn Abbas'tan (ra) rivayet ettiklerine göre:

"O (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Receb ayını tamamen oruçlu geçirmeyi yasaklardı ki 'bayram' [ıyd] edinilmesin."

Bu, sahih bir senedle sabittir.[270]

Şa'ban'ın on beşinci gecesi hakkında es-Suyutî de (rh.a) şunları söyler:

"Şa'ban'ın on beşinci gecesi hakkında ise, faziletine dair hadisler vardır. O geceyi ibadetle ihya etmek müstehabtır. Ancak cemaatle değil, ferd ferd olarak kılmak gerekir. Bu geceyi ve Reğaib gecesini her yıl anılan birer gece haline getirmek çirkin bir bid'attır. Özel olarak bu gece ihtiyaçtan fazla olarak masraf yapmak, yakıt yakmak şeriata uygun değildir."[271]

Yusuf el-Kardavî, Şa'ban'ın on beşinci gecesi hakkında rivayet edilen hadislerin hiçbirisinin sahihlik derecesine ulaşmadığını söyler. Bu konuda bazı hadislerin bulunduğunu ve bazı âlimlerin bu hadisleri "hasen" kabul ettikleri gibi, diğer âlimler bunu kabul etmemişlerdir. Dediler ki: Şa'ban'ın on beşinci gecesi hakkında hiçbir sahih hadis yoktur. Biz bu hadislere, "hasen" desek bile, varid olan hadislerde en çok O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dua edip Allah Azze ve Celle'ye istiğfar ettiğidir. Ama "belirli" bir dua sığası da aynıyla varid olmamıştır. Ülkede bazı insanların okudukları ve bastırıp dağıttıkları duaya gelince bunun aslı yoktur. Bu dua şöyledir:

"Allah'ım! Beni, katında Ummu'l-Kitap'ta bedbaht veya mahzun veya kovulmuş ya da rızkımı az yazmışsan, Allah'ım! Fazlınla şekavetimi, mahrumluğumu, kovulmuşluğumu, rızkımı azaltmanı katındaki Ummu'l-Kitap'tan sil, beni mutlu ve hayırların hepsinde başarılı kıl. Senin Rasul'ün ve Nebi'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem*) indirdiğin Kitap'ta söylediğin sözün haktır. Allah dilediğini siler ve dilediğini de sabit kılar. O'nun katında kitapların anası (aslı) vardır."[272]

---

[270] İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fi Şehri Receb*: s.70, Abdurrezzak, *el-Musannef*: c.4/292

[271] es-Suyutî, *el-Emru Bi'l-İttibai Ve'n-Nehyu Ani'l-İbtida*: s.79

[272] Prof. Dr. Yusuf el-Kardavî, *Fetava Muasıra*: s.379

el-Kardavî'nin de açıkladığı gibi, bu dua tenakuzlarla dolu bir cehalet örneğidir. Eğer Allah bir şeyi katında yazmışsa, onu değiştirmek istemenin hiçbir şer'î yanı yoktur. el-Kardavî Beraat Gecesi hakkında sorulan bir fetvaya şöyle cevap verir:

"Receb'in on beşinci gecesinin faziletleri hakkında bazı hadisler gelmiştir. Örnek olarak, Allah'ın kullarına (rahmetiyle) tecelli ettiğini, onların duasını kabul ettiğini, ancak asilerin bundan müstesna olduğu vb... Bazı âlimler bu hadisi 'hasen' kabul etmiş, diğerleri ise buna 'zayıftır' demişler. Hatta Kâdi Ebu Bekr İbnû'l-Arabî diyor ki:

'Şa'ban'ın on beşinci gecesi hakkında sahih hiçbir hadis yoktur. Bize bu konuda Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bazı hadislerin geldiği sabit olsa bile, ne sahabeden ve ne de asırların en hayırlısı ilk asırlarda yaşamış olanlardan, bu gece mescidlerde toplanıp bu geceyi bugün Müslümanların birçok beldesinde insanların bu gecelerde belirli namazlar kılıp belirli dualar okuyarak kutladıkları hakkında herhangi bir şey bilmiyoruz.'

Bazı beldelerde insanlar, akşam namazlarından sonra Yasin suresini okuyorlar, ondan sonra uzun ömür niyetiyle iki rek'at; insanlara muhtaç olmamak için iki rekât daha namaz kıldıktan sonra seleften hiç kimseden gelmeyen duaları okumaya başlarlar. Bu uzun bir duadır." [273]

İbn Kayyim el-Cevziyye (rh.a) ise, Şa'ban Ayı'nın on beşinci gecesi kılınan namazla ilgili olarak şunları söyler:

"Uydurulmuş olan hadisler arasında, Şa'ban'ın on beşinci gecesinin namazı zikredilebilir. (...) Sonra şöyle dedi:

İşin acaib yanı, Sünnet'i tanıyıp ilmin kokusunu hissetmiş olanların bu hezeyanlara aldanıp bu namazı kılmalarıdır. Bu namaz, İslâm'da ilk kez dört yüz (M.1010) hicrî yılından [*] sonra uydurulmuş ve Beytu'l-Makdis'de ortaya çıkmıştır." [274]

---

273 Prof. Dr. Yusuf el-Kardavî, *Fetava Muasıra*: s.384

[*] Bu namazın daha önceleri Mekke'de 100 rek'at olarak kılındığına dair gelen haberlerin hiç birisine itibar edilmez, velev ki böyle haberler doğru ve muttasıl olan bir senedle gelmiş olsa bile. Aslı Sünnet'te olmayan bir namazla amel etmek, bizzat bid'atın kendisiyle amel etmekten başka bir şey değildir.

274 İbn Kayyim el-Cevziyye, *el-Menaru'l-Munif*: s.98, 99

Ahmed İbn Yahya İbn İbnü'l-Murteda, *el-Bahrüz-Zehhar el-Camiu Li Mezahibi Ulemai Emsar* adlı kitabında:

"Şa'ban'ın on beşinci gecesinde kılınan namazdan söz ederken, onu Şa'ban'ın sünnetlerinden olarak adlandırıyor...

İbnü'l-Murteda'nın 'Şa'ban Suneni' diye sözünü ettiği namazlar, Receb'in ilk Cuması'nın gecesi kılınan, 'Reğaib Namazı' ile Şa'ban'ın on beşinci Gecesi kılınan 'Beraat Namazları'dır." [275]

Kâdı el-Cirafî, *el-Bahru'z-Zehhar* talikinde Receb namazlarından (reğaib) söz ettikten sonra, bunların hiçbirisinin sahih olmadığını ve bu konuda sahih ve muteber bir hadis veya sünnet olmadığını İbnü'l-Esîr'in *Camiu'l-Usûl* adlı kitabından nakilde bulunduktan sonra şöyle der:

"Bütün hadis hafızları, es-Salât eş-Şa'baniyye ve Salatu'r-Reğaib hakkında Nebi'den *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sahih hiçbir hadisin gelmediğinde ittifak etmişlerdir. Şa'ban'ın on beşinci gecesi namazı ile Reğaib namazı hakkında varid olan hadisler mevzudur. Bu namazları sünnet zannederek kılmak bid'attir. Yoksa namaz en hayırlı olan bir ameldir. Bu iki namazı Hafız el-Munzirî *et-Terğibu ve't-Terhib*'de Nebi'den *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet edilmiş olan hadislerin çoğuna muttali olmasına ve zayıf hadisler hakkında uyarıda bulunmasına rağmen, bunu zikretmedi. İbnü'l-Cezerî, *Uddetu'l-Hısn el-Hasîn*'de aynen şunu söyler: Receb ayının ilk Perşembe gecesi kılınan Reğaib namazına ve Şa'ban'ın on beşinci gecesi kılınan namaza gelince, bu iki namaz asla sahih değildir. Ramazan ayındaki 'kadr namazı' ise, senedi uydurma ve bâtıl olan bir hadistir." [276]

el-Gazalî, *İhyau'l-Ulum*'da Reğaib Namazından söz eder. Bu namazın kılınış şekli şöyledir:

"Bu, Receb ayının ilk Perşembe gecesi, akşam ile yatsı arasında kılınan on iki rekâtlık bir namazdır. Her iki rekât arasında selam verilir. Her rekâtta, bir kez Fatiha ve üç kez Kadr suresi ile on iki kez İhlâs suresi okunur. [Bu namaz kılan kimse] namazından çıkınca Nebi'ye *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yetmiş kez salât ve selam getirerek şöyle der: 'Allah'ım! Ümmi olan Nebi'nin âline salâtta bulun! Der

---

275 İbnü'l-Murteda, *el-Bahrü'z-Zehhâr*: c.2, s.33, 34

276 İbnü'l-Murteda, a.g.e. c.2, s.34 (Kadî Abdullah İbn Abdılkerim el-Cirafî'nin talikleri s.34)

ve sonra secdeye giderek yetmiş kez; *'subbuhun kuddûsun rabbu'l-melâiketi ve'r-rûh'* der. Sonra başını secdeden kaldırır ve [yine] yetmiş kez, *'rabbi iğfir verham ve tecavez ammâ ta'lemu inneke ente el-eazzu'l-ekrem'* (Rabbim bağışla ve merhamet et ve benim bildiğim tüm günahlarımı bağışla, sen en aziz ve en yüce olansın) dedikten sonra bir secdede daha bulunur ve bu secdede de ilk secdede dediği gibi söyler. Sonra secdesinde [Allah'tan] hacetinin giderilmesini ister." [277]

Ebu'l-Ferec İbnû'l-Cevzî, bu hadisin "uydurma" olduğunu söylerken şöyle demiştir:

"Bu hadisi uyduran gerçekten çirkin bir bid'at ortaya koymuştur. Bu namazı kılmaya ihtiyaç duyan ola ki çok sıcak bir günde oruç tutmak zorunda kalır, oruç tutunca da akşama kadar yemek yiyemez ve böylece akşam namazını kılar kılmaz bu namazı kılmak zorunda kalır. Bu uzun tesbihat ve uzun secdelerde gayet derecede eziyet görür." [278]

İbn Teymiyye ise bu gecenin faziletli bir gece olduğuna dair bu konuda merfu haberlerin olduğunu haber verir. O güne mahsus olarak tutulacak olan oruca gelince, bunun hakkında sahih bir haber yoktur, der. [279]

Aliyyu'l-Kârî "Reğaib Namazı" hakkında şunları söyler:

"Reğaib Namazına gelince, bu, Receb ayının ilk Cuma gecesi on iki rekât olarak ve altı selam ile kılınan bir namazdır. Her rekâtta Fatiha'dan sonra üç kez 'kadr' ve on iki kez 'ihlâs' suresi okunur. Namazdan sonra Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yetmiş kez salât ve selam getirilir ve sonra istenildiği kadar dua edilir. Bu hadisin senedindeki ravilerin hepsi mechuldür, âlimlerden bir cemaat bu hadisin uydurma olduğunu açıklamışlardır." [280]

---

277 el-Gazalî, *İhyau Ulumi'd-Dîn*: c.3, s.703 (Kitabu Esrari Salat el-Kısmu's-Salis) (ez-Zebîdî, *İthafu's-Sadeti el-Muttekîn* içinde)

278 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.436 (1008)

279 İbn Teymiyye, *İktidau's-Sırati'l-Mustakîm*: c.2, s.226-228

280 Aliyyu'l-Kârî, *el-Edebu fî Receb*: s.36

B) ŞA'BAN AYI'NIN FAZİLETİ ÜZERİNE RİVAYET EDİLEN HADİSLER

1. Âişe'den (r.anha) Rivayet Edilen Hadis:

"Şa'ban benim ayımdır. Ramazan Allah'ın ayıdır. Şa'ban temizleyicidir. Ramazan günahları örtücüdür."

Bu hadisi ed-Deylemî Abdurrahman İbn Ali İbn Muhammed İbn Ömer eş-Şeybanî'den "merfu" olarak rivayet eder. [281]

2. Enes İbn Malik'ten (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Allah'ın Rasulü'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem*) soruldu: Ramazan'dan sonra en faziletli oruç hangisidir? Dedi ki: Şa'ban, Ramazan'ı yüceltmek için. Denildi ki: Hangi sadaka daha faziletlidir? Dedi ki: Ramazan'da verilen bir sadaka." [282]

3. Âişe'den (r.anha) Rivayet Edilen Hadis:

"Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Şa'ban'ın tamamında oruç tutardı. Dedi ki: Allah'ın Rasulü'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem*); ey Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*)! Oruç tutmam için en çok sevdiğin ay Şa'ban(mı)dır, diye sordum. Dedi ki: Allah, o ayda ölmüş olan her nefse, o senenin hesabını yazar. Ben oruçluyken ecelimin gelmesini istiyorum." [283]

4. Enes İbn Malik'ten (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Allah'ın Rasulü'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem*) orucun faziletlisinden soruldu, dedi ki: Şa'ban orucu Ramazan'ı yüceltmek için." [284]

---

281 İbn Ömer eş-Şeybanî, *Temyizu't-Tayyibi Mine'l-Habis*: s.93, el-Aclunî, *Keşfu'l-Hafa ve Muzilû'l-İlbasi Amma İştehere Mine'l-Ehadisi Alâ Elsineti'n-Nas*: c.2/1551

282 et-Tirmizî, *es-Sunen*: 663, "bu hadis hasen garibdir" der.

283 el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.2/1514 isnadı "hasen"dir. İsnadında Suveyd İbn Said ve Sarif İbn Deffa' vardır. İbn Receb el-Hanbelî, *Letâifu'l-Mearif Fîmâ Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: s.234

284 İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2, s.914, et-Tirmizî, *es-Sunen*: c.2, s.23, el-Beğavî, *Şerhu's-Sunne*: c.6, s.329

İbnû'l-Cevzî bu hadisin sahih olmadığını söyler. Yahya İbn Main hadisin senedindeki Sadaka İbn Musa hiçbir şey değildir der. İbn Hibban hadis ilminin onun sanatından olmadığını zikreder. Haberleri rivayet ettiği zaman kalb ederdi. [285]

et-Tirmizî, bu hadise "garib"tir der. Ancak Müslim'de [286] ve et-Tirmizî'nin *Sunen*'inde [287] buna muarız hadisler vardır.

"Ramazan'dan sonra en faziletli oruç, Allah'ın ayı olan Muharrem'de tutulan oruçtur." Bu hadis haram aylarda orucun tutulmasının "istihbabı"na delâlet eder.

5. Âişe'den (r.anha) Rivayet Edilen Hadis:

"Bir gün Ezher İbn Said'in annesi Âişe'nin (r.anha) yanına girer ve ona Receb orucunu tuttuğunu söyler. Âişe de ona: Şa'ban orucunu tut, çünkü onda fazilet vardır. Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Receb orucunu tutanlar hatırlatıldı. O da; onlar Şa'ban orucunu ne yapıyorlar, dedi." [288]

İbn Hacer, *Tebyin*'de Abdurrezzak'ın *el-Musannef*'te [289] bunu rivayet ettiğini söyler. Bu hadisin isnadı zayıftır.

Abdurrezzak bu hadisi Davud İbn Kays'dan ve Zeyd İbn Eslem'den şu lafızla rivayet eder:

"Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Receb orucunu tutan kimseler hatırlatıldı. O da; peki onların Şa'ban orucuyla araları nasıl dedi. Zeyd derdi ki: Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Ramazan'dan sonra en çok tuttuğu oruç Şa'ban orucudur." [290]

6. Âişe'den (r.anha) Rivayet Edilen Hadis:

"Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* öyle oruç tutuyordu ki, biz onu hiç iftar etmeyecek sanırdık. Öyle de iftar ederdi ki, biz onu bir daha hiç oruç tutmayacak sanırdık. Ben, Allah'ın Rasulü'nün *(sal-*

---

285 İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2, s.66

286 Müslim, *Sahih*: c.1/368

287 et-Tirmizî, *es-Sunen*: c.2/53

288 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.76, 77

289 Abdurrezzak es-San'anî, *el-Musannef*: c.4/292

290 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.77. Bu hadisin ricali güvenilirdir. Ancak hadis mürseldir. (Bkz. Abdurrezzak es-San'anî, *el-Musannef*: c.4/292)

lallahu aleyhi ve sellem) Ramazan hariç, hiçbir ayın orucunu tamamladığını görmedim ve Şa'ban'dan da oruç tuttuğu kadar başka bir ayda tutmazdı." [291]

el-Beyhakî (rh.a) diyor ki:

"el-Ka'nebî'nin hadisinin lafzını Buharî ve Müslim, Malik'in hadisinden rivayet etmişlerdir. Bunu İbn Ebi Lebid, Ebu Seleme'den rivayet edip şöyle dedi: Âişe'ye (r.anha) Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* orucu hakkında sordum. O da dedi ki: 'O *(sallallahu aleyhi ve sellem)* *öyle oruç tutuyordu ki, biz artık O* *(sallallahu aleyhi ve sellem)* *hep oruç tutacak derdik. Ve öyle de iftar ederdi ki, biz O'nu* *(sallallahu aleyhi ve sellem)* *artık hiç oruç tutmayacak zannederdik. Ben O'nun* *(sallallahu aleyhi ve sellem)* *Şa'ban'dan başka bir aydan oruç tuttuğunu görmedim. O* *(sallallahu aleyhi ve sellem)* *Şa'ban'ın azı hariç hepsini oruçla geçirirdi*' lafzıyla." [292]

7. Âişe (r.anha) diyor ki:

"Allah'ın Nebisi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Şa'ban'dan daha çok oruç tuttuğu bir başka ay yoktu. O, Şa'ban'ın tamamını tutardı ve şöyle derdi: Amelden gücünüzün yettiğini yapın. Siz bıkmadıkça, Allah bıkmaz.

Nebi'ye *(sallallahu aleyhi ve sellem)* en sevgili namaz sürekli kılınandı. Velev ki az da olsa. Bir namaz kıldığında onu devamlı kılardı." [293]

8. Ahmed İbn Hanbel'in (rh.a) Rivayetinde Şu Ziyade Vardır:

Âişe (r.anha) rivayet ediyor:

"Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* birbiri ardından oruç tutardı. Öyle ki hiç iftar etmeyecek denilirdi. Öyle de iftarlı olurdu ki,

---

291 Buharî, *Sahih*; (1969) Kitabu's-Savm: 782, *Fethu'l-Barî*: c.4/213, Müslim, *Sahih*; (1156) Kitabu's-Savm: 1156, el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.2/1515, en-Nesâî, *es-Sunen*: c.4/200 isnadı "sahih"tir. Yine et-Tirmizî (736) ve Ebu Davud'un (2336) Âişe'den (r.anha) yaptıkları rivayetlerde; "Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Şa'ban'dan çok az olmak üzere oruç tuttuğu vardır. Hatta en-Nesâî'de (c./400) tamamına yakınını tuttuğu söylenir." Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.6/107, 153, 242 (Ebu Nadr'dan). el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3816. (Bkz. Buharî, *Sahih*: 1970)

292 Buharî, *Sahih*: 1970, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3816 ve 3817 (daha kısa bir metinle)

293 Buharî, *Sahih*: 1970, Müslim, *Sahih*: 782

hiç oruç tutmayacak zannederdik. Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Ramazan'dan başka hiçbir ayın orucunu tamamıyla tutmadı. Ben onu Şa'ban ayından daha çok nafile oruç tuttuğu bir başka ay daha görmedim." [294]

9. Usame İbn Zeyd'den (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Ben O'na, ey Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*! Öyle oruç tutuyorsun ki, neredeyse hiç iftar etmeyecekmişsin gibi geliyor. Öyle de iftar ediyorsun ki, iki gün olmasa hiç oruç tutmayacakmışsın gibi geliyor. Ancak o iki gün gelince hep tutuyorsun. Pazartesi ve Perşembe dedim. Dedi ki: Bu iki gün amellerin âlemlerin Rabbine arzedildiği günlerdir, ben de amelimin oruçlu iken Allah'a yüceltilmesini seviyorum." [295]

10. Usame İbn Zeyd'den (ra):

en-Nesâî'nin rivayet ettiği bir hadiste Zeyd diyor ki:

"Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ey Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*! Senin haram aylar içinde Şa'ban ayında tuttuğun kadar oruç tuttuğunu görmedik, deyince O *(sallallahu aleyhi ve sellem)*, bu, Receb'le Ramazan arasında olup da insanların çoğunun kendisinden gafil oldukları bir aydır diye cevap verdi." [296]

el-Beyhakî (rh.a) *Şuabû'l-İman*'da bu hadisi şu lafızlarla rivayet eder:

"Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ey Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*! Seni öyle bir ayda oruç tutuyor görüyorum ki, onun dışında herhangi bir ayda öyle oruç tuttuğunu görmüyorum. Dedi ki: Hangi ay? [Şa'ban dedim.] Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki: Şa'ban, Receb ve Ramazan arasındadır. İnsanların çoğu ondan gafildirler. O ayda kulların amelleri yükseltilir. Ben de amelimin ancak oruçlu iken yükseltilmesini istiyorum. [Dedim ki]:

---

294 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.10/26112, c.1/2151 (İbn Abbas'tan)

295 el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.2/1515

296 en-Nesâî, *es-Sunen*: c.4/201, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.5/201, Ebu Davud, *es-Sunen*: 2076, el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.2/1511, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3820, İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif fîmâ Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: s.247

Senin Pazartesi ve Perşembe günlerini hiç bırakmadan oruç tuttuğunu görüyorum. Dedi ki: Kulların amelleri bu günlerde yükseltilir. Ben de amelimin ancak ben oruçlu iken yükseltilmesini istiyorum."[297]

el-Beyhâkî (rh.a) devamla şöyle diyor:

"Abdulhalik'in hadisinin lafzını Ebu'l-Ğusun Sabit İbn Kays el-Ğifarî teferrüd ile rivayet etmiştir. Bu hadisi yine ondan İbn Ebi Uveys Ebu Said el-Makburî'den, o da Usame İbn Zeyd'den rivayet eder. Dedi ki:

Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* peş peşe günlerde oruç tutuyordu. Neredeyse hiç orucunu açmıyordu. Öyle de iftar ederdi ki peş peşe günlerde sanki hiç tutmayacak gibi olurdu. Dedi ki: Her hafta iki gün oruç tutardı, neredeyse onları hiç bırakmazdı. Onlar tuttuğu oruç günlerinden olsa da olmasa da o iki günü tutardı. Aylar içinde en çok tuttuğu ay Şa'ban idi. O'na dedim ki: Ey Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*! Seni her hafta iki gün oruç tuttuğunu görüyorum. Velev ki bu senin orucundan olsa da olmasa da. Bana dedi ki: Hangi iki gün? Pazartesi ve Perşembe dedim. Dedi ki: O iki günde kulların amelleri âlemlerin Rabbi olan Allah'a arz edilir. Ben amelimin oruçlu iken arz edilmesini istiyorum. Dedim ki: Seni Şa'ban'da diğer aylarda oruç tuttuğundan daha çok oruç tuttuğunu görüyorum. Dedi ki: İşte bu ay insanların kendisinden gafil oldukları bir aydır. O ay Receb ile Ramazan arasındadır ve onda ameller âlemlerin Rabbine yükseltilir ve ben oruçlu iken amelimin yükseltilmesini seviyorum." [298]

İbn Hacer el Askalanî (rh.a) bunun açıklaması için şöyle diyor:

"Bu hadis de bize göstermektedir ki: Receb, Ramazan'a benzemektedir. İnsanlar bu ayda -tıpkı- Ramazan ayında ibadetle meşgul oldukları gibi, bu ayda da ibadetle meşgul olurlar. Bunu Şa'ban'da ihmal ederler. Bunun için onda oruç tutuyordu." [299]

---

297 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3820, İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif fîmâ Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: s.246

298 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.5, s.201, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3820, İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif fîmâ Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: s.250

299 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.26

Senin Pazartesi ve Perşembe günlerini hiç bırakmadan oruç tuttuğunu görüyorum. Dedi ki: Kulların amelleri bu günlerde yükseltilir. Ben de amelimin ancak ben oruçlu iken yükseltilmesini istiyorum."[297]

el-Beyhâkî (rh.a) devamla şöyle diyor:

"Abdulhalik'in hadisinin lafzını Ebu'l-Ğusun Sabit İbn Kays el-Ğifarî teferrüd ile rivayet etmiştir. Bu hadisi yine ondan İbn Ebi Uveys Ebu Said el-Makburî'den, o da Usame İbn Zeyd'den rivayet eder. Dedi ki:

Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* peş peşe günlerde oruç tutuyordu. Neredeyse hiç orucunu açmıyordu. Öyle de iftar ederdi ki peş peşe günlerde sanki hiç tutmayacak gibi olurdu. Dedi ki: Her hafta iki gün oruç tutardı, neredeyse onları hiç bırakmazdı. Onlar tuttuğu oruç günlerinden olsa da olmasa da o iki günü tutardı. Aylar içinde en çok tuttuğu ay Şa'ban idi. O'na dedim ki: Ey Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*! Seni her hafta iki gün oruç tuttuğunu görüyorum. Velev ki bu senin orucundan olsa da olmasa da. Bana dedi ki: Hangi iki gün? Pazartesi ve Perşembe dedim. Dedi ki: O iki günde kulların amelleri âlemlerin Rabbi olan Allah'a arz edilir. Ben amelimin oruçlu iken arz edilmesini istiyorum. Dedim ki: Seni Şa'ban'da diğer aylarda oruç tuttuğundan daha çok oruç tuttuğunu görüyorum. Dedi ki: İşte bu ay insanların kendisinden gafil oldukları bir aydır. O ay Receb ile Ramazan arasındadır ve onda ameller âlemlerin Rabbine yükseltilir ve ben oruçlu iken amelimin yükseltilmesini seviyorum." [298]

İbn Hacer el Askalanî (rh.a) bunun açıklaması için şöyle diyor:

"Bu hadis de bize göstermektedir ki: Receb, Ramazan'a benzemektedir. İnsanlar bu ayda -tıpkı- Ramazan ayında ibadetle meşgul oldukları gibi, bu ayda da ibadetle meşgul olurlar. Bunu Şa'ban'da ihmal ederler. Bunun için onda oruç tutuyordu." [299]

---

297 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3820, İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif fîmâ Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: s.246

298 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.5, s.201, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3820, İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif fîmâ Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: s.250

299 İbn Hacer el-Askalanî, *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede fî Şehri Receb*: s.26

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) diyor ki:

"Büyük değeri olan bu iki ay yaklaştığında yani haram ay ve Ramazan, insanlar bu aydan gafil kalıyorlar. Böylece bu ay unutulmuş olur. İnsanların çoğu Receb'in orucunu haram aylardan olduğu için, Şa'ban'ın orucundan daha faziletli olduğunu sanırlar. Aslında böyle değildir." [300]

11. Abdullah İbn Amr (ra) Rivayet Ediyor. Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Şöyle Dedi:

"Allah, Şa'ban'ın yarısının gecesi kullarına bakar. Kalbinde kin olanla bir nefsi öldürenden başka herkesi bağışlar." [301]

12. Ali İbn Ebi Talib'den (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Şa'ban ayının yarısının gecesi olunca, gece namaz kılın ve gündüz de oruç tutun. Çünkü Allah, o gece ğurub (gün batımında) vakti dünya semasına iner." [302]

13. Ubeyy İbn Ka'b'dan (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Şa'ban'ın yarısının gecesinde Cibril bana geldi ve dedi ki: Ey Muhammed! Kalk, bu gece namaz kıl. Başını ve ellerini göğe çevir. De-

---

300 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif fîmâ Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: s.251

301 el-Heysemî, *Mecmau'z-Zevaid*: c.8, s.65, bu hadisin isnadı zayıftır. Senedinde İbn Lehiya vardır. el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.2/1519, c.3/4080. Abdurrezzak, *el-Musannef*: 7927. Bu hadisin isnadı çok "zayıftır." Bunun da iki illeti vardır. Birincisi el-Beylamanî, ikincisi el-Beylamanî ve babasının zayıflığıdır. el-Beylamanî, Muhammed İbn Abdurrahman İbnû'l-Beylamanî'dir. Yahya İbn Main onun için; "O hiçbir şeydir" der. Buharî, Ebu Hatim ve en-Nesâî, onun hadislerinin "münker" hadis olduğunu söylemişlerdir. İbn Hibban, onun babasından yüz civarında uydurma hadis rivayet ettiğini söyler.
İbnû'd-Dubeysî Ebu Abdillah Muhammed İbn Ebi'l-Meani Said İbn Yahya İbn Haccac, *Zikri Ehadise Ruviyet Ani'n-Nebiyyi fî Zikri Leyleti'n-Nısfı Min Şa'bane ve Fadliha*: s.116. İsnadı münkerdir.

302 İbn Balaban ek-Makdisî: (No: 38) der ki: "Aynı hadisi hem İbn Asakir ve hem de Ebu Osman Muhammed İbn Ahmed el-Esbehanî rivayet etmişlerdir. Bunu, Ubeyy İbn Ka'b'dan başka kimse rivayet etmemiştir. Senedinde Muhammed İbn Hazinî vardır, 'mechul'dür bilinmez." (Bkz. İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.l, s.126)

di ki: Ey Cibril! Bu gece nedir? Cibril; Şa'ban'ın yarısının gecesidir. O gece semaların kapıları, rahmet kapıları ve mağfiret içinde üç yüz kapı açılır. O gece Allah'a ortak koşan, muşahin (kinci) veya kâhin, sihirbaz, çok şarap içen yahut zinada ısrar eden hariç, herkes bağışlanır. Onlar, tevbe edinceye kadar bağışlanmazlar. Onların tevbe etmeleri için rahmet kapıları açık bırakılır. Ey Cibril dedi; eğer Şa'ban'ın yarısı geçinceye kadar tevbe etmezlerse? Dedi ki: Eğer son nefesine kadar öyle kalsa dahi o kapı açıktır. Tevbe etmesi beklenir. Sonra Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Baki Garked'e çıktı. Ağlayarak secdede şöyle demeye başladı; Senin cezandan Senin bağışlamana, Senin gazabından Senin rızana, Senden Sana sığınırım. Senin kendini övdüğün gibi bir övgüde ben Sana bulunamam." [303]

İbnû'l-Cevzî, Muhammed İbn Nasr el-Hasen İbn Ahmed el-Benna, Muhammed İbn Ahmed el-Hafız, Abdullah İbn Muhammed, Ebu Ya'la el-Mevsilî, Ebu Bekr İbn Şeybe, Yezid İbn Harun, Sadaka İbn Musa, Sabit'ten, o da Enes'den rivayet ediyor.

14. Enes İbn Malik'ten (ra):

"Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem*) en faziletli oruç hakkında soruldu. Ramazan ayını ta'zim için Şa'ban orucudur, dedi." [304]

15. Ummu Seleme'nin (r.anha) Rivayet Ettiği Hadis:

"Ben, Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Şa'ban ve Ramazandan başka, ardardına hiç oruç tuttuğunu görmedim." [305]

---

303 İbn Mâce, *es-Sunen*: 1388 bu hadis zayıftır. (*Haşiyetu's-Sindî*: s.117) Bu hadis Ebu Bekr Abdullah İbn Muhammed İbn Ebi Sebre'den rivayet edilir. (Babası Bedrî'dir.) Adı İbn Ebi Relim el-Amiri'dir. Buharî bu hadisi zayıf olarak tanıtır. Ahmed İbn Hanbel, Ebu Sebre'nin hadis uydurduğunu zikreder. İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*'da (2/131) onu yalancılardan sayar. Burhan el-Halebî, *el-Keşfu'l-Hasis Ammen Rumiye Bi Vadi'l-Hadis*'de (s.348 el yazma) onu hadis uyduranlardan zikreder. ez-Zehebî, *Siyeru A'lami'n-Nubela* (c.19/982)'da isnadındaki el-İsbahanî'nin "muttehem" olduğunu ve İbn Nasır'ın onun hakkında hadis uydurduğunu nakleder. Hammad el-Ensarî, *İsafu'l-Hıllan*: s.33

304 İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2, s.65, 66 (914)'de bu hadisin sahih olmadığını söyler. Yahya İbn Main, Sadaka İbn Musa hiçbir şeydir der. İbn Hibban; "O, hadis denen bir sanatı bilmezdi, haberleri rivayet ettiğinde altını üstüne getirirdi" der.

el-Beyhâkî'deki Ebu Seleme ve Ummu Seleme rivayetinde ise şöyle denir:

"Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) hiçbir zaman Ramazan ve Şa'ban hariç hiçbir ayın orucunu diğeriyle cemederek tutmadı." [306]

16. Enes İbn Malik'ten (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) oruç tutar hiç iftar etmezdi. Hatta öyle olurdu ki, kendi kendimize Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu yıl iftar etmeyecek derdik. Sonra öyle iftar ederdi ki, kendi kendimize bu yıl niyetinde hiç oruç tutmak yok derdik. O'na (sallallahu aleyhi ve sellem) en sevgili olan oruç, Şa'ban orucuydu." [307]

C) BERAAT GECESİ HAKKINDA RİVAYET EDİLEN HADİSLERDEN BAZILARI

1. el-Ukaylî, Şa'ban'ın on beşinci gecesi Allah'ın dünya semasına nüzulünden söz eden hadisi; Muhammed İbn İsmail (el-Buharî) Said İbn Mansur, İbn Vehb, Amr İbnû'l-Haris, Abdulmelik İbn Abdilmelik, el-Mus'ab İbn Ebi Zi'b, el-Kasım İbn Muhammed, o da babasından veya amcasından (Abdurrahman İbn Ebi Bekr) dedesi ve Rasulullah'dan (sallallahu aleyhi ve sellem) rivayet ediyor:

"Allah Tebareke ve Teâlâ Şa'ban'ın yarısının gecesinde dünya semasına iner. Kalbinde şahna (kin) olan veya Allah'a ortak koşan insandan başka her nefsi bağışlar." [308]

---

305 et-Tirmizî, *es-Sunen*: 736, Ebu Davud, *es-Sunen*: 2336, en-Nesâî, *es-Sunen*: c.4/200, el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.2/1516. Ebu Davud'daki rivayet; "*Bir yıl içinde sadece tam olarak Şa'ban ayını tutar ve onu da Ramazan'a ulaştırırdı*" şeklindendir.

306 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3817

307 el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.2/1512, senedi "zayıf"tır. Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.3/230, el-Heysemî, *Mecmau'z-Zevaid*: c.3/192. Senedinde Osman İbn Ruşeyd es-Sekatî vardır, o zayıf bir ravidir.

308 Ebu Cafer Muhammed İbn Amr İbn Musa İbn Hammad el-Ukaylî, *Kitabu'd-Duafa el-Kebir*: c.3, s.29, İbn Ebi Asım, *Kitabu's-Sünne*: 509, el-Bezzar, *Keşfu'l-Estar*: c.2/435, el-Ukaylî, *ed-Duafa*: c.3/29, İbn Adiyy, el-

el-Ukaylî (rh.a) diyor ki:

"Şa'ban'ın on beşinci gecesi ile ilgili hadislerde gevşeklik vardır. Ancak, Allah Azze ve Celle'nin her gece dünya semasına indiğine (nüzul ettiğine) dair sabit sahih hadisler vardır. Şa'ban'ın on beşinci gecesi de İnşaallah buna dâhildir." [309]

el-Haccac İbn Artat, Mekhul'den, o da Kesir İbn Murre el-Hadremî'den, Allah Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)*;

"Allah Şa'ban'ın yarısı gecesi dünya semasına iner. Müşrik ve kalbinde kin olanlar hariç istiğfar eden herkesi bağışlar." [310]

2. Ebu Sa'lebe el-Huşenî Rivayeti:

Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki:

"Allah, Şa'ban ayının yarı gecesi kullarına bakar, mü'minleri bağışlar, kâfirlere ise süre tanır, kin ehlini, kinlerini bırakıncaya kadar bırakır."

ed-Dubeysî de Muaz'dan aynı hadisi "munkati" yani çok zayıf bir senedle rivayet etmektedir. İsnadı ise mevzu, uydurmadır.[311]

İbnû'l-Cevzî bu hadisin sahih olmadığını söyler. Ahmed İbn Hanbel ise, senedindeki el-Ahves'in hadisinin rivayet edilmediğini söylemiştir. Yahya onun bir hiç olduğunu, ed-Darekutnî ise, onun hadislerinin "münker" olduğunu nakleder. et-Taberî ve el-Beyha-

---

Kâmil: c.5/309, Ebu Nuaym, *Ahbaru İsfehan*: c.1/426, ed-Darekutnî, *Kitabu'n-Nüzûl*: 75, 76

el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.7/412, 3547, 3548, Abdulmelik İbn Abdilmelik yoluyla Mus'ab İbn Ebi Zi'b, el-Kasım İbn Muhammed İbn Ebi Bekr, babasından ve amcasından, merfu olarak. el-Ukaylî bu tür hadislerde gevşeklik olduğunu söyler. Her ne kadar el-Bezzar bunu hasen görmeye çalışmışsa da, el-Heysemî, el-Bezzar'ın bu hadisi hoş karşılaması hakkında; "Bu sakıt (düşük) bir sözdür" demiştir. İbn Ebi Hatim, *el-Cerhu ve't-Ta'dil*'de bu hadisin isnadında bilinen kişinin sadece el-Kasım İbn Muhammed olduğunu söyler (c.4/1, 306, 307). Hadisin zayıf olmasının nedeni metnindeki ihtilaflardır.

309 el-Ukaylî, *Kitabu'd-Duafa el-Kebir*: c.3, s.29

310 İbn Ebi Şeybe, *el-Musannef*: c.6/108, ed-Darekutnî, *Kitabu'n-Nüzûl*: 82, 87, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.7/414, 3550, mürsel olarak. el-Beceli, *Ma'rifetu's-Sikat*; (c.1/284)'ta el-Haccac'ın Mekhul'den mürsel olarak rivayet ettiğini zikreder. İsnadındaki Kesir İbn Murre sahabî değildir.

311 ed-Dubeysî, *Leyletu'n-Nısfi Min Şa'ban*: s.121,122

kî aynı hadisi Mekhul yoluyla Ebu Sa'lebe'den rivayet etmişlerdir. ed-Darekutnî, bu hadise; "muddarib"dir -sıhhati- sabit değildir' demiştir. [312]

3. Ebu Hureyre'den (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Allah, Şa'ban'ın yarısının gecesinde kullarından müşrik ve kavga etmiş olmayan herkesi bağışlar." [313]

4. Ahmed İbn Hanbel (rh.a) *Müsned*'inde;

İbn Lehiya, Huyey İbn Abdillah, Ebu Abdurrahman el-Habli, Abdullah İbn Amr yoluyla şu hadisi rivayet eder:

"Allah Azze ve Celle Şa'ban'ın yarısında kullarına bakar ve kalbinde kin olanla kendisini öldürenden başka herkesi bağışlar." [314]

el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*'de [315] Ahmed İbn Hanbel'in senedinde gevşeklik olduğunu söyler. Çünkü senedinde İbn Lehiya vardır. O, aslında sadık bir âlimdir. Ancak kitapları yanınca hadislerde hata yapmaya başladı, der.

5. Mekhul'un, Kesir İbn Murre'den [el-Hadramî], Onun da Allah'ın Rasulün'den (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Rivayet Ettiği Bir Hadis: (Ebu Hureyre'den -ra-)

"Şa'ban'ın yarısının gecesinde Allah Azze ve Celle müşrik veya müşahin (kin tutan) hariç, yeryüzünde olan herkesi bağışlar." [316]

---

312 İbnû'l-Cevzî; "Bu hadis sahih değildir" der. (*el-İlel el-Mutenahiye*: c.2/920) Ahmed İbn Hanbel, el-Ahves'in; "İbn Hakim'in hadisleri rivayet edilmez" demiştir. ed-Darekutnî, *el-İlel*'de "Onun hadislerine münker" der. Zira hadisleri "muddarib"dir (*el-İlel el-Mutenahiye*: c.2, s.70). el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.3/4082. el-Beyhâkî, bu hadisin iyi bir mürsel olduğunu söylemiştir (*Şuabû'l-İman*: 3832)

313 İbnû'l-Cevzî, *el-İlel*'de (921) hadis "sahih değildir" der. Zira senedinde mechul kimseler vardır. Bu ayrıca, Muaz İbn Cebel hadisinden de rivayet edilir. es-Suyutî, *ed-Durru'l-Mensur*: c.6/27

314 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.2/176

315 el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.3/460

316 el-Munzirî, a.g.e. 3/4082. Aynı hadis Ebu Sa'lebî yoluyla da rivayet edilmiştir. Lafızlarında az bir farklılık vardır. İsnadı "zayıf"tır. el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*'da: (c.3/3831) "mürsel, hasen hadistir" der. İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2/916'da ed-Darekutnî'nin bunun Mekhul'un sözü

6. İbn Mâce'de, Ali İbn Ebi Talib'den (ra) Rivayet Edilen Hadis:

"Şa'ban ayının yarısının gecesi olunca, o gece için kalkın ve gündüzünüzü de oruçlu geçirin. Çünkü o gece güneş batar, Allah dünya semasına iner ve şöyle der: Bağışlanmasını isteyen yok mu, onu bağışlayayım, rızık dileyen yok mu, ona rızık vereyim, dertli yok mu, derdine çare vereyim? Şöyle yok mu, şöyle yok mu diye şafak atıncaya kadar seslenir." [317]

İbnû'l-Cevzî bu hadisin sahih olmadığını söyler. Senedindeki İbn Ebî Sebre, hadis uydurmakla suçlanır. Bu hadis "çok zayıf"tır.

7. İbn Kerdus Hadisi:

"Kim bayram gecesi ile Şa'ban ayının yarı gecesini ihya ederse, kalplerin öldüğü gün onun kalbi ölmez." [318]

"İbnû'l-Cevzî, bu hadisin sahih olmadığını yazmaktadır. İmam ez-Zehebî ise, bu hadisin münker olduğunu zikreder. Sene-

---

olduğunu söylediğini nakleder. Aynı hadisi, İbnû'l-Cevzî, Ebu Hureyre (921) ve Ebu Musa el-Eş'arî'den (922) rivayet eder. Hiç bir yolunun da sahih olmadığını söyler.

İbn Mâce, es-Sunen: Kitabu İkameti's-Salati ve's-Sunneti Fîyhâ: c.1, s.193 (1388) farklı bir lafızla. c.1, s.196 (1390). el-Busîrî, Misbahu'z-Zucace'de (c.1, s.446) der ki: "Bu isnadda İbn Ebî Sebre vardır, onun adı; Ebu Bekr Muhammed İbn Abdillah İbn Ebî Sebre'dir. Ahmed [İbn Hanbel] ve Yahya onun hadis uydurduğunu söylerlerdi."

317 İbn Mâce, *es-Sunen*: 1588, el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.2/1521, İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2/923'de hadis sahih değildir der. Bu hadisin senedinde, Ebu Bekr İbn Abdullah İbn Muhammed (İbn Ebi Sebre) vardır. Bunun için isnadı zayıftır. Ebu Davud ona "metruk" demiştir. Ahmed İbn Hanbel onun hadis uydurduğunu söylerdi. ez-Zehebî, onun bu hadisini münker hadislerden sayar. el-Fetenî, *Kanunu'l-Mevdûat ve'd-Duafa*'da onun metruk olduğunu söyler.

el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3822, Abdulgani el-Makdisî, *el-Hassu Ale'd-Dua*: Varaka 7/b. Ebu Bekre İbn Ebi Sebre, İbrahim İbn Muhammed, Muaviye İbn Abdillah İbn Abdillah İbn Ca'fer babası yoluyla Ali İbn Ebi Talib'den. Bu isnad çok felaket bir isnaddır. Afeti de İbn Ebi Sebre'dir. Buharî ona "münkeru'l-hadistir" der. Ahmed İbn Hanbel onun hadis uydurduğunu söyler. Yukarıda hadisin zayıf olmaktan öte mevzu olduğu da gelen rivayetler arasındadır.

318 İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2/924. Bu hadis sahih değildir. İsnadında Mervan İbn Salim vardır. Ahmed İbn Hanbel; "O güvenilir değildir" derdi.

dindeki Mervan (İbn Salim) 'metruk'tur. Ne kendisi ne de babası tanınmaz." [319] "Ahmed İbn Hanbel, onun güvenilir olmadığını söyler. en-Nesâî ve ed-Darekutnî de ona metruk diyenlerdendir. Senedindeki Seleme İbn Süleyman ise zayıftır, İsa ise bir şey değildir." [320]

8. Enes İbn Malik (ra) Hadisi:

"Aylar arasında Allah'ın hayırlı ayı Receb ayıdır. O, Allah'ın ayıdır. Kim Receb ayını yüceltirse, o Allah'ın emrini yüceltmiştir. Kim de Allah'ın emrini yüceltirse, Allah onu Naim Cennetlerine koyar ve ona en büyük rızasını vacib kılar.

Şa'ban ise benim ayımdır. Kim Şa'ban ayını yüceltirse, benim emrimi yüceltmiştir. Kim de benim emrimi yüceltirse, ben kıyamet günü onun öncüsü ve mükâfata erdiricisi olurum.

Ramazan ayı ise benim ümmetimin ayıdır. Kim Ramazan ayını yüceltirse, onun saygınlığını yüceltir ve onu çiğnemezse, gündüz orucunu tutar, gece kıyamını eda ederse ve organlarını korursa, Allah'ın kendisinden -hesabını- isteyeceği bir günah olmadan-Ramazan'dan- çıkar." [321]

el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkât*'ta bu hadisin "münker" olduğunu söylemiştir. [322]

9. Âişe'den (r.anha) Rivayet Edilen Hadis:

"Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle dedi: Cibril (*aleyhis-selam*) bana geldi. Bu, Şa'ban'ın yarısının gecesidir, o gecede Allah'ın Kelb kabilesinin koyunlarının kılları kadar cehennemden azad ettikleri vardır. O gece, Allah, müşrik, müşahin ve sıla-i rahimini kopa-

---

319 ed-Darekutnî, *ed-Duafâu ve'l-Metrukîn*'de (529) onun [Mervan (İbn Salim)] hadis uydurduğunu söyler. Ebu Hatim er-Razî de onun hadis uydurduğunu doğrulamıştır. Buharî ve Müslim, onun hadislerini inkâr ederlerdi.

320 İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2, s.72. Senedindeki Seleme İbn Süleyman (el-Ezdî) zayıftır.

321 el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkat*: 22 (11), bu hadis "mevzu"dur. İbn Hacer *Tebyinû'l-Aceb*'de (s.37) bu hadise apaçık uydurma bir hadis der. Bu hadisi Ebu İsmet Nuh el-Camî uydurmuştur. es-Suyuti, *ed-Durru'l-Mensûr*: c.3, s.236

322 el-Beyhâkî, *Fedailû'l*-Evkât: s.22

rana, eteklerini uzatana (erkek), annesine babasına zulmedene ve sürekli şarap içene hiç bakmaz."[323]

Yahya İbn Ebi Kesir, Urve'den, Urve de Âişe'den, o da Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet ediyor:

"Allah Şa'ban'ın yarısı gecesi iner. Kelboğullarının koyunlarının yününden daha çok sayıda günahları bağışlar."[324]

10. Ebu Reca el-Utaridî'nin Enes İbn Malik'ten (ra) Rivayet Ettiği Hadis:

"Diyor ki, Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* beni Âişe'ye gönderdi. Ona dedim ki: Çabuk ol, ben Allah'ın Rasulü'nü Şa'ban'ın yarısı gecesi hakkında konuşuyorken bırakıp geldim. Dedi ki: Ey Enes'cik otur ki, sana Şa'ban'ın on beşinci gecesi hakkında konuşayım. Benim gecemdi. Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* geldi, benimle aynı yorganın altına girdi. Gece bir ara kalktım, O'nu *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yatakta bulamadım. Hanımlarının hepsinin odasına baktım, ama O'nu *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yine bulamadım. Kendi kendime cariyesi Kıptî Mariye'ye gitmiştir dedim. Sonra oradan ayrıldım, mescide uğradım. Birden ayağım ona takıldı. O secdede idi. Şöyle diyordu: 'Hayalim, bedenim sana secde etti. Kalbim sana inandı. Şu anda önümde sana karşı işlediğim günahlarım var. Ey yüce Allah! Büyük günahları bağışlayan, benim büyük günahımı bağışla.' Âişe diyor ki: Sonra başını kaldırdı ve şöyle dedi: 'Bana temiz, pırıl pırıl, karanlıktan uzak, ne kâfir ne de azgın olan bir kalp ver.'

---

323 el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.2/1518 isnadı zayıftır, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: 3873

324 et-Tirmizî, bu hadisin Âişe'den (r.anha) rivayetinin bilinmediğini onun ancak el-Haccac'ın hadisinden bilindiğini söylemiştir. et-Tirmizî der ki: "Ben Muhammed'den (el-Buharî'yi kastediyor) duydum o, bu hadisi zayıf görüyordu. Sonra Yahya İbn Ebi Kesir, Urve'den hadis işitmemiştir. el-Haccac İbn Artat da Yahya İbn Ebi Kesir'den bir şey işitmemiştir." Bu hadis "münker" bir hadistir. el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3824 (el-Beyhâkî dedi ki: Ahmed İbn Hanbel şöyle dedi: "Bu hadis el-Haccac İbn Artat'ın Yahya İbn Ebi Kesir'den 'mürsel' olarak rivayet ettiği bir hadistir." *Şuabû'l-İman*: c.2, s.39 (1), (*Müsned*: c.2, s.238), el-Lalekâî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti Ve'l-Cemaa*: c.3, s.448 (764), ed-Dubeysî, *Leyletu'n-Nısfi Min Şa'ban*: s.127, el-Beğavî, *Şerhu's-Sunne*: c.4, s.126 (992)

Sonra döndü, bir daha secdeye gitti. Sonra dedi ki kardeşim Davud'un (as) dediği gibi diyorum; 'yüzümü toprağa sürüyorum, ey efendim, benim efendimin yüzünün hakkıdır, bütün yüzler O'nun yüzü için toprağa sürülmelidir.'

Sonra başını kaldırdı, O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedim ki: Anam babam sana feda olsun, sen bir vadidesin. Ben bir vadide... demiştim ki, ayak seslerimi duydu ve odasına girdi.

Dedi ki: Ey Humeyra! Bu gecenin hangi gece olduğunu bilmiyor musun? Bu gece, Şa'ban'ın on beşinci (Beraat) gecesidir. Bu gece, Allah'ın Kelb kabilesinin koyunları kadar cehennemden azad ettiği kulları vardır. Dedim ki: Kelb kabilesinin koyunları da ne demek oluyor? Dedi ki: Bugün Araplar içinde Kelb kabilesinden daha çok koyunları olan başka bir kabile yoktur. Onlar arasında şu altı kişinin olduğunu söylemiyorum. Şarap içen, anne babasına zulmeden, zinada ısrarlı olan, barışmayıp düşmanlık eden, put yapan ve söz taşıyan." [325]

Enes İbn Malik (ra) ve Âişe'den (r.anha):

"Dedim ki: Ey Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*! Kelb Kabilesi'nin koyunlarına ne oluyor? Dedi ki: Araplarda koyunları onlardan daha fazla olan bir kabile yoktur. Altı kişi demiyorum, sürekli şarap içen, ne annesine ve babasına zulmeden, ne zina yapmakta ısrarlı olan, ne de kavgacı, resim yapıcı ve insanlar arası söz taşıyan demek istemiyorum." [326]

11. Yahya İbn Ebi Kesir'in Urve'den, Onun da Âişe'den Rivayet Ettiği Bir Hadiste Âişe (r.anha) Diyor ki:

"Bir gece Allah'ın Rasulü'nü kaybettim. Ardından çıktım. Bir de baktım ki O *(sallallahu aleyhi ve sellem)*, Baki de başını göğe kaldırmış olarak duruyordu. Bana, Allah'ın ve Rasulü'nün sana bir haksızlık yapacağını mı zannettin dedi. Ben; ey Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi*

---

325 İbnü'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2 s.681 (918). Senedinde Hafız Ebu'l-Feth Said İbn Abdilkerim el-Ezdî vardır, metruktur der. İbnü'l-Cevzî, hadisin sahih olmadığını söyler.

326 el-Beyhâkî, *Fedailü'l-Evkat*: 27, İbnü'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2/558, ez-Zehebî, *el-Mizan*: c.2/149 (Said İbn Abdulkerim el-Vasitî'den Ebu'n-Nu'man es-Sadî'den, o da er-Reca el-Utaridî'den, o da Enes'ten.) Bu hadisin isnadı çok zayıftır. el-Vasitî, hadisi metruk olan bir kimsedir.

ve sellem)! Senin diğer hanımlarından bazısına gittiğini zannetmiştim. Dedi ki: Allah Azze ve Celle Şa'ban'ın yarı gecesi dünya semasına iner ve Kelb kabilesinin koyunlarından daha çok (insan) bağışlar."[327]

et-Tirmizî bu hadisin bilinmediğini söyler. Zira Yahya, Urve'den hadis duymamıştır. Haccac da Yahya'dan. Ancak bu hadisin baş kısmının kıssası sahihtir. Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Baki'ye geldiğinde başı yerine ellerini havaya kaldırıp Cibril'in (as) Allah'tan getirdiği emir üzere ashabından olanlar için istiğfarda bulunduğu hadisi, Müslim, *Sahih*; Cenaiz: 974' de rivayet eder. ed-Darekutnî, bunun birçok yönden rivayet edildiğini, ancak isnadının 'mudtarib' olduğunu söyler.

el-Beyhâkî (rh.a) *Şuabû'l-İman*'da der ki:

"Bu hadisin Âişe ve Ebu Musa el-Eş'arî'nin hadislerinden şahidi vardır. Bu hadislerin bazısında [Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)] müşrik ve kavgalı olanı bundan müstesna tutmuştur. Bazı hadislerde de; müşrik, yol kesen, anne- babasına zulüm eden ve kavgalı olan istisna kılınmıştır. Bu hadisi Muhammed İbn Mesleme el-Vasıtî Yezid İbn Harun'dan 'mevsûl' olarak rivayet etmiştir." [328]

en-Nesâî, *es-Sunen el-Kubra*'da: c.7/72, 73, İbn Hibban, *Sahih*'inde: c.16/7110, İbn Mâce, *Sunen*: 1546, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*'de: c.6/7 Abdurrezzak, *el-Musannef*'te: 6172'de Âişe'den tahric etmişlerdir.

Yahya İbn Said el-Ensarî'nin Urve'den (ra), onun da Âişe'den (r.anha) rivayet ettiği hadis:

"...Biliyor musun bu gecede neler olduğunu? Dedi ki: Onda ne var ya Rasulallah? (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Dedi ki: Bu gece Âdemoğlun-

---

327 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3826, Ahmed İbn Hanbel (rh.a) der ki: "Bu hadiste Şa'ban'ın on beşinci gecesi dünya semasına inmesinden murad, Allah daha doğrusunu bilir, Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) isimlendirdiği bir fiildir. Bu, intikal ve zevalin olmadığı bir intikaldir veya Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bununla meleklerden bazı meleklerin Allah'ın emriyle inmelerini kastdetmiş olabilir." İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2/915, değişik lafızla *el-İlel*'de: c.2, s.66 (115) (Bkz. el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3, s.380)

328 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3, s.380, (3827) "*kalbinde kin olan müstesna*" lafzıyla; "*kalbinde kin ve müşrik olan müstesna*" lafzıyla: 3828, 3829, 3831; Mekhul ve Ebu Salebe'den mürsel olarak.)

dan doğan herkes yazılır. Bu gece bu sene Âdemoğullarından ölecek olan herkes yazılır. O gece onların amelleri kaldırılır ve o gece onların rızıkları indirilir. (Âişe) ya Rasulallah! *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Cennete giren herkes Allah'ın rahmeti ile girer (değil mi?) Dedi ki: Cennete giren herkes Allah'ın rahmetiyle girer. Sen de mi ya Rasulallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedim. Elini kafasının üzerine koyarak dedi ki: Ben de O'nun rahmeti olmadan cennete giremem, ancak O'nun rahmeti müstesna."[329]

Şa'ban'ın on beşinci günü ile ilgili hadislerin birçok rivayetleri vardır. Kimi âlimler bu hadislerin bazı senedlerine sahih demişler, kimileri de sahih görmemişlerdir. Burada söz konusu olan, metinlerin anlamlarının rivayet edilen hadislerde çok farklılık arzetmemesidir. Hadisler hakkında probleme neden olan, ravilerden bazılarıdır.

12. Nevf el-Bikali'nin (Ö.90) Ali İbn Ebi Talib'den (ra) Rivayet Ettiği Bir Haber:

"Ali (ra) Şa'ban'ın yarısının gecesi sık sık dışarı çıkardı. Her çıkışında gökyüzüne bakıyordu. Sonra dedi ki: Davud (as) tıpkı bu vakit gibi, gecelerden bir gece dışarıya çıktı ve gökyüzüne baktı ve sonra dedi ki: Bu saatte kim Allah'a dua ederse Allah onun duasını kabul eder. Kim de bu gece Allah'a istiğfarda bulunursa, Allah onu bağışlar. Ancak, aşşar, sahir, şair, kâhin, arrif, polis, vergi memuru, saz çalan bundan müstesnadır.

Ey Davud'un Rabbi olan Allah'ım! Sana bu gece dua edeni bağışla. Bu gece Sana dua edeni bağışla ve günahlarından mağfiret isteyeni de affet.

Mesela Şam fakihlerinden olan Halid İbn Mi'dan, Mekhul ve Lukman İbn Amir gibi âlimlerin, Şa'ban'ın on beşinci gecesini saygıyla andıkları ve bu gecenin ihya edilmesine önem verdikleri söylenir. Buna rağmen, onların zamanında bile bu gecenin namazı hakkında geniş tartışmalar olmuştur. Özellikle Hicaz âlimlerinin çoğu bunu reddetmişlerdir ki Atâ, İbn Ebî Mulekye bunlardandır.

---

329 el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkat*: 26. İsnadındaki en-Nadr İbn Kesir zayıftır. İbn Hibban onun güvenilir kimselerden uydurma hadisler rivayet ettiğini söyler.

Bunu Adurrahman İbn Eslem, Medine fakihlerinden nakletmiştir. Aynı zamanda bu, Malik ve arkadaşlarının sözüdür ki onların hepsi buna bid'at demişlerdir." [330]

D) BERAAT GECESİ'NDE ALLAH'IN DÜNYA SEMASINA NÜZULÜ HAKKINDAKİ RİVAYETLER

Hammad İbn Muhammed el-Ensarî, bu rivayetlerin birçoğunu *İs'afu'l-Hillan Bima Verede Fi Leyleti'n-Nisfi Min Şa'ban* adlı risalesinde bir araya getirmiştir. Bu risalede gördüğümüz kadarıyla; "Allah, Şa'ban'ın on beşinci gecesinde dünya semasına iner, müşrik ve kalbinde kin olandan başka herkesi bağışlar" anlamında olan hadisleri, birçok muhaddis birbirine yakın lafızlarla rivayet etmişlerdir. Ancak "Sema'ya Nüzûl"ü Allah'ın zatıyla indiğini anlamak yanlıştır. Bu, zat ve sıfatlar konusuna girer. Bu meselenin akidede ciddi bir yeri vardır.

Bunun için kısa bir açıklama yapmak zorundayız. İmam el-Beyhakî'nin sahih bir sened ile Ebu'r-Rebi er-Ruşini'den İbn Vehb yoluyla rivayet ettiği bir haberde, İbn Vehb diyor ki:

> "Ben Malik ile beraberdim. Yanına bir adam geldi ve şöyle dedi; ey Abdullah'ın babası! Rahman Arşa istiva etti, peki nasıl istiva etti? Malik, biraz daldıktan sonra kendisini ter bastı, sonra başını kaldırdı; Rahman kendini vasfettiği gibi Arşa istiva etti. [O] nasıl [Arş'a istiva etti] denilmez, 'nasıl' denilmez!? O'nun için [istivanın keyfiyeti] sorulmaz. Sen bid'at sahibisin, dedikten sonra çıkarın onu -buradan- dedi." [331]

Yahya İbn Yahya et-Teymî, Ca'fer İbn Abdillah ve bir topluluktan gelen haberde de şöyle denir:

> "Bir adam Malik'e gelerek; ey Abdullah'ın babası! Rahman Arşa istiva etti. Nasıl istiva etti? Cafer İbn Abdillah diyor ki: Malik'ın o güne kadar böyle gazaba geldiğini hiç görmedim. Ter altında kaldı, yanındakiler gözlerini yere diktiler. Sonra Malik rahatladı ve

---

330 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifü'l-Mearif*: s.152

331 ez-Zehebî, *el-Uluvvu li'l-Aliyyi'l-Ğaffar*: s.103

nüzulun keyfiyeti akledilemez, istiva Allah için mechul değildir, bunu sormak bid'attır deyip, o adamın oradan çıkarılmasını emretti."[332]

İbn Huzeyme (rh.a) diyor ki:

"Rabbin nüzulü hakkında bize gelen haberlere olduğu gibi inanırız. Buna, kalbimizle tasdik ve dilimizle de keyfiyetini sormadan ikrar ederek yakîn ile iman ederiz. Çünkü Nebimiz (*sallallahu aleyhi ve sellem*) yaratıcımızın nasıl dünya semasına indiğinin keyfiyetini bize bildirmedi. O -sadece- bize Allah Azze ve Celle'nin indiğinden söz etti. Bu konuda Allah da bize bir şey bildirmedi. Allah ve Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Müslümanların ihtiyaçları olduğu bir konuda açıklamayı terk etmemiştir. Biz, bu haberlerde dinimizle ilgili gelmiş şeyleri tasdik ederiz. Nüzul hakkında da herhangi bir sıfatı veya keyfiyeti belirtmek için tekellüf altına girmeyiz." [333]

"İmam Ebu Hanife, el-Evzaî, İbn Cureyc, Ahmed İbn Hanbel ve diğer Sünnet Ehli âlimlerin hepsi aynı akideye sahiptirler." [334]

İbn Huzeyme *Kitabu't-Tevhid*'de, Allah Azze ve Celle'nin nüzulü ile ilgili altı ayrı yoldan hadis rivayet eder:

"a) Allah Azze ve Celle'nin her gece dünya semasına nüzul ettiğine dair, Ebu Hureyre'den (ra) dört hadis.

b) Gecenin üçte biri gidince nüzul ettiğine dair, Ebu Hureyre'den (ra) üç hadis.

c) Gecenin yarısı gidince nüzul ettiğine dair, Ebu Hureyre'den (ra) dört hadis.

d) Gecenin son üçte biri kalınca nüzul ettiğine dair, Ebu Hureyre'den (ra) üç hadis.

e) Şa'ban'ın on beşinci gecesi (hadiste 'yarısı' der) Ebu Bekr'den (ra) bir hadis.

f) Gecenin yarısında nüzul ettiğine dair, İbn Ebi Zi'b'den bir hadis." [335]

---

332 ez-Zehebî, *el-Uluvvu li'l-Aliyyi'l-Ğaffar*: s.104
333 İbn Huzeyme, *Kitabu't-Tevhidî ve İsbati Sifati'r-Rabb*: s.125
334 ez-Zehebî, *el-Uluvvu li'l-Aliyyi'l-Ğaffar*: s.102
335 İbn Huzeyme, *Kitabu't-Tevhidî ve İsbati Sifati'r-Rabb*: s.136

Bu Rivayetleri Zikreden Kaynakların En Önemlileri Şunlardır:

1. Âişe (r.anha) rivayeti:

Ahmed İbn Hanbel, İbn Mâce, et-Tirmizî.

2. el-Beyhakî, *Şuabû'l-İman*.

Yahya İbn Ebi Kesir'den, o da Âişe'den (Bunun Ebu Musa ve Ebu Bekr hadislerinden şahidleri vardır.)

el-Ala' İbnû'l-Haris'in Âişe'den rivayet ettiği uzun hadise, el-Beyhakî; "İyi bir mürsel hadistir" diyor. Zira ona göre, el-A'la İbnû'l-Haris'in bu hadisi Mekhul'dan alma ihtimali vardır.

3. İbn Mâce ve el-Beyhakî, Ali İbn Ebi Talib'den, Âişe'nin hadisine yakın bir hadis rivayet ederler. Ancak bu hadiste, Allah'ın kullarını rızıklandırması ile ilgili lafızlar daha ağırlıklıdır. Yalnız bu hadis zayıftır. Senedinde hadis uyduran kimseler vardır (İbn Ebi Sebre gibi).

4. el-Beyhakî, İbn Mâce'nin rivayet ettiği senedle benzer bir hadis rivayet eder. Ancak bunun lafzında, "isteyen" yerine, "belaya uğramış" olan lafzı vardır.

5. Ebu Musa el-Eş'arî hadisi:

İbn Mâce, bunu şu senedle rivayet ediyor: Raşid İbn Said İbn Raşid er-Ramlî, el-Velid İbn Müslim, ed-Dahhak İbn Eymen, ed-Dahhak İbn Abdirrahman İbn Azreb, Ebu Musa el-Eş'arî'den.

"Allah Şa'ban'ın yarı gecesi kullarına bakar, müşrik veya müşahinden (Müslüman'a kalbinde düşmanlık) başka herkesi bağışlar."

Bu hadis "zayıftır." Senedinde "mechul" bir ravi vardır. (ez-Zubeyr İbn Selim gibi.) [336]

---

336 İbn Mâce, *es-Sunen*: 1390. İbnû'l-Cevzî de aynı yolla bunu rivayet eder: *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2/501. Bu hadisin isnadı çok gevşektir. Buna neden olan beş illet vardır: 1.Velid İbn Müslim'in tedlisi. İsnadlarda tesviyede bulunur. Birbirine karıştırır. 2. ed-Dahhak İbn Eymen'in mechullüğü. 3. ed-Dahhak İbn Abdirrahman İbn Arzeb ile Ebu Musa arasındaki kopukluk. ed-

6. Abdullah İbn Amr (ra) hadisi:

Bu hadiste de "müşrik" yerine, "kendini öldüren" lafzı vardır. Bunu Ahmed İbn Hanbel *Müsned*'inde [337] rivayet eder. Senedi el-Münzirî'nin, *et-Terğib*'de dediğine göre "leyyin"dir (kuvvetli değildir). [338]

Ebu Musa el-Eş'arî'den, ed-Dubeysî çok zayıf bir isnadla şu hadisi rivayet ediyor:

> "Rabbimiz Şa'ban'ın yarısı gecesi dünya semasına iner, müşrik ve kalbi kinle doludan başka yeryüzü ehlini bağışlar." [339]

İbn Huzeyme *Tevhid*'de, Ahmed İbn Abdirrahman İbn Vehb, onun amcası Amr İbnû'l-Haris, Abdulmelik, el-Mus'ab İbn Ebi Zi'b, el-Asım İbn Muhammed, o da babasından, o da ceddinden (Ebu Bekr'den) rivayet ettiği hadiste, Allah Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle der:

> "Allah Şa'ban'ın yarı gecesi dünya semasına iner, müşrik veya kalbinde şahna (kin) olanlardan başka herkesi bağışlar." [340] (Ebu Musa el-Eş'arî'den)

el-Beyhakî ise aynı hadisi; Ebu'l-Hasen el-Fadl el-Kattan, Ebu Sehl İbn Ziyad el-Kattan, İshak İbnû'l-Hasen el-Harbî, Affan, Abdulvahid İbn Ziyad, el-Haccac, Mekhul, Kesîr İbn Murre el-Hadremî yoluyla Nebi'den *(sallallahu aleyhi ve sellem)* aynı lafızlarla rivayet etmiştir. [341]

Yine el-Beyhâkî'nin Ebu Abdillah (el-Hafız), Ebu Bekr Muhammed İbn Yahya el-Verrak, Cafer İbn Ahmed, Ya'kub İbn Humeyd İbn Kasib, Abdullah İbn Vehb, Amr İbnu'l-Haris, Abdulmelik İbn Abdilmelik (Humeyd'in oğullarındandır) Mus'ab İbn

---

Dahkak kendi babasından rivayet eder. 4. Ebu Lehiya'nın zayıflığı ve tedlisi. 5. Hadisin metnindeki ıttırab.
İbn Ebi Asım, *Kitabu's-Sünne*: s.510, el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkat*: 29, ez-Zehebî, *el-Mizan*: c.2/67'de ez-Zubeyr İbn Selim'in bilinmeyen bir kimse olduğunu söyler. İbn Lehiya'dan başka kimse ondan hadis rivayet etmemiştir. ed-Darekutnî, *en-Nüzul*: 94, el-Lalekâî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.2/769

337 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.2/178
338 el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.3/460
339 ed-Dubeysî, *Leyletu'n-Nısfi Min Şa'ban*: s.126
340 İbn Mâce, *es-Sunen*: c.1 (1390)
341 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3831

Ebi Zi'b, el-Kasım İbn Muhammed İbn Ebi Bekr, amcası ve Ceddi Ebu Bekr'den naklettiği bir rivayette;

"Kalbinde şahna olan veya müşrikten başka her nefis" [342] lafzıyla.

el-Beyhâkî'nin bir diğer rivayeti ise, Ali İbn Ahmed İbn Abdan, Ahmed İbn Ubeyd, Said İbn Osman el-Ehvazî, Ahmed İbn İsa el-Mısrî, Abdullah İbn Vehb, (babasından) amcasından ve o da, Ebu Bekr'den isnadıyladır:

"Anne babasına zulmetmeyen ve kalbinde kin olmayan her mü'min" lafzıyla. [343]

el-Munzirî'nin dediğine göre [344] el-Bezzar ve el-Beyhakî, Ebu Bekr hadisini zararı olmayan bir isnadla rivayet ederler.

el-Bezzar, el-Beyhakî'nin senediyle Ebu Bekr es-Sıddık'tan, o da Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*):

"Şa'ban'ın on beşinci gecesi olduğunda Allah dünya semasına iner, kullarından müşrik veya kalbinde düşmanlık olandan başka herkesi bağışlar" lafzıyla. [345]

Bu hadisin senedinde Abdulmelik vardır. İbn Ebi Hatim, *el-Cerhu ve't-Ta'dil*'de onun zayıf olduğunu zikretmeden ricalinin sikat olduğunu söyler. Ancak, Hammad İbn Muhammed el-Ensarî, onun Abdulmelik hakkında sükût ettiğini, bu da onun "mechul" olduğuna delildir, diyor. Velhasılı, senedinde Buharî'nin ve İbn Hacer'in kınadığı kimseler vardır.

ed-Dubeysî, el-Kasım İbn Muhammed, o da babasından veya amcasından ve dedesi Ebu Bekre'den (ra) rivayetle Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle dediğini söylüyor:

"Allah Şa'ban'ın yarısı gecesi dünya semasına iner. O gece kâfir veya kalbinde düşmanlık olandan başka bütün insanları bağışlar." [346]

---

342 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3827

343 el-Beyhâkî, a.g.e. c.3/3829

344 el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.3/450

345 el-Bezzar, *Keşfu'l-Estar*: c.2/436, el-Hatib el-Bağdadî, *Tarihu Bağdad*: c.14/285, İbnü'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2/560, Abdullah İbn Galib yoluyla, Hişam İbn Abdirrahman'dan (tahdisle), o da el-A'meş'den, Ebu Salih ve Ebu Hureyre'den. el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3827

346 ed-Dubeysî, *Leyletu'n-Nısfı Min Şa'ban*: s.113, 114. İsnadı çok zayıf olan bir hadistir.

el-Beyhakî, Mekhul'dan (ruviye) zayıflık (temrid) sigasıyla "mürsel" ve "mevsul" olarak, Ebu'l-Hüseyin İbn Fadlı'l-Kattan, (Bağdad'da haber veriyor) onlara da Ebu Sehl İbn Ziyad el-Kattan, onlara da İshak İbnû'l-Hasen el-Harbî, onlara da Affan, onlara da Abdulvahid İbn Ziyad el-Haccac'dan (İbn Artat), o da Mekhul'dan, o da Kesir İbn Mucred el-Hadramî'den, o da Nebi'den (sallallahu aleyhi ve sellem): "*Şa'ban'ın yarı gecesi Allah yeryüzü ehlinden müşrik ve müşahinden başka herkesi bağışlar*" hadisini rivayet eder. Bu hadis ona göre; "iyi bir mürsel" hadistir. Bu hadis bir başka yoldan Mekhul'dan ve Ebu Sa'lebe el-Huşenî'den, o da Nebi'den (sallallahu aleyhi ve sellem) "iyi bir mürsel" olarak rivayet eder.

Ebu Umame el-Bahilî'den:

"Allah dünya semasına, kullarına Şa'ban'ın yarısının gecesinde iner ve onlara bakar. O gece kâfir erkek veya kâfir kadın, müşrik erkek veya müşrik kadın veya kendisi ile kardeşi arasında kin olan hariç, her mü'min erkek ve her mü'min kadını bağışlar ve kin ehlini kinleriyle baş başa bırakır." [347]

el-Beyhakî, Ebu Tahir, Ebu Hamid İbn Hilal, Muhammed İbn İsmail el-Ahmes, el-Muharibî, el-Ahves İbn Hakim, el-Muhacir İbn Habib, o da Mekhul'dan, o da Ebu Sa'lebe el-Huşenî'den, o da Nebi'den (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Şa'ban'ın yarı gecesi olunca, Allah kullarına nazar eder; mü'minleri bağışlar, kâfirlere mühlet verir, kin ehlini de kinlerini terkedinceye kadar bırakır" [348] lafzıyla.

Yine el-Beyhakî, Ebu Abdillah (el-Hafız) Ebu Ahmed el-Hafız, Ebu Cafer Muhammed İbn İmran en-Nesevî, en-Neysaburî, Ebu'l-Velid Muhammed İbn Ahmed İbn Yezid el-Antakî, Muhammed İbn Kesir el-Masiysî, el-Evzaî, Mekhul yoluyla (Harezmî) Ebu Abdullah el-Hafız, İshak İbn Muhammed İbn Yusuf es-Susî ve Ebu Bekr el-Kadî dediler ki: Bize Ebu'l-Abbas Muhammed İbn Ya'kub, o da bize, Yezid İbn Muhammed İbn Abdüssamed ed-Dimeşkî'den, onlara da Hişam İbn Halid, onlara

---

347 ed-Dubeysî, *Leyletu'n-Nısfı Min Şa'ban*: s.118. Bu rivayet tamamen uydurmadır. Bu hadisin isnadı da uydurmadır. İsnadında suçlanan kimse, Seyf İbn Muhammed es-Sevrî'dir. Yahya İbn Main ve Ebu Davud, onun yalancı olduğunu söylemişlerdir. Ahmed İbn Hanbel ise onun hadis uydurduğunu söyler. Hadis "mevzu"dur.

348 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3832

da Ebu Huleyd, (Utbe İbn Hammad) el-Halimî, el-Evzaî'den, o da Mekhul'dan ve İbn Sabit'ten (Abdurrahman İbn Sabit İbn Sevban) babasından, o da Mekhul'den, o da Malik İbn Yehamir'den, o da Muaz İbn Cebel'den:

"Allah Şa'ban'ın on beşinci gecesi kullarına nazar eder, müşrik veya muşahin hariç, tüm kullarını bağışlar" lafzıyla.[349]

İbn Hacer, el-Masiysî'nin çok hata yaptığını zikretmiştir. el-Beyhakî bu hadisi birçok vecihle rivayet etmiştir. Ona göre, bu hadisin Mekhul hadisinden dolayı aslı vardır.

İbn Hibban da *Sahih*'inde bunu, Muhammed İbnû'l-Muafi (el-Abid), İbn Kuteybe'den, onlar da Hişam İbn Halid el-Ezrak'tan, o da Ebu Huleyd (Utbe İbn Hammad'dan) el-Evzaî'den, İbn Sevban babasından, o da babasından, o da Mekhul'den, o da Malik İbn Yehamir'den, o da Muaz İbn Cebel'den, o da Nebi'den (*sallallahu aleyhi ve sellem*):

"Allah yarattıklarına Şa'ban'ın yarısının gecesinde nazar eder. Müşrik ve muşahin hariç, bütün kullarını bağışlar" lafzıyla.

Senedindeki Abdurrahman İbn Sabit saduktur. Kaderci olduğu nakledilir. [350]

Ebu Nuaym *Hilye*'de aynı senedle bu hadisi rivayet etmiştir.[351]

Cunade İbn Ebi Halid, Mekhul'den, o da Ebu İdris el-Hulanî'den, Allah Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rivayet ediyor:

"Allah -Azze ve Celle- Şa'ban'ın yarı gecesi dünya semasına iner. Kendisiyle kardeşi arasında kin -düşmanlık- olandan başka her müslümanı bağışlar." [352]

---

349 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3833 (el-Beyhâkî diyor ki: el-Masiysî rivayetinde şöyle der: Allah Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: "*Diğerleri birbirine denktir.*" Bize bu hadis başka yollardan da rivayet edildi. Bu da hadisin Mekhul'un isnadıyla bir aslı olduğuna delâlet eder. İbn Lehiya bu hadisi ez-Zubeyr İbn Selim, ed-Dahhak İbn Abdirrahman, babasından Ebu Musa el-Eş'arî'yi işittim diyordu ki: Rasulullah'ı (*sallallahu aleyhi ve sellem*) işittim, dedikten sonra hadisi bu lafızla rivayet etti ve nüzul lafzını da buna ekledi. *Şuabû'l-İman*: c.3, s.382)

350 ed-Dubeysî, *Leyletu'n-Nısfi Min Şa'ban*: s.119, 120

351 Ebu Nuaym, *el-Hilye*: c.5/191

352 ed-Darekutnî, *Kitabu'n-Nüzûl*: 85. İsnadı Cunade İbn Ebi Halid'den dolayı

Ancak el-Beyhakî, el-Hasen İbn Hurr yoluyla Mekhul'den gelen:

"Allah Şa'ban'ın yarı gecesi yeryüzünde olan kullarına bakar, iki kişi hariç herkesi bağışlar, kâfir ve müşahin." [353]

el-Beyhakî'nin, el-Hasen İbn Hurr'den naklettiğine göre bu sened Mekhul'ü geçememekte. Yani, mürsel olmaktadır. Zaten el-Beyhâkî de bunu *Şuabû'l-İman*'da belirtmektedir. Bu hadis Mekhul ve ondan önce olanlardan, Nebi'den (*sallallahu aleyhi ve sellem*) "mürsel" ve "mevsul" olarak rivayet edilmiştir. [354]

el-Heysemî, *Mecmau'z-Zevaid*'de [355] el-Bezzar'ın Avf İbn Malik'ten, onun da Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle dediğini rivayet eder:

"Allah Şa'ban'ın yarısının gecesinde kullarına bakar, müşrik ve müşahin hariç bütün kullarını bağışlar" lafzıyla.

Senedinde, Abdurrahman İbn Ziyad İbn En'am el-İfrikî vardır. Ahmed İbn Salih, ona sika derken, İmamların Cumhuru onu zayıf görmüşlerdir. Hakeza aynı senedde İbn Lehiya vardır. Diğer ricali sikadır. [356]

el-Beyhakî diyor ki: Bu konuda birçok münker hadis rivayet edilmiştir. Bu hadislerin birçoğuna *Kitabu'd-Deavat*'ta yer verdiğini zikreder. el-Beyhakî buna iki rivayeti örnek olarak veriyor.

Ebu'l-Hüseyin İbn Bişran, Ebu Cafer er-Rezzaz, Muhammed İbn Ahmed er-Riyahî, Cami İbn Subeyh er-Ramli, Merhum İbn Abdilaziz'den, Davud İbn Abdirrahman, Hişam İbn Hassan, el-Hasen'den, Osman İbn Ebi'l-Âs'dan, o da Nebi'den (*sallallahu aleyhi ve sellem*):

"Şa'ban'ın yarısının gecesinde bir çağrıcı şöyle seslenir; istiğfar eden yok mu onu bağışlayayım. İsteyen yok mu ona vereyim. O gün fer-

---

zayıftır. İbn Ebi Hatim, *el-Cerhu ve't-Ta'dil*; (c.1/515)'de ondan söz ettiği halde, hakkında sükût edip bir şey söylememiştir.

353 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3830. (Bu hadis Mekhul ve ondan önce olanlardan, Nebi'den (*sallallahu aleyhi ve sellem*) "mürsel" ve "mevsul" olarak rivayet edilmiştir.)

354 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3, s.381

355 el-Heysemî, *Mecmau'z-Zevaid*: c.8/85

356 el-Bezzar, *Keşfu'l-Estar*: c.2/436 Abdulğaffar İbn Davud, Abdullah İbn Lehiya'dan, Abdurrahman İbn Ziyad İbn Enam, Ubade İbn Nesiyy, Kesir İbn Murra'dan, Avf İbn Malik'ten. Bu hadisin isnadı "münker"dir.

ciyle zina eden veya müşrik olandan başka her dileyene dilediği verilir." [357]

Ali İbn Ebî Talib'den (ra) gelen bir hadiste ise Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle dediği rivayet edilir:

"Şa'ban'ın on beşinci günü olduğunda, onun gecesini kıyamla geçirin ve gündüzün de oruç tutun. Zira Allahu Teâla Şa'ban'ın yarısının gecesinde bir çağrıcı ile şöyle seslenir; istiğfar eden yok mu onu bağışlayayım. İsteyen yok mu ona vereyim. Bilin ki bu, fecre kadardır." [358]

Meşhur Hasen Selman der ki: Nüzûl hadisleri, hadisin bütün yolları bir araya getirildiği zaman sahih hadis derecesine yükselmektedir. Bunun tafsilatını, *Ehkâmu'l-Hecri fi'l-Kitabı ve's-Sunne*: (s.16) adlı kitabında zikrettiğini söyler.

el-Ukaylî ise (rh.a) *ed-Duafâu'l-Kebir* adlı eserinde;

"Şa'ban'ın yarısında nüzul ile ilgili hadislerde 'liyn' (gevşeklik) vardır. Ama her gece nüzul ile ilgili hadislere gelince, bu konuda sabit ve sahih olan hadisler vardır. Böyle olunca Şa'ban'ın yarısı gecesi bu hadislere dâhildir inşallah, der." [359]

Ebu Abdillah (el-Hafız), Muhammed İbn Musa dediler ki: Bize Ebu'l-Abbas Muhammed İbn Yakub, ona da Muhammed İbn İsa İbn Hayyan el-Medainî, ona da Selam İbn Süleyman, ona da Selam et-Taviyl, Vuheyb el-Mekkî, Ebu Rehm'den, o da Ebu Said el-Hudrî'den, Hz. Âişe'yi ziyaret etmeye gittiği bir gün Hz. Âişe ona şöyle der:

"Ey Ebu Said! Bana Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) duyduğun bir şey anlat, ben de sana onun yaptığı bir şeyi söyleyeyim. Ebu Said dedi ki: Allah Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sabah namazına çıktığı zaman şöyle derdi:

---

357 el-Heysemî, *Mecmau'z-Zevaid*: c.8/85, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.7/418, 3555, el-Beyhâkî, *Fedailû'l-Evkat*: 25, Cami' İbnû's-Subeyh er-Ramlî yoluyla Merhum İbn Abdilaziz'den, Davud İbn Abdirrahman, Hişam İbn Hassan'dan ve Osman'dan. İbn Hacer, *Lisanû'l-Mizan*: c.2/93'te el-Ezdî el-Ramlî'nin zayıf olduğunu söylemiştir. el-Haraitî, *Mekarimu'l-Ahlâk*: 490. Bu hadisin isnadı "inkıta" ve "ma'lul"dur. ed-Dubeysî, *Leyletu'n-Nısfı Min Şa'ban*: s.122. İsnadı zayıf bir rivayettir. el-Beyhâki, *Şuabû'l-İman*: c.3/3836

358 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3822

359 el-Ukaylî, *ed-Duafâu'l-Kebir*: s.29

'Allah'ım! Kulaklarımı nurla doldur, gözümü nurla doldur, yapacaklarımı nurlandır. Yapmış olduklarımı nurlandır, sağımı nurlandır, solumu nurlandır, üzerimi nurlandır, ayaklarımın altını nurlandır, nurumu büyüt.'

Âişe (r.anha) dedi ki:

Bir gün Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yanıma geldi. Elbisesini çıkardı. Çok durmadan kalkıp onu giydi. Beni bu anda şiddetli bir kıskançlık tuttu. O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bazı hanımlarına gideceğini zannettim. Ardından çıkıp onu takip etmeye başladım. Onu Bakii mezarlığında Bakii Ğarked'de buldum. Mü'min erkekler, mü'min kadınlar ve şehidler için istiğfarda bulunuyordu. Dedim ki: Anam babam sana feda olsun, ben dünya isteğinde iken, sen Rabbi'nin istediğini yapmaktasın. Sonra oradan ayrıldım ve odama geldim. Nefsim çok içli ağlamaya başladı. Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bana yetişerek; bu nefes nefese olmak niye ey Âişe dedi. Dedim ki: Anam babam sana feda olsun, bana geldin, sonra elbiseni çıkardın, sonra da çok geçmeden kalkıp onu giydin. Onun için beni şiddetli bir kıskançlık sardı. Senin bazı arkadaşçıklarına gittiğini zannettim. Sonra da Bakii'de yaptıklarını gördüm.

Dedi ki: Ey Âişe! Yoksa sen Allah ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sana haksızlık edeceğini mi sanıyordun? Bil ki, Cebrail (as) bana geldi ve şöyle dedi; bu gece Şa'ban'ın yarı gecesidir. O gecede Kelb kabilesinin koyunlarının yünleri sayısınca Allah'ın cehenneminden azad edilen kulları vardır. O gecede Allah, ne bir müşrik, ne bir müşahine, ne sıla-i rahimini kesen ve ne de eteklerini yerde süren (erkeğe) ve ne de anne babasına zulmeden ve ne de müzmin şarap içene bakmaz.

Sonra iki elbisesini çıkardı ve bana şöyle dedi; ey Âişe! Bana bu gece kıyam etmem için izin verir misin, dedi. Ben de evet, annem babam sana feda olsun dedim.

Kalkıp uzunca bir secdede bulundu. Neredeyse onun öldüğünü sandım. Sonra kalktım ve elimi iki ayağının altına dokununca hareket etti, onu secdede şöyle derken duydum; Sen'in cezalandırmandan Sen'in bağışlamana, Sen'in gazabından Sen'in rızana Allah'ım! Sen'den Sana sığınırım. Sen'in kendi nefsini övdüğün gibi, Sana hakkıyla övgüde bulunamam, Sen'in vechin yüce oldu, Sana gerçek anlamda bir övgüde bulunamıyorum, dedi.

Sabah olunca o duayı kendisine hatırlattım. Dedi ki: Ey Âişe! Onları öğrendin mi? Evet dedim. O da bana onları öğren ve öğret, çünkü bana o kelimeleri Cebrail (as) öğretti ve bana onları secdede söylememi emretti dedi." [360]

Bu hadisin Hişam İbn Urve yoluyla Âişe'den (r.anha) gelen rivayetinde ise şöyle denir:

"Şa'ban'ın yarısının gecesi idi. Allah Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yanımda idi. Gecenin yarısı olunca, onu yanımda bulamadım. Her kadını sardığı gibi, beni de bir kıskançlık sardı. Hemen çarşafıma büründüm. Ne ipekten, ne pamuktan ve ne de ketenden değildi. O'na: Peki neden yapılmıştı ey mü'minlerin annesi? Dedi ki: Onun iplikleri ve örgüsü deve tüyünden idi. Sonra devamla dedi ki: O'nu *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hanımlarının odalarında aradım bulamadım. Sonra odama döndüm. Bir de ne göreyim, Onu yere yığılmış bir elbise gibi, secdede gördüm. Şöyle diyordu: Sana hayalim (ruhum) ve bedenim secde etti, kalbim Sana inandı. İşte bu ellerim ve işte kendi nefsime karşı işlediğim cinayet.

Ey her yüce için istenen Yüce, ey Yüce olan! Büyük günahı bağışla. Yüzüm, onu vareden ve ondan kulak ve göz yaratana secde etti deyip başını kaldırdı. Sonra tekrar secdeye gitti.

Ve şöyle demeye başladı: Sen'in gazabından Sen'in rızana, rızan olan bağışlamana, Sen'den Sana sığınırım. Sen kendini övdüğün gibisin. Kardeşim Davud'un dediği gibi diyorum:

Yüzümü seyyidim için toprağa sürüyorum. O, buna layıktır deyip başını kaldırdı ve Allah'ım beni şerden uzak, takva üzere, temiz, kaba ve isyankâr olmayan bir kalp ile rızıklandır, dedi. Sonra yerinden ayrıldı. Benimle beraber yorganın altına girdi. Benim nefesim yükselip duruyordu. Bana; bu nefes almada ne oluyor, ey Hümeyra dedi. Ben de nedenini ona söyledim. Sonra iki dizimin üzerini elleriyle mesh ederek şöyle dedi; bu gece, Şa'ban'ın yarısının gecesinde, seninle benim aramda bu karşılaştıklarımı gördük. Allah bu gecede dünya semasına iner. Kullarından müşrikten ve müşahinden, (kalbinde kin olandan başka) başka herkesi bağışlar, dedi." [361]

---

360 el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.3/4079, el-Heysemî, *Mecmau'z-Zevaid*: s.139 (523) (el-Beyhâkî, kendisinin zikrettiği rivayetin isnadının zayıf olduğunu söyleyip bu hadisin bir başka vecihle de rivayet edildiğini söyler. el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3837, s.385)

361 el-Ensarî, *İs'afu'l-Hillan Bima Verede fî Leyleti'n-Nısfi Min Şa'ban*: s.31,

7. Âişe'nin (r.anha) Rivayet Ettiği Hadis:

"Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) geceleyin kalktı namaz kıldı. Secdeleri öyle uzun yaptı ki, ben onu öldü sandım. Bunu görünce kalktım, onun başparmağını hareket ettirdim. Sonra yerime gittim. Onu secdede şöyle derken duydum; cezalandırmandan affına sığınırım, gazabından rızana sığınırım. Sen'den Sana sığınırım. Sen'in kendi nefsini övdüğün gibi Seni övemem. Başını secdeden kaldırıp, namazını bitirince; ey Âişe veya ey Hümeyra! Sen benim senin hakkını vermeyip sana haksızlık ettiğimi mi sandın? Vallahi hayır ey Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedim. Fakat ben, secdenin uzunluğundan dolayı seni öldü sandım. Dedi ki: Bu gecenin hangi gece olduğunu biliyor musun? Ben; Allah ve Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) daha iyi bilir dedim. Dedi ki: Bu gece Şa'ban'ın yarısı gecesidir. Allah bu gece kullarına bakar, istiğfarda bulunanları bağışlar, rahmet dileyenlere merhamet eder, kin ehlini de içinde oldukları kinleriyle baş başa bırakır." [362]

el-Ala' İbnû'l-Haris, Âişe'den (r.anha) rivayet ediyor:

"Diyor ki: Allah Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) gece kalktı ve çok uzun bir namaz kıldı. Hatta onu öldü sandım. Bunu görünce kalktım, başparmağını hareket ettirdim, o zaman hareket etti. Ben de geri çekildim. Başını secdeden kaldırıp namazını bitirince, dedi ki: Ey Âişe veya -ey Humeyra!- Sen Nebi'nin (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sana haksızlık edeceğini mi sandın? Dedim ki: Hayır, vallahi öyle değil. Çok uzun secdeden ötürü seni öldü zannettim. Dedi ki: Biliyor musun bu gece hangi gecedir? Dedim ki: Allah ve Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) daha iyi bilir. Dedi ki: Bu gece Şa'ban'ın yarısı gecesidir. Allah Azze ve Celle Şa'ban'ın yarısının gecesinde kullarına ba-

---

32'den naklen. el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.3/4080, c.2/1520 (zayıf bir isnadla daha kısa olarak). (Bkz. İbnûl-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2/917. Bu hadis sahih değildir. Ravilerinden Süleyman İbn Ebi Kerime'nın hadisleri münker hadislerdir.) ed-Darekutnî, *Kitabu'n-Nüzûl*: 92, bu hadisin isnadı "münker"dir. Hadisin bütün metinlerinde "ıttırab" (çelişki ve problem) vardır. ed-Dubeysî, *Leyletu'n-Nısfi Min Şa'ban*: s.134-136. el-Beyhâki, *Şuabû'l-İman*: c.3/3838

362 el-Munziri, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.2/1520, c.3/4084, bu hadisin isnadı "zayıf"tır. Zira "*ey Humeyra*" lafızlarıyla gelen hadisler ya uydurulmuştur veya çok zayıftır. İbnû'l-Cevzi, *el-İlel el-Mutenahiye*: c.2/918. (Bu hadis sahih değildir. Senedinde Said İbn Abdilkerim olan hadisler metruk olup kabul edilmez.)

kar, istiğfar edenleri bağışlar, merhamet isteyenlere merhamet eder, kin -ve hased- ehlini de oldukları gibi bırakır."[363]

"el-Beyhâkî, bu hadisin 'iyi bir mürsel' hadis olduğunu söylemekle beraber, diyor ki: el-Ala' İbnû'l-Haris bunu Mekhûl'dan almıştır. Allah daha iyi bilir. Bu babda çok münker hadisler rivayet edilmiştir. Ravileri mechul olan kimselerdir, bu hususta Kitabu'd-Deavât'ta iki hadis zikrettik."[364]

8. İbn Ebi Asım (rh.a) *Kitabu's-Sunne*'de Şa'ban Ayının On Beşinci Gecesi İle İlgili Dört Hadis Rivayet Eder.

Birinci Hadis: Yakub İbn Humeyd, Abdullah İbn Vehb, Amr İbnû'l-Haris'den, Abdulmelik İbn Abdilmelik'ten, o da el-Mus'ab İbn Ebi Zi'b'den, o da el-Kasım İbn Muhammed'den, o amcasından veya babasından, o da Ebu Bekr es-Sıddık'tan, o da Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*):

"Allah Tebareke ve Teâlâ Şa'ban'ın yarısının gecesinde dünya semasına iner. Kalbinde kin olan veya Allah'a ortak koşandan başka herkesi bağışlar."[365]

İbn Ebi Hatim, Abdulmelik İbn Abdilmelik'i zayıf olarak zikretmez. Diğer ravileri güvenilirdir.

el-Elbanî diyor ki:

"Hadisi şunun için sahihledim; zira bu hadisi rivayet eden sahabiler benim yanımda sekiz kişiye ulaşmışlardır." (*Kitabu's-Sunne* şerhinde: s.223)

İkinci Hadis: Muhammed İbn Miskin, Ebu'l-Esved İbn Lehiya, er-Rebi' İbn Süleyman, ed-Dahhak İbn Abdirrahman (ba-

---

363 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3, s.3835

364 el-Beyhâkî, a.g.e. c.3, s.3835

365 İbn Ebi Asım, *Kitabu's-Sunne*: (509). el-Elbanî, bu hadisin metnine sahih, isnadına zayıf diyor. Nedeni de Abdulmelik İbn Abdilmelik ve el-Mus'ab İbn Ebi Zi'b'dir. İbn Ebi Hatim bunların "mechul" olduklarını söylemiştir. (*el-Cerhu vet-Ta'dil*: c.4/306, 307), Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.2, s.176, İbn Ebi Asım, *es-Sunne*: c.1, s.224. Buharî, Abdulmelik'in tartışılır bir kimse olduğunu söylemiştir. "Hadisi tartışılır, el-Munzirî ise: "İsnadını zararsız görmekle gevşeklik etmiştir." İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye*'de bu hadise "sahih değil" der. el-Heytemî, *ez-Zevaciru An İrtikabi'l-Kebair*: c.1, s.88'de onun gibi davranmıştır. (c.8/67)

basından) Ebu Musa'dan, o da Allah'ın Rasulü'nden: (sallallahu aleyhi ve sellem);

"Allah Tebareke ve Teâlâ Şa'ban'ın yarısının gecesinde dünyanın semasına iner ve müşrik veya Muşahin'den başka yeryüzünde olan herkesi bağışlar." [166]

Üçüncü Hadis: Hişam İbn Halid, Ebu Huleyd Utbe İbn Hammad [el-Hakemî], el-Evzaî'den, İbn Sevban'dan ve Mekhul'dan, o da Malik İbn Yehamir'den, o da Muaz İbn Cebel'den, o da Nebi'den (sallallahu aleyhi ve sellem);

"Allah Şa'ban'ın yarısının gecesi kullarına bakar, müşrik ve müşahin hariç tüm kullarını bağışlar." [367]

Aynı hadis, hem Hz. Ebu Bekir'den (ra) hem de Âişe'den (r.anha) içinde 'nüzul' lafzı zikredilerek rivayet edilir. (*)

---

166 İbn Ebi Asım, *Kitabu's-Sunne*: (510). Hadisin el-Elbanî'ye göre metni sahih, isnadı zayıftır. Nedeni de Abdurrahman İbn Azub ve İbn Lehiya'dır. Aynı hadisi İbn Mâce de (*es-Sunen*: 1390) iki ayrı yolla talim etmiştir. İbnû'l-Cevzî, *el-İlel el-Mutenahiye* c.2/922.
el-Beyhâkî'nin dediğine göre, Ebu Musa el-Eş'arî'nin hadisi bu konuda rivayet edilen hadislerin sahihindendir. Bu minval üzere gelen hadislerin bazısında; "*Müşrik, kalbinde kin olan*" bir diğer bazısında "*Müşrik, yol kesen, anne babasına zulmeden ve kalbinde kin olan müstesna kılınmıştır*" lafzıyla. Bu hadisin bütün yollarında "zayıflık" vardır. Çünkü bu hadisin senedindeki İbn Azub, Ebu Musa el-Eş'arî'yi görmemiştir. (es-Sindî, *en-Nesâî Haşiyesi*) İbn Huzeyme de bu hadisi *Kitabu't-Tevhid*'de (s.90) rivayet eder. İbn Mâce, *es-Sunen*: 1390 (hadis zayıftır.)

367 İbn Ebi Asım, *Kitabu's-Sunne*: (512), "Sahih bir hadistir" der. Ricali güvenilirdir. Yalnız Mekhul ile Malik İbn Yehamir arasında kopukluk (inkita) vardır. Eğer böyle olmasaydı, isnadı hasen olacaktı. Fakat o daha önce gelen rivayetlerden dolayı sahihtir."
el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.2/1517, 3/4078 isnadı şevahidi ile "sahih"tir. el-Heysemî, *Mevaridu'z-Zam'an İla Zevaidi İbn Hibban*: 486 (1980), el-Heysemî, *Mecmau'z-Zevaid*: c.8/65, İbn Hibban, *Sahih*: 5636, ed-Darekutnî, *Kitabu'n-Nüzûl*: 77, et-Taberanî, *el-Mu'cemû'l-Kebir*: c.20/108, 215, Ebu Nuaym el-İsfehanî, *Hilyetu'l-Evliya*: c.5/191, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3833. Bu hadisin isnadındaki rical, Mekhul hariç güvenilir kimselerdir. Bu hadis de onun mürsellerindendir. Dolayısıyla "zayıf" bir hadistir.

(*) Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.6/238, İbn Ebi Şeybe, *el-Musannef*: c.6/108, et-Tirmizî, *es-Sunen*: 739, İbn Mâce, *es-Sunen*: 1388, ed-Darekutnî, *Kitabu'n-Nüzûl*: 89-91, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3827 (el-Beyhâkî, Âişe'den (r.anha): 3826, 3835, 3837, 3838, Ebu Bekr'den (ra): 3827, 3829)

el-Evzaî (rh.a) engelleyici 'şahna' (kin) kelimesini;

"Kalbinde Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ashabına karşı kin ve düşmanlık olanlar şeklinde tefsir etmiştir. Bu 'şahna' kuşku yoktur ki, birbirine denk olan insanların kin ve düşmanlıklarından daha büyük bir kindir. el-Evzaî'nin söylediğine göre, Müşahin, işlediği bid'atten ötürü bütün ümmete muhalefet eden bid'at sahibidir. İbn Sevban da şöyle demiştir: Muşahin, Nebi'nin (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'ni terk eden ve O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ümmetine dil uzatan ve kanlarını döken demektir.' Bu 'şahna', yani bid'at, Müslümanların cemaatlarına dil uzatmayı, onların kanlarını, mallarını ve ırzlarını, tıpkı Haricilerin ve Rafizîlerin yaptığı gibi, helal kılar." [368]

Dördüncü Hadis: Amr İbn Osman Muhammed İbn Harb, el-Ahnes İbn Hâkim'den, o da Muhasir İbn Habib'den, o da Ebu Sa'lebe'den, o da Nebi'den (*sallallahu aleyhi ve sellem*);

"Şa'ban'ın yarısının gecesi olunca, Allah Azze ve Celle kullarına nazar eder; mü'minleri bağışlar, düşmanlık ve kin ehlini kinlerini terkedinceye kadar bırakır." [369]

ed-Dubeysî, *Leyletu'n-Nısfi Min Şa'ban* adlı risalesinde, Osman İbn Ebi'l-Âs'dan Allah Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle dediğini rivayet eder:

"Şa'ban'ın yarısının gecesi olunca bir münadi (çağırıcı) seslenerek şöyle der; istiğfar eden yok mu onu bağışlayayım, isteyen yok mu ona vereyim, der. -O gece- bir şey isteyen kimse olmasın ki, kendisine o şey verilmesin. Ancak ferciyle zina eden veya müşrik bundan müstesnadır." [370]

---

368 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif Fîmâ Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*: s.266

369 İbn Ebi Asım, *Kitabu's-Sunne*: (511). el-Elbanî; "Bu hadis sahihtir ricali sikattır" der. Ancak, ravileri arasındaki el-Ahves İbn Hakim vardır o "zayıf"tır. Hadis şahidleriyle beraber sahih olmaktadır. ed-Darekutnî, *Kitabu'n-Nüzûl*: 78, et-Taberanî, *el-Mu'cemû'l-Kebir*: c.22/224, İbnû'l-Cevzî, *el-İlelu'l-Mutenahiye*: c.2/560. Bu hadisin isnadı gerçekten çok zayıftır.

370 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3836. "Bu rivayetin senedindeki el-Hasen, Osman İbnû'l-Âs'dan hadis işitmemiştir." (Bkz. el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: (c.3, s.383 -haşiye-) ed-Dubeysî, *Leyletu'n-Nısfi Min Şa'ban*: s.124 (zayıf bir isnadla)

E) ŞA'BAN AYI'NDA KILINAN ASILSIZ NAMAZLAR

1. Şa'ban'ın İlk Gecesi Namazı:

"Bu on iki rekâtlık bir namazdır. Bu namazı kılacak olan kimse, her rekâtta Fatiha'dan sonra on beş kez İhlâs (suresini) okur. Sonra her vaktinde iki rek'at namaz kılar. Her rekâtta Fatiha'dan sonra yüz İhlâs (suresi) okur. Rükûda ve secdede; 'Subbuhun Kuddusun Rabbu'l-Melaiketi ve'r-Ruh Men Huve Kainun Ala Külli Nefsin Bima Kesebet' der." [371]

2. Ebu Hureyre'nin (ra) Şa'ban'ın On Beşinci Gecesi Hakkında Rivayet Ettiği Hadis:

"Kim, Şa'ban'ın on beşinci gecesi on iki rekât namaz kılar ve her rekâtta otuz kez (İhlâs) okursa, cennetteki makamını görmeden ve ailesinden cehennemlik on kişiye şefaat etmeden ölmez." [372]

İbnû'l-Cevzî (rh.a) diyor ki:

"Bu hadis de uydurmadır. Bu hadisin isnadında bulunan Bakiyye'den ve Leys'den önce -ki onlar da zayıftırlar- mechul olan kimseler vardır, bu hadisteki bela onlardan önce olanlardadır."[373]

3. Ali İbn Ebi Talib'in (ra) Rivayet Ettiği Beraat Namazı:

"Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Şa'ban'ın on beşinci gecesi namaz kılarken gördüm. Kalktı on dört rekât namaz kıldı. Na-

---

371 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.113

372 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.128, 129 (1013), (İbn Ömer'den) "mevzudur." Ravilerinin hepsi "mechul"dur. İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.93 senedinde mechuller vardır. el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfua*: s.84, 85, es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: c.2, s.59 ("*Cehennemlik kişiye şefaat etmeden*") isnadında sika olmayan bilinmeyen insanlar vardır. Bakıyye İbnû'l-Velid ve Leys İbn Ebi Salim vardır. Bakiyye İbnû'l-Velid el-Hımsî ilim ehlidir, hadislerinin alınıp alınmaması konusunda ihtilaf vardır. Sika (güvenilir) kimselerden münker hadisleri rivayet eder (ez-Zehebî, *Ma'rifetu'r-Ruvat*: s.76). Ahmed İbn Hanbel, onu İsmail İbn Ayyaş'tan daha iyi görürdü. Yahya İbn Main ve Ebu Zur'a ona güvenilir derlerdi. İbn Adiy: "Eğer o Şamlılardan hadis rivayet ederse güvenilirdir, Hicazlılardan rivayet ederse, hadisi zayıftır." (ez-Zehebî, *el-Kâşif*: c.1/160)

373 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.443, 444) (1013),

mazdan sonra oturdu. On dört kez Fatiha okudu, on dört kez de (İhlâs) okudu. On dört kez (Felak) suresini, on dört kez (Nas) suresini ve on dört kez de Ayete'l-Kursi'yi okudu. Ardından; 'Andolsun ki size Rasul geldi' ayetini okudu. Namazını bitirince, namazından gördüğümü ona sordum.

Dedi ki: Kim, benim yaptığım gibi yaparsa, bu onun için kabul olmuş, geçmiş ve gelecek yirmi yılı için makbul oruç gibi olur, o gün oruçlu olarak sabahlarsa, altmış yıllık geçmiş oruç ve altmış yıllık gelecek oruç yerine geçer." [374]

el-Beyhakî de bu hadisi tahric etmiştir. el-Beyhakî aynı zamanda İmam Ahmed İbn Hanbel'in şöyle dediğini nakleder:

"Bu hadis uydurulmuş hadise çok benziyor. Bu, münker bir hadistir. Ravileri arasında Osman İbn Saîd'den önce mechul olan raviler vardır. Allah daha iyi bilir." [375]

---

374 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/3841. Senedinde Muhammed İbn Muhacir vardır. Ahmed İbn Hanbel, o hadis uydurur demiştir. İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.130 (1014).
Bu, kesinlikle "mevzu" olan bir hadistir. Ravilerin isnadına uydurma isimler koyuyorlardı. Onların kim oldukları sorulduğunda, onları bilmedikleri ortaya çıkardı. İsnadında İmam el-Ukaylî, *ed-Duafâu'l-Kebir* (1695) adlı kitabında, Muhammed İbn Muhacir (el-Kureşi) için "Onun Nafi'den ve İbn Ömer'den rivayetlerine uyulmaz" der. Buharî de aynı görüştedir.
İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.55. el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfua*: s.80.
Ancak el-Leknevî zikrettiği rivayetinde yukarıdaki rivayetin aksine, *"altmış yıllık geçmiş"* ve *"altmış yıllık gelecek oruç"* ibaresi yerine *"geçmiş iki yıl"* ve *"gelecek olan iki yıl"* ibaresi vardır. *el-Esrar el-Merfûa* (s.8)'da Aliyyu'l-Karî; el-Beyhâkî'nin bu hadisin uydurma hadise benzediğini söylediğini nakleder.
el-Beyhâkî'ye ait olduğu söylenen görüş, el-Beyhâkî'nin değil, Ahmed İbn Hanbel'in görüşüdür. O şöyle der: "Bu hadis 'münker' olmakla beraber uydurma hadise benziyor. Rivayetinde Osman İbn Said gibi 'mechul'ler vardır. Allah daha doğrusunu bilir." (el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3, s.387) Ancak Aliyyu'l-Karî onu uydurma değil, zayıf olarak görürdü. es-Suyutî, *el-Lealî el-Masnûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: c.2, s.60 (mevzudur). Senedindeki Muhammed İbn Muhacir hadis uydurur. (Bkz. el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfua*: 82, 83)

375 el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3 (3841) el-Beyhâkî bu hadisi; Abdulhalik İbn Ali el-Müezzin, Ebu Cafer İbn Bestam, el-Kavmesî [el-Kureşî], Ebu Cafer Ahmed İbn Muhammed İbn Cabir, Ahmed İbn Abdilkerim, Halid el-Hımsî, Osman İbn Said İbn Kesir, Muhammed İbnû'l-Muhacir, el-Hakem İbn Utbe ve İbrahim yoluyla, o da Ali'den (İbn Talib) rivayet edilen bir senedle. İmam Ahmed İbn Hanbel bu hadisin "uydurma" olduğunu söylemiştir. Senedinde Osman İbn Said'den önce mechul kimseler vardır.

İbnû'l-Cevzî (rh.a) *el-Mevdûat*'ta der ki:

"Hakeza bu hadis de kesinlikle "mevzu" olan bir hadistir. İsnadı karanlıktır. Sanki bu hadisi uyduran kimse, rasgele önüne çıkan her ismi rivayetine yerleştiriyor. Ve hiç adı bilinmeyen kimseleri isnadında zikrediyor. Bu [uydurma] hadisin isnadında Muhammed İbn Muhacir denen bir adam vardır. İbn Hibban onun hadis uydurduğunu söyler." [376]

İmam el-Ukaylî, *ed-Duafâu'l-Kebir* adlı kitabında, Muhammed İbn Muhacir (el-Kureşî) için "Onun Nafi'den ve İbn Ömer'den rivayetlerine uyulmaz" der. Buharî de aynı görüştedir.[377]

4. Şa'ban'ın On Beşinci Gecesi Namazı:

"Bu namaz yüz rekâttır, elli selamla kılınır. (Bu namazı kılan) her rekâtta, Fatiha'dan sonra on kez İhlâs suresini okur. Bundan sonra, daha rükû etmeden 'Teravih Tesbihatı'nı okur. Ondan sonra secdeye gider, secde de;

Allah'ım! Sen'in yedi gökleri ve yedi yeri nurlandırıp aydınlandıran, zulmetleri gideren, ilk insanların ve son insanların işlerinin salah bulduğu vechinle, yine Senin verdiğin nimetlerini almandan, bana verdiğin afiyetin değişmesinden, Senin rızanla Senin gazabından korunur, Senden yine Sana sığınırım, Senin övgün yüce olmuştur. Ben ne Senin övgünü hakkıyla yapabilir ve ne de Sana yapılacak şükre güç yetirebilirim. Sen ancak kendi nefsini övdüğün gibisin.

Ey Celal ve İkram sahibi! Bedenim ve hayalim Sana secde etti, kalbim Sana secde etti, Seni ikrar etti dilim, işte ben Senin huzurundayım. Ey her büyükten büyük olan! Benim büyük günahımı bağışla, şüphesiz ki Senden başka günahları bağışlayan yoktur ey yüce Allah'ım! dedikten sonra başını secdeden kaldırır, Allah'ın Rasulü'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem*) salât ve selam getirir ve şöyle dua eder:

Allah'ım! Kullarına taksim ettiğin hayırlardan, La ilahe İllallah ile en bol nasib alanlardan eyle. Bana korkan, şirkten arınmış, kâfir olmayıp her kâfirden ve her şaki'den beri olup Sana iman eden pırıl

376 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: (c.2, s.130/1014) (Bkz. *el-Mevdûat*: c.2, s.445. Thk. Dr. Nureddin Boyacılar)

377 İmam el-Ukaylî, *ed-Duafâu'l-Kebir*: (1695)

pırıl bir kalp ver. Sonra ikinci secdeye gider ve o secdede, yüzümü seyyidim için toprağa sürüyorum. Seyyidimin yüzünün hatırı için bütün yüzlerin toprağa sürülmesi bir haktır. Ey İlahım! Sana secde ederek yere kapanan bir yüzü mahrum etme, der." [378]

5. Şa'ban Ayının On Beşinci Gecesi Namazı (Beraat Namazı):

İbn Ömer Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet ediyor:

"Kim, Şa'ban'ın on beşinci gecesi bin kez İhlâs suresini, yüz rekât namazda okursa, o kimseye ölüp dünyadan çıkmadan önce, Allah ona rüyasında yüz melek gönderir, o meleklerden otuzu onu cennetle, otuzu onun cehennemden emin olduğunu müjdeler, otuzu da onu hata yapmaktan korurlar, on tanesi de ona düşmanlık edene tuzak kurarlar." [379]

---

[378] el-Leknevi, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.113, 114, el-Munziri, *et-Terğibu ve't-Terhib*: c.2/119. (el-Leknevi bu namaza hayr namazı denil-
diğini zikreder: s.79.) es-Suyuti, *el-Leali el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*:
c.2, s.57, 58 (farklı lafızlarla)

[379] es-Suyuti, *el-Leali el-Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: c.2, s.58, 59 (Cafer İbn
Muhammed ravilerinin hemen hepsi babasından üç yoldan bilinmeyen
kimselerdir. İsnadında zayıflar çoktur. Hadis olması mümkün değildir.)
İbnü'l-Cevzi, tüm ravilerinin "mechul" olduğunu söyler. ez-Zehebî bunu,
Ali İbnü'l-Hasen Ali eş-Şuri (İbn Yamur eş-Şami) adına uydurmuştur der.
İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.53. İmam el-Feteni, *et-Tezkire* (s.45)'de
bu hadisin "bâtıl" olduğunu zikreder. Bu konuda sahih olan bir haber veya
eser yoktur. Rivayet edilen hadislerin hemen hemen tamamı ya uydurmadır
veya zayıftır. (Hammad İbn Muhammed el-Ensari'den naklen s.15)
el-Leknevi bu hadisin uydurma olduğunu söyler. Bütün ravileri her yönüyle
bilinmeyen kimselerdir. İbn Arrak, es-Suyutî ve İbnû'l-Cevzî de bu görüş-
tedirler. Aynı zamanda İbn Hacer el-Mekkî ve İmam en-Nevevî de bu hadi-
se uydurma demişlerdir. Hasan el-Basrî'den de zayıf bir sened ve değişik la-
fızlarla bu konuda üç hadis zikrediliyor. et-Taberanî, *Kitabu'd-Dua*: 917.
Amr İbn Sabit İbn Ebi'l-Mikdam, Muhammed İbn Mervan, Ebu Yahya,
kendi babasından diyor ki: "Otuz küsur güvenilir kimseden duydum, şöyle
diyorlardı: *Kim Ramazan'ın yarısı gecesi bir kez İhlâs Suresi'ni yüz rekâtta
kılarsa, ölmeden önce rüyasında... görmeden...*"
Bu hadis tamamen mevzudur. İsnadındaki afet de Ali İbn Amr İbn Sabit İbn
Ebi'l-Mikdam, habis bir Rafızîdir.
Muhammed İbn Abdilvahid İbrahimi'l-Ğafiki [H.549-619] *Lemehatu'l-
Envar ve Nefehatu'l-Ezhar ve Riyyı'z-Zam'an*: c.3, s.1315, 1316. Muham-
med İbn Harun, Yahya'dan, o da babasından: "el-Ğafiki'nin metninde; *Kim
Ramazan'ın on beşinci gecesinde yüz rekât namazı, Ummu-l Kur'an ve İhlâs
ile kılarsa*" lafzıyla zikredilir. Metnin devamı ise yukarıdaki metnin aynısı-

el-Cevzekanî ve İbnû'l-Cevzî bu hadisi Ömer'den (rivayet edilişini) tahric ettiler. ed-Deylemî, Muhammed İbn Mervan ez-Zuhelî ve Ebu Yahya'dan naklederek diyor ki:

"Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabından otuz dört kişi Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dediğini bana söylediler, deyip yukarıdaki hadisin aynısını rivayet ettiler." [380]

İbnû'l-Cevzî bu hadis hakkında şunları söyler:

"Bu hadisin 'mevzu' olduğuna dair hiçbir şüphe yoktur. Ravilerin çoğu 'mechul'dür. Ayrıca senedinde çok zayıf olan kimseler vardır. Hadis bu şekliyle olması mümkün olmayan bir şeydir. Bu namazı kılanları hepimiz çok görmüşüzdür. Geceyi kısaltmak isterlerken fecr namazını kaçırırlar. Böylece tembel olarak sabahlarlar.

Cahil mescid imamları bu namazları, Reğaib namazıyla beraber insanların cahillerini tuzağa düşürmek için bir tuzak olarak kullanırlar ve bununla toplumda kendilerine bir yer temin etmek isterler. Mescidlerde vaaz verenler bununla anlattıkları hikâyeleri süsleyip doldururlar. Bunların hepsi gerçeklerden uzaktır." [381]

İbnû'l-Cevzî diğer bir yolla benzer iki hadis naklediyor. İlkini İbn Ömer'den [*], diğerini Cafer İbn Muhammed'den rivayet etmiştir.

6. Beraat Gecesi Kılınan Elli Rek'atlık Namaz:

İmam ez-Zehebî *el-Mizan*'da, İbn Hacer, *Lisanû'l-Mizan*'da, Muhammed İbn Said et-Taberî (kim olduğu bilinmiyor), Muhammed İbn Amr el-Becelî (önceki gibi bilinmiyor) en-Nadr İbn Şumeyl'den, Şuayb İbn Abdulmelik, Hasen el-Basrî'den o da Enes'ten "merfu" olarak rivayet ediyor:

"Kim, Şa'ban'ın on beşinci (Beraat Gecesi) elli rekât namaz kılarsa istediği ihtiyacı ne ise, bu gece ona verilir ve kendisine yedi yüz bin melek gönderilir, onun hasenatlarını yazarlar, yedi yüz bin melek de ona cennette köşkler bina eder. Okuduğu her harfin karşılığında

---

dır. Dr. Rıfat Fevzi Abdulmuttalib diyor ki: "Bu hadisin aslına hiçbir yerde rastlamadım."

380 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.79

381 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.128

(*) İbnû'l-Cevzî, a.g.e. c.2, s.442 (1011) Thk: Dr. Nurettin Boyacılar. es-Suyutî, *el-Leâli el-Masnûa*: c.2, s.59

kendisine yetmiş huri verilir. Kendisine -üstelik- yedi yüz bin şehid ecri verilir ve yetmiş bin kişiye şefaat eder.

Muhammed İbn Said el-Mihî et-Taberî, Muhammed İbn Amr el-Becelî'den; dedi ki, el-Hasen el-Basrî bize Enes'ten 'merfu' olarak şöyle dedi:

'Kim Şa'ban'ın on beşinci gecesi elli rek'at namaz kılarsa, Allah ona bu gece istediği tüm hacetini giderir, velev ki bu -muhtaçlığı- levh-i mahfuz'da sanki yazılmış olsa dahi. Allah onun bu adını oradan siler, onu saadet ehline döndürür ve ona yedi yüz bin melek gönderir, onlar ona hasenat yazarlar. Yedi yüz bin meleği de ona -cennette- köşkler bina etmeleri için var eder ve okuduğu her harf karşılığında ona yetmiş huri verir, onlardan kiminin yetmiş bin genç delikanlı hizmetçisi vardır ve kendisine yedi yüz bin şehid ecri verilir ve yetmiş bin muvahhide şefaat eder.

...Ta ki Selman el-Farisî'nin ben Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle dediğini işittim:

'Kim ki bu gece İhlâs suresini okursa, bunun her harfine karşılık kendisine yetmiş huri verilir, deyip hadisi uzunca zikreder.'

İbn Hacer bunu naklettikten sonra şöyle der: 'Allah bunu uyduranı çirkinleştirsin (lanetlesin). O, yalanın ve iftiranın asla dile getirilemeyecek olanını söylemiştir.'

Bu uydurmalardan yine Ebu Hureyre'den rivayet edildiği söylenilen şu uydurma vardır:

'Her bir harfine karşılık ona bir milyon huri verilir. Kim bu gecenin herhangi bir saatinde namaz kılarsa (bu geceyi ihya ederse), güneşin ve ayın üzerine doğduğu şeyler kadar kendisine cennetler verilir. Her cennette bahçeler vardır...' Sonra şöyle demiştir: Beni hakk ile gönderene kasemde bulunurum ki, bu namazdan ancak facir veya fasık olan yüz çevirip kılmaz. Sonra şöyle der: 'Allah ona cennette bir milyon şehir verir. Her şehirde bir milyon köşk, her köşkte bir milyon ev, her evde bir milyon salon bulunur. Bir milyon yastık, hurilerden bir milyon zevce. Her hurinin bir milyon hizmetçisi, her evde bir milyon sofra, genişliği doğu ile batı kadar, her sofrada bir milyon tabak, her tabakta bir milyon renk yemek vardır' dedikten sonra Selman'dan nakleder.

Selman el-Farisi, Allah'ın Rasulü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) duydum şöyle diyordu:

'İhlâs suresinden okuduğu her harf karşılığında o gece kendisine yetmiş huri verilir...'

İbn Hacer; bu hadisi uydurana Allah'ın lanet etmesini diledikten sonra, bu hadisi uyduranın akla gelmeyecek bir şekilde iftiralarda bulunduğunu söyler." [382]

7. Ebu Hureyre'ye (ra) İsnad Edilerek Gelen Rivayet Şöyledir:

"Kim Şa'ban'ın on beşinci gecesi elli rekât namaz kılarsa, Allah onun her hacetini görür, levh-i mahfuzda şakî yazılmış olsa bile, Allah onu iman ehlinden kılar ve ona yedi yüz bin melek gönderir hasenatını yazarlar. Yedi yüz bin melek de ona cennette köşkler inşa ederler.

Okuduğu her harf için kendisine bir milyon hûri verilir. Kim, bu gecenin bir saatini ihya ederse, güneşin ve ayın üzerine doğduğu şeylerin adedince cennetlere nail olur. Her cennette bahçeler vardır. Sonra şöyle dedi; beni hak ile gönderene yemin ederim ki, bu namazdan ancak fasık veya facir olan yüz çevirir. Onun için cennette bir milyon şehir bina edilir, her şehirde bir milyon köşk, her köşkte bir milyon oda ve her evde de bir milyon çardak, her suffede (çardakta) bir milyon yastık ve hurilerden bir milyon zevce vardır. Her hurinin bir milyon hizmetçisi, her evde genişliği doğu ile batı arasındaki genişlik kadar bir milyon büyük sofra, her sofrada bir milyon tabak ve her tabakta bir milyon renkte yemekler vardır." [383]

İbn Hacer bu uydurma hadisi uyduran kişi hakkında şunları söyler:

"İbn Nasır denen adamın Allah'tan korkusunun bu kadar az oluşuna hayret ediyorum. Nasıl olur da hem bu hadisi rivayet etti ve hem de hadisin mevzuluğu konusunda sustu..." [384]

---

382 İbn Hacer, *Lisanû'l-Mizan*: c.5, s.177-178 (619) (Muessesetu'l-A'la Li'l-Matbuat, Beyrut, 1406/1986, 2. bsk.)

383 İbn Hacer, *Lisanû'l-Mizan*: c.5, s.177, 178 (619)

384 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.83, 84, ez-Zehebî, *Mizanu'l-İ'tidal*: c.3, s.565 (7205), İbn Hacer, *Lisanû'l-Mizan*: c.5, s.177

8. Elfiye Namazı:

Bu hadis bir senedi Abdullah İbn Ömer'e diğeri de Cafer ibn Muhammed ve onun da babasından rivayet ettiği bir senedle rivayet edilir. İbnû'l-Cevzî her iki hadisi de senedleriyle zikreder.

Abdullah İbn Ömer'den gelen rivayet:

a) "Kim Şa'ban'ın on beşinci gecesi, yüz rekâtta bin kez ihlâs suresini okursa; Allah uykusunda onu cennetle müjdeleyen otuz melek ve cehennemden onun emin kılındığını kendisine söyleyen otuz melek, onu hata etmekten koruyan otuz melek ve on tanesi de kendisine tuzak kuranlara tuzak kuran on melek göndermedikçe o kimse dünyadan ruhunu teslim edip çıkmaz." [385]

b) Cafer İbn Muhammed ve babası yoluyla gelen rivayet:

"Kim Şa'ban'ın on beşinci gecesi, yüz rekâtta bin kez ihlâs suresini ve her rekâtta da bir kez Fatiha'yı okursa ve on bir kez de ihlâs okursa Allah uykusunda onu cennetle müjdeleyen otuz melek ve cehennem azabından kendisinin emin kılındığını kendisine söyleyen otuz melek, onu hata etmekten koruyan otuz melek ve on tanesi de düşmanlarını yazan on melek göndermedikçe o kimse ölmez." [386]

Bu iki rivayet hakkında İbnû'l-Cevzî şöyle der:

"Bu hadisin üç yolunda da bulunan mechul raviler yüzünden kuşkusuz ki bu 'uydurma'dır. Bunun senedinde çok zayıf olan raviler vardır. Böyle bir hadisin olması kesinlikle imkânsızdır. Biz bu namazları kılan birçok insanın, hele bir de geceler kısa ise, gece boyu uyuduklarını ve fecir namazını kaçırdıklarını ve tembel olarak sabahladıkları gördük. Cahil mescid imamları bu ve benzeri namazları riyaset ve öne çıkmak hevesiyle Reğaib namazıyla beraber kılmaya başlamışlar ve kıssacılar da meclislerindeki sohbetleri bu namazın faziletleriyle ilgili kıssalarla doldurmuşlardır ki, bunun hepsi gerçekten haktan çok uzak olan şeydir." [387]

(619)
385 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.442 (1011), es-Suyutî, *el-Leâli el-Masnûa fî'l-Ehâdîs el-Mevdûa*: c.2, s.59. Bu hadisi ed-Deylemî'nin *Müsned*'inde tahric ettiğini söyler. es-Suyutî, *el-Emru Bi'l-İttiba*: (El yazma 16/B Meşhur Hasen Selman'dan), İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.93 (Thk. Dr. Nûreddin Boyacılar)
386 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.442 (1012)
387 İbnû'l-Cevzî, a.g.e. c.2, s.443

Ebu Şame, İbnû'l-Cevzî'nin görüşlerini şu yorumuyla destekler.

"Bunun hepsi, saptırıcı olan abidler tarafından ihdas edilmiştir. Bu, fasık ve azgın olan kimseler tarafından meydana geldiği zaman ne olur? Bu geceleri, zahir ve bâtın olan birçok günah işleyerek ihya etmenin yegâne sebebi, mecsidlerde bunun için buldukları alışılmışın dışındaki yakıtın fazlalığından geliyor. Onlar bu geceleri ihya etmeyi -Allah'a- yakınlık sanıyorlar. Hâlbuki bu, ancak günah işlemeye, münkerleri izhar etmeye ve bid'at ehlini işlediklerinde kendilerine şiar ettikleri şeyde takviyedir. Şeriatta, mescidlerde ihtiyaçtan fazla yakıtın (aydınlatmanın) fazlasının müstehab olduğuna dair herhangi bir nass gelmemiştir. Cahil hacıların Arafe gecesi Arafat dağında ve kurban kesme günü Meş'ar-i Haram'da yaptıkları da bu kabil şeylerdendir. Bunun hepsinin inkârı ve bid'at olduğunun söylenerek reddedilmesi gerekir. Bu münkerdir ve temiz şeriata aykırıdır. (...) İmam et-Turtuşî, Kayrevan halkının Ramazan ayında Teravih'in son gecesi için bir araya gelerek, mescidlere özel minberler koyarak toplanmalarının bid'at ve münker olduğunu ve İmam Malik'in de (rh.a) bunu mekruh gördüğünü onlara beyan etmiştir." [388]

Elfiye Namazı *İhyau Ulumi'd-Din*'de, Ebu Hamid el-Gazalî'nin söylediği kadarıyla, Zeyd İbnû'l-Ammî'den rivayet edilen bir hadistir. Lafzı şöyledir:

"Kim Şa'ban'ın yarısı gecesi yüz rekât namaz kılar ve her rekâtta bir kez Fatihatu'l-Kitab ve on kez İhlâs suresini okursa ki bu bin kez eder, Allah o kimseye yüz melek müvekkel kılar. O meleklerin otuzu hayır işlemede muvaffak olması için ona yardım eder. Otuzu onun başına bir kötülüğün gelmesine engel olur. Otuzu onu hata işlemekten korur ve onu da gelecek yıla kadar onun başına bir tuzak kurana tuzak kurar." [389]

---

388 Ebu Şame, *el-Bâisu Âla İnkari'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.134

389 Ebu Hamid el-Gazalî, *İhyau Ulumi'd-Din*: c.1, s.268. İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.92 (53); "Kim Şa'ban'ın yarısı gecesi yüz rekatta bin İhlâs okursa" diye başlayan rivayet. İbn Arrak, İbnu'l-Cevzi'den bu rivayetin isnadında "mechul" kimseler olduğunu nakleder.

Muhammed İbn Abdilvahid İbrahimi'l-Ğafikî der ki:

"Selef-i salihin bu namazı kılıyordu ve bunu 'Salatu'l-Hayr' [hayr namazı] olarak adlandırırlardı. Bunun için bir araya gelirler hatta cemaatle de kılarlardı." [390]

el-Gazalî'nin zikrettiği uydurma hadis hakkında el-Ğafikî [H.549-619] diyor ki:

"Bu hadiste el-Hasen'den rivayet edildiğine göre Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle demiştir:

'Allah'ın Nebisi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* otuz sahâbîsi kim bu namazı bu gecede kılarsa Allah Azze ve Celle ona yetmiş kez bakar ve her bakışında onun yetmiş ihtiyacını giderir, bunun en küçüğü bağışlanmaktır.'

el-Ğafikî devamla Şa'ban'ın yarısı gecesini namazla ihyasının müstehab olduğunu söyler." [391]

Ebu Şame (rh.a) Reğaib Namazıyla ilgili açıklamalarda bulunurken, 'Şa'ban'ın yarısı gecesinde Allah'ın Kelb kabilesinin koyunlarının sayısı kadar insanı cehennemden azad edeceğine' dair hadisle ilgili şunları söyler:

"Bunda asla özel bir namazın gerektiğine dair herhangi bir beyan yoktur. Ancak bu hadis olsa olsa, bu gecenin faziletine delâlet eder. Gece namazı veya teheccüd bilindiği gibi senenin bütün gecelerinde müstehabtır. Bilindiği gibi gece namazı Nebi'ye *(sallallahu aleyhi ve sellem)* vacibdi. Dolayısıyla bu gece de Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gece namazlarını kıldığı geceler arasında bulunan bir gecedir.

---

390 Muhammed İbn Abdilvahid İbrahimi'l-Ğafikî [H.549-619], *Lemehatu'l-Envar ve Nefehatu'l-Ezhar ve Riyyı'z-Zam'an*: c.3, s.1313, 1314

391 Muhammed İbn Abdilvahid İbrahimi'l-Ğafikî, a.g.e. c.3, s.1315
İbnü'l-Cevzî *el-Mevdûat*'ta (c.2, s.127-129) aşağıdaki yollardan bunun tahricini yapar.
1. Sufyan es-Sevrî, Leys, Mücahid, o da Ali İbn Ebi Talib'den yukarıdaki lafızla.
2. Yezid İbn Muhammed babasından, o da Muhammed İbn Mervan'dan, o da Abdullah İbn Ömer'den benzeri lafızla.
3. Ali İbn Asım, Amr İbn Mikdam, Cafer İbn Muhammed babasından benzeri lafızla.
Ukbe dedi ki: "Bu hadisin uydurma olduğunda hiçbir şek yoktur. Bu üç rivayet yolunda da ravilerin tamamı mechul kimselerdir. Aralarında zayıf kimseler vardır. Bunun hadis olması imkânsızdır." es-Suyûtî, *el-Leali el-Masnûa*: c.2, s.57, 59'da bu hadisi zikretmiştir.

Burada sakıncası olan şey, bazı geceleri özel olarak özel şekilde kılınan bazı namazlara tahsis etmedir.

Bu namazları, İslâm'da dinin şeairi olarak sabit olmuş olan; Cuma, Bayram, Teravih namazları gibi izhar etmek, küçüklerin bu namazı kılmaya alışmalarına sebep olmaktır. İnsanlar; babalarının farz namazlara gösterdikleri önem kadar bu namazlara önem verdiklerini görmeleri sebebiyle, onları taklid ederek bu namazları kılıyorlar, hatta bu namazlardan daha çok bu gecenin namazına önem atfediyorlar.

Bunu da izhar etmek için yine mescidleri gereğinden fazla aydınlatma, bu sebeple İslâm'dan uzak olanların yaptıkları gibi, çeşitli harcamalar yapma ve bunda israf derecesine ulaşma gibi ameller, avam halkın yapa geldikleri şeyler haline gelmiştir. Maalesef bunda, Hakkın nurunu, bâtılın karanlığı ile karıştırma ve yalan uyduran yalancıların ve cahil olanların fiillerine önem verme vardır." [392]

İbnû'l-Cevzî bu rivayeti;

"Kim, Şa'ban'ın yarı gecesinde yüz rekât [*] namaz kılıp bu namazda bin İhlâs okursa, Allah, otuzu onu cennetle müjdeleyen, otuzu onu azaptan emin kılan ve otuzu onu hata yapmaktan koruyan ve onu da düşmanlarını yazan yüz melek göndermedikçe, o kimse ölmez" lafzıyla nakleder. [393]

---

392 Ebu Şame, *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.132 (Meşhur Hasen Selman tahkiki)

[*] "*Her rekâtta bir kez fatiha ve on kez ihlâs suresi okursa*" ziyadesiyle İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.443 (1012). İbnû'l-Cevzi dedi ki:
"Bu hadisin uydurma olduğunda hiç şek yoktur. Üç yoldan rivayet yapan ravilerin hepsi mechuldür. Özellikle çok zayıf ravileri vardır. Hadis kesinlikle sahih olma imkânı olmayan bir hadistir. Biz, birçok insanın kısa gecelerde bu namazı kılmaya çalışıp tembel tembel sabahlayarak sabah namazlarını kaçırdıklarını gördük. Cahil mescid imamları bunu reğaib namazı ve benzeri namazlarla beraber kılarak, liderlik ve toplumda önde olma arzusuyla, cahil halkı ağlarına düşürmüşledir. Hakeza hikâye anlatan kıssacılar da meclislerinde bu hadisleri nakletmişler, bunun hepsi hakikatten uzak olan şeylerdir demiştir."

393 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.128, 129. İbnû'l-Cevzî, bu hadislerin rivayet yollarının kesin zayıf olduğunu söylüyor. el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.79

el-Leknevî bu rivayet hakkındaki ta'likinde şöyle der:

"Bu hadis mevzudur. Ravilerinin hepsi bütün yollardan mechuldürler. Ravileri arasında çok düşük olanlar vardır. Hakeza İbnû'l-Cevzî ve İbn Arrak (el-Kinanî) aynı görüştedir." [394]

F) RECEB VE ŞA'BAN AYLARINDA UYDURMA HADİSLERE DAYANILARAK KILINAN NAMAZLARIN SEBEP OLDUĞU FESAD

Ebu Şame;

"...Bu iki namaz bid'attir. Bu iki namazın kılınması, Allah'ın Rasulü'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hadisinde olmayacak bir şekilde hadis uydurularak yalanla iftira edilmiştir. Hakeza aynı zamanda Allah'a, emrinden olmayan ameller ortaya konularak, bunların mükafatları hakkında, Allah'ın hakkında hiçbir hüccet indirmediğini O'na iftira ile yalan nisbet edilmiştir.." [395]

dedikten sonra, bu namazların kılınması sebebiyle meydana gelen mefsedetlerden söz eder:

"Birinci Mefsedet: Bu namazlar hakkındaki faziletleri ve günahları bağışlatmadaki vesilesi sebebiyle avamı iki farklı davranışa sürüklemiştir:

1. Farzlar hakkında kusur.

2. Günahlara dalma: Böylece insanlar bu geceler gelince, bu namazı kılarlar ve bununla yaptıklarının terk ettiklerinin yerine geçtiğini ve işledikleri günahları sildiğini zannederler. Reğaib namazı hakkında bu hadisi uyduran, böylece insanları daha fazla amele teşvik edip daha fazla itaat olan amel işlemesini amaçladığı halde, daha fazla günahın ve isyanın işlenmesine sebep olur.

İkinci Mefsedet ise diyor Ebu Şame: Bu hadisleri uyduranlar insanların bu namazı kıldıklarını görünce, bâtıllarında ve bid'atlarında daha ileri gidip insanları saptıracak olan yeni bid'atlar ihdas ederler

394 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.79, İbn Arrak, *Tenzihu'ş-Şeria*: c.2, s.93

395 Ebu Şame, *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.174

Üçüncü Mefsedet: Âlim ve toplumda yeri olan bir kimse için Ebu Şame diyor ki: Eğer bu namazı kılarsa, avam halk da bunu sünnetlerden zanneder. Böylece lisan-ı haliyle Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yalanlamış olur. Böylece lisan-ı hal lisanû'l-makalin yerine geçmiş olur. İnsanların çoğunun bid'atlara tevessül etmeleri bu sebepledir. Böylece bu namazı kılan şahıs hakkında salah ve takva ehli olduğu zannı beslenir. Hâlbuki durum hiç de öyle değildir. Böylece insanların bütün işleri fesada uğrar. Hadiste Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurmuştur:

'Ben ümmetim hakkında saptırıcı olan imamlardan korkarım.' [*]

Bu hadisi İbn Mâce ve et-Tirmizî rivayet etmişler ve buna sahih demişlerdir.

Yine Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir hadisinde şöyle demiştir:

'Allah insanlardan ilmi öyle birden çekip almaz; fakat ilmi, âlimlerin ruhunu kabzetmekle alır. Ta ki hiçbir âlim bırakmayınca, insanlar cahil olan önderler edinirler, böylece onlara fetva sorulur, onlar da ilimleri olmadan fetva verirler ve bu sebeple hem kendileri sapıtırlar ve hem de insanları saptırırlar.' [**]

Ebu Şame der ki: et-Turtuşî (rh.a) bu hadis hakkında şöyle der:

'Bu hadisi bir düşünün, bakın bu hadis insanların başına gelenlerin âlimleri sebebiyle değil, âlimleri öldüğünde âlimlerinin yokluğu sebebiyle gelmekte olduğuna delâlet etmektedir. Dolayısıyla insanların başına ne gelirse âlim olmayanlar yüzünden gelmektedir. (...)

Dördüncü Mefsedet: Âlim bu -uydurma- bid'at olan namazı kılınca, avamın bu namazın sünnetten olduğunu zannetmesine sebep olur, böylece onların da Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yalan nisbet etmelerine vesile olmuş olur.'

Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* demiştir ki:

'Kim bilerek benim adıma yalan söylerse, cehennemdeki yerini almaya hazırlansın!' [***] (...)

Öyleyse âlimin; işlediği bir fiilden ötürü, şeriata muhalif olmasına rağmen, avamın bunu doğru zannetmesine sebep olacak ve onları

---

[*] Ebu Davud, *es-Sunen*: 4252, İbn Mâce, *es-Sunen*: c.2/1304

[**] Buharî, *Sahih*: *Fethu'l-Bârî*: c.1, s.195

[***] Buharî, *Sahih*; Kitabu Ehadisu'l-Enbiya: 3461, et-Tirmizî, *es-Sunen*: 2669. Bu hadis "mütevatir" bir hadistir.

günahlara sokacak olan amellerden şiddetle kaçınması gerekiyor. Sahabe dahi, vacib ve sünnet olan bazı amelleri, insanların daima işlendiğinde farz zannetmelerinden korkarak -zaman zaman- işlemekten kaçınmışlardır."[196]

G) Ramazan Ayı'yla İlgili Bid'at Olan Bir Namaz

Bu namazla ilgili olarak Ebu Şame (rh.a) şöyle diyor:

"Ramazan Ayında cemaatle kılınması bid'at olarak ihdas edilen namazlardan bir namaz vardır ki, onun ilk rekâtında En'am suresinin tamamı okunur. Bu namaz, Ramazanın yedinci gecesinde veya ondan önce olan bir günde kılınır. Bunun bazı mescidlerin cahil imamları, 'hadis ehli' nezdinde asla aslı olmayan bir hadisi delil göstermeye çalışarak -ki bu hadis Ali'den ve İbn Abbas'tan mevkuf olarak da rivayet edilir- uydurmuşlardır. Bunu ancak bazı müfessirler Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* 'merfu' olarak nispet ederek En'am'ın fazileti hakkında; Ebu Muaz, Ebu İsmet'ten, o da Zeyd el-Ammi'den karanlık bir isnadla ve bu zayıfların hepsi de Ebu Nadre yoluyla İbn Abbas'tan, o da Ubey İbn Ka'b'dan, o da Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet etmişlerdir ki: 'En'am suresi' bir bütün olarak güvercin sesleri gibi sesleri olan yetmiş bir melek tarafından 'tesbih' ve 'tahmid' ile indirilmiştir. Namaz kılan avam halk bunu duyunca, aldanarak bu namazı kılmışlardır.

Bu uydurma hadisi Ahmed İbn Muhammed İbn İbrahim es-Sa'lebî tefsirinde tahric etmiştir.

Bu böyle sabit olunca deriz ki: Teravih namazının sadece bir rekâtında En'am suresinin tamamını âdet üzere okumak, kıraat bakımından değil, daha başka cihetlerden de 'bid'at'tir.

İlki; Teravih namazının sadece bir rekâtında başka sureyi değil de En'am suresini okumayı tahsis etmek, bunun böyle yapılmasının Sünnet olduğu vehmine yol açar. Hâlbuki durum bunun hilafınadır.

İkincisi; bunu sadece başka bir namazda değil de teravih namazından birinin son rekâtına tahsis etmek.

---

196 Ebu Şame, *el-Bâisu Âla İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.174-181

Üçüncüsü; bunda cemaatle namazı fazla uzatmak vardır. Özellikle de cehaletlerinden dolayı bunu bilmeyenler, bu namazdan huzursuzluk duyar ve ibadetten tiksinebilirler.

Dördüncüsü; bu namazda birinci rekâtı fazla uzatıp, ikinci rekâtı çok kısaltmakta da sünnete muhalefet vardır. Hâlbuki Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* öğle ve ikindi namazlarında kıraatini iki rekâta göre ikiye bölerdi. Bu bid'at'i icad eden kimse ise, bu sünneti tersine çevirmiştir. O ilk rekâtta Maide suresinin son iki ayetini okuyup, ikinci rekâtında da En'am suresinin tamamını okur. Belki on dokuz rekâtta Maide'nin bir 'hizb'inin yarısı kadar yirminci rekâtta da 'bir buçuk hizb' kadar okur. Bu, namazda şeriata aykırı olan bid'at apaçık ortadadır. Bazıları da secde ayetlerinin hepsini teravih namazında Kur'an'ın hatmedileceği geceki namaza denk getirip cemaatle beraber tesbih'te bulunurlar.

Bir diğer cemaat, teravih namazında dua ayetlerinin hepsini bir rekâtta peş peşe, insanlar Nas suresini okuduktan sonra okuyup ikinci rekâtı birinci rekâttan daha uzun kılarlar. Tıpkı En'am suresini bid'at icad ederek okudukları gibi..." [397]

Nimeti ile salih amelleri tamamlayan Rabbimize hamdolsun. Tevfik ve hidayet O'ndandır. Salât ve selam O'nun Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* üzerine olsun.

H) MUHARREM AYINDA KILINAN ASILSIZ BİR NAMAZ

Muharrem ayının faziletleriyle ilgili sabit olan sahih hadisler, hadis divanlarında mevcuttur. Bununla beraber, bu ayın gecelerinde ve gündüzlerinde kılınması gereken namazlarla ilgili birçok uydurma hadis rivayet edilmiştir.

Mübarek günlerde ve gecelerde kılınması teşvik edilen uydurma namazlara verebileceğimiz bir diğer misal ise, Muharrem ayıyla ilgili Türkiye'de geniş bir faaliyet alanına sahip bir cemaatin takviminde neşredilen uydurma bir hadistir. Bu, bazı insanların Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iman ettiklerini söyleme-

397 Ebu Şame, *el-Baisu Ala İnkari'l-Bidâi ve'l-Havâdis*: 109-110

lerine rağmen, cehalet eseri olarak, Sünnet ve Hadis ilmini hiçe sayıp dinde aslı olmayan ibadetleri nasıl uydurduklarını açık bir biçimde gösteren ve insanın tüylerini ürperten aşağıdaki sözleri okumak yeter:

"*Zilhiccenin Son Gecesi Yapılacak İbadet*:

Zilhiccenin son gecesi mümkünse bir Tesbih Namazı kılmalı ve bir Hatm-ı Enbiyâ yapmalıdır. (Hatm-i Enbiyâ'nın tarifi, *Duâ ve İbâdetler* isimli kitabımızda vardır.)

Keza, Zilhiccenin son gecesi, akşam ile yatsı arası, 10 rek'at namaz kılınır. Namaza şöyle niyet edilir: 'Yâ Rabbî, geçen seneyi benden razı olarak ayır. Sâdır olan isyanımı hasenata tebdil eyle. Beni hidâyet-i ilâhîne ve rızâ-i ilâhîne mazhar eyle.'

Her rek'atte; 7 Fâtiha-i Şerîfe, 7 Âyete'l-Kürsî, 7 İhlâs-ı Şerif okunur. İki rek'atte bir selâm verilir. Namazdan sonra, mümkünse en az 11 tevhîd, 11 istiğfar, 11 salâvat-ı şerife okunur ve dua edilir.

Zilhiccenin son günü, aynı zamanda senenin son günüdür. Bu günde oruçlu bulunmak lâzımdır.

Muharrem Ayının Birinci Gününde Ne Yapılır?

Muharremin birinci gününde, her birinde besmele çekerek, bir defada 1000 İhlâs-ı Şerif okuyanları, Cenâb-ı Hakk lütfuyla, keremiyle huzuruna bu âlemden kul borcu ile götürmeyecektir.

Muharrem ayının birinden onuna kadar 10 gün oruç tutmak ve 10. gün âşûre pişirmek faziletli ibâdetlerdendir. Bunu yerine getirenlerin, Hz. Hasan ve Hz. Huseyn (r.anhuma) Efendilerimizle beraber cennete girecekleri ümit edilir. Bu on günlük orucu tutamayanlar, mümkünse 8, 9 ve 10. günleri oruç tutmalıdırlar. Rasûlullâh Efendimiz 9. günü seferde bulunduğundan yalnız 10. günü oruç tutmuşlar ve 'sağ olursak gelecek sene 9. günü de tutarız' buyurmuşlardır. Bu ay içinde; perşembe, cuma, cumartesi günleri peş peşe oruç tutulursa 900 senelik nafile oruç sevabı verilir." [398]

Hâlbuki Allah Azze ve Celle kitabında sadece en faziletli geceyi "Leyletu'l-Kadr" için [*bin aydan daha hayırlıdır*] buyurmuştur. Bu sözler gerçekten ilme ne kadar zulmedildiğinin şüphe götürmeyen bir delilidir. Bu uydurma hadislerin akidemizde ve Al-

---

[398] *Fazilet Takvimi*: 8 Şubat 2005 tarihli sayfadan naklen (*Duâ ve İbâdetler*, Fazilet Neşriyat)

lah'ın hükümleriyle ilgili düşüncelerimizde sebep olduğu tahribatın önü, ancak Müslümanlara sahih, hasen ve muhaddislerle fakihler nezdinde makbul olan hadislerde varid olanı tavsiye etmekle alınabilir, dinde asıl olan da budur. Böyle uydurma bir sözden "asılsız" bir teklif çıkarmak doğru değildir. Böyle bir namazın Sünnet'te aslı olmadığına göre, bu namazın kılınmasına terettüp eden herhangi bir sevap ve ecir de olmasa gerek. Zira aslı bulunmayan bu namazı ikame edenlerin ne kadar ecir sahibi olacakları söylenmektedir ki, bu ancak Allah'ın ve Rasulü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) söyleyebileceği bir sözdür. Allah ve Rasulü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) bu meyanda bir ilim olmadan hiç kimsenin herhangi uydurma bir ibadete belirli bir ecri tahsis etmesi doğru değildir. Bu, dinde açık bir şekilde tehlikeli olan bir bid'at ihdas etme olduğu gibi, bu sözü ihdas edenleri de şeriat koyma makamına koyar. Çünkü dinde ancak Allah ve Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) herhangi bir ibadeti şeriat olarak koyar ve buna ecir belirler. Dinde aslı olmayan bir ibadetin uydurulmasının fesadı inkâr edilemeyeceği gibi, böyle bir ibadete hevaya istinaden bir ecir tayin etmenin de ne kadar büyük bir günah olduğunu ilimden nasibi olan her Müslüman anlar.

İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat* adlı kitabında Ebu Hureyre'nin (ra) Rasulullah'tan (sallallahu aleyhi ve sellem) rivayet ettiği söylenen ve Muharrem'in onuncu günü oruç tutan bir kimsenin nebilerin orucuna denk bir sevab alacağını söyleyen uzun bir uydurma hadisten sonra şöyle der:

> "Bu hadiste çok tahrifat vardır. Bu hadiste sevapların miktarları ile ilgili Şeriatın güzelliklerine layık olmayan şeyler dile getirilmektedir. Bir insanın bir gün oruç tuttuğu halde nasıl olur da hac eden ve umre eden insanın sevabına ve öldürülerek şehid düşenlerin sevabına erişir. Bu, Şeriatın usulüne muhaliftir." [399]

İbnû'l-Cevzî (rh.a) der ki:

> "Ehl-i Sünnet'ten öyle cahiller çıktı ki, onlar bu mezhebi sahiplendiklerini söyledikleri halde, sırf Rafizîleri kıskandırmak için Aşure günü hakkında birçok uydurma hadis üretmişlerdir. Biz her iki fırkadan da beriyiz. Evet, Rasulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) Aşure gününün orucunu tutmamızı emrettiği sahihtir. Zira O (sallallahu

[399] İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.570 (1140)

aleyhi ve sellem) bugünün orucunun bir yıllık günahlara keffaret olduğunu söylemiştir. [*] Ancak bunlar bununla yetinmeyip bu konuda hadis uydurmayı çok uzattılar ve haktan yüz çevirip uydurma hadislerin metinlerini güzelleştirmede ve yalan uydurmada maharet göstermeye kalkıştılar."[400]

Bu uydurma hadislere misal teşkil etmesi için İbnû'l-Cevzî'den naklettiğimiz bir rivayete burada yer vermemiz, bu hususta yalan söyleyenlerin dün olduğu gibi bugün de Allah'tan korkmadıklarını inkâr edilemez bir şekilde ortaya koyacaktır:

Enes İbn Malik'e (ra) söylettirilen bu uydurma hadislerden birisi:

"Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki: Kim Muharrem ayının ilk dokuz gününün orucunu tutarsa, Allah onun için havada bir mile bir mil büyüklüğünde dört kapısı olan bir saray bina eder."[401]

Yine Ebu Hureyre'ye (ra) söylettirilen bir yalanda da şu uydurma hadis, Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nispet edilir:

"Kim Aşure gecesini ihya ederse, sanki göklerin ehli kadar Allah'a ibadet etmiştir. Kim dört rekât namaz kılar ve her rekâtta bir kez Fatiha'yı ve elli kez de İhlâs suresini okursa onun geçmiş ve gelecek elli yıllık günahları bağışlanır ve mele-i 'ala'da kendisi için bin kere bin [bir milyon] nurdan minber bina edilir."[402]

İbnû'l-Cevzî (rh.a) bu uydurma hadisi naklettikten sonra der ki:

"Bu hadisin Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet edilmesinin asla imkânı yoktur."[403]

İşte böylece cahiller ve dünyada Allah'ın dinini istismar ederek şöhret ve makam peşinde koşan ve dinden kendi cahil ve dalâlet olan düşüncelerine ve yapılanmalarına bir ticaret kapısı açmaya çalışanlar, Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan hadis uydurmakta birbirleriyle yarışmışlardır. Yukarıda naklettiğimiz

---

[*] Müslim, *Sahih*; Kitabu's-Savm: 196, 197

400 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.567

401 İbnû'l-Cevzî, a.g.e. c.2, s.567 (1139). (Bkz. İbn Hibban, *el-Mecruhîn*: c.2, s.243)

402 İbnû'l-Cevzî, a.g.e. c.2, s.432 (1004)

403 İbnû'l-Cevzî, a.g.e. c.2, s.432

uydurma hadislere baktığımızda, bu uydurma ve çirkinlik kendiliğinden gözler önüne serilmektedir. Bu cahillerin öyle doymaz bir hırsları ve hayalleri var ki, böyle uydurma namazlara sevap olarak bir milyon nurdan minber verebilmektedirler. Hevalarına ibadet eden bu cahil insanlar, bir nurdan minberle yetinmeyip milyonlarca nurdan minberi, bu uyduruk namazların karşılığında verebilecek cüreti gösterebiliyorlar. Siz de sanırsınız ki, bu minberlerle bir şeyler yapılacak ve bu minberler bir işe yarayacak! Haydi, diyelim ki, ahirette birisine ihtiyacı olduğu için orada her insana bir minber verilecektir, peki bu cahil insanlar bir milyon nurdan minberi ne yapacaklar?

Dinlerinde aşırı gidenlerin uydurdukları ezkâr, oruç ve namazlardan ötürü "Allah katında şöyle şöyle ecir vardır" diyenler, bu söylediklerinin Kur'an'a ve din imamlarınca muteber ve sahih kabul edilen Sünnet'e uymadığını ve bundan ötürü hem Allah'a, hem de Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iftira ile yalan nispeti olduğunu ne yazık ki düşünemiyorlar. Kur'an'da ve Sünnet'te Ramazan ayının ecrinin bu kadar olduğu söylenmezken, hadis uydurma yarışındaki bazı fırkalar ve cemaatler, Müslümanlar üzerinde ne kadar dindar olduklarını ve dinde seçkin bir tabaka olup diğerlerinden farklı olarak ibadetlere ne kadar önem verdiklerini gösterme zannı ve kastıyla bu meyanda rahatlıkla aslı olmayan ibadet ve ezkârı Müslümanlara dindenmiş gibi tavsiye edebilmektedirler.

Bu tür uydurma namazlardan ve oruçlardan ötürü insanlara ecir biçenler, belki bu uydurma ibadetler sebebiyle onlara tayin ettikleri yılların sayısınca kendileri Allah'ın azabında yanacaklardır. Elbette ki bu, Allah'ın katında olan bir ilimdir; ancak dinde aslı olmayan bir ibadeti ihdas etmenin Allah'a ve Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yalan isnad etmek olduğunu da bu ümmetin âlimlerinin tamamı ittifak etmişlerdir.

Beşinci Bölüm

Receb ve Şa'ban Aylarındaki İbadetler Hakkında Âlimlerin Görüşleri

İzz İbn Abdisselam (rh.a) Receb'in ve Şa'ban'ın faziletleri hakkında hatiplerin hutbelerde anlattıklarının ne derece doğru olup olmadığıyla ilgili sorulan bir fetvaya verdiği cevapta şöyle der:

"Hatiplerin hutbelerde ayların faziletlerine dair anlattıklarına gelince; bu haberlerin sahihi de var, sahih olmayanı da var. Belki sahih olmayanı sahih olanından daha çoktur. Receb ayı orucunu, nezirde (adakta) bulunan kimsenin tutması gerekir. Bununla Allah'a yaklaşılır. Bu ayın tamamında oruç tutmayı yasaklayan bir kimse, Şeriatın kaynaklarını bilmeyen bir cahildir. Bu nasıl yasak olabilir ki? Şeriatın kaidelerini derleyen âlimlerden hiç kimse, Receb ayı orucunun mekruh olan oruçlara dâhil olduğunu söylememiştir. Bilakis, Receb'te oruç tutmak hakkında varid olan ve orucu teşvik eden sahih hadislere göre -bu oruç- Allah'a yakınlıktır.

Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*:

'Âdemoğlunun her ameli kendisi içindir. Ancak orucu benim içindir. Onun karşılığını ancak ben veririm.' [*]

---

[*] Buharî, *Sahih*: 1904 (Ebu Hureyre'den: *"Oruçlunun kendisiyle sevindiği iki sevinci vardır; biri iftar edince iftarıyla, diğeri de Rabbı ile karşılaşacağı gün*

Yine:

Orucun (nafile olanının) en faziletlisi kardeşim Davud'un orucudur. Davud, Receb ayı hariç kayıtsız olarak dilediği gibi oruç tutmayı severdi..' [*]

el-Beyhaki (rh.a) *es-Sunen el-Kubra*'da bundan daha uzun bir metinle şunu rivayet eder:

'Ebu Katade dedi ki: Sahabeden bir adam, Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem*) nasıl oruç tutuyorsun, diye sordu. Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) (onun sorusuna) öyle kızdı ki, bu, onun yüzünden hissediliyordu. Bunun üzerine Ömer (ra) kalkarak: Rab olarak Allah'tan, din olarak İslâm'dan ve nebi olarak Sen'den razı olduk. Allah'ın gazabından ve Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) gazabından Allah'a sığınırım, dedi. Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sakinleşinceye kadar Ömer (ra) böyle dedi.

O adam yine dedi ki: Ey Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*)! Dehr orucu hakkında ne dersin? Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: O ne oruç tutmuştur ve ne de iftar etmiştir. Yine dedi ki: Ya Rasulallah (*sallallahu aleyhi ve sellem*), iki gün oruç tutup bir gün iftar edenin durumu nasıl olur? Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: Kim buna güç yetirir?

Adam dedi ki: Ey Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*)! İki gün iftar edip bir gün oruç tutanın durumu nasıl olur? Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: Buna güç yetirmeyi ben de isterdim. Adam yine dedi ki: Pazartesi günü orucu hakkında ne dersin? Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: Bu benim doğduğum ve üzerime Kur'an'ın indirildiği gündür. Adam yine dedi ki: Ey Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*)! Bir gün oruç tutup bir gün iftar eden kişi hakkında ne dersin? Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: Bu kardeşim Davud'un (as) orucudur.

---

orucuyla olan sevinci" lafzının ziyadesiyle. Buharî'nin bir diğer rivayetinde: "*Yemesini, içmesini ve şehvetini benim rızam için terk edenin orucu benim içindir. Onun karşılığını ben veririm ve her hasene on misliyle mükâfatlandırılır.*" 1894) Müslim, *Sahih*: 1151. el-Beyhâkî, *es-Sunen el-Kubra*: c.4/8507 (Ebu Hureyre'den hadisin tamamı şöyledir: "*Âdemoğlunun her ameli kendisi içindir. Ancak oruç benim içindir. Onun karşılığını ancak ben veririm. Muhammed'in nefsi elinde olana kasemde bulunurum ki, oruçlunun ağzının kokusu Allah katında misk kokusundan daha güzeldir.*")

[*] en-Nesâî, *es-Sunen*: c.2/127 (2696), c.2/131 (2707) Abdullah İbn Amr'dan. el-Beyhâkî, *es-Sunen el-Kubra*: c.3/3844

Adam dedi ki: Ey Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*)! Aşura günü orucu için ne dersin? Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: Ben öyle zannediyorum ki, Allah Azze ve Celle onunla bir senenin günahını bağışlar. Yine dedi ki: Arafe günü orucu hakkında ne dersin? Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: Öyle sanıyorum ki, Allah o günün orucuyla geçmiş senenin ve gelecek senenin günahlarını bağışlar.' [*]

Receb ayına cahiliyye döneminde saygı duyulduğu gibi saygı duyulmadıkça, -bu- cahiliyyeyi taklid etmek değildir. Cahilliyye dönemi insanlarının yaptığı bazı şeyleri yapmak yasaklanmış değildir. Ancak, Şeriat yasaklamışsa (fıkhî) kaideler de o şeyin yasaklığına delâlet eder. Herhangi bir amel, mücerred olarak cahiliyye ehli tarafından yapıldı diye terk edilmez. Hadis ehlinden kim bunu nehyederse o, cehaleti apaçık ortada olan bir cahildir, Müslümanın dininde onu taklid etmesi caiz değildir, ancak Allah'ın ahkâmının nereden alınacağını bilmekle tanınmış kimse taklid edilir. Kendisine bu (cehalet) nisbet edilen kimse Allah'ın dinini bilmekten uzaktır. Onun gibileri taklid edilemez. Kim öylesini taklid ederse, dininde aldanmıştır." [404]

Ebu Şame (rh.a) İzz İbn Abdisselam'la (rh.a) ilgili der ki:

"İzz İbn Abdisselam'ın "Reğâib Namazı"yla ilgili sözlerinden daha sonra vazgeçtiğini ve Hicrî 637 yılında bir Cuma günü minberden insanlara Reğaib namazının münker bir bid'at ve bununla ilgili hadisin Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına uydurulmuş bir hadis olduğunu ilan edip insanlara kendisinin bu namazı kılmadığını açıkladı ve onları da bu namazı kılmaktan nehyetti ve bu konuda *et-Terğîbu An Salâti'r-Reğaib* [**] adında güzel bir eser kaleme aldı. Bu kitabında insanların bid'atları alenen ve Allah'ın şeriat olarak bize bildirmediğini işlemelerine karşı onları uyardı. Böylece insanları bu bid'atten, sözü ve ameliyle uzaklaştırmak istedi. Bu durum, avamın ve serseri seçkin takımının bu namazın meşru olduğunu sanmalarından ötürü içine düştükleri aldanış sebebiyle çok ağırlarına gitti. Hâlbuki bu sadece bir namazdı. İzz İbn Abdisselam nasıl oluyordu

---

[*] el-Beyhâkî, *es-Sunen el-Kubra*: c.4/8399 ve *Şuabû'l-İman*: c.3/3844

404 İzz İbn Abdisselam, *Kitabu'l-Fetava*: s.118, 119

[**] Bu risalenin adı, "*Risaletûn fî Zemmi Salâti'r-Reğâib*"dir. İyad Halid et-Tabba'ın tahkiki ile Daru'l-Fikr ve Daru'l-Fikr el-Muasır tarafından 2005 yılında yayınlanmıştır.

da bu namazın kılınmasından insanları alıkoyuyordu? Bu bâtıl hadise meyletmiş olmasından ötürü bu durum memleketin Emiri'nin ve ona uyanların da çok ağırına gitmişti.

Beldenin bazı müftüleri de bu seçkin sınıfa bazı risaleler yazıp bu namazın meşruluğu, güzelliği ve bu namazın sadece namaz oluşundan dolayı bid'at-ı hasene türünden olduğuna dair açıklamalarda bulundular. İzz İbn Abdisselam da hemen buna karşılık vererek bir risale kaleme aldı ve onların yanlışlarını ortaya koydu. Daha önce bu namazla ilgili meşru olduğuna dair fetvayı kendisinin verdiğini, bunun da zamanın Sultan'ının ve avamının hevasına uygun düştüğünü, bu fetvasıyla daha önce vermiş olduğu iki fetvasına muhalefet ettiğini beyan etti.

O bunu yaparken, âlimlerin salihlerinden ve fetva veren âlimlerin müftülerinden birisi olarak bu harekette bulunuyordu." [405]

Ebu Şame (rh.a) İzz İbn Abdisselam'ın (rh.a) Reğaib Namazı hakkında ortaya koyduğu tavrını dile getirirken şöyle der:

"637 hicri yılında o, Dimeşk Camii'ne hatip ve imam oldu. O gün insanların fakihi ve müftüsü, sünnetin üstün kılıcısı ve hakkı izhar eden insanların ilimde en seçkini Ebu Muhammed Abdulaziz İbn Abdisselam'dı. Allah onu kendisine itaatte güçlü kılsın. Onun âdeti olduğu üzere o, sünnetleri ihya ediyor ve bid'atların öldürülmesinde gayret gösteriyordu. Receb ayı yaklaşınca insanlara Regaib Namazı denen namazın münker bir bid'at olduğu ve bununla ilgili hadisin Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına uydurulmuş bir yalan olduğunu insanlara Cuma günü hutbelerinde minberden seslenirdi. Ve insanlara kendisinin bu namazı kılmadığını ve onların da bu namazı terketmelerini onlara açıkça ilan etti. Bu hususta da '*et-Terğîbu An Salâti'r-Reğâib*' adlı bir risale yazarak bu risalede insanların bid'atlarla amel etmelerine karşı onları uyardı ve onları insanı Allah'a yaklaştırmak için meşru kılınmamış olan amellerden sakındırarak insanları bu bid'attan beslenmekten uzaklaştırmak istedi."[406]

Önceleri kısmi cevaz görüşüne sahip olmasına rağmen; el-Leknevî'nin *el-Âsâr el-Merfûa* adlı kitabında naklettiğine göre,

---

405 Ebu Şame, *el-Bâisu Âle'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.149, 150
406 Ebu Şame, a.g.e. s.145

Reğaib ve Beraat namazları (*) hakkında en şiddetli tenkitleri yapan da İzz İbn Abdisselam'dır. [407]

el-Leknevî'nin de Reğaib ve Beraat namazı hakkında İzz İbn Abdisselam hakkında naklettiklerine bakınca, onun aynı tavırla Receb ve Şa'ban orucunu Ramazanla beraber tutarak "üç aylar" anlayışını Müslümanların amellerine karıştırmalarına karşı çıkması gerekirdi. Ancak elimizde "üç aylar"ın o dönemde tutulduğuna dair kesin bir bilgi yoktur.

İbnû'l-Hac el-Malikî der ki:

"Reğaib geceleri eskiden İslâm beldelerinin birçoğunda kutlanırdı. Bu gecelerde Selef-i Salihin döneminde olmayan davranışlar yapılır ve bid'atlar işlenirdi. Camilerde kadın erkek hep birlikte bir araya gelmeye ve camilerde yüzlerce kandil yakıp masraf yapmaya bid'at gözüyle bakarlardı.

Öyle ki Müslümanların mescidlerinde bu kandil yakmaları, bâtıl dinlerin etbaının davranışlarına benzemektedir." [408]

İbnû'l-Hac el-Malikî (Ö.737/H) Reğaib Gecesi Namazı hakkında şunları söylüyor:

"Bu konuda Malik'in (rh.a) mezhebi, Reğaib namazını kılmanın mekruh olduğudur. Bu da onun mezhebindeki kaide gereğincedir. Zira bir rekâtta aynı sureyi tekrarlamayı yasaklar. Çünkü o geçmişlerin fiillerinden değildir. Hayrın tamamı onlara uymaktır.

Bu geceyle ilgili ihdas ettikleri bid'atlere gelince, [Receb'in 27. gecesi] -yani, Allah'ın bu ümmeti mirac ile şereflendirdiği gece- Allah o gece onlara şeriatından indirdiği ile geniş ikram ve büyük ihsanda bulundu.

Selef-i Salihin, Nebi'lerine *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ikram (saygı) olsun diye o geceyi seçkin âdetleri gereği yüceltirlerdi. Bunun için de o gece de kıldıkları namazlarda uzun kıyam ederler, tazarru ve ağlayışlarla fazla ibadetlerde bulunurlardı. Daha bunun gibi bilinen birçok güzel gelenekleriyle Allah'ın yüceltilmesini istediği nebilere

---

(*) Bazı rivayetlerde Kıble'nin Beraat gecesi Kudüs'ten Mekke'ye çevirildiği için bu geceyi önemseyenler varsa da, bu iddianın bu geceleri bayram günü gibi kutlamalarla geçirmesinin hiçbir şer'î önemi yoktur demiştir.

407 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.70 (İbn Hacer el-Heytemî, *el-İydahu ve'l-Beyan*'dan naklen.)

408 İbnû'l-Hac el-Malikî, *el-Medhal*: c.1, s.308

uymaktan dolayı -bu geceyi- ihya ederlerdi ki, Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle demiştir: 'Allah'ın rahmetinin esintilerini karşılayın.' Bu gece de bu rahmetin esintilerinin cümlesindendir. Nasıl olmasın ki? Çünkü o gece elli rekât namaza verilen ecirden yedi yüz misli ecre kadar ecir verilen beş vakit namaz farz kılındı. Allah dilediğine dilediği kadar ecir verir. Bu büyük bir fazilettir. O gece geldiğinde onu yukarıda söylediğimiz gibi Rablerine kendilerine verdiklerinden dolayı şükür olsun diye ibadetle karşılıyorlardı.

Fakat bu zamanın ehlinden olan bazı kimseler bu şerefli geceyi, selefin karşıladığından daha değişik bir biçimde karşılamaya başladılar. Çünkü onlar bu gecede birçok bid'atlar ihdas ettiler. Bu bid'atlar arasında -şehrin- en büyük mescidine toplanmaları da vardır. Yine bid'atlar cümlesinden, bunun için kandillerde yakıp tükettikleri yağların israfıdır." [409]

İbnu'n-Nehhas (rh.a) Receb ayındaki namazlarla ilgili olarak şunları söylüyor:

"Bu ihdas edilen bid'atlardan bir diğeri de, Receb'in ilk Perşembe gecesi, 'Reğaib Namazı' adıyla ma'ruf olan namazdır. Bu namaz hakkında varid olan hadis, muhaddislerin ittifakıyla 'mevzu'dur. Ebu Bekr et-Turtuşi (rh.a) *el-Havadis ve'l-Bid'a* adlı kitabında ilk kez bunun ne zaman ihdas edildiğine dair geniş bilgi vermiştir.

Yine bu gecelerde işlenen bid'atlardan bazıları şöyledir:

Bu gecelerde Şam'da ve çevresinde evler birçok renkli 'kandiller'le süslenirdi. Bunu âdet edinmek ve kaçınılmaz sanmak bid'attır. Bu kandilleri de genellikle evlerin ön sundurmalarına asarlar. Sonra da kadınlar ve çocuklar evlerinde oturup bunları seyrederler. Bunu sokaklardan geçen insanlar görüp seyrettikçe, onlar da bu yaptıklarıyla övünürler. Hele özellikle bazı başıboş insanların bu gecelerde yaptıkları masraflar haddini aşar. Bunun hepsi bid'attır ve Seyyidu'l-Murselin'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne aykırıdır." [410] [(*)]

İbnu'n-Nehhas (rh.a) bir diğer bid'ata işaret ederken de şunları söyler:

---

409 İbnü'l-Hac, *el-Medhal*: c.1, s.294

410 İbnu'n-Nehhas, *Tenbihu'l-Ğafilin An A'mali'l-Cahilin*: s.496, 497

(*) Bunu okuduğumuzda, belki de âlimlerin sokak aydınlatmalarına karşı olduklan zannına kapılabiliriz. Hâlbuki burada gaye bu değildir.

"Receb'in yirmi yedinci gecesinin Mirac Gecesi olması nedeniyle uydurulan birçok şey vardır. Allah, bu geceyle bu ümmeti şereflendirmiştir. Ancak, insanlar bu gecede ve özellikle Şa'ban'ın on beşinci gecesinde bid'atlar ihdas etmişlerdir. Mesela bu gecelerde Mescid-i Aksa'da ve diğer camilerde kandiller yakmak için haddinden fazla (sıvı) yağ biriktirip kadın-erkek ve çocuk demeden insanları bir araya toplamakla birçok fesada yol açılmakta, mescidler kirletilmekte, birçok oyun eğlence meydana gelmekte ve lüzumsuz laflar edilmektedir. Özellikle de kadınların ziynetli olarak, kokular sürünerek mescidlere çocuklarını da yanlarına alarak gelip oralarda gecelemeleri sebebiyle, çocukların ve kadınların hadeste bulunup kaza-i hacette bulunmak için mescid dışına çıkıp Müslümanların yollarını ve mescidin etrafını kirletmelerine neden olmaktalar. İnsanlardan utandıklarından veya yerlerini kaptırmamak için belki de ihtiyaçlarını yanlarında taşıdıkları bir şeyin içine veya mescidin bir köşesine yaparlar. Bütün bunların hepsi haramdır." [411]

İmam en-Nahhas (rh.a) devamla diyor ki:

"Bütün bunlara itikad etmek bid'atların en büyüğü ve kötülüklerin en çirkinidir. Hatta bu gece bizzat kendiliğinden Allah'a yakınlığa bir vesile olsa bile bu, mefsedetlere yol açtığı için büyük bir günah olur. Bir kimse bu münkerleri inkâr etme gücüne sahip mecali bulamazsa, camiye gitmeyip evinde namaz kılar. Aslında mescidde namaz kılmak mendubtur (sünnettir). Ancak -onlara katılarak- orada bid'at ehlinin kalabalığını artırmamak gerekir. Onlara katılmak nehyedilmiştir. Vacibin yapılması daha evladır.

Eğer âdeti olduğu gibi mescide gitmez ve cemaate de katılmazsa, bunu yapanların amelini aczinden dolayı kalbiyle inkâr etmeli. Belki o zaman günahkâr olmaktan korunmuş olur. Başkalarının da onun aczini görüp aklanmamaları gerekir. Bunu yapan kişinin de, insanlara neden mescide gitmediğini mutlaka bildirmesi ve yapılanlardan razı olmadığını söylemesi gerekir. Çünkü bu gecede bazılarımızın onlara uyması, cahiller ve avam halk tarafından istismar edilebilecek en büyük bir şüphedir. Onlar da böylece, bunu Şeriat'ta güzel bir amel zannederler.

---

411 İbnu'n-Nehhas, *Tenbihu'l-Ğafilin An A'mali'l-Cahilin*: s.497, 498 Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.97

Eğer âlimler ve salihler, bunu inkâr etmek için ittifak etmiş olsalardı, bu -bid'at- kendiliğinden ortadan kalkardı. Hatta bunu inkâr etmeye güçleri yetmediğinde, camiye namaz kılmaya gitmeyi terketmiş olsalardı, bunun bid'at olduğu, Şeriat'ın buna izin vermediği ve din ehli olan âlimlerin bundan razı olmadıkları anlaşılırdı." [412]

Bu gecelerde mescidlerde kandilleri veya avizeleri yanık bırakmakta hiçbir ecir yoktur. Ne yazık ki İbn Abdisselam, evlerde Sünnet'e uyularak geceleyin ateşin yanık bırakılarak uyunmasının yasaklandığı halde; bu gecelerde bid'at ehli bazı insanların amellerine bir nevi cevaz verir gibi fetva vermiştir. Hâlbuki mescidlere hürmet etmekle, geceleri namaz esnasında içlerini aydınlatmanın hiçbir ilgisi yoktur; ancak, mescidin içinde namaz kılan ve itikâfa girenlerin bulunması halinde, İbn Abdisselam'ın sözü doğrudur. Aksi takdirde o da "Beytu'l-Mal'i zayi etme" hadisinin hükmüne girer. İslâm topraklarında Hicri dörtyüzlü yıllarda veya daha öncelerinden başlayan geleneklerin birçoğu hâlâ aynen devam etmektedir. Bugün Suriye'de, Irak'ta, Mısır'da, Tunus'ta ve Fas'ta Mevlid-i Nebevi bir eğlence programı halinde bazı gruplarca, hâlâ bir festival havasında kutlanmaktadır. Hatta Kahire'de bulunduğum yıllarda (1977-1982) -hâlâ değişen bir şey yok- Mevlid-i Nebevi geldiğinde tüm sokaklar, özellikle tarihi kesimler renk renk süslenir, muhtelif tatlı, şekerleme ve helvalar, çocuklara şekerden bebekler, gelin ve damatlar put şeklinde yapılıp satılırdı. Bugün aynı gelenekler hâlâ yaşatılmaktadır.

İbnu'n-Nehhâs ed-Dimeşkî (rh.a) bu günlerdeki gelenekler hakkında diyor ki:

"...Bu bid'atlar arasında Receb ayının ilk Perşembe gecesini bayram (kutlama) edinmeleridir. Bu günlerde tatlılardan riya, gösteriş ve şöhret için çeşitli haram olan suretler yapıyorlar ve buna 'et-teâlîk' adını veriyorlar. Daha önce bu şekilde suret yapmanın haramlığı ve bunun hükmünün şiddeti hakkında söz edildi.

Bu, büyük bid'atin ve şirkin halidir, bu ise kesin laneti gerektiren bir şeydir. Öyle ki melekler bu sebeple onların evlerinden uzaklaşır. Ve -şeytan- bu ev sahiplerini bereketten mahrum eder. Zira melekler, suret ve köpek olan eve girmezler.

---

[412] İbnu'n-Nehhas, *Tenbihu'l-Ğafilin An A'mali'l-Cahilîn*: s.498, 499

İçlerinde bu suretlerden bir suret olmayan evleri nadiren görürsünüz. Bunu terk eden varsa da, ancak bunu yapmaktan aciz olduğu için terk etmiştir.

Öyle ki bu tatlılardan yapılan suretleri, çoluğu çocuğu çok olan birisi, bunun için tekellüfte bulunup bunları yapmaya kalktığı halde yapamasa dahi, bunu yapmanın kurbet olduğunu ve bunda sevab olup bunu yapmakla ailesi ve evladını mesud edeceğini itikad eder. Gücü yetmediği için bundan aciz kalan kimse ile ailesi arasında belki de fitne olur.

Kim bunları satın alırsa, o kimse o heykelciklerin yapımında onlara yardımcı olmuştur; onlara yardımcı olan da onlara vaad edilen azaba ortaktır." [413]

İbnû'l-Hac el-Malikî (rh.a) Receb ayı hakkında sorulan bir soruya verdiği cevapta diyor ki:

"Receb ayının fazileti hakkında varid olup ona özel bir fazilet tahsis eden sahih bir hadis yoktur. Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) daha çok Şa'ban'da oruç tutardı. Bunun nedeni sorulunca, şöyle dedi:

'O, insanların kendisinden gafil oldukları bir aydır." [414]

Bu hadisten Şa'ban'ın faziletli olduğu anlaşılmıştır.

Çağdaş İslâm âlimlerinden Yusuf el-Kardavî, Receb ayı ile ilgili şunları söylüyor:

"Receb, Allah'ın ayıdır, diye başlayan hadis, münker ve çok zayıf bir hadistir. Hatta âlimlerin çoğu ona 'mevzu' demişlerdir. Yani Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına uydurulmuştur. Dini ve ilmi yönden herhangi bir kıymeti yoktur' [415] dedikten sonra şöyle der: Âlimlere düşen insanları kandırmak için bu yalan ve uydurulmuş hadislerden insanları haberdar etmektir." [416]

---

413 İbnu'n-Nehhas, *Tenbîhu'l-Ğafilin An A'mali'l-Cahilin*: s.495, 496, İbnû'l-Hac el-Malikî, *el-Medhal*: c.1, s.291

414 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif Fiyma Li Mevasimi'l-Âmı Mine'l-Vezâif*: s.251

415 el-Kardavî, *Fetava Muasıra*: s.384, 385, Ebu Şame, *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bıdai ve'l-Havâdis*: s.234, (Ebu Şame, Ebu'l-Hattab İbn Dıhye'nin bu hadisin uydurma olduğunu söylediğini nakleder.)

416 el-Kardavî, *Fetava Muasıra*: s.385

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) *Letaifü'l-Mearif Fiyma Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif* adlı kitabında diyor ki:

"Receb ayında kılınması gereken özel bir namazla ilgili kesinlikle sahih bir hadis yoktur. Özellikle, Receb'in ilk Cuma gecesi kılınan Reğaib namazı yalan ve bâtıldır." [417]

İmam en-Nevevî (rh.a) *Şerhu'l-Mühezzeb*'de;

"Receb'in ilk Cuma gecesi kılınan on iki rekâtlık namaz ile Şa'ban'ın yarısında kılınan yüz rekâtlık namazın sünnet olmayıp iki çirkin ve korkunç bid'at olduğunu zikreder" [418] ve devamla şöyle der:

"Sakın onun Ebu Talib el-Mekkî'nin, *Kûtu'l-Kulub* ve el-Gazalî'nin *el-İhya*'sında olması veya hakkında iki hadis rivayet edilmesi seni aldatmasın. Çünkü bunların hepsi bâtıldır. Hakeza yine bu ikisi hakkında bazı imamların onu övmek için yazdıkları ve verdikleri hükümler de seni şaşırtmasın. Bunun hakkında İzz İbn Abdisselam, iki namazın hükmünü iptal edici olan güzel bir kitap yazmıştır." [419]

el-Leknevî (rh.a) diyor ki:

"en-Nevevî'nin, *el-İydahu ve'l-Beyan* adlı kitapta [*] nakledilen bir fetvasında; Reğaib ile Beraat gecelerinin namazları hakkında uzunca söz ettikten sonra bu iki gecede kılınan namazları zemmederek çirkin gördü ve inkâr etti. en-Nevevî, 'Reğaib Namazı' hakkında çirkin, kötü ve münker bir bid'at olduğu gibi, aynı zamanda da çok çeşitli münkerata şamil olan bir bid'attır. Bu namazın terkedilip onu kılanların yaptıklarının inkâr edilmesi ve ondan yüz çevrilmesi gerekir. Müslümanların yöneticilerinin de -Allah onları muvaffak etsin- insanları bu namazdan menetmeleri gerekir. Çünkü Veliyyu'l-Emr sorumludur. Her çoban yönetiminde olanlardan mesuldür. Allah onu buna muvaffak etsin. Âlimler bu namazın kılınışının inkârı hakkında birçok kitaplar yazmışlardır. Onu zemmedip onu kılanın sefih olduğunu ilan etmeli. Birçok memlekette bu namazı kılanların

---

417 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.69
418 el-Leknevî, a.g.e. s.70
419 el-Leknevî, a.g.e. s.70
[*] en-Nevevî, *Şerhu Müslim*: c.2, s.801
en-Nevevî; âlimler, Reğaib Namazının çirkin bir dalâlet ve cehalet bid'atı ve münker olduğunu söylemişler ve bu namaza karşı çıkmışlardır. Bu namazı uyduran hakkında zahir münkerlerin olduğunu söyleyip bu hadisi uydurana Allah'ın lanet etmesini istemişlerdir.

varlığına aldanılmamalı. *Kûtu'l-Kulub* ve *İhyau'l-Ulum* gibi kitaplarda zikredilmiş olmasına kimsenin aldanmaması gerekir. Zira o namaz bid'attır ve bâtıldır."[420]

el-Leknevî, *Zaferu'l-Emanî* şerhinde şöyle der:

"Hakeza yılın bazı geceleri ve günleriyle ilgili hadisler hakkında âlimler ihtilaf etmişlerdir. Ramazan ve Kurban Bayramı geceleri ve günleri, Şa'ban'ın 15. gecesi ve haftanın günleriyle ve geceleriyle ilgili tatavvu (nafile) ibadetlerle ilgili hadisler [de] olduğu gibi. Bunun emsali *İhyau Ulumid'-Din*, *Kûtu'l-Kulûb*, *Gunyetu't-Talibin* ve sûfilerin diğer kitaplarında zikredilmiş olduğu üzere onların kimisi sûfilere dayanarak bu konuda varid olan hadislerin sıhhatine hükmettikleri gibi, kimisi de zayıf olduğuna ve kimileri de uydurma olduklarına hükmetmişlerdir. Doğrusu onların sözlerine vakıf olan mahir ilim ehli kesin olarak bu konuda varid olan hadislerin 'uydurma' olduğuna hükmeder. Tıpkı, *el-İydahu ve'l-Beyanu Lima Cae Fî Leyleti'n-Nısfi Min Şa'ban* adlı risalesinde İbn Hacer el-Mekkî, *el-Mevdûat* kitabında Ali el-Karî ve *Letaifu'l-Minen*'de İbn Receb'in [el-Hanbelî] ayrıntılı olarak yazdıkları gibi, 'Salatu'r-Reğaib' (Reğaib Namazı) ve Receb ayının belli günlerinde oruç tutmakla ilgili hadisler de bu kabilden olarak anılabilir. *Tebyinû'l-Aceb Bima Verede Fî Şehri Receb*'de İbn Hacer el-Askalanî ve onun hocası, Zeynuddin el-Irakî'nin *Tahrıcu Ehadisi İhyau'l-Ulûm'da* bunun genişliğine ele alınması buna misaldir." [421]

Aliyyu'l-Kârî, İmam en-Nevevî'nin "Reğaib Namazı"na şiddetle karşı çıkmasına rağmen şöyle diyor:

"Bu namazı Cuma gecesi tek başına veya cemaatle kılma hakkında dalâlet ve cehalet hükmünü vermek tartışma konusudur, zira namaz en hayırlı konudur. Velev ki, bu 'hadis' uydurma olduğu kabul edilse bile, bunda -hadisi uydurma- günahı uyduranın üzerinedir. Bu gibi durumlarda -bu hadisle- zamanında amel edenin bununla amel etmesinde herhangi bir sakınca yoktur." [422]

Aliyyu'l-Kârî (rh.a) *el-Edebu fî Receb* adlı kitabında bu görüşü teyid eder mahiyette şöyle der:

---

420 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.70

421 Muhammed İbn Abdulhay el-Leknevî, *Zaferu'l-Emanî fî Muhtasarı'l-Curcani*: s.416, 417

422 Aliyyu'l-Kârî, *el-Edebu fî Receb*: s.39

"...Bil ki, zikredilenlerin hepsinden anlaşılmaktadır ki, Receb ayının diğer aylara nispeten bir fazileti var. İnsanların bu ayda Umre yapmak ya da dirhem ve dinarın zekâtını çıkarmak ve bunun dışında olan salih insanların işledikleri iyi amelleri işlemek hususunda bunun daha çok sevab ve ecir almak konusunda caiz olduğuna şüphe yoktur. Bazı âlimlerin bu ayda oruç tutulmasını yasaklamalarının bir manası yoktur. Hele bazısının buna bid'at demesi -ise- doğru değildir. İnsanlardan taleb edilen onların ibadet etmesidir. İnsanın ibadetinin çokluğu takatinin yetmesine ve gücüne bağlıdır. Âlimler, amellerin faziletleri babında, zayıf olan hadislerle de amel edilmesine cevaz vermişlerdir. Allah, hallerinin hakikatini daha iyi bilir." [423]

Aliyyu'l-Karî, Leyletu'l-Kadr ve Leyletu'l-Berae hakkında yazdığı kitapta İmam el-Beyhakî'den yaptığı nakilde şöyle der:

"Bazı hadis rivayet eden kimselerin bilinmeyen kimseler olması, rivayet ettikleri hadisin mevzu olarak adlandırılmasını gerektirmez. Hakeza onun (el-Beyhakî'yi kastederek) lafızları inkâr etmesine gelince, onun bu hadise zayıf demesi gerekir. Sonra, amellerin faziletleri babından zayıf hadisle amel ediliyor. Bunda ittifak vardır. Hâlbuki bu gecedeki nafile namazın bizzat kendisi Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sahih yollarla sabit olmuştur. [*]

Kemmiyet ve keyfiyetinin açıklanması açısından zayıf oluşu zarar vermez. Çünkü namaz en hayırlı bir meseledir. Bununla insanların Maveraünnehir, Horasan, Rum illeri, Fars, Hind ve diğer beldelerde kıldıkları yüz rekâtlık namazda *Kûtul-Kulub* sahibinin (Ebu Talib el-Mekkî) zikrettiği gibi, yüz rekâtlık namazın her rekâtında on kez İhlâs okuyarak kıldıkları namazın sahih olması ispatlanmış oldu, diyor. Ancak kılınmasına hiç bir engel yoktur. Velev ki bu, devamlı olarak yapılsa bile, yalnız bazı fakihlere göre Sünnet olduğuna itikad etmek sahih değildir." [424]

Ancak el-Leknevî, Aliyyu'l-Karî'nin bu düşüncelerinin ardını bırakmıyor ve haklı bir biçimde onu eleştiriyor:

---

423 Aliyyu'l-Kârî, *el-Edebu fî Receb*: s.36

[*] el-Karî, bununla Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* her gece kıldığı nafile (teheccüd) namazlarını kastediyor olsa gerek. Ama bunun bu gecelerle hiçbir ilgisi yoktur.

424 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.80

"Bunun -doğruluğu- hakkında şiddetli ihtilaf vardır. Sadece ravilerinden bazılarının bilinmemesi velev ki bu hadisin mevzu olmasını gerektirmese bile, hadisin rivayetiyle ilgili karineler bunu gerektirir. Hadisin iyi bir senedi olmadığı zaman, yollarından hiç birisi; mechul, zayıf, düşük ve benzeri mecruh (hatasından dolayı eleştirilmiş) kimselerden hali olmaz. Hadisin metninin bizzat kendisi de rekik (kırık) olmaktan kurtulamaz. Bu da o hadisin mevzu olduğuna delildir. Zayıf olan hadislerle amellerin faziletleri babında amel etme konusunda da ittifak olduğunu söylemek bâtıl bir davadır. Evet, cumhurun zayıf hadisle amel etmede görüşü budur. Fakat bu hadisin şiddetli bir biçimde zayıf olmaması şartına bağlıdır. Eğer rivayet edilen hadis böyle ise, ameller babında da kabul edilemez." [425]

Hâlbuki namaz gibi ibadetlerin hepsinin meşruluğu ancak şer'î olan bir delille sabit olur. Reğaib Namazı hakkında varid olan hadis uydurma olduğu halde, bu namazı kılmak, namazın en hayırlı amel olmasından öte, uydurma hadisin dine delil olduğu ve meşru olduğunu iddia etmekten başka bir şey değildir. Hadis uyduran zındıklar ve müfsidleri engellemenin ve Müslümanları onlara karşı uyarmanın da böylece bir manası kalmamış olacaktır.

Aliyyu'l-Kârî bunu söylemesine rağmen, Reğaib Namazı hakkında sadece Rezîn'in [İbn Muaviye el-Abderî] (Ö.535) kitabında olan bir hadisin bulunduğunu söyler. Zira meşhur altı hadis kitabında bu namazla ilgili hiçbir hadise rastlanmadığını ve bu hadisin kınanmış bir hadis olduğunu kendisi de itiraf etmektedir. [426] eş-Şevkânî, Rezîn'in hadis ilmiyle ilgili eserleri çok bela ve musibet olan hadisler uydurarak karıştırdığına işaret etmiştir, diye eleştirir. [427]

Aliyyu'l-Kârî ise, bu konuda mütesahil (kolaylaştırıcı) davranarak şöyle der:

"Bu hadis hakkında söylenecek en son söz, bu hadisin zayıf olduğudur. İbnû's-Salah hadis ilmindeki yüksek mertebesine rağmen onun bu namaza cevaz vermesi ve bu hadise itibar etmesi ve hakeza el-

---

425 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.81 (el-Leknevî aynı konuda; *el-Ecvibetu'l-Fadıla li'l-Ensileti el-Aşreti'l-Kamile* adlı eserde de geniş açıklama yapmıştır. Bahsu Kabi'l-Hadis ed-Daifi fi Fedaili'l-A'mal: s.36)

426 Aliyyu'l-Kârî, *el-Edebu fi Receb*: s.40

427 eş-Şevkânî, *el-Fevâid el-Mecmûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*: s.49

> Gazali'nin de buna *el-İhya*'da yer vermesi ve diğer âlimlerin de buna itibar etmeleri, bizim de bu hadise itibar etmemiz için yeter sebeptir."[428]

tarzındaki sözlerine, en-Nevevi'nin söylediklerinin yanında itibar edilemez.

Ebu Şame'nin *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis* adlı kitabında zikrettikleri ise "İbnû's-Salah'ın son verdiği bir fetvada bu namazı münker ve kerih gördüğü"nü zikretmiştir.[429] Zira o, Reğaib Namazı hakkındaki hadisin uydurma olduğunu bilmesine rağmen o, bu namazı bir kimsenin akşam ile yatsı arasında mutlak bir şekilde namaz kılınmasından hareket ederek kılmasında bir beis yoktur, derdi. Çünkü o, bu namaz vesilesiyle bu gecenin bayram edinilmesini münker bir bid'at olarak görmekteydi.

İbnû's-Salah'ın, Reğaib Namazı hakkında istenen bir fetvayla ilgili söyledikleri hakkında İzz İbn Abdisselam şunları söyler:

> "...Allah'ım! Sen muvaffak kıl ve merhamet et! Bu [namazın] hadis[i] Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına uydurulmuştur. Bu namaz bid'attır, hicretin dördüncü yüzyılından sonra Şam'da zuhur etmiş ve sonra da diğer beldelerde intişar etmiş bir bid'attır. Bunu bir insanın kendi başına akşam ile yatsı arasındaki vakti ihya etmek için her gece kılmasında bir sakınca yoktur. Hele nafilelerin cemaatle kılınmasında hiçbir beis yoktur. Ama bunu cemaatle kılmayı sünnet edinmeye gelince, bu namazı dinin zahir şeairindenmiş gibi ittihaz etmek ise, açıkça münker olan bid'atlardandır. Fakat insanlar ne çabuk bid'atlara meylediyorlar! Bunu İbnû's-Salah yazmıştır."[430]

İzz İbn Abdisselam'ın naklettiğine göre İbnû's-Salah'a sorulan ikinci bir fetvada ise Reğâib gecesi kılınan namaz hakkında şöyle der:

> "...Allah'ım! Muvaffak kıl ve merhamet et! Reğâib gecesi kılınan maruf namaza gelince, bu namaz bid'attır. Bunun hakkında rivayet edilen hadis uydurmadır. Bu ancak hicretin dördüncü yüz yılından

---

428 Aliyyu'l-Kârî, *el-Edebu fî Receb*: s.40
429 Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.63
430 İzz İbn Abdisselam, *Risaletün fî Reddi Cevazı Salâti'r-Reğâib*: s.66; Bu İbnu's-Salah'a sorulan ilk fetvadır. Bunu el-Leknevi (rh.a) *el-Âsar el-Merfua*'da (s.69) zikretmiştir.

sonra meydana gelmiştir. Bu gecenin Cumua'nın [haftanın] diğer gecelerinden herhangi üstün bir tarafı yoktur. Ancak Şa'ban'ın yarısı gecesine gelince, bunun kendine has bir fazileti vardır. Bu geceyi ibadetle ihya etmek müstehabtır, fakat münferid olup cemaat olmamak kaydıyla caizdir. İnsanların bu namazı ve Reğâib gecesini mevsim, bayram ve şiar edinmeleri münker olan bir bid'attır. Bunu ihya etmek için ihtiyaçtan ve âdet olandan fazla olarak -camilerde- kullandıkları yakıt vb. şeriata muvafık olmayan amellerdendir.

Gerçekten insanların bu iki gecede bid'at olarak ihdas edilmiş olan bir amele sarılıp Rasulullah'tan (*sallallahu aleyhi ve sellem*) müekked olarak sabit olmuş amellerde taksir göstermeleri şaşılacak bir durumdur. Ancak Allah'tan yardım istenir ve O daha iyi bilir! Bunu İbnû's-Salah yazmıştır." [431]

İbnû's-Salah kendisine daha sonraları Reğâib Namazı'nın meşru olup olmadığı hususunda sorulan bir fetvaya verdiği cevapta ise şunları söylemiştir:

"...Allah sizleri irşad etsin, siz bana bazı insanların Reğaib Namazını ortadan kaldırmak ve bunu iptal etmek ve insanları uzun zaman-

---

431 İzz İbn Abdisselam, *Risaletûn fî Reddi Cevazi Salâti'r-Reğâib*: s.67, 68. el-Leknevî, İbnu's-Salah'ın İzz İbn Abdisselam'a yönelik eleştirilerine katılmaz ve bu konuda mevzu olan hadisle amel edilemeyeceğinden, bu iki gecede cumhurun görüşüne riayet ederek bu iki gecede kılınan namazların bid'at ve münker olduğunu o da takrir etmiştir. (Bkz. *el-Âsar el-Merfûa*: s.72) Burada söz konusu olan hilaf, kişinin bu gecelerde mutlak olarak nafile kılmasının cevazından hareketle bu gecelerde tek başına da olsa insanın bu geceler için namaz kılıp kılmayacağı hususudur. Ancak İbnu's-Salah ömrünün sonunda bu iki gecede kılınması rivayet edilen namazların kılınabileceğine fetva verdiği için eleştirilmiştir. İmam Takıyuddun es-Subkî ise İbnu's-Salah'ın bu görüşünü eleştirmiş ve doğru olmadığını söylemiştir. (Bkz. *el-Âsar el-Merfua*: s.70) es-Subki bu mesele hakkında İzz İbn Abdisselam'ın dediğinin doğru olduğu İbnu's-Salah'ın İzz İbn Abdisselam'a aşırı şekilde yüklenmesinin ise doğru olmadığını ve onun bu tenkidleri hak etmediğini söylemiştir. İbnu's-Salah'ın İzz İbn Abdisselam'a yönelik eleştirilerinin yersiz olduğunu, hem ikisinin zamanındaki âlimler hem de sonra gelen âlimler dile getirmişlerdir. Bunların başında İbnu's-Salah'ın talebelerinden Ebu Şame gelir. (el-Leknevî'nin naklettiğine göre; bu konuda Kutbuddin Muhammed el-Haydarî'nin (Ö.894) *Tuhfetu'l-Cenaib Bi'n-Nebyi An Salatı'r-Reğaib* ve *el-Bezku'l-Lemu' li Keşfi'l-Hadis el-Mevdu'* adlı eserleri, İbrahim el-Makdisî'nin *Fedailu'l-A'mal* içinde *er-Reddu Saibu Ala Musallı er-Reğaib* adlı eserine ve Şam Camisi hatibi Abdulaziz'in *et-Terğibu An Salatı'r-Reğaib* adlı eserlerine bakılabilir. el-Leknevî, *el-Âsar el-Merfua*: s.74)

dan beri bu şerefli gecede kılmaya alışageldikleri bu faziletli namazdan alıkoymak için uğraştıklarını sordunuz. Buna uğraşan kimsenin bu konuda varid olan hadisin zayıf ve hatta uydurma olduğunu bahane ederek savunmada bulunarak bu sebeple bu namazın kaldırılması ve terkedilen önemsiz bir iş hükmüne dâhil etmesi ve bu konuda aşırı gidip sözünde israfta bulunması ve insanların da ona muhalefet etmelerinde aşırı gitmelerinde, Allah Tebareke ve Teâlâ'nın şu sözleri misal olarak verilmiştir: 'أرأيت الذى ينهى عبدا إذا صلى' ve 'كلا لا تطعه و أسجد و اقترب' (Alak: 13, 19) Siz bu hususta size hakkı beyan edip açıklamamı ve bunda hakkla ilgili sözün çürük olanını ortaya koymamı ve bunu kökünden sökmemi istediniz. Ben de bunda Allah'tan yardım dileyerek ve O'na istiharede bulunarak söyleyeceğim sözleri mümkün mertebe muhtasar ve özlü olarak söylemeye çalıştım. (...)

Bu namaz insanlar arasında dördüncü yüzyıldan sonra yayıldı. Daha önceleri bilinmezdi. Denildiğine göre, bunun asıl menşei Beytu'l-Makdis'tir.-Allah onu korusun- Bu konuda varid olan hadis zayıf ve hadis ehli nezdinde isnadı sakıt olan bir hadistir. Sonra onlardan şöyle diyenler olmuştur: Bu hadis uydurmadır ve biz böyle zannediyoruz. Onlardan kimisi de onu sadece zayıf olarak vasfetmişlerdir. Bu durumda Rezin İbn Muaviye'nin onu '*Tecrîdi's-Sıhâh*' adlı eserinde ve *İhya*'nın sahibinin de bunu zikretmesi ve buna itimad etmesine ve kitabında birçok zayıf hadisin bulunmasından ötürü sıhhatine dair hiçbir bilgi elde edilemez. Rezin'in bunun mislini kitabında zikretmesi hayret edilecek bir şeydir.

Sonra şunu söylemek gerekir; hadisin zayıf olmasından dolayı Reğaib Namazı'nın butlanı (bâtıl oluşu) ve onu kılmaktan -insanları- menetmek gerekmez. Çünkü bu, Kitap'ta ve Sünnet'te namaz kılmakla ilgili mutlak emre dâhildir. Öyleyse bu namaz, mutlak manada namazın müstehab olduğuna delalet eden şeriatın birçok naslarıyla müstehabtır. Bu hususta Ebu Malik el-Eş'arî'nin, Müslim'in *Sahih*'inde bulunan; Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) 'namaz nurdur' [*] sözüyle Sevban ve Abdullah İbn Amr İbnû'l-Âs'tan (*radiyallahu anhum*) hadisinden rivayet ettiğimiz; Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şu sözü: 'İstikamet üzere olun, bilin ki sizin

---

[*] Müslim, *Sahih*: Kitabu't-Tahare: (223)

amellerinizin en hayırlısı namazdır.' [*] Bunu İbn Mâce *Sünen*'inde sahih yollarla rivayet etmiştir." [432]

dedikten sonra nice makbul olan namaz hakkında veya vasfı hakkında Kitapta ve Sünnette herhangi bir şey varid olmadığı halde özel vasıfları içerdiğini anlattıktan sonra buna bid'at denilmeyeceğinden söz eder. Bunun için herhangi bir insanın kalkıp Kitapta ve Sünnette bu namazdan ve sıfatından söz edilmediği için buna bid'at deme hakkı yoktur.

Bunun ardından İbnû's-Salah şöyle der:

"...Velev ki bu namaz çok gevşek olan bir isnadla gelen bir hadisle uydurulmuş olsa da, biz hadisi iptal eder ve onu inkâr ederiz. Fakat bu namazı inkâr etmeyiz. Hakeza Reğâib Namazı için de durum böyledir. Allah en iyi bilendir." [433]

Böylece İbnû's-Salah Reğaib Namazı'nın münker bir bid'at olmadığını söylemekte ve bu namazı hadiselerin birbirine benzetilmesine kıyaslayarak caiz olduğunu iddia etmekte. İbnû's-Salah Reğaib Namazı'nı savunurken, bu konuda uydurma hadis olsa bile, namazın aslı mutlak bir şekilde şeriatta olmasından ötürü bizatihi dinden bir ibadet olduğu için, velev ki Receb ve Şa'ban ayında bile olsa caiz olduğu kanaatindedir.

İzz İbn Abdisselam, İbnû's-Salah'a verdiği cevapta ise şöyle der:

"...Ben uydurma olan Reğaib Namazını inkâr edip onun meşru olan sünnetlere zikrettiğim cihetle aykırı olduğunu beyan edince bazı insanlar hemen buna karşı muhalif bir tavır aldılar ve bu namazı hasen göstermek için gayret edip bunu, namaz oluşu itibariyle hasen olan bid'atlara ilhak etmeye çalıştılar.

Ben bu namazı, tahrimi gerektiren bütün sıfatları, özellikleri ile inkâr ettim. Bu namazın bazı sıfatları sünnetlere muhalefeti iktiza ediyor. Bu -kimse- bunun üzerine insanları bir ibadetten alıkoyduğum iddiasıyla bana karşı çok ağır sözlerde bulundu. Ancak ben, bu namazı sadece namaz olduğu için değil, ben bu namazı sıfatlarından

[*] Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.5,s.277 (2278), İbn Mâce, *es-Sunen*: Kitabu't-Tahare: (27)

432 İbnû's-Salah, *Risaletûn fî Cevazi Salâti'r-Reğâib*: s.43-45

433 İbnû's-Salah, a.g.e. s.47

ötürü Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mekruh olan vakitlerde namaz kılmayı nehyetmesinden ötürü ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nehyettiğinde O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* uymak için inkâr ettim. Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bu namazı, mücerred olarak huşu', zikr ve tilavet içerdiği için değil; bunu ancak özel bir hususiyetten ötürü nehyetmiştir. Müslim İbnû'l-Haccac'ın Rasulullah'tan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sahih olarak rivayet ettiği bir hadiste O *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Cuma gecesinin diğer geceler arasında namaz için tahsis edilmesini nehyetmiştir.

Bu bid'atı uyduran kimse ise, bu namazın Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kendisinde özel olarak namaz kılınmaya tahsis edilmesini nehyettiği bir gecede kılınmasını şart koşmuştur. Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nehyettiğini Allah'a yakınlık olarak ittihaz edenlere yazıklar olsun!

Sonra bu kimse şöyle diyor: İnsanlar böyle faziletinde hiç kuşku olmayan şerefli bir -namaz kılmayı- âdet haline getirmişlerdir. O bu sözüyle ilimleri olmayan bir şeyi âdet edinmelerini, menedilmiş olan bir bid'atın işlenmesinde hüccet olarak kabul etmiştir. Bunu ancak insanların avamı ve şeriat ilminde rasih bir kademe sahip olmayanlar yapar. Sonra bu sözlerin sahibi, bu namazın faziletli olduğunu söyleyerek bir diğer hata daha işliyor. O, eğer bu namazın Receb ayındaki bir Cuma'ya rast gelmesini kastediyorsa, ona şöyle denir; ne zaman bu gecenin kendinden başka gecelere karşı faziletli olduğu sabit olmuştur ki?

Eğer mücerred olarak, bu gecenin Cuma gecesi olmasını kastediyorsa, bunun Receb ayıyla mukayyed olmasını vehmettirmesinden ötürü de hata etmiştir. Hakeza o, dini üstün kılma ve bid'atları öldürme[miz] hakkında israf ve mübalağa tabirini kullanmakla da hata etmiştir.

Fakat onun, Allah'ın 'أ رأيت الذى ينهى عبدا إذا صلى' ve 'كلا لا تطعه و أسجد و أقترب' (Alak: 13, 19) ayetlerini misal olarak vermesi, Allahu Teâlâ'nın kitabını tahrif ve ayeti konulduğu mevzunun dışında bir yere koymaktır. Zira bu ayet Ebu Cehl'in Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kılması emredilmiş olan bir namazı kılmasını inkâr etmesini istemesi hakkında inmiştir. Reğâib Namazını inkâr ise, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nehyettiği bir namazı inkârdır. Demek ki böylece Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şu anda bizim

içinde namaz kıldığımız mekruh vakitlerde namaz kılan bir kulun namaz kılmasını nehyetmiş oluyor.

Bunun için o, 'كلا لا تطعه و أسجد و اقترب' [Alak: 19] ayetini de tahrif etmiştir. Çünkü bu ve benzeri namazları nehyeden Allah'ın Rasulü'dür (*sallallahu aleyhi ve sellem*). Bu te'viline göre; Allah, Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) nehyettiği namazlarda ona uymamamızı bize emretmiştir. Buna rağmen o, bu hususta Allah'a istiharede bulunduğunu söylüyor. Anlaşılan odur ki, Allah onun dilediğinde ona bir hayr göstermez. Eğer ona icabet etseydi, ona hak ve doğru olanı bulması için bir anlayış ve bir ilham verirdi.

Sonra o, bu namazın bid'at olduğunu kendisi de itiraf etmektedir. Biz de bundan ötürü kendisine hüccetimiz olarak diyoruz ki: Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) 'شرّ الامور محدثاتها و كل بدعة ضلالة' (işlerin en kötüsü sonradan uydurulandır ve her bid'atte dalâlettir) sözüyle itiraz ederiz. Hâlbuki hasen olan bid'atlar bundan müstesna kılınmıştır. Bu ise, sünnetlere aykırı olmayan bilakis muvafık olan her bid'attır. Bundan gayrisi ise Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) "شرّ الامور محدثاتها و كل بدعة ضلالة" sözünün umumu dâhilinde ele alınır. Reğâib Namazı ise, müstesna kılınmış olan manasında değil ki, kıyasla buna ilhak edilsin!" [434]

İzz İbn Abdisselam bundan sonra İbnû's-Salah'ın kendisine delil olarak gösterdiği ve et-Tirmizî'den Âişe'den (r.anha) ta'lik yoluyla rivayet ettiği ve akşam ile yatsı namazı arasında kılınan ve kılana cennet vaat edilen yirmi rek'atlık namazın ravileri hakkında İbn Mâce'nin bunu müsned olarak rivayet etmesine rağmen, isnadındaki Ya'kub İbnû'l-Velîd el-Medenî'nin yalancı bir hadis uydurucusu olduğunu Ahmed İbn Hanbel ve diğer bazı âlimlerin de onun gibi düşündüklerini şahid göstererek eleştirir ve der ki:

"Yazıklar olsun Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) gelen sahih hadisleri terk edip böyle gevşek hadislere sarılanlara!" [435]

Sonra, İbnû's-Salah'ın "velev ki bu, namaz için bir hadis uydurulmuş olsa dahi; biz bu hadisi inkâr eder, fakat bu namazı inkâr etmeyiz.." demesini tenkid ederek der ki:

---

434 İzz İbn Abdisselam, *Risaletûn fî Reddi Cevazi Salâti'r-Reğâib*: s.55-58
435 İzz İbn Abdisselam, a.g.e. s.55-58

"...Reğâib Namazı, tüm hususiyetleriyle avam halkın bu namazın Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sünnetlerinden bir sünnet olduğunu vehmine kapılmalarına sebep olmaktadır." [436]

Sonra şöyle devam eder:

"Reğâib Namazını devamlı kılmak avam halkı, Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan söylemek ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bu namazı sünnet olarak bıraktığını O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nisbet etmelerine sebep olur. Bu namazı kılan kimse de onun misal verdiği namazın hilafına böylece Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yalan nisbet etmiş olur." [437]

İzz İbn Abdisselam, yine bu uydurma namazı kılanlar için der ki:

"Reğâib Namazı'nı kılmaya özen göstermek, hadis uyduranların hadis uydurmalarında, yalanları ve nifaklarının umumunda, onları onun misal verdiği hadisin aksine daha da aldatır." [438]

İzz İbn Abdisselam (rh.a) haklı olarak bu namazı kılmanın, beraberinde Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* birçok sünnetini ortadan kaldıracağını da ifade eder. [439]

Gerçekten de öyledir, her bid'at bir sünneti veya beraberinde birçok sünneti yok eder. Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne uymanın temelinde de O'ndan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelen sahih, hasen ve makbul olan hadislerle amel etmek ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nden ayrılmamak gelir. Onun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nde olmayanı dinî bir şiar haline getirmek O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni terk etmek olarak yeter.

es-Semhudî "Reğâib Gecesi Namazı" ile ilgili diyor ki:

"Reğaib, Mirac ve Beraat (Şa'ban'ın on beşinci gecesi) namazı, iman namazı, haftanın her gününün ve Aşure gecesinin namazı ile ilgili hadisler sahih değildir." [440]

---

436 İzz İbn Abdisselam, *Risaletûn fî Reddi Cevazi Salâti'r-Reğâib*: s.59, 60
437 İzz İbn Abdisselam, a.g.e. s.60
438 İzz İbn Abdisselam, a.g.e. s.60
439 İzz İbn Abdisselam, a.g.e. s.60
440 Nuruddin Ebu'l-Hasen es-Semhudî, *el-Gummazu Ale'l-Lummaz fi'l-Mevdûati'l-Meşhurat*: 325

el-Leknevî'nin de dediği gibi:

"Asıl gerekli olan, bir amelin genellliliğinin içeriği ile amel etmektir. Özel bir talep olduğu için değil." [441]

"İbnû's-Salah, Receb ve Şa'ban namazları ile ilgili fetvasında İbn Abdisselam'a bazen muvafakat bazen de ona muhalefet etmiştir, yani fetvalarında tutarlılık değil çelişki vardır, sabit bir şey üzerine karar kılmamıştır. İzz İbn Abdisselam'ın çağındaki âlimler, onun doğru olduğunu tasdik edip onun hak üzere olduğunu söylemişler ve onun dediğine muhalif olan kimsenin hatalı olduğunu söylemişlerdir. Hatta İbnû's-Salah'ın en gözde öğrencilerden olan Hafız Muhaddis Ebu Şame, hocasının söylediklerine karşı gayet ciddi derecede inkârda bulunup onun dediğini kabul etmemiştir." [442]

Müctehid İmam Takıyuddin İbn Dakik el-Iyd (rh.a) *Şerhu'l-Umde* adlı kitabında şöyle der:

"Bazı Malikî âlimleri, Reğaib gecelerinden bir gecede namaz kılan bir cemaatin yanlarından geçerken onların namaz kıldıklarını görürler. Bu esnada, o civarda haramla iştigal eden diğer topluluk gördüler. Bu Malikî âlimler haramın isyan olup günah işlemek olduğunu bilerek yapan kimseleri, diğerlerinden daha iyi gördüler. Zira onlar için tevbe etmeleri umulur. Ancak diğerleri kendilerini Allah'a itaat eder gördükleri için yaptıklarından tevbe etmezler." [443]

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) Reğâib Namazı hakkında şöyle diyor:

"...Bu namaza gelince, Receb ayına mahsus bir namaz olduğu sahih değildir. Receb'in ilk Cuma gecesi kılınması gerektiği söylenen Reğâib Namazı hakkında rivayet edilen hadislerin hepsi yalan ve bâtıldır, bunların hiç biri sahih değildir. Bu namaz cumhur ulemanın nezdinde bid'attır. Bunu zikredenler arasında son zamanın ileri gelen âlimleri ve hafızlarından; Ebu İsmail el-Ensarî, Ebu Bekr İbnû's-Sem'ânî, Ebu'l-Fadl İbn Nasır, Ebu'l-Ferec İbnü'l-Cevzî vd. zikredilebilir. Bunu daha öncekiler zikretmemişlerdir, zira bu-namaz- onlardan sonra ihdas edilmiştir. Bunun ilk ortaya çıkış tari-

---

441 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.70
442 el-Leknevî, a.g.e. s.71, 72
443 el-Leknevî, a.g.e. s.71

hi dört yüz hicriden sonradır. Bunun için de öncekiler bu namazı bilmiyorlardı ve onun için de hakkında bir şey söylememişlerdir"[444]

el-Leknevî bundan sonra İbnû's-Salah'a sorulan bir soruya dair şu sözlerini naklediyor:

"Bu gece hakkındaki hadis 'mevzu'dur. O namaz, Hicrî 400. yıldan sonra ortaya çıkmış bir bid'attır. Şam'da ortaya çıkıp sonra diğer beldelere yayıldı. Bu namazı akşamla yatsı arasını ihya etmek için insanın kılmasında herhangi bir zarar yoktur. Bu her gece için müstehabtır. Mutlak olarak da nafileleri, cemaatle kılmanın da bir sakıncası yoktur. Bu namazı dinin açık seçik alametlerinden zannetmek çok çirkin bir bid'attır." [445]

el-Leknevî İbnû's-Salah'a sorulan bir diğer fetvayı daha zikrediyor. Bu fetvada, Reğaib Namazı ile Beraat Namazı'nı kılanların yaptıklarını inkâr edenler hakkındaki düşüncelerini soranlara şöyle cevap verir:

"Bu iki gece de Mescid-i Aksa ve Ezher Camisi'nde kullanılan -kandil- yağlarının kullanımı haramdır, bu bid'attır. Bunun ne bir fazileti vardır, ne hadislerde fazileti ve ne de şerefi hakkında bir söz varid olmuştur. Peki, bu doğru mudur, hata mıdır, sorusuna da şöyle cevap verir: Bildiğimiz Reğaib Namazı'na gelince, bu bid'attır. Bu konudaki hadisler mevzudur. Bu namaz ancak hicri 400'den sonra ortaya çıkmıştır. Bu gecenin, benzeri toplu namaz kılınan diğer gecelere karşı herhangi bir fazileti yoktur.

Şa'ban'ın yarısının (on beşinci gecesi) gecesine gelince, onun fazileti vardır. Genelde o geceyi ihya etmek, ancak münferid olarak ve cemaatle namaz kılmamak şartıyla müstehabtır. İnsanların Reğaib ve Beraat gecelerini (sanki) bayrammış gibi kabul edip o gecelerde alışıla gelenden fazla ibadet etmeleri münker bir bid'attır. Âdet ve bilinenden fazla kalıp o gece harcadıkları (kandil) yağlarının kullanım gayesi Sünnet'e uygun değildir. İnsan, insanların bu iki gecede (Reğaib ve Beraat) bid'atları hırsla ihya etmeye azimli davranıp Al-

---

444 İbn Receb el-Hanbelî, *Letâifu'l-Meârif*: s.228

445 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.71, İbnû'l-Hac, *el-Medhal*: c.2, s.291, İzz İbn Abdisselam, *Musaceletun İlmiyye*: s.40 (*et-Terğibu An Salati'r-Reğaib el-Mevdua*). Ebu Şame, *el-Bâisu Âla İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.145

lah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) gelen Sünnet-i Müekkede olan amellerden yüz çevirmelerine hayret ediyor." [446]

Ebu Şame (rh.a) diyor ki:

"Ben onun [İbnû's-Salah] Hicri 637 yılında telif etmiş olduğu bir başka risalede şöyle dediğini gördüm: Bu namaz, insanların arasında dördüncü yüzyıldan sonra şüyu bulmuştur. Daha önce bilinmiyordu. Bunun menşei Beytu'l-Makdis'tir. Bu hususta varid olan hadis, bizzat kendisi hadis ehlinin nazarında isnadı zayıf ve sakıt olan bir hadistir. Buna rağmen onların bazıları şöyle derler: Bu uydurmadır, bizim zannımız budur. Onların kimisi de bu hadisi zayıf olmakla vasfetmiştir." [447]

Ebu Şame, İbnû's-Salah'tan nakletmeye devam ediyor:

"İbn Muaviye'nin bu hadisi *Tecrîdu's-Sihah* adlı eserinde zikretmesinden Rezîn'in bu rivayetinin sahih olacağı anlaşılmayacağı gibi, *İhya* sahibinin kitabında bulunan birçok hadis sebebiyle bu hadisi ondan aldığını söylemesi ve bu hadis konusunda ona güvendiğini söylemesinden de bir şey istifade edilmez. Rezîn'in bu ve benzerini kendi kitabı gibi bir kitapta zikretmesi hayret edilecek bir şeydir."[448]

İbnû's-Salah ömrünün sonunda bu konuyla ilgili fetvalarına aykırı fetva vermeye başladı. Ona göre: Reğaib ve Beraat gecesi namazları bid'at olsa da, namaz hakkında varid olan genel emrin hükmüne dâhildirler.

Ancak, İmam Takıyuddin es-Subkî, İbnû's-Salah'a yazdığı bir reddiyede şöyle der:

"Mutlak olarak namaz kılınmasından başka özel bir emir sadır olmayan bir konuda, kim bir zamanı ve mekânı hayrın işlenme alanıdır derse; bundan özel bir ibadeti özel bir zaman veya mekânla kayıtlı kılarsa, bid'at dairesine girmiştir. O kimseden istenen umuma dâhil olan yerde umuma uymasıdır. Bu konuda özel bir amel ile mükellef olduğu için değil." [449]

---

446 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.72, İzz İbn Abdis-selam, *Musaceletun İlmiyyetun*: s.40-42, Ebu Şame, *el-Bâisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.146 (kısmen de olsa farklı ibarelerle)

447 Ebu Şame, *el-Bâisu Âla İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.147

448 Ebu Şame, a.g.e. s.147, 148. (Bkz. İbnû'l-Esîr, *Camiu'l-Usûl*: s.156)

449 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.70

İbnû'l-Hâc el-Mâlikî ise şunları söyler:

"Şeriat'ta olmadığı halde, insanların Receb'e nisbet ederek onun ilk gecesinde veya ilk Cuma'sında, namaz kılmaları ve bunu camilerde toplanıp cemaatla namaz kılmaları nedeniyle, bu bid'ata o gecede kadınların ve erkeklerin bir araya gelmesi gibi haram olan birçok bid'at daha eklenmiştir. Bu gecede bir araya gelinince, kandillerde daha fazla yağ kullanmak veya buna benzer masraflar yapmak, özellikle de bu yağlar vakıftan alınıp kullanılıyorsa, bu vakıf 'nâzırı' için bir ayıptır. Vakfeden kimse, bunu vakfın senedinde özellikle zikretmemişse, kullanılamaz. Bunu zikretmiş olsa bile şer'an o vasiyet geçerli değildir. Bu gecelerde, mescidlerde lazım olanın dışında fazladan kandillerin yakılması; hem israftır hem de kendilerinde bir hayır bulunmayan kimselerin bir araya gelmelerine sebeptir.

Endülüslü fakih Ebu Bekr el-Fiherî et-Turtuşî (H.451-520);

'İnsanların 'Reğaib Namazı' için bir araya gelip toplanmalarını en şiddetli şekilde inkâr etmiştir. Bu namaz bid'attır, yeni ortaya çıkmıştır' derdi." [450]

Ebu'l-Hattab İbn Dıhye el-Kelbî Reğaib Namazı hakkında şunları söyler:

"Reğaib Namazına gelince, bu namazı uydurmakla, Ali İbn Abdillah İbn Cuhdum denen kişi suçlanmıştır. Bu kimse bu namazı, hiçbir kitapta bulunmayan insanların adına rivayet etmiştir. Bu namazı, ondan da fakih, Ebu'l-Kasım Abdirrahman İbn İmamı Esbehan Ebu Abdillah Muhammed İbn İshak İbn Mende rivayet etmiştir.." [451]

el-Leknevî, İbnû'l-Hac'ın söylediklerinin sonunda "Reğaib Namazı"nın cemaat olmadan, yalnız ve âdet edinilmemek şartıyla, kılınmasının caiz olduğuna dair sözlerini şöyle eleştiriyor:

"O sözünün sonunda -nedense- gevşeklik gösteriyor. Çünkü 'Reğaib Namazı' ile ilgili hadis, hadis âlimlerinin hepsi veya birçoğunun ittifakıyla 'mevzu'dur. Onların sözlerine muhalefet eden kim olursa olsun ve nerede zikrederse zikretsin, sözlerine itibar edilmez. Zira mevzu olan hadisle amel edilmez. Ancak, zayıf hadisle amel edilebileceği hakkında âlimlerin kabule dair söyledikleri sözler, o

---

450 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.73'den naklen.

451 Ebu'l-Hattab İbn Dıhye el-Kelbî, *Edau Mâ Vecebe Min Beyani Vadi'l-Veddâîn fî Receb*: s.54, 55

hadisin şiddetli bir zayıflık göstermemesi halindedir. Bunun da şartı, senedinde 'yalancı' 'müttehem' veya 'metruk' ya da benzeri kimselerin olmamasıdır.

Söz konusu olan hadis mevzu olmasa bile, çok şiddetli bir biçimde zayıftır. Çok şiddetli zayıf olması, onun delil olmaması için yeterlidir. Bunu *el-Ecvibetu'l-Fadiletu Li'l-Es'ileti'l-A'şri'l-Kamile* adlı risalemde ayrıntılı olarak açıkladım. Dolayısıyla böyle bir hadisle, faziletler babında bile amel edilmez. Hiç kimse bunu kendisi için delil gösteremeyeceği gibi, başkasına da emredemez.

Eğer bu konuda daha fazla bilgi almak istiyorsanız, H.894' den önce ölen Kutbuddin Muhammed el-Haydarî'nin, *Tuhfetu'l-Cenaib Bî'n-Nehyi An Salâti'r-Reğaib* ile *el-Bezku'l-Lemu' Li Keşfi'l-Hadis el-Mevdu* adlı kitapları ve İbrahim el-Makdisî'nin *er-Reddu's-Saibu Ala Musalliyi'r-Reğaib* adlı kitabıyla, Dimeşk Camii Hatibi Abdulaziz'in *et-Terğibu An Salâti'r-Reğaib* adlı kitaplarına bakabilirsiniz."[452]

Aliyyu'l-Karî (rh.a) diyor ki:

"Reğaib gecesi namazı ve Receb'in ilk Cuma gecesi namazı hakkındaki haberler ve benzerlerinin hepsi yalandır. Bunu Abdurrahman İbn Mende -doğru kimsedir- İbn Cuhdum'dan rivayet eder. Bu hadisi uyduran da İbn Cuhdum'dur. Enes'ten, Ali İbn Muhammed, İbn Said el-Basrî (babasından) o da Halef İbn Abdillah es-San'anî, o da Humeyd (İbn Enes'ten) o da 'merfu' olarak Enes'ten rivayet ettikleri;

'*Receb Allah'ın ayıdır, Şa'ban benim ayım, Ramazan ümmetimin ayıdır...*' hadisinde şu ibare de vardır:

'Receb'in ilk Cuma'sından gafil olmayınız. O, öyle bir gecedir ki, melekler o geceyi 'Leyle-i Reğaib' olarak adlandırırlar..'

Bu hadis tamamen yalandır." [*]

Aliyyu'l-Karî, İbnû'l-Cevzî'den naklen diyor ki:

"İbn Cuhdum hakkında yalancı olduğunu söyledikten sonra şöyle diyor: Ben Abdulvehhab el-Hafız'dan duydum şöyle derdi:

---

452 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.74

[*] İbnû'l-Cevzî bu hadisi *el-Mevdûat*: c.2, s.124-126'da uzunca ele alır.

"Bu hadisin ravileri 'mechul'dür. Onları ne kadar araştırdıysam da kitapların hiçbirisinde bulamadım. Onun için bazı hadis hafızları demişlerdir ki: Bu adamlar daha hiç dünyaya gelmemişlerdir." [453]

Aliyyu'l-Karî (rh.a) diyor ki:

"Receb Allah'ın ayıdır, Şa'ban benim ayım ve Ramazan ümmetimin ayıdır, hadisinin baş tarafını Ebu İbn Ebi'l-Fevaris, *Emalis*'inde Hasen el-Basrî'den 'mürsel' olarak rivayet etmiştir." [454]

İbnû'l-Cevzî (H.510-597) bu hadisin "uydurma" olduğunu söyleyenlerdendir. [455]

es-Suyutî (rh.a) *el-Camiû's-Sağir*'de:

"Bu hadise zayıf der. *Camiu'l-Usûl*'de İbnû'l-Esir her ne kadar Receb'in ilk Cuma akşamı 'Reğaib Namazı'nın akşam ile yatsı arasında on iki rekât olarak kılınacağına dair bir rivayet zikretmişse de, bunu *Kütüb-i Sitte*'de bulamadığını söylemeyi de ihmal etmez. Bunu, Rezin'in kitabında bulduğunu ve bu hadisin şaibeli olduğunu söyler." [456]

Ebu Şame (rh.a) *el-Bâis*'te der ki:

"el-Hafız Ebu'l-Kasım dedi ki: Bu hadisi (Reğaib gecesi namazı) rivayet etmede, Halef (Humeyd'den) yalnız kalmıştır. Ben bu hadisi ancak Muhammed İbn Saîd'in rivayetinden yazdım. Bize Hafız Ebu'l-Fadl Muhammed İbn Nasır'ın Ebu'l-Kasım İbn Mende'den, o da Ali İbn Abdillah İbn Cuhdum el-Hemedanî es-Sufî'den, o da

---

453 Aliyyu'l-Karî, *el-Esrar el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.438, 439

454 Aliyyu'l-Karî, a.g.e. s.438. Aliyyu'l-Karî, *el-Edebu fi Receb*: s.24'te bu hadisi zikrettikten sonra şöyle der: "Receb ayının orucunun faziletlerine dair çok zayıf hadisler rivayet edilmiştir. Yollarının çokluğu sebebiyle bu hadisler güçlenmektedir. Hâlbuki zayıf hadislerle amellerin faziletleri babında amel etmek caizdir. Bu da bize göstermektedir ki, Receb büyük bir aydır. O ayda işlenen amellerin hasenatı ziyadesiyle verilir." Aliyyu'l-Karî, *el-Esrâr el-Merfûa fi'l-Ahbar el-Mevdûa* adlı kitabında (1247) de İbn Kayyim el-Cevziyye'ye şu eleştiride bulunur: "Receb ayının orucunun ve bu ayın bazı gecelerinde kılınan namazların fazileti hakkında zikredilen hadislerin yalan ve iftira olduğu iddiası tartışılır. Zira Receb'in orucu hakkında muhtelif hadisler rivayet edilmiştir. Bu hadisler her ne kadar zayıf da olsa birbirlerini güçlendirmektedir."

455 İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.2, s.205 (Muhammed İbnû'l-Hasen en-Nakkaş yoluyla)

456 es-Suyutî, *el-Camiû's-Sağir*'de: (4412), İbnû'l-Esir, *Camiu'l-Usûl fi Ehadisi'r-Rasul*: c.6/154, İbnû'l-Cevzî, *el-Mevdûat*: c.3, s.125

Muhammed İbn Saîd'den zikretti. İbn Cuhdum, Hemadanlıdır, künyesi Ebu'l-Hasen'dir, müdellis biridir. Hafız Ebu'l-Kasım'ın isnadında o vardır, dedikten sonra, onun '*Behcetu'l-Esrar*' adlı kitabın sahibi olduğunu ve onun hakkında cerh edici biçimde konuşulduğunu söyler." [457]

el-Leknevî, tasavvufun ileri gelenlerinin kitaplarında Reğaib ve Beraat namazlarıyla ilgili hadislerin zikredilmesi, onları eleştiremeyeceğimiz ve orada bulunanla amel edeceğimiz anlamına gelmediğini söyledikten sonra şöyle der:

> "*Ğunyetu't-Talibin*'de ve sûfilerin diğer kitaplarında zikredilmesinin herhangi bir önemi yoktur. Bu konuda itibar edilecek olan, hadisin subûtü için hadis âlimlerinin rivayet ve şehadetleridir, kişilerin keşifleri değildir. Muhaddislerin bu konuda şiddetli davranmaları gerçekten çok yerindedir. Çünkü onlar baktılar ki, bu namaz havas ve avam herkes arasında Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rivayeti sabit olduğu zannıyla yayılmakta, onlar da bu namazlar hakkında açıklamada bulunup bu konudaki hadislerin uydurma ve çok çirkin olduğunu söylemeyi kendilerine görev bildiler. Eğer bunu yapmasalardı, avam bir tarafa, havasın çoğu bile muhterem tasavvuf ehli kimselerin din kitaplarında bu namazın zikri geçtiği için buna aldanacaklardı." [458]

---

457 Ebu Şame, *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.140,141

458 el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.76. el-Leknevî, bütün bu çirkin ve uydurma hadisleri zikreden tasavvuf kitaplarını, bununla amel edenleri ve amellerini naklettiği rivayetlerin gölgesinde gereği gibi onları tenkit etmiyor. Hâlbuki Rasul (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına hadis uydurup rivayet etmenin cezasını da çok iyi bilmekte. el-Leknevî, İbnû's-Salah'ı eleştirirken kendisinin gösterdiği gevşekliği ihmal ediyor.
Bu namazlar rivayet edilen şekilleriyle birçok yerde aynıyla eda edilmese bile, ehl-i tasavvufun çoğu bununla amel etmektedir. Halkı Müslüman beldelerde bu "uydurma hadislere" dayandırılarak "Reğaib" ve "Beraat" gecelerinin ihya edilmesi, daha çok tasavvuf tarik ehli ile avam ve havas tarafından yapılmaktadır. Hatta Müslümanları, Allah'ın hükmü olan Kur'an'la hükmetmek istedikleri için, zindanlarda çürüten ve onları darağacına çeken tağutlar bile bu günleri istismar ederek, zulümlerini, yayınladıkları kutlama (!) mesajlarıyla gizlemek istemiyorlar mı?

ALTINCI BÖLÜM

MEVLİD-İ NEBEVÎ KUTLAMALARI

Mevlidler, nebiler ve velilerin doğumları münasebetiyle onları anma için ikame edilen toplantılardır. Bu mevlidlerde asıl olan, mevlidi (doğumu) anlatılacak olan kimsenin doğum tarihine rast gelmesidir. İlk Mevlid kasidesini telif eden, Ebu'l-Hattab İbn Dıhye (H.544-633)'dir. Bu risalesini; *"et-Tenvîr fî Mevlidi el-Beşîr en-Nezîr"* olarak adlandırmıştı. (*) Bunu gören Sultan el-Muzaffer onu bin altın dinarla ödüllendirdi.

(*) Mevlid-i Nebevî'yi meşru göstermek için telif edilmiş olan eserler: İbn Kesir, *Camiu'l-Âsâr fî Mevlidi'n-Nebiyyi'l-Muhtâr*: Her ne kadar Katip Çelebî *"Keşfu'z-Zunun"*da bu kitabın İbn Kesir'e ait olduğunu söylemişse de bunun aslı yoktur. Sehven böyle bir kitap İbn Kesir'e nisbet edilmiştir. Aslında bu kitap İbn Kesir'e değil, Hafız Şemsuddin Muhammed İbn Nasıruddin ed-Dimeşkî'ye (H.842) aittir. Hakeza İbn Fehd'in yine İbn Kesir'e ait olduğunu söylediği; *"Mevridu's-Sadî fi Mevlid'i-Hâdî"* ile es-Sehavî'ye ait olduğunu söylediği; *"et-Tibru'l-Mesbûk fî Mevlidi'n-Nebîyyi'l-Muhtâr"* adlı iki kitap da kendilerine nisbet edilen âlimlere ait değildir. *"Camiu'l-Âsâr fî Mevlidi'n-Nebiyyi'l-Muhtâr"* ve *"el-Lafzu'r-Râik fî Mevlidi Hayri'l-Halâik"* adlı eserler; Hafız Şemsuddin Muhammed İbn Nasıruddin ed-Dimeşkî'ye (H.842) aittir. İbn Nasıruddin'in kitabının *el-Lafzu'r-Râik fî Mevlidi Hayri'l-Halâik* adlı bir de muhtasarı vardır. *Camiu'l-Âsâr fî Mevlidi'n-Nebiyyi'l-Muhtâr* üç cildden oluşmaktadır. es-Sehavî "Mevlid" hakkında telifleri olan âlimlerden söz ederken (*ed-Dav'ul-Lâmi*: c.8, s.104, eş-Şevkânî, *el-Bedru't-Tali' Bi Mehasini Men Ba'de'l-Karn es-Sabi*: s.198) İbn Nasiruddin'den de söz eder.
İbn Kesir'in telif ettiği söylenen eserler hakkında Katip Çelebi'nin söylediklerinin doğru olmadığını, İsmail İbn Muhammed el-Ensarî *el-Kavlu'l-Fasl fî*

Mevlid kutlamaları olarak bilinen merasimlerin hiçbirisini ne Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) ne O'nun ashabı, ne tabiun, ne de onlara tabi olan Müslümanlar kutladı ve bununla ihtifalde bulundu. Böyle bir şeyi ne Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) bizden istedi ve ne de O'ndan (sallallahu aleyhi ve sellem) sonra ümmetin hiç bir imamı ve müctehidi bunu meşru görüp böyle bir şeyi ihdas etti.

Mevlid merasimlerini ilk kez Fatımîler (M.909-1171) ihdas etmişlerdir. (*) Bu kutlama törenleri arasında Mevlid-i Nebevî, İmam Ali'nin (ra) Mevlidi, Seyyide Fatımatu'z-Zehra'nın (r.anha) Mevlidi, Hasen'in ve Hüseyn'in (r.anhuma) Mevlidi, yaşamakta olan halifenin mevlidi gibi doğum günü kutlamaları sayılabilir. [459]

Mısır'da bu törenler el-Efdal İbn Emiri'l-Cuyuş (başkomutan) tarafından kaldırıldı (H.515). Ancak ondan sonra, el-Amir Biahkâmillahi'nin hilafeti(!) döneminde (H.495-524) neredeyse insanların bunu unutmaya başladıkları bir dönemde tekrar serbest bırakıldı. [460]

Hükmi'l-İhtifali bi Mevlidi Hayri'r-Rusul adlı uzun makalesinde (s.527-530) İbn Kesir'in "*el-Bidaye ve'n-Nihaye*"de Rasulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) doğumuna yer verdiği bölümde "Mevlid" hakkında söz etmesine rağmen Mevlid kutlamalarından söz etmez. Ancak "*el-Fusûl fî İhtisari Siyreti'r-Rasul*" adlı kitabında, (Thk. Dr. Salahuddin el-Muneccid) hocası (şeyhi) Kemaluddin Ebu'l-Meâlî Muhammed Ali el-Ensarî'nin Mevlidinden söz eder. Fakat ne Mevlid kutlamalarından ve ne de bu merasimlerde işlenen bid'at ve münkerlerden söz etmez.

Muhammed Alevî el-Mekkî'nin, "*et-Tibru'l-Mesbûk fî Zeyli's-Sulûk*" "*el-Muctema*" Dergisinde (1402 Rebiu's-Sanî, Salı; sayı: 559) yazdığı gibi.

İbn Hacer el-Heytemî, *Mevlidu'n-Nebî,*

Muhammed İbn Ahmed el-Kastallanî, *İthaafu'r-Ruvât bi Zikri'l-Mevlidi ve'l-Vefât*

Aliyyu'l-Kârî, *el-Mevridu'r-Reviyy fî Mevlid en-Nebevî,*

Fethullah İbn Ebî Bekr el-Benanî, *Fethullah fî Hayri Halkillah,*

İbn Dıhye el-Endelusî, *et-Tenvir fî Mevlidi'l-Beşîr en-Nezîr*

(*) Salih el-Verdanî, *eş-Şiatu fî Mısır* adlı kitabında el-Müsebbihî'den yaptığı nakilde, bu törtenlerin ilk kez H.396 yılının Muharrem ayında başlatıldığını söyler. (*eş-Şiatu fî Mısır*: s.33 www.shiaweb.org/shia)

459 el-Makrizî, *el-Mevaizu ve'l-İ'tıbaru bi Zikri Hıtati ve'l-Âsâr*: c.1, s.490

460 Bkz. Muhammed İbn Bahîyt el-Muti' el-Hanefî (Eski Mısır Müftüsü), *Ehse-nu'l-Kelam Fîmâ Yetealleku Bi's-Sünneti ve'l-Bid'ati Mine'l-Ahkâm*: s.44, 45. (Yine bkz. Prof. Dr. Hasen İbrahim Hasen ve Taha Ahmed Şeref, *el-Muizzu Li Dinillah*: s.284)

Fatımîler mevlid merasimlerinde bu günleri bayram edinmeleri vesilesiyle halka çok cömert davranırlardı. Bunun da sebebi; mezhepleri olan İsmaililiği neşretmek, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın gönlünü kazanmak ve böylece batınî İsmailî mezheplerinin temellerini güçlendirmek..

İslâm tarihinde mevlid bid'ati Fatımîlerin Mısır'ı işgallerinden (*) sonra el-Muizzu Li Dinillah (319-365) 341 hicri yılından sonra (**) ortaya çıkmıştır. Şu bilinen bir gerçektir ki, Fatımî Devleti zamanında neredeyse şirk, İslâm'ın yerine Mısır'a hâkim olacaktı. Fatımî halifelerinin yıl boyunca kutlayıp ihya ettikleri bay-

---

(*) Fatımîler Mısır'a H.301 yılından itibaren saldırmaya başlamışlardır. Merkezleri önce Fas'ın Sicilmase şehriydi. Tunus'u ele geçirmelerinden sonra Mısır'a seferler düzenlemeye başladılar. İlk saldırı, Cunade İbn Yusuf tarafından gerçekleştirildi ve İskenderiye ellerine geçti. Abbasi komutanı Mu'nis el-Hadim çok geçmeden İskenderiye'yi geri aldı. İkinci hamle ise, H.307 yılında el-Kaim Bi Emrillah'ın komutasında başladı. Abbasi komutanı el-Hadim ikinci kez Fatımîleri püskürttü. Üçüncü hamle, 321-324 yılları boyunca sürdü. Bu kez Fatımîler Habeş İbn Ahmed komutasında Mısır'ın büyük bir kısmını ele geçirdiler. (M.966) Böylece Mısır İhşidoğulları devleti tarihe karışıyor ve Mısır İsmailî Fatımilerin eline geçiyordu.

(**) Doğru olan, Mevlid bid'atını ilk ihdas edenler Ubeydoğulları olan Batınî Fatımîlerdir. (Bkz. el-Kalkaşandî, *Subhu'l-A'şâ*: c.3, s.498, el-Makrizî, *el-Hıtat el-Makriziyye*: c.1, s.490. Ebu Şame anlaşıldığı kadarıyla; Mevlid-i Nebevî'nin yemekler yedirilerek ve fakirlere ikramda bulunarak sevinç içinde kutlanmasını "bid'at-ı hasene" cinsinden görmektedir. (Bkz. *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bidai Ve'l-Havâdis*: s.95, 96. Ancak onun Ebu'l-Hattab İbn Dıhye ve et-Turtuşî'nin kitaplarından naklettikleri bu düşüncelerin ona ait olabileceği hususunda insanını aklına kuşkular düşürmüyor değil. Doğrusunu Allah bilir.

Ehl-i Sünnet âlimlerinden bazılarının, bu kutlamaların ilk kez Fatımiler tarafından değil de kendilerinden olan bir Emir tarafından ihdas edildiğini söylemeleri; bu bid'atin Fatımilere nisbet edilmesi hakikatinin ortaya çıkması sebebiyle kendi iddialarının geçersiz olacağı endişesidir. Zira ilk mevlid törenleri M.969 yılında Mısır'ın Ubeydoğulları tarafından fethedilmesinden sonra başlamıştır. el-Makrizi'nin "*el-Hıtat el-Makriziyye*" (c.1, s.190)'de anlattıkları bunun en hayırlı şahididir. Velev ki arada üçyüz yıl bir süre olsa dahi, bu bid'atin çıkış kaynağının Mısır Fatımîlerinin olduğu inkâr edilemez bir gerçektir. Bu hususta ayrıntılı bilgi el-Kalkaşandi'nin *Subhu'l-A'şa* (c.1, s.498-499), Hasen es-Sendusi'nin *Tarihu'l-İhtifal bi'l-Mevlidi'n-Nebevi* (s.62) ve Ali el-Cündi'nin *Nefhu'l-Ezhar* (s.185-186) adlı kitaplarda anlatılanları okuyabilirler. Ebu Şame'nin ve diğerlerinin mevlid-i nebevi hakkında besledikleri hüsn-ü zann apaçık bir hatadır. Ümmet-i Muhammed'in muhakkik âlimlerinin sözlerine açık bir muhalefettir. (Bkz: Dr. Abdullah İbn Abdilaziz İbn Ahmed et-Tuveyciri, *el-Bidau'l-Havliyye*: s.122-123)

ramlar arasında; yılbaşı, yılın ilk mevsimi, Aşure günü, Mevlid-i Nebevî gibi ihtifal günleri vardı.

Özellikle Muharrem'in onuncu günün çok büyük yas törenleri düzenlenir, bütün çarşılar kapanırdı. Bu gün geldiğinde Fatımî Halifesi insanların huzuruna çıkmazdı. el-Ezher'de törenler yapılır ve şairler yas şiirleri okurlardı. Cemaat halinde kasideler okunur ve birlikte ağlanırdı. Aşure günü, bütün devlet erkânı elbiselerini değiştirir ve yas kıyafetine bürünürlerdi. Halife'nin sarayındaki toplantılara Başkâdı ve diğer devler ricali de katılmak zorundaydı. Burada yenen yemekte siyahlaşmış ekmek yenir, çeşitli ikramlarda bulunulurdu. Bugün ağıtçılar bütün Kahire'yi dolaşırlar ve hüzünlü ağıtlar söylerlerdi.

Tarihi seyir içinde özellikle Fatımîlerin bid'atine en çok sûfîler sahip çıkmışlardır. Fatımîler ve Memlûklar dönemini Mısır'ın sosyal hayatını konu edinen yüzlerce kaynak, o zamanlarda işlenen birçok münkeri dile getirmiştir. Bu çalışmamızda yer yer değindiğimiz gibi, Mısır'daki kutlamalarla bugün dahi birçok münkerat, bid'at ve fısk işlenmekte ve Din adına birçok iğrençlikler devletin desteği ve izniyle sürdürülmektedir. İçler acısı olan ise, Gulat-ı Şia'dan olan Fatımîlerin ihdas ettikleri bu münker bid'ata, Ehl-i Sünnet'ten olduğunu söyleyen âlimlerin cevaz vermeleri ve bunu güzel görmeleridir. Bu âlimlerin gevşekliği ve bunu bid'atı hasene görmeleri sonucu, hem halk hem de yöneticiler bin yıldan fazladır Fatımîlerin münker Sünneti'ni(!) ayakta tutup yaşatmanın mücadelesini veriyorlar. Farkında olmadan bu bid'atleri inkâr eden kardeşlerini Fatımîlerin suçladıkları gibi suçluyorlar. İslâm düşmanlarının bid'at ehlini nasıl kullandıklarını burada dahi kolayca anlayabiliriz.

Ehl-i Sünnet arasında tarihte ilk kez bu kutlamalarda sûfîlere büyük bir destek veren Erbil Sultanı Muzaffer (*) olmuştur. Bu

(*) el-Melik el-Muzaffer, Ebu Saîd Gökbörü İbn Zeynuddin Ali İbn Sebuktekin et-Türkmanî (H.638)'dir. Bu Sultan dervişlerle bir araya gelir ve onlarla beraber tarikatlarda ma'ruf olarak raksa katılırdı. Fatımîler ise Erbil'i H.347 senesinde ele geçirmişlerdi. Musul'da bunu müridlerleriyle ilk kez Şeyh Ömer İbn Muhammed Molla kutlamıştı. (İbn Kesir, *el-Bidaye ve'n-Nihaye*: c.13, s.116, Ahmed Muhtar el-Abbadî, *et-Tarih el-Abbasî ve'l-Fatımî*: s.261, 262)

Mevlid törenlerinde yaklaşık üç yüz bin dinar (*) harcanıyordu. Kendisi de bizzat sûfîlerle raks meclislerinde raksediyordu. İbn Kesir (rh.a) *el-Bidaye ve'n-Nihaye*'de buna daha geniş yer veriyor.[461]

İbn Hillikan'ın anlattığına göre, Sultan Muzaffer kimi yıl mevlidi Rebiülevvelin on ikisinde ve kimi zaman da sekizinde kutluyordu. Bunun da sebebi, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğum günü hakkındaki ihtilaftı. O bunun için her yıl farklı günlerde bu kutlamaların yapılmasını istiyordu.[462]

Batınî Fatımîlerin ihdas ettikleri mevlidi kutlamak, diğer yönüyle Hıristiyanların Hz. İsa'nın (as) doğum gününü kutlamaya özenmektir.

Hıristiyan ve Fatımî Sünneti'ne ittiba edip bunların bâtıllarını dinimize bulaştıranlara Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabının Sünneti'ni hatırlattığımız zaman gazaba geliyorlar. Akıl ve basiret sahibi olanların bunun üzerinde düşünüp Hakkı ve Sünneti Müslümanlara beyan etmeleri kendilerine farzdır.

Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Yahudilere ve Hıristiyanlara benzemememiz için bizi şöyle uyandırıyor:

> "Siz, sizden öncekilere karış karış, arşın arşın uyacaksınız. Dedik ki: Ey Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*! Onlar Yahudiler ve Nasranîler mi? Dedi ki: Ya kim?"[463]

(*) 1 Dinar 4.25 saf altına eşittir. Bu harcamaların bugünkü (08.05.2008) değeri: 300.000x4.25=1.275.000 gram altına eşittir. Bu ise 51.000.000 Ytl'ye, 40.157.480 amerikan dolarına, 26.060.296 Euro'ya eşittir. Harcanan bu para ise 2.600.000 muharibin bir günlük masrafına denktir. Bunun yanında bizim bilmediğimiz daha çok daha farklı harcamaların yapıldığı muhakkaktır. Bu törenlerin haftalarca sürdüğü düşünülecek olursa, ümmetin beytü'l-mal'inden şer'i olmadan haksız yere bir bid'atın ihya edilmesi için nasıl bir savurganlıkla harcama yapıldığı da ortaya çıkmış olur. Bu masrafın Müslümanların zekâtları ve vergilerinden elde edilen gelirden olması ihtimali de göz ardı edilmemelidir. Zekâtın sarfedileceği yerler Kur'an-ı Kerim'de açıkça belirlenmişken, bu tür masrafın Allah'ın kitabı ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne göre İslam şeriatının hangi babında yer aldığını bilemiyoruz.

461 İbn Kesir, *el-Bidaye ve'n-Nihaye*: c.13, s.116

462 İbn Hillikan, *Vefiyatu'l-E'yan ve Enbai Ebnai'z-Zem'an*: c.1, s.437

463 Buharî, *Sahih*; Kitabu'l-İ'tisami Bi'l-Kitabi ve's-Sünne: c.13/7320, Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-İlm; Babu İttibai Suneni'l-Yehudi ve'n-Nasara: c.8/57

Bu ümmet Yahudilere ve Nasranîlere benzememiştir diyenlere şu soruyu sormak herhalde hakkımızdır: Öyleyse bu ümmet bu gün niçin bu kadar cahil, zelil, Kur'an'dan ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nden uzak ve kölelerin yaşadığı bir hayata mahkûm olmuştur? Bu Ümmetin bu durumlara düşmesinin asıl sebebi siyasi fesad, şura üzerine bina edilmemiş olan saltanatlar ve tevhid akidesinin bid'atler, şirkler yahut mezhep taassuplarıyla saptırılmasıdır. Dünkü yerleşik rejimlere ve saltanatlara kayıtsız şartsız itaat, bugün de mevcut rejimlere aynı kayıtsız itaat ve bağlılığı besliyor.

Mevlid münasebetiyle yazılmış olan şiir ve kasidelerin birçoğunda Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne aykırı ve tevhid akidesini bozucu şeylere rastlanmaktadır. Özellikle de Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hayatını resmeden ifadelerde hem akideye hem de Sünnete aykırı itikadî bid'atler bulunmaktadır. Bu, bir bakıma "hadis uydurma" dalâletini andırmaktadır. Çünkü bu kasidelerde öyle şeyler anlatılır ki, bunların hiç birine Nebevî kelamda rastlamak mümkün değildir. Hatta bu münasebetler yoluyla öyle bâtıl itikadlar meydana gelmiştir ki, insan bunları duyunca tüyleri ürperiyor. Bu insanların bazıları diyorlar ki: "Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bizzat bu mevlid merasimlerine katılıyor", kimisi de "O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ruhuyla bu toplantılara katıldığını" söylemekte. Bu inancın Hindistan'da yaygın olduğunu el-Leknevî (rh.a) rivayet etmekte. Türkiye'de büyük bir cemaatin liderinin de buna benzer sözleri, bir toplantı münasebetiyle söylediğini ve bunun da görüntülü kaydının olduğunu muhtelif kimselerden işittik. Doğrusunu Allah bilir.

Şer'î muhabbetin hududu aşıldığı zaman muhabbet adına, dinde ifrat ve aşırılık söz konusu olmaktadır. Allah'ın dininde ve bu dinin koyduğu şeriatın hududu içerisinde hareket etmeyenler, Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* haram kılıp nehyettiği türden bir muhabbet iddiasıyla O'nu *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevdiklerini söylemektedirler. Hâlbuki Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yerde yemeğini yer, çoğu zaman evinde sıcak aşı olmaz, arpayı döverek ekmek yapar, hasır üzerinde uyur, bulduğunu yer; *"Ben -çoban- kadının oğluyum, Hıristiyanların [Hz.] İsa'yı aşırı derecede yücelttikleri gibi beni yüceltmeyin, ancak ben de sizin gi-*

bi beşerim yerim ve içerim" der, ashabının arkasından O'nu (*sallallahu aleyhi ve sellem*) izlemesine izin vermez ve kimseyi karşısında -kendisi- otururken ayakta bekletmezdi [ve bunu Kisralara yapılan ta'zime benzetirdi]. Ashabının meclisine gelince boş olan yere otururdu. "Ben Nur'u Muhammed-i sahibiyim, beni anarsanız ben sizin meclislerinize ruhum ve bedenim ile gelip hazır olurum, benden yardım isterseniz gelir size yardım ederim, Allah beni kendi nurundan yarattı" gibi bugün cehalet ve bâtıl ehlinin söyledikleri sözlerin hiç birini söylemedi. O Rasul ki (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Rabbinin tüm kâinata karşı "eminiydi." O (*sallallahu aleyhi ve sellem*) daima "sıdk" olanı insanlığa misal verirken, ne acıdır ki, ümmetinden sapkın, cahil, bid'at ve heva ehli Yahudilerin ve Nasranîlerin yolunu tutan Hululcular (İttihadiye), Vahdet-i Vücudcular, Batınîler, Hurufîler, cahil sûfîler ve şatahat ehli, Mecusîlik ve Budizmden kırıntılar taşıyanlar, Müslümanların hem saf tevhidlerini bozdular hem de Allah'ın Rasulü'nü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) kendisinin nehyedip kınadığı vasıflarla vasfettiler.

Hevasına uyan kimi taifeler, O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) doğrudan Allah'ın ruhundan olduğunu iddia ederken, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat olduğunu söyleyen kimi zümreler de, "O (*sallallahu aleyhi ve sellem*) olmasa Allah felekleri yaratmazdı" manasında "levlake levlak" diye başlayan "uydurma hadisi" irşad ve tasavvuf kitaplarının baş fikri yaptılar.

Şamanizm akidesinin etkisi altında kalanlar, O'nu (*sallallahu aleyhi ve sellem*) -hâşâ- neredeyse Şaman yerine, Budizm'den etkilenen O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ruhunun her şeyde bulunduğunu, Yahudi ve Helen kültürünün etkisinde kalanlar da, O'nu (*sallallahu aleyhi ve sellem*) logos olarak tanımlayacak kadar ileri gittiler. Bu yanlış, bâtıl inanç ve düşünce tarzı bir yerde, ilahlaştırılan İsa (as) karşısında adeta Hz. Muhammed'in (*sallallahu aleyhi ve sellem*) makamı küçük düşmüşçesine bir gurur ve kıskançlık duygusuyla hareket ederek, Hıristiyan ruhbanları ve Yahudi sûfîleriyle zahidlik yarışına girmişlerdir. Öyle ki kaynaklarımızda Bağdat'ta üç dinin sûfîlerinin beraber 'zikr' meclislerini oluşturduklarına dair rivayetler gelmiştir.

Kimi sûfîler, yazdıkları kitapları önce Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rüyalarına gelip onlara bu kitaplarını yazmalarını tav-

siye ettiğini söylemişlerdir. Muhyiddin İbn Arabî ve Celaleddin er-Rumî bunların başında gelir. Bâtıl, bid'at ve münker iddia ve safsatalarla Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* makamını yücelttiklerini sananlar, aslında Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ümmetine emanet ettiği akide ve ilmin en büyük düşmanlarıdır. Onlar Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adını ve sevgisini kullanarak yine O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dinini ifsad etmeye ve Sünneti'ni Mecusî, Yahudi ve Nasranîlerin şirk ve dalâlet olan itikadı ve ameliyle kirletiyorlar.

Bu taifelerin birçoğu şeytanî önderlerinin, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kabrine gidip konuştuklarını, O'ndan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ilim aldıklarını ve rüyalarında muhaddislerin bile bilmedikleri hadisleri tashih ettirdiklerini söylediklerine şahid olmaktayız. Bu hurafecilerin kitapları cahiliyye iddialarına rağmen hiçbir itiraz almadan hâlâ yayınlanmaktadır. Hâlâ şirk ve Ebu Leheb'in felsefesi, Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'yle savaşmaktadır.

Öyle ki İbn Abdilberr (rh.a), Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kabrinin yanında soru sorup ondan sorularına cevap aldıklarını söyleyenlerin iddialarına şu cevabı verir:

> "Yazıklar olsun sana! Böyle diyenleri Muhacirden ve Ensardan daha mı faziletli görüyorsun? Acaba Muhacirden ve Ensardan herhangi birisinin, Allah'ın Rasülü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* -ölümünden sonra- gidip soru sorduğunu ve O'nun da *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kendisine cevap verdiği birisi var mıdır? Sahabe o kadar çok şeyde tartıştılar ki, bunlardan birisinin -halli- için kabrinde Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir şey soramazlar mıydı? -Buna rağmen- niçin gidip O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir şey sormadılar? İşte O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kızı Fatıma (r.anha). Babasının *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mirası hakkında -Ebu Bekr'le- çekişmişti. Bunun halli için babasına gidip bunun cevabını öğrenmek için soramaz mıydı?"[464]

Ümmetin âlimlerinin üzerinde ittifak ettikleri husus; Nebiler *(aleyhimusselam)* kabirlerinde "berzah hayatı" türünden bir hayatla diri olduklarıdır. Allah Azze ve Celle onların cesetlerini çürütmesini

---

464 İbn Teymiyye, *Mecmuu'l-Fetava*: c.10, s.407

toprağa haram kılmıştır. Hiçbir Nebi ve Rasul (aleyhimusselam) haşr günü gelmedikçe kabrinden sağ olarak çıkmayacaktır.

Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurur ki:

"[Rasullerin hangisinin daha hayırlı olduğu hakkında çekişmeyin. Kıyamet günü] insanların hepsi kendinden geçer, ben üzerinden kabri yarılıp açılacak olan ilk kimseyim. [Bir de bakarım ki Musa Arş'ın direklerine tutunmuş bilemiyorum acaba o bayılanlar arasında mıydı, yoksa ilk baygınlık bunun yerine mi sayıldı.]" [465]

Mevlid kutlamalarının bid'at olduğunda hiç şüphe yoktur. Bu törenlerin bid'at oluşu, Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem), sahabe, tabiun ve tebe-i tabiun zamanında ve müctehid imamlar zamanında bunun olmayışıdır. Bugün de insanlara yemek yedirilmesi ve çeşitli infaklarda bulunulması, mevlid kutlamalarının meşruluğunu göstermez. Umumî manada yemek yedirmek İslâmî bir sünnettir, bunun Ramazan ayında veya başka ayda ve günlerde olması arasında bir fark yoktur. Bu günde yapılan dua, okunan Kur'an -velev ki usûlü üzere de olsa- ve birçok amel; mevlid gecesini veya gününü kutlama kasdıyla yapıldığı için bid'at olmaktan istisna edilemez. Zira bu gibi bir münasebetin dışında, insanlar ne Rasulullah'ı (sallallahu aleyhi ve sellem) övmeye, ne de Kur'an okumaya bu kadar önem vermektedirler. Birçok İslâm beldesinde mevlid günleri münasebetiyle hem ahlâk hem de edep dışı davranışlar sergilenmektedir. Bu törenlerin -tabiri caizse- en sadesi ülkemizde olmasına rağmen, mevlid töreni esnasında meşru olmayan; salâvat getirilirken ellerin önde bağlanıp ayağa kalkılması, Rasulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) adı anılınca iki başparmağının öpülüp gözlere sürülmesi, camilerde halka halinde kasidelerin okunması, Müslüman dahi olmayan münafık ya da kâfir veya müşrik liderlere dua edilmesi ve onların ruhlarına Kur'an tilavet edilip hediye edilmesi gibi bid'atlar sayılabilir.

İzz İbn Abdisselam (rh.a) ölülerin ardından Kur'an okumayla ilgili sorulan bir fetvaya verdiği bir cevapta şöyle der:

---

[465] Buharî, *Sahih*: Kitabu'l-Husumat: c.2/2881 Ebu Said el-Hudrî'den (el-Buğa)

"Kıraata gelince bunun sevabı sadece okuyanla sınırlıdır, ondan başkasına ulaşmaz. Bunun da delili Allah Azze ve Celle'nin şu sözleridir:

'İnsan için ancak sa'yettiği vardır.'

(Necm: 39)

'Onun için kesbettiği (amel ettiği) aleyhine de işlediği günahları vardır.'

(Bakara: 286)

'Eğer ihsanda bulunursanız ancak kendiniz için ihsanda bulunmuş olursunuz.'

(İsrâ: 7)

Ayrıca Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şu sözü buna delildir:

'Kim Kur'an okur ve onu irabda bulunursa, okuduğu her harf için kendisine on hasene yazılır.' [*]

Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* böylece, okunan harflerin ecrini ve amel etmenin ecrini bunu yapana has kılmaktadır. Kim de bu yaptığı amelin ecrini başkasına tahsis ederse, ayetin zahirine, şer'î hiç bir delil olmadan muhalefet etmiş olur. Kim de okumasının sevabını ölülere hediye ederse, Allahu Teâlâ'nın şu sözüne muhalefet etmiş olur:

'İnsan için ancak sa'yettiği vardır.'

(Necm: 39)

Zira kıraat ölünün sa'yinden değildir. Hakeza Allah salih amelin karşılığında ancak bunu işleyene ecir verdiğini şu sözüyle beyan etmektedir:

'Kim salih olan bir amel işlerse, bu kendi nefsi içindir.'

(Fussilet: 17)

Kim işlediği herhangi bir amelin sevabını amel etmeyenlere hibe ederse, sadık olan habere muhalefet etmiş olur. İşin taaccüb edilecek tarafı, insanların bunu rüyalarla ispat etmiş olmalarıdır. Bilindiği gibi, şer'î ahkam rüyalar yoluyla tesbit edilmez. Bu görüş olsa olsa şeytanın saptırması ve tezyininden başka bir şey değildir.

---

[*] el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.5/2026, 2097 (Abdullah İbn Ömer'den) zayıf bir isnadla "merfu" olarak.

Ne Kur'an'dan ve ne de ibadetlerden herhangi bir şey [herhangi bir insana] hediye edilemez. Çünkü biz, mallarda ve teberrularda tasarrufta bulunduğumuz gibi, amellerin sevabında hibe yoluyla tasarrufta bulunamayız. Zahir olan, ölünün ziyaretçileri bildiğidir. Çünkü biz onlara selam vermekle emrolunduk. Şeriat, duymayana hitab edilmesini meşru görmez." [466]

Selef-i Salihin'in, bu tür merasimlerde topluca dua etmeyi âdet haline getirenlerle ilgili aşağıda zikredeceğimiz görüşleri, bize bu geleneklerin keyfiyetleri hakkında bir fikir verecektir kanaatindeyiz.

Ebu Mansur, Ahmed İbn Hanbel'e (rh.a);

"Bir topluluğun toplanıp dua ederek ellerini kaldırmaları mekruh mudur, diye sordu. Ahmed İbn Hanbel: Kardeş bir cemaat için özel bir şekilde bir araya gelmemişlerse mekruh değildir. Ancak, çoğalırlarsa durum değişir." [467]

İbn Mansur diyor ki; İshak İbn Rahaveyhi;

"Ancak, çoğalırlarsa sözünün anlamı, ancak bunu âdet haline getirip etraflarına insan toplamaları hariç, derdi." [468]

Şafiî ve cumhurun mezhebi;

"Meşhur habere göre, Kur'an'ın tilaveti için toplanmak müstehabdır. Malik bunun [Kur'an'ın topluca tilavet edilmesinin] mekruh olduğunu söylerdi." [469]

Tarikatların ve benzeri bazı kuruluşların mevlidi musiki aletleri eşliğinde kutlamaları ise çirkin bir bid'attir ve Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'nde olmayan amellerdendir. Hele mescidlerde ve camilerde genç kızların ve erkeklerin birbirine karışmaları, haram olan duygusallıkların oluşmasına kapı açar. Son yıllarda Müslümanların Kutlu Doğum Haftası adı altında, kadınlar ile erkekler arasındaki ilişkileri belirleyen İslâmi nasları ve hassasiyeti unutturucasına tertipledikleri, ihtilatı ve çalgı aletlerini mubah kılıcı konserler; Müslümanların bilincini sulandırmakta ve İslâm'ın ahlakî değerlerine olan bağlılığı hem çarpıtmakta hem de

---

466 İzz İbn Abdisselam, *el-Fetavâ el-Mevsiliyye*: s.99-100
467 İbn Muflih, *el-Adâb eş-Şer'iyye*: c.2, s.103
468 İbn Muflih, a.g.e. c.2, s.104
469 İbn Muflih, a.g.e. c.1, s.105

yozlaştırmaktadır. Bu konserlere katılan yüzlerce genç kızımızın, özellikle ziynetlerini izhar etmeleriyle heva ve şehvet ehlinin belki de çirkin olan duyguları tahrik ediliyor. Bu da İslâmî edeb ve hayâ perdesinin yırtılmasına giden yolu yavaş yavaş açıyor. Şirkin, hevanın, sistemin ve ideolojilerinin de zaten amaçladıkları buydu. Müşriklerin ve şehvet tacirlerinin tuzağına düşmek istemeyen Müslümanlar, dinî temaları kullanarak haramın ve şöhretin, Dinin haram ve mekruh saydığı davranış, giyim kuşam ve hayat tarzına bu şekilde alışmaktadır. Son yıllarda Hz. Muhammed'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iman ettiğini söyleyen ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* eşlerini Kur'an'ın ihbarı ve hükmüyle anneleri olduğuna kabul eden kadınlarımızın, özellikle büyük şehirlerde 28 Şubat'tan bu yana, Hz. Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* razı olmadığı giyimlere tevessül ettiklerine hepimiz şahid oluyoruz. Müziğin ve beden hareketlerinin bulunduğu bir ortamda, haramlara kapıların açılmasına engel olunamaz.

Mevlid kandili adı altında kutlanan gecelerde, mescidlerin ve camilerin namaz, Kur'an tilaveti, ilim ve fıkıh taliminin ve Müslümanların şer'î olan maslahatlarının dışındaki münasebetler için kullanılması çok çirkindir. Özellikle Ramazan'ın son on gününde camilerde ölülerin ruhuna mevlid (*) ve Kur'an okunması ve ar-

(*) "İbn Mes'ud (ra) mescidde toplanıp sesli olarak salâvat ve tehlil okuyan bir gruba rastlamış ve "*Biz Rasulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) zamanında böyle bir şey bilmezdik, siz bid'atçılardan başka bir şey değilsiniz*" diyerek onları mescidden çıkarmıştır." (Ebu Davud: c.2, s.240) (el-Menhel: IV, 89'dan)
"Said İbn Müseyyeb bir gün gece yarısından sonra mescidde teheccüd kılarken halife Ömer İbn Abdülaziz içeriye girdi. Sesi güzel olan halife, sesli̇ce okumaya başladı. Said hizmetçisine; 'Şu namaz kılana git söyle, ya sesini alçaltsın ya da mescidden çıksın' dedi ve namaza durdu. Hizmetçi o zatın yanına gelip de onun halife olduğunu görünce bir şey demeden geri döndü. Said İbn Müseyyeb selam verince 'ben sana şu namaz kılanı yaptığından nehyet demedim mi' diye çıkıştı. Hizmetçi onun halife Ömer İbn Abdülaziz olduğunu söyledi. Said tekrar; 'git ve ona sana söylediğimi söyle' dedi. Hizmetçi de gidip 'Said, ya sesini kısmanı ya da mescidden çıkıp gitmeni söylüyor' dedi. Bunun üzerine halife sesini alçaltmış, selam verince de ayakkabılarını alıp gitmiştir." (Ebu Davud: *es-Sunen*: c.2, s.240)
Hadislerde, ashabın haberlerinde ve fıkıh kitaplarında geçtiğine göre mescidlerde Kur'an okurken ihtiyaç olmadığı halde sesi yükseltmenin, sesli olarak zikir yapmanın ve bağırıp çağırmanın caiz olmadığını, bunun açıkça bid'at olduğunu ortaya koymaktadır. (Ebu Davud: c.2, s.240)

dından cemaate şeker ve lokum dağıtılması, mescidlerin aslî sıfatından soyutlanmasıdır.

Bu mevlidleri ölülerine okutanların bir kısmı, namazdan ve takvadan uzak insanlardır. Cahil hoca ve mevlidhanları parayla iğfal ederek, onların bu âdetini istismar etmelerini ve buna bolca para harcamalarına karşılık, bu camilerde Allah'ın dininin ilmi ve fıkhının öğretilmesi ve öğrenilmesini ne düşünürler ve ne de buna bir teşebbüsleri olur.

Kandil adıyla kutlama mahalli edinilen bu gece ve günler, Hıristiyanlıktaki "ğüfran ve tevbe" anlayış ve inancının Müslümanların arasında yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Böylece "beş vakit farz namazı" ve dinin birçok şeairini terk eden fasıkların ve facirlerin, kendilerini affedilmiş, sevaba girmiş zannedilmesine ve yanlış düşüncelerin kalplerinde daha da kökleşmesine yardım edilmiş olmaktadır. Kimi tarikat ehlinin mescidlerde ve camilerde def, kudüm ve zil eşliğinde raks edercesine halka halka olup -güya- zikretmeleri ise asla Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti ve Dininden değildir. Bazılarının da üstlerini başlarını soyup müzik ve kasideler eşliğinde kendilerine şiş sokmaları gerçekten bir Hindu geleneği, edep ve ahlâk dışı bir hareket ve çirkin bir bid'attır. Bu, İslâm'da Budist ve Mecusi dinlerinin geleneklerini ihdas etmektir. Bu, er-Rahman olan Allah'ın sevdiği ve razı olduğu bir fiil değil, şeytanın sevdiği ve razı olduğu bir ameldir.

Mevlid kutlamalarının "bid'at-ı hasene" olduğunu söyleyen âlimlerin dayanakları ise, bu münasebetlerde Kur'an'ın tilavet edilmesi, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* medhinin yapılıp O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adının ve siretinin hatırlanması ve Müslümanların toplanmasıdır.

Ebu Hureyre (ra) demiştir ki; Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle derken işittim:
"Kim mescidde yitiğini ilan eden birini işitirse 'Allah onu sana buldurmasın' desin. Çünkü mescidler bunun için bina edilmemiştir." (Ebu Davud, *es-Sunen*: 11, en-Nesâî, *Sunen*: c.2, s.239, Müslim, *Sahih*: 79, İbn Mace, *es-Sunen*: 25, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: 349

İbn Kesir, el-Melik el-Muzaffer Ebu Said Gökbörü'nün Rebiu'l-Evvel ayında mevlid kutlamaları düzenlettiğini nakleder.

Allame Nasruddin el-Mubarek ise, bu gecede infak edilip yemek yedirilmesini ve şer'î olanın dinlenmesini hasen görenlerdendir.

İbn Teymiyye ise, mevlid hakkında şöyle der:

"Mevlidi ta'zimde bunu yapanın gayesi, Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ta'zim ise, kasdının hasen olması sebebiyle büyük bir ecir sahibi olabilir." [470]

İbn Teymiyye'nin bu sözünden Mevlid kutlamanın meşruluğu veya mubahlığını çıkarmak isteyenler ise, onun bu günleri kutlamaya cevaz verdiğini iddia edebilmişlerdir. Bu, ancak âdet olmamak kaydıyla, sadece Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)*, Sünneti'ni ve getirdiği hidayeti insanlara anlatmak kasdıyla olursa; bu münasebetle yemek yedirmek ve Müslümanları bir cemaatte Allah'ın zikri ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* güzel ahlâkını ve siretini öğrenmek için bir araya getirmek bundan müstesnadır. İbn Teymiyye bu sözüyle; bu geceleri ve günleri ta'zim edenlerin, bunu Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevgisi adıyla yaptıklarını ve bu sevgiden ötürü ecir sahibi olacaklarını söylemekle, aslında salih olan amelle olmayan bir ameli birlikte işleyenlerin fıkhi yönden takdirine işaret etmiştir. Müslümanların bu hususta izleyecekleri amel, selefin âlimlerinin amelleridir. Onlar bizden daha çok Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevmelerine rağmen, buna benzer amelleri ihdas etmemişlerdir. Din eğer Allah'ın dini ise, onlara yeten bize de yetmelidir.

---

470 İbn Teymiyye, *İktidau's-Sırat el-Mustakîm*: s.296 (Bu sözü, mutlak manada İbn Teymiyye'nin Mevlid kutlamalarını meşru gördüğü şeklinde değerlendirenler olmuştur. Bu sözü aşağıdaki gibi anlamak, İbn Teymiyye'nin bid'atlar karşısında sahip olduğu fıkhı ve tavrına daha uygundur, yani Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevgisi ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* için ikramda bulunma sebebiyle ecir sahibi olur. Yoksa mutlak bir şekilde o günün gelmesini kutladığından değil. Bu sözü anlamak için Said İbnu'l-Museyyeb'in; güneş doğduktan sonra namaz kılan biriyle arasında geçen konuşmada söylediği; "Ben senin namaz kılmandan ötürü azap görmenden değil, Sünnet'e muhalefet etmenden ötürü azap görmenden korkuyorum" sözü çerçevesinde anlamak gerekir. (Ebu Şâme, *el-Bâisu'l- Alâ İnkâri'l-Bıdai ve'l-Havâdis*: s.218. Meşhur Hasen Selman thk.)

İbn Teymiyye'nin sözü, umumî bir anlamdan ziyade şerhe ihtiyaç duyan icmalî bir sözdür ve hangi münasebetle söylendiğine bakılmadan bundan hüküm çıkarılmamalıdır.

İbn Teymiyye, herhalde bu gecelerin ta'zimini bid'atten saymıştır. Bunun kerahetinin tahrime ulaşsa da ulaşmasa da, günlerin ve gecelerin ta'ziminde Hıristiyanların amellerine benzeme vardır.

İbn Teymiyye'nin bu münasebetlerle ilgili düşünceleri, Sünnet'in terk edildiği, bid'at ve münkerin (bugün *Kutlu Doğum Haftası*'nda yapılan kimi merasimlerde olduğu gibi) işlendiği yeri müslümanın terk etmesidir. Zira İbn Teymiyye "*İktidau's-Sırat el-Mustakîm*"de şöyle demiştir:

> "Allahu Teâlâ, onlara bu muhabbet ve ictihaddan (yani gayretten ötürü) sevab verebilir. Yoksa onları Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğum gününü bayram edinmekten dolayı âlimlerimizin O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğum günü hakkında ihtilaf etmiş olmalarına rağmen, onların bu günü bayram edinmelerinden ötürü onlara herhangi bir sevab vermez. Zira selefin buna gerekçeleri varken ve bunu da herhangi bir engel yokken yapmadılar. Bu insanların yaptıkları ise, Mevlid-i Nebevî'yi bayram edinme bid'atıdır. Eğer bu, kesin bir hayr olsaydı veya tercih edilmesi gereken bir şey olsaydı, selef *(radiyallahu anhum)* bizden daha çok onu işlemeye layık olan kimselerdi, onlar bunu işlerlerdi. Çünkü onlar, Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevmekte çok güçlü bir sevgi sahibiydiler ve onlar Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* daha çok ta'zim ediyorlardı. Onlar herhangi bir hayrı işlemekte gerçekten büyük bir istek üzereydiler. Hakikatte Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gerçek ve kâmil anlamda sevmek; O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni zahirde ve bâtında ihya etmek ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kendisiyle gönderilmiş olduğu hidayeti yaymak ve bu yolda; kalbiyle ve diliyle cihad etmek. İşte bu, öncü olan muhacirin, ensarın ve onlara ihsanla uyanların yoludur." [471]

Bilindiği gibi, Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yağmur, çamur ve herhangi bir zaruret ve bela olmadan bir defasında Medine'de öğle ile ikindi namazını cemetmişti. Âlimlerimiz bunun

[471] İbn Teymiyye, *İktidau's-Sırat el-Mustakîm*: s.294, 295

O'ndan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sadır olduğunu ve bir kez daha böyle yapmadığını söylemişlerdir. Bu böyle olmasına rağmen sahabe böyle bir şeyin bir kez sünnet'te yapılamasını dahi sürekli yapacakları bir amel olarak ittihaz etmemişler ve bunu kendilerine sünnet edinmemişlerdir. Üstelik ne Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hayattayken ve ne de O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* vefatından sonra ashab, ne herhangi bir gazveyi yıldönümü münasebetiyle kutlamış ve ne de Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğum gününü her yıl aynı tarihte kutlanacak bir bayram edinmişlerdir.

Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevmek; ancak O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* izlediği yolu ve ashabın O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nasıl ittiba ettiğini bilerek hidayet üzere olmaya gayret etmektir. Bir nebinin yapmadığını ve emretmediğini, insanların uyması ve yapması için sünnet ve yol ittihaz etmek ve edinmeyi icbar etmek veya en azından teşvik etmek; o nebinin yolundan sapmak ve Yahudilerin yoluna uymaktır. Çünkü bu çirkin ve sapkınlık ancak onlardan bize sirayet etmiş ve Müslümanların bid'at ve heva ehli olanları da bunu daha ileri götürmüşlerdir. Bir nebinin (as) kendisi için razı olmadığı ve hüdasında sünnet olarak bize bırakmadığını bizlerin, insanlara onu sünnet ve hüda veya hayrın tahsil edilmesi, O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ittiba edilmesi ve güzel gösterilmesi gereken bir amel olarak görmemiz mümkün müdür?

Mevlid kutlamaları ve benzeri günlerde ve gecelerde işlenen amelleri, sadece iyi niyet babından hareketle veya fasid olan kıyaslamalar yoluyla meşru göstermeye çalışanlar; ne yazık ki dinin esası olan Kur'an'ın ve Sünnet'in bu konuda kendilerine hangi delilleri sunduğunu bilmeden veya delil sandıklarının delil olup olmadığı ve bu kutlamaların doğru olmadığı ile ilgili yazı yazan ve kitap telif eden âlimlerin nasihatlerine ve uyarılarına kesinlikle kulak vermezler.

Eğer Müslümanlar, ne Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ne de ashabı tarafından bir kez dahi olsa benzeri yapılamamış olan bu kutlamaların bid'at olduğunu söyleyen kardeşlerini dinlemezler ve inatlarında ısrar ederlerse, Kur'an'a ve Sünnet'e ihtilaflarımızda başvurmayı emreden ayetin varlığının herhangi bir hikmeti kalmış olur mu? Acaba Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* çok sevdiklerini ve bunun için O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevgisi uğruna bu törenleri ve merasimleri düzenlediklerini söyleyenler, Ashabın;

Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sevgisini ortaya koyacak olan bu amelden, hem kendi zamanlarındaki Müslümanları, hem de kendilerinden sonra gelecek olan Müslümanları bu hayırlı amelden haberdar etmeyip bu geceleri kutlamayı ihmal etmiş olmalarının izahını yapabilirler mi?

Bu törenlerin ve kutlamaların ortaya çıkış sebebi şer'î olmadığı gibi, ahlâkî de değildir. Zira bu kutlamaları ilk ihdas edenler cahil sûfîler ve şeyhlerdir. Bunları ihdas etmenin ardındaki sebep de; kendilerini sultanlara şirin ve heybetli göstererek, halk üzerinde egemen olan sultanlarına destek vermek ve güç merkezlerini kendi tarikatlarının veya meşreplerinin lehine kazanma arzusu yatmakta idi. Bundan hoşlanan zamanın sultanları da cahil halkın buna rağbet ettiğini görünce, bu günleri bayram havasında kutlamaya ve bunun için fermanlar yayınlayarak, envai türden masraflar yaparak, bu sahte kutlamalardan, bid'at olan günlerde ve gecelerden meded umarak halkın güvenini kazanmanın yarışına girdiler. Öyle ki artık Mevlid kasidelerinin bir Ramazan ayı boyunca tüm mescidlerde ve camilerde ölülere okunduğu yetmiyormuş gibi, tüm rasul ve nebilerin ruhuna hatta Allah'ın Rasulü Muhammed'in (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ruhuna da gönderilmeye başlandı. Hâlbuki Müslümanlar bunu yaparlarken Rasullerine (*sallallahu aleyhi ve sellem*) saygısızlığı değil, bilakis O'nu (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ta'zim ve O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sevgisini izhar etmeyi amaçlamaktadırlar. Ancak onlarla beraber bu törenlere ve kutlamalara katılan o günün sulta âlimleri veya halka dalkavukluk yapmaya meyilli âlim veya âlim kisvesinde olan bir çok zevat da, bu; "Rasul'ün ruhuna Mevlidden hâsıl olan sevabı gönderme" bid'atına asla karşı çıkmazlar ve halkın bu bâtıl olan inancına ve Sünnete muhalif inanç ve amellerine de bir şey demezler. Bu amellerin meşru bir yanı olmadığı gibi, Kur'an'ın ve Sünnet'in hidayetinden de uzaktır. Âlimlerin Müslümanların bu kutlamalarda yaptıklarından ötürü onlara destek çıkarak onları uyarmamaları, Allah katında onların omuzlarında bir vebaldir. Buna müsaade ettikleri ve bu davranışları eleştirmedikleri, hakkı ve sünneti insanlara açıklamadıkları sürece, Allah katında bu geceler ve günlerle ilgili yanlış itikadların menşei olan uydurma hadislerin nakledilmesinden ve bununla amel edilmesinden de hesaba çekileceklerdir. Zira en azından mücmel olarak bu bid'at olan kutlama ve törenlere karşı çıkarak

Allah katında lehlerindeki hücceti ikame etmiş olurlar. Aksi takdirde, Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Herakliyus'a yazdığı mektupta dediği gibi; "...yoksa Ferrisilerin günahı senin boynunda olur" sözü misali, bu bâtıl ve bid'at kutlamaları yapanların da günahı, bunları seyredip de hiçbir şey yapmayan âlimlerin boynunda olur.

Allah Azze ve Celle kitabında sahabeyi uyarmak ve bizlere de ders vermek için şöyle der:

> "Ey iman edenler! Allah'ın ve Rasulü'nün sözü/hükmü önüne kendi sözünüzü/hükmünüzü çıkarmayın. Allah'tan da korkun çünkü Allah gerçekten çok işitici, çok bilicidir.
>
> Ey iman edenler! Seslerinizi nebinin sesinin üzerine çıkarmayınız ve de birbirinize bağırdığınız gibi onunla konuşurken yüksek sesle konuşmayın, yoksa farkında olmadan amelleriniz boşa çıkar.
>
> Gerçekten seslerini Allah'ın Rasulü'nün yanında kısanlar, Allah'ın kalplerini takva ile imtihan ettikleridir. Onlar için bir bağışlanma ve seçkin bir ecir vardır."
>
> (Hucurat: 1-3)

Mevlid kutlamaları da dâhil diğer günler ve geceler münasebetiyle yapılan amellerin kendi zatında zaten şeraitte olanlar müstesna, bu gecelerin; Reğaib, Beraat, Mi'rac vb. diğer günlerle ilgili rivayet edilen bütün hadislerin (Beraat Gecesi'yle ilgili zayıf bir hadis dışında) bir tek sahihi, haseni ve mürseli dahi yokken ve tamamen mevzu (uydurma) hadisler üzerine bina edilen bu gece ve gündüzlerdeki namaz, oruç ve tesbihat, sadaka vb. amellerin acaba hangisinden Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti söz etmektedir?

Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ölüm yatağında dahi, Nasranîlere ve Yahudilere benzemekten Müslümanları alıkoymuşken; Müslümanların, aslı Mecusî, Farisî ve Firavun'un kültür ve dinî inanışlarına dayanan bu geceleri kutlamalarına insan akıl erdiremiyor. Bin yıldan fazla bir zamandır devam eden bu yanılgı maalesef, İslâm'da uydurma hadislerin dinimizde ve akidemizde yaptığı tahribatın bir devamı mahiyetindedir. Uydurma hadislerin ortaya çıkışındaki en önemli âmillerden birisi de bildiğimiz gibi zındıklardır. Zındıklar aslen Mecusî olduklarından, Müslümanlardan

korkmaları ve canlarını güvenceye alma endişesi ile bâtınlarında kâfir oldukları halde, zahirlerinde Müslüman görünen eski Fâris'in, Hind'in kâfir kırıntılarıdır.

Kandil Geceleri diye Osmanlılardan bu yana kutlanan (XV. ve XVI. yüzyıl, III. Selim Devri) bu gecelerde; mücerred olarak Allah'ın dinini insanlara anlatma, insanları İslâm'a davet etme, Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tanıtma ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nden ve güzel ahlâkından söz etme olsa; belki İbn Teymiyye'nin de (rh.a) dediği gibi, bu sevaba nail olunabileceği söylenebilir. Peki, bu günler ve geceler için zındıkların, ahmak zahid ve sufîlerin uydurdukları onca hadisle amel eden insanların işledikleri amellerin, Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan söylemek olduğu ve bu gecelerin aslında tamamen bu yalan hadis ve uydurma haberler ve menkıbeler üzerine bina edildiği gerçeği ne olacak?

La İlahe İllallah diyerek Allah katından; hakk, adalet, hikmet, hidayet, nur, sırat-ı müstakîm ve her şeyin ilmi olarak inmiş olan Kur'an'a iman eden Müslümanlar; hâlâ Rablerinin kitabının ne için inmiş olduğunu ve Rasulullah'ın da *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'yle o Rabbanî hitabı tebyin ve tefsir edişini; sonra da O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tavsiyesi ve emri gereği raşid halifelerinin ve ashabının üzerinde yürüdüğü yolu izlemekte olduğunu bilmezcesine yaşamaya; cahilce bid'atler ve hurafelerle din diye amel ederek kendisini kandırmaya devam mı edecek? Bu ümmeti rüşdüne kim döndürecek ve onlara Allah'ın kitabının hidayetini, ilmini ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mübarek Sünneti'ni kim anlatacak?

Eğer âlimlerimiz Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne gerçekten iman ediyorlarsa, bu bid'at ihdasının sonucu doğmuş olan gecelerin tamamını reddetmelidirler. Çünkü Allah'ın indirdiği Kitapta ve onun tefsir ve beyanı olan Sünnette, böyle uydurma gün ve münasebetlerin bayram edinilmesine delâlet edecek bir şey yoktur. İlim olmadan amelin olmayacağı, Allah ve Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir emir ve tavsiye olmadan da şer'i bir teklifin olmayacağı malumdur. Âlimlerimiz bu gecelerin kutlanmasına karşı rabbanîlik vasıfları gereği ıslah edici bir tavır almazlarsa, bu gecelerde aslı olmayan hadislerle amelin bir ge-

reği olarak, çeşitli uydurma ibadetleri sürdüren insanların sorumlulukları onların omuzlarına yüklenecektir. Bu geceler, Nasranîlere teşebbühten doğmuş, sahabe ve onlardan sonra gelen müctehid imam ve fakihlerin tanımadıkları ve bilmedikleri "muhdesat"tandır. Bunun bu sebeple reddedilmesi ve Müslümanların bunun yerine; hakk, doğru, hidayet, ilim ve hikmet olanla amel edip Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti üzere olmaları kendilerine öğretilip tavsiye edilmelidir. Aksi takdirde zındıklık ideolojisi bu gecelerin kutlanması sebebiyle yaşamaya ve Müslümanları da cehalet içinde bırakmaya devam edecektir. Zira Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bizi bu kutlamaların hiç biriside sorumlu kılmış değildir. Böyle olunca da, hiç kimsenin, Müslümanları Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) kendisini ve ashabını mükellef kılmadığı bir şeyle amel etmemizi isteme hakkı olamaz. Bu, cahillerin ihdas edip gafil ilim ehlinin de teşvikleri ve destekleriyle bin yıldır yerleşik bir gelenek haline gelmiştir. Bu gecelerin hayrından ve faziletinden bahsedebilmek için, önce sahabe ve selefin tamamını ve müctehid imamları, muhaddisleri ve fakihleri suçlamak gerekir. Zira bu gecelerin faziletleri gereği ihya edilmesinden ilk dört yüz yıl içinde haberimiz olmadıysa, bu ümmet dört yüz yıl boyunca onların sakladıkları ve açıklamadıkları hakikatlerden ve feyizli gecelerin bereketinden mahrum kalmıştır demektir.(?!)

İlk dört yüzyıl âlimleri, Kur'an ve Sünnet ilmini ihya eden âlimlerdi. Onlar ümmetin en hayırlı çağlarının ilim ehlidir. Bunun içindir ki onların yaşadıkları dönemlerde Sünnet ilmi aziz; bâtıl ve bid'atlar zelil idi. Çünkü o zamanların âlimlerinin dönemi ümmetin selefi Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve ashabının ilmine en çok saygı duyan âlimlerin bulunduğu bir dönemdi.

Yemenli "sika" tabii ve büyük âlim Vehb İbn Münebbih (Ö.116) derdi ki:

> "Gerçek fakih; iffet sahibi, zahid ve sünnete temessük edendir. İşte onlar her zamanda nebilerin varisleridir." [472]

Selef, bunun için dinde ve ilimde ümmetin en hayırlıları olmuşlardır.

---

[472] İbn Batta, *el-İbane*: c.1, s.201 (38)

Âlimlerimiz, bugün selefimizin yani sahabe ve tabiunun izinden gidip tüm iman ehli kardeşlerimizi; aslı dinde olmayan günleri ve geceleri kutlamalarından vazgeçirmeleri ve bunun yerine İslâm'ın yeniden ilim ve davet ile ihya edilmesi, Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne iman ve azimle sarılarak O'nun temiz ve mübarek ashabını temsil etmenin dinde vazgeçilmez bir asıl olduğu hususunda uyarmalıdırlar.

Basiret ehli ve hikmet sahibi âlimler bin yıldır; te'vilci ve maslahatçı âlimlerle, tasavvuf ehliyle bu gecelerin sahih olup olmadığı hususunda mücadele etmektedirler. Kitabımızda bunların misallerini göreceğiz. Fakat hâlâ bu dalâlet dalgası İslâm âlemini içinden bölmeyi, yaralamayı ve "uydurma hadisler" ideolojisini yaşatmayı sürdürüyor. Aslında bu mücadele; Sünnet'le Mecusî kültürü ve inançlarının etkisinde kalmış ve zındıklardan ifsad ve ihdas dersi almış olanların mücadelesidir. Müslümanlar, güya Rasullerinin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevgilerini izhar etmek adına bâtıl olan bir amelin peşinden sürüklenmekteler. Burada şu soru yerinde olacaktır: Acaba onlar, bu gecelerin Kur'an'da, Sünnet'te ve de sahabe ile tabiunun zamanında olmadığını ve bir kez dahi olsun Müslümanların Fatımîlerden önce böyle bir şey yapmadıklarını söylediklerinde, Hucurat suresinde buyrulduğu gibi, sözlerini ve amellerini Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözü ve hükmünün önüne geçirmiş olmuyorlar mı? Eğer oluyorlarsa bunun Müslümanlara beyan edilmesi gerekmez mi? Hayır, Müslümanlar bu bid'atlere karşı çıkmakla Allah'a ve Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* karşı gelmiş olmuyorlarsa, bu gecelerin faziletinden söz edip bunu âdet ve hatta ibadet haline getirenlerin durumu ve hükmü ne olacak? Bu kimselerin Hucurat suresine göre bu gecelerle ilgili hükümlerini bilen var mı? Peki, bu geceleri kutlayanların; Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dâhil olmak üzere, sahabeden ve tabiundan yaptıklarını işleyen tek bir kimse var mıdır? Bu cehaletlerin hepsi şeytanın birer aldatmacasıdır ve insanlara işledikleri bâtılı süslü göstermesidir.

Bazı ilim ehlinin bu gecelerin meşruiyeti için sarıldıkları ve kıyas yaparak ileri sürdükleri delillerin hiç birisi aslında şer'î olan deliller değildir. Bazıları Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Medine'ye ilk geldiğinde Yahudilerin Aşure günü oruç tuttuklarını gö-

rünce; "*Biz onlardan daha çok Musa'ya uymaya layığız*" [473] diyerek Muharrem'in onuncu günü oruç tutmasını, mevlid ve benzeri münasebetler için kıyaslarında esas bir kaide olarak kabul ederler. Hâlbuki Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Mekke'de iken bu orucu tutmuştu.

Âişe'den (r.anha) gelen bir rivayet bize Kureyş'in de bu orucu tuttuğunu göstermektedir:

> "Aşura günü, cahiliyyede Kureyş'in orucunu tuttukları bir gündü. Rasulullah da (*sallallahu aleyhi ve sellem*) o zaman oruç tutuyordu. Medine'ye geldiğinde de bu orucu tuttu ve tutulmasını emretti. Ramazan -orucu- farz kılınınca -artık- bu tutulması farz olan oruç oldu. Sonra Muharrem orucu terk edildi, dileyen tuttu dileyen tutmadı." [474]

Bu orucu tutmak farz değil mendub bir ameldi ve bu orucu 9. [*] ve 10. günlerde tutmayı Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) arzu etmiş olması; Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) İsrailoğullarının nebilerinin bu konuda bir amellerini meşru görmüş olması düşünebileceği gibi, burada asıl gayenin Allah'ın nebilerine ihsan buyurduğu bir nimet sebebiyle, amelde Yahudilerden daha önde olmak ve Musa'nın (as) kavmiyle beraber Firavun'un zulmünden kurtuluşundan ötürü, Musa'ya (as) olan muhabbetin izharı içindir.

Dikkat edilirse burada fiil sahibi Allah'ın Rasulü'dür (*sallallahu aleyhi ve sellem*). Ancak Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bu orucu ümmetine farz kılmamıştır. Eğer Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bu orucun tutulmasında Allah'ın şeriatına aykırı bir husus görseydi bunu mendub görmezdi. Dolayısıyla Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve*

---

473 Buharî, *Sahih*: 2004, 3397, 3943, 4737, Müslim, *Sahih*: 1130, (Abdullah İbn Abbas'tan), et-Tirmizî, *es-Sunen*: 745

474 Buharî, *Sahih*; Kitabu's-Savm: 2002, Müslim, *Sahih*; Kitabu's-Savm: (2442), Malik, *Muvatta*: c.1/678, et-Tirmizî, *es-Sunen*; Kitabu's-Savm: (753)

(*) Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Yahudilerin Muharrem'in onuncu gününü bayram edindiklerini haber alınca dedi ki: "*Eğer gelecek yıla çıkarsam, bu kez dokuzuncu günü tutacağım.*" Müslim, *Sahih*; (*Şerhu'n-Nevevî*): c.2, s.797, 798 (1134), Ebu Davud, *es-Sunen*: 2445, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.1, s.236, İbn Mace, *es-Sunen*: (1736)
Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bununla Yahudilere muhalefet etmeyi istediği için önce onuncu günü oruç tutmuşken, ardından onların bayramına muhalefet etmek için dokuzuncu günü tutacağını söylemiştir.

sellem) bu oruçla dinde olmayan bir şeyi ihdas etmiş değil, dinde bir fazileti bize beyan etmiştir. Öyleyse örnek alınacak davranış Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabının davranışıdır. İlk üç asırda Müslümanların imamları Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Muharrem orucuyla ilgili davranışını O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğum gününü ta'zim için ikame edilmesi gereken merasimler için bir delil olarak zikretmemişler ve bundan söz etmemişlerdir. Çünkü bir Müslümanın hiçbir günü, hiçbir vakti ve amelinin Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nin dışında olmayacağını bütün imamlarımız bilmekteydiler. Dolayısıyla gününün hiçbir vakti Rasululah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nden uzak olması gereken bir ümmetin, bunu göz ardı ederek Nasranîlere teşebbüh addedilebilecek bir doğum günü kutlamasını ihdas etmeleri bid'attan sayılmıştır.

Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)*; "Biz onlardan daha çok Musa'ya uymaya layığız" demesi ya da "O'nun (as) sünnetini ihyaya layığız" demesi, bir rasul ve nebinin sünnetini izlemek manasında söylenmiştir. Bunun içindir ki bizim de Pazartesi ve Perşembe oruçlarını tutmamız, Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ittiba etmemizdendir, Yahudilere değil. Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* insanlar "Muhammed Yahudilerin orucunu tutuyor" demesinler diye böyle bir açıklama yapmıştır. Yani uyulan; Yahudilerin sünneti değil, Musa'nın (as) Allah'a şükr için tutmuş olduğu orucu tutmasıdır. Allah Azze ve Celle nasıl ki Musa'yı (as) Firavun'dan kurtarmışsa, Rasulü Muhammed'i de *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Mekkeli müşriklerin zulmü ve baskısından kurtarmıştır. Dolayısıyla Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Musa'nın (as) İsrailoğullarıyla Firavun'dan kurtarıldığı gibi, kendisinin de Allah'ın ihsanı ve keremiyle kurtarılmış olduğunu bize hatırlatarak geleneksel bir ameli değil, Allah için iman üzere bir amelin inşasından haber vermektedir. Zira Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sadece Pazartesi günü doğmuş olması değil, aynı zamanda Pazartesi günü Mekke'den ayrılmış ve yine Pazartesi günü de Medine'ye ulaşmış olması gibi hadiseler kaderî olan hadiselerdir.

Bunda herhangi bir günün mutlak olarak içerdiği zamansal anlamın dışında hikmetler vardır.

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) diyor ki:

"...Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) bu orucu Allah'ın nebilerine mütabaat için tutmuştur. Onun için de Yahudilere; 'Biz Musa'ya uymaya sizden daha çok layığız' demiştir." [475]

Rasulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) Pazartesi ve Perşembe günleri oruç tutmasının bir diğer hikmeti ise, bu iki günde kulların amellerinin Allah'a arzedildiği günler olmasındandır. O da (sallallahu aleyhi ve sellem) amellerinin Allah'a arzedildiği bu iki günde oruçlu olmayı seviyordu. [476]

Ebu Hureyre'nin (ra) merfu olarak rivayet ettiği bir hadiste Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle demiştir:

"Cennetin kapıları Pazartesi ve Perşembe günleri açılır; Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayan tüm kullar bağışlanır. Ancak kendisi ile kardeşi arasında bir düşmanlık olan kimse bundan müstesnadır. [Allah] der ki: Bakın, eğer birbiriyle sulh olurlarsa onları da bağışlayın." [477]

İbn Receb el-Hanbelî (rh.a) diyor ki:

"Bu iki gün [amellerin Allah'a] arzedildiği özel bir arzediliştir. Bunun dışında bir de genel arzediliş vardır. Bu, her gün sabah ve akşam olan amellerin -Allah'a- arzedilişidir. Buna da Buharî'de ve Müslim'de Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edilen bir hadis delâlet etmektedir:

'Gece ve gündüz sizi takip eden melekler vardır; bunlar sabah namazında ve ikindi namazında bir araya gelirler. Allah sizinle gecelemiş olanlara sorar; halbuki O onlardan daha iyi onların durumunu bilir.. Kullarımı nasıl terkettiniz der? Onlar da derler ki: Biz onlara gittiğimizde onları namaz kılıyor gördük, onları terkettiğimizde de namaz kılıyorlardı." [478]

---

475 İbn Receb el-Hanbelî, *Letaifü'l-Meârif fîmâ Li Mevasimi'l-âmi Mine'l-Vezâif:* s.189, 190

476 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.5, s.199, en-Nesâî, *es-Sunen*: c.4/201, 202, et-Tirmizî, *es-Sunen*: 747. Ebu Davud'un rivayetinde; "*Ancak birbirini terkeden iki kişinin birbiriyle sulh olmaları hariç, Allah Pazartesi ve Perşembe günleri her müslümanı bağışlar*" lafzıyla (4916)

477 Müslim, *Sahih*: 2565, Ebu Davud, *es-Sunen*: 4916, Malik, *el-Muvatta*: c.2/908, 909

478 Buharî, *Sahih*: 555 (Kitabu Mevakîti's-Salât, Babu Fadli Salati'l-Asr), Müslim, *Sahih*:233 (Kitabu'l-Mesacid, Babu Fadli Salateyyi's-Subhi ve'l-Asr)

Bu mesele sadece ilmi bir mesele değil, aynı zamanda da siyasî bir meseledir. Saltanat âlimleri ve saltanatın eteklerine yapışıp varlığını sürdüren tarikat ve tasavvuf meşreplerinin hepsinin, bu gecelerin karşısında duran âlimlere muhalefet etmeyi tercih etmelerinin sebebi, zamanlarındaki egemen sultanın gücünü ve kuvvetini arkalarına alarak cahil insanların üzerinde nüfuzlarını pekiştirmek ve ilim ehline galebe çalma hırsıdır. Evet, bu bid'at ehli zahirde ilim ehline galebe çalsa da, Allah katında Kur'an'ın ve Sünnet'in keskin hüccetlerinin karşısında hesap vermekten kendilerini kurtaramayacaklardır. Çünkü onlar bu bid'at olan geceleri savunmakla, Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözünün önüne kendi bâtıl olan sözlerini geçirmiş olmaktadırlar. Bu cahil insanların kendilerini teyid edip alkışladıklarını gören günümüzün sulta uleması ise hakk üzere oldukları zannına kapılıyor olabilirler. Fakat bu, hakikat olmaktan uzak bir şeydir. Zira bu cahil halk kitlelerinin Allah'ın kitabından ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünnet'inden zaten haberleri yoktur. Haberlerinin olmadığı bir kaynaktan cahilce kabullenip kutladıkları, bayram haline getirdikleri ve aslını bilmedikleri bir şeyin caiz olduğuna delil getiren sulta âlimlerinin, onların isteklerine cevap veren ve duygularını okşayan fetvalar vermelerinden elbette hoşlanacaklardır. Bu çağdaş sulta âlimlerinin kendilerini taltif ettikleri halk tarafından sevilmeleri fetva veren âlimlerin de hoşuna gitmekte ve geniş bir halk kitlesi tarafından kabul görmenin verdiği mutluluk ve memnuniyet içinde aldanışa katkılarını sürdürmeye devam etmektedirler.

Demek ki bu iddia sahipleri, sadece kendilerini tatmin etmek ve bin yıldır devam eden ilim ve cehalet savaşında, cehaletin de olsa yanında yer almak için inatlarını sürdürüyorlar. Ne yazık ki, bu kavga ve iddialarında bir tek sahabîyi dahi onların yanında görmemekteyiz. Hakeza mezhep imamlarımızın hiçbirisi bu bâtıl ve bid'atlere tevessül etmedikleri gibi, hidayet ve sünnet üzere Allah'a kulluk edip böyle uydurma ve hakikatte Fatımî İsmailîlerin bid'atı türünden olan geleneklerle amel de etmemişlerdir. Onlar kendilerine;

> "Sizin için Allah'ın Rasul'ünde uyulması gereken en güzel bir örnek vardır."
>
> (Ahzâb: 21)

ayetini rehber olarak kabul edip onun için yaşamışlardı. Peki, mevlid-i nebevî için her yıl yenisi kutlanan "Kutlu Doğum Haftası"nı düzenleyen Diyanet'in ve cemaatlerin ulemaları, Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve ashabının hangi Sünneti'ni rehber edinerek, bu geceleri şarkılı, müzikli ve Batınî Mevlevilik tarikatının ayinleriyle eğlenceli bir şekilde kadın ve erkek ihtilatının haramlığı ve en azından sakıncasını hiç göz önüne almadan bir bayram havasında millete takdim ediyorlar? Nebi'nin (*sallallahu aleyhi ve sellem*) doğum gününü, Şamanist inançlardan kalma çalgılı raks merasimleriyle kutlamanın; Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti ve getirdiği hidayetle hiçbir alakası olamaz. Müslüman olduklarını söyleyenler, lehv'in ve lağv'ın olduğu bir mahalde Allah'ın kitabını tilavet edebiliyorlar ve sonra da bundan hâsıl olan sevabı Rasulullah da (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dâhil tüm nebilere ve rasullere gönderiyorlar. Bunu yapmışlarken çaldıkları sazların, darbukaların ve de neylerin -güya doğan- sevabını hâşâ nebi ve rasullere gönderme hakkında da lütfedip insanlara bir fetva verseler, hiç olmazsa bundan sonra bu işin fetva kılıfı da böylece halledilmiş olur.

Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) döneminde böyle bir meclis kurulmuş olsaydı, acaba O (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ashabıyla böyle bir meclisi seçer miydi? Böyle meclislere Müslümanların genç yaşlı demeden, kadınları ve erkekleri toplayıp bir araya getirenler bunu kendilerine şer'an caiz gördüklerine göre, kendisi adına bu geceleri düzenledikleri Rasul (*sallallahu aleyhi ve sellem*) için de herhalde caiz görüyorlardır! Bir şey Müslümanlara helal ve caiz ise, bu onların nebisi ve rasulleri için de caizdir. Böylece insanlar İslâm dini ile Mecusî ve Şamanist inançlar arasında fazla bir fark olmadığı kanaatine yavaş yavaş alıştırılacak ve insanlar bu karma kültür ve din toplantılarını zamanla İslâm'a aykırı değilmiş gibi algılayacaktır. Bu, hakikatte Allah'ın ve Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Müslümanlardan istediği değil, sistemin Müslümanları evcilleştirmek ve tabiri caizse terbiye etmek ve modernliğin ayartıcı ve kışkırtıcı ortamlarına çekmek için izin verdiği siyasî bir tuzaktır. Bu böyle bir tuzak değil de bir yanılgı ve gaflet ise, zaten buna birileri yarın müdahale edecektir. 2006 yılında birilerinin meydanlarda ve büyük reklâm tabelalarında, Hz. Muhammed'in (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hadislerine Diyanet tarafından yer verilmesine; "ka-

musal alanı dinciler işgal ediyor" narasını atmasının sebebi neydi ki?

Gelelim yukarıda Hucurat suresi 1-3. ayetlerden hareketle birkaç soruyu daha kendimize sormaya.. Acaba Kandil gecelerini ve Mevlid'i kutlayanlar, Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bunu bizden istememesine rağmen, hâlâ günümüzde de kutlamaya devam ediyorlarsa ve bunun da dinde hiçbir aslı yoksa bu davranışlarda bulunanların bu ayetler karşısındaki konumları ne oluyor? Sözlerini ve amellerini Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözü ve hükmünün önüne çıkaranlar, yoksa kalpleri takva ile imtihan edilenler mi?

Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Buharî'deki (*) bir hadisinde kınadığı müzik aletleriyle O'nu *(sallallahu aleyhi ve sellem)* anmaya kalkışanlar hakkında, acaba yarın Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Allah'ın huzurunda nasıl bir şahidlik edecektir bir bilen var mı, varsa söyleyecek olan var mı? Siz, Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kınadığı şeyle övmeye kalkarsanız belki de Allah'ın lanetini hak edenlerden olacağınızı hiç düşündünüz mü, diye bir soru sorulsa bunun cevabını verecek olan birileri var mı? Müzik aletleri ve kadın erkek şarkıcıların insanları eğlendirdikleri bu İslâm öncesi şirk ve küfür imparatorluklarının cahilî geleneği olan aletleri kullananlar, acaba bunun Kur'an'daki "lehv" ve "lağv" ayetleriyle ilgisinin olduğunu ve Müslümanların âlimlerinin bu ayetlerin tefsirleri ve sahabenin ve selefin genel olarak neler söylediklerini hiç mi bilmiyorlar? Bu merasimler ve toplantılar Türk Müslümanlığını pekiştirmek için atılmış olan adımlardır. Müslümanların buna fırsat vermeleri, yarın dinlerinden ve izzetlerinden kaybedecekleri daha çok şeylerinin de olduğunu acaba onların hatırına getirebiliyor mu?

Her Müslümanın olup bitenleri Kur'an'ın penceresinden izleyerek; ne oluyor bize ve nereye götürülüyoruz diye kendisine sorması gerekmez mi? Bu dönüşüm ve değiştirme projesi, sesini Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sesinin üzerine çıkarmaktır. Bu proje, Allah'ın ve Rasûlü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözü

(*) Ebu Malik el-Eş'arî (ra) Nebi'yi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle derken işittiğini söyledi: "*Benim ümmetimden öyle bir topluluk olacak ki zinayı ve ipeği, şarabı ve çalgı aletlerini helal kılacaklar.*" Buharî, *Sahih*; Kitabu'l-Eşribe: c.3, Bab: 5/5268

ve hükmünün önüne kendi hevamızı ve bâtıllarımızı, başkalarının bâtılları ve bid'atleriyle beraber geçirmekten başka nedir ki? Yani Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bugün aramızda olsaydı; saz çalar, ney üfler ve de Mevlevî olup insanların önünde Eski Uygurlarda dini tapınma şekillerinden biri olan "eller havada dönme dansı"nı mı yapardı? Bunu yapanlara ve bu bâtıl tarikat ve felsefeleri, Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* anma günlerinin merasimi arasına katarak buna dinî bir hüviyet kazandırmaya alet olanlara; Allah'tan korkun ve Müslümanların akidesini ve dinini ifsad etmekten elinizi çekin demek gerekmez mi acaba?

"De ki: Eğer siz Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın!..."

(Âl-i İmran: 31)

Peki, acaba bizler, nebilerin ve rasullerin Allah'ı nasıl sevdikleri ve bu sevgilerini nasıl izhar ettiklerine dair herhangi bir şey biliyor muyuz? Giyim ve kuşamda bile Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* müşriklere, Mecusîlere, Yahudilere ve Nasranîlere benzememizi yasaklarken, onların ilahlarına karşı gösterdikleri cahili sevgi gösterilerini bize mubah mı kılar? Namaz kılarken onlara niçin benzemiyorsak, diğer amellerimizde de yani sevincimizde ve kederimizde de onlara benzemeyeceğiz. Zira sevgi yani, Arapça "mehabbe" imanın alametlerindendir.

Muhammed İbn Muhammed el-Muneycî (rh.a) *fî's-Semai ve'r-Raksi* adlı risalesinde şöyle der:

"Zarurî olarak İslâm dininin özelliklerinden bilinmektedir ki, Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ümmetinin salihleri ve abidleri için bestelenmiş olan beyitleri dinlemek için avuç şakırdatmak veya çubuklarla def çalmayı şeriat olarak bırakmadığı gibi hiç kimseye de; kitap ve hikmetten getirmiş olduğunun ne bâtında ve ne de zahirde, ne cahil ve ne de özel kimseler için emrettiğinin dışına çıkma izni vermedi. Fakat Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* düğünlerde bazı eğlenceye ruhsat vermiştir. Bildiğimiz gibi, kadınlara evlilik merasimlerinde, yani düğünlerde def çalma izni vermiştir. Ancak erkeklere gelince, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* zamanında, onlardan hiç birisi ne def çaldı ve ne de avuçlarını birbirine vurdu. *Sahih*'de rivayet edildiği üzere O *(sallallahu aleyhi ve sellem)* namazda kadınların avuçlarının içiyle ellerinin üzerine vurmasını ve erkeklerin de tesbih ge-

tirmesini meşru kıldığı sabittir. Hakeza Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*); 'Kadınlardan erkeklere benzeyenleri ve erkeklerden de kadınlara benzeyenleri lanetlemiştir. Şarkı söylemek, def çalmak ve alkış tutmak kadınların ameli olunca, selef böyle yapan erkekleri de 'muhannes' (kadınlaşmış erkek) olarak adlandırıyor ve şarkı söyleyen erkekleri 'mehanîs' olarak adlandırıyorlardı.(...) Sünenlerde rivayet edildiği gibi, İbn Ömer yolda giderken, bir çobanın çaldığı kaval sesini duyduğu zaman parmaklarıyla kulaklarını tıkıyordu ve (Nafi'ye), ses duyuyor musun diye, ses uzaklarda kalıncaya kadar soruyordu.." [479]

Muhammed İbn Muhammed el-Muneycî (rh.a) devamla der ki:

"...Bil ki, ilk faziletli asırda ne Hicaz, ne Şam, ne Mısır, ne Mağrib, ne Irak ve ne de Horasan'da din, salah, zühd ve ibadet ehli olanların, ne def çalma, ne avuçları avuçlara vurma ve ne de çubuklarla bir yere vurma, alkış ve ıslık çalma gibi şeyler yoktu. Bu ancak, ikinci yüzyılın sonunda zuhur etti. İmamlar bunu görünce, bunu kesin olarak inkâr edip reddettiler. Bunun için eş-Şafiî şöyle demiştir:

Ben Bağdad'da et-Tağbîr (*) denen öyle bir şey bıraktım ki, bunu zındıklar ihdas etmişlerdi. Bununla insanları Kur'an'dan uzaklaştırıyorlardı. Yezid İbn Harun da derdi ki: Tağbîr'i ancak fasık olanlar yapar. Tağbîr'in ne zaman olduğuna dair Ahmed İbn Hanbel'e soruldu dedi ki: Ben bunu kerih görüyorum, bu sonradan uydurulmuş olan bir şeydir. Bunun üzerine kendisine; peki, sen onlarla aynı mecliste oturur musun denilince, hayır dedi. Hakeza büyük İmamların hepsi bundan hoşlanmamışlar, bunu kerih görmüşler ve bu meclislerde bulunmamışlardır. Mesela, İbrahim İbn Edhem, el-Fudayl İbn İyad, Ma'ruf el-Kerhî, Ebu Süleyman ed-Darânî, Ahmed İbn Harb el-Havvarî, es-Seriyyi's-Sekatî ve emsali olan hiç kimse tağbîr'in olduğu meclislerde bulunmamışlardır." [480]

---

479 Muhammed İbn Muhammed el-Muneycî, *Fî's-Semai ve'r-Raksı*: s.170, 171 (*Mecmuatu'r-Resâil el-Muniriyye*)

(*) İmam eş-Şafiî gibi müctehid bir fakihin ve dinde imam olan bir insanın bu sözleri gerçekten çok önemlidir. Zındıkların içi oyulmuş olan bu ağaçların üzerine çubuklarla şarkılar eşliğinde vurmalarını, insanları Allah'ın kitabı olan Kur'an'ın tilaveti ve ilminden alıkoymak için uydurduklarını söylemesinin, tüm ümmetin âlimleri ve önderlerine bir ibret ve ders olması gerekir.

480 Muhammed İbn Muhammed el-Muneycî, *Fî's-Semai ve'r-Raksı*: s.173

Ebu Süleyman ed-Daranî (rh.a) derdi ki:

"Kavmin öyle nükteleri kalbime geliyor ki, ben bunları ancak iki şahid olmadan kabul etmem, Kur'an ve Sünnet. Ve sonra kalbine bir hayrı işleme duygusu gelen bir kimsenin bu duygunun doğruluğu hakkında bir eser olmadan onu yapmaması gerekir. O şöyle dedi: Bir eseri duyduğunda bu nur üzere nurdur. Cuneyd ise şöyle derdi: Bizim bu ilmimiz kitap ve Sünnet ile mukayyeddir. Kim Kur'an'ı okumamış ve hadis yazmamışsa, onun bizim ilmimiz hakkında konuşması doğru değildir. Sehl İbn Abdillah et-Tusterî derdi ki: Kitap ve Sünnet'in doğruluğuna şahidlik etmediği her 'vecd' bâtıldır. Yine o şöyle dedi: 'İktida' üzere olan her amel, nefse azaptır. İktida üzere olmayan her amel o nefsin yaşama hazzıdır. Ebu Süleyman en-Neysaburî derdi ki: Kim, Sünneti söz, fiil ve amel olarak nefsine uygularsa, hikmetle konuşur, kim de hevayı, söz, fiil ve amel olarak nefsine emir verici hale getirirse, bid'atla konuşur." [481]

İbnû's-Salah (rh.a):

"Def, saz ile şarkının bir araya gelmesinin haramlığında icma olduğunu söylemiştir." [482]

Çocukların ve develerin güzel sesten etkilenip bundan lezzet almasını bahane göstererek, bunda mubahlık hususunda şer'î delil bulduklarını zannedenler aldanmışlardır. el-Muneycî bu yorumdan hareketle diyor ki: Bunun mubah olduğuna getirilen istidlalden daha da acayibi şu sözdür:

"Allahu Teâlâ, güzel sesi kendi katından olan nimetin ziyadesi olarak vermiştir. Mesela güzel suret Allah'tan kullarına fazladan bir nimeti değil midir? Bunu yaratan ve insana bu güzellikleri veren Allah değil midir? Şimdi bu söz Allahu Teâlâ'nın güzel seslerden lezzet alma hakkında mubah kılma delili midir? Bu, ibahe ehlinin mezhebidir ki, bunlar da tabiatın şekli üzere hareket etmektedirler. Ola ki bunlar, Allah'ın, eşeğin sesini çirkin olarak adlandırmış olmasını; insanı şevke getiren ve bestelenmiş olan notalı güzel sözler ve güzel suretlerden lezzet almayı mubah kıldığına delil olarak göstermek istemektedirler. Bu gerçekten insanı güldürecek kadar hayret verici olan bir durumdur.." [483]

---

481 Muhammed İbn Muhammed el-Muneycî, *Fî's-Semai ve'r-Raksi*: s.178
482 Muhammed İbn Muhammed el-Muneycî, a.g.e. s.178
483 Muhammed İbn Muhammed el-Muneycî, a.g.e. s.183

Şimdi ümmetin âlimlerinin Allah'ın gönderdiği dinin edeb ve ahlâkını korumak için geçmişte gösterdikleri gayrete bakınız, bir de günümüz Müslümanlarının nefsin heveslerinin peşine takılarak, zaten gittikçe modernleştirdikleri dinleriyle şımarmaları ve işledikleri bâtıl ve ucuz davranışlarla Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* onlardan istemediklerini yapma gayretlerine bakınız. Bu dinin izzetine ve haysiyetine gerçek manada kimlerin sahip çıktığını bir düşünün! Ümmetin selefinin ve âlimlerinin din ve Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına, Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* meşru görmediği hiçbir amele değer vermezlerken, bizler Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına onların fısk dediği amelleri korkmadan işleyebiliyor ve bununla da iftihar edecek kadar gaflet ve kibrimizin batağına gömülüyoruz.

Kutlu Doğum Haftası denen bid'at ve bâtıl anma törenlerinde, müzik aletleri eşliğinde Müslümanların kadınları ve kızlarının önünde ve Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabına benzer tek bir sıfatı bulunmayan ve Müslümanlardan çok Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hadislerinde buyurduğu gibi; Mecusîlere benzeyen bu şarkıcı, türkücü ve heva ehli genç kızların ve erkeklerin nefislerine hitap edercesine çengili ve çalgılı düğün yapar gibi çıkmalarının, Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevgisiyle ne ilgisi olabilir? Bu olsa olsa Yahudilerin Yahuva'yı müzikli törenlerle anmalarına benzer. Bunun Yahudilere benzeme olduğunu, Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* zamanında Ezan'ın meşru kılınmasından önce Ezan'ın yerine neden Mecusî ateşinin yakılmadığını, Nasranîlerin çanının veya Yahudilerin boynuzunun (boru) öttürülmediğinden de anlarsınız. Ezan'ın, sahabenin rüyalarında kendilerine gösterilmesi ve aynı zamanda Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* da okuduğumuz lafızlarla gösterilmesi, Allah tarafından vahyedildiğini gösterir. Musiki aletleri şeytanın vahyindendir. Bunun içindir ki, Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tevhid'in ve İslâm'ın en önemli şiarlarından olan namaza davetin; Mecusîleri, Yahudilerin ve Nasranîlerin dinlerindeki bir sembolle değil, tevhidî ve imanî bir niteliği olan ve risalet içerikli bir sözü öne çıkarmış ve insanın Allah'ı tevhide davet eden bir manzumeyi; İslâm'ın yeryüzündeki en güzel alametlerinden ve sembollerinden kılmıştır.

Allah Azze ve Celle Kur'an'da şöyle buyuruyor:

"Sizden her biriniz için bir şir'a [yol] ve minhac [yolu gösterecek olan ilim, hikmet ve sünnet] gönderdik."

(Maide: 48)

Kandil gecelerinde ve mevlidlerde bizim hatırladığımız kadarıyla (her ne kadar Sünnet'te varid olmasa da) önceki yıllarda yapılan kutlamalarda müzikli şölenlere rastlanmazdı. Bundan on beş yıl öncesine kadar dahi buna benzer şeyler görülmemişti. Ancak Devletin, Dinî bayramlarımızı Şamanist birer bayram havasına büründürmek için radyolarda ve televizyonlarında yaptıkları bundan müstesnadır. Devletin, mümkün mertebe bu bayramları dinin özünden soyutlamayı ve dini millileştirmeyi hedeflediği için bu tür törenleri tertiplemesi doğaldır.

Bu kutlamalarda özellikle Diyanet'in de teşvikiyle, neredeyse sahte uyduruk bir bayrama dönüştürülen "Kutlu Doğum Hafta"larının müzikli şölenlere tahvil edilmesinin ardındaki niyetleri ve bu kutlamaları istismar etmek isteyen siyasilerin amaçlarını iyi okumak gerekir. Bu, Müslümanlara kurulan bir tuzaktır ve amacı da onların imanları ve Allah'a karşı takınmaları gereken takvanın ve ihlâsın hedeflenmesidir. Eğer âlim diyebileceğimiz âlimlerimiz varsa, buyursunlar söylesinler bu çengili ve çalgılı kutlamalar hakka mı daha yakındır yoksa bâtıla mı? Hakka daha yakındır diyorlarsa; müzik aletleri eşliğinde ezanları ne zaman okuyacaklarını da biz onlara soruyoruz? Acaba bu durumda bunu yasaklayabilecek dinî bir nassın ve azimetin hiçbir önemi kalır mı? Eğer bu âlimlerimiz Ezan yerine boru öttürmek ve çan çalmayı da meşru göreceklerse, Nebilerinin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* anılmasında da çalgı çalsınlar ve Şamanistler gibi meydanda raksetsinler.

Bütün bu yapılanlar İslâm'ın Şamanistleştirilmesi, tabiri caizse bir bakıma da Türkleştirilmesidir. Bâtıl, dinde bâtıl olduğu gibi âdetlerde ve davranışlarda da bâtıldır. Semazenler eşliğinde Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yolunu ve Sünneti'ni terk ederek, yeniden ve derinden tekrar eski Şamanizm'e yine İslâm adına dönüş yapmak isteyip Bâtınî fırkalardan Mevlevîlik âdet ve geleneklerine verilen bu tavizler, gelecekte Türkiye'de güçlü bir din olmasa da Batınîliğe bir eğilim olmasına yardım edecektir. Tevhidî şeriatların nasıl bozulduğundan haberi olmayanların, ger-

çekte tevhidden de haberleri olamaz. İnsanlar bâtılı ve bid'atı tanımazlar ve belki de insanların sapmalarında onları dalâlete götürenlerin taifesinden olurlar.

Allah Azze ve Celle kitabında Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle uyarıyor:

> "Ne Yahudiler ve ne de Nasranîler sen onların milletine uymadıkça senden razı olmayacaklardır. De ki: Gerçek hüda Allah'ın hüdasıdır. Ve eğer sen sana gelen[bu vahiy] ilimden sonra, onların hevalarına uyarsan senin için Allah katından ne bir velî ve ne de bir yardımcı olacaktır."
>
> (Bakara: 120)

> "Onların arasında Allah'ın indirdiği ile hükmet ve sakın onların hevalarına uyma ve seni, Allah'ın sana indirdiklerinin bazısından fitneye kaptırmasınlar.."
>
> (Maide: 48)

Müslümanlar, bazı ellerin kendilerini okşarken mezbahaya doğru götürdüğünün farkında olmazsa, yukarıdaki ayetlerin uyardığı tehlikelere maruz kalmaya mahkûmdurlar. Eğer Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına gündeme getirilen bu kutlamalar Allah'ın hidayetinden olsaydı, Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bu hidayeti ihmal etmesi mümkün olmazdı. O *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ümmetine hiçbir hususta; ne dinde, ne ahlâkta, ne de edebde hidayet ve sünnet olanı ve daha doğrusu din olanı ihmal edemezdi. O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bunu ihmal etmesi demek, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Allah'ın dinini tebliğde kusur etmesi demektir. Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ümmetine çengili ve çalgılı bir Sünnet bırakmadığına ve üstelik de muhtelif hadislerinde buna karşı bizi uyardığına göre, bunun hidayet ve amel edilebilecek bir şey olmadığı da kendiliğinden anlaşılmış olur.

Tarihe iyi baktığımız zaman, müzikli ve çalgılı törenlerle dini münasebetleri birbirine karıştıranların dinden uzaklaşan ve temelde Mecusî, Sabiî dinleri ve kültürlerine mensup olan tarikatlar ve bunların fitnelerine ve hevalarına kapılmış olan Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ten bazı fırkaların olduklarını görürüz.

Ameli imandan saymayan ve kendilerini Maturidî ya da Eş'arî kabul edenlerin, çengili ve çalgılı törenlerde Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevgilerini izhar ettiklerini söylerlerken, acaba bunları

amelin imandan olmadığından ötürü mü yapıyorlar, yoksa yaptıkları bu amelin Allah'ın Rasulü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) sevgisini içermesinden dolayı imandan olduğunu mu iddia ediyorlar? Namazı imandan görmeyen bir anlayışın sahipleri, çengilerle ve çalgılarla Allah'ın adını ve Rasulü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) medhü senasını nasıl bir arada yapabilirler? Mademki amel imandan değildir, o halde nasıl oluyor da, aslı şirk dinleri ve paganizme dayanan müzikli şölenlerle Müslümanlar Allah'a yakınlaşmayı ve Rasulü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) sevgilerini izhar etmeye kalkışıyorlar? Eğer bu heva değilse Allah'ın kitabında heva dediği şey nedir?

Allahu Teâlâ Kur'an'da Rasulü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle uyarıyor:

> "...Eğer sana gelen ilimden sonra onların hevasına uyarsan, işte sen de o zaman zalimlerden olursun."
>
> (Bakara: 145)

Henüz Kur'an'da hevanın, bugünkü hayatta ve modern söylemlerde ve geleneklerde neye tekabül ettiğini bilmeyenler, âlim ve ilim adamı değil, birer papağan ya da ders ezberciliği yapan memurlardan başka ne olabilirler ki? Türkiye'de Müslümanların bozuluşunun başını ne yazık ki hevalarına uyan bu âlimler çekmektedir. Bu törenleri meşru gören âlimler, hevalarına uyarak Müslümanların hidayetten sapmasına sebep olup bid'ata kapı aralayanlardır.

el-Hasen el-Basrî (rh.a) bid'at ehli hakkında şöyle demiştir:

> **"Bid'at sahibi ne kadar oruç tutarsa tutsun ve namaz kılarsa kılsın, bununla ancak Allah'tan uzaklaşır."** [484]

Hassan İbn Atiye de (rh.a) derdi ki:

> **"Hiçbir kavim olmasın ki, bir bid'at ihdas etsinler de Allah da bunun karşılığında bunun misli kadar sünneti onlardan alıp çekmesin. Sonra da kıyamet gününe kadar onlara sünneti iade etmez."** [485]

Dine ait olduğu sabit olmayan günleri Batıcı tarzda kutlamaya gayret edenler, Allah'ın Rasulü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) Sün-

---

484 el-Berbeharî, *Şerhu's-Sunne*: s.32

485 ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1, s.203 (99), el-Berbeharî, *Şerhu's-Sunne*: s.34, Lalekâî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.1, s.104, İbn Batta, *el-İbane*: c.1, s.26

neti'ni değil, bâtıl ve bid'at ehlinin sünnetlerini ihya ediyorlar. Din adına kadınlı ve erkekli yapılan kutlamalara gerçekten iman ettiğimizi söylüyorsak, bunun bir benzerine hangi nebi ve rasulün hayatında rastlıyoruz? Özellikle Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) mübarek ve güzel ahlâkında veya hangi sahabisinin hayatında böyle bir şeye rastlanır? Müslümanlar bu geceleri kutlarken, kandil gecelerini değil de, özellikle "Kutlu Doğum Haftası" adını verdikleri merasimleri müzikli olarak kutlamada bulunmaları, diğerlerine emsal teşkil etsin diye yapılmaktadır. Hâlbuki Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve Ashabı, çalgı gibi bâtıl aletleri kullanmaktan ve dinlemekten en çok kaçınan kimselerdi. Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) en sevmediği şeylerden birisini yine O'nu (*sallallahu aleyhi ve sellem*) anma günlerinde gündeme getirmek gerçekten Muhammed'i (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Türkleştirmekten ve O'nu (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hâşâ Şamanist geleneklere yakın göstermektir. O (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hayatta olsa idi, O da (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bu çalgılı törenlere katılırdı imajını vermekten başka bir anlayış değildir.

Bu törenler şimdi olmasa da ileriki tarihlerde Müslümanlar arasındaki bozuluşu daha da hızlandıracak, kadınlı erkekli dans grupları dine yamanacak(!) ve dansları hep birlikte yapacak konuma gelecektir. Zaten on yılı aşkındır Müslümanlar; kızları, kadınları ve erkekleriyle Mecusilikten kalma, Roma ve Yunan kültürlerinin kırıntısı ve onlara teşebbüh sayılan dinsel(!) şarkı törenlerinde bir araya gelerek, Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'ni ve ahlâkını hayatlarından dışlayacaklarının işaretini vermişlerdir. Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sevgisini, çalgı aletlerinin kullanıldığı şiirler ve ilahiler(!) eşliğinde izhar etmeye çalışanlar; aslında Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adını kullanarak servet kazanıyorlar ve bâtıl yolla Müslümanların mallarını yiyip haramla kalkıp haramla oturup hevalarını tatmin ediyorlar. Bu müzikli dini törenler(!), gittikçe hevaya kapı açmakta ve insanın içindeki hisleri zevke aşina hale getiren Müslüman kadınları içten içe raksa alıştırmaktadır. Özellikle tarikat ve tasavvuf ehline hitap eden hevalarına uymuş, şehvetlerine düşkün bazı gençlerin yaptıkları, güya dinî içerikli ilahiler ve kasideler, din dışı bir hayat yaşayan bazı kesimlerin müziklerinden kopya edilen ve insanın içinde şehvetle raksetme duygusu uyandıran müzikleri tercih etmeleri, şey-

tanın aldatmacasından başka bir fitne değildir. Mesela "bir kez ölür bin kez diriliriz" adında olduğunu sandığımız bir ilahî(!) Mısır'da halktan düşük bir kesimin çok meşhur olan bir raks müziğinden aynen kopya edilmiş olması bir tesadüf değildir.

Bu gelişmelerin ardındaki niyetlerin ve ideolojilerin mutlaka okunması gerekir. Zira bunun ardında Müslümanların dışında bazı odakların olduğu kendisini hissettirir gibi geliyor insana. Mesela bazı yörelerde özellikle gençlerin içki ve kumara alıştırılması için yıllar önce başlatılmış olan bazı hareketler gibi. Mesela küçüklerin ve işsiz gençlerin sokakları doldurduğu bazı kasabalarda ve ilçelerde, gençlerin düşünmemeleri ve çevrede işsiz dolaştıklarının fark edilmemesi için özellikle açılan meyhanelere nasıl çekildiklerini gözleriyle gören birisi olarak, bu müzikli dini (!) ilahîler ve müzikli konserlerin de ardındaki kimselerin Müslümanların dışında birileri olduğunu görüyoruz ve bu zannımızda da ısrarlıyız.

Modernleşmeyi teşvik edenler ne kadar Müslüman olduklarını söylerlerse söylesinler, bu yaptıklarıyla özellikle genç kızlarımızı ifsad edip ahlâksızlaştırılmaları karşısında hiç bir şey ifade edemeyeceklerdir. Bunun için ilim, iman ve ihlâs ehli bütün Müslümanların, Müslüman genç kızları ve genç erkekleri uyarmaları ve onları Allah'tan korkmaya davet edip Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* güzel ahlâkını ve sahabeyi hayatlarında örnek almaya davet etmelidirler.

Burada Allah Azze ve Celle'nin şu sözünü tüm Müslümanlar çok iyi anlayıp öylece iman etmeliler:

> **"Sizin için Allah'ın Rasulü'nde uyulması gereken en güzel bir örneklik vardır."**
>
> (Ahzâb: 21)

İmam Ahmed İbn Hanbel (rh.a) derdi ki:

> **"Bize göre Sünnet'in aslı, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* işlediği amel üzere olmak, onlara uymak ve bid'atleri terk etmektir ve -her bid'atte dalâlettir- dinde çekişmeleri bırakmaktır. Sünnet Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* izini takip etmektir."** [486]

Bizlere düşen, Allah'tan korkmak ve Allah'ın dinini sadece O'nun için halis kılmak ve Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ile as-

---

[486] el-Berbehârî, *Şerhu's-Sunne*: s.35

habının sünneti üzere yaşamaktır. Bunu tam yaşamasak ve sistem bunu bize yaşatmasa da buna gönülden iman etmek ve bunu yaşayabilmek için mücadelemize devam etmek zorundayız.

Bu durumda Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* (özellikle din ile ilgili olan meselelerde) Sünneti'ne ittiba etmeyip hevayla ve cehaletle hareket edip O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* getirdiği hedy'i ve sünneti terk etmek veya bunu yaparken Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevdiğini iddia etmek ve bu meyanda işledikleri amellere kendileri gibi rıza göstermeyenlere buğzetmek; Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevmek değil, O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve Sünneti'ne gerçek manada "ittiba" etmek isteyenlere buğzetmektir. Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ittiba dindendir ve bunu Allah Azze ve Celle bizden istemiştir.

"Kim Rasul'e itaat ederse, Allah'a itaat etmiştir."

(Nisa: 80)

Gördüğümüz gibi bu ibare, mutlak manada Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaati emretmektedir. Öyleyse Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* muhalefet, dini aslından iptal edip nifakı veya küfrü gündeme getirir. Bunun içindir ki Allahu Teâla kitabında şöyle demiştir:

"Onun emrine itaat etmeyip O'na muhalefet edenler, başlarına bir fitnenin veya acı verici bir azabın gelip çatmasından sakınsınlar."

(Nur: 63)

Bid'at ehlinin hepsi derecelerine göre Allah'ın kitabına ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne muhalefet etmektedirler. Çünkü bid'atın aslı Allah'tan ve Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelene razı olmamaktır. Bunun için de bid'at ehlinin bid'atlerini tervic etmek için ibadetlerinde ve iddialarında -Haricîler gibi- ya çok aşırı davrandıklarını ya da Mürcie gibi, Allah'ın emirlerini açıktan terk edip buna muhalefet edenlere karşı çok müsamahakâr davrandıklarını görürüz.

Allah Azze ve Celle kitabında şöyle der:

"Sen, Allah'a ve ahiret gününe iman edenleri, Allah'a ve Rasulü'ne düşmanlık edenlere; onların babaları, oğulları veya kardeşleri ya da aşiretleri de olsalar sevgi beslediklerini göremezsin."

(Mücadele: 22)

Daha iyi anlayabilmek için, bu ayeti şu ayet-i kerimeyle beraber okuyalım ve kendimize düşen dersleri alalım:

"Kim, kendisine hüda açık seçik olarak geldikten sonra Rasul'e karşı ayrılık içine girer ve mü'min olmayanların yoluna uyarsa, onu girdiği yolun sahibi kılar ve sonra da onu cehenneme sokarız, gidiş yeri olarak orası ne kötü bir yerdir."

(Nisa: 115)

Mücadele suresinin 22. ayet-i kerimesinde geçen "hâdde" fiili, aslında hudud belirleme ve keskin düşmanlık etme anlamlarına gelir. "Muhâdde" ile Nisa suresi 115. ayetindeki "şikâk" kelimesi mefhum olarak birbirlerini tamamlayan kelimelerdir. Birinde had belirleme manasında düşmanlık; diğerinde ise, karşısında bir yer belirlemek için düşmanlık etme vardır. Mücadele suresi 22. ayetinde "muhâdde"de bulunmanın Allah'a ve ahiret gününe iman etmeye münafi olduğunu görüyoruz. Nisa suresi 115. ayet-i kerimesinde ise, mü'min olmayanların yoluna uymayı ve onların hevasına ve dinine tabi olmayı görüyoruz. Müslümanların âlimleri bugün nereye doğru sürüklendiğimizi konuşmayarak, insanları (rasuller ve nebilerin) sünneti ve hidayeti üzere Allah'ın dinini halis bir şekilde akıllarımızda, nefislerimizde ve işlerimizde ikame etmemiz için üzerlerine düşen vazifelerini ihmal etmiş durumdalar. Müslümanlarla âlimler arasına kitaplar, gazeteler, dergiler televizyon vb. birçok unsur girerek davetin ve Allah'ın dininin hakikati üzere ta'rif ve izahının önünü tıkamıştır. Akademik bilimsel kimlik ve bunun getirdiği devlete ve üniversiteye bağımlılık nedeniyle Din'in sadece Allah'ın olduğunun hatırlatılması dahi neredeyse unutulacak hale geldi. Hâlbuki Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın âlimleri bid'at ve heva ehline karşı dinin hakikatini beyan etme ve insanları onlardan sakındırmak için tarihte eşine ender rastlanır bir siyret çizmişlerdir.

İmam el-Beğavî (rh.a) diyor ki:

"Sahabe ve tabiun ve onlara tabi olanlar ve sünnet âlimleri; bid'at ehline düşmanlık etme, onları diri veya ölü terk etme, onlarla karşılaşıldığında selam vermeme ve selamlarının alınmaması hakkında icma ve ittifak etmişlerdir." [487]

---

[487] el-Beğavî, *Şerhu's-Sunne*: c.1, s.192

İmam İsmail es-Sabunî (rh.a) selefin akidesi hakkında konuşurken şunları söyler:

"Onlar, dinde olmayanı ihdas edenlere buğzederler, onları sevmezler, onlarla arkadaşlık etmezler, sözlerini dinlemezler ve insanların duyduklarında kalplerinde yer edip vesveseye düşmelerine sebep olacak olan bâtıl sözlerini işitmekten kulaklarını korurlar." [488]

"Ebu Kılabe de şöyle derdi: Heva sahipleriyle bir arada oturmayınız. Ben onların, sizi kendi dalâletlerine bulaştırmalarından ve daha önce -Hakk- olarak bildiğinizde sizi şüpheye düşürmelerinden emin olamam!" [489]

el-Hasen el-Basrî (rh.a) derdi ki:

"Heva ehlinin meclislerine oturmayınız, onlarla cedelleşmeyin ve onlardan hadis almayınız!" [490]

Bekr İbn Abdillah Ebu Zeyd (rh.a) diyor ki:

"Bu kaide [bid'at ehlini terk] Kitap, Sünnet ve eserde varid olan nassların çokluğu sebebiyle İslâm'da akidenin inkâr edilemez esasından olmuştur. Bunun en bariz gerçeği, bu bid'atleri işleyenin ahirette ceza göreceği ve bundan kaçınanın da sevab elde edeceğidir. Bu esas; bid'at ve heva ehli yollarından dönünceye kadar onlardan yüz çevirmektir. Bu, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın tüm eserlerinde bilinen bir gerçektir." [491]

Hepimizin malumudur, Allah'ın yasakladığı şeyler işlendiğinde Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yüzü kireç gibi olur ve buna çok kızardı. [*]

Amr İbn Şuayb'ın babası ve dedesinden rivayet ettiği bir hadiste denir ki:

"Sahabeden bazıları Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kapısının önünde oturmuşlar ve bazısı diğer bazısına; Allah böyle böyle demedi mi, diye aralarında tartışıyorlardı. Onları duyan Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yüzünde nar tanesi fışkırmış gibi yan-

488 İsmail es-Sabunî, *Akîdetu's-Selef*: (*er-Resail el-Muniriyye* içinde: c.1, s.131, 132)

489 el-Berbehârî, *Şerhu's-Sunne*: s.403, ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1/391, el-Acurrî, *eş-Şeria*: c.1, s.188

490 İbn Abdilberr, *Camiu Beyani'l-İlmi ve Fadlihi*: c.2, s.944 (1803)

491 Bekr İbn Abdillah Ebu Zeyd, *Hecru'l-Mubtedi'*: s.9

(*) Bkz. Buharî, *Sahih*; *Fethu'l-Bârî*: c.5, s.80 (2427), c.8, s.18 (3661)

larına geldi ve onlara şöyle dedi: Bununla mı emrolundunuz (veya siz bununla mı görevlendirildiniz)? Kur'an'ın bazısını bazısına karşı vuruşturuyorsunuz? Bilin ki, sizden önceki ümmetler bunun gibi şeyleri tartıştıkları için helak oldular. Ben size neyi emretmişsem onu alınız ve onunla amel ediniz ve sizi neden de alıkoymuşsam ondan da kaçınınız." [492]

Kur'an'da İsrailoğullarının dinden nasıl saptıklarını incelediğimizde, karşımıza çıkacak olan sebeplerle Müslümanların dinlerinden sapmalarındaki sebeplerin birbiriyle çok benzerlik arzettiğini görürüz. Mesela kendilerine Cumartesi günü av yapma yasaklandığı halde onlar bunu bir başka hile ile atlatmaya çalışarak, Cuma günü denizden karaya açtıkları havuzları suyla dolduruyorlar ve Cumartesi günleri denizden değil de bu havuzlardan balık avlıyorlardı. Yine onlara, hayvanların iç yağlarını yemek yasaklandığı halde, onlar bunu erittikten sonra satıyorlar ve bunun parasından geçimlerini sağlıyorlardı. Müslümanlar arasından da, bid'atlerle amel etmeyi ve Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sünnetlerinin ihya edilmesine karşı ciddî bir tavır alan heva ve hurafe ehli topluluklar ve cemaatler, ne yazık ki dün Yahudilere rasul olarak gelen Musa'nın (as) şeriatına ve Sünneti'ne karşı giriştikleri tahrifin bizzat bir benzerini İslâm'ın getirdiği hidayetin ifsad edilmesinde gösteriyorlar. Müslümanların, Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'nde olmayan bir geleneği dinîleştirerek sürdürmelerinin Sünneti iptal etmekten ve bid'atleri ihya etmekten başka bir manası olamaz.

Abdullah İbn Mes'ud (ra) şöyle derdi:

"Öyle bir topluluk gelecek ki -parmağının bir boğumunu göstererek- sünnet'ten şunun kadar terk edecekler. Eğer siz onları kendi başlarına bırakırsanız daha büyük olan felaketlerle karşınıza çıkarlar. Sizden önce kendilerine kitap verilenlerin hiç birisi olmasın ki, terk ettikleri ilk şey, [nebilerinin] 'sünnet'i olmuş olmasın! Onların en son terk ettikleri şey ise, namazdı. Eğer onlar utanmasalardı [daha önceleri] namazı da terk ederlerdi." [493]

---

[492] Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.2, s.195, 196, İbn Mâce, *es-Sunen*: c.1, s.33 (85), el-Lalekâî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.1, s.129 (179)

[493] el-Lalekâî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.1, s.103 (122)

Abdullah İbn Ömer İbnü'l-Hattab (r.anhuma) derdi ki:

"Her bid'at dalâlettir velev ki insanlar bu bid'atı hasene olarak görseler dahi." [494]

Enes İbn Malik (ra) Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dediğini duyar:

"...Vallahi ben sizin Allah'tan en çok korkanınız ve en çok takva sahibi olanınızım. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse, benden değildir." [495]

Bundan da anlıyoruz ki, Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bâtıl olan tüm sözlere ve amellere karşı ashabını uyarıyor ve onların üzerlerine teklif olmayan konularda konuşmalarını ve tartışmalarını yasaklıyordu. Zira cedelde, çekişmede ve husumetlerde bâtıl ve şeytan, insanları birbirine düşman edip Allah'ın hidayeti olan kitabından, O'nun Nebisinin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünnetinden ve güzel yolundan alıkoyup Allah'ın zikrinden uzaklaştırır.

Abdullah İbn Abbas (r.ahuma) derdi ki:

"Allah'a takva ve istikamet üzere kul olun. Sünnete uyun, bid'at ortaya koymayın." [496]

Abdullah İbn Mes'ud (ra) şöyle diyordu:

"Biz iktida eder, yeni bir şey icad etmez ittiba eder, bid'at ihdas etmeyiz. Bizden öncekilerin izine uyduğumuz sürece dalâlete düşmeyiz." [497]

Ömer İbn Abdilaziz (rh.a) şöyle derdi:

"Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'ndan sonra gelen emir sahipleri -bize- sünnetler bıraktılar. Bu sünnetlere sarılmak, Allah'ın kitabını tasdik, Allah'a olan itaati istikamet etmek ve Allah'ın dinini

---

494 el-Lalekâî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.1, s.104 (126)

495 Buharî, *Sahih*: 5063 (Ancak Buharî'de Abdullah İbn Amr'ın hadisinde bu ziyade yoktur. Fakat Ahmed İbn Hanbel'in Haşim'den, onun da Husayn'dan ve Muğire'den rivayet ettiği hadiste bu ziyade zikredilmiştir. Bkz. *Müsned*: c.3, s.158) Müslim, *Sahih*: 1041 (el-Elbanî bu hadisin aslının *Sahihayn*'da olduğunu söylemiştir. Fakat bu ziyadenin bulunmadığını da zikretmiştir: Dr. Ahmed İbn Sa'd İbn Hamdan el-Ğamidî'den naklen: Bkz. el-Lalekâî: *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.1, s.108, 109 (137, 138)

496 ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1, s.53, el-Berbehârî, *Şerhu's-Sunne*: s.57, el-Lalekâî *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.1, s.22

497 el-Lalekaî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.1, s.86 (106)

üstün kılmak için kuvvettir. Kim bununla amel ederse, o hidayete ermiştir, kim onunla üstün olmayı dilerse, o üstün gelecektir. Kim de ona muhalefet eder ve mü'min olmayanların yoluna uyarsa, Allah onu girdiği yolda onu yürütür ve cehenneme koyar, orası gidilecek ne kötü bir yerdir." [498]

Ebu'l-Aliye İbn Mehran er-Riyahî derdi ki:

"İslâm'ı öğreniniz ve asla ondan yüz çevirmeyiniz, sırat-ı müstakimden ayrılmayınız, zira İslâm odur. Sıratın sağına ve soluna sapmayın, Nebinizin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne ve Ashabının izlediği yola uyun." [499]

Ebu Hanife'nin (rh.a) şöyle dediği rivayet edilir:

"Bir şey Nebi'den *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelirse baş ve göz üstüne, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabından gelirse, onların arasından seçeriz. Tabiundan gelince, onlarla yarışırız." [500]

İmam Malik (rh.a) derdi ki:

"Bugünün insanları acaba kendilerini önceki nesillerden daha mı çok rağbet sahibi görmektedirler." [501]

Ahmed İbn Hanbel (rh.a) derdi ki:

"Bize göre Sünnet'in usulü; Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabının üzerinde olduğu şey, onlara iktida edip bid'atleri -her bid'at dalâlettir- tartışmak ve heva ehliyle beraber oturmayı terk etmek, dinde cidali ve çekişmeleri bırakmaktır. Bizce Sünnet; Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* âsârıdır." [502]

el-Lalekaî şöyle der:

"Bize göre Sünnet Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bıraktıklarıdır. Sünnet, Kur'an'ı tefsir eder. Sünnet Kur'an'ın delilleridir. Sünnette kıyas yoktur. Sünnete karşı hiçbir şey örnek gösterilemez. Sünnet -mücerret- olan akıllarla ve de hevalarla idrak edilemez. Sünnet'e ancak ittiba ve hevayı terk ile uyulabilir." [503]

---

498 el-Acurrî, *eş-Şeria*: s.48, İbn Abdilberr, *Camiu Beyani'l-İlmi ve Fadlihi*: c.2, s.32

499 eş-Şatıbî, *el-İ'tisam*: c.1, s.85

500 el-Acurrî, *eş-Şeria*: c.1/188

501 eş-Şatıbî, *el-İ'tisam*: c.3, s.201

502 el-Berbeharî, *Şerhu's-Sunne*: s.34 (Thk: Dr. Amr Abdulmun'îm Selîm, *Risaletu Abdus İbn Mâlik*: s.25 naklen)

503 el-Lalekaî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.1, s.176

Abdullah İbn Mes'ud (ra) şöyle derdi:

"Yaşlı insanların bunadığı ve fitnenin sizleri bürüdüğü ve küçük çocukların bu fitne içinde büyüdüğü zaman haliniz ne olur? O fitnelerden bir şey terk edildiğinde sünnet terk edildi denir. Bu ne zaman olur denilince, dedi ki: Âlimleriniz gittiğinde, cahilleriniz çoğaldığında, okuyucularınız arttığında ve fakihleriniz azaldığında, yöneticileriniz çoğaldığında, emin insanlarınız azaldığında, ahiret ameliyle dünya istendiğinde ve dinde başka bir gayeyle fıkıh sahibi olunduğunda." [504]

Enes (ra) rivayet ediyor:

"Üç kişilik bir topluluk Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hanımlarına gelip O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ibadetiyle ilgili soru sordular. Kendilerine O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* amelleri haber verilince sanki bunu az görür gibi oldular. Dediler ki: Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nerede biz nerede? Allah O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* geçmişte ve gelecekte işlediği günahları bağışlamıştır. Bunun üzerine onlardan birisi, ben bundan sonra sürekli gece namazı kılacağım, diğeri dedi ki: Ben de gündüzleri sürekli oruç tutacağım ve -gündüzleri- bir şey yemeyeceğim. Öbürü dedi ki: Ben kadınlardan uzaklaşıp onlara hiç yaklaşmayacağım. Bunu -duyan- Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* onların yanına gelerek, siz mi şöyle şöyle dediniz? Bilin ki, vallahi ben sizin Allah'tan en çok korkanınız ve O'ndan en çok sakınanınızım, fakat ben hem oruç tutuyor hem de iftar ediyorum, hem namaz kılıyor hem de uyuyorum ve kadınlarla evleniyorum. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir." [505]

Cabir İbn Abdillah (r.anhuma) Rasulullah'tan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şu hadisi rivayet ediyor:

"Sözlerin en hayırlısı Allah'ın kitabıdır. Hedy'in (Sünnet) en hayırlısı Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hedy'idir. İşlerin en şerlisi sonradan uydurulanlardır. Her uydurulan bid'attir, her bid'at de dalâlettir." [506]

Ebu Hureyre (ra) Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dediğini rivayet ediyor:

---

504 İbn Mâce, *es-Sunen*; Mukaddime: c.1, s.64

505 Buharî, *Sahih*; Kitabu'n-Nikâh: 1, Müslim, *Sahih*; Kitabu'n-Nikâh: 1

506 Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-Cumua; Babu Tahfifi's-Salati ve'l-Hutbeti: c.2,

"Kim hidayet olan bir amele davet ederse, ona o hidayete uyanların ecrinden hiçbir şey eksiltilmeden bir ecir verilir. Kim de bir dalâlete çağırırsa, o dalâlete uyanların günahlarından hiçbir şey eksiltilmeden ona da günah yazılır." [507]

Kesir İbn Abdillah İbn Amr İbn Avf el-Muzenî, babası ve dedesinden Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dediğini rivayet ediyor:

"Kim benden sonra öldürülmüş olan bir sünnetimi ihya ederse, ona o sünnetle amel edenlerin amellerinden hiçbir şey eksiltilmeden verilir. Kim de Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* razı olmadığı bir bid'ati ortaya koyarsa, ona o bid'atle amel edenlerin günahlarından hiçbir şey eksiltilmeden günah yazılır." [508]

Ömer (ra) derdi ki:

"Sizden öncekiler ancak böyle helak oldular. Nebilerin oturup kalktıkları yerleri kilise ve manastır edindiler. Sizden kim Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* namaz kıldığı bu yerlerden herhangi bir mescidde bir namaz vaktini idrak ederse, orada o namazı kılsın." [509]

Ömer (ra) bir Hac mevsiminde insanların bazı yerleri arayıp orada namaz kıldıklarını görünce, bu namaz kılan kimseleri çağırtmış ve onlara niçin bu yerlerde namaz kıldıklarını sormuştu. Onlar da bu yerlerde Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* namaz kıldığını bunun için o yerlerde namaz kılmak istediklerini söyleyince Hz. Ömer de (ra) yukarıdaki uyarıda bulunmuştu.

Huzeyfetu'l-Yeman (ra) şöyle derdi:

"Ey Kurra [Kur'an okuyucuları] topluluğu! Allah'tan sakının ve sizden öncekilerin yoluna girin. Ömrüme sahip olan Allah'a adıyla kasemde bulunurum ki, eğer siz onların yoluna uyarsanız çok iyi yol

---

507 ed-Darimî, *es-Sunen*: c.2/519, Müslim, *Sahih*: c.4/2674, Kitabu'l-İlm; Babu Men Senne Sunneten. Malik, *Muvatta*: c.1/218, Ebu Davud, *es-Sunen*: c.2, (4609), et-Tirmizî, *es-Sunen*: 2674, 2676, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.2/397, İbn Mâce, *es-Sunen*: c.1/207, el-Lalekâî, *Şerhu İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.1, s.57 (6)

508 et-Tirmizî, *es-Sunen*: c.5, s.45, Kitabu'l-İlm (2677, 2679), İbn Mâce, *Mukaddime*: 210

509 eş-Şatıbî, *el-İ'tisam*: c.1, s.255

alırsınız. Eğer sağa ya da sola saparak onların yolunu terk ederseniz, apaçık bir sapıklığa düşersiniz." [510]

Abdullah İbn Mes'ud (ra):

"Sünnete bilgisi olmadan uymak, bid'ate ictihadla uymaktan daha hayırlıdır." [511]

Abdullah İbn Mes'ud (ra):

"İlim kabzedilmeden önce onu öğrenin. Onun kabzedilmesi, ehlinin ölüp gitmesidir. Siz siz olun aşırı gitmeyin, işleri derinlemesine incelemeyin, bid'atlerden sakının, asıl olana uyunuz." [512]

Cabir İbn Abdillah (ra):

"Siz siz olun sakın dinde aşırı gitmeyin! Sizden öncekileri ancak dinlerinde aşırı gitmeleri helak etti." [513]

Dikkat edilirse, dinde aşırı gitmenin şekli ne olursa olsun bunun zamanla Müslümanların helakine sebep olacağından söz edilmektedir. Dinde "ğuluvv", "bid'at" ihdas etmenin diğer bir adıdır. Bunun içindir ki bid'at ehli, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabının Sünneti'ni yeterli görmezler ve kendilerinin ihdas ettikleri bâtıl ve bid'atlerle dinin sanki eksik kalmış veya bırakılmış olan yönlerini tamamlamak ister ya da dinde şeriat ve ibadet olarak bize gelmiş olan teklifler yetersizmiş gibi davranıp kendi hevalarına ve zanlarına uyarak ameller ve ibadetler ihdas ederler. Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dinin tamamını; ya sözleriyle, ya fiilleriyle ya da ikrarıyla beyan etmiştir. Durum böyle olunca, her bid'at ihdas eden, velev ki bunu iyi bir niyetle de yapmış olsa, onun bu bid'atı aslında dinin eksik gelmiş zannını doğurur. Bid'at ihdas eden kimse; böyle bir inanca sahip olduğunu kabul etmese bile, o bu fiiliyle Allah'ın dini ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tebliği hakkında kötü bir zannın peşine düşmüş olur. Zira bid'at

---

510 eş-Şatıbî, *el-Muvafakât*: c.4, s.75 (Çev. M. Erdoğan). İbn Batta el-Ukburî, *el-İbane*: c.1, s.335 (196). [Benzeri bir söz Abdullah İbn Abbas'tan rivayet edilmektedir. *el-İbane*: c.1/332 (187)]

511 ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1, s.72, İbn Batta el-Ukburî, *el-İbane*: c.1, s.357, 358 (246)

512 et-Taberanî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*: c.2, s.179

513 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: 3238, en-Nesâî, *es-Sunen*: 3057, İbn Mâce, *es-Sunen*: 3029, el-Hâkim, *el-Müstedrek*: c.1/456, Nasıruddin el-Elbanî, *Sahihu'l-Cami'*: 2680 (et-Tirmizî)

ihdası dinde yeni bir "teşri"dir, yani şeriat koymadır. Eğer dinde bid'at ihdas etme diye bir şeyin olmadığını iddia edecek birileri varsa, bilsinler ki onlar şeytanın kardeşleri olmuşlardır. Çünkü insanı Allah'a açıkça isyan ettiren, şirke ve küfre girdiği halde aldatan yine şeytan ve insanın hevası değil midir?

Bid'at ihdas edenler, bid'atlarını kendilerine açıklayan ilim ehline buğzederken, farkında olmadan Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nübüvvetini kınamış olmakta ve Kur'an'daki ve Sünnet'teki hidayeti küçümsemektedirler. Bu sebeptendir ötürüdür ki, hadis uyduranlar; kimi âlimlerimizce kâfir olarak adlandırılmıştır. Zira dinde bid'at ihdas etmek; Allah'ın hükmünü ve gönderdiği risaleti yetersiz görmek ve Allah'ın şeriatında Allah'a ortaklık iddia etmektir. Bu, kâfirlerin Kur'an'da Rabbimiz tarafından bildirilen şu sözlerine çok yakındır:

"...Eğer dilersek biz de onun benzeri olan bir şey söyleriz..."

(Enfal: 31)

Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*; "bütün bid'at"[lar] dalâlettir" derken, dinde bid'at ihdas etmenin tamamını kastetmiştir. Çünkü din "bir "küll" yani bütün olarak Allah katından tamamlanmış olarak insanlığa gönderilmiştir. Bid'at ihdası, Allah'ı Rububiyet ve Ulûhiyetinde ittiham etmek ve O'nun rahmetinin kulları için eksik olarak tecelli ettiğini söylemek olur. Zira "dini ikmal ettiği"ni söyleyen Allah Azze ve Celle'dir. Bu, O'nun Rububiyeti ve Ulûhiyetinin kemalindendir. Mübtedi' yani bid'at ihdas eden, tevhidde Allah'ın zatı, esmaı ve sıfatları hakkında çirkin bir itikada sahip olmuştur. Bunun için de Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* "bid'at"ın her nevisini "dalâlet" olarak adlandırmıştır. Madem bu sözü söyleyen Allah'ın Rasulü'dür, o halde O *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğru söylemiştir. Zira O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözlerinde asla bâtıl ve anlamsız olan bir şey olamaz.

Bid'at ihdas eden insanlara sormak gerek, acaba bunlar gerçekten "*Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik*" diyen Enbiya suresi 107. ayetin hükmüne ve beyanına iman etmişler midir? Peki, bu durumda kendi zanlarınca, Hıristiyanların İsa'yı (as) yücelttikleri gibi (Allah'ın Rasulü'nün de *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Kansanki buna ihtiyacı varmış gibi) hareket edenler, Mevlid vb. Kandil gecelerini kutlamazlarsa, dinlerinde bir eksiklik olacağı ya da

Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir nebi ve rasul olarak değerinin bilinememiş olacağını düşünenler; acaba bu amelleri işlemediklerinde kendileri için utanç olarak algıladıkları bir şeyi mi yapmış olacaklar, yoksa hâşâ Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bizden istediği ya da muhtaç olduğu bir şeyi mi yapmış olacaklar? Mevlid vb. günleri kutlamayı, iman edenlerin sevinç ve mutluluğuna vesile olması bahanesiyle meşru görmek isteyenler, hazlardan ve duygusallıklardan hareket ederek menfaat ve yarar temin etme anlayışıyla bu amelleri ihdas ediyorlar. Türkiye'de birçok ilim ehlinin, halkın cehaletini bu şekilde meşrulaştırdığını sayısız örnekte görmek mümkündür. Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabının sevinmek için yapmadıkları bir şeyi yaparak, Müslümanların vahdeti ve sevincini sağlayacaklarını söyleyenler, Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni tanımayanlar ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bizlere öğrettiği hidayeti bilmeyenlerdir. Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevindirecek olan şey, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* getirdiği Sünnete ve hidayete O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabının uyduğu gibi uymaktır. O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni terk edenler ve Hıristiyanlara benzeyerek Rasullerinin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kadrini yücelttiklerini söyleyenler, bu açtıkları kapıdan sızacak olan bid'atlerin önünü alamazlar.

Bu günlerin ve gecelerin anılabileceğini söyleyen âlimlerin hepsi, zanlarının kurbanı olmuşlar ve halkın cahilliğine destek vermişlerdir. Hicri IV. yüzyıldan bu tarafa bu gecelerin ihdas edilmesiyle ilgili söylenenlerin ve yapılanların tarihî seyrine baktığımız zaman, bid'atlere ve hurafelere yakın, fakat fıkıh ve şeriat ilimlerinden uzak olan emir ve sultanların hevasına uyan sufiler ve âlimlerin bazısının, bu bid'atlere sebep olan uydurma hadis ve haberlerin ardında olduklarını görürüz.

Kim hidayete ermek istiyorsa, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabının izlemiş olduğu nurlu ve aydınlık yol ona yeter. Onların izlediği yola, yeni yolları bid'at ihdas ederek eklemek isteyenler, âdeta dinde yeni sünnetler ihdas etmiş olmaktadırlar. Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabının işlemediklerini işleyenler, hem O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni tahrif etmişler ve hem de bu âdetleri ve gelenek-

leri meşru görmekle yeni bir dalâlet çığırı açmışlardır. İnsanlar dalâlette daima İslâm'ın zararına olan bir şeylerin varlığını göremiyorlarsa, hidayeti tanımaktan uzaklaşmışlar demektir. Sünneti ihyada, Allah'ın kitabının ve vahiy ilminin ihyâsı vardır. Sünnetleri terkte de dinin ifsadı, hevaya tabi olma, bu bid'atleri meşru görenleri şeriat koyucu olarak görme ve dinde insanların hevasını öne çıkarma vardır. Bu uydurma geceler, namazı terk edenler için bir aldanma vesilesi olduğu gibi, namazlarında dikkatli olduğunu söyleyen kimseler için de bir aldanıştır. Çünkü namazlarını terk edenler, bununla günlerinin büyük bir kısmında kendisine ibadet etmedikleri bir Rabb'in gönderdiği kitap ve onu bize tebyin eden bir Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nden gafil bir şekilde; kendi kötü zanlarını delil edinerek Allah'ı razı ettiklerini sandıkları bir şey yaparlarken, diğerleri de dinde kendilerine daha çok sevap kazandıracak bir şey yaptıkları zannına kapılırlar.

Bu gecelerin, Din'in şiarlarını ihya ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevgisinin toplumda intişar vesilesi olduğunu iddia edenlerin olduğunu biliyoruz. Ancak bu insanlar, ister ulemadan olsun, ister udebadan olsun, bunun bize Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve Ashabın hayatında canlı bir misalini göstermekten acizdirler.

Halkların ve ümmetlerin cahil kesimlerini bu bid'at olan günlerin ve gecelerin anılması (kutlanması) karşısında susarak onları aydınlatmayan âlimler ve önder kimseler, Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne hıyanette bulunmakta ve bid'atlerle insanların salahının vesilesini aramaktadırlar. Bu, temelden yanlış olan bir şeydir. Bu günler ve geceler hakkında sahih ve makbul bir haber olsaydı ümmetin âlimleri her halde bu bilgiden mahrum kalmazlar ve bizleri de bundan haberdar ederlerdi. Bizler Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti diye bir emaneti olduğuna ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)*, hadisleriyle Sünneti'ni bize aktardığına iman ettiğimiz halde, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne muhalefet demek olan bid'atlarla amel etmeyi meşru görmemiz; bilerek veya bilmeyerek O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni hafife almaktır. Böyle olunca da O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne ittibaın dinden olduğunu söylemeye gerek kalır mı? Hicri IV. yüzyıldan sonra ilk kez hevasına uymuş bir insanın

kıldığı uydurma bir namazı ya da uydurulmuş Mevlid-i Nebevîler gibi münasebetleri âlimlerimizin savunabilmesi, bu âlimlerin sünnetin öldürülmesine önayak olmalarından öte bir şey değildir.

Ne yazık ki "Kandil Geceleri" diye meşhur hale gelmiş olan geceler, Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ismi üzerinden, O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ilmini ve Sünneti'ni terk eden sultanlar, emirler ve yönetimler, cahil halkın duygularını sömürerek ve cahilliklerinden yararlanarak kendilerine destek toplamak ve otoritelerini daha da güçlendirmek için bu geceleri teşvik etmişlerdir. Âlimlerimiz ise, bin yıldır boyunlarına geçirilen bu kölelik halkasını ne yazık ki alıp çıkaracakları ve halk dalkavukluğunu ayaklarının altına alacakları yerde, hâlâ önemli bir kesimin, bu insanlara köle olma ve onların hevalarına göre âlimlerimizin sünnetinden olmayan ve ilk 4. Hicri asırda bilinmeyen; dua, ibadet ve münasebetlerin ihdas edilmesine karşı çıkmayışları, onların, Rablerinin dini ve Rasullerinin (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'ne ittiba etmekte ne kadar samimi olduklarını ortaya koyan en açık bir belgedir.(!)

Burada, Endülüs'te geçmiş bir hadiseyi, feraset sahibi ve cesur ilim adamlarının, ülkenin Sultanı'nın huzurunda bir mevlid kutlama merasiminde ortaya koydukları tavır gerçekten ibretle okunmaya ve zikredilmeye değer:

Bu hadiseyi Ebu'l-Hasen İbn Abdillah İbni'l-Hasen en-Nebahî el-Malikî el-Endelusî "*el-Mertebetu'l-Ulya Fîmen Yestehikku'l-Kadae ve'l-Futya*" adlı kitabında Kâdı Ebu Abdillah Muhammed İbn Abdisselam el-Manestirî'nin hayatını anlatırken şu hadiseyi zikreder:

> "Emir Ebu Yahya, onu [Kâdı Ebu Abdillah Muhammed İbn Abdisselam el-Manestirî] fakihlerin ileri gelenleriyle Daru'l-Hilafe'de Mevlid-i Nebevî gecesinde kendisiyle gecelemek ve huzurunda bulunması için davet etmişti. Emir böylece, bu Mevlid merasimini garip olan âdetleri üzere yemekli, meclisini süsleyerek ve halkın ileri gelenlerini de toplayarak, şiir okuyan şairlerin etkileyici sesleri ve besteler eşliğinde ikame etmek istemişti. Sultan'ın maksadı yerine getirilip Mevlid meclisinde herkes yerini almaya başlayınca Sultan makamına oturdu ve meclisin düzenini ve intizamını gözden geçirmek için etrafına bakınmaya başladı. İnsanların hepsi kendilerine hazırlanan özel mekânlarında kimi ayakta duruyor ve kimi de otu-

ruyordu. Birden şarkı söyleyen birisi sesini titreterek kaside söylemeye ve mecliste bulunanları melodileriyle tebrik etmeye başladı. Ardından ona sazıyla eşlik eden birisi de âdeti olduğu üzere sazını çalmaya başladı.

Bunu gören Kadı, yerinden yavaşça kalktı ve Emir'den izin alırcasına işarette bulundu, sonra da meclisten çıktı. Bunun üzerine meclişte bulunan fakihlerin hepsi de onun ardından meclisi terk edip sarayın mescidine gittiler ve mescidde uyudular. Sultan ise, onların bir ihtiyaçlarını gidermeleri için çıktıklarını zannetmişti. Bunun üzerine vezirlerinden birisine onlar meclise dönünceye kadar onların hizmetlerinde bulunması ve ihtiyaçlarını temin etmesi için görevlendirdi. Görevli vezir Kâdı'nın yanına gelerek ona Emir'in söylediklerini haber verdi. Kâdı ise gelen vezire şunları söyledi:

Allah seni ıslah etsin. Bu mübarek geceden dolayı Allah'a şükredilmesi gerekir. Sultan da bizi bunun için bu meclise davet etmedi mi? Eğer Nebimiz *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bu Mevlid merasimine şahid olsaydı şu anda bizim bazımızın bazımıza oyun ve eğlence için müsamaha gösterdiğimiz ve Kadı ve fakihlerin huzurunda hayâ perdesini kaldırdığımız gibi müsamahakâr davranmazdı. Âlimlerin ittifak ettikleri üzere, günahları açıktan işlemek haram kılınmıştır. Ancak buna hacet duyulursa bu müstesnadır. Tıpkı, haddi gerektiren bir şahidlikte bulunmak veya keffaret gibi. Emir'e söyle, Allah onu ıslah etsin, bize sabaha kadar oturma izni versin, velev ki bizden riya, nefsin hileleri ve türlü türlü gurur sergilememiz istenmiş olsa da. Fakat biz bildiğin gibi, kendilerine uyulan insanlar makamındayız, Allah cümlemize fazlıyla muamele etsin.

Kâdı böyle deyince, görevli vezir Emir Ebu Yahya'nın yanına döndü ve ona durumu bildirdi. Bunu duyan Emir, kısa bir süre makamında oturduktan sonra meclisinden kalktı ve kendisini temsilen bir kişiyi Kâdı'ya ve fakih arkadaşlarına teşekkür için gönderdi ve bir daha bu ameli işlemeye geri dönmedi. Böylece [Emir] bundan sonraki mübarek Mevlid gecelerinin sabahında, Allah'a şükr olsun diye fakirlere yemek dağıtmayı ve fakirleri gözetmeyi emrediyordu."[514]

---

514 Muhammed İbn İbrahim Âlu Şeyh, *Hukmu'l-İhtifali Bi'l-Mevlidi ve'r-Reddi Aleyhi*: s.18, 19

Şimdi kendinizi o günkü Müslümanların Mevlid kutlamaları ve Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle yaptıklarını eleştiri makamına koyun, bir de bugünkü Müslümanların size karşı takınacakları tavrı göz önüne alın. Büyük ihtimalle Endülüslü Kadı ve fakihlerin Endülüs Emirlerinden Ebu Yahya'ya yaptıkları anlamlı ve hikmetli nasihat karşısında gördükleri olgun muameleye benzer bir muamele görecek misiniz? Mesele; Allah'ın dinini halis bir şekilde koruma ve yaşama uğruna nasihat olduğunda; bunu sabırla, hikmetle ve anlayışla karşılayacak nitelikte Müslümanların gün geçtikçe azaldığını söylemek insanı gerçekten üzmektedir. Siz bir devlet yetkilisinin İslâm'a ve Müslümanlara karşı gösterdiği tahkir edici tavrı reddetmeyi bir tarafa bırakın, Müslümanlar gittikçe kendi aralarında ma'rufla emredilmemesi ve münkerden alıkonulmaması için modern tavırlar sergilemeye başladılar. Böylece ma'rufu emredecek olan kardeşlerini dahi dışlamakta ve ümmet için birçok hayra vesile olan nasihat kapısını da kapamaktadırlar. Düşünün ki, Türkiye'de resmi ya da gayri resmi olarak dini kisveye sahip birçok ilim adamı ve devlet erkânının da bulunduğu ve müzik fırkaları eşliğinde kutlanan bir Mevlid merasimini sırf yukarıda Endülüs Kâdısının hissettiği ve niyetlendiği gaye uğruna terk ettiniz ve bunu da alenen orada insanlara bildirdiniz. Acaba bugünün Müslümanları Endülüslü Emir'in, âlimlerin emr-i bi'l-ma'ruf için ortaya koydukları tavra karşı sergilediği anlayışı ve saygıyı mı gösterirler, yoksa sizlere hakaretler mi yağdırırlar? Elbette Endülüs Kadı'sına yapılanı size yapmayacaklardır. Belki ilk duyacağınız sözler, sizlerin birer fitneci olduğunuz olacaktır.

Bu vesileyle şu acı gerçeğe değinmekten kendimizi alamıyoruz: Bin yıldır süren, bid'at ürünü ve mevzu hadislere dayanılarak icad edilmiş olan bu gecelere, münasebetlere, ibadetlere, namazlara vb. asılsız şeylere karşı gelmeyerek bunları düzeltmeyen âlimler, bu ümmetin akidesi ve dininin ölümüne göz yummaktalar. Dinin, insanların hevasına göre ihdas edilmiş olan uydurmalarla arılığını yitirmesine yardımcı olan bu âlimler, ümmetin hayatını değil, ölümünü hazırlamış olmaktadırlar. Bid'at ve heva, tüm tevhidî şeraitlerin yıkımına ve fesadına sebep olmuşken, bu kadar bid'atın ve hevanın karıştığı bir anlayışın sonunda buna göz yuman bir ümmetin helak olacağından da şüphe yoktur. Bu babta bize ışık tutan bir hadis-i nebevîyi Âişe (r.anha) rivayet etmiştir:

"Kim bizim bu emrimizde olmayanı ihdas ederse, o [ihdas edilen şey] reddedilmiştir." [515]

Başta İbn Hacer el-Askalânî ve diğer muhaddis ve fukahanın hepsi bu hadisin hüküm hadisi olduğunda müttefiktirler. Bu hadise hem akide hem de muamelat babında âlimlerimizin dinde sebat ve "asl" olanın üzerinde ittifak etmenin ve muhdesattan kaçınmanın tüm ahkâmını kendinde bulunduran bir hadis gözüyle bakmışlardır.

Sabit İbnû'd-Dehhâk (ra) bir rivayetinde der ki:

"Bir adam Buvane isimli yerde bir deve kesmeyi nezretti. Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem*) gelince ona; orada daha önce cahiliyyede kendisine tapınılan bir put var mıydı, dedi? Oradakiler de hayır, dediler. Yine Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sordu: Peki, onların orada yaptıkları bir bayramları var mıydı? Dediler ki: Hayır yoktu. Bunun üzerine Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*): Nezrini yerine getir, zira Allah'a isyan olan bir nezirle insanın malik olmadığı bir şeyde nezirde bulunması halinde bu nezri (adağı) yerine getirmek yoktur." [516]

Bu hadis tek başına dahi kâfirlerin ve müşriklerin bayram ettikleri yeri ve zamanı bayram edinmeyi Müslümanlara yasaklamaktadır. Özellikle de Hıristiyanlara teşebbüh hususunda açık ve zahir bir nehyi içermektedir.

Abdullah İbn Ömer'in (r.anhuma) rivayet ettiği bir hadiste Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle buyurmuştur:

"Bizden başkasına teşebbühte bulunan bizden değildir. [Sakın Yahudilere ve Hıristiyanlara benzemeyin!]" [517]

Âlimlerimizden kimileri, bu hadisten tahrim hükmü çıkarmış, kimileri de hadisi zahirinde varid olduğu gibi anlamaya çalışmışlardır. Her halükârda hadis, Müslümanların sevinç ve kederlerinde de kâfirlere ve müşriklere benzemesini yasaklamıştır.

Burada işaret etmekte fayda mülahaza ettiğimiz bir hususu dile getirmekte yarar var: Bu da, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatten oldu-

---

515 Buharî, *Sahih*; Kitabu's-Sulh: 2657, Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-Akdiye: 8, İbn Mâce, *es-Sunen*; Mukadime: 14

516 el-Beyhâkî, *es-Sunen el-Kubra*: c.10/20139 (40, 41)

517 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.2, s.50, el-Beğavi, *Mesabihu's-Sunne*: c.3/3358

ğunu iddia eden fırkaların, özellikle de sûfîlerin ve tarikat ehlinin; bid'at ehli sultanların gününden bugüne kadar neredeyse her yıl anmayı ve şimdi de kutlamayı(!) ihmal etmeyip ihya ettikleri ve sanki dinî bir vecibe imiş gibi gördükleri bu bid'at ve heva günlerini âdeta musiki konserlerine dönüştürmeleridir. Evet, Kandil Geceleri diye kutlanan bu gecelerin belki zahirde insanların bazı hayırları işlemelerine ve ibadetleri eda etmelerine vesile oldukları doğrudur. Fakat lehve, eğlenceye ve hatta Mecusilerin, kâfir Firavun medeniyetinin şirkle ve cahiliyye ile iç içe olan tüm Şamanist geleneklerin kutsalı olan müzik aletlerinin kullanıldığı bu geceleri, Müslümanların dinlerinin ve vahdetlerinin sağlanması için gerekli görenler, kendi sultanlarına tarihin sayfalarını şöyle bir karıştırıp baksınlar. Müslümanların halifeleri olan Ebu Bekr, Ömer, Osman ve Ali *(radiyallahu anhum)* gibi olacaklarına, Mecusilerin şahinşahları gibi yaşamışlar ve müzikle iştigal etmişlerdir. Avrupa teknolojide ve ilimde ilerlerken, onlar İstanbul'daki saraylarında cariyelerin narin ve şehvete çağırıcı sesleri eşliğinde musikili eğlenceler tertiplemişler ve beste yapmakla meşgul olmuşlardır. Bu müfsid sultanlar ve sözde halifeler, Müslümanların bugün içine düştükleri zilletin ve geri kalmışlığın baş sebebidir. Bizler ise hâlâ bu Şahinşahlık geleneklerini İslâm'ın içine yerleştirmeye ve Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* haram kılmış olduğu münasebetlerde ve haram kılmış olduğu şeylerle anmaya çalışıyoruz. Bunda da, aslında kendilerine benzeyip sünnetlerini ihya ettiğimiz Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun mübarek ashabı değil; Yahudiler, Hıristiyanlar ve Mecusilerdir. O halde yazılarında ve kitaplarında "Kandil Geceleri" denen bid'atı eleştirmemiz hakkında hevalarına uyarak konuşan felsefî din sahipleri, işin aslının dini ihya etmek veya yıkmakla ilgisi olduğunu göremeyecek kadar gafil ve cahildirler. Onlar istiyorlar ki, Muhammed *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Türklerin, Arapların ve Acemlerin cahiliyyesinde yer alan mitolojik şahıslar gibi tanıtılsın ve onlar gibi anılsın.

Eğer Müslümanların Nebilerinin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğum gününü kutlamaları(!) caizse, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ölüm yıldönümü veya O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Uhud'da dişinin kırılması, Hamza'nın, Ömer'in, Osman'ın ve Ali'nin *(radiyallahu anhum)* şehadetleri için de üzülmek için özel yas günleri düzenlenmesi caiz olurdu. Ama buna rağmen tarikat ve tasavvuf ehlinin, sultanla-

rın ve zalim emirlerin Sünneti'ni ihya etmek için Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni ve Ashabın Sünneti'ni görmezden gelenler, her nedense bu geceleri ve günleri kendilerini taklid ederek aldıkları Şiîlerin yas günlerinde onlara iştirak etmezler. Peki, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* annesinin karnına düştüğü günle, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğduğu günü bayram edinen, Sünnet ehli olduğunu söyleyen ve hakikatte Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nden ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bize emanet ettiği akideden fersah fersah uzak olan bazı iddiacılar, niçin yukarıda da ismini verdiğimiz şehid sahabî ve imamların katledilme günlerinde yas tutmazlar?

Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğduğu günü hatırlayıp kutlamayı meşru gören bir şey varsa, niçin O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* öldüğü gün yas tutulmasını buyuran bir hüküm bulunmasın ki? Yani O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğduğu yahut annesinin rahmine düştüğü günü kutlamayı bayram edinmemizi ne emrediyorsa, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* için üzülmeyi de aynı şey meşru kılmalıdır. Mesela Şiiler Hüseyn'in (ra) şehadetini İslâm öncesi cahiliyyelerde görüldüğü tarzlara benzer törenlerle kutlarlarken, yine onun gibi şehid edilen Ali'nin (ra) şehadeti ve ölümü için yas tutmazlar! Kimse de çıkıp "sizin Rabbiniz Müslümanlardan şehid edilenler için böyle yas tutmayı mı emretti" diye sormaz.

Ehl-i Sünnet'ten olduğunu söyleyen cahiller, Hamza'nın, Ömer'in, Osman'ın, Ali'nin ve Hüseyn'in *(radiyallahu anhum)* şehid edildikleri günleri "yas" günleri ilan etmezler. Özellikle de Şiilerin siyasî ve itikadî "Aşure" günü yasına katılmazlar. Bundaki hüccetleri bunu yasaklayan şer'î bir hüccet değil, mezhepçilik taassubudur. Tabi bu arada Hüseyn'i (ra) çok sevdiklerini söyleyenlerin de, neden Ali (ra) için devasa "yas" günü düzenlemeyip de, Hüseyn (ra) için görkemli ve sadece Şiiliğin propaganda edilmesi ve Yezid üzerinden gerçekten Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne tabi olmayı esas alan Müslümanların tezlerini çürütmek ve güya Hüseyn'in (ra) sevgisi üzerinden; "şayet ehl-i sünnet -Rasulllah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* torunlarına sevgi besleseydi- Hüseyn'in (ra) her yıl Muharrem ayının onuncu gününde yasını tutarlardı" demeye getirdikleri "yas" törenlerinde, hem Allah'ın hem Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve hem de Hüseyn'in (ra) rı-

zası yoktur. Yani Şia'nın kanlı, İslâm öncesi cahiliyyeyi andıran ve Sünnet ehli Müslümanlarla Şia arasındaki kini, nefreti ve ayrılığı körükleyen bu "yas günleri" Allah'ın kullardan istediği bir amel olmadığı gibi, Sünnet ehlinin Fatimî Şiilerinden (*) aldıkları "Kandil Geceleri" vb. kutlamalardan da yine Allah'ın rızası yoktur. Zira bu günlerin ve yasların hiç birisinin, Allah'ın dini ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti, getirdiği hidayet ve akide ile bir ilişkisi yoktur.

Bu, şeytanın ve hevanın insanlarla oynamasından başka bir şey değildir. Şiiler, Hüseyin'in (ra) yasını Şiîlik kinini ayakta tutmak ve ümmet arasında psikolojik baskı oluşturmak ve cahilleri irğam (teşvik) etmek için bu törenlerinden vazgeçmiyorlar. Sünnet ehli olduğunu söyleyip dinde ve akidede sünnet'in ne olduğunun farkında olmayan cahiller de yine Şiî kökenli olan gecelerden vazgeçmiyorlar. Hâlbuki ne Hüseyin (ra), şehid edilen babası ve din kardeşleri için böyle bir "yas" tutma geleneğini ihdas etmişti, ne de ondan önce ceddi Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kendi amcasının yasını her yıl Şiîlerin yâd ettikleri gibi törenler ile kutlamıştı. "Yas" adı altında yapılan törenlerin tamamı; Müslümanlar arasında düşmanlık ve kini körükleyici ve intikam alma hıncını ayakta tutucu bir semboldür. Yoksa bunun dinden olmadığını bu yas törenlerini kutlayanlar da biliyorlar. O halde tüm Müslümanlar için esas olan, Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dört halifesi ve sahabenin işlemediği bir ameli, dinî

(*) Takiyuudin Ahmed İbn Ali İbn Abdilkadir İbn Muhammed el-Makrizî, "*el-Mevaiz ve'l-İ'tibaru Bi Zikri'l-Hutat ve'l-'Asâr*" (c.1, s.490) adlı kitabında Fatimîlerin bayramları hakkında şunları söyler: "Fatımî halifelerinin yıl boyunca şu bayramları vardı. Bunlar: Yılbaşı bayramı, Aşure günü bayramı, Mevlid-i Nebevî bayramı, Ebu Talib'in doğum günü, Hasan ve Huseyn'in doğum günleri, Fatıma-i Zehra'nın doğumu, zamanın halifesinin doğum günü, Receb'in ilk gecesi, Receb'in on beşinci gecesi, Şa'ban'ın ilk gecesi, Şa'ban'ın on beşinci gecesi, Ramazan'ın ilk günü, Ramazan'ın son gecesi, Ramazan bayramı, Kurban bayramı, Ğadir bayramı, Kış giyimi bayramı, Yaz giysisi bayramı, Halic'in Fethi bayramı, Nevruz, Denize dalma bayramı, Milad günü, Mercimek Perşembesi günü, gemilere binme günü, vb. günleri bayram olarak kutlarlardı. el-Kalkaşandî, *Subhu'l-E'şâ fî Sinaati'l-İnşâ'* (c.3, s.498, 499) adlı eserinde Fatimî halifelerinin Receb'in ilk gecesi, yarısı ve Şa'ban'ın ilk gecesi ile Mevlid-i Nebevî'de nasıl özel merasimler düzenlediklerini ve bu merasimlerde nasıl yemekler yedirildiğini ayrıntılarıyla verir.

bir amel olarak işlememektir. Din'in cevheri de zaten buradadır: Allah'a ve Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaat etmek ve dinde bid'at ihdas etmemek.

İslâm'ın ilk asırlarında kerhen de olsa İslâm'ı kabul etmiş görünen birçok Mecusî ve Hindu kökenli topluluklar bu törenlerin ve gecelerin kutlanmalarını teşvik etmişler ve böylece Müslümanlar arasında ayrılıkların ve ihtilafların daha da güçlenmesine yardımcı olmuşlardır. Zira bu görkemli yasları ve kutlama törenlerinin benzeri olabilecek en küçük bir kırıntıyı Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hayatında görmediğimiz gibi, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabının da hayatında göremeyiz. Bu törenlerin aslı ve menşei; İslâm öncesi şirk ve küfür dinlerinin İslâm'a giren toplulukların geri kalanlarında, kendisine dinî motifler ve temalar bularak yaşamaya devam etmesinden başka bir şey değildir. Müslümanlardan her ne kadar bu geceleri meşru ve müstahsen göstermeye çalışan âlimler varsa da, bunların sözlerinin Şeriatta bir hüccet olma yetkisi yoktur; tıpkı es-Suyutî'nin "*Husnu'l-Maksadi fî Ameli'l-Mevlid*" (*) adlı risalesinde yaptığı gibi. İbn Hacer el-Askalanî, es-Suyutî'nin risalesinde "Mevlid" hakkında söylediklerini eleştirmiş ve bunun bid'at olup ilk Hicri üç asırda bilinmediğini söylemiştir. Ancak İbn Hacer dahi, bunun içerdiği bazı mehasinden ötürü bid'at-ı hasene olarak algılanabileceğini söyleyebilmiştir. [518]

et-Tuveycirî, İbn Hacer'in Mevlid'in kutlanmasını Aşure orucuna dayandırmasını eleştirir ve şöyle der:

> "Zira bu, ilk üç asırdaki selef-i salihinin hiç birisinden nakledilmemiştir. İslâm'da ibadetlerin aslı, şeriat ve buna ittiba'dır. Heva, bid'at ve zanla istihsan değildir. Ne sahih ne zayıf hiçbir haberde ve hadiste Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ümmetinin doğum gününü kutlamalarına dair bir şey emrettiği sabit değildir. Eğer böyle bir şey O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevgisinden olsaydı, O *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bizi bundan tıpkı salâvat getirmemizi, kendisi ile ehline ve ashabına dua etmemizi öğrettiği gibi onu da öğretirdi. Muamelat ile akide veya ibadet meselelerini birbiriyle kıyaslamak

---

(*) Bu, es-Suyutî'nin "*el-Havî Li'l-Fetâvâ*" adlı eserin 24. risalesidir.

518 Hammûd İbn Abdillah et-Tuveycirî, *er-Reddu Ale'r-Rifaî ve'l-Mechuli ve İbn Alevî ve Beyani Ehtaihim fi'l-Mevlidi'n-Nebevî*: s.93

çoğu kez muğalata ve tenakuzlara yol açar. Tıpkı Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Aşura günü orucu için; 'biz bu günde oruç tutmaya onlardan daha layıkız' demesi gibi. Fakat bu, ibadet olan bir amel için söz konusudur. Peki, niçin Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Ezan'ın meşru kılınmasının hikâyesinde bildiğimiz gibi, Mecusilerin ateşini yakmayı, Yahudilerin borusunu çalmayı ve Hıristiyanların çanını çalmayı reddetmiştir? Bu misal üzerinde düşünmemiz dahi, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* İslâm ümmeti için neyi nasıl seçip bizim için sünnet olarak teşrî kıldığının açık bir misalidir.

Eğer Aşura orucunda mücerred olarak Yahudilere Yahudileşmelerinde bir benzeme olsaydı, Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* asla böyle bir ameli (Aşure günü) oruç tutmayı ümmeti için meşru görmezdi. Hatta O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)*; sarığını sarmada, sarığının rengini seçmede, sakal boyamada, güneş doğarken veya batarken Hıristiyanlara ve Mecusilere benzememek için bizi o vakitlerde namaz kılmaktan alıkoyduğunu biliyoruz. Demek ki bazen ibadet dahi olsa Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* İslâm dışındaki milletlere teşebbüh korkusu ile bize yasaklayabiliyordu. Hâlbuki Müslümanların ibadetten kasıdları ile onların ibadetten kasdettikleri aynı şey değildir. Böyle olmasına rağmen, müşriklerin ve Kitap ehlinin dinlerinden olan bir ameli işledikleri vakit ve mekânlarda [İslâm'da meşru olan bir ameli aynı zaman ve aynı mekânlarda] işlemeyi bize yasaklayabiliyordu.

Mevlid-i Nebevî'yi meşru görenler, bunu Aşure orucuna kıyaslayacaklarına; 'Nasranîlerin Meryem oğlunu aşırı derecede övdükleri gibi övmeyin!' hadisini esas almalıydılar.

Bu hususta söylenecek en açık ve kesin söz; Müslümanların, Nebilerinin Sünneti'ni ihyaya daha çok önem vermeleri gerektiğidir. Müslümanların avamına uyan âlimlerinin işledikleri sebebiyle, tarihimizde kara leke gibi duran bazı dönemlerin sultanlarının ve zalim idarecilerinin Sünneti'ne sarılıp bu dalâlet yolundaki insanların sünnetleri ihya edilmektedir.

Allah Azze ve Celle İslâm ümmetine; Cuma, Fıtr günü (Ramazan Bayramı), Kurban bayramı, Arefe günü, Kurban Bayramındaki 'teşrik günleri'ni bayram kılmıştır. Bunun dışındaki herhangi bir günün Müslümanlarca bayram edinilmesi; bid'at ihdas etmedir ve Rasu-

lullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* değil, zalim sultanların gelenekleri ve âdetleridir. Öyle ki Cuma ile diğer bayramlardan (Kurban veya Ramazan) bayramları bir araya geldiğinde Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bayram namazından sonra aynı gün cumayı kılıp kılmamak hususunda ashabını serbest bırakıyordu.

'Bu gün sizin için iki bayram bir araya gelmiştir. İsteyen sadece bayram namazını kılsın bu ona yeter, isteyen de Cuma'yı kılar, biz Cuma namazını kılacağız' demiştir.

Yani o Cuma günü ikinci bir hutbe irad edilmesine gerek görmüyordu. Bu husus, Ebu Davud, el-Hâkim, Ahmed İbn Hanbel, en-Nesaî, İbn Huzeyme, İbn Mâce ve daha birçok Sünen sahibi tarafından, Zeyd İbn Erkam, Ebu Hureyre, Abdullah İbn Abbas ve Abdullah İbn Ömer gibi sahabelerden rivayet edilmiştir. eş-Şafiî ve İmam Malik de Osman İbn Affan'dan (ra) rivayet etmişlerdir. Demek ki, bayramla Cuma bir araya geldiğinde Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sahabeyi özellikle de Âliye mıntıkasında oturanların tekrar Cuma'ya gelmemeleri için böyle bir seçenek sunabiliyorken, biz aslı dinde olmayan bu kutlamalara niçin bu kadar önem verelim ki? Müslümanların yapmaları gereken, hayatlarında Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* getirdiği dini yaşamak ve onda insanlara Sünnet üzere güzel örnek olmaktır. Yine bildiğimiz gibi, Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Medine'ye geldiğinde Medinelilerin iki günü bayram edindiklerini ve o iki günde eğlendiklerini görünce sorar:

Bu iki gününüz nedir dedi? Dediler ki: Biz cahiliyyede bu iki günü bayram edinir ve bu iki günde oynardık. Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bunun üzerine dedi ki: Allah Azze ve Celle size o iki gününüzü daha hayırlı olan iki günle değiştirdi; Adhâ (kurban) ve fıtr (ramazan) bayram günleri [*]." [519]

Yine et-Tirmizî, Ebu Davud ve el-Hâkim'in *el-Müstedrek*'inde Ukbe İbn Âmir'den rivayet ettikleri bir hadiste Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle der:

---

[*] el-Beyhâkî, *Fedailü'l-Evkât*: s.81 (170) Enes İbn Malik'ten (ra). Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.3/103, 178, 235, 250, en-Nesâî, *es-Sunen*: c.1/294 Hepsi bu hadisi, Enes İbn Malik'ten rivayet ediyorlar.

519 Hammûd İbn Abdillah et-Tuveycirî, *er-Reddu Ale'r-Rifaî ve'l-Mechuli ve İbn Alevî ve Beyani Ehtaihim fi'l-Mevlidi'n-Nebevî*: s.93-95

"Arefe günü, Kurban kesme günü ve teşrik günleri; İslâm ehli olarak bizim bayramımızdır, bu günler yeme ve içme günleridir." [520]

Bu konuya bir başka yönden bakmak gerekirse, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat arasında, birçok hususta Sünnete muhalefet ettikleri halde, en çok kendilerini sünnet üzere amel etmekle tanıtan ve hatta bununla övünen yüzlerce ve belki de binlerce tarikat ve meşreb, sadece selef-i salihinin izlemiş oldukları yola muhalefet etmek için bu kutlamaları sürdürüyorlar. Zira Sünnete temessükü ve onunla amel etmeyi akidede ve amelde esas alanlara karşı tarikat ve tasavvuf ehlinin aldığı tavır, düşmanca ve kin kokan bir tavırdır. Bu tavır hakk ehli fakih, müctehidlerin ve muhaddislerin akide ve sünnetine ters yönde Müslümanları eğiten ve yönlendiren bir anlayışın ürünüdür.

Bu uydurma geceleri bayram edinenler, Sünnet'ten uzak yaşamış olan israf ve zulüm ehlinin yanında olurlarken, onların yanlarında oldukları sultanlar da daima hakk ehli Rabbanî âlimlerin karşısında yer almışlar ve onlara işkence yapmaktan çekinmemişlerdir. İbn Teymiyye'nin (rh.a) bu yolda başına gelenler, zalim sultanların ve onların haramla bezenmiş sofralarından beslenen ve mezhep taassubunun gözlerini kör ettiği âlimlerle arasında geçen tartışmalar yukarıda söylediklerimizin tasdikidir.

Bid'at ehli âlimler ve zalim sultanlar, Müslümanların mallarını ve canlarını diledikleri gibi helal kılarlarken, tasavvuf ehli birçok zümre ve hevasına uyarak sultanların kölesi haline gelmiş kimi âlimler de Sünneti ihya etmek isteyen âlimlerin karşısında yer alıyorlardı. Sünnet ehli âlimler zindanlarda çürür ve mübarek ömürlerini orada tüketirlerken, onlar sultanların ulufeleriyle besleniyor ve onların sofralarında semizleniyorlardı. Bu konuda İmam en-Nevevî'nin (rh.a) böyle zalim sultanlar döneminde halkın bahçesinde ve tarlasından çıkarılıp da pazara getirdikleri yiyeceklerden, bu gıdaların yetiştirildikleri birçok arazinin Müslümanlardan gasbedilmiş olmasından, çarşılardan hiçbir şey alıp yemediğini biliyor muyuz? Acaba bu yüce İmam neden böyle davranmak zorunda kalmıştı? İşte İbn Teymiyye (rh.a) böyle bir imamın yaşadığı dönemde zalim ve baskıcı sultanlara karşı rabbanî bir âlim olarak Allah yolunda cihadı ve sünneti ihya etme mücadele-

---

520 et-Tirmizî ve ez-Zehebî bu hadise sahih demişlerdir.

sini veriyordu. O, zindanlarda ruhunu Rabbine Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Dinini ve Sünneti'ni ihya cihadı vererek teslim ederken, zalim sultanlar ve zalim âlimler(!) de dünyanın sefasını sürüyorlardı.

İşte, dün olduğu gibi bugün de "Kandil Geceleri" gibi bid'at eseri olan geceler ve bu gecelerde işlenen bid'atlerin ve uydurma hadisler sonucu ihdas edilmiş olan uydurma ve dalâlet ibadetlerinin devamını isteyen âlim ve udeba da, bu zalim âlimler(!) ve zalim sultanların yolunu izleyen zümrenin devamını teşkil etmektedirler. Bunlara çok dikkat ederseniz, geçmiştekilerle birbirlerine çok yakın bir şahsiyet ortaya koyduklarını görürsünüz. Bu geceleri kutlamayı çok önemseyen bid'at taifelerinin başını çeken âlimler ve tasavvuf ehli ise, bu geceler için uydurulmuş din dışı ve sünnete aykırı olan namazların, hiç kendilerini ilgilendirmediğini zannederek hareket etmekte ve Müslümanları bu konuda uyarmaktan kaçınmaktadırlar. Zira bu gecelerin aslının bid'atlara ve zalim sultanların hevasına dayanılarak icad edildiğini söylerlerse, halkın nazarında makamları ve iradeleri zayıflayacaktır. Böylece halk ile dalkavuk ulema ve udeba arasında bir çıkar alış verişi devam edip gitmektedir.

Bu geceleri kutlayanların diğer önemli bir ahlâkı da; Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) edebine ve ahlâkına muhalif olarak son yıllarda tesettüre riayet etmeyen kadınların ve şarkıcıların da Mevlid vb. Kandil gecelerine ve günlerine iştirak ederek şarkı dahi söylemeleridir. Bu gecelerde; süslenip kendilerini yabancı erkeklerin beğenisine sunarak haram işleyen kadınların, giyim kuşamları ve söyledikleri ilahî(!) ve şarkıların söylenildiği toplantıların hangisine Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) misafir olurdu? Gerçekten bu toplantıların ve "Kutlu Doğum Haftası" adı altında bir sürü bid'at, çirkinlikler ve haramların sergilendiği meclislerin hangisi Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sevdiği meclislerdendir? Müslümanlara ve İslâm'a zulmeden bir rejimin ekmeği ve verdiği koltuklar ve makamların ardına sığınarak, işlenen bu bid'atlere sebep olan sulta âlimleri, müftüleri ve hocalarının sebep oldukları bid'atlerin ve hurafelerin cezasını da çekeceklerini acaba hiç aklımıza getiriyor muyuz? Çünkü bu yaptıkları; helal ile haramın edeb ile edepsizliğin, tesettür ile teberrücün bir araya getirilerek Hıristiyanvarî bir din oluşturulmasının ve AB sürecinde İs-

lâm dininin Avrupalılaştırılmasının yollarını açmaktadır. Onlar heva ve hevesleriyle Allah'ın dinini AB uyum yasalarıyla terbiye etmeye çalışıyorlar ki, bu dinden teröre(!) kimse bir kapı bulamasın, uysal, ılımlı ve AB laikliği ve şirkine uygun bir din ortaya çıkarılsın! Dün zalim sultanlara yakın olan âlimlerin halefleri, bugün de ya rejimin hizmetindeler ya da dinde bid'atlere karşı tavır almakta gevşeklik eden taifelerin yanındalar. Doğrusu hakkın da, bâtılın da sünneti devam ediyor. Eğer Erbil Sultanı (Atabek) Emir Muzaffer'in (Ö.629/1232) Fatımîlerden sonra Ehl-i Sünnet arasında ihdas ettiği ilk Mevlid merasimi [*] âlimler tarafından şiddetle reddedilseydi, bugün kimse bu bid'atı yaşatamayacaktı.

Zira İbn Kesir'in Sibt İbnû'l-Cevzî'den naklettiklerine bakılırsa, Emir Muzaffer sufilerle birlikte onların ihdas ettikleri raksa katılıyordu. Emir Muzaffer'in mücahid bir komutan olması ve kendileriyle beraber gece rakslarına katıldığı sufiler, iddialarında Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* çok sevmiş olduklarını söylemeleri, onlara dinde olmayan ve onlardan daha hayırlı olan sahabenin işlemediği bir ameli işlemelerine cevaz teşkil etmez. Emir Muzaffer'i İbn Kesir'in "âlim ve adil" olarak vasfetmesi, onun sahabenin ve onlardan sonra gelen en hayırlı asırlarda bilinmeyen bir âdeti sünnet olarak ortaya koymasına izin vermez. İbn Kesir'in onu "âlim ve adil" olarak zikretmesi, muhaddislerin bir raviyi ta'dil etmek için kullandıkları "ta'dil ve tevsîk" ifadeleri türünden değildir. Çünkü Ebu Saîd Kökböri İbn Zeynuddin Ali, muhaddis ve fakih bir insan değildir. Onun âlim olarak vasfedilmesi onun fukahadan olduğunu göstermez. Zira o fakihlerden olsaydı, sufilerle bir araya gelerek raksetmezdi. Muzaffer bir mücahid olarak gerçekten mahmud olan bir siyrete sahipti ve önemli zaferlerin ve intisarların sahibiydi. Fakat onun ihdas ettiğini "sünnet" edinip de

---

(*) Muzafferuddin, eğer mübalağa değilse, Mevlid kutlamaları için yılda yaklaşık 300.000 dinar altın değerinde harcama yaptığı, kaynaklarda anlatılır. Bir altın dinarın ağırlık olarak 4,25 gr ettiğinden hareketle yapılan harcamanın hangi boyutta olduğunu çok rahat anlayabiliriz. Bu törenler Muharrem ayında başlar ve Rebiu'l-Evvel ayının on ikinci gününe kadar devam ederdi. Emir Muzafferuddin bu törenlere katılan sufilerle ikindi namazından sonra Erbil kalesinde geceleri geç vakitlere kadar düzenledikleri törenlere mumların yakıldığı merasim alayı eşliğinde gelip katılır, sema ve meclislerinde bir nevi raksı andıran hareketlerde onlara eşlik ederdi. (İbn Kesîr, *el-Bidayetu ve'n-Nihaye*: c.13, s.116 tasarrufla.)

sahabenin ve mezhep imamlarımızın ve övülmüş ilk üç asırda (*kurunu selase*) Müslümanların izlediklerini terk etmek ve Müslümanların selefinin akidesi ve ilmine dönüşünü cehalet ve Müslümanların âlimlerine "ihanet" yani "hainlik" etmişlerdir demek, ne derece ilmî adalete muvafıktır?

el-Alevî el-Malikî'nin "*Havle'l-İhtifâli Bi Zikrâ'l-Mevlidi'n-Nebevîyyi'ş-Şerif*" adlı kitabı hakkında yayınlanan bir makalede (*) Mevlid geleneği savunulurken, muhalif ilim adamları, "Çağdaş Selefiler" adıyla alaya alınmakta.. Yazar makalede ilmin edebi ve Müslümanların dinî hukukunu hiçe sayarcasına, el-Malikî denen sufiyi eleştirenleri ilmen ilzam etmek ve hakkın izharı için kalemini hizmetkâr kılacağına, "Çağdaş Selefîler" dediği ilim adamlarını -ki, ictihadda ictihadın esaslarına riayet ettikten sonra- muhalif olsalar da bu muhalifleri "yalancı" ve "dinde ümmete hıyanet" ile suçlamaması gerektiği halde, bu ilim adamlarını tarikat ve tasavvuf geleneğindeki yanlışlıkları eleştirmiş olmaları ve üstelik de Hanbeli Mezhebine müntesip olduklarından ötürü, durumdan kendisine onları tahkir etme hakkı çıkarıyor. Elbette söz konusu makaleyi yazan insan; bunu alenen söylemekle beraber, makaleyi neşreden dergi de, sanki Hanefî Mezhebi ihya edilirse (**) din ihya edilmiş olacak ve Müslümanlar içinde bulundukları bunalımlardan çıkacaklarmış gibi, bir intiba oluşturmaya çalışılmaktadır. Elbette ki diğer Sünnet ve Cemaat ehli mezheplerin ictihadları fıkıhta ve dinde bizim için rahmetse, İmam Ebu Hanife'nin (rh.a) mezhebi ve ictihad usulü de Ümmet için bir rahmettir. Müctehidlerden hiç birisinin, Hakkı sadece bir mezhebe hasrettiklerini bugüne kadar duymadık. Dolayısıyla bu ümmet için hak ve rahmet olan ihtilafı, zahmete kalbetmeye hiçbir Müslümanın hakkı yoktur. Söz konusu makalede; el-Malikî'nin "Mevlid'le ilgili muhaliflerinin iddialarını tek tek çürüttüğü" söylenmekle beraber, bu iddiaların neler olduğu ve el-Malikî denen mutasavvıfın "Çağdaş Selefiler"in ümmete hıyanet ettikleri şeklindeki yalan iddialarının nasıl çürütüldüğünü ilim erbabının nazarına sunmak yerine,

(*) Osman Akyıldız, Çağdaş Selefîliğin Kutlu Doğum İtirazlarını Çürüten Bir Eser, *İnkişaf Dergisi*: Haziran-Ağustos 2006, sayı: 6, s.78-80

(**) Bizim de duamız, bütün Ehl-i Sünnet fıkıh mezheplerinin ihyası ve bizlerin mezhep adına Müslümanların güttüğü gereksiz iddialardan Allah Azze ve Celle ve Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) için vazgeçmemizdir.

iknaya yönelik, peşin hüküm ifade edici umumi ifadeler kullanılmaktadır. Makalenin yayınlandığı dergi, kendisine Selefîliğin karşısında bir konum ve makam tesbit ettiğinden; Selefî diye suçladığı Müslümanlara karşı söyledikleri ne olursa olsun hak imiş gibi bir zannı ve vehmi neşretmeyi amaç edindiğinden, meselelere bakışını da bu zaviyeden değerlendirmektedir.

Ayrıca söz konusu makale, Şeyh Alevî'nin ilmî yeteneği ve ilimdeki makamından değil, bir tarikat şeyhi ve mutasavvıf olmasından kaynaklanmaktadır. Yoksa Alevî'nin Hammûd İbn Abdillah et-Tuveycirî ve emsali âlimlerle ilimde aynı makama sahip olduğundan değil. Üstelik bu âlimler ümmete hıyanet etmekle suçlanırken onların isimlerinin önüne bir de selefi sıfatı konarak Alevî'nin ilimden ve fıkıhtan uzak kitabının üzerinden aba altından sopa gösterilerek, Hanbelî mezhebinin âlimlerine karşı hakaret edilmektedir. Zira istenseydi, bu âlimlerin kitaplarında ve risalelerinde el-Malikî'ye yönelik söyledikleriyle Şeyh Alevî el-Malikî'nin söyledikleri ve yazdıklarını karşılaştırarak el-Malikî'nin ilmini "ümmet"in de tanımasına hizmet etmiş olurlardı. et-Tuveycirî, el-Malikî ve emsalinin iddialarını "hata" olarak değerlendirirken, "Çağdaş Hanefîler" et-Tuveycirî vb. âlimleri ümmete hıyanet etmekle suçluyorlar. Acaba onların hainlikleri Mevlid kutlamalarını reddettiklerinden midir, yoksa Hanefî mezhebine müntesip olmadıklarından mıdır? Bunu anlamak gerçekten önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Çağdaş Hanefiler çağdaş selefileri hainlik ve cehaletle suçlarken, muhalifleri ise, onları "hata" yapmakla vasıflandırıp daha insaflı davranmışlardır. (*) Çağdaş Hanefîler muhaliflerini ilzam etmek için Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğum gününü Ramazan ve Kurban Bayramlarından daha üstün tutmaktalar. Bu sözü söyleyenler Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yeryüzüne gelmesinde doğrudan bu günü seçen Allah'ın seçmesi ve takdirini değil, bu günü iki mübarek bayramdan daha hayırlı ve faziletli görüyorlar. Mademki Rasulullah'ın *(sal-*

(*) Bu ifadeleri kullanmak zorunda kaldığımız için okuyucudan özür diliyoruz. Bundan maksadımız Ebu Hanife'nin (rh.a) mezhebini istiğfaf etmek değil, Ebu Hanife'nin (rh.a) mezhebine müntesip olmakla muhalifleri bu zaviyeden mahkum ettiğini izhar eden Müslümanların tavırlarına yönelik bir tesbittir. Zira bu Müslümanlar kendi anlayışlarına ve delil olarak ileri sürdükleri bazı görüşlerine muhalif düşünenleri muhtelif isimlerle ehl-i sünnet mezhebinin dışına çıkarma gayreti göstermektedirler.

lallahu aleyhi ve sellem) doğduğu gün O'nun adına ne yapılırsa bunu meşru kılacaktır, o zaman niçin Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bunu ümmetine açıklamadı ve bundan sevinç duymanın imandan ve dinden olduğunu açıkça belirtmedi? Burada içine düşülen yanlışlık, vahim bir hata ve taassubtan öte bir şey değildir. Böyle bir tercihi ve "müfadala"yı risalet sahibi olan Rasul *(sallallahu aleyhi ve sellem)* değil, Allah Azze ve Celle ihtiyar etmiştir.

Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Pazartesi ve Perşembe günü oruç tutması, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Rabbine şükründendi. Bu sünnet ittihaz edilmekle beraber, bu davranışın herkesin kendi doğduğu gün için oruç tutmasına da delil teşkil etmez. Böyle bir istidlali kimse iddia etmemiştir. Zaten İslâm'daki tüm ibadetler sadece ve sadece Allah'ı tevhid etmek ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamak ve O'nu Rab ve ilah olarak tanımak ve gayrisini O'na ortak koşmamak üzerine kaim değil midir? O halde ibadetlerin illeti ve sebebi, doğmuş olmamız değil, bizi yaratan Allah'a verdiği tüm nimetleri için hamd ve şükürdür.

Bundan da garibi makale sahibi; Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğumunu kutlamakla ferahladıklarını, bunun da imandan olduğunu söyleyerek, adeta namazlarında yüzlerce kez Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve Ashabına salâvat ve selam getiren ve hadis ilminde el-Malikî'nin dahi üstadı sayılacak ilim adamlarına, sahip oldukları ilmi haysiyete rağmen Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevmiyorlarmış gibi bir ittiham yöneltmiş oluyor.

Muhammed Alevî el-Malikî Mevlid günlerini "ihtifal" günü edinmeyi eleştiren ilim adamlarına karşı şu iddiayı ileri sürer:

> "Biz Seyyidimiz Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mevlidiyle daima ihtifalda bulunuyoruz. Ve daima da her vakitte ve her münasebette ebediyen de bulunacağız. Hem de sevinç ve mutluluğun olduğu her fırsatta veya her faaliyette. Bu sevincimiz O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğduğu ayda ki o Rebiulevvel'dir. Ve doğduğu günde ki bu gün de pazartesidir. Akıl sahibi olan bir insanın niçin bu günde ihtifalda bulunuyorsunuz diye sorması sahih olamaz. Sanki itiraz eden kimse, bu durumda şöyle demiş olur: Siz niçin Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ile sevinç duyuyorsunuz? Hakeza o sanki yine şöyle demiş olur? Niçin ve nasıl oluyor da İsrâ'nın ve Mi'rac'ın sahibiyle bu kadar sevinebiliyor ve mutluluk yaşıyorsunuz? Acaba bu sorunun hiç *La İlâhe İllallah Muhammedu'r-Rasu-*

lullah'a şahidlik eden bir müslümandan sadır olması doğru olur mu? Çünkü bu soğuk bir sorudur ve cevaba da ihtiyacı yoktur. Ben ihtifalda bulunuyor ve Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ile ferahlık duyuyorum, çünkü ben Allah'ın Rasulü'nü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) seviyorum, çünkü ben müminim." [521]

Yukarıda dediğimiz gibi Alevî, kendisinin de kitabında ictihadî olduğunu belirttiği bir mesele olmasına rağmen, kendisiyle bu ictihadî mesele de ihtilafa düşenleri, Rasulullah'ı (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sevmemekle ve imansızlıkla suçlamak kadar ileri gidiyor. Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) doğduğu gün olan Pazartesi günü oruç tutmasıyla Mevlid ihtifallerini bir tutmaya çalışan Malikî, muhaliflerinin ictihadî ihtilafını onları üstü örtülü olarak tekfirine kadar götürüyor.

Bunun da sebebini kitabının mukaddimesindeki şu sözleriyle illetlendiriyor:

> "...Ki sen bu muhalifi; ancak bid'at, şirk ve dalâlet babında Mevlid bahsini, tevessülü, teberrükü ve tasavvufu bu konuya katarak münkerâtı; hasenle kabîh olanı, temizle habîs olanın arasını ayırmadan, dalâlet ve bid'atlar bahsinde ele aldığını görürsün. Acaba böyle birisinin ümmetin avamını her vakitte aldatmasına ve zehirini, bâtılını ve şerrini kusmasında kendi başına bırakmak doğru mudur?" [522]

Burada bizim gördüğümüz, Malikî hakkı beyan etmek yerine, muhaliflerinin tasavvufu, tevessül ve kabir ziyareti meselesini eleştirmelerini bahane ederek, Mevlid meselesinde düşman gördüğü cenaha alabildiğince yüklenmesidir.

Malikî, Mevlidi bayram görmekten daha da ileri giderek Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sevme ihtifalinin sürekli olmasından yana bir tavır koyuyor. Âlimlerimiz Hicri VI. yüzyıla kadar ne mevlid kutladılar ve ne de bu kutlamaları "ihtifal" olarak adlandırdılar. Üstelik "ihtifal" kelimesi, Sünnet ve ittiba' kavramlarının yanında, ne hadis ve ne de fıkıh ilminde ve usulünde kullanılmıştır. İctihadî bir meselede dahi insanları bu kadar ağır eleştirebilen bir kimsenin gerçekten de söyledikleriyle ictihad etmenin hiçbir ilgisi yok. Malikî'nin, Mevlid'i kutlamanın namaz ve oruç gibi şe-

---

521 Muhammed Alevî el-Malikî, *el-İ'lamu Bifetvâ Eimmeti'l-İslâmi Havle Mevlidi Aleyhisselam*: s.9

522 Muhammed Alevî el-Malikî, a.g.e. s.5

riatta sabit olmamasına rağmen dinî bayramlardan daha önemli görmesi gerçekten ilginçtir. Der ki:

"Bayram yılda bir kez gelir. Fakat Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğumuyla ihtifalde bulunmak, O'nu hatırlamak ve siyretiyle ilgilenmek ise daima gereken bir şeydir ve bu herhangi bir zaman ve mekânla da kayıtlı değildir. Kim Mevlid kutlamalarına ıyd (bayram) adını verirse cahildir. Bu söz ancak avam olan kimselerden bununla şer'î olan manayı kasdetmeden sadır olabilir.." [523]

Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevmek; O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne ittiba etmek ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni öğrenmek ve amel etmektir. Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni ihya etmek için de O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hadislerini tahsil etmek ve fıkhını yaymak gerekir. Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hadislerini nebevi bir fıkıh ve Kur'an'ın tefsir ve tebyini olan bir ilim olarak öğrenmek, öğretmek ve insanları Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne avdet etmek, Mevlid kutlamalarının bayram edinmediğini söyleyip de bunu tıpkı her yıl bayramlardan da daha görkemli ve heyecanlı ve hatta Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ilmine ve ashabının adâbına aykırı olan bir edebiyatla anmak, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni öğrenmek ve buna davet etmekten daha hayırlı değildir. Biz dilediğimiz kadar bu kutlamalara bayram demediğimizi iddia edelim, yaptıklarımızı ne ashab yaptı ne de onlardan sonra onlara ihsanla tabi olanlar yaptı. Eğer bu kutlamaları yapmak istemeyenler; cahiller ve Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevmeyenler ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğumundan ferah-

---

523 Muhammed Alevî el-Malikî, *el-İ'lamu Bifetvâ Eimmeti'l-İslâmi Havle Mevlidi Aleyhisselam*: s.5
Her ne kadar el-Malikî böyle dese de, bugün başta Araplar ve sonra da Arap Şiilerin büyük bir çoğunluğu, Mevlid-i Nebevi'yi "Iyd" yani bayram olarak kutlamaktadır. Hatta bazı Arap Emirliklerinde Mevlid günü resmi tatil olarak kabul edilmiştir. Mevlid-i Nebevi'nin bayram, yani "Iyd" edinilmesi bid'atına yol açanlar, yine el-Malikî'nin yolunu izlediği kimselerdir. Çünkü bu bid'atı, önce Sultanlar ve Emirler işlediklerinde karşı çıkmayanlar, şimdi kalkıp Mevlidi bayram edinmenin bid'at oluşundan söz edemezler. Eğer Arapça internet sitelerine bir göz atarsanız 677.000 noktada Mevlid-i Nebevi'den söz edildiğini hayretle görüsünüz. *"Allah'ım benim kabrimi bayram yeri kılma"* diyen bir Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ümmeti, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğduğu günü "Bayram" edinme cehaletine nasıl düşmektedir?

lanmayanlar olduğunu söylersek, en başta sahabenin, tabiunun, mezhep ve hadis imamlarımızın böyle bir ferahlamayı fıkhedemedikleri ya da bundan zevk alamayacak kadar kaba ve dinî edepten ve zarafetten uzak olduklarını söylememiz gerekir. Eğer bu daha hayırlı ve faziletli bir amel olsaydı, bu hususta öncekiler bizden daha geri kalmazlardı.

Bu kutlamaları savunanların daha çok tasavvuf ehli ve adil olup olmadıkları çoğu kez şüpheli olan dünya sultanlarına yakınlığı arzu eden kimselerden oluşu da ayrı bir husustur. Mevlid merasimlerinin düzenlenmesini kendi zanları ile istihsan edenler muhaliflerini ikna etmek ya da aşağılamak için daima ağır bir dil kullanmışlardır. Bu, diğerlerinin de böyle bir üsluba başvurmadıkları anlamına gelmez. Fakat bu kutlamaları savunanların delilleri daha çok aklî istidlale dayanmaktadır. Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Pazartesi günü oruç tutmasının hikmetini veya illetini izah ederken ve o günün kendisinin doğduğu gün olmasını söylerken, bununla kendisinin rasul olarak gönderildiği günden daha üstün ve hayırlı bir gün olduğuna dair herhangi bir şey de söylemiş değildir. Bütün bu sözler, bu bid'at ihdas edildikten sonra ortaya çıkmış ve hadisenin delilleri hadiseden sonra istidlal edilmeye başlanmıştır ki, birçok bid'at ehlinin de ortak özelliği budur.

Mevlid kutlamalarını savunanların Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Aşure günü ve Pazartesi günü oruç tutmasını bunun delili olarak zikrederlerken, rasul ve nebi olarak tayin edildiği günü Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* niçin bayram edinmediğinin de delilini bulmaları gerekir. Kur'an Ramazan ayında inzal olundu. Bu ayda Allah Azze ve Celle yemenin ve içmenin aksine oruç tutmayı bizlere farz kıldı. Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğmasıyla O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rasul olarak gönderileceğinin ilmi bize malum olmaz. Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğumuna rastlayan bazı harikulade hadiselerin vuku bulması, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rasul olduğunun bir delili değildir. Rasul *(sallallahu aleyhi ve sellem)* henüz yaratılmadan, Allah'ın katında zaten rasul ve nebi olarak ilâhî hüküm ve irade ile belli idi; fakat bu, insanlara onun hangi gün rasul ve nebi olarak ezelde tayin edildiği bilgisini farz kılmaz.

O halde Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rasul olarak vahiy aldığı günün önemine dair bir şey yapılmayıp da, kendisinin doğduğu güne gösterilmiş olan böyle bir ilginin, niçin O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) vefatından yüzyıl sonra başvurulduğu üzerinde herhalde düşünülmesi gerekir diyoruz. Bu kutlamaların ve Mevlid gününün cahil ve fıkıh ilminden uzak insanlarca kutlanıp âlimlerce de kabul görmesi, avam halkın birçoğunun bu hususta aldanmasına ve ilimle hevayı birbirine karıştırmasına sebep olmuştur.

Bu sözlerimizi hülasa edecek olursak, Mevlid günü kutlamalarının ardında yatan sebep; ilan edilmediği halde gizli olarak duran en önemli âmil olan "levlâke levlâke" uydurma hadisidir. Bütün bu kutlamaların bir bakıma böyle uydurma bir hadisin de uydurma olduğunu reddetmenin önünde bir engel olarak durduğunu söylemek sanırız yanlış olmaz.

Malikî'nin kendi kitabına düşüncelerine destek aramak amacıyla aldığı Muhammed Reşid Rıza'nın makalesi birçok yönüyle onun konumunu eleştirir mahiyettedir. (Bkz. Muhammed Alevî el-Malikî, *el-İ'lamu Bifetâvâ Eimmeti'l-İslâmî Havle Mevlidi Aleyhisselam*: s.179)

Reşid Rıza, eleştirilerinde eş-Şatıbî'nin *el-İ'tisam*'daki görüşlerini esas alır ve bütün âlimlerin Mevlid kutlamaları hakkında bid'attır dediklerini nakleder. Bunlar arasında İbn Hacer el-Askâlanî ve İbn Hacer el-Heytemî de vardır. Dinde Müslümanların vahdetini sağlayacak olan, ilim ve cumhur fakihlerin üzerinde ittifak ettikleridir. İhtilaf edilen herhangi bir hususta üzerinde icma edilmiş bir husus gibi kital edercesine mücadelede bulunmak, Müslümanların birliğini sarstığı gibi, ilmin de değerini insanların özellikle de avam halkın gözünde düşürür.

Ömer (ra) da, altında Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem*) "bey'at" edilen ağacı ve hurmalıkları kesmiş ve Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) konakladığı yerlerde namaz kılmayı ve buraları mescid edinmeyi yasaklamıştı. Bu davranışla Ömer (ra) Allah'ın Rasulü'nü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sevmediğini mi ortaya koymuş oluyordu? Çünkü her iki hadise de (Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) izlerini sürme ve bunu makam edinme) Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem*) duyulan sevgiye dayandırılarak söz konusu olmuştur. Acaba her dileyen dilediği ameli Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*)

sevgisini bahane ederek ileri sürüp meşru olduğunu iddia edebilir mi? Bir şeyin meşru olup olmadığını Kur'an ve Nebevî Sünnet belirler.

Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğum gününe tesadüf eden gecenin ve günün bayram edinilmesi; yani sevinç günü ilan edilip her yılın aynı ayında ve gününde bayrammış gibi kutlamalarda bulunulması, eğer Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevgisine delâlet edip kutlamamak da O'nu *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevmemeye delâlet ediyorsa; ashab, tabiun ve mezhep imamlarının hepsi mevlid gününü Müslümanların yüzyıllardır yaptıkları tarzda ne andılar ve ne de kutladılar. Peki, bu durumda -hâşâ- sapık selefîlerin ve mezhepsizlerin(!) Mevlid kutlamalarını ihmal ettikleri gibi ihmal eden ve bugünün fıkhına dair bizlere herhangi bir fetva bırakmayan İmam Ebu Hanife, İmam Ahmed İbn Hanbel, İmam Malik ve İmam eş-Şafiî hakkında ne dememiz gerekecek? Şimdi Selefîleri ve Vehhabîleri kendince Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* neredeyse sevmemekle itham eder tarzda konuşan el-Malikî'nin aynı sözü, sözünü ettiğimiz dinin aydınlığı ve Ümmetin İmamları hakkında da söylemesi caiz midir? el-Malikî ve onun söylediği sözleri fetva ittihaz edinenlere şu soruyu sormak gerekir: Acaba Ebu Hanife (rh.a) bu durumda Rasululah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğduğu günü kutlamamakla, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğduğu günde ferahlamaktan nefret edenlerden mi oluyor? Eğer bugünü bayram edinmek ya da bugünü bayram günlerinden dahi üstün tutmaya Kitapta ve Nebevî Sünnetten bir delil olsaydı, bunu başta Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun ashabı, sonra da Ümmetin hidayet meşalesi olan İmamları ihmal etmezdi. Mezhepsiz ve sapkın selefîler(!); Ebu Hanife ve diğer imamların izlediği yolu izleyip onların dinde bid'at ihdas etme korkusuyla bugünü kutlamaktan kaçınırlarken, başta Ebu Hanife'nin ve diğer imamların özellikle de İmam Malik ve eş-Şafiî'nin mezhebine müntesip olduğunu söyleyenler, niçin kendi imamlarının yapmadıklarını meşru kılmaya çalışıp bugünü kutlamayan Müslümanları çirkin isimler ve lakaplarla anarak kınamaktadırlar?

Biz, âcizane meselenin asıl sebebinin Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevip sevmeme veya O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğumundan ferahlık duyup duymamayla ilgili olmadığına inananlardanız. Çünkü bu meselenin altında yüzyılların kendisiyle beraber

getirdiği bir zihniyet ve dine bakış yatmaktadır. Bu farklı anlayışlardan kaynaklanan meselenin altında, aslında Kur'an ve Sünnet'in ve sahabenin ameli çerçevesinde çözülme ve hükmünün verilmesi imkânı yatarken, ictihad kapısını kapatan kimi mezhep taraftarları ise, bu konuda her nedense ictihad etmekten asla sakınmamaktalar. Bu meselenin bir diğer boyutu ise, devlet ricali ve onların gelenek haline getirdikleri siyasî bir anlayış ve hükmetme tarzının Mevlid konusunda da önemli bir rol oynadığıdır. İslâmî saltanatlar ve devletler Kur'an ve Sünnet'in tatbikinden ne kadar uzak kalmışlarsa, bir o kadar da fukahanın ve müctehidlerin nasihat ve fetvalarından uzak iş görmüşler ve insanları yönetmişlerdir. Saltanatın Mevlid kutlamalarında nasıl bir rol oynadığı hakkında VII. yüzyıl ve sonrasının sosyal hayatını inceleyen ve hadiselerin tarihine değinen bilgilere birçok kaynak yer vermektedir. Dolayısıyla, yönetim şekli ve yönetim anlayışının mevlid ve benzeri günlerin kutlanmasındaki tesiri inkâr edilemez. Böylece bu kutlamalar, keyfiyeti ne olursa olsun saltanatın varlığının devamı uğruna ulema arasında bir tefrik ve temyize gidilmesinin siyasî ve mantıkî yollarından birini teşkil ediyordu. Bunun içindir ki sultanların iradesi, zaman zaman Kitabın ve Sünnetin uygun görmediğini uygun görmüş ve bu hususta fetvaların verilmesini gerekli kılmıştır.

Bu hususta yapılması gereken, dinî hükümlerin ve fetvanın haysiyetini unutmadan hareket ederek, Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallâhu aleyhi ve sellem)* rızası doğrultusunda konuşmak ve amel etmektir. Müslümanların hepsine vacip olan bir amel üzerinde Müslümanların ihtilaf etmeleri söz konusu olmamalıdır. Mevlid ve kandil geceleri diye meşhur günlerde Müslümanların hepsini şer'an ilzam eden bir amel varsa, bunun hakkında ilim söz sahibidir. Mendub ya da müstehab olan bir amel varsa yine bunda ilim yani Kitap, Sünnet ve Müslümanların Müctehid imamlarının sözleri geçerlidir. Bunun dışında Mevlid kutlamayı bir iman ve akide meselesi haline getirmenin ümmete bir hayrı olmayacaktır. Çünkü bazen ilim adamı veya Müslümanların manevî önderliğini üstlendiğini söylediğimiz kimi insanların, zaman zaman kendilerini meşgul edecekleri mesele bulamayınca cedel ve mezhebî tartışmaları öne çıkardıklarına ne yazık ki şahid olduk. Mevlid kutlamalarıyla ilgili ateşli tartışmaların ne yazık ki bir kısım müdafilerinin farkında olmasalar da yaptıkları budur.

Bu tür bid'at ve hurafe içeren ve aslında bir bakıma üstü örtülü olarak uydurma hadislerin savunması sayılabilecek Kandil Kutlamaları ve mevlid günleri ve geceleri, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni tebdil ve tağyir etmek isteyen heva ve dalâlet ehline güç vermektedir. Bu gecelerden kendileri ve cemaatleri için menfaat sağlamaya çalışanlar, bu ucuz ve içi boş cahiliyye gelenekleri ve uydurma hadislerin inşa ettiği bir dinden, din ticareti yaparak cahil halk kesimlerini peşlerine takarak kuru kalabalıklar oluşturmak istediklerinden ve bu merasimler onların dalâlet ve cehaletlerine yardımcı olduğundan, Kandil Günleri'nin savunmasını yapıyorlar. Çünkü bu büyük cemaatlerin, artık kendilerine has bir fıkıhları, zanlarına ve hevalarına göre tasnif ve telif edilmiş takiyye ve ikiyüzlülüğe geçit veren bir akideleri var. Bundan dolayıdır ki, bu uydurma gecelere eleştiri yöneltmemize tahammül edemiyorlar. Zira yalanın ve dalâletin gözleri kamaştıran sahte parlaklığı hakk ve hidayet olanın karşısında helak olmakta ve onların hevalarını Müslümanlar tanımakta ve şuur sahibi olmaktalar. Kur'an'ın bu çağda Müslümanlara yüklediği emaneti bu gibi basit gündemlerle geçirenler, aslında büyük bir vazifeyi de ihmal etmiş olmaktadırlar, o da: Müslümanların helakini hazırlayan sebeplerin başında gelen "emr-i bi'l-ma'ruf ve nehy-i ani'l-münker"i terk etmektir.

Siz Mevlid kutlamalarına; "bu sünnetten değildir" diye karşı çıksanız, zaten dinde akide ve amele dair birçok hükmü hayatlarından kaldırmış ve helallerle haramlara, şirke ve küfre bu kadar duyarsız hale gelmiş olan bu Müslümanların kınaması ve aşağılaması ile karşılaşırsınız. Zira siz onların bâtıllarını, onlara ve diğer Müslümanlara gösterdiğiniz için size bu dinin düşmanları olan kâfirlerden daha çok düşmanlık edeceklerdir. Siz "kandil geceleri"ni ve "Kutlu Doğum Haftası"nı kutlamaya(!) bu, "Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabını sünnetinden değildir" dediğinizde, size deli, sapık ve mezhepsiz ve hatta Vehhabî diyenlerle karşılaşacağınızı da bilmelisiniz. Zira bunların tarihteki dedeleri de bu dalâlet üzere hareket ediyor ve Rabbanî âlimleri ve fakihleri kınıyorlardı. Bu dalâlet güruhu, hem Ebu Hanife'nin, Malik'in, eş-Şafiî'nin ve Ahmed İbn Hanbel'in mezhebini, yolunu, hem de İbn Arabî'nin şirk ve dalâlet dolu yolunu ve mezhebini bir arada kabul edip her ikisine birden iman edebilmektedirler.

Bunlar hem Allah'ın Rasulü'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hem de Hallac'a bir anda sevgi besleyebilirler. Bunlar için tarikat ve tasavvuf anlayışlarını korumak sanki dinin aslını, halis ilmini ve akidesini muhafaza etmekten daha önemlidir. Zira Sünnete karşı sürekli olarak aklı ve hevalarını öne çıkarmalarının sebebi de budur. Ebu Hanife'nin "son iki senesi (yani, tarikata intisap etmesi kastediliyor) olmasa imiş Nu'man helak olacaktı" yalanını da bunlar üretmişler ve insanların Allah'ın halis dini ve Muhammed'in (*sallallahu aleyhi ve sellem*) getirdiği akidenin önüne karanlık perdesini böylece çekmişlerdir.

Bir ümmet, Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına uydurulmuş ve yalan söylenerek O'na (*sallallahu aleyhi ve sellem*) atfedilmiş olan hadislere karşı mücadele etmeyi ve Müslümanları aydınlatmayı; dine karşı bir davranış olarak değerlendirip hidayet ve ilim ehline ve bu ilme ve hidayete insanları davet edenleri bid'at ehli ve sapıklar olarak değerlendirirse, İslâm'ın akıbetinin varın ne olacağını siz düşünün? Cahiliyye geleneklerini çeşitli meşreb ve tarikat adı altında sürdürmeye çalışan kimi kesimlerin dinî önder olarak bildikleri bazı kimseler, İslâm'a ve Müslümanlara yapılan zulümlerden habersiz olmakla kalmayıp aynı zamanda da Müslümanların zihinlerini güdükleştiriyor ve akıllarını hiçleştiriyorlar.

İbn Hacer (rh.a) "fetvaları"nda ilk üç asırda "Mevlid'in olmadığını bunun sonradan ihdas edildiğini söylemiştir. Hakeza Aliyyu'l-Kârî de "*el-Mevridu'r-Reviyyu fî Mevlîd en-Nebevîyy*" (s.24)'de "Mevlîd" kutlamalarının sahabe döneminde olmadığını söylemiştir. Hakeza İmam es-Sehavî "fetvaları"nda Mevlid-i Şerifle amel etmenin selef-i salihinden hiçbir kimseden rivayet edilmediğini söylemiştir. [524]

Abdullah İbn Mes'ud (ra) derdi ki:

"Öyle bir kavim gelecek ki (tırnağını göstererek) bir parmak ucundaki boğum kadar da olsa sünneti terk edeceklerdir; eğer onları kendi hallerine bırakırsanız daha büyük felaketlerle gelirler. Kitap ehlinden hiçbir kimse olmasın ki, ilk terk ettikleri -Nebilerinin-

---

524 İsmail İbn Muhammed el-Ensarî, *el-Kavlu'l-Faslu fî Hükmi't-Tevessuli Bi Hayri'r-Rusul*: s.444 (*Resail fî Hükmi'l-İhtifali Bi'l-Mevlidi'n-Nebevî* içinde)

Sünneti, en son terk ettikleri ise namaz olmasın! Eğer onların arasında kitap olmasaydı, onlar namazı da terk ederlerdi." [525]

Yine Abdullah İbn Mes'ud (ra) Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dediğini rivayet ediyor:

"Daha önce gelmiş olan hiçbir nebi olmasın ki, onun ümmetinden onun havarileri, emrine uyan ve Sünneti'yle hidayeti bulan bir topluluk olmasın. Bundan sonra öyle yöneticiler gelir ki, yapmadıklarını söylerler, emrolunmadıklarını işlerler, sünnetleri değiştirip bid'atleri açığa çıkarırlar. Kim onlara karşı eliyle cihad ederse o mü'mindir, kim onlara karşı diliyle mücadele ederse o mü'mindir ve kim onlara karşı kalbiyle cihad ederse o mü'mindir. Bunun ötesinde imandan hardal ağırlığı kadar da olsa yoktur." [526]

Selman (ra) derdi ki:

"Evvelkiler sonrakilere ilim öğrettikçe insanlar hayır içindedirler. Birinci(ler), sonradan gelenler öğrenmeden ölürlerse insanlar helak olur." [527]

Said İbnû'l-Müseyyeb (rh.a):

"Güneş doğduktan sonra iki rekâttan fazla namaz kılıp fazla rükû ve secde eden bir adamı görünce onu, bunu yapmaktan alıkoydu. Adam dedi ki: Ey Muhammed'in babası! Allah namaz kıldığım için bana azap mı eder? O da hayır dedi. Fakat sana sünnete muhalefetten azap eder." [528]

Ebu Amr ed-Dânî kendisine uyulması gereken kimse hakkında konuşurken Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nasıl uyulması gerektiğini şöyle dile getirir:

"Taklid, ancak emir makamında olana olursa caizdir. Bu emir makamı da Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun ashabıdır. O *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir şey emrettiğinde ve nehyettiğinde, O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaat etmek düşer. Bir şey emretmediğinde ve yasaklamadığında ise, yine ancak O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* uyulur. Ancak kendisine has olduğunu bildirdiği şey bundan

---

525 el-Hakim, *el-Müstedrek*: c.4, s.519, İbn Batta el-Ukburî, *el-İbane*: c.1, s.331 (186)

526 Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-İman: (80), Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.1, s.458

527 İbn Batta, *el-İbane*: c.1, s.204 (42)

528 Ebu Şame, *el-Bâisu Ala İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.92

müstesnadır. Sahabe bir hususta icma ettiklerinde onların sözlerinin kabul edilmesi vacib olur. Eğer helal ve haram konusunda ihtilaf ederlerse onların -bir kısmının- kavlinden dışarı çıkmak caizdir. Hiç kimsenin onların hilafına hareket etmesi doğru değildir. Bu durumda onlara uyacak olan, onların bazısına iktida etmek zorundadır."[529]

Bid'at ihdasının dindeki en çirkin yanı, bid'atın kendisine Kur'an ve Sünnet'in dışında meşruluk keyfiyeti aramasıdır. Bu; şirkin, dalâletin ve hevanın insan benliğinin derinliklerinde harekete geçerek, Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hidayetinden daha güzel bir hidayetin aranmasıdır. Bu yanıyla özellikle "dalâlet" ve "küfr" olan bid'at, Allah'ın hüdası, ilmi, hikmeti ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* temiz sünneti ve hedyinin dışında bir hidayet, salah ve felah icad etmektir. Özellikle dinde hiçbir aslı olmayan ibadet (zikr, dua vb.) amel ile itikad ihdas edip buna davet eden, küfre sapmış ve Allah'ın hidayetinden yüz çevirmiştir.

Ebu Şame (rh.a) (1202-1266) Ebu Bekr el-Hallâl'ın *el-Cami'* adlı kitabından Malik İbn Enes'le (rh.a) bir adam arasında geçen şu ilginç konuşmayı naklediyor.

> "Adamın biri Malik İbn Enes'e gelir ve nereden ihrama gireyim diye sorar. Malik de ona Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tayin ettiği ve ihrama girmiş olduğu mikattan ihrama girmesini söyler. Bunun üzerine adam; ben ondan daha önce ihrama girdim deyince Malik, bunu senin için uygun görmüyorum der. Adam, bunun hoşlanmayacağın nesi var ki der. Bunun üzerine Malik senin için fitneden korkuyorum der. Adam, hayır olan bir ameli işlemekte hangi fitne olur ki der? Malik (rh.a) dedi ki: Allahu Tealâ şöyle diyor:
>
> 'Onun emrinden yüz çevirip uymak istemeyenler, kendilerine bir fitne veya acı verici bir azabın gelip çatmasından sakınsınlar!' (Nur: 63) ayetini okuduktan sonra o adama der ki: Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dahi sahip olmadığı bir faziletten daha büyük bir fazilete sahip olduğunu sanmaktan daha büyük hangi fitne olabilir ki dedi?
>
> Bir başka rivayette de İmam Malik'in şöyle dediği rivayet edilir:

---

[529] Ebu Amr ed-Dânî, *er-Risaletu'l-Vafiye*: s.259 (189)

'Bir adam Malik'e (rh.a) gelir ve nereden ihrama gireyim diye sorar? Malik de Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ihrama girdiği yerden der. Adam peki ben bundan daha fazlasını yaparsam der. Malik; sakın böyle bir şey yapma, ben senin için fitneye düşmenden korkarım der. Bunda fitne olacak ne var ki, benim yaptığım sadece birkaç mil daha fazla ihramlı olmaktır deyince, bunun üzerine Malik dedi ki: Allahu Teâla şöyle buyuruyor dedi:

'Onun emrinden yüz çevirip uymak istemeyenler, kendilerine bir fitne veya acı verici bir azabın gelip çatmasından sakınsınlar!' (Nur:63) Adam tekrar; bunda hangi fitne var ki deyince, Malik dedi ki: Kendi nefsin için seçtiğini Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) senin için seçtiğinden daha hayırlı görmenden daha büyük hangi fitne olabilir ki dedi." [530]

Ebu Şame (rh.a) diyor ki:

"Cemaatten ayrılmama hususunda gelen emir gereği cemaatten ayrılmamak gerekir. Cemaatten ayrılmamanın manası, hakka tabi olmaktan ayrılmamaktır. Velev ki hakka sarılan az, daha önceki İslâm cemaatinin, Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) zamanında ashabının sarıldığına muhalif olanlar çok olsa dahi. Onlardan sonra bâtıl ehlinin çokluğuna bakılmaz." [531]

Amr İbn Meymun el-Ezdî (rh.a) diyordu ki:

"Ben Yemen'de Muaz İbn Cebel ile beraber oldum, onu Şam'da toprağa verinceye kadar da yanından hiç ayrılmadım. Sonra insanların en fakihi olanı Abdullah İbn Mes'ud'la arkadaşlık ettim, o derdi ki:

'Siz siz olun cemaatten ayrılmayın. Zira Allah'ın eli cemaatle beraberdir. Sonra onu günlerden bir gün şöyle derken işittim: Zaman olacak üzerinizde öyle emirler olacak ki, onlar namazlarını vakitlerinin dışına taşırarak geciktirecekler. Siz siz olun namazlarını vakitlerinde kılın, zira budur farz olan. Onlarla namazları kılın, bu sizin için nafiledir. Amr İbn Meymun el-Ezdî diyor ki: Ona ey Muhammed'in (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ashabı; sizin ne konuştuğunuzu anlamıyorum! Bunun üzerine Abdullah İbn Mes'ud (ra) dedi ki: O da ne demek oluyor? Dedim ki, diyor el-Ezdî: Bana cemaatle beraber

---

530 Ebu Şame, *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.90, 91, el-Hatîb el-Bağdadî, *el-Fakîhu ve'l-Mutefekkihu*: c.1, s.146

531 Ebu Şame, *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.91

olmamı emrediyorsun ve benim cemaatle olmamı teşvik ediyorsun, sonra da; namazı tek başına kıl, farz olan budur, sonra da git cemaatle namaz kılanlarla beraber namaz kıl bu sizin için nafiledir diyorsun? Bana; ey Amr İbn Meymun dedi: Ben de seni bu belde ahalisinin en fakihi sanıyordum: Cemaatin ne olduğunu biliyor musun? Hayır dedim, diyor Amr İbn Meymun. Dedi ki: Bil ki, şu cemaatlerin çoğu gerçek olan cemaatten ayrılmış olanlardır. Cemaat, tek başına da olsan hakka muvafık olana uymandır." [532]

Nuaym İbn Hammad (rh.a) derdi ki:

"Cemaat fesada uğradığında, sen sen ol daha önce cemaat olanların fesad ortaya çıkmadan izledikleri yolu izle, velev ki sen bunda tek başına da olsan! İşte böyle bir durumda cemaat olan sensin!" [533]

Reğaib, Mi'rac ve Beraat geceleri ile ilgili uydurulan birçok hadis, yüzyıllar içinde ilimden mahrum kalmış insanların bu gecelerle ilgili amellerin ve ibadetlerin kaynağı olmuştur. Yönetimler ve âlimler de buna meyledince, bunu inkâr etme bid'atmış gibi telakki edilmeye başlandı. Bid'at ve fısk ehlinin, dinde ıslah vacibini ihya etmek isteyen Müslümanlara ve ilim ehline karşı, aşırı suçlayıcı ve kınayıcı hatta dışlayıcı tavrı, alışkanlıklarını dinî bir sünnet gibi sahiplenmelerindendir. Müslümanlar nezdinde kabul gören bu âdetleri değiştirmeye kalkmak, cahillerce dinde meşru olan bir hususa karşı gelmek gibi değerlendirildiğinden, bu meselelerle ilgili Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)*, ashabının ve tabiînin ilmine ve sünnetine muhalefet edilmektedir. Böylece İslâm'ın pak ve berrak akide, ibadet ve sünnetlerine karşı Müslümanlardan bir muhalefet geliştirilmiş oluyor. Karmatîlik, İsmailîlik, Batınîlik, İttihad ve Vahdet-i Vücud bid'atleri, Mecusilik, Budizm, Yahudi ve Hıristiyanlık felsefî tasavvufundan beslenerek oluştuğu için, dinde ifsad, kendisini ibadette aşırılıkla ifade etmeye çabalıyor.

Bu gibi aşırılıkların kaynağı, aslı Kur'an ve Sünnet'te olmayan, zahidlik gösterişliliği, şeytanın verdiği vesveseler sonucu insanı bâtının etkisi altına alan aşırı korku, ifrat derecesinde sevgi ve Kur'an hidayetinin dışında Sünnet'e de muhalif bir itminan, kemal yolu ve üslubu arama arzusudur. Bu gecelerde "mevzu hadis"

---

532 Ebu Şame, *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.91, 92

533 Ebu Şame, a.g.e. s.92, İbn Asakir, *Tarihu Dimeşk*: c.13, s.322, İbn Kayyim el-Cevziyye, *İğâsetu'l-Lehfân fî Masayî-di'ş-Şeytân*: c.1, s.69, 70

menşeli ibadetleri öğretenler ve bununla ilgili asılsız yalan ve Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iftira olan hadisleri rivayet edip bunların aslı ve bu hadislerle amel etmenin hükmü hakkındaki ilmi öğrenme imkânları olduğu halde bunu öğrenmeyip [illegible] ittiham edenler, hem cehalet ehli hem de bid'at ehlidirler. Bu insanlar; halkın, dinden zannedip yüzyıllarca yapa geldikleri âdet ve ibadetlerine sahip çıkmada inad göstermelerine rağmen susanlar, belki de kendi mevkilerine ve de saygınlıklarına zarar geleceğinden korktukları için bu insanların yanlışlarına, ıslah için de olsa muhalefet etmiyorlar. İşte dinini oyun ve eğlence haline getirenler bunlardır. Cahil halka dalkavukluk edip Rablerinin rızasına ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne sırt çeviriyorlar. Bu cahiller zümresinin bir kesimi bu merasimleri fırsat bilerek dünyalık elde etmeyi amaçlarken, diğerleri de dini kisve, makamlarına ve unvanlarını daha da pekiştirmek istiyor ve aptalca bir takva gösterişiyle de şöhret peşinden sürükleniyorlar. Diyanetin bile bu geceleri ihya etmesi, aslı uydurma bir hadise dayanan "gül" temasını "Kutlu Doğum Haftası" dolayısıyla gelenek haline getirmesinin, bid'atleri bilerek veya bilmeyerek desteklemekten başka bir açıklaması olabilir mi? Kendilerinden şarapla abdestin caiz olup olmadığı konusunda fetva istesek bunun hükmünün haram olduğunu bize bildirirler. Ancak "mevzu" hadislere dayanarak kandil gecelerinin ve merasimlerin hükmünü sorsanız, yukarıdaki sualin cevabı gibi açıkça bir cevap veremezler.

Bizim, burada gayemiz kimseyi incitmek değil, dinimizin üzerimizdeki hakkını eda etmek için buna işaret etmektir.

Allahu Teâlâ korusun, bid'atı savunan ve bugüne dek sürdürdükleri bu yalan "hadis" inşa ve rivayetinden ve insanları bununla amel etmeye davetten tevbe etmeyenler, Allah'ın Şeriatı'nın yanında yeni bir şeriat icad etmek gibi bir konuma düşerler. Bilinmelidir ki, dinde bir amelin, ibadetin ve itikadın kaynağı, ancak Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* salih, makbul ve muteber olan Sünneti'dir. Âlimler daima Hakkı ikame edip, onu ihya etmeyi gözeten kimselerdir. Bu dinin kalplerimizde ve akıllarımızda tertemiz bir şekilde şirkten, cehaletten ve bid'atlerden arınmış olarak yer etmesi için, İlim ehlinin sahih ve şer'î olanı beyan etmeleri Allah'ın onların üzerindeki bir emanetidir. Zira âlimler, hüda, hikmet ve sünnet olana insanları davet edip onları

bid'atlere karşı uyarmazlarsa, insanlar Allahu Teâlâ'nın meşru görmediği bir yolla O'na ibadet etmeye yönelebilirler ki, günümüzde de bunun apaçık örneklerini her yerde görebiliyoruz. İnsanların çoğu hem itikadlarında hem de amellerinde Hak ile bâtılı birbirine karıştırmış durumdalar. Müslümanların Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hidayet yolundan sapmalarının bir diğer sebebi de, "Peygamber Sevgisi" iddiasıyla her türlü bid'at ve muhalefete kapı açmaları ve gerçek sevginin "itaat ve ittiba" olduğunu unutmalarındandır. Allah'ın razı olduğu gerçek sevgi, Kur'an'da buyrulduğu gibidir:

"De ki: Siz Allah'ı -gerçekten- seviyorsanız bana ittiba edin..."

(Âl-i İmran: 31)

Bid'atlerin önüne geçebilmek elbette çok zor olmakla beraber, her ilim sahibinin de bunu önlemede üzerine farz olanı eda etmesi gerekir. Bid'atler ve uydurma hadisler, dini esastan yanlış anlamaya ve insanların itikadlarını saptırmaya açık bir yoldur. Buradan Kitabın ve Sünnetin naslarının tahrifine başlanmış ve Allah'ın kitabının ve Sünnet-i Nebeviyye'nin hükümleri ihmal edilmiş yahut dışlanmıştır.

İlim ve davet ehlinin dinin yeniden ihyası için, bâtıl itikad ve Şamanist gelenekleri bütün açık seçikliğiyle güçlerinin yettiğince Müslümanlara beyan etmeleri, İslâmî bir fariza ve Allah yolunda cihaddır.

Bilgi ve eğitim açısından bid'at ve uydurma hadis içeren kaynakların insanlara tanıtılması, bunu içeren kitapları yayınlayan Müslümanların güzel bir şekilde irşad edilip uyarılmaları, İslâmî gayreti olduğunu vurgulayan cemaat, tarikat ve onların önderlerine bilgilerinin kaynakları ve takip ettikleri kimi usûl dışı yöntemleri ıslah etmeleri için "*Din nasihattır*" hadisi gereğince bilgilendirilmeleri veya ikaz edilmeleri tarihî bir sorumluluktur.

Değerli okuyucular! Belki bu söylediklerimizi mümkün görmeyebilirsiniz. Fakat bunun dışında izlenecek başka sahih bir yol da yoktur.

Bid'atlerin yaygınlaşmasının bugün en yaygın aracı olan televizyon, radyo, musiki aletleriyle icra olunan ilahî(!), kaside, marş, kadın erkek mahremiyetini çözücü ve ihlâsı çürütücü konserlerden kalbini, aklını ve ihlâsını korumak isteyen mü'minin, bu gibi

"teberrüc" ve "ihtilat"ın olduğu münasebetlerden uzak durması gerekir. Çünkü Ümmetin Selef-i Salihin'i; dinlerini, ırzlarını ve akıllarını böyle korudular.

Allah Azze ve Celle kitabında Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve mü'minlerin hanımlarına şöyle seslenir:

"Ey Nebi! Eşlerine ve kızlarına ve mü'minlerin kadınlarına söyle, cilbablarını yukarıdan aşağıya üzerlerine salsınlar. Bu, onların bilinmeleri ve eziyete maruz kalmamaları için en uygun olan davranıştır. Allah, çok bağışlayıcı ve çok merhametlidir."

(Ahzâb: 59)

Bunun yanında Allah Azze ve Celle diğer tüm mü'min kadınlara misal ve uyulması gereken örnek olsunlar diye Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* eşlerine de şöyle seslenir:

"Ey Nebi'nin kadınları! Eğer siz [Allah'tan] ittika etmiş iseniz, kadınlardan hiç birisi gibi olamazsınız. Söz ederken sakın incelerek konuşmayın ki, kalbinde hastalık olan bir şey -elde etme- arzusuna kapılmasın. Öyleyse, maruf olan söz söyleyin.

Evinizde karar kılın ve sakın ilk cahiliyye teberrücü gibi teberrücde bulunmayın. Namazı ikame edin. Zekâtı verin, Allah'a ve Rasulü'ne itaat edin. Ancak Allah sizden evin halkından kirleri gidermek ve sizi tertemiz kılmak istiyor.

Evinizde Allah'ın ayetlerinden ve hikmetten okunanı zikredin. Gerçekten Allah bol lütuf sahibi, her şeyden en iyi haberi olandır."

(Ahzâb: 31-34)

"Sizin için Allah'ın Rasulü'nde uyulması gereken en güzel örneklik vardır."

(Ahzab: 21)

diyen ayet-i kerime ile yukarıdaki ayet-i kerimeyi beraber okuduğumuzda, Allah'ın belağı ve beyanı ile Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* eşleri; diğer Müslümanların eşleri ve hanımları için acaba "kendilerine uyulması gereken en güzel kadın" misali olmuyorlar mı? Hem Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabının hanımları ve kızları, kendilerine acaba hangi kadınları örnek alıyorlardı? Bu sorunun cevabı elbette açıktır. Peki, Allah'a ve Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iman ettiğini söyleyen bugünkü Müslüman kadınlar, ahlâk ve edeblerinde, giyim ve kuşamlarında kendilerine kimi ör-

nek alıyorlar? Eğer bizler Müslüman erkek ve kadınlar Allah'ın kitabında Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve genel olarak Müslüman erkek ve hanımlara dair hitabının hikmetini ve ilmini tanıyabilseydik ve bunun içerdiği akideyi ve risaleti hakkıyla anlayıp öylece iman etseydik, bu hallere düşer miydik?

Eğer Müslümanlar İslâm'ın bu vatanda yeniden aziz olmasını ve yüzyıllardır süren zilletten kurtulmasını istiyorsa, topyekûn, sahih bir şekilde Allah'ın kitabını, ilmini ve O'nun Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni öğrenmeli ve dinlerinde bunu her şeyden daha üstün tutarak mücadele etmeliler. Aksi takdirde bugünkü hurafe ve yanlışlar din diye yaşatılırsa, geleceğimiz karanlık ve belki de topyekûn helak olup belki de bu sebeple Allah'ın rahmet eli üzerimizden kalkacaktır. Çünkü tevhid, dini Allah için halis kılmak ve O'nun hidayetinin dışındaki tüm, inanç, ideoloji, gelenek, merasimleri ve âdetleri terk etmektir. Zira biz Allah'a iman ederken, "Kelime-i Tevhid"i de bunun için söyleyerek ve üzerinde ebedi sebat edeceğimiz bir misakla Allah'a söz veriyoruz.

Allahu Teâlâ'nın gönderdiği tüm şeriatların bozulması ve tahrife uğramasının gerisinde yatan en tehlikeli sebep, insanların dini ihlâsla ikame etme hususunda Allah'a verdikleri ahde uymayarak sonradan o ahde muhalif hareket etmeleridir.

Ebu'l-Âliye (rh.a) İslâm'a girdikten sonra insanların bir gün mutlaka İslâm'ın hidayetine aykırı hareket edeceklerini görerek şöyle demiştir:

> "İslâm'ı öğreniniz, onu öğrendikten sonra da ondan yüz çevirmeyiniz. Siz siz olun Sırat-ı Mustakîme uyunuz; zira İslâm odur. İslâm'ı sağa sola çekerek tahrif etmeyiniz. Siz siz olun Nebinizin Sünneti'ne ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabının uyduğu yola uyun. Siz siz olun insanların arasına düşmanlık ve buğzu atan bu hevalardan kaçının." [534]

Eğer bugün bizler bu bid'atler hakkında tartışıyor ve zannî olan delillerimizi müdafaa ederken; şer'î hükümlerin ve dolayısıyla da farkında olmadan Sünnet'in iptalinde bulunuyorsak bunun bir tek sebebi vardır; o da, İslâm'ın getirdiği sırat-ı müstakîmden

---

534 Abdurrezzak es-San'anî, *el-Musannef*: 20758, el-Lalekâî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.1, s.62, 63 (17)

ayrılmak ve hevaya uymak.. Dinde birçok fitnenin ve bid'atın aslı da bunda gizlidir.

Bid'at; dinde şeriatın koyduğu akideye, usûle ve amele aykırı bir yolun tutulmasıdır. Dinde bid'atlerin ihdas edilmesinin temelinde, ibadetlerdeki aşırılıklar ve mübalağa vardır. Bu, bid'atin asıl tanımıdır. Yani; dinde aslı olmayan, Allah'a ve Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rağmen izlenecek bir yol çizilmesidir. Bu tanımı daha da genişletirsek; helal veya haramla ilgili ve buna dâhil olabilecek konularda şeriatın meşru ve mubah görmediği şeylerin, şeriattan birer amelmiş gibi görülmesi bid'atin doğrudan tanımına dâhildir.

Bid'atın âdet haline gelmesi bir tarafa, bid'atı ihdas eden kimse aklî ve itikadî açıdan kendisini şeriat koyucu gibi görmektedir. Bu bakımdan bid'at ihdas edenlerle hadis uyduranların düşünme biçimleri arasında bir benzerlik vardır. Böyle olunca da hem hadis uyduranlar ve hem de bid'at icad edenler Allah'a ve Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iftirada bulunmaktadırlar. Bundan da şu netice hâsıl olmaktadır: Bid'at ehli; ya Allah'ın gönderdiği ilmi ve hidayeti eksik görme, ya da Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Allah'ın kendisine indirilmiş olanı eksik tebliğ edip tam bir beyanla ümmetine ulaştırmadığını zannetmektedir. Bid'at ihdas etme ve hadis uydurma; İslâm Dinine karşı girişilmiş en tehlikeli tahrif hareketidir. Tasavvuf adı altında binlerce bâtıl ve hurafe olan amel, itikad ve gelenek, Müslümanların dini ve sosyal yaşantısına bu vesileyle girmiştir. Allah'ın, insanların bedenine hulûl etmesi (Hıristiyanların Hz. İsa (as) hakkındaki inançları gibi) vahdet-i vücud gibi ümmetin âlimlerinin ittifakla küfür ve şirk saydıkları; bu Hindu, Yahudi ve Nasranî itikad, tasavvuf ehlinin bazısı ve Allah'ın Şeriatını bilmeyenlerin ve zındıkların eliyle Müslümanların zihinlerine yerleştirilmiştir.

Allah Azze ve Celle onlar hakkında:

"Dinlerini hizip hizip alıp fırkalara ayıranların yaptıklarından sen berisin. Ancak onların işi Allah'a kalmıştır. Sonra -Allah- onların işlemiş olduklarından onlara haber verecektir."

(En'am: 159)

Bu ayet-i kerime ile ilgili İbn Kesir (rh.a) diyor ki:

"Zahir olan, ayetin dinden ayrılan ve Allah'a muhalif olan herkes hakkında olmasıdır. Zira Allahu Teâlâ, Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve*

sellem) hüda ve hak din ile tüm dinlere üstün kılmak için gönderdi. Allah'ın şeriatı tektir. Onda ihtilaf ve fırkalaşma olmaz. Daha önceki dinler ve topluluklar heva ve dalâlet ehlinde vuku bulduğu gibi. Allahu Teâlâ -böylece- Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dinlerini fırka fırka bölenlerin yaptıklarından beri kılmıştır." [535]

el-Berbehârî (rh.a) Sünnet'e ittiba hususunda şunları söyler:

"...Kim, bid'at ehlinin sünnetten terk ettiğinin ne olduğunu ve ne bıraktıklarını bilir ve bu terk edilen sünnete uyarsa o, Sünnet ashabından ve cemaattendir; o kendisine uyulmaya, yardım edilmeye, korunmaya layıktır. Ve o kimse, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* -sevilmesini- vasiyet ettiği kimselerdendir." [536]

Bid'at ihdas etmenin temelinde sadece İslâm dışı sebepler yoktur. Bid'at ihdas edenlerin ve hadis uyduranların bazısının gayesi ya dünyevî ya da uhrevî maslahattır. Maslahatın ise, icmali olarak meşru bir yeri vardır. Temel düşünce, sahih ve hasen olan bir amel işlemek ve dinde Allah'ın razı olacağı dereceye ulaşmaktır. Ancak doğrudan dinde fesadı hedef edinen, bâtıl ve haram olanı helal etmenin çirkinliğini ve tehlikesini kimse inkâr edemez.

Dinde bid'at ihdasının ana sebepleri üzerinde durulması ve bid'ate sünnet gibi sahip çıkan hareket ve düşüncelerin buna göre okunması ve değerlendirilmesi gerekir:

1. Dinin hükümlerini bilmemek ve bu hükümleri fıkhedecek ilimden mahrum olmak.

2. Hevaya uymak: Allahu Teâlâ kitabında "heva"ya uyanlar hakkında şöyle der:

"Allah'ın hüdasının dışında hevasına uyandan daha sapık kim olabilir."

(Kasas: 50)

Hevasını ve cehaletini din edinmek; Sünnet'e karşı başka sünnetler ihdas etmenin en önde gelen sebeplerindendir.

3. Akla aşırı güvenme ve şeriatın hükümleri hakkında şeriatın nassları yerine aklı kullanmak.

4. Kur'an ve Sünnet'e muhalif hususlarda körü körüne bir görüş ya da ictihadı taklit etmek: Böyleleri sahih olan delili tanı-

---

535 İbn Kesir, *Tefsirû'l-Kur'ani'l-Azîm*: c.2, s.314

536 el-Berbehârî, *Şerhu's-Sunne*: s.39

madan ve bunun ilmine vakıf olmadan mazur görülebilir. Ancak kendilerine şer'î delil ve Sünnet ulaştığı halde, hâlâ muhalif olana uymak; inat, taassub, cehalet ve kör taklitten başka bir şey değildir. Bundan ötürü Sünnet'i öğrenmek, onu öğretmek, Müslümanlar arasında yaymak ve onun uğrunda dille, kalemle ve gerekirse can ve mal ile cihad etmek tüm mü'minlere farzdır.

Kur'an ve Sünnet; sırat-ı müstakim ve Allah'ın hidayetidir. Müslümanlar ne Kur'an'dan ne de Sünnet'ten uzak bir hayatı yaşayamazlar. Kur'an ve Sünnet'ten ayrıldıkları zaman dalâlete sapmış ve Allah'ın hidayetinden yüz çevirmiş olurlar. Kur'an'dan yüz çevirmek ve Sünneti terk etmek, nasıl insanı iman dairesi dışına çıkarıyorsa, Kitap ve Sünnette olmayan bazı amelleri işlemek de, insanı iman dairesi dışına çıkarabilir.

Kur'an ve Sünnet ilmini terk edip cehalete ve hevaya teslim olmak, bu yolun başlangıcını oluşturur. Kur'an ve Sünnet'ten yüz çevirmede insanlar farklı farklı tavırlara ve inançlara sahiptirler. Kimisi inandığını söyler, ama amel etmez. Kimisi hem iman ettiğini hem de amel ettiğini zanneder, fakat amelleri sahih olmayabilir. Kimisi Kitabı bildiğini zanneder, ancak buna rağmen ona aykırı davranır. Kimisi de onun bir kısmına inanır bir kısmına inanmaz. Kimisi ona hiç inanmaz ve onunla hiç amel etmez. Kimisi de onu bilir ve onunla amel de eder, ancak amellerinde hataları da olur. Kimi de ona inandığını söylediği halde, ne onunla amel eder ve ne de işlediği amellerin ona uygun olup olmadığını araştırır.

İnsanın amel ve itikadının Kitap ve Sünnet hududunun dışına çıkmasının nedenlerinden bazılarına değinecek olursak; cehalet, hevaya uyma, kibir, işlediği amelleri Kur'an ve Sünnet'e arzetmekten aciz olma veya bundan gafil olmayı görürüz. Hâlbuki İslâm, Allah'a halis kulluk ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne uymadır. Allah'ın bizden istediği İslâm, onun için halis kılınan ve cahiliyyeden arındırılmış bir teslimiyettir.

Bu da, ancak Kur'an ve Sünnet'te olduğu gibi iman etmekle mümkündür. Din, Allah için halis kılınmazsa, bâtıla, bid'ata, küfre, şirke ve nifak'a düşme tehlikesi vardır. Zira Kur'an, tarihte sapmaları bize anlatırken, birçok ümmetin Allah'tan kendilerine geleni tahrif edip, rasûllerinin yolundan ayrıldıkları için dinden saptıklarını söyler.

Sapmanın aslı Allah'ın gönderdiği Kur'an'ı bilmemektir. Kur'an bilinmeyince de Sünnet'le amel söz konusu olamaz. Bundan ötürü dinde birçok bid'at ve hurafe ihdas edilmiştir. Öyle ki, insanlar Kur'an okumaktan çok, insanların yazdıkları kitapları okumaya başladılar. Sünnet-i Nebeviyye'deki ameller, Allah'ın son Rasulünün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hidayeti (yolu) iken, buna rağmen buna aykırı olan birçok amel ve ibadet ortaya çıktı. Peki, niçin? Acaba bu insanlara, Kur'an ve Sünnet'ten gelen yetmiyor muydu? Yoksa Kur'an ve Sünnet'teki ameller bunlara az mı geliyordu? Veya Kur'an ve Sünnet'te gelen onları mutlu etmeye yetmiyor muydu?

Sebepler ne olursa olsun, Müslümanların inancına belli bir dönemden sonra birçok hurafe ve bid'at karışmaya başladı. İnsanlar Kur'an'ın ve Sünnet'in diliyle konuşmayı gittikçe unuttular. Bunun karşısında ilim ehli imamlar ve âlimler ne kadar mücadele etmişlerse de, bu sapmalar tamamen yok olmamış ancak, kısmen de olsa önüne geçilip durdurulmuştur.

Dinin Allah için halis kılınabilmesi için, öncelikle Tevhid akidesinin sağlıklı bir biçimde anlaşılması ve hayata uygulanması gerekir. Bu gerçekleşmeden, ne niyetlerde, ne sözlerde ve ne de amellerde din halis olarak yaşanamaz. Allah, dinini tamamlamış ve onu kemale erdirmiştir. Dini Allah için halis kılmayan hiçbir dini anlayış ve davranış İslâmi değildir.

"O'na dini halis kılarak ibadet edin."

(A'raf: 29)

"Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Ve üzerinizdeki nimetimi tamamladım. Ve size din olarak İslâm'dan razı oldum."

(Maide: 3)

Allah Azze ve Celle bu ayet-i kerime ile dinini kemale erdirdiğini bizlere beyan etmiştir. O'nun, dinini kemale erdirdiğini söylemesi aynı zamanda Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) beyanı en ekmel ve beliğ bir vecihle tebliğ ettiği anlamını da içerir.

Irbad İbn Sariye'nin (ra) rivayet ettiği bir hadiste Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle der:

"Ben sizi, gecesi gündüzü gibi olan bir yol üzere bıraktım; o yoldan ancak helak olan sapmıştır." [537]

Bu hadis de bize göstermektedir ki, dinin bütün şubelerinde hiç kimsenin Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ümmetine din olarak bıraktığının dışında, herhangi bir şeyi din ve sünnet olarak bırakma yetkisi ve hakkı yoktur. Hüda ve rahmet ancak Allah'ın kitabı ve Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nde olandır. Bu hadis hakeza bize dinde izlenmesi gereken yolun ne olduğunu da açıkça beyan etmektedir. Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* izlemiş olduğu yol; Kur'an'ı, ilim ve hidayet üzere tefsir eden nebevî fıkıh yoludur. Bu yolu izlemeyi terk etmek ve sonradan ihdas edilmiş olan; ibadetlere, amellere ve merasimlere sünnetmiş veya dinden mutlaka yapılması gereken amellermiş gibi sarılmak, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hadisinde buyurduğu gibi "dinde helak" demektir.

Ebu Vâkıd el-Leysî (ra) anlatıyor:

"Biz Allah'ın Nebi'siyle müşriklerin -cahiliyyede- silahlarını astıkları ve kendisine 'zâtu envât' denilen bir ağacın yanından geçiyorduk. Dedik ki: Ey Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*! Onların bir 'zâtu envât'ları gibi -sen de- bize bir 'zâtu envât' tayin eder misin? Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki: İşte bu, İsrailoğullarının; 'Onların ilahları gibi, sen de bize bir ilah edinsene!' [A'raf: 138] demeleri gibidir' dedi." [538]

Bütün Müslümanlara vacib olan; insanları Allah'ın kitabına, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne ve selef-i salihinin üslubu üzere uymaya davet etmektir. Dinde ihtilafın asıl sebeplerinden birisi de, bu sahih olan yolu terk etmek ve insanların hevalarıyla uydurduklarının ardına düşmektir. Hidayetten sapmanın esasında, hevanın ve bid'atlerin yattığını hepimiz bilmekteyiz. En küçüğünden en büyüğüne kadar dalâletin ve cehaletin hepsi, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* getirdiğini terk etmek, heva ve bid'atlerle amel etmek ve bunu din haline getirmekle başlamıştır.

---

537 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.4, s.1126, İbn Mâce, *es-Sunen*: c.1, s.16

538 Ebu Bekr Ahmed İbnû'l-Huseyn el-Beyhâkî, *Ma'rifetu's-Suneni ve'l-Âsâr*: c.1, s.186 (329)

Allah Azze ve Celle kitabında der ki:

"Kim kendisine hüda apaçık beyan olduğu halde Rasul'e karşı ayrılık ortaya koyar ve mü'min olmayanların yoluna uyarsa; onu, girdiği yolun sahibi kılar ve sonra da cehenneme sokarız, orası gidilecek ne kötü yerdir."

(Nisa: 115)

Bu ayette işaret edilen mü'minler, İmam eş-Şafiî'ye (rh.a) göre müctehid imamlardır. Ancak ayet umum manası ile icma'a delâlet etmektedir ki, İmam eş-Şafiî de aynı görüşe sahiptir. Mü'minlerin yolu, tüm mü'minlerin izlemesi gereken yol olan Allah'ın kitabı ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'dir. Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* karşı "şikak"ta bulunmak, bid'at ve heva ile amel etmektir. "Hüdanın tebeyyün etmesi"nden sonra mü'min olmayanların yoluna uymak ise, münafıkların ve kâfirlerin yolunu izlemektir. Demek ki asıl olan, Allah'tan Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelene uymak ve sonra da O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ittiba etmektir.

Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ümmetinden önceki ümmetlerin birçoğu, kendilerine Allah'tan geleni değiştirdikleri için helak olup dinden çıktılar.

"Zulmedenler kendilerine söylenen sözü başkasıyla değiştirdiler. Biz de zulmedenlerin işledikleri fısktan ötürü üzerlerine gökten bir azap indirdik."

(Bakara: 59)

Bu ayet üzerinde düşünen akıl sahibi her insan, İslâm'la gelen ibadet ve amelleri değiştirenin; tıpkı Yahudi ve Hıristiyanlardan zalim olanlara benzeyeceğini yakînen bilir. Ne acıdır ki Müslümanlardan da birçok cahil ve heva sahibi kimseler, kimi zaman Allah'a daha çok ibadet etmek, kimi zaman da mezhep taassubu veya zındıklığından dolayı İslâm'da olmayan sözler ve ameller ortaya atmışlardır. Bazıları bunu din adına yaptıklarını zannediyordu. Bunun örneğini, hadis uyduranlar hakkındaki ilmî kaynaktan okuduğumuzda rahatlıkla görebiliriz. Bunu daha kapsamlı bir tanımla dile getirmek istediğimizde, karşımıza bid'at kavramı çıkar. İnsanlar Kur'an ve Sünnet'ten ayrılıp bid'atlerin çoğalmasından sonra sapıtmışlardır.

Bid'at, bazen Kitapla bazen de Sünnet'le geleni tebdilin adıdır. İslâm, kendisine dışardan yamanmak isteyen hiçbir bid'atı kabullenmez. Zira bid'at, dinin aslına bile zarar verecek olan bir değişimdir. Bid'at, Kitap'tan ve Sünnet'ten ayrılmanın özünü teşkil eder. Dediğimiz gibi bid'atların aslı dinde yoktur. Zamanla bir yerden çıkmaya başlar ve devam eder. Eğer Müslümanlar kendilerine gönderilen Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'ni öğrenir, onunla amel eder ve onu öğretirlerse, bid'atlar geriler. Fakat Sünnet terkedildiğinde bid'at kendiliğinden işlenmeye hazır hale gelmiş olur.

Muhammed İbn Halife İbn Ali et-Temimî bid'at hakkında şu tarifi yapar:

> "Bid'at; dinde sapık bir yol tutmaktır ve dalâlettir. Kesinlikle ondan sakınmak ve uzak durmak gerekir. Bununla birlikte, bid'at Mustafa'nın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'ne muhalefet ve O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) getirdiği hüda ve nura savaş ilan etmektir. Zira bid'at gibi ayakların kaydığı yere girmek insanı birçok tehlikelere maruz bırakır.
>
> Bunların arasında, en başta dini gizli bir biçimde eleştirme vardır. Çünkü bid'at ehlinin lisan-ı hali; şeriatın tamamlanmadığını ve onda tamamlanması gereken bazı şeylerin eksik kaldığını söylemektir. Zira bid'at ehli, eğer dinin kemale erdiğine ve tamamlandığına inansaydı ne bir bid'at ihdas ederdi ve ne de onda bir eksiklik olduğu zannına kapılırdı." [539]

Gerçekten insanlar arasında bid'atleri sahiplenerek işleyenler, Şeriata karşı inatla direnen cahillerdir. Bid'atlerle amel edenler, Allah'ın dinini eksik gönderdiği ve Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) risaletini eksik olarak yerine getirdiği zannı ve inancının İslâm düşmanları nezdinde de kabul görmesine yol açarlar. Daha önce de söylediğimiz gibi bid'at ehli, farkında olarak veya olmayarak Şeriatın sahibine dinde ortaklık iddiasında bulunmaktadır.

Zamanla bid'at ehlinin işlemiş olduğu bid'atler, insanlar tarafından din olarak algılanabilir. Böylece, o bid'atlerin kendisine uyulan ve uğrunda insanlara dostluk ve düşmanlık hududu haline getirilen amellere dönüşür.

---

539 Prof. Dr. Muhammed İbn Halife İbn Ali et-Temimî, *Hukuku'n-Nebı Ala Ümmetihi fî Davi'l-Kitabi ve's-Sunne*: c.1, s.231, 232

Bid'atlerin bu kadar geniş bir kabul alanı gördüğü bir yerde elbette Sünnet'in ihyası uğrunda atılacak adımlar çeşitli tenkidlere, kınama ve hakaretlere maruz kalacaktır. Ancak her ne olursa olsun ilim ehlinin sabır ve hilm ile cehalet ehlini bu bid'atlardan alıkoymaları ve onları Allah'ın Kitabı, Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti ve dinin usulünden haberdar etmeleri gerekir. Cahillere düşen de, bu ilim ehli insanların nasihatlerini dinlemek ve güzel bir İslâm üzere olmak için bid'atlerden ve zararlı olan âdetlerden uzak durmalarıdır.

Âlimlerin şu hakikati bütün insanlara anlatmaları, onların omuzlarında Allah'ın bir emanetidir: Din, hiçbir zaman zann ve cehalet üzere inşa edilmiş olan bir düşünceyi, akideyi ve hayatı kabul etmez. Cehaletin ilim zannedilmesi, İslâm'ın büyük bir yara almasıdır. Cahillerin dinde hüccet sahibi olmaları dinin insanların nezdinde önemini azalttığı gibi, ilim ehlinin de kadrini küçültür ve heva ehlinin dinde istediği gibi ifsadına yol açar. Bid'atlarla amel edilmesine göz yummak; Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevgisini istismar ederek, aslında kendi geleneklerini halka sünnet ve din olarak telkin eden birçok meşrebin ve tarikatın, bid'atları dinin hakikatlerinin yerine koymalarında kendilerine yardım etmek anlamına gelir. Zira bu tavır, dinde din olmayanın ve Kur'an ile Sünnet dışında teşekkül eden bir inancın dinin aslı arasında kendisine yer edinmesine sebep olur. Müslümanların şunu çok iyi bilmeleri gerekiyor; Dinin aslı Kitap ve Sünnet'ten olan bir nassa, delâlete ve beyana dayanır. Bu hususları yitirmiş olan hiçbir düşünce ve davranış tarzı Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* razı olacağı bir amel olamaz. Çünkü hevaya ve zanna dayanan bu düşünce ve davranışlar en başta şer'î olan delilden mahrumdur. Burada hatırlamamız gereken bir husus da, âdetlerin ibadetlere kıyaslanarak meşru gösterilmesidir. Birçok amelin teravih namazına kıyaslanarak meşru gösterilmeye çalışılması gibi. Dolayısıyla bu düşünce ile hareket edenler, âdet ile ibadetin usulünü birbirine karıştırmaya ve âdetleri de ibadetler gibi kendine has olan delilden değil de, ibadetlerin meşruluğunu söz konusu eden delillerden almaya çalışıyorlar. Müzik aletlerini meşru gösterenlerin kimi zaman kuş seslerini delil göstermeye kalkışmaları gibi.

İnsanların amellerinde bid'atlerle amel etmelerinin en tehlikeli tarafı; bu bid'atleri işleyenlere bu bid'atlerin dinin ihyası ve bâtılların imha edilmesi, ma'rufu emretmek ve münkerden alıkoymak gibi hususlarda hiçbir ilim ve azimeti teklif etmemesidir. Bu bid'atlar kolayca işlenip nefse hoş gelmekle beraber; aslında insanı ciddî yükümlülük ve meşakkatlerle karşı karşıya bırakmaktadır. Zira bu bid'atlerle amel edenler, genelde dinin aslı, özü ve hidayetinden uzak olan bir yol izlemelerine ve dinde ferdiliği, i'tizali ve bencilliği körükleyici bir anlayışa teslim olurlar. Böyle bir değişim, dinin hidayet ve ilim olan nasslarını kabul etmeyi zorlaştıracağından; insanın daha da bâtıl olan yollara sapmasına ve cehaletin karanlığına gömülmesine sebep olur.

Hasan el-Basrî (rh.a) derdi ki:

> "Bid'at sahibi ne kadar çok ictihad ederse etsin ve ne kadar fazla oruç tutarsa tutsun ve ne kadar da namaz kılarsa kılsın o Allah'tan uzaklaşmaktan başka bir şey yapmış olmaz." [540]

Bid'at temelde Müslümanların cemaatini böler. Müslümanları Kur'an ve Sünnet'e uymakla cehalet arasında bir şaşkınlığa sürükler. Bu da dolayısıyla dinde tefrikayı ve insanların kalpleri arasına ihtilafın girmesine sebep olur. Bunun da varacağı yer; ğıybet, ucb (kendini beğenme), kibr (kendini bir şekilde başkalarından üstün görme), buğz ve haseddir.

Müslümanları Kur'an'ın akidesinden, Sünnet'in ilmi ve hidayetinden uzaklaştıran davranışların gerisindeki sebeplere baktığımızda; bu yolun eski dinlerden (Mecusilik, Şamanizm, Budizm) Yahudilik kültürü veya Hıristiyanlara benzediği görülecektir. Allah'ın gönderdiği Kur'an'a sırtlarını çeviren ve hayatlarını bid'atla ve şirkle dolduran milyonlarca hurafe ehli işte buradan beslenmektedir. Bid'at ve heva ehlinin her yerde gördüğümüz bu ortak davranışları, şeyhlerinden ve cahil, basiretsiz hocalarından duyduklarını sahih bilgilermiş gibi; Rasulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) Sünneti'ne ve Selef-i Salihin'in ilmine karşı kalkan olarak da kullanılmaktadır.

Huzeyfe (ra) Ebu Mes'ud'a (ra) [Ukbe İbn Amr İbn Sa'lebe el-Ensarî] der ki:

---

540 İbn Vaddah, *el-Bid'au ve'n-Nehyu Anha*: s.27

"Gerçek dalâlet, senin önceden münker görüp inkâr ettiğini ma'ruf, önce ma'ruf gördüğünü de sonra münker görüp inkâr etmendir. Sakın sakın sen ol, Allah'ın dininde sık sık renk değiştirme!" [541]

Adiyy İbn Hatim de (ra) buna benzer bir sözünde şöyle demiştir:

"Siz, eskiden münker görüp inkâr ettiğinizi ma'ruf görmeye başlamadıkça ve eskiden ma'ruf bildiğinizi de münker görüp inkâr etmedikçe ve âlim olanınız aranızda korkmadan konuştukça hayr içinde olacaksınız." [542]

Bugün Müslümanların çoğunun inancında ve hayatına Rasulün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti değil, kendilerinden önce dedelerinden ve babalarından gördükleri ve iyi saydıkları birçok bid'atlar girmiştir. Bu bid'atların bazısı insanların kalplerinde öyle yer etmiştir ki, bunu söküp atmak ancak Allah'ın hidayetiyle mümkündür. Çünkü insanların işledikleri bu bid'atlar, ne yazık ki aslı dinde olan sünnetler zannedilmektedir.

İmam eş-Şatibî (rh.a) bid'atların çeşitleri hakkında yaptığı tasnifte şunları söylüyor:

"Bid'atlerin birçoğu sanki Şeriat'ta varmış gibi algılanmıştır. Ama gerçekte böyle değildir. Bid'atlerin hepsi Şeriata aykırı olan davranışlardır. Mesela:

Hiç oturmadan ayakta oruç tutmak için nezirde bulunmak, güneşte durup gölgelenmemek, özellikle belli ibadetlere daha çok zaman ayırmak, herhangi bir nedeni olmadan muhtelif yemekleri terkedip sadece bir tek sınıf yemekten yemek.

Belli şekilleri ve durumları önemseyip, bunun dışına çıkmamak, topluca bir tek sesle zikretmek için toplanmak, Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğum gününü bayram (kutlama) günü edinmek gibi.

Şeriat'ta hakkında bir tayin olmadığı halde; belli vakitlerdeki belli ibadetleri işlemeyi gerekli görmek, Şa'ban'ın on beşinci günü orucu ve gecesinin namazı gibi." [543]

Âdetleri yahut bid'atleri dinin sünnetleri yerine koymak veya bizzat dinde izlenmesi gereken bir yolmuş gibi görmek, dalâlettir.

---

541 İbn Batta, *el-İbane*: s.190 (25)

542 İbn Batta, a.g.e. s.191 (26)

543 eş-Şatıbî, *el-İ'tisam*: s.29, ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1/216, 218

Âdet ve bid'atlere istinad ederek ilmin ve dinin usulünden sadır olmuş kaide ve vesilelerin bir yana bırakılması, din adına cehalet sergilemekten başka ne olabilir ki?

Dinde bid'atleri ihdas edenler, ya dini tahrif etmek için dindeki belli ibadetleri azımsayarak ya da ona bir şeyler eklemeye çalışarak bunu yaparlar. Bu bakımdan, bid'at ihdas edenler de kendi aralarında sınıflara ayrılırlar; bilgi sahibi olup ve iyi niyetle bid'at ihdas edenler, din ilimleri hakkında fazla bir şey bilmedikleri halde dinde bid'at ihdasında bulunanlar. Bir diğer sınıf da, dine tamamen karşı oldukları halde, bid'atleri Müslümanlar arasında yayanlardır. Bunun için Kur'an ve Sünnet'te aslı ve delili olmayan her itikad ve ibadet, bid'at dairesine girer. Bu nedenle, hiçbir söz ve amel Kitap ve Sünnet'e uygun olmadıkça söylenip işlenmemelidir.

el-Hasen el-Basrî (rh.a) şöyle diyordu:

> "Amel olmadan söz, niyet olmadan söz ve amel, amel ve niyet de, Sünnet olmadan sahih olmaz." [544]

İbn Batta ise, zayıf bir senedle bunu Enes'in Rasulullah'tan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şu lafızla rivayet ettiğini nakleder:

> "Söz amel olmadan, söz ve amel de niyet olmadan; söz, amel ve niyet de ancak Sünnet'e muvafık olmadan kabul edilmez." [545]

Benzer bir söz de Said İbn Cubeyr ve Süfyan es-Sevrî'den rivayet edilmiştir. [546]

Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nafile namazları camilerde ve mescidlerde değil, daha çok evlerimizde kılmamızı tavsiye etmiştir.

Âişe (r.anha) Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet ettiği bir hadiste şöyle diyor:

> "Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mescidde hasırdan kendisine bir hücre edindi. Orada namaz kılıyordu. Sonra O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bazıları gelip uydular. Sonra bir başka gece gelip O'nunla *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kılmak istediler. Bu kez O *(sallallahu*

---

544 el-Lalekâî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.1, s.63 (18)
545 İbn Batta, *el-İbane*: c.1, s.315 (152)
546 el-Lalekâî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.1, s.63 (20), İbn Batta, *el-İbane*: c.1, s.333 (190)

aleyhi ve sellem) bunu görünce, biraz ağırdan aldı. Onlar bunu görünce sesli sesli konuşmaya başladılar. Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) kapısını elleriyle çaldılar. Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) kızgın bir vaziyette dışarı çıktı ve onlara dedi ki: Bu sizin yaptığınız da ne oluyor? Neredeyse o namazın size farz kılınacağından korktum. Evlerinizde namazlarınızı kılınız. Bilin ki, farz namazdan sonra kişinin kıldığı en hayırlı namaz, evinde kıldığı namazdır." [547]

Enes İbn Malik (ra) rivayet ettiği bir hadiste şunları söyler:

"Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Ramazan'da kalkıp nafile kılıyordu. Ben yanına gelip namaza durdum. Sonra bir kişi daha geldi. Öyle ki, gitgide bir cemaat olduk. Benim, arkasında olduğumu anlayınca, namazı çabuk kılıp odacığına girdi. Bu kez de bizim yanımızda hiç kılmadığı bir namazı kılmaya başladı. Sabah olunca O'na (*sallallahu aleyhi ve sellem*); bizi farkettin ya Rasulallah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedik. O da (*sallallahu aleyhi ve sellem*); evet işte benim bu yaptığım, sizin yaptığınız şey nedeniyledir, dedi.

Sonra Allah Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) buna devam etmeye başladı. Bu, ayın sonlarıydı. Bu kez, O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ashabından bazıları da aynı geceler namaz kılmaya başladılar. Allah Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bazı kimselere ne oluyor? Siz benim gibi değilsiniz. Ay uzasa bile ben kılarım. Hem de öyle kılarım ki bu aşırı gidenler bu yaptıklarını bırakıncaya kadar." [548]

Biz bu hadislerden de anlıyoruz ki, nafile namazların faziletlisi, kişinin kendi evinde kıldığı namazlardır.

Bunun için Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle demiştir:

"Evlerinizi kabirlere çevirmeyiniz. Kabrimi de bayram yeri (ziyaretgâh) edinmeyin. Bana salât getiriniz. Nerede olursanız olun, salâtınız bana ulaşır." [549]

---

547 Buharî, *Sahih*; Kitabu'l-Edeb; Babu Ma Yecuzu Mine'l-Ğadab: c.10/430. Bunun Ramazan ayında olduğu rivayet edilir.

548 Müslim, *Sahih*; Kitabu's-Siyam; Babu'n-Nehyi Ani'l-Visali fi's-Savm: 1104. Ebu Zer ve en-Nu'man İbn Beşir'den gelen rivayetlerde Ramazan'ın son yedi günü tek (23, 25, 27 geceleri) olarak geçer. Ebu Davud: 1375, et-Tirmizî: 806

549 Müslim, *Sahih*; Kitabu Salati'l-Musafirîn: (6), c.1/539, Ebu Davud, *es-Sunen*; Kitabu'l-Menasik; Babu Ziyareti'l-Kubur: 2042, el-Beğavî, *Mesabi-*

İrbad İbn Sariye (ra) rivayet ediyor:

"Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bir gün bize öyle bir öğütte bulundu ki, ondan gözler yaşardı ve kalpler sarsıldı. Bir adam; ey Allah'ın Rasulü! Bu, sanki veda eden bir kimsenin öğüdüne benziyor. Bize ne tavsiye edip bırakırsın, dedi. Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*):

Size Allah'ın emrettiği takvayı, dinleyip itaat etmeyi, velev ki bu bir Habeşli köle olsun. Şüphesiz benden sonra kim yaşarsa çok ihtilaflar görecek. Siz siz olun benim sünnetime ve raşid (hidayet ehli) halifelerimin Sünneti'ne uyun. Ona sıkı sarılınız. Hatta ona azı dişlerinizle yapışınız. Siz siz olun [dindeki] sonradan uydurulmuş olan şeylerden kaçınınız! Çünkü her uydurma bid'attır ve her bid'at dalâlettir." [550]

Bu da bize göstermektedir ki, dinde aslolan Rasul'e (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ittiba ve Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) kendilerine ittiba etmemizi emrettiği raşid ve hidayet ehli olan halifelere uymaktır.

Abdullah İbn Mes'ud (ra) diyor ki: Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bir gün eliyle yere bir çizgi çizdi ve şöyle dedi:

"Bu Allah'ın yoludur, dedikten sonra çizdiği çizginin sağına ve soluna çizgiler çizdi. Sonra dedi ki: İşte bunlar sübüldür. Bu yolların her birinin başında bir şeytan kendisine çağırır. Sonra şu ayeti okudu: 'Ve işte bu benim dosdoğru yolumdur ona uyunuz, sakın yollara (subul) uymayınız, yoksa sizi Allah'ın yolundan ayırır. İşte bu Allah'ın size vasiyet ettiğidir, umulur ki [Allah'ın azabından] sakınırsınız." [551]

Abdullah İbn Amr (ra) derdi ki, Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle dedi:

---

hu's-Sunne: c.2/1519 ("*Evlerinizi kabirlere çevirmeyiniz. Kabrimi de bayram yeri (ziyaretgâh) edinmeyin. Şeytan içinde Bakara suresi okunan evden kaçar.*") Müslim'in rivayet ettiği lafızla. et-Tirmizî, *es-Sunen*: 2877, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/4162

550 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.4, s.126, Ebu Davud, *es-Sunen*; Babu Luzumi's-Sunne: 4067, et-Tirmizî, *es-Sunen*; Kitabu'l-İlm; Bab: 16, (2688), İbn Mâce, *es-Sunen*: c.1, s15 (42), ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1, s.57 (...), İbn Batta, *el-İbane*: c.1, s.305-307

551 ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1, s.279 (208), el-Hakim, *el-Müstedrek*: c.2, s.318

"Her amelin bir canlılık vakti ve her canlılığın da bir gevşeklik dönemi vardır. Kimin hareketi, benim sünnetime doğru olursa o kimse hidayete ermiştir. Kimin de fetreti (ayrılığı ve gevşeklik göstermesi) bundan başkasına olursa, o kesin olarak helak olmuştur." [552]

Muaz İbn Cebel (ra) derdi ki:

"Ey insanlar! Kaldırılmadan önce ilme sarılın, bilin ki ilmin gitmesi onun ehlinin gitmesiyledir. Siz siz olun bid'atlardan, bid'at ihdas etmekten ve işleri derinlemesine incelemekten kaçının. Siz siz olun dininiz hakkında asl olana sarılın!" [553]

Ömer İbn Abdilaziz (rh.a) bazı görevlilerine şöyle yazıyordu:

"Sana Allah'tan takva ile sakınmanı, O'nun emrinde adaletle amel etmeni, Nebisi'nin (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'ne uymanı ve O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'nin sabit olduğu şeyde O'na (*sallallahu aleyhi ve sellem*) uymanı ve sonradan dinde yeni şeyler uyduranların uydurduklarından sakınmanı tavsiye ederim. Hâlbuki onların bunu yapmalarından O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) onlara bıraktıkları onlara yetiyordu. Bil ki, hiçbir insan bir bid'at ihdas etmiş olmasın ki, ondan önce onun mukaddimesi olan şeyi ona delâlet edecek şekilde ondan önce bir amel ve ibret olacak bir şey işlemiş olmasın. Sen sen ol, Sünnet'e uymaya bak. Zira Sünnet, Allah'ın izniyle senin bid'atten korunmanın vesilesidir. Bil ki, bu sünnetleri koyan, onun hilafına olan hatayı, ayak kaymasını, derinliğine araştırmanın, hamakatın ne olduğunu bildiği için bu sünnetleri koymuştur. Bil ki bizden öncekiler, ilimlerinin derinliğine rağmen araştırmayı terk ettiler ve basiret sahibi olmalarından ötürü kendilerine gelenle yetinip bid'atten sakındılar, buna ihtiyaç duymadılar. Hâlbuki onlar bir şeyi inceleyecek olsalardı, buna güçleri yetecek kadar ilmi güçleri varken onlar derinliğine incelemediler.

[Onlar bunda daha çok fazilet sahibi idiler, hidayet sizin için onların izledikleri yoldur. Bunu izlerseniz siz ona önce ulaşmış olursunuz. Peki, onlardan sonra ihdas edilen nedir dersen, onlardan sonra bid'at ihdas edenler ancak onların yolundan başka bir yola uydukla-

---

552 Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.2, s.157, 165, 188, 210, İbn Hibban, *Sahih*: c.1, s.110, İbn Ebî Âsım, *Kitabu's-Sunne*: s.28

553 Muhammed İbn Vaddah, *el-Bidau ve'n-Nehyu Anhâ*: s.25. Aynı söz farklı lafızlarla Abdullah İbn Mes'ud'dan da rivayet edilir. (Bkz. ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1, s.66)

rı için, bid'at ihdas etmişlerdir ve onların yolundan yüz çevirmişler-dir. Onlar bu konuda yetecek olan sözü söylediler ve bu yolu bize şifa verecek bir biçimde açıkladılar. Onların sözünün dışında söz söyleyen kusurludur, onların sözünün üzerinde de söz söyleyenlerin sözü daraltıcıdır. Nice insanlar dini daralttılar da kalpleri katılaştı ve onların yaptıklarına bakıp hırsa kapılan diğerleri ise, dinde aşırılığa saptılar. Onlar -selef- bütün bu yolların ortasında dosdoğru yol üzeredirler.]" [554]

Ömer İbn Abdilaziz (rh.a) Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve seleften gelen ilme tâbi olmanın bu ümmetin huzuru ve saadeti olduğunu bildiği için, bunu görevlilerine de tavsiye ediyor ve onların da Müslümanları bu edeb üzere edeblendirmelerini ve Sünnet'e uymanın önemi hakkında bilgilendirmelerini istiyordu.

Ne yazık ki bugün de geçmişteki gibi dinde ihtilaflara şahid olmaktayız. Hâlbuki insanlar Kur'an'ı ve Sünnet'i hakkı ile bilselerdi, onun dışındaki yollara uymazlardı.

> "İşte bu, benim doğru yolumdur, ona uyunuz. [Bunun dışında] yollara uymayınız. Yoksa sizi Allah'ın yolundan ayırır."
>
> (En'am: 153)

Bundan daha açık ve üstün bir hüküm olabilir mi? Allah Azze ve Celle bunu haber verdikten sonra, Kur'an ve Sünnet'in kabul etmediği sözleri söylemeyi ve amelleri işlemeyi kim caiz görebilir? Sünnet genel olarak Kur'an'a tabidir. Bu bakımdan Kur'an'ın getirdiği itikad ve ameli ifsad edenler, aynı zamanda Sünnet'le gelen ilmi de ifsad etmişlerdir. Hakeza Sünnet de öyledir. Sünnet, Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelen ilmi korumadır. Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne uymak ise iman ve ihlâsın güvencesidir.

Âişe'nin (r.anha) rivayet ettiği sahih bir hadiste Allah Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurur:

> "Kim bizim dinimizin üzerinde olmadığı bir şey yaparsa o reddedilmiştir." [555]

---

[554] Ebu Davud, *es-Sunen*: c.5, s.19, Muhammed İbn Vaddah, *el-Bidau ve'n-Nehyu Anhâ*: s.30, İbn Batta, *el-İbane*: c.1, s.321, el-Berbehârî, *Şerhu's-Sunne*: s.33

[555] Buharî, *Sahih*; Kitabu's-Sulh: 2550, Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-Akdiye: 1718,

Yine rivayet edilen bir başka hadiste Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurur:

"Kim güzel bir sünnet (yol) koyarsa, ona bunun ecri ve bu yolda ona uyanların ecrinden hiç eksilmemek kaydıyla bir ecir vardır. Kim de kötü bir sünnet (yol) koyarsa, onun için bunun günahı ve o yolda ona uyanların günahlarından hiçbir şey eksilmemek kaydıyla da bir günah vardır." [556]

Muaz İbn Cebel (ra) diyor ki:

"Sizden sonra çok fitneler olacak, o fitnelerde mal artacak, Kur'an o dönemde insanların tamamının önünde açılır, öyle ki onu, kadın, çocuk, erkek herkes okur. O dönemdeki birileri der ki: Ben Kur'an'ı okuduğum halde niçin bana uyulmuyor. Onunla insanların arasında kıyam edip amel ettiğim halde yine bana tabi olan olmadı der. Öyleyse evimi mescid edineyim deyip evini mescid edinir. Buna rağmen kimse gelip ona uymaz. O zaman kendi kendisine şöyle der: Kur'an'ı okudum bana kimse uymadı, onunla amel ettim kimse bana uymadı, evimi mescid edindim yine kimse bana uymadı. Vallahi ben de onlara öyle bir şey söyleyeceğim ki, onu ne Kur'an'da bulacaklar ve ne de Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* duymuş oldukları bir şey olacak, belki o zaman bana uyarlar. Siz siz olun, böylesine ve getirdiklerine dikkat edin. Zira onun getirdikleri dalâlettir." [557]

Allah'ın kitabında bunun tasdikini görüyoruz:

"Kim iyi bir şefaatte bulunursa, onun için ondan bir nasip vardır. Kim de, kötü bir şefaatte bulunursa onun için de ondan bir yük (sorumluluk) vardır."

(Nisa: 85)

İslâm'da ihdas edilen bid'atların önemli bir kısmı ibadetlerle ilgilidir. İmam Şatibî (rh.a) bid'atları ihdas edenlerin büyük bir kısmının işledikleri bâtıl amellerin, sünnetleri ihya etmedeki gevşeklik nedeniyle olduğunu söyler.

---

556 Ebu Davud, *es-Sunen*; Babu Luzumi's-Sunne: c.2/506
Müslim, *Sahih*; Kitabu'z-Zekât; Sadaka: 1017, en-Nesâî, *es-Sunen*; Kitabu'z-Zekât: c.5/75, 76

557 es-Suyutî, *el-Emru bi'l-İttibai ve'n-Nehyu Ani'l-İbtida*: s.25

Yine eş-Şatibî (rh.a) diyor ki:

"Onlar, dinde olmayan bid'atları uydurmanın dinde sahih bir ibadet olduğunu zannederler." [558]

Bid'atlar bu bakımdan dinde tahrif ve tebdilin başlangıcıdır. Onun için, bid'at olan bir niyette ve amelde Allah'ın rızası yoktur. Allah, ancak kendi kitabında ve Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) yoluyla bildirip emrettiklerinin yapılmasından razı olur. Ümmet bid'atlarla amel etmeye başlayınca aralarında ihtilaf, kin ve buğz ortaya çıktı. Allah Azze ve Celle kitabında buna işaret ederek şöyle buyurur:

"Kendilerine Allah'ın apaçık ayetleri geldikten sonra fırkalara ayrılıp ihtilafa düşenler gibi olmayın. İşte onlar için büyük bir azap vardır."

(Âl-i İmran: 105)

Bid'atlar insanlar tarafından Sünnet'in yerine konulduğu zaman, Allah'a ve Rasulü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) karşı açıkça bir isyana kalkışılmıştır. Müslümanlar arasında yüzyıllardır süre gelen birçok ibadet, iyi niyet ve salih amel adı altında, Şeriat'ta hiç varid olmayan bir keyfiyetle işlenmiştir. Mesela; Şeriat'ta delili olmadığı halde, bazı ibadetleri ihdas edip bazı günleri diğer bazı günlerden üstün tutmak ve onlara özel bir ilgi göstermek. Bu türden davranışların birçoğu aklın ve hevanın hoş gördüğü türden ibadetlerdir. Kur'an ve Sünnet'te sabit olmayan şekliyle ibadetlerdeki bu tahsis şer'î amellere yeni ameller eklemektir.

Şeytan, insanları her zaman bildikleri şeyler aracılığıyla aldatmaz, bazen de onları bilmedikleri şeylerle aldatır. Mesela, bir şey hakkında delil yok ise, şeytan o konuda insanı, yapıldığında meşru olacağı fikrine inandırır. Burada böyle bir insan şer'î delilleri değil, niyetini esas alır. Zira o, niyetim iyi olduktan sonra işlenen ameller niçin Allah'ın veya Rasulü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) hoşuna giden amel olmasın ki diye düşünür. İmam eş-Şatibî (rh.a) buna örnekler verirken, Bermekilerin mescidlerde güzel kokulu tütsüler yakmak için mangallar üzerinde ateş yaktırdıklarını anlatır. Buna ilave olarak mescidlerin gereğinden fazla süslenmesini de katar. Zira mescidler ancak Allah'a halis Tevhid ile kulluk edilme-

---

558 eş-Şatibî, *el-İ'tisam*: c.1, s.67

si için bina olunmuştur. Mescidlerde esas olan; takva, sadelik, ziynetten ve dünyalık lakırtı ve ticari alışverişlerden uzak olmasıdır. Bugün mescidler İslâm'daki yerlerini yitirmişlerdir, İslâm yeniden gelmedikçe de böyle gidecektir.

Yine İmam eş-Şatibî'nin (rh.a) en-Nevevî'den (rh.a) naklettiğine göre;

"Arafat'ta Zilhicce'nin sekizinci gecesi mumlar yakmak çirkin olan bid'atlardandır. Çünkü bu, fahiş bir dalâlettir. Beraberinde birçok çirkinliği de getirir. Üstelik bunda malın gereken yolun dışında bir biçimde harcanması vardır. Bir diğeri de bunda Mecusilerin dini sembollerinden birinin izharı vardır" demiştir. [559]

İmam Malik (rh.a) müezzinin ezan okumaya çıkarken, ezandan önce öksürmesine engel olurdu ki, insanlar bunu Sünnet sanmasınlar. Hatta Şevval'den altı gün oruç tutmayı da [*] terkederdi ki, insanlar bunu da Sünnet zannetmesinler.

İmam eş-Şatibî (rh.a) diyor ki:

"Bid'at işleyenin, onu meşru kabul etmesinden başka bir anlamı yoktur."[560]

İmam Malik (rh.a) yine şöyle derdi:

"Sünnetler Nuh'un gemisi gibidir. Kim ona binerse kurtulur, kim de ondan geri kalırsa boğulur." [561]

Bid'atlardan hiçbirisinin Şeriat'ın maksadları ile bir ilgisi yoktur. Dolayısıyla bid'atlarla amel edenler, işledikleri birçok amelde, Şeriat'ın hükümlerine uymazlar. Bid'atların yayılmasında işaret edilmesi gereken bir diğer önemli husus, ilim ehlinin bid'at ehli karşısında susmaları ve cahillerin cehaletlerine dokunmamalarıdır.

---

559 es-Şatibî, *el-İ'tisam*: c.2, s.347

(*) Bu oruç Ebu Eyyub el-Ensarî'nin (ra) rivayet ettiği bir hadiste geçer. en-Nesâî'deki lafzı şöyledir: "*Kim Ramazan orucunu tutar ve ona altı gün de Şevval'den katarsa, sanki bütün yıl oruç tutmuş gibidir.*" *es-Sunen el-Kubra*: c.2/2802, 2863, 2864, 2866. Ancak 2778 no'lu hadis; "*Kim Ramazan'ı, Şevval'i, Çarşamba ve Perşembe'leri oruç tutarsa cennete girmiştir*" lafzıyla... Müslim, *Sahih*: (en-Nevevî) c.3/169, Ebu Davud, *es-Sunen*: c.1/146. Şafiî fukahasına göre Şevval'den altı gün oruç tutmak "müstehab"tır. En güzeli bu orucu ardardına hemen bayramdan sonra tutmaktır.

560 eş-Şatibî, *el-İ'tisam*: c.2, s.349

561 es-Suyutî, *Miftahu'l-Cenne*: s.94

Hele emr-i bi'l-ma'ruf ve nehy-i ani'l-münker'in artık zalim İslâm düşmanı yönetimlerce yasaklandığı günümüzde, ilim sahibi olanların yükleri daha ağır ve görevleri daha da zorlaşmıştır.

Dalâlet ve cehalet öyle bir hale geldi ki, ağızlarıyla iman ettiklerini söyleyen bazı kimseler şirk ehliyle beraber aynı düşmanca tavırları gerçek ilim ehli olan âlimlere karşı sergileyebilmektedirler. Doğrusu bu, ilim ehlinin sorumluluğunu kaldırmadığı gibi, Müslümanlar için de bir mazeret değildir. Hele ilim sahibi olduklarını söyleyip bid'atları hasen görenler ise; hem kendilerini, hem kendilerine uyan kimseleri helak ederler.

Rüsuh sahibi olan âlimlerden bid'at sadır olmaz. Onlar insanlara ancak Sünnet üzere amel etmelerini emreder. Çünkü onlar hevalarına uymazlar. Onlar için ilim, Allah'ın emanetlerinden en önemli bir emanettir. Bu emanetin yüce ve imanî bir değeri vardır. Çünkü Allah'a gerçek ibadet ve kulluk ancak ilimle yapılabilir. İlim, insanları hidayete götüren bir nurdur. Cehalet ise karanlığa ve helake götüren bir felakettir. Zira Allah'tan ancak hakkıyla kullarının âlimleri korkarlar.

"Ancak Allah'tan kullarından âlim olanları korkar."

(Fatır: 28)

Buradaki korku, bildiğimiz korkunun da ötesinde olan bir şeydir. O korkuya "takva" adı verilmiştir. Takva, Allah'a imanın en sağlam vesilesidir. Takva sadık bir iman, salih bir amel, Kitap ve Sünnet üzere bir hayattır.

Ümmetin âlimlerinden, ilmine rağmen dalâlete ve bid'atlara saplanan ve insanların Sünnet üzere olan yoldan ayrılmalarına sebep olanlar; ilmi ve ameli, iman etmedeki gerçek yerine oturtmayanlardır. Müslümanların Sünnet'i terkedip bid'atlarla amel etmelerinde, Sünnet'i terkeden ve hevasına uyan sultanlar ve âlimlerin hiçte azımsanmayacak payları vardır.

Siyasi güç ile zaaf sahibi âlimler, ne yazık ki Müslümanların ibadet, âdet ve bazı muamelelerinde; Yahudi ve Hıristiyanların işlediklerine benzer şeyler yapmalarına engel olamamışlardır. Fesadın kapısını açan bunlardır. Eğer Allah'ın dilemesiyle Kitap ve Sünnet ilmine sahip çıkan Rabbani âlimler olmasaydı, İslâm bugün, olduğundan daha çetin bir durumla karşı karşıya kalabilirdi.

Bid'atlar genellikle müslüman olduğunu ileri süren insanların çoğunluğunca bilinmez. Kimi bid'atlar vardır ki, insanın küfre ve şirke girmesine sebep olur. Bunlar; Allah'tan gayrisine dua etmek ve ancak Allah'tan istenmesi gerekeni onlardan istemek, ölümlerinden sonra salihlerden yardım ve imdat istemek, türbelerde evliyaya kurban kesmek, ölülerle Allah'a tevessülde bulunmak veya onlardan dünyalık istemek gibi.

Kimi bid'atlar da mekruh olan amelleri içine alır; ücretle Kur'an okumak, dua veya hatim yapmak, Reğaib ve Beraat gecelerini kutlamak veya farz namazdan sonra müezzinin yüksek sesle tesbihat yaptırması gibi.[*]

Ancak, birçok âlim de dinde ihdas edilen her bid'atın haram olduğunu söylemiştir.

Çünkü Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*; *"Her ihdas edilen şey bid'attır"* buyurmuşlardır. [562]

Buna karşılık; ihlâs sahibi, adil, ilmin haysiyet ve şerefine müdrik ilim ehli ve talebelerinin, modernizm adına itikad ve amellerimize bulaştırılmak istenen bâtıllarla sonuna kadar mücadele edip Nebevi emaneti sahiplenmeleri gerekir. Müslümanların bu emaneti sahiplenmeleri için, hayatlarının her alanında bunu gerçekleştirmeleri ve âlimlerin Rabbanî rehberlik şuurunu diriltmeleri gerekir.

Boş gündemlerle Müslümanları oyalayıp Kur'an'ı ve Sünnet'i felsefileştirmek isteyen bir akımın silahını kuşandığı şu günümüzde; İslâm'ı, Allah ve Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mansur edecek bir Cemaat bekleniyor. Bu da, ilmî ve aksiyoner bir birlik olarak ortaya çıkmalarını zorunlu kılmaktadır. İster dini fırkacılık ister modernizm adına olsun; ihdas edilen bid'atların hepsi Kur'an ve Sünnet ilminin değişmesine yol açacaktır. Birinci kesim zaten tarihi rolünü henüz Kur'an ve Sünnet ölçüsündeki araştırmanın ciddi çabasını vermeye niyetli değil. İkinci kesim ise, felsefi ve

---

(*) Bugün camilerde yapılan bu uygulama padişahlardan kalan bir gelenektir. Sünnet'te böyle bir uygulama yoktur.

562 Cabir İbn Abdillah'in (ra) rivayet ettiği hadiste: Müslim, *Sahih;* Kitabu'l-Cumua; Babu Tahfifi's-Salati ve'l-Hutbe: 13, (43), 867. en-Nesâî, *el-Mucteba Mine's-Sunen*: c.3/188. Ebu Davud, *es-Sunen*; Babu Luzumi's-Sunne: 4607 İrbad İbn Sariye'nin hadisinden.

modernist bir iddiayla kendisine Kur'an ve Rasul'ün (sallallahu aleyhi ve sellem) Sünneti hakkında söz söyleme alanı arıyor. Hatta Tanrı Bilimcilik Fakültelerinden bazı saptırıcı ağızlar, Kur'an'ın yanlışlarla dolu olduğunu, bunlardan bazıları bu yanlışların bir kısmını düzelttiklerini söyleyecek kadar ileri gidebiliyorlar. Dün Kur'an'a eşya gibi bakanların bugünkü uzantıları, kitabı neredeyse Allah kelamı olmaktan çıkarmayı da gündemlere hazırlıyorlar gibi.

İşte bid'at ihdas etmenin sonuçları. Zira bid'at sahibi, artık kendisini "şar'î" makamında gördüğü için, Kitabın tefsirinde veya hükümlerini çağa uyarlamada Allah'tan daha çok kendini yetki sahibi görmektedir.

Kur'an'ın anlaşılmasında Nebevi Sünneti dışlamaya çalışan zihniyet sahipleri, aslında bir diğer bakıma Sünnet'teki otoriteyi Allah Rasulü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) gaspedip almak istemektedirler. Ümmetin imamlarına uymayı onları "Rabler edinmek" olarak açıklayanlar, bugün kendilerinin "Erbab" edinilmelerinin âdeta hazla mücadelesini vermektedirler. Hâlbuki yine bu ümmetin âlimleri bize, "Masum"un ancak Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) olduğunu, âlimlerin Kitap ve Sünnet hududu içerisinde ihtilaflarının rahmet olduğunu bize öğretmişlerdir. Ama bunlar kendileriyle ilmî olarak ihtilaf eden Müslümanları sapıklık, geri kalmışlık ve klasik(!) din anlayışına sahip kimseler olarak küçümseyebilmektedirler.

Kurtuluş; Kur'an'ın ve Sünnet'in yolunu izleyerek dini anlamak ve davayı tutup kaldırıp ayaklar altında kalmaktan kurtarmaktadır. İslâm tarihi rasul ve nebilerin yolunu izleyen ve onlara itaat edenlerin, ancak Allah katından kurtarıldıklarının misalleriyle doludur. Bu Ümmet de Rasulü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) uyarsa, "necat" bulacaktır. Çünkü diğerleri hep helak olmuşlar ve azabı haketmişlerdir.

Allah şöyle buyuruyor:

"Eğer O'na itaat ederseniz hidayete erersiniz." (Nur: 54)

"Haktan sonra sapkınlıklardan başka bir şey yoktur." (Yunus: 32)

Sehl İbn Abdillah et-Tusterî (rh.a) derdi ki:

"Âlimler İslâm'ın emirleri hakkında birçok şey söylediler. Bunun tamamının aslı iki şeydir: Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* size verdiğini alın, size yasakladığından da kaçının." [563]

Bid'at ehlinin bazı alâmetleri vardır. Bunlar arasında şunları saymamız mümkündür:

1. Dinde fırkalaşmak ve ihtilafa düşmek:

Allah Azze ve Celle onlar hakkında der ki:

"Ve sakın, fırkalara ayrılıp kendilerine apaçık ayetler geldikten sonra ihtilaf edenler gibi olmayın. İşte onlar için büyük bir azap vardır."

(Âl-i İmran: 105)

"Küçük topluluklar halinde dinlerini fırkalara ayıranlar var ya, onların işledikleri hiç bir amelde onlardan değilsin."

(En'am: 159)

2. Hevaya uymak:

"Hevasını kendisine ilah edineni ve sonra da Allah'ın ilim üzere kendisini dalâlete düşürdüğü kimseyi gördün mü?"

(Casiye: 23)

3. Müteşabih ayetleri cedel ve tartışma konusu yapmak:

"...Kalplerinde kaypaklık olanlar ise, fitne arzusu ve te'vil arzusuyla ondan müteşabih olana uyarlar."

(Âl-i İmran: 7)

Âişe'nin (r.anha) rivayet ettiği bir hadiste Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle der:

"Sen, ondan birbirine teşabüh eden ayetlerin ardına takılanları gördüğünde bil ki, onlardır, Allah'ın onlardan sakının dedikleri!" [564]

Ömer (ra) derdi ki:

"Öyle insanlar gelecekler ki, onlar sizinle Kur'an'ın müteşabihatı üzerine tartışacaklar. Siz de onlarla sünnetlerle karşı çıkıp mücadele edin. Zira sünnetlerin sahipleri Allah'ın kitabını daha iyi bilirler." [565]

---

563 Sehl İbn Abdillah et-Tusterî, *Tefsiru Sehl*; Nur Suresi 80. ayetin tefsirinde.

564 Buharî, *Sahih* (*Fethu'l-Barî*: c.8, s.209/4547)

565 ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1, 62 (119) el-Âcurrî, *eş-Şeria*: s.52, İbn Batta, *el-*

Biz Kandil Geceleri vb. münasebetler veya Mevlid-i Nebevî ile ilgili kutlamalara aşırı derecede önem verenlerin bahanelerine baktığımız zaman, tamamen fasid olan kıyaslar ve müteşabih olan ayetlere sarılarak bu iddialarını temellendirdiklerini görürüz. Mesela "uydurma hadisler"le bile Müslümanlara sevab ve salih amel kapısı açmaya çalışan nice tasavvuf ehli gördük ve dinledik. Bunların hepsi, insanların akıllarını müteşabih olan ve sanki kendisinde delil emaresi varmış gibi zannedilen bazı ayetler ve hadislerden yola çıkarak, dinde hevalarına göre kıyasta bulunanlar, Müslümanları Allah'ın "sırat-ı müstakim"inden ayıranlardır.

İmam el-Berbeharî (rh.a) derdi ki:

> "Bil ki, İslâm Sünnet demektir. Sünnet de İslâm demektir. Birisi diğeri olmadan kaim olamaz. Sünnet'te de cemaate tabi olmak vardır. Kim de cemaatten başka bir şeyi arzu ederse, İslâm'ın ahdini boynundan çıkarmış ve artık o sapıklardan ve saptıranlardan olmuştur." [566]

Burada cemaat kavramı, Allah'ın dinine kitap ve sünnet üzere tabi olmak ve sahabeye ihsanla uyanların yolu üzere olmaktır.

4. Sünnet'e Kur'an'la karşı çıkmak ve Hadis ehline karşı düşmanlık beslemek ve onları kötü olan isimlerle anmak:

Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir hadislerinde şöyle buyurmuştur:

> "Neredeyse, koltuğuna yaslanmış bir adam çıkacak ve benim hadisimden söz ederek diyecek ki: Bizimle sizin aranızda Allah'ın kitabı var; onda neyi helal bulduysak onu helal ederiz, onda neyi de haram bulduysak onu haram kabul ederiz. Bilin ki, Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* haram kıldığı Allah'ın haram kıldığı gibidir." [567]

Âlimlerimiz; bir insana Sünnet'ten söz etiğinizde, eğer o kimsenin, Sünnet'in ve eserin Kur'an'a aykırı olduğunu iddia ettiğini görürseniz, onun Müslümanlığını ittiham ediniz, zira o, bid'at ve heva ehlidir demişlerdir. Zira Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelen hiçbir sahih hadis Allah'ın kitabına aykırı olamaz. Za-

---

566 *İbane*: c.1, s.250 (83, 84)
567 el-Berbeharî, *Şerhu's-Sunne*: s.48
Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.4, s.132, Ebu Davud, *es-Sunen*: c.5, s.10

ten eğer bir hadisin isnadı çürük ve kendisine güvenilemeyecek bir derecede zayıf ve münker ise, o isnadın sahih olduğu söylenemez. Hadis demek, bir bakıma "isnad" demektir. İsnadı olmayan söz zaten hadis olmadığı için de mevzudur. Çok zayıf olan hadislerden yola çıkarak, buradan şeytanın vesvesesine ve hevasına kapılıp hadisleri Kur'an'a arzetmeden kabul etmeyeceğini söyleyenler, kalplerinde heva olanlardır. Dikkat edin, onlar Kur'an'daki birçok ahkâmı tebdil veya te'vil ettikleri gibi, hem Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nin ve hem de ashabının düşmanıdırlar, velev ki Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevdiklerini söyleseler bile. Çünkü onlar, Rasul'ü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevdiklerini iddia edip ashabına düşmanlık ederler ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kötü insanları dost edindiğini söylerler. Tıpkı Şiilerin yaptıkları gibi.

İsmail es-Sabunî (rh.a) derdi ki:

"Bid'at ehlinin alameti, amellerinden apaçık bir şekilde anlaşılır. Onların en zahir alametleri; Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* haberlerinin ilminden uzak olmaları ve şeytanın onlara ilka etmiş olduğu kötü itikadları sebebiyle, Allah'ın Nebisi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* haberlerini nakledenlere karşı aşırı düşmanlıkta bulunup onları tahkir etmeleri, onları 'haşeviyye' 'cahiller' 'zahiriyye' 'müşebbihe' diye adlandırmalarıdır. Bu da onların fesada uğramış akılları ve kalplerindeki karanlığın vesvesesindendir." [568]

İmam el-Lalekâî'nin (rh.a) aşağıda nakledeceğimiz sözleri, ashabın ve onlardan sonra gelip onlara ihsanla uyanların Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni korumanın dini korumak olduğunu beyan açısından fevkalade bir öneme sahiptir.

Diyor ki:

"Biz Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün Sünneti'nde ve Ashabın eserinde, Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ittibaa teşviki ve dinde tekellüf ve uydurmayı kınadıklarını görürüz. Kim bu âsarla yetinirse, ittiba edenlerden olur ve bu isme en layık olanlardan ve bu sıfata en müstehak olan kimselerden olur. Bu isme en layık olanlar ise '*ashabu'l-hâdis*'tir. Bunun da sebebi; onların tüm ihtisaslarının Al-

568 İsmail es-Sabunî, *Akîdetu's-Selef*: (*er-Resail el-Muniriyye* içinde: c.1, s.131, 132)

lah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sözlerine ittiba etmeleri ve buna bağlılık göstermeleri, O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ilmini taşımış olmaları ve O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) nefes alış verişini dahi hıfzetmiş olmalarıdır. Onlar İslâm'ı O'ndan (*sallallahu aleyhi ve sellem*) doğrudan aldılar ve şeriatını O'nunla (*sallallahu aleyhi ve sellem*) yaşayarak O'ndan (*sallallahu aleyhi ve sellem*) öğrendiler ve bu şeriatın ahkâmını gözleriyle görerek arada bir vasıta olmadan, O'nunla (*sallallahu aleyhi ve sellem*) kendi aralarında bir elçi olmaksızın aldılar. Böylece onlar her şeyi gözlerinin önünde alenen görüp şahid oldular ve O'ndan (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şifahi olarak taptaze alıp ve bu aldıklarını da hıfzettiler. Her şeyi O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dilinin güzelliği ve tatlılığı ile aldılar. Bu aldıklarının da hepsine hakk olarak itikad ettiler ve kalplerindeki yakinle buna inanmakta ihlâs gösterdiler. Bu, evveli Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şifahi olarak alınan ve kesinlikle kendisinde bir karışıklığın ve anlaşılamazlığın ve şüphenin bulaşmadığı bir dindir. Bu dini adil olanlar adil olanlardan bize sağa sola sapmadan ve ona hiçbir şey katmadan naklettiler. Onlardan sonra ise, cemaatler cemaatlerden, saf olanlar saf olanlardan birbirlerinin avuçlarının içerisine bırakırcasına halef seleften aldığı bir kelimenin harflerini tilavet edercesine kolayca alıp getirdiler ve evveli sonuyla uyum içinde olan sağlam bir nizam halinde getirdiler." [569]

Bid'atlerin dinde ihdas edilmesinin aslı, bununla daha çok Allah'a yaklaşmak ve ziyadesiyle sevab ve hayr sahibi olma ve ahirette yüce mertebelere nail olmak düşüncesidir. Ancak bunun aslını teşkil eden hadis uydurma meselesini ise, bundan ayrı tutmamız gerekir. Çünkü bu, din olmayanı Müslümanların din edinmeleri için ihdas edilmiş olup Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem*) nisbet edilen yalan sözlerdir.

Ebu Şame (rh.a) bu sebeple bid'atların zuhurunu iki sebebe bağlar: Birisi bizim sözünü ettiğimiz sebep, diğeri de haram olan veya mekruh olan bid'at.

Haram veya mekruh olan bid'ata gelince, Ebu Şame (rh.a) bu konuda dikkate değer yorumlarıyla bizi aydınlatmaya çalışır:

---

569 el-Lalekâi, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunneti ve'l-Cemaa*: c.1, s.23

"Birinci kısma gelince, bunu anlatmayı fazla uzatmayacağız. Zira bu konuda bid'at sahiplerinin kendilerinin itiraflarıyla yaptıklarının dinden olmadığını söylemelerinden ötürü fazladan bir şeyler söylememize gerek kalmamaktadır. Fakat bu bölümde sözünü edeceğimiz şeylerden anlaşılacağı gibi, avamın cahillerinden, İslâm Şeriatını sırtlarının gerisine atan ve dinin imamları olan fakihlere uymayı terk eden bir cemaatin içine düştükleri durum ki, bunu çoğunlukla fakra, yoksulluğa kendilerini nisbet eden ve hakikatte iman fakiri olan taifelerin yabancı kadınları kendilerine dost edinme, onlarla baş başa kalma ve şeyhleri hakkında sahip oldukları itikadları sebebiyle hem sapan ve hem de insanları saptıran, Ramazan günü herkes oruçluyken özürsüz olarak yemek yiyen, namazları terk eden ve necasetlere bulaşan ve bundan da hiç gocunmayan bir taife yapmaktadır.

Bunlar gerçekte Allahu Teâlâ'nın şu sözüne dâhildirler:

'Yoksa onların, Allah izin vermediği halde dinde kendileri için şeriat koyan ortakları mı var?' (Şurâ: 21)

İşte bu yol ve bu yolun ilkeleri sebebiyle putlara ve başka şeylere tapınma zuhur etmiştir. Yine bu kısımda ele alınabilecek diğer bid'atlerden ise, şunlar zikredilebilir:

Şeytanın avam halkın gözünde, duvarları ve bazı yerlerdeki direkleri dolaşıp tavaf etmeyi, her beldede özel bir yeri (türbeleri) kandillerle donatmayı, o belde halklarından birisi vasıtasıyla hikâyeler anlattırmayı ve onun rüyasında o mekânda salah ve velayet ile meşhur olmuş birisini gördüğü şeklindeki vesveseleri süsleyince, bu yörelerin insanları da buna itimat ederek kendilerine söyleneni yapmaya, bu mekânları korumaya ve bu uğurda Allah'ın dininin farzlarını ve sünnetlerini ihmal etmeye başlarlar. Sonra bununla da [Allah'a] yaklaştıklarını zannederler. Bu da yetmiyormuş gibi, bu mekânların (türbe ve kabirlerin) kalplerindeki tesiri gittikçe artar ve büyür. Böylece o mekânlardan hastaları için şifa, ihtiyaçlarını temin etmek için adaklar adarlar. Kendisine adak adadıkları bu şeyler arasında; su pınarları, ağaçlar, duvarlar, türbeler vb. vardır. Şam'da bunun gibi birçok yer vardır. Babu Tûma dışında bulunan Uveynetu'l-Humma, Babu's-Sağîr (Küçük Kapı) denen yerdeki delikli direk, Babu'n-Nasr dışında yolun tam ortasında bulunan la'netlenmiş ağaç gibi... Allah onu kesmeyi ve kökünden sökmeyi kolaylaştırsın. Ger-

çekte bu, Muhammed İbn İshak ve Süfyan İbn Uyeyne'nin ez-Zuhrî'den onun da Sinan İbn Ebî Sinan'dan, onun da Ebu Vakid el-Leysî'den rivayet ettikleri *Zatu Envât* ağacı hadisine ne kadar da benzemektedir.

Diyor ki Ebu Vakid el-Leysî (ra): Biz Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ile beraber Huneyn'e sefere çıktık. Kureyş'in -cahiliyyede- büyük yeşil bir ağacı vardı. Her sene o ağaca gelirler ve silahlarını ona asarlar ve o ağacın altında -ondan yardım ve güç alma niyetiyle- itikâfa girerler ve onun yanında adaklar keserlerdi. Biz yolda yürürken Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem*) yolun kenarından seslendik:

Ey Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*)! 'Onların bir zatu envâtı olduğu gibi bize de bir zatu envat belirlesen dedik!'

Bunu duyunca; 'Allahu Ekber' dedi. Tıpkı Musa'nın (as) kavminin Musa'ya; 'tıpkı onların ilahları gibi bize de bir ilah edin' demeleri gibi dediniz, dedi. Gerçekten siz hâlâ cahilce davranan bir kavimsiniz. Sizden öncekilerin yollarına uyacaksınız." [570]

İmam Ebu Bekr et-Turtuşî (rh.a) (H.451-520) dedi ki:

"Bakın Allah size rahmet eylesin! Nerede insanların ta'zim için ziyarete yöneldikleri ve kendisinden şifa bekledikleri ve gövdesine çivi çakıp bez bağladıkları bir ağaç görürseniz o ağaç zatu envât'tır, hemen onu kesiniz. [*]

Bu sözün üzerine Ebu Şame (rh.a) şöyle der:

"Bu hususta İfrikya'da [Tunus] hicri dördüncü yüzyılda, arkadaşlarından biri olan Ebu Abdillah Muhammed İbn Ebî'l-Abbas el-Mueddib'in anlattıklarına göre; salihlerden Şeyh Ebu İshâk el-

---

570 Ebu Şame, *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bidai Ve'l-Havâdis*: s.100-102, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.5, s.2346, el-Humeydî, *el-Müsned*: c.2, s.375 (848), İbn Ebî Âsım, *es-Sunne*: c.1, s.37 (76), Ebu Bekr Ahmed İbnû'l-Huseyn el-Beyhâkî, *Ma'rifetu's-Suneni ve'l-Âsâr*: c.1, s.186 (329); Ebu Vâkıd el-Leysî (ra) anlatıyor:
"*Biz, Allah'ın Nebisi'yle* (sallallahu aleyhi ve sellem) *müşriklerin -cahiliyyede- silahlarını astıkları ve kendisine 'zâtu envât' denilen bir ağacın yanından geçiyorduk. Dedik ki: Ey Allah'ın Rasulü* (sallallahu aleyhi ve sellem)*! Onların 'zâtu envât'ları gibi -sen de- bize bir 'zâtu envât' tayin eder misin deyince, Rasulullah* (sallallahu aleyhi ve sellem)*: İşte bu, İsrailoğullarının: 'Onların ilahları gibi, sen de bize bir ilah edinsene!' [A'raf: 138] demeleri gibidir*" lafzıyla.

[*] Ebu Bekr et-Turtuşî, *el-Havadisu ve'l-Bidau*: s.33

Cubeynî'nin ikamet ettiği yerin yakınında bulunan ve 'afiyet pınarı' olarak adlandırılan bir kaynak varmış. İnsanlar bu kaynak su sebebiyle birçok fitnelere düşmüşler; evlenmesi imkânsızlaşan ve çocuğu olmayan her kadın ve erkek birçok insan uzaklardan gelip bu pınardan içmeye gayret ederler. Ebu Abdillah dedi ki: Bir gece seher vaktinde Ebu İshak'ın ezanı gibi bir ezan sesi işittim. Çıktığımda ne göreyim o, pınarı yerle bir etmiş ve bunun üzerine de sabah ezanını orada okumuş. Sonra şöyle dedi: Allah'ım onu senin için yıktım, bir daha kimse bunu yeniden yapmak için başını kaldırmasın. Dedi ki: Daha sonra hiç kimse onu bir daha yeniden yapmadı." [571]

İkinci kısım bid'atlara gelince diyor ki Ebu Şame (rh.a):

"İnsanların çoğu bunu Allah'a itaat ve yakınlık olan amel zannederler, hâlbuki işledikleri buna muhaliftir. Ya da terk edilmesini daha faziletli sayarlar." [572]

Devamla Ebu Şame (rh.a) bu tür bid'atları izah ederken der ki:

"...Bu ise, şeriatın her bir surette, her bir zamanda veya mekânda; gündüz oruç tutmak, Ka'be'yi tavaf etmek ya da bir kısım insanları istisna edip sadece bir kişinin işlemesini emrettiği amellerdir; tıpkı Nebi'ye *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mahsus kılınmış olan mübah fiiller ve ruhsatlar gibi. Cahil olan da kendi nefsini O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kıyaslayarak bu fiilleri yapar, hâlbuki onun bu fiilleri işlemesi nehyedilmiştir. Böylece bu fiillerin suretlerini zaman ve mekân ayırımı gözetmeden birbirine kıyaslar. Bu sebeple bunu yapanlardan bazısı çok amel işleme hırsına kapılır ve daha fazla ibadet ve kurbet -yakınlık- olan amelleri işlemeye başlar. Bu hırs da onları şeriatın yasakladığı zaman ve mekânlarda bu amelleri, bu zaman ve mekânlarda itaat olan ameller edinmelerine yol açar. Hâlbuki bu amellerin kimisi mekruh ve kimisi de onlar için haram olan amellerdir. Bundan sonra şeytan ve nefisleri, onları daha da aşırı gitmeleri için yaptıklarını onlara süslü gösterir ve onlar da bu amellerinin Allah'a itaat olduğunu iddia etmeye başlarlar. İşledikleri bu amellerin şeriatın dediği vakitlerin dışında vuku bulmasına rağmen şöyle derler: Biz bu amelleri sürekli olarak yapacağız, Allahu Teâlâ bu amelleri işlemekten ötürü bize azap etmeyecek, Allah, işlemekle emrolundu-

---

571 Ebu Şame, *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.100-104
572 Ebu Şame, a.g.e. s.106

ğumuz itaat olan ve bizi de işlemeye teşvik ettiği ve hoş gördüğü ve çokça yapmamızı bizden istediği bir amelden ötürü kullarına hiç azap eder mi? Bu, onların mekruh olan vakitlerde namaz kılmaları -ki, bu beş vakittir veya fakihler nezdinde bilinen altı vakittir- ki bu vakitlerde şeriat namaz kılmayı nehyetmiştir. Hakeza tıpkı oruç tutulması yasaklanmış olan günlerde oruç tutmaları da böyledir. İki bayram gününde, şek günü, teşrik günleri ki Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) özel durumu olan visâl orucu tutmak gibi. Hâlbuki Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) visâl'den (fecrden diğer gününün sahur vaktine kadar oruç tutmak) sahabeyi şiddetle menetmiştir.

Bu insanların meseli şu ayet-i kerimede misalleri zikredilenlerin meseli gibidir:

'Onlara yeryüzünde fesad çıkarmayın denildiğinde derler ki: Biz ancak ıslah edicilerdeniz. Hâlbuki onlar ifsad edici olanlardır, fakat bunun farkında değiller.'

(Bakara: 11, 12)

Allah'ın veli kullarından olan Ebu Süleyman ed-Darânî'nin (rh.a) söylediği şu söz ne kadar güzeldir:

Hayırlardan herhangi bir hayrı işleme hususunda kalbine ilham gelen herhangi bir kimsenin bunu yapmadan önce, *eser*'den bir hüccet duymadan yapması doğru değildir. Bu hususta bir eser duyunca onunla amel eder ve kalbinde olana muvafık bir eser bulunmasından ötürü de Allah'a hamdeder." [573]

"*Kutlu Doğum Haftası*" adı altında son yıllarda Diyanet'in de desteğiyle tertiplenen günleri, şarkılı türkülü ve müzik gruplarının olduğu, münkerin işlendiği ve Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) gerçekte unutturulmak istendiği ve O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) gerçek mesajının tevhid değil de; "hümanizm" veya Müslümanların Dekart'ın felsefesinden aşırdıkları "idealizm" kokan "maneviyatçılık" gösterisinden başka bir şey değildir. Üstelik dikkat edilirse, bu haftanın adı Müslümanların dinlerinin lafızlarından değil, Şamanizm kaynaklı olan kavramlardan birisi seçilerek konulmuştur. "Kutlu" kelimesinin kökenini araştırdığınız zaman bunun Eski Türk Mitolojik inancı olan Şamanizm'den alındığını, "kut" "kutsal" "kut"[lama] kelimelerinin eski Türk şirk inancı olan Şama-

[573] Ebu Şame, *el-Bâisu Âlâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*: s.106-108

nizm'in ürünü olduğunu görürüz. Çünkü "kut" gök tanrı tarafından "bereketli kılınma" anlamına gelir, yani "bereket" demektir. O halde bu anlamda Diyanet'in andığı ve bir bid'atı bayram haline getirmeye çalıştığı bu hafta, ne menşei olarak ve ne de kavramsal çerçeve olarak İslâmî değildir. Bu kutlamalar beraberinde tehlikeli ve sakıncalı olan bir şeyi de getirmektedir, o da; Din'in devletin egemenliğine daha da sokulması ve Diyanet'in her yaptığının "meşru" gösterilmesi veya Diyanet neyi yapmıyorsa onun meşru olmaması anlamına gelen işaretler de taşımaktadır. Böylece devlet bazı hususlarda çok sert davranırken bu konuda gevşek davranıyor gibi görünmesi tamamen stratejiktir. Ve siyasî amaçlı yatırımların üzerinde gölgesini hissettirmesidir. Zira yakında Yahudilerin ve Hıristiyanların da dini bayramlarının resmen tatil günleri, Millî ve dinî bayramlar olarak kutlanması için, önce kahir ekseriyet olan Müslümanların dinî günlerinden başlanarak bu işe girişilmiştir.

Diyanet'in resmi ya da duygusal teşvik alanında önayak olduğu bu kutlamalar, ne yazık ki Rasullulah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve ashabının ahlâk ve edebinin dışında Türkleştirilmiş ve bir festival havasına büründürülmüştür. Yani İslâmî olsa da bu münasebetlerin Şamanist ve Batıcı bir tarzda geçiştirilmesinin yegâne bir sebebi vardır; o da, Müslümanların dinlerinin ahlâk ve itikadî ilke ve esaslarından taviz verip vazgeçmeleri yahut Şamanist geleneklerden olan müzikli eğlencelere ve Modern hayat tarzına ayak uydurmaları ve sonunda asimile edilip yozlaştırılmalarının hedeflenmesidir.

Birçok il ve ilçe Müftülüklerinin ve bazı dernek ve cemaatlerin her yıl yenisini düzenledikleri "Kutlu Doğum Haftası", tam anlamıyla bir festival ve müzik şöleni olma yolunda ilerlemekte ve Müslümanları da bu cahilî geleneklere ısındırmaktadır. Bu topluluklar, kadın-erkek mahremiyetini ortadan kaldırmış ve İslâm'daki en asgarî ahlâk, hayâ ve edeb kaidelerini bile inciterek, sahip olmamız gereken hayâyı ve edebi bu şekilde törpüleyip kadın erkek ilişkilerini "Din ve Dinî" olan gün ve geceler kisvesi altında, laik rejimin istediği doğrultuda şer'î olan ölçünün dışına çıkarmaktadırlar.

Bu merasim ve müzikli şölenler; aslında Müslüman kadınların ve erkeklerin modern sosyal hayatın içine çekilerek, Batı tarzında sosyalleşmelerinin önünü açmaktadır. Tabiri caizse; Müslümanları rehabilite etmektedir. Bunu; çağdan ve toplumdan uzak olan Müslüman kölelerin(!), yaşadıklarını hissetmemeleri ve ortamdan bir derece de olsa mutlu olup acılarını unutmaları için geliştirilmiş olan projeler bütünü içinde değerlendirmek en doğru teşhis olacaktır.

Haram kavramını bu şekilde zedeleyen Müslümanlar, Müslüman kadınların kendilerini göstermek ve gösterişçi bir kimlikle ortaya çıkışlarının tohumlarını atmaktadırlar. Zira bu törenlere katılan şarkıcı ve türkücülerin alenen işledikleri haramlara ve onların belki de özel hayatlarında İslâm'dan uzak bir hayat yaşamalarına rağmen, bu insanların onları çağırmaları; açık bir şekilde Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti ve getirdiği hidayet ile alay etmek, O'nu *(sallallahu aleyhi ve sellem)* emrettiği ve nehyettiğinde dinlememek ve Allah'ın rasulü ve hatemu'l-enbiya olarak O'nu *(sallallahu aleyhi ve sellem)* küçük düşürmekten başka bir şey değildir.

Eğer bu sözlerimize itiraz edecek olan birileri varsa, buyursunlar hidayet ve rahmet nebisi olan Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünnet'inden kendi işledikleri bâtıl ve bidâtlere tek bir örnek getirsinler! Hâşâ ki, Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun mübarek, mücahid ashabı böyle "lehv" ve lağv" olan şeylerle uğraşmış olsunlar! Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nin ihya edilmediği ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mübarek adını ağızlarına sakız edinip gevezelik yapan ve dindarlık taslayan birçok dalkavuk, hâşâ ki O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne ve risaletine yakışan bir şey yapmış olsunlar! O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* getirdiği akide ve edebe sahip çıkmayan ve tevhidi; hayatın özü, aslı ve gayesi haline getirmeyen kalabalıklar, Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni değil, kendilerinin edindikleri şeyi yükseltiyorlar ve bunu abartıyorlar.

Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevenler önce O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kadınlar ve erkeklerle ilgili Sünneti'ni ve hedy'ini hatırlasınlar ve kendilerinin amellerinden Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* razı olup olmayacağını bir kez daha düşün-

sünler? Müslüman kadınların bir "zarurat-ı şer'iyye" olmadan bu kadar erkeğin arasında kendilerini seyirlik mankenler konumuna düşürmeleri, acaba Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)*, kendi hanımları ve mü'minlerin hanımları hakkında inen ayetlerin hangisinin hududu ve şer'î edebi dairesindedir? Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Hedy'ini terketmiş, Mecusî ve Batılıların ahlâk ve edebinin kirlerine bulaşmış olan bir topluluk, Müslüman bir topluluk olma ismini ve sıfatını hak etmemektedir. Bu hakikati bilmek mecburiyetindeyiz.

Allah Azze ve Celle mü'min kadınlar hakkında kitabında onların edeb ve ahlâkları ile toplum içinde nasıl davranacaklarına dair bizleri bilgilendirmektedir. Allah'ın her ilmi ve haberi, her uyarısı Müslümanlar için imanî bir teklifi de beraberinde getirir. Yoksa Allah Azze ve Celle bize sadece Arapların o günkü geleneklerinden ve sosyal hayatlarının biçimlerinden -sosyologların yaptıkları gibi- söz etmez. O bir şeyden söz ediyorsa; bunda ya bir hikmet ve ibret, ya bir emir ve nehiy ya da kullar için bir rahmet vardır. Sözün burasında; "*De ki: Eğer siz Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz...*" (Âl-i İmran: 31) ayet-i kerimesini bir kez daha hatırlamak yararlı olacaktır. Çünkü Allah'ın bizden istediği sevgi, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* risalet ve nübüvvetinin içermiş olduğu; din, şeriat, edeb, ahlâk ve siyasetin hepsini birden hatırlamak ve bunu kalbimiz ve hayatımızda yaşamayı, yaşatmayı ve ona davet etmeyi akide ve amel haline getirmektir. O halde Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevmek aynı zamanda O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaat etmeyi ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne ve hedyine ittiba etmeyi gerektirir. O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hedyi'ne ittiba etmek, İslâm'da en yüce bir izzet ve tevhidin en halis bir meyvesidir.

> "Öyleyse birr üzere birbirinizle yardımlaşın, günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayınız."
>
> (Maide: 2)

İslâm'da Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yardım etmek, Allah'ın dinine yardım etmektir. Ubudiyetin ve imanın hakikati da bundadır. Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne tabi olma, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Allah'ın kitabına yaptığı tefsir ve tebyine de uymadır. O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Allah'ın kitabı

hakkında ne dediğini, o kitabı nasıl tefsir ettiğini ve ondan nasıl hikmetler istinbat ve istihrac ettiği bilinmeden, yani "nübüvvet fıkhı"nı tanımadan Allah'ın gönderdiği risalet de anlaşılamaz.

Bunun için Rabbimiz kitabında O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti üzere Allah'a itaat eden mü'minleri şöyle tanımlamıştır:

"Allah'ı ve O'nun Rasulü'nü üstün kılarlar."

(Haşr: 8)

Bu ayet-i kerime, Kur'an'daki tüm itaat ve ittiba ayetleri ve Hucurat suresindeki; "*Ey iman edenler! Allah'ın ve Rasulü'nün sözü-hükmü önüne kendi sözünüz ve hükmünüzü çıkarmayın*" ayetiyle; "*Ey iman edenler! Seslerinizi nebinin sesinin üzerine çıkarmayın...*" gibi ayetlerin hepsi aynı nur membaından hikmet ışığı saçmakta ve hidayet dersleri vermektedir. Allah'ı ve Rasul'ü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* üstün kılmak; hem dinde, hem şeriatta, hem edebde, hem ahlâkta, hem sevgide ve hem de nefrette üstün kılmaktır; yani Allah için sevmek ve Allah için nefret etmek. Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevdikleri sevilmeden ve hoşlanmadığından kaçınılmadan iman ihya edilmiş olmaz. Bin yıl önce ihdas edilmiş olan bid'atlerle günümüzün bid'atlerini birbirine meczedip bunu Müslümanlara dinî bir sünnet veya bir gelenek olarak sunmaya çalışanlar Allah'ın dinine zulmedenlerdir. Bu kutlamaların gelecekte nelere sebep olabileceğini, Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni, O'nun ashabını ve onlara ihsanla tabi olanların ilminden habersiz olanlar elbette bilemezler.

Allah'ın kitabında ve Nebisi'nin de *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nde beyan etmediği bir kutlamayı ve geceleri dinî günler haline getirmek, aslında dinde olmayan bir münkeri de ihdas etmektir.

Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurmaktadır:

"Sizden kim bir münkeri görürse onu eliyle düzeltsin, eğer buna gücü yetmezse diliyle değiştirsin, eğer buna da gücü yetmezse kalbiyle onu değiştirsin; bu ise imanın en zayıfıdır."[574]

Bin yıllık bir yanılgının eseri olan ve aslı Fatimîler ve zındıklarla, cahil abid ve zahidlerin uydurdukları mevzu hadislere daya-

[574] Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-İman: c.1, s.69 (49) Bu hadisi, Ebu Said el-Hudri (ra) rivayet etmiştir.

nan bu gecelerin ve günlerin kutlanmasına karşı çıkmayanlar, ya bildikleri halde bunun karşısında susuyorlar, ya da bilmiyorlar da onun için susuyorlar. Hâlbuki bu gecelerin kutlanmasıyla ilgili insanları şirke ve küfre sokan, Allah'a ve Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iftira sayılacak rivayetler mevcuttur. Hatta kendilerini Türkiye'de "*fırka-i naciye*" gören bazı bid'at ehli cemaatlerin kitaplarında, dergi ve takvimlerinde Allah'tan korkmadan, Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun ashabı adına bu tür yalan ve uydurma hadisler ve haberler rahatlıkla nakledilir bir hale gelmiştir. Bu gecelerin kutlanması eğer "mevzu hadisler" olmasaydı mümkün olmayacaktı. Zira dinde sonradan ihdas edilen bu ibadetlerin ve buna menşe olan hadislerin ve sözlerin hiç birisini ne Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ne de ashabı söylemiştir. Bunun karşısında ilim ehlinin elleri boyunlarında durmaları, bu mevzu hadisleri onayladıkları anlamına mı geliyor, yoksa onların ihmal ve gafletleri mi onlara doğru ve hakk olanı söylemeye engel oluyor?

Bu uydurma gecelerin karşısında susmak, bir bakıma münkeri kabullenmek ve engel olmamaktır. Ma'rufu emretmeyen ve münkerden de alıkoymayan insanların, özellikle de âlimlerin Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tarafından nasıl şiddetle uyarıldıklarını hepimiz biliyoruz. Halktan çekindikleri veya (doğrusunu Allah bilir) kınanmaktan korktukları için bu geceleri münker olarak adlandırmayan âlimler, acaba "Allah'ın mescidlerinde Allah'ın zikrine engel olanlar" ile ilgili ilahî uyarının kendilerine bir ders verdiğini düşünmezler mi? Zira ma'rufu emretmeyi ve münkerden de alıkoymayı terk ettiğimizde "Allah'ın dualarımızı kabul etmeyeceği"ni söyleyen Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* değil midir?

Eğer Müslümanlar gerçekten Allah'ı ve Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* seviyorlarsa, ma'rufu emretmenin ve münkerden alıkoymanın, onların en çok sevdikleri ve hatta uğrunda canlarını dahi vermeye değer bir ibadet olduğunu bilmeleri gerekmiyor mu? Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevdikleri için kadınlı erkekli binlerce insanın şarkılı ve çalgılı salonlar ve hatta stadyumlarda bir araya gelmelerinin gerçekte asıl saiki, Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevmek ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni ihya et-

mek ve ma'rufu yaymak mıdır? Eğer bunu böyle düşünüyorsak, bu gerçekten anlamsız ve de mesnetsiz bir sevgi olmaktan öteye geçmeyecektir. İnsanın zaman zaman aklına şöyle diyesi geliyor; demek ki bu kadar insan hâla Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sahih olarak bize ulaşan hadisleri ve sünneti hakkında bile doğru bir bilgi sahibi değil. Bu vesileyle söylemek gerekirse, âlimler dahi insanların bu gafletlerinin kurbanı olmuşlar ve atalarından miras kalan bu geceleri kutluyorlar. Tıpkı bir insanın abdestsiz namaz kılması ne ise, bu gecelerle de amel etmek o demektir. Geçmişte bile birçok ilim ehli, ilimdeki yüksek derecelerine rağmen icma ehli görülmemişlerdir. Hal böyleyken yüz milyonlarca insan, bin yıldır cahillerin ihdas ettikleri kandil gecelerini kutlama vb. gibi münasebetler hususunda, sanki bu yanlış gelenek, dinde bir icma imiş gibi, bununla ilgili uydurulmuş olan hadislerin ve ibadetlerin yaşatılmasına gayret etmektedir.

Kandil Geceleri üzerinden insanları İslâm hakkında aydınlatmak isteyenler, öncelikle ilmin hangi şartlarda ve hangi edebî daire içinde insanlara ulaştırılması gerektiğini düşünmelidirler. Allah ve Rasul *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevgisi Kur'an ve Sünnet'in hidayeti dairesinde olduğu zaman "mahmud" olan bir sevgi olur. Bunu aştığı zaman ise, kınanan ve reddedilen cahilce bir sevgi olur. Allah asla kendisinin reddettiği ve kâfirlerin, münafıkların ve kitap ehlinin amellerinden olan herhangi bir amelden razı olmadığı gibi, bu amelleri işleyenlere de gazap eder. Kimse Allah'a rağmen Allah'ı, Rasul'e rağmen de Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* seviyorum diyemez. Bunu demese dahi böyle amel eden ve iman ehli kardeşlerinin nasihatini dinlemeyen kibrine yenik düşmüştür.

Dinde kalp cihetiyle amellerin aslı "ihlâs"tır. Bunun da tefsiri şudur: Her ne istiyor isek, Allah için istemek ve sevmek; her neden de kaçınıyorsak Allah için ondan kaçınmak ve onu sevmemektir. Sevginin hakikati ilimle mukayyeddir. Cahilin sevgisi; bâtıllardan, ifrat ve tefritten hâli olamaz. Bunun içindir ki Allah'a ibadet, bid'atlerden ve şirkten uzak olduğu sürece, Allah sevgisinin zirvesi ve kulluğun halis bir tezahürüdür. Sadık ve hidayet üzere olan bir sevgi tevhidî bir sevgi; dalâlet ve heva üzere olan bir sevgi ise şeytanî ve dalâlet olan bir sevgidir.

Müslümanların içine gömüldükleri bu gafletten, karanlık ve derin uykudan uyanabilmeleri için Rabbanî ve rüşd sahibi âlimlere büyük görevler düşmektedir. Âlimler maalesef bu bid'atleri kınamadığı gibi, davet edildiklerinde bunu tertip edenleri taltif edercesine onların konferans ve konserlerine iştirak ederek, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni öldüren cahil güruhların amellerini de yine onlara süslü göstermektedirler. O halde Mecusîlerin çalgıları, zilleri, zurnaları ve neyleri ile kutlanan bu geceler, Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni değil, olsa olsa Kisraların ve Firavunların Sünneti'ni ihyadır. Bu geceleri ve kutlamaları düzenleyenlere şu çağrımızı yineliyoruz: Buyursunlar Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nden "sahih", "makbul" ve hatta "mürsel" olan bir tek hadisi, işledikleri bu bâtıl amelleri için delil olarak getirsinler? Acaba onlar Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve Ashabın *(Allah onlardan razı olsun)* yaptıklarına dair herhangi şer'î bir nassı delil olarak getirebilirler mi? Eğer böyle bir delilleri varsa, bundan sonra da bu geceleri Mecusîlerin geleneklerindeki musiki aletleri eşliğinde kutlasınlar! Bu bid'at ve heva ehli topluluklar, bu konserler ve toplantılarda önce Kur'an okuyacaklarına, bunu kendilerine emreden bir Kur'an ayeti, Rasulullah'tan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir sahih hadis ve sahabe ile tabiundan işlediklerinin meşru olduğunu, bütün Müslümanlara gösterebilecek bir tek bürhan ve hüccet zikretsinler, ondan sonra Kur'an'la açılış yapsınlar, sonra da bu amellerini işlesinler.

Kur'an; Allah'ın kelamı, önünden ardından kendisine bâtılın asla yaklaşamadığı bir kitaptır. O Hakk'tır dalâlet değil, o hidayet ve nurdur karanlık ve şaşkınlık değil, iman ve tevhiddir heva değil. Şarkı, çalgı, kadın ve erkek ihtilatı İslâm'da şiddetle kınanmış ve bâtıl olarak adlandırılmıştır. Bâtılın olduğu bir yerde, günah ashabına ve mücrimlere benzemenin olduğu bir yerde; hüda ve nur, iman ve ihlâs, edeb ve Nebevî sünnet olur mu acaba? Müslümanların bilinçaltında yatanı okumadan bu hadiselerin çözümünü imkânsız gördüğümüzü söylersek kimse alınmasın. Zira bunun sebepleri arasında; ya modern ve laik devlet ideolojisinin Müslümanlar üzerinde kurduğu baskı ve uyguladığı şiddet, onları bu yapay gündemlerle daralan alanlarını genişletmeye itmekte ve onlar da bu bid'at olan münasebetlerle daha çok insana ulaşmanın yollarına bu nedenle teşebbüs etmekteler, ya da kendilerini toplum

dışına iten sisteme bir kez daha uyum sağlamak ve sosyalleşme ihtiyacı olabilir.

Bunun daha da gerisinde, özellikle kadınlarımızın Allah'ın kitabının nuru ve hidayetinden uzak bir giyim-kuşam tarzını tercih edişlerinin rejime de gösterilerek, Müslümanların ortaya koydukları uyum sağlama projesinin nasıl başarılı olduğunun deklare edilmesi vardır. Eğer bu söylediklerimiz doğru değilse, son yıllarda "Kutlu Doğum Haftası" adı altında yapılanlar neyin nesidir ve bununla örtülü bir şekilde meşrulaştırılmak ve kabul ettirilmek istenen nedir?

Bu toplantıların sebep olduğu mefsedetlerden biri de, bid'at ve haramlara karşı imanın aslında var olan inkâr ve mukavemet gücünün kırılmasıdır. Müslümanların şerrin her türüne, bid'at, dalâlet ve şeytanî hevaların hepsine karşı gelmelerinin aslı, "kelime-i şehadet"te saklıdır. Mukavemet gücümüzü bu şekilde kıranlar, gerçekte farkında olmadan "kelime-i şehadet"in tevhidî gücünü de kırıyorlar. Bu gücün kırılması kelime-i şehadetin maksadını da kalplerden siler götürür.

Yukarıdaki kara tabloyu çizmekle birçok kimseyi huzursuz ettiğimizi biliyoruz; ancak daha iyi ve daha hayırlı olana ne ile ulaşılabileceğine dair bir soruyu da burada cevabını herkesin düşünerek vermesi için, orta yerde herkesin meseleyi okuyuşuna bırakıyoruz. Bu tür müzikli konserler ve toplantılar ümmetin kimliği ve ahlâkı üzerinde oynanan oyunlara açık bir mahiyet arzetmektedir. Son sekiz yılda Müslümanların saflarında yaşanan değişime öncülük edenler ve bu değişimi fikirleri ve hatta fetvalarıyla hızlandıranlar, büyük bir şerre davetiye çıkarmışlar ve yarın ki bozuluşların da mimarları olarak kaderin sayfalarında yerlerini almışlardır.

Ali Fikri "Mevlid" adı altında yapılanlar hakkında Onuncu Konferansında; *"el-Bidau ve'l-Mevalîd"* [Bid'atler ve Mevlidler] (s.84) Mevlid kutlamalarının ihtiva ettiği bid'atlerden ve mefsedetten söz ederken şöyle diyor:

> "Bunların arasında; boş süsler ve ziynetler için mescidlerde ve yollarda ışıkların yakılması, kabirlerde ve türbelerde mumların yakılmasının hepsi israf ve tebzirdir. Hadis-i şerifte Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurur: 'Allah sizin için dedikoduyu, çok soru sormayı ve malı zayi etmeyi kerih görmüştür.' Hâlbuki bu mal-

lar bir hastane, sığınma yuvaları veya mescidler için harcansa, İslâm ümmeti için daha hayırlı olur." [575]

Yine Ali Fikri, on altıncı konferansında (s.129) şöyle der:

"...Nebevî Mevlid kutlamalarında süslü ve gösterişli çadırlar ve merasimler hazırlamaya, darbuka vurma ve ney (zurna, vb) çalma her tarafa işaretler asma, şarkı söyleme, raksetme (halka şeklinde, adına zikir meclisi denen düzen kurma), havaya havai fişekler fırlatma, ateşte oyunlar oynama, kadınların müteberricat olarak bu törenleri görmeleri için dışarı çıkmaları, genç kız ve erkeklerin birbirine karışması ve çeşitli şiirler dinlemede izlenen âdetlere gelince, bunun hepsi şeriatın edebine aykırıdır ve Allah'ın gazabını celbeden amellerdendir." [576]

Böylece Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabının Müslümanlara sünnet olarak bıraktığı edepten ve ahlaktan uzaklaşılmaktadır. Üstelik bu münasebetlerde yapılan masraflar israf dairesine girmekte ve Allah yolunda harcanması evla olan yerlere ulaşmaktan alıkonmaktadır. Ali Mahfuz da bu merasimlerde müzik aletlerinin kullanılması ve şarkıların söylenmesini, ümmetin âlimlerinin "icmaı" ile haram olduğunu söyleyenlerdendir. [577]

O halde bu tür merasim ve kutlamaların "mefsedeti defetmek, maslahatı celbetmekten evladır" kaidesince ele alınması gerekir. Müslümanlar bu geceler ve günlerden "maslahat devşirelim" derken "mefsedet" tohumları ektiklerinin farkında değiller. Zira "mefsedet"e doğru hızla giden bir toplumda "ruhsat" değil "azimet" ile amel etmek zorunluluğu vardır. Kimsenin üzerinde bir yaptırım gücü olmayan âlimler ve insanlar; acaba Kur'an'ın ahlâkı ve nebevi sünnete insanları davet etmeden, hangi edeb ve akılla veya siyasetle Batı karşısında eriyen Müslümanların davranışları üzerinde bir tasarruf sahibi olabilecekler ki?

Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* getirdiğini ve hidayeti aşağılayıcı tarzda, şarkıcı kadınların çağrıldığı gösterileri yapmak ve Mecusîlerden kalma gelenekleri ihya eder tarzda, binlerce Müslü-

---

575 İsmail İbn Muhammed el-Ensarî, *el-Kavlu'l-Faslu fî Hukmi'l-İhtifali Bi Mevlidi Hayri'r-Rusul*: s.665, 667 (*Resail fî Hukmi'l-İhtifali Bi'l-Mevlid'n-Nebevî* içinde)

576 İsmail İbn Muhammed el-Ensarî, a.g.e. s.668 (*Resail fî Hukmi'l-İhtifali Bi'l-Mevlid'n-Nebevî* içinde)

577 Ali Mahfuz, *el-İbdau fî Madarri'l- İbtida'*: s.126-128

manı hakkında Kur'an'da zahir nasslar ve Sünnet'te muteber olan haberler varken ve müctehid imamların da ittifakla haram kabul ettikleri aletler eşliğinde, İslâm dinini mevlevî tarikatıyla bütünleştirmek anlamına gelen bu kutlamalara çevirmenin, kesinlikle siyasî ve stratejik bir yanı olduğu üzerinde düşünmek zorundayız.

Bu bid'atlere rızayla bakmak, dinî fiillerin ve ibadetlerin yönünü devletin emrinde olan bir kurumun belirlemesine yatkın hale getirilmemizi kabul etmekten başka bir şey değildir. Hiç kimsenin, Kur'an ve Sünnet'te aslı olmayan, ne selefin ve ne de onlardan sonra gelen müctehid imamların söylemedikleri bir sözü ve meşru görmedikleri bir ameli Müslümanlara meşru göstermeye hakkı yoktur. Bu, cahilî bir gelenektir ve aslını Hıristiyanlara teşebbüh oluşturmaktadır. Zira bunda, önce Müslümanların sapık bir taifesi olan Fatımîlerin ve sonra da Nasranîlerin yaptıklarını taklid ve onlara benzeme arzusu yatmaktadır. Bu, Allah'ın ve Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) din görmediğini din veya dinden görmektir.

Bazı insanların bazı kimseleri mücerred itikadî olmayan ve insanı şirke ve küfre götürmeyen bid'atleri işlemelerinden ötürü tekfir etmeleri doğru değildir. Bu, sahih olan bir davranış olmadığı gibi; bid'atine buğzedilecek ve kendilerine nasihat edilecek olan insanların, nasihate karşı durmalarına sebep olabilir. Fakat Müslümanların işledikleri münkerleri, derecesine göre hitap üslubunda dikkatli olunmak şartıyla ağır bir dilin kullanılması gerekebilir, bunu da ancak sabır ve hilm ehli olanlar başarabilir. Çünkü din için nasihat hem Allah'ın, hem Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve hem de tüm Müslümanların bu nasihatın ehli üzerindeki haklarıdır. Zira biz ancak Allah'a salih bir amel, sadık bir akide ve Müslümanların dinlerinde istikamet üzere olmaları hususunda nasihat edebilir ve onlara bu ilmi tavsiye edebiliriz. Bunun dışında herhangi bir ilmi veya ameli onlara tavsiye edemeyiz. Çünkü Allah Azze ve Celle bizden ancak ihlâs, sadık bir iman, salih amel ve istikamet üzere İman ve hayr olanda birbirimize yardım etmemizden razı olur. Bâtılı öğretmek ve bâtılda hakk imiş gibi ısrar etmek, Müslümanların ve tevhid ehlinin şiarı değildir. Halkın tepkisinden çekinerek doğruları anlatmayanlar, birçok insanın ölmeden önce hakkı ve hidayet olanı öğrenme imkânları varken bu imkânlardan onları mahrum etmektedir. Eğer biz gerçekten; "Ancak

mü'minler kardeştirler" beyanı Rabbanisine iman ediyor isek, sahih bir imanın ne olduğunu ve bu imanı muhafaza etmek için hangi ilimlere ve hangi edebe ve ahlâka sahip olmamız gerektiğini de öğrenmek ve birbirimize de bunu öğretmekle mükellefiz.

Mevlide bid'at-ı hasene diyen âlimler, bunda Müslümanların ve İslâm'ın maslahatı olduğundan hareketle bu sözü söylemişlerdir. Bu âlimlerin ileri sürdükleri maslahat; beş vakit namaz, Cuma ve bayram namazları, sadaka-ı fıtır, zekât, infak gibi, ibadetlerde zaten zuhur etmektedir. Buna, ürünlerin hasad zamanında zekâtlarının verilmesi de dâhildir. Bunun sahih karşılığı Sünnet'te varken bid'at-ı haseneleri ihya etmeye insanları teşvik etmenin şer'î bir manası yoktur. Bu, sahih olmayanın sünnet ya da dinî bir gereklilik olduğu zannına yol açar.

Ali Mahfuz, *el-İbdau fî Medarri'l-İbtida* adlı kitabında Mısır'daki mevlid ve kandil kutlamaları hakkında şunları söyler:

> "Biz de -bunu meşru- görenlere; bu zamanda kutlanan mevlid hakkında şunu söylemek gerek deriz:
>
> Bu tür münasebetlerin, haram ve mekruh olan hallerden hakk olmadığına şüphe yoktur. Bu gibi zamanlarda ve mekânlarda -ne yazık ki- fısk ve fücurun yeşerdiği, ırzların satılıp Allah'ın haram kıldıklarının alenen işlendiği ve ibadet evleri olan mescidlerin vazifeden iptal edildiği yerlere dönüşmektedir. Bu münasebetler, elbette ki bu haramları işleme kasdına mebni değildir. Bundaki maksadlar, elbette bu haramların işlenmesini mubah kılmaz. Fıkhî kaideye göre; 'daru'l-mefasidi mukaddemun ala celbi'l-mesalih' yani; 'mefsedeti defetmek maslahat olanı celbetmekten öncedir.!
>
> Bu kandil (mevlid) günlerinde sadece rasullerin ve evliyanın kabirlerinin ziyaret âdetinin ihdas edilmesi bile, bu yerleri bayram (ıyd) yeri edinmenin delili olarak yeter. Ebu Davud'da Ebu Hureyre'den (ra) hasen bir isnadla gelen bir hadiste, Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*);
>
> 'Evlerinizi kabirlere dönüştürmeyin, benim kabrimi de ziyaretgâh edinmeyin. Nerede olursanız olun bana salâvat getirin. Çünkü sizin salâtınız nerede olursanız olsun bana ulaşır' buyurmuştur."[578]

---

[578] Müslim, *Sahih*: 780 (Ebu Hureyre'den; "*Evlerinizi kabirler edinmeyiniz. Şeytan içinde Bakara Suresi okunan evden uzaklaşır*" lafzıyla.) et-Tirmizî, *es-Sunen*: 2877, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/4162

Said İbn Mansur'un Abdulaziz İbn Muhammed'in, Suheyl İbn Ebî Suheyl'den rivayet ettiğine göre o şöyle demiştir:

"el-Hasen İbnû'l-Hasen İbn Ali İbn Ebi Talib beni kabrin yanında görünce çağırdı. O sırada O, Fatıma'nın (r.anha) evinde akşam yemeğini yiyordu. Bana; gel beraber yiyelim, dedi. Ben de; yemek istemiyorum, dedim. Bana; ne oluyor seni kabrin yanında görüyorum, dedi. Dedim ki: Nebi'ye (*sallallahu aleyhi ve sellem*) selam verdim. O da mescide girdiğin zaman O'na (*sallallahu aleyhi ve sellem*) selam ver dedi. Sonra Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle dediğini nakletti: Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: 'Kabrimi iyd (ziyaretgâh) edinmeyin ve evlerinizi de kabir haline getirmeyin. Allah Yahudilere ve Nasranîlere lanet etsin, onlar nebilerinin kabirlerini mescid[ler] edindiler. Nerede olursanız olun bana salâvat getirirseniz, bana ulaşır.' [579] [Hadisini naklettikten sonra] 'Siz ve Endülüs'te olanlar burada olanlar bu hususta denksiniz' dedi." [580]

O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) kabrini bayram (ziyaretgâh) edinmek; sık sık O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ziyaretini âdet haline getirmek, O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) yanında sevinç ve mutluluk izhar etmektir.

Bu sebepten; cahiliyye döneminde putların yanında (önünde) ibadet sayılan kurban kesme ve onlar için yemek yedirmeye benzer ameller zuhur eder.

İbn Hacer fetvalarında der ki: Mevlid merasimleri münasebetiyle bu gecelerde okunan ezkarın çoğu hayrı ihtiva ettiği gibi; sadaka vermek, zikir, Nebi'ye (*sallallahu aleyhi ve sellem*) salât, selam ve övgüyü de içermektedir. Buna rağmen bu geceler kimi şerleri de içermektedir. Bu gecelerde sadece kadınların yabancı erkekleri, onların da bu kadınları görmeleri kendilerine şer olarak yeter. Şüphesiz ki birincisi meşhur kaide 'def'u'l-mefasid' meşhur kaidesince yasaktır." [581]

---

579 Müslim, *Sahih*: 780, el-Beyhâkî, *Şuabû'l-İman*: c.3/4162, İbn Kayyim el-Cevziyye, *İğâsetu'l-Lehfân fî Mesayidi'ş-Şeytân*: c.1, s.301 (Bkz. İbn Ebî Şeybe, *Musannef*: c.2/83 (2), Nasıruddin el-Elbânî, *Tahzîru's-Sâcid*: s.142'de, Ahmed İbn Hanbel'in bu hadisin senedine "hasen" dediğini nakleder. Abdurrezzak, *el-Musannef*: c.3, s.577 (6694)

580 İbn Kayyim el-Cevziyye, *İğâsetu'l-Lehfân fî Mesayidi'ş-Şeytân*: c.1, s.301

581 Ali Mahfuz, *el-İbdau fî Medarri'l-İbtida'*: s.257

Mısır Eski Müftüsü Muhammed Bahît el-Mutii, "*Ehsenu'l-Kelam Fîmâ Yetalleku Bi's-Sunneti ve'l-Bid'ati Mine'l-Ahkâm*" adlı kitabında (s.52) mevlid kutlamaları hakkında şöyle der:

"Eğer sen Fatımîlerin ve Muzafferuddin'in Mevlid-i Nebevî hakkında -Erbil Sultanı- yaptıklarını bildiysen, kesinlikle bunda yapılanın hepsinin helal olduğu hükmünü veremezsin."

Yine (s.47)'de şöyle der:

"Mevlid kutlamaları şimdiye kadar devam etmiştir. Ancak insanlar, -daha önce kutlanan- beş Mevlidi kutlamayı terk ettiler. Fakat ne yazık ki onlar bunun yanında birçok yeni 'mevlid'ler ihdas edip Fatımîler'in yaptıklarından daha fazla 'mevlid' törenleri yapar hale geldiler ve bu Mevlidlerin günlerini artırdılar." [582]

Hepimiz biliyoruz ki Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve O'nun ashabı (*Allah onlardan razı olsun*) ne Mevlid-i Nebevi'yi, ne Mirac'ı, ne Regaib'i ve ne de Beraat Gecesini kutladılar. Yaklaşık olarak Hicri IV. yüzyıldan bu yana kesintisiz devam eden bu merasimlerin hiçbirisini yapmadılar. Çünkü Sünnet, Kur'anî bir yaşayışı tanzim ve beyan etmede henüz etkisini yitirmemişti.

Hadis uydurucularının ve bid'at ehlinin her tarafta çoğalarak, bid'at olan birçok ibadeti yaymaları ile dine birçok hurafeler katıldı. Daha sonra sultanlar ve emirler de bunu çeşitli biçimlerde istismar etmeye başlayarak, sultalarını daha da kökleştirmek amacıyla şehirlerin cadde ve camilerinde bu geceleri kutlamak için "Kandil Merasimleri" ihdas ettiler.

Zamanla ahlâkî bozukluklara bile sebep olan törenler her tarafa yayıldı. Öyle ki, İslâm beldelerinde evliya diye anılan kimseleri anmak için binlerce insan dergâhlara, makamlara ve türbelere akın edip sanki küçük bir "Hac İbadeti" eda ediyorlarmış gibi bir konuma geldiler. (*) Üzülerek belirtmek gerekir ki, bu törenler tıpkı Hıristiyanların dini kutlamalarına benziyor. Bugün Türkiye,

---

582 İsmail İbn Muhammed el-Ensarî, *el-Kavlu'l-Fasl fî Hükmi et-Tevessuli bi Hayri'r-Rusul*: s.531, 532 (*Resail fî Hükmi'l-İhtifali Bi'l-Mevlidi'n-Nebevî* içinde)

(*) Şeyh Aydros, Abdulkadir Geylanî, Muhiddin İbn Arabî, Hz. Hüseyin, Seyyid Ahmed Bedevî, Celaleddin-i Rumî, Hacı Bektaş Veli, Ahmet Yesevi vb. için yapılan törenler bunun en bariz örnekleridir ve hâlâ günümüzde de geçerliliğini korumaktadır.

Mısır, Kuzey Afrika, Irak, Şam diyarı, Pakistan, Hindistan ve İran'da bu geceler ve benzeri münasebetlerde yapılanlar bu tarihi yanılgının boyutları hakkında bize yeteri kadar açıklayıcı fikir vermektedir.

Her ne kadar âlimlerimiz Beraat ve Regaib adı altında ihdas edilen merasimlere özellikle Fatımî Devletinin önayak olduğunu söylemişlerse de, bu merasimlerin ikame edilmesinde Hıristiyanlara teşebbühün rolünün üzerinde durulması gerektiğine inanıyoruz. Bu geceleri kutlamanın ya da mevlidleri birer bayram günü haline getirmenin daha çok Irak, Şam, Kudüs ve Kahire gibi İslâm beldelerinde yani Hıristiyanların yoğun oldukları yerlerde ortaya çıkması dikkat çekici bir durumdur. Bu âdetlerin ve merasimlerin Hicaz bölgesine girmesi ise Memluklar dönemindedir.

Kitabımızda gördüğümüz gibi, bu geceler için yapılan harcamalar israfa girmektedir. Hele günümüzde dine karşı kayıtsız olmasına rağmen milyonlarca insanın "kandiller" (ne ilginç ki bu bir aydınlatma aletinin adıdır, bugün yerini avize ve ampullere bıraktığı halde) için hazırlık yapması, çörekler ve börekler hazırlayıp yılın çoğunda Allah için alınlarını hiç secdeye koymadıkları halde, bu gecelerde yüzlerce rekât namaz kılıp sabahlamaları gerçekten içler acısı ve ağlanacak bir durumdur. Öte yandan farzlar inkâr edilircesine ihmal edilmekte; din, insanların hevasına uydurulmakta, bunun ızdırabı ise maalesef çok az duyulmakta..

Ülkede milyonlarca insan sefil, aç, açık, mazlum konumdayken yüz milyonlar belki de milyarlar harcayarak "kandil" (bir aydınlatma aletini kutsarcasına) kutlamalarını; hangi akıl, vicdan ve yürek İslâm adına yapılmış bir hareket olarak görebilir? Bu, cahillerin bazıları tarafından sanki günah çıkarma günleri olarak algılanmaktadır. Hatta pavyonlarda Müslümanların kızlarının ırzlarını ve vücutlarını satanlar dahi, bu gecelerde günah çıkarmayı ihmal etmezler. Üzülerek ifade etmek gerekir ki, cami ve mescidleri kabir haline getirip ğaflet ve isyan içinde yaşayanlara kandiller ve mevlidler değil, Kur'an gerekir. Bu insanlar camilerin yönetimini ve ibadetlerinin edasını, İslâm'a hayat hakkı tanımayan bir sisteme teslim etmeye razı olduktan sonra, onları ne "kandiller" kurtarır ne de "mevlidler."

İnsanlar, bu günlerde camilere akın edip oraları doldururlar ve Allah'ın kendilerini bağışlaması için yalvarırlar. Hâlbuki duaların kabulünün bundan öte çok önemli sebepleri, şartları ve rükünleri vardır.

Allah'ın dinini yüceltip uğrunda her zorluğa göğüs germek ve ma'rufu emredip münkerden alıkoymak dinî bir fariza iken, bunu bile istemeyenler ne diye ibadet (!) ederler ki?

Bugün toplum, Kitap ve Sünnete muhalefetten ötürü, bir karanlığın içine gömülmüştür. Beş vakit namazları bile bile terk ettikleri halde, Cuma günü camilere doluşanlar, kandillerde sahte ve ucuz telaşlar içine giren, yılbaşlarında piyango biletini ihmal etmeyen ve çıplaklıklarından vazgeçmeyen insanlar, acaba bu törenlerle mi İslâmî emirleri yerine getirmiş olacaklar?

> "Hatemu'l-Enbiya'nın da dediği gibi, dinin aslı Allah'a ve Rasul'e (*sallallahu aleyhi ve sellem*) imandır. Bunun için Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle demiştir:
>
> 'Ben; Allah'tan başka bir ilah olmadığına ve Muhammed'in de O'nun rasulü olduğuna şahidlik edinceye kadar insanlarla kıtal etmekle emrolundum. [Hıristiyanların Meryemoğlu İsa'yı aşırı övüp yücelttikleri gibi beni övmeyin. Ben ancak bir kulum. Öyleyse bana Allah'ın kulu ve Rasulü deyiniz.]' [583]
>
> Böylece dinin aslı Allah'ı tevhid edip O'nun rasullerini ikrar etmektir. Bundan dolayı Sabiîlerin, Müşriklerin, Brahmanların ve nübüvveti inkâr eden benzerlerinin, nebiler hakkındaki ikrarları, ibadetleri ve rasuller hakkındaki itikadları bozuktur." [584]

Kandil geceleri ya da mevlid geceleri münasebetiyle insanlar arasında husule gelen ülfet ve kaynaşmayı, bu eleştirilerden ayrı olarak ele almak gerekir. Elbette bu geceler sebebiyle insanların dinleriyle bir barışma ve Allah'a yakınlaşma hissini yaşadıklarını

---

583 Buharî, *Sahih*; Kitabu'l-İman: 1/75, Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-İman: 1/53, el-Beyhâkî, *es-Sunen el-Kubra*: c.8/15845, 16503, 16730 Ebu Hureyre'den, 16731 Ömer İbn Hattab'dan, 16732 Enes'ten, 16733, 16734, 16827 Ebu Hureyre'den, 16735 Abdullah İbn Ömer'den (ra), 16828 Cabir'den, 18623, 18624, 18626 Ebu Hureyre'den.

584 İbn Teymiyye, *Mecmuu'l-Fetava*: c.28, s.60 (İbn Teymiyye'nin naklettiği hadisin köşeli parantez içinde kalan kısmı: Buharî, *Sahih*: c.4/204 (Kitabu'l-Enbiya; Ömer'den), ed-Darimî, *es-Sunen*: c.2/330 (154, 164, 331, 391)'de rivayet etmişlerdir.

görmezden gelemeyiz. Ancak sadece sosyolojik menfaati esas almayacağımızı da burada belirtmekte yarar vardır.

Bu kitabın yazılmasındaki asıl gaye, bu gecelerin dinî ibadet zamanları olarak teşvikini öngören uydurma hadisleri ve bu gibi dinî ve sosyal vakalardaki yanlışların etkisini gözler önüne sermektir. Yoksa Allah'ı anmak ve O'nun gönderdiği dini öğrenmek ve İslâm'ın izzetini izhar etmek için cami ve mescidlerde cemaat olarak bir araya gelme hususunda akl-ı selim sahibi hiç bir insanın bir itirazı olamaz.

Müslüman düşünürlere, aydınlara ve ilim adamlarına düşen; insanları, Kur'an'ı ve O'nun ilmini, ahkâmını öğrenmeye çağırmak ve bunu teşvik etmektir. Hayatı boyunca belki hiç Kur'an okumamış veya bir tek Nebevi söz bilmeyen insanları böyle şeylerle uğraştırmanın hiçbir değeri yoktur.

Öyleyse bu insanların önce Rablerini, O'nun kitabını ve Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'ni tanımaya ihtiyaçları vardır. İçine düştüğümüz bu cehalet ve zilletin tek nedeni "ilim"den elimizi çekmemiz ve ona sırt dönmemizdir.

Müslümanların büyük bir çoğunluğu; sigaraya, boş sözlere, gazete, radyo, televizyon ve müziğe ayırdıkları vakti, hatta diyebilirim ki giyim kuşam ve tıraşlarına gösterdikleri özen kadar İslâm'a özen göstermiyorlar. Kur'an'ı ve Sünnet'i öğrenmeye özen gösterip zamanlarını ayırmıyorlar. Bütün sorunların kaynağı burada yatmaktadır. Kandillere önem verip bu hassasiyetten yoksun olanlar, acaba kendilerine yazık etmemişler midir? Bütün bu ameller, Kitap ve Sünnet'le amel etmeyi yetersiz görenlerin amelleridir.

İnsanları "üç aylar" adına, Sünnet dışı ibadetlere ve bu vesileyle hayır işlemeye davet edenler, bir bakıma Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına yalan hadis uyduranların çizgisini ve geleneğini devam ettirmektedirler. Siyasi rejim dahi, bu aslı olmayan hadislere dayalı bu gecelerin kutlanmasından toplumsal ve stratejik yararlar elde edebilmektedir. Öyle ki, bu gecelerin kutlandığı günlerde siyasiler ve birçok dini kurum, kuruluş ve ticari müessese, radyo, TV ve gazetelerde tebrikler ve kutlama mesajları yayınlayabilmektedirler. Hatta İslâm'a karşı açıkça tavır alan birçok kurum, kuruluş ve yayın organı Ramazan ayının gelişini istis-

mar ettiği gibi, bu geceler münasebetiyle de iki yüzlülüklerini sergileyip dinimizden rant elde etmeye kalkışmaktadırlar. Öyle ki batıcılığı ve ahlâkta hiçbir dini edep ve hudud gözetmeyen gazete sahiplerine bile mevlidler okunmakta ve onların ruhlarına Kur'an tilavetleri hediye(!) edilmektedir.

Bu gecelerin İslâmî olduğunu savunanlar, o geceleri savunmadan önce; istismar edilen ve yozlaştırılmaya çalışılan gerçek İslâm'ı öğrenip savunsunlar, İslâm karşıtlarının İslâm'ı oyuncak gibi kullanmalarına göz yummasınlar.

Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle buyuruyor:

"Kim bu emrimizde olmayan şeyi ihdas ederse, o reddedilmiştir."[585]

"İşlerin uydurulanından sakınınız. Çünkü her yeni uydurulan şey bid'attır." [586]

İnsanların Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve O'nun ashabının amellerine sarılıp O'nu (*sallallahu aleyhi ve sellem*) örnek almaları gerekirken; kim oldukları bile bilinmeyen birçok hadis uydurucusu deccalin uydurdukları ile amel eder hale gelmişlerdir. Bunun da en büyük sebebi, şahsi ibadetlere verdiğimiz değer kadar, Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'ndeki ilme değer vermeyişimizdir.

İbn Teymiyye (rh.a) diyor ki:

"Eğer bir durum, mü'mine şüpheli görünürse, kendisine hak açık seçik beyan olmadan itaat olan ameli ancak niyetle işlemeli. Eğer itaat olan böyle bir ameli terk ederse isyan etmiş olur. Vacib olan bir işi terk etmek de isyandır. Yasaklanmış olan bir şeyi de işlemek isyandır." [587]

Bu gecelerde sabahlara kadar "kandil" bekleyen insanlar, buna verdikleri önem gibi, Kitap ve Sünnet ilmini öğrenmeye önem verip bunu ihlâsla yapsalardı; tağutlar, kalplerinde maraz olanlara kendileri için Kur'an hatmettirip Fatihalar okutturamazlardı.

---

585 Âişe'nin (r.anha) rivayet ettiği bir hadistir. Buharî, *Sahih*; Kitabu's-Sulh: 2657, Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-Akdiye; Babu Nakdi'l-Ahkâm el-Batıle ve Reddu Muhdesatî'l-Umûr: 8

586 ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1/96 İrbad İbn Sariye'nin (ra) Allah Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rivayet ettiği ilim vasiyet hadisinin bir kısmıdır.

587 İbn Teymiyye, *Mecmuu'l-Fetava*: c.28, s.130

Daha önce de işaret ettiğimiz gibi bu kitabı yazmadaki yegâne gayemiz; Receb ve Şa'ban aylarında hararetle ve heyecanla kutlanan ve kimi yerlerde bâtıl amellere dahi sahne olan; Reğaib, Mirac ve Beraat gecelerinin(*) şer'î konumunun ne olduğunu Müslümanlara tebliğ etmektir. Umarız, bu konuda Sünnet'ten olan amellerle, bâtıl ve bid'at olan amellerin bir kısmının tanınmasında Ümmetin âlimlerinin bizi aydınlatan ve doğru olduğuna inandığımız görüşlerinin Müslümanlarca bilinmesine vesile olabilmişizdir.

Bu çalışmanın, alanında yeterli bir çalışma olmadığını biliyoruz. Bu konuda elbette daha geniş araştırmalar olabilir ve vardır da. Ancak bizim çabalarımız şimdilik böyle bir ürün verebildi. Dileğimiz mü'min kardeşlerimizin bu konuda gerçekleri kaynaklarıyla tanıyıp bu günlerde işledikleri amellerini bu doğrultuda düzenlemelerine Sünnet'i ihya babından küçük bir katkıda bulunmaktır. Zira hepimiz biliyoruz ki sırat-ı müstakim; Kitap ve Sünnet üzere iman edip amel etmektir. Bunun dışında hiç kimse dinde ne yeni bir namaz ve ne de yeni bir oruç veya amel ihdas edemez. Bunu yapan kimseler, Allah'ın kitabına ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne muhalefet etmişlerdir. Biliyoruz ki, Allah böylelerini acı ve büyük bir azapla müjdelemiştir.

İbn Teymiyye (rh.a) der ki:

> "Sevgi ve buğza gelince; sevilenin ve nefret edilenin varlığı esnasında, bunu bir zevk, bir vecd ve bir irade izler. Kim böyle bir durumda Allah'ın ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* emrinden başka bir şeye uyarsa, Allah'ın hidayetini bırakıp hevasına uymuştur. Hatta durum öyle bir hale gelebilir ki, hevasını ilah edinir. Dinle ilgili olan amellerde hevaya uymak, şehvetlere uymaktan daha büyüktür..." [588]

> "Bunun için âlimlerden kim Kitabın ve Sünnetin gerektirdiğinin dışına çıkarsa, heva ehlinden olduğu ilan edilir. Tıpkı selefin onları heva ehli ilan ettikleri gibi. Bunun sebebi de, kim ilme uymazsa, o hevaya tabi olmuştur. Dinde ilim sahibi olmak; ancak Allah'ın Rasulü'yle *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gönderdiği hüdaya uymaktır." [589]

(*) Şunu da itiraf etmek gerekir ki, ülkemizde bu gecelerin kutlanması birçok İslâm beldesinde yapılandan daha sade ve bid'atlardan daha uzaktır. Ancak bu, onun İslâm'daki yerini belirlememize bir engel teşkil etmez.

588 İbn Teymiyye, *Mecmuu'l-Fetava*: c.28, s.132

589 İbn Teymiyye, a.g.e. c.28, s.133

İnsanlar bu geceleri ihya etmek için, o gecelerde özel olarak kılınması gereken namazları ihlâsla kılsalar dahi, aslı Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına uydurulmuş hadislere dayandığı, Kitap ve Sünnet'te varid olmadığı için, bu namazlar doğru ve makbul olan bir amel değildir. Amellerin kabul şartı; hem ihlâs üzere olması, hem de Sünnete muvafık olmasına bağlıdır. Aslı uydurma hadisler olan namazların Sünnete uygun olduğunu kim söyleyebilir?

Yine İbn Teymiyye (rh.a) diyor ki:

"Kulların kendisiyle Allah'a yaklaşabilmesi için, ancak, Allah'ın Rasulleri ile göndermiş olduğu Şeriata göre ibadet etmeleri gerekir. Yoksa bid'atların hepsi sapıklıktır. Putlara tapmak ancak bid'atların ortaya çıkmasından sonra mümkündür." [590]

Bu gecelerde kılınan farz ve sünnet namazlarına (nafileler) şekil ve muhteva olarak benzerlik arz eden namazlar İnşaallah niyet, vesile ve maksad açısından Allah katında kabul görür. Ancak hem şer'î olarak hem de vesile olarak hiçbir sahih aslı olmayan namazlar hakkında bunu söyleme hakkımız olmasa gerek. Sünnet'te şekil, keyfiyet, maksad ve şer'î bir vesile olarak aslı bulunmayan bir ameli ihdas etmek demek, dinde bid'at olan bir şeyle amel ederek Allah'ın rızasını aramaktır ki, bu da bizzat Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'yle haram kılınmıştır.

Bizim, Sünnet'te olmayan amel ve ibadetleri ihya etmek yerine, Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'ni ihya etmemiz gerekir. Dinde asıl olan "ittiba"dır, "İbtida" değil. İlim ehli, Allah ile kulları arasındaki şahidlerdir. Dileyen kendisine cenneti, dileyen de cehennemi seçebilir. Çünkü kulların sapmalarında, âlimlerin hiçte küçümsenmeyecek olan sorumlulukları vardır. Onlar dinde hurafelerin ve bid'atların ihya edilmesine, Sünnet'in öldürülmesine göz yumarlarsa, insanlar dinin gerçeğini nasıl öğrenebilirler?

Allah Azze ve Celle kitabında:

"Allah'a itaat edin, Rasul'e itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de..."

(Nisa: 59)

---

590 İbn Teymiyye, *Mecmuu'l-Fetava*; c.28, s.611

Atâ (rh.a); bu ayetteki "emir sahipleri"ni ilim ve fıkıh ehli olarak görür, Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaati ise Kitaba ve Sünnete uymak olarak tefsir ederdi.[591]

Sahabe, Sünnet'e aykırı hareket edenleri kendi aralarında sık sık uyarırdı. Kimi zaman o uyarılara kulak asmayanlar olurdu. Sahabenin onlara karşı tavırlarının en hafifi; "*Vallahi bundan sonra seninle konuşmayacağım*" demeleriydi.[592]

Bu konuda Ubade İbnû's-Samit'in bir dirhemi iki dirhemle satan birisine, Sünneti hatırlatmasını örnek olarak verebiliriz. O, buna itiraz eden adama;

"Vallahi bundan sonra seni ve beni aynı çatı asla barındırmayacaktır, diye tavır koyduğunu görürüz."[593]

Bu gecelerde işlenen bid'at ibadetlere ses çıkarmayan ilim adamları, bu amellere bir tür fetva vermektedirler. Belki bilmeyenler, dünya ahkâmı açısından mazur görülebilirler. Fakat ilim ehli olanların mazur oldukları söylenemez.

2000 yılı Ramazan ayının başlangıcında, İstanbul'da Oruç Baba türbesinde sirkeyle oruç tutan -özellikle de- binlerce kadının daha önceki yıllarda olduğu gibi, adı geçen insanın kabri çevresinde sergiledikleri amelleri ve davranışları, milyonlarca insanla beraber hepimiz televizyon ekranlarında günlerce izledik.

Her yıl Ramazan'da ilk iftarlarını bu türbe çevresinde açan binlerce kadının bunu hangi gayeyle yaptıklarını bizzat bazılarının da ağzından dinleme fırsatına şahid olduk. Hemen hemen tamamına yakını o türbede tuttuğu dileğinin yerine geldiğini söylüyordu. Bu arada bunun sakıncasını biliyor gibi davranarak, ondan bir şey dilemediklerini, ancak onun Allah'ın sevgili bir kulu olması sebebiyle, onun türbesinde veya kabrinin yanında isteklerini Allah'a arz ettiklerini söylemeyi de ihmal etmiyorlardı. Bunun için de onun kabrine gelip adak adadıklarını veya kabul olan dileklerine şükür nişanesi olsun diye sirke, ekmek ve şeker dağıttıklarını söylüyorlar.

---

591 Bkz: ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1/225

592 Bkz: ed-Darimî, a.g.e. c.1/445, 446, 447 (Bu konudaki en meşhur hadislerden birisi; Abdullah İbn Muğaffel'in (ra), Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* "Sapanla taş atmayı nehyetmesini, bir sahabiye veya bir gence hatırlatması" olayıdır.)

593 Bkz: ed-Darimî, a.g.e. c.1/449

Çoğunluğu dinî bilgileri eksik ve sahih bir akideden mahrum olan bu kadınlar, aslında ifade etmesini bilemedikleri için kabirde yatan zata tevessül ettiklerini söyleyemiyorlardı. Ancak konuşmalarından anlaşılan tek bir şey vardı, o da bu kadınların hepsinin o kabirdeki zata tevessül ederek Allah'tan dilekte bulunduklarıydı. Böyle bir vesilenin olduğuna kendileri inanmasalar, acaba kocasına iş ve araba, oğullarına eş, kızlarına kısmetler dilemek için Oruç Baba'ya gelirler miydi? Gerçekte bu davranışların ve türbelere kurban adamalarının, mum yakma, çaput bağlama, taşlarını öperek şifa ve medet ummalarının şer'î kaynağı nedir?

Böyle bir davranışın, kabirlerden keramet ve medet beklemenin, Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve Ashabının hayatlarında bir tek emaresi var mı? Meşru kabir ziyaretinin keyfiyeti hadis ve fıkıh kaynaklarında bütün berraklığıyla ortadadır.

Ne yazık ki buna rağmen kimi ilim ehlimiz bu durumdan söz ederken, sinekten yağ çıkarırcasına, buraları -yani- türbeleri böyle bid'at ehli ve şirk ehlinin ziyaret etmeleri ve kabir ehline tevessül etmekten sosyolojik yararlar çıkarmaya çalışıyorlar. Üstelik meselenin dinde çok tehlikeli bir konuma sahip olmasına rağmen, bile bile itikadî tarafını ihmal ediyorlar. Ma'ruf bir ilahiyatçı hocamızın bir televizyon konuşmasında bir ilim adamına hiçte yakışmayacak sözler sarf etmesine doğrusu Sünnet ilminden azıcık haberi olanların akılları şaşar.

Bu amel açıkça şirk ve sebeplerini içermesine rağmen ve bu konuda da Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şirk ehline ve Hıristiyanlarla Yahudilere benzememememiz hususunda onlarca hadisi varken, tasavvufî ve batinî yorumlara gırtlaklarına kadar batmış olan birçok ilahiyatçı ilim adamı, İslâm akidesi adına insanı hayretlere düşürüyorlar.

Bu âlimlerin kendi sözlerinde, Allah'ın ayetlerine ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bu konudaki hadislerine yer vermeleri ise, kelimenin tam anlamıyla utanç ve dehşet vericidir. Bu âlimler hâlâ kabirlere tevessül etmenin, onlara adak adamanın ve aracı kılmanın şirk olduğunu bilmiyorlar mı ki, imanın rükünlerini sarsan meselelerin hükmünü bile bile sulandırıyorlar diye sorası geliyor insanın.

Bu ülkenin medyatik ulemasının ağızlarından şirk, şirkin sebepleri ve bunun hükmü hakkında bir tek kelime alınmamasının nedenini bugüne kadar açıklayabilecek İslâmî bir hükmü henüz bilemiyoruz. Şirk ve müşrikler söz konusu olduğunda, âdeta kemiklerine kadar bir titreme ve sızı sarıyor, sanki... acaba... niçin... diye hâlâ da kendimize soruyoruz. Eğer insanların amellerinin ve sözlerinin kıymet ve hükmünü Kur'an ve Sünnet ışığında açıklayamıyor ve hâlâ bid'at ve şirk ehlinden korkuyorsak çocuklarımıza nasıl bir din ve akide bıraktığımızı yeni baştan düşünmek zorundayız diyorum.

Ömer (ra) Cabir İbn Zeyd'e (ra) şöyle demişti:

"Ey Şa'sa'nın babası! Sen Basra'nın fakihlerindensin. Sakın ha, natık olan Kur'an veya amel edilmiş olan Sünnet'ten başka bir şeyle fetva verme. Eğer böyle bir şey yaparsan helak olur ve insanları da helak etmiş olursun." [594]

Biz bu çalışmamızda, Receb ve Şa'ban ayları ve bu aylardaki ibadet ve namazlarla ilgili "sahih" "zayıf" ve "mevzu" olan hadis ve haberleri gücümüz nispetinde tespit edip dile getirmeye çalıştık. Ancak bu, bir müslümanın bu aylarda hiç oruç tutmaması veya hiç nafile namaz kılmaması anlamına gelmediği gibi, çalışmamız böyle bir gayeye de yönelik değildir.

Bu aylarda Sünnet üzere amel etmek en evla olandır. Herhangi bir kimse, bu aylarda aralıksız oruç tutmayı nezredebilir, ancak bunu iyice düşündüğümüz de böyle bir nezr Sünnet'e aykırıdır. Ne Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ne de Ashabından hiçbirisi; ne Receb'i ve ne de Şa'ban'ı tamamen oruç tutarak geçirmemişlerdir. Bereket ve keramet onların yolu üzere olup Sünnet'e uymaktadır. Bid'atlarda ne hayır, ne bereket ve ne de keramet vardır.

Enes İbn Malik (ra) Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet ettiği bir hadiste şöyle der: İnsanların cahiliyye döneminde her sene bayram edindikleri iki gün vardı. Allah'ın Nebisi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Medine'ye gelince şöyle dedi:

---

594 ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1/166

"Sizin önceden eğlendiğiniz iki gününüz vardı. Allah size bunun karşılığında ondan daha hayırlı olan iki gün verdi. Fıtr Günü ve Nahr Günü." [595]

Bununla "Ramazan" ve "Kurban Bayramı"nı kastediyordu. [596]

Müslümanların bayramları/sevinç günleri; bu iki bayram günü, Cuma namazı ile Arafat'ta vakfeden öteye geçmedi. Ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ölümünden sonra Sahabe döneminde de aynen devam etti. Sonra her ne olduysa, ne Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ne de ashabının tutmadığı oruçlar, kılmadığı namazlar icad edildi. Bu bir anlamda Sünnet'in dışına çıkmaktı. Zira insanlar bu aylardaki ibadetleri Sünnet diyerek yapıyorlardı. Hâlbuki Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti apaçık ortadadır. İnsan, nezrinde de (adağında) olsa, bunda Sünnete aykırı hareket etme hakkına sahip değildir.

Bunun için, Abdullah İbn Amr (ra) ile haram aylarda sürekli oruç tutan Darir İbn Nufeyr'in (ra) oruç tutma kıssaları meşhurdur. Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Darir'i (ra) bedenen çökmüş görünce ona acıdı ve;

"Niçin nefsine işkence ediyorsun?" diye onu uyarmıştı. [597]

Her gün oruç tutmaya güç yetireceğini ileri sürerek gün aşırı (Davud'un *(aleyhisselam)* tuttuğu gibi) oruç tutmayı kabul etmeyişinden dolayı pişman olduğunu sonradan itiraf etmiştir.

Bu konuda azimli ve ısrarlı olanlara Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* en son tavsiyesi, Davud'un *(aleyhisselam)* orucudur. Bundan ötesi Sünnet'e muhalefet kapısını açar.

Allah Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* derdi ki:

"Allah'a en sevgili oruç Davud'un orucudur. Bir gün tutar, bir gün iftar ederdi. Namazların Allah'a en sevgilisi Davud'un namazıdır. Gecenin yarısında uyur, üçte birinde namaz kılar ve altı da birinde de uyurdu." [598]

---

595 el-Beyhâkî, *Fedâilu'l-Evkât*: s.81 (170)

596 en-Nesâî, *es-Sunen el-Kubra*: c.1/1755

597 Ebu Davud, *es-Sunen*: 2428

598 en-Nesâî, *es-Sunen el-Kubra*: c.2/2653 (Abdullah İbn Amr hadisi). el-Beyhâkî, *es-Sunen el-Kubra*: c.3/4656 Abdullah İbn Amr İbn Âs'tan (Buharî bu hadisi Kuteybe İbn Müslim'den ve diğerlerinden, Müslim ise, Ebu Bekr İbn Şeybe ve Ebu Hayseme'den rivayet etmiştir.)

Âişe (r.anha) diyor ki:

"Ben Allah'ın Nebisi'nin, ne bir gecede Kur'an'ın hepsini okuduğunu, ne namazla sabahladığını ve ne de Ramazan hariç bir ayı tamamıyla oruçla geçirdiğini bilmiyorum." [599]

Ebu Said el-Hudrî (ra) Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rivayet ediyor:

"Allah yolunda bir gün oruç tutan bir kimse olmasın ki, Allah, o gün için onun yüzünü cehennem ateşinden yetmiş sonbahar seyrinde bir mesafeyle uzaklaştırmasın." [600]

Yine Ebu Hureyre'nin (ra) rivayet ettiği bir diğer hadiste Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*):

"Kim Allah yolunda bir gün oruç tutarsa, Allah onun yüzünü cehennemden yetmiş sonbaharlık mesafeye uzaklaştırır." [601]

Ebu Hureyre (ra) Allah Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rivayet ediyor:

"Âdemoğlunun her ameli kendisi içindir. Ancak oruç hariç o, benim içindir ve ben onun karşılığını veririm. Oruç kalkandır. Biriniz oruçlu gününde iken, sakın fuhuş işlemesin ve kavga etmesin. Birisi ona söver veya onunla kavga etmek isterse, ben oruçlu bir insanım desin. Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a yemin ederim ki, oruçlunun ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha güzeldir. Oruçlunun iki sevinci vardır. Birisi iftar edince, diğeri orucuyla Rabbi ile karşılaştığındaki sevinci..." [602]

Allah'ın Rasulü de (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Davud'un (*aleyhisselam*) orucunu tutardı. [603]

Bu ve benzeri hadislerden de anlıyoruz ki, oruç halis olarak Allah için eda edilen bir ibadettir. Çok oruç ve çok namazla değil, bunun az da olsa devamlısı ve Sünnet üzere olanı ile amel etmek

---

599 en-Nesâî, *es-Sunen el-Kubra*: c.2/2657

600 Buharî, *Sahih*; Kitabu'l-Cihad: 36, 2685, Müslim, *Sahih*; Kitabu's-Sıyam: 1153, en-Nesâî, *es-Sunen el-Kubra*: c.2/2553 (Ebu Hureyre'den) 2554, 2560, 2561

601 en-Nesâî, *es-Sunen el-Kubra*: c.2/2552

602 Buharî, *Sahih*; Kitabu's-Savm; Bab: 9, 1805, Müslim, *Sahih*; Kitabu's-Siyam, Babu Fadli's-Siyam: 1151

603 en-Nesâî, *es-Sunen el-Kubra*: c.2/2658

esastır. O (*sallallahu aleyhi ve sellem*) daha çok, Pazartesi ve Perşembe oruçlarını tutmaya gayret ederdi. [604]

Ümmü Seleme ve Hafsa'nın (*Allah onlardan razı olsun*) rivayet ettikleri iki hadiste, Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) her Pazartesi ve Perşembe günü oruç tutar, ardından yeni bir ay girdiğinde, Pazartesi'yi tutmaya başlardı. Bir de Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) "Aşure günü orucunu tutardı." [605] Bundan ötürü Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Dehr'i (bütün yıl oruç tutmayı) yasaklamıştır. Çünkü bu, Davud'un (*aleyhisselam*) Sünneti'ni terketmektir.

Onun için Allah Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*):

"Dehr orucu tutan, oruç tutmamıştır" derdi. [606]

Hatta "Dehr orucu" tutan bazıları için, İmran, Mutarrif İbnu'ş-Şıhhîr den;

"O kimse ne oruç tutmuş, ne de iftar etmiştir" buyurmuştur. [607]

İhlâs ve takva, Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'yle amel etmektir. Bunun dışındaki yollar, yöntemler bid'at ve fesadın kaynağıdır.

İmam Mücahid (rh.a):

"Yollara uymayınız" (En'am: 153) ayetini "Bid'at ve şüphelere uymayınız" şeklinde tefsir etmiştir. [608]

Buradaki "Sübül" kelimesi, Kur'an ve Sünnet dışı yollardır. Bundan maksat dinde sonradan uydurulan şeylerdir.

Sevban'ın (ra) Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) rivayet ettiği bir hadiste, Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ümmeti saptıracak olan önderlerden söz etmiştir. Bu dalâlet ve bid'at öncüleri her fitne ve belanın kaynağı ve bataklığıdırlar.

"Ben, ümmetim için saptırıcı önderlerden korkuyorum." [609]

---

604 en-Nesâî, *es-Sunen el-Kubra*: c.2/2669, 2670, 2671, 2672, 2673

605 en-Nesâî, a.g.e. c.2/2679, 2680, 2681

606 en-Nesâî, a.g.e. c.2/2682, 2683, 2684, 2687, 2689, 2691

607 en-Nesâî, a.g.e. c.2/2682-2685 (Ömer'den) 2687, 2690 (Abdullah İbn Amr'dan) Abdurrzezzak es-San'anî, *el-Musannef*: c.4/7863

608 ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1/20

609 ed-Darimî, a.g.e. c.1/215, 216 (Ebu'd-Derda'dan), Ebu Davud, *es-Sunen*; Fiten: c.1/(4/98), et-Tirmizî, *es-Sunen*; Fiten: 51 (4/504), İbn Mâce, *Sunen*; Fiten: c.9/(2/1304), el-Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*: c.5/239

Mevlid hakkında ise İbnû'l-Hac (rh.a) şunları söyler:

"Bunların uydurdukları bid'atlar arasında en büyüğü, ibadet zannettikleri mevlid kutlamalarıdır. Bu kutlamalar, birçok bid'at ve haramları; mesela müzik aletleriyle şarkı söylenmeyi de içine alabilmektedir. Hele yeni yetme delikanlılarla kadınların da bu kutlamalara katılmaları ayrı bir mefsedettir. Mevlid, müzikli nağmelerden arınmış olarak, onun yerine yemek yapılıp buna mevlid münasebetiyle dostlar çağırılarak ve daha önce söylediğimiz şeylerden uzak olsa bile, yine de bu onu yapan kimsenin niyetinden dolayı bid'at olur. Zira bu, dinde bir 'ziyade'dir (fazlalıktır.) Selef-i Salihin'in amelinden değildir. Selefe uymak niyetiyle, Selefin işlemediği bir amelin fazladan yapılmasına gerek yoktur." [610]

Yine İbnû'l-Hac el-Malikî *el-Medhal*'de, Mevlid kutlama niyeti hakkında şunları söyler:

"Ki bu, -yani mevlid- kutlamaya niyetlenmek; Din'de olmayanı ziyadeleştirerek ona katmadır. Bu, selefin amellerinden değildir. Selefe uymak ise daha doğrudur. Bilakis, onların üzere oldukları amele muhalif olan bir amele dinde ziyadede bulunmak için niyetlenmemek daha gereklidir. Çünkü onlar, Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bizden daha kuvvetle ittiba etmişler ve Sünneti'ni ta'zim etmişlerdir. Onlar bu amelde herkesten daha öndedirler. Onların hiç birisinden Mevlid kutlamaya niyetlendiklerine dair herhangi bir şey rivayet edilmemiştir. Onlara dinde yetmiş olan bize de yeter."[611]

Hatta İbnû'l-Hac kimi insanların "Mevlid" merasimi tertipleyemediği için bunun yerine *Sahih-i Buharî* okuduğunu söyler. Ancak hadisin Mevlid niyetiyle değil de ilim elde etme ve sünnete tabi olma hususunda okunmasının bir ecri ve sevabı olduğunu zikreder. [612]

es-Sehavî, "*et-Tibru'l-Mesbûk fî Zeyli's-Sülûk*" (s.196) adlı kitabında "Mevlid-i Nebevî"yle ilgili gün hakkında şöyle der:

---

610 İbnu'n-Nehhas, *Tenbihu'l-Ğafilin An A'mali'l-Cahilîn*: s.499. İbnu'n-Nehhâs devamla "Mevlid" kutlamalarının kendi zamanında sosyal ve psikolojik amaçları üzerinde durur ve bunun sebeplerini izah eder. İbnu'l-Hac el-Malikî, *el-Medhal*: c.2, s.2-7 (kısaltılarak alınmıştır.)

611 İbnû'l-Hac el-Malikî, *el-Medhal*: c.2, s.11, 12

612 İbnû'l-Hac el-Malikî, a.g.e. c.2, s.26

"...Salîb ehli, nebilerinin doğduğu geceyi en büyük bayramları edinmişlerse, İslâm ehli nebilerinin doğum gününü bayram edinmeye daha layıktırlar" [613]

Aliyyu'l-Karî *"el-Mevrid er-Reviyyi fi'l-Mevlid en-Nebevî"* adlı kitabında (s.29, 30) es-Sehavî'nin Kutbuddin el-Hanefî'nin *el-İ'lâm bi A'lami Beytillahilharam* (s.196) adlı kitabında söyledikleriyle ilgili şunları söyler:

"...Derim ki: Ona verilecek olan cevap şudur; bizler de Kitap ehline muhalefet etmekle emrolunduk." [614]

Hatta âlimlerden kimisi öyle ileri sözler söylemişlerdir ki, insan bu sözlerin âlimlerden sadır olmasına şaşar. Mesela el-Kastalanî *"el-Mevahib el-Ledunniyye"* adlı kitabında şöyle der:

"Eğer dersen ki: Biz, O *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gece doğmuştur, peki hangisi daha faziletlidir? Kadir gecesi mi, yoksa O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğduğu gece mi? Buna şöyle cevap verilir: O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğduğu gece üç cihetle Kadir gecesinden daha faziletlidir denir:

Birincisi: O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* doğduğu gece O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dünyaya zuhur ettiği gündür, Kadir gecesi ise O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* verilmiştir. Kendisini şereflendirenin doğduğu gece, kendisi için şereflendirilen geceden daha faziletlidir. Bunda çekişmeye mahal yoktur. Dolayısıyla 'mevlid gecesi', 'Kadir gecesi'nden daha faziletlidir.

İkincisi: Kadir gecesi meleklerin onda indirilmiş olmasıyla şereflendirildi. Mevlid gecesi ise, Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* zuhuruyla şereflenmiştir. Mevlid gecesinin kendisiyle şereflendirildiği kimse, Kadir gecesi sebebiyle şereflenenden sahih ve razı olunan görüşe göre, daha faziletlidir. Böylece 'mevlid gecesi' 'Kadir gecesi'nden daha faziletli olmuş olmaktadır.

Üçüncüsü: Mevlid gecesinde, fazilet, diğer yaratılanlara karşı üstün kılınmaları sebebiyle, Ümmeti Muhammed'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)*

---

613 İsmail İbn Muhammed el-Ensarî, *el-Kavlu'l-Fasl fî Hukmi'l-İhtifali Bi Mevlidi Hayri'r-Rusul*: s.631 (*Resail fî Hukmi'l-İhtifali Bi'l-Mevlid en-Nebevî* içinde)

614 İsmail İbn Muhammed el-Ensarî, a.g.e. s.631 (*Resail fî Hukmi'l-İhtifali Bi'l-Mevlid en-Nebevî* içinde)

verilmiştir ki, O (*sallallahu aleyhi ve sellem*) âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Bu vesileyle nimet tüm yaratılanlara şamil oldu. Bundan dolaylı da 'mevlid gecesi' yarar olarak daha umumîdir. Bu sebeple de 'mevlid gecesi' daha faziletlidir."[615]

Muhammed Abdulbaki ez-Zurkânî, "*el-Mevahib*" müellifine yöneltiği eleştirisinde şöyle der:

> "Musannifin söylediği bu söz hakkında eş-Şihab el-Heytemî şöyle demiştir: Bu sözde iddia edilene delâlet etmeyen bir icmal ve istidlal vardır. Eğer bununla senenin her tekrar edilişinde bu gecenin kıyamete kadar Kadir gecesinden daha faziletli olduğu kastedilirse, bu deliller bu sonucu intac etmez. Burada da açık olduğu gibi. Eğer bizzat Kadir gecesi kastediliyorsa, bu gece O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) doğduğu gece mevcut değildi. Ancak bu gecenin fazileti hakkında sonradan varid olan sahih hadislerde diğer gecelerden daha faziletli olduğu anlaşılmıştır. Bu iki gecenin ictima etmesi de söz konusu olmadığına göre, aralarında bir tafdile gitmeye gerek kalmaz. Mevlid gecesi bir kez vuku bulmuşken, Kadir gecesi kıyamete kadar devam edecektir. Hâlbuki Şarî' (Allah) Kadir gecesinin faziletinden söz ettiği halde Nebi'nin (*sallallahu aleyhi ve sellem*) doğum gününden ve benzeri olan bir günden söz etmemiştir. Böyle olunca da bizim Allah'tan gelenle yetinmemiz gerekir, kendi nefislerimize uyarak aklımızın idrak etmediği şeyde, bir bid'at ihdas etmemiz gerekmez. Bunda yapacak bir şeyimiz varsa, onu da Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) tevkifiyle biliriz. Velev ki biz mevlid gecesinin efdaliyetini teslim etsek bile, bunun bir faydası yoktur. Zira zamanların fazileti onda yapılan amelin faziletine bağlıdır. Fakat mücerred olarak herhangi bir zamanı, kendisinde yapılan bir amelin fazileti söz konusu olmadan, faziletli görmenin çok büyük bir yararı yoktur."[616]

Aliyyu'l-Kârî de, el-Kastalanî'nin sözü hakkında şu değerlendirmeyi yapar:

---

[615] İsmail İbn Muhammed el-Ensarî, *el-Kavlu'l-Fasl fî Hukmi'l-İhtifali Bi Mevlidi Hayri'r-Rusul*: s.637, 638'den naklen. (*Resail fî Hukmi'l-İhtifali Bi'l-Mevlid en-Nebevî* içinde) (Bkz. el-Kastalanî "*el-Mevahib el-Ledunniyye*": c.1, s.135, 136)

[616] Muhammed Abdulbaki ez-Zurkânî, *Şerhu'l-Mevahib el-Ledunniyye*: c.1, s.136

"el-Kastalanî, bu sözüyle çok garip olan bir söz söylemiştir. Diyor ki: Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) doğum gecesi, Kadir gecesinden üç vecihle daha faziletlidir. Bu söz 'mutlak' bir hükmün bundan çıkarılmasını gerektirmez. Üstelik faziletli olma hadisesi, onda ibadet olmasına bağlıdır ki, bu da Kur'an nassıyla 'Kadir gecesi' için söz konusudur:

'Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır.' Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) doğum gecesi hakkında ne kitaptan ve ne de sünnetten ve ne de bu ümmetten herhangi birisinden böyle bir fazilet bilinmemektedir." [617]

İbn Muhammed el-Ensarî, *el-Kavlu'l-Fasl fî Hukmi'l-İhtifali Bi Mevlidi Hayri'r-Rusul* adlı makalesinde diyor ki:

"el-Kastalanî'nin 'Mevlid' hakkında sözünü kabul etmek, dinde 'ğuluvv'dan başka bir şey değildir. Necmuddin el-Ğazzî'nin babasından naklettiğine göre, (*el-Kevakib es-Saire Bi E'yani el-Miseti'l-Âşire*: s.127) sûfiler hakkında onları tam teyid eden bir akideye sahipti. *el-Mevahib*'de Seyyid Vefa'nın sözlerine çokça yer verir. Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) kadrini yüceltmede 'ğuluvv' derecesinde mübalağada bulunur. Necmuddin el-Ğazzî'nin el-Kastalanî ile tavsifinde onun söylediklerine delâlet eder tarzda, *el-Mevahib el-Ledunniyye*'nin son kısımlarında Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) kabri ve Mescid-i Nebevî'nin ziyareti hakkında söylediklerinde, Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) ile kıtlıkta ve açlıkta ve ancak Allah'ın kudretinin yeteceği şeyde, O'ndan (sallallahu aleyhi ve sellem) 'istiğâse'de bulunduğunu itiraf eder. Hatta şöyle der:

'Ben öyle bir hastalığa yakalandım ki, tabibler ona bir şifa bulmada acze düştüler. Senelerce bu hastalığı çektim. Bunun üzerine ben de 893 Hicri yılının Cumadilûlâ ayının 28. gecesi, Mekke'de -Allah onun şerefini artırsın ve bana daima kendisini afiyet ve sağlık içinde sıkıntısız ziyareti nasip eylesin- Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) ile istiğasede bulundum. Bir defasında ben uyuyor iken, bir de baktım ki bir adam, elinde bir kâğıt vardı ve onda şu yazılıydı; bu Ahmed el-Kastalanî'nin makamı hazreti ilahîden Nebevî izni şeriften sonra verilmiş olan devasıdır. Sonra uyandım, vallahi daha önce hissetti-

---

617 İsmail İbn Muhammed el-Ensarî, *el-Kavlu'l-Fasl fî Hukmi'l-İhtifali Bi Mevlidi Hayri'r-Rusul*: s.637-639'dan naklen. (*Resail fî Hukmi'l-İhtifali Bi'l-Mevlid en-Nebevî* içinde)

ğim hastalığımdan hiçbir şey kalmamıştı. Böylece Nebi'nin*(sallallahu aleyhi ve sellem)* bereketiyle ben, şifa bulmuştum." [618]

Bu akideye sahip insanların ğalibi; her nedense, "Kadir gecesinde" Allah'a dua edip dualarının bu vesileyle kabul edildiğini söylemek yerine; insanları bâtıl ve dalâlet olan akidelerine çağırmak ve cahillerin akılları ve hevalarıyla oynayarak onların benlikleri üzerinde tahakküm kurmak için Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mübarek adını ve makamını istismar ederler ve aslı olmayan evliya kerametlerini kullanırlar.

İbnu'n-Nehhas (rh.a) bu törenler hakkında şöyle diyor:

"Keşke bu münasebetler ve tartışmalar iftihardan, riyadan ve tekellüften uzak olsa. Her ne kadar da bu durumda bir sakıncanın olmadığı anlaşılsa bile, bu yemeklerden yenmesi mekruhtur.

el-Beyhakî'nin İbn Abbas'tan rivayet ettiği bir hadiste Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*:

Mütebariz olan iki kimsenin -hazırladığı- yemekten yenmesini yasakladı." [619]

(Bundan gaye, gösteriş olsun diye yemek yedirenlerin yemeklerinden yememektir...)

Bu gibi bir münasebeti, kimi zaman devlet büyüklerinden emirler, kadılar veya şeyhlerle yakınlık kurmak için yapanlar bulunmaktadır. Kimi zaman da, bir kimse kendi nefsine ziyafet çekmek için artırmış olduğu şeyleri böyle münasebetler nedeniyle insanları çağırıp onlara yardım etmek, hediye vermek, utangaçlık alameti olarak ya da kendi akranı arasında bir şeyhin müridleriyle gelmesini de vesile kılarak, gösterişte bulunmak için yapmış olabilir. Hatta bu tür mevlid münasebetlerini şer ehli olup insanların dillerinden sakınıp kendilerinden korktukları kimseler de tertipleyerek, zayıf kalplileri, kendilerinden korkan ve kendilerine kötülüklerinin ulaşabileceği insanları da çağırabilirler. Böylelerinin kutlamalarına katılmayan kimse zaman zaman onların dillerinden ırzını kurtaramaz.

---

618 Necmuddin el-Ğazzî, *el-Kevakib es-Saire Bi E'yani el-Miseti'l-Âşire*: s.127 (İsmail İbn Muhammed el-Ensarî, *el-Kavlu'l-Fasl fî Hukmi'l-İhtifali Bi Mevlidi Hayri'r-Rusul*: s.640, 641 naklen.) (*Resail fî Hukmi'l-İhtifali Bi'l-Mevlid en-Nebevî* içinde)

619 el-Beyhâkî, *es-Sunen el-Kubra*: c.7/272 (Ancak el-Beyhâkî senedinin "munkati" olduğunu söyler.) Ebu Davud, *es-Sunen*: 3754 İbn Abbas'tan.

Bu mevlidleri kutlamakta, bunun hilafına bir sebep de olabilir. Dolayısıyla, bu fasid gayeler saymakla bitmez. Bu münasebeti tertipleyen kimse sevincini Nebi'ye (*sallallahu aleyhi ve sellem*) saygı diye izhar edip, fakirlere tasaddukta bulunur. Kasdının gerisinde bunun hilafına olan bir şeyi gizlemektedir. Bu, bir nevi nifaktır. Eğer, bu fiilin bizzat kendisi Allah'a yakınlık olan bir fiil olmuş olsa dahi, Allah'tan uzaklaşmanın sebeplerinden birisi olan bu bâtıl kasıdla, fiilin sahibi günahkâr olduğu gibi, o meclise gelip, gördüğü halde o halleri tanıyıp inkâr etmeyen de günahkâr olur." [620]

SÜLEYMAN ÇELEBİ'NİN MEVLİDİ HAKKINDA BİRKAÇ SÖZ

Süleyman Çelebi'nin [*] (Ö.1351-1422) yazdığı mevlid metni genel anlamıyla Rasulullah'ı (*sallallahu aleyhi ve sellem*) medhi içermekle beraber, itikadî yönden sakıncalarla doludur. İnsanlar mevlid kasidesini büyük bir saygı ve vecdle dinlerken, beş yüz yıldır bu sakıncalar toplumun tefekkür ve inancına yerleşerek, "mevzu hadisleri" kabule hazır bir hale getirmelerine de sebep olmuştur. Mevlidde rastladığımız bazı tasvirler hem eski Türk inançlarındaki edebî, dinî ve folklorik motifleri taşıyor, hem de Hıristiyanlıktaki tasvirlere benzerlik gösteriyor.

Mesela Tevhid-i Huda faslında; "Pes Muhammed'dir bu varlığa sebeb" derken, bunu "Levlake levlake lema halaktu'l-eflak" "sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım" uydurma hadisinden ilhamla söylenmekte.

O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) yaratılış faslında ise:

"Andan oldu nihanü aşikâr,

Arşü ferşü yerde gökte ne ki var."

---

620 İbnu'n-Nehhas, *Tenbihu'l-Ğafilin An A'mali'l-Cahilîn*: s.499, 500. en-Nesâî, *es-Sunen*: c.4/201 Usame İbn Zeyd'den.

(*) Süleyman Çelebi, Sultan 1. Murat Han'ın vezirlerinden Ahmet Paşa'nın oğludur. Bursa'da Ulu cami'nin baş imamlığını yapmıştır. Süleyman çelebinin yazdığı mevlid (vesiletu'n-necat); münacat, veladet, risalet, mirac, rihlet ve dua bölümlerinden oluşur.

Bu beytte de, Nur-u Muhammedî inancının gölgesi var.

"Nuh anunçün ğarkdan buldi necat,

Ve ceddi olduğu çün anın hem Halil Nâr-ı cennet kıldı ana ol Celil,

Hem dahi Mûsa elindeki asâ,

Oldu anın hürmetine ejderha."

beyitlerinde dile getirilenler, İslâm akidesinde mesnedi olmayan bir inanıştır. Eğer Nuh (as), O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) için sulara gark olmaktan kurtulmuşsa, İbrahim (as) O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) dedesi olduğu için, ateş kendisine cennet bahçesi olmuşsa ve Musa'nın (as) asâsı O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) hürmetine ejderha olmuşsa, bunu söylemenin bir aslı ve hakikatinin olması gerekir. Bu hakikat ve asıl da ancak Kur'an ve Sünnet'te bulunabilir. Bu sözleri ne Kur'an ve ne de Nebevi hadis doğrulamaktadır. Eğer Süleyman Çelebi'nin bu söylediklerinin bir aslı olsaydı, bunu Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabı bize haber verirdi. Bu sözler, bunlar hadis diye kabul edilse bile "uydurma hadis" olurdu. Dolayısıyla bu sözler Kur'an ve Sünnet'te bulunmayan bir inancı ihdas etmektedir. Kur'an ve Sünnet'in şahidliğinden uzak bir itikad ise, ancak bâtıl bir itikaddır.

Hakeza *Viladet Bahr*'inde, Rasulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) annesi Amine'nin gördüğü diye anlattıkları üç melek, hurîlerin bölük bölük inmesi, Asiye, Meryem ve bir Melek'e dilber demesi, hurilerin Amine'ye şerbet tutmaları gibi tasvirler tamamen şark saraylarının hayatında görülüp yaşanan bir hayatın geleneğini yansıtıyor. Peki, niçin bir rasul, nebi ona görünmüyor da sadece bazı melekler, huriler ve üç dilberden söz ediliyor? Bu tasvirler insanın hayatında saraylarda hizmet eden ve efendilerinin karşısında el pençe divan duran genç kızları ve cariyeleri canlandırıyor. Bu inançlar, meleklerde müstesna ruhların gezdiği inancını pekiştiriyor.

Cennetten getirilip Amine'nin içtiği söylenen şerbet ve 'sırtını sığan akkuş' tanımlamaları, Şamanlık inançlarının kırıntılarına işaret ediyor. Kuşun Ak sıfatıyla nitelendirilmesi yine eski Türk inanışlarındaki motiflerdendir.

Bu beytte de, Nur-u Muhammedî inancının gölgesi var.

"Nuh anunçün ğarkdan buldi necat,

Ve ceddi olduğu çün anın hem Halil Nâr-ı cennet kıldı ana ol Celil,

Hem dahi Mûsa elindeki asâ,

Oldu anın hürmetine ejderha."

beyitlerinde dile getirilenler, İslâm akidesinde mesnedi olmayan bir inanıştır. Eğer Nuh (as), O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) için sulara gark olmaktan kurtulmuşsa, İbrahim (as) O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) dedesi olduğu için, ateş kendisine cennet bahçesi olmuşsa ve Musa'nın (as) asâsı O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) hürmetine ejderha olmuşsa, bunu söylemenin bir aslı ve hakikatinin olması gerekir. Bu hakikat ve asıl da ancak Kur'an ve Sünnet'te bulunabilir. Bu sözleri ne Kur'an ve ne de Nebevi hadis doğrulamaktadır. Eğer Süleyman Çelebi'nin bu söylediklerinin bir aslı olsaydı, bunu Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabı bize haber verirdi. Bu sözler, bunlar hadis diye kabul edilse bile "uydurma hadis" olurdu. Dolayısıyla bu sözler Kur'an ve Sünnet'te bulunmayan bir inancı ihdas etmektedir. Kur'an ve Sünnet'in şahidliğinden uzak bir itikad ise, ancak bâtıl bir itikaddır.

Hakeza *Viladet Bahr*'inde, Rasulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) annesi Amine'nin gördüğü diye anlattıkları üç melek, hurîlerin bölük bölük inmesi, Asiye, Meryem ve bir Melek'e dilber demesi, hurilerin Amine'ye şerbet tutmaları gibi tasvirler tamamen şark saraylarının hayatında görülüp yaşanan bir hayatın geleneğini yansıtıyor. Peki, niçin bir rasul, nebi ona görünmüyor da sadece bazı melekler, huriler ve üç dilberden söz ediliyor? Bu tasvirler insanın hayatında saraylarda hizmet eden ve efendilerinin karşısında el pençe divan duran genç kızları ve cariyeleri canlandırıyor. Bu inançlar, meleklerde müstesna ruhların gezdiği inancını pekiştiriyor.

Cennetten getirilip Amine'nin içtiği söylenen şerbet ve 'sırtını sığan akkuş' tanımlamaları, Şamanlık inançlarının kırıntılarına işaret ediyor. Kuşun Ak sıfatıyla nitelendirilmesi yine eski Türk inanışlarındaki motiflerdendir.

Mesela sahabe Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* huzurunda oldukları zamanlar bile, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* cahı (makamı) anılınca ayağa kalkmazdı. Bu davranışların, Hz. Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adı anılıp kendisine salâvat getirilince, ruhunun o ortama geldiği inancına dayanması ihtimali göz ardı edilemez. Bu konuda el-Leknevî'nin (*) söyledikleri böyle bir inancın varlığını doğrulamaktadır.

Bir diğer misali verelim: Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nurdan olduğu ve gölgesinin olmadığı, terinin gül olduğu, Burak'ın Hz. Muhammed *(sallallahu aleyhi ve sellem)* için ağlaması, kırk yıldır Hz. Muhammed'i *(sallallahu aleyhi ve sellem)* beklemesi gibi ifadelerin hiçbiri, sahih ve delili olmayan sözlerdir.

Hz. Âişe'nin (r.anha) Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Mirac'da Rabbini "aşikâre" gördüğünü iddia edenlerin yalan söylediğine dair rivayetini göz önüne aldığımızda (**), "Aşikâre gördü Rabbu'l-İzzeti" cümlesinin şairane bir ifrattan başka bir manası kalmamaktadır.

Bunların hepsinden daha garibi, Süleyman Çelebi'nin Rasulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Allah'ın zatı'nın aynası olarak tanımlamasıdır. Bu, gerçekte çok sakıncalı bir sözdür ki, bunu Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* söylememiştir.

"...Hakkı için" diye dua ve "tevessül" de kullanılan bir ifadenin "sidre" ve "arş" içinde kullanılması akidede Sünnet'ten uzak olmanın insanı nasıl ifrat ve bâtıl olanı söylemeye götürdüğünün açık bir misalidir.

Sidre'nin ve Arş'ın üzerimizde bir hakkı olduğunu da Süleyman Çelebi'den öğreniyoruz. Diyelim ki Çelebi bununla Sidre'nin ve Arş'ın izzetini kastetmiş olabilir. Fakat "İzzetin tamamının Allah'a ait" olduğu Kur'anî ifadesini düşündüğümüzde, insan, bu sözleri söyleyen kimsenin ne diye Sidre'yi ve Arş'ı duasında vesile edinmiyor diye hayretlere düşüyor.

Mesela ölüm Meleği'nin Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ruhunu almak için geldiğinde, Hz. Muhammed'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dokununca güya Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* meleğe;

(*) el-Leknevî, *el-Âsâr el-Merfûa fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*: s.45

(**) Ebu Avane, *Müsned*: c.1/408

"Sen mi verdin ya melek canı bana" demiş. Bunun üzerine Allahu Teâlâ meleğe;

"Geri dur sen dedi Rabbul âlemin,

O benimdir ben ânınam yâ melek,

Ânın için devr eder carh-ı felek"

demiş oluyor. Hz. Muhammed *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hatırına feleklerin döndüğü fikrinin İslâm'la uzaktan yakından bir ilgisi yoktur. Bunun bir rivayet olduğunu düşünsek bile, bu sözler asılsız, bâtıl ve uydurma olan sözlerden başka bir şey olamaz. Bu sözlerdeki aşırılık ne yazık ki altı yüz yıldır Müslümanların zihnine yerleşmiş, bid'atlerin ve "uydurma hadis"lerin yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır.

Gayret-i diniyyesi olan âlimlerin bu tür sözleri içeren metinlerin, kitapların ve kasidelerin bu sebeple okunup tilavet edilmesinin haram olduğunu Müslümanlara ilan etmeleri dinî bir vecibedir. Zira hakkında bu tür sözler yazılan, Allah Azze ve Celle ve O'nun Rasulü'dür *(sallallahu aleyhi ve sellem)*. Hakkında söz edilen bir masal kahramanı olsaydı, belki söylenen sözlerin içerdiği hurafelere ve mecazlara bir bahane ile cevaz bulunabilirdi. Allah Azze ve Celle ve O'nun Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hakkında ancak hak ve sıdk olan şey söylenmelidir. Çünkü bu, Kur'an'ın emri ve bize öğrettiği edebidir.

Burada söylediklerimizin Mevlid metninin içerdiği tüm sözler ve manalara yönelik bir eleştiri olmadığı açıktır. Duamız o ki, basiret ehli olanlar bunun üzerinde düşünsünler ve hakkı tutup ayağa kaldırsınlar.

İMAM EBU HAFS TACUDDİN EL-FAKİHANÎ EL-İSKENDERÂNÎ'NİN (H.654-731) "*EL-MEVRİDU Fİ AMELİ'L-MEVLİD*" ADLI RİSALESİ

"Bizi, rasullerin seyyidi olan Muhammed'e (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ittibaa hidayet ettiren Allah'a hamdolsun! O, bizi dinin temel kaideleriyle teyid etti ve bize selef-i salihinin eserine uymayı kolaylaştırdı. Öyle ki bu vesileyle kalplerimiz ilmin nurları ve açık seçik olan hakkın kesin delilleri ile doldu. O, gizli günahlarımızı ve dinde sonradan uydurulan bid'atlerin kirinden bizleri temizledi.

Bana verdiği yakîn nurundan dolayı O'na hamdediyor ve sağlam olan ipine sarılmayı bahşetmesinden de O'na şükrediyorum. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka bir ilah yoktur ve Muhammed (*sallallahu aleyhi ve sellem*) O'nun kulu ve Rasulü, evvelkilerin ve sonrakilerin seyyididir. Din gününe kadar salât ve selam O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) üzerine, O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) âl ve ashabının ve mü'minlerin anneleri olan temiz zevcelerinin üzerine olsun.

Mübarek bir cematten, Rebiu'l-Evvel ayında bir kısım insanların yapmış oldukları ve 'mevlid' diye adlandırdıkları şey hakkında tekrar tekrar gelen bir soruda deniliyor ki: Acaba şeriatta bunun aslı var mıdır, yoksa bu, dinde sonradan uydurulmuş olan bir bid'at midir? Bu cemaat benden bunun cevabını almak kasdıyla bunun izahını bana soruyor.

Allah'ın tevfikiyle derim ki: Bu mevlid için ne kitapta ve ne de Sünnet'te var olan bir asıl bilmiyorum. Ne de bununla amel edildiğine dair, dinde imamlık makamında olan ve selef-i salihinin âsarına Ümmetin âlimlerinden herhangi birisinden naklededilen -sahih- bir şey yoktur. Bilakis bu bid'attir. Bu, battal (sahih amelle değil de gereksiz olan şeylerle amel edenler) olanların ve şehvetlerinin ihdas ettikleriyle, dünyalık yemek isteyenlerin nefislerinin ihdas ettiği bir şeydir. Bunun da delili, biz bunu beş ahkâm açısından ele aldığımız zaman; bunun vacib, mendub, mübah, mekruh veya haram olması gerekir. Bunun vacib ve mendub olmadığı icma ile sabittir. Çünkü mendubun hakikati, şarî'in yapılmasını talep etmesine rağmen terkinden ötürü kınamadığı şeydir. Bu ise bildiğim kadarıyla şarî'in izin vermediği ve aynı zamanda sahabenin, tabiunun ve din ehli

âlimlerin işlemediği bir fiildir. Yarın Allah'ın huzurunda bundan bana sorulduğunda bu vereceğim cevaptır.

Bunun bizim katımızda mubah olması da caiz değildir. Zira dinde bid'at ihdas etme Müslümanların icmaı ile mübah değildir. Böyle olunca bunun mekruh ve haram olmaktan başka bir hükmü kalmıyor. Bu durumda ise, bunun hakkında söylenecek söz iki fasılda ele alınacak bir söz olmuş olur ve her iki durumun da arasını ayırmak gerekir:

İlk fasıl: Bunu (mevlidi) kişinin kendi malından kendi ehline, arkadaşları ve çocukları için, yemek yemekten başka bir hale intikal etmemek ve günah sayılan bir şeye tevessül etmemek kaydıyla caizdir. Bu vasfettiğimiz şeyden ötürü bu mekruhtur ve çirkinliktir. Bunu, daha önce itaat ehli olan geçmiş âlimlerimiz ki, onlar; İslâm'ın fakihleri, ümmetin âlimleri, zamanların kandilleri ve beldelerin ziynetleri olmalarına rağmen hiçbirisi yapmadı.

İkinci fasıl: Bu yapılan mevlidlerde harcanan maldan ötürü, nefsin bu malın peşine düşmesi ve bu harcanan şeylerin zulümden müteessir olması kadar, onun nefsine ve kalbine elem vermesi ve bunu yapan kimsenin makam sahiplerinden bunun için yardım dilenmesi gibi cinayetler bu işe karışabilir. Âlimler -Allah onlara rahmet eylesin- şöyle demişlerdir: İnsanları utandırarak onlardan mal almak, onu kılıçla almak gibidir. Özellikle de buna şarkı, bâtıl olan yolla karın doyurmanın aletleri olan defler, sazlar, kadın erkek ve şarkıcı kadınlar gelir karışır veya erkeklere hizmet eden kadınlar ortada dolaşır ve kıvrılarak danslar edilir ve lehve dalınır, kendisinden korkulacak günden korkulmazsa. Hakeza bu gün için kadınlar tek başlarına bir araya gelir ve seslerini yükselterek, bağırıp çağırarak, şarkı söyleyerek meşru olan tilavetin ve zikrin dışına çıkarlar ve Allah'ın; senin Rabbin onları gözetlemektedir' [Fecr:14] sözünü unuturlarsa.

Bu anlattıklarımızın haram olduğunda iki kişi dahi ihtilaf etmez ve mürüvvet sahibi olan insanlar bunu iyi görmezler. Bu, ancak kalpleri ölmüş olan nefis sahiplerinin ve günah işlemekten başka bir şeyleri olmayanların iyi gördükleri bir şeydir. Dahası onlar bunu münker olan ve haram olan şeyler görmek yerine ibadet olarak görürler."[621]

---

621 *Resailun fî Hükmi'l-İhtifali Bi'l-Mevlid'n-Nebevî* adlı derleme eser içinde: c.1, s.7-12

el-Fakihânî'nin de sözlerinden anladığımız kadarıyla âlimlerimiz ilk altı asırda Mevlid kutlamalarını bilmiyorlar ve bu konuda herhangi bir sualle karşılaşmıyorlar ve her yıl bir bayram edasıyla kutlamıyorlardı. Şeytan, bugünü "Mevlid-i Nebevî" adı altında Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ismini kullanarak insanları aldatıp onlara din ve salih amellere olan rağbet cihetiyle yaklaşmakta ve böylece insanları Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nden uzaklaştırmaktadır. Bu çalışmamızda yer yer geçmişteki âlimlerimizin, Reğaib, Beraat vb. gecelerde insanların geçmişte işledikleri çirkin davranışları ve bundan meydana gelen fesada dair onların sözlerinden yaptığımız nakillerle, son yıllarda Türkiye'de TV kanallarında ve büyük salonlar hatta stadyumlarda dahi yapılan kutlamalarda sergilenen kimi davranışlar gerçekten birbirine keyfiyet ve anlayış olarak yaklaşmak üzeredir.

Müslümanlar mademki; "şarkıcı kadınlar da Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* için ilahiler (kasideler) söyleyerek bizim sevincimize katılıyorlar, öyleyse onları İslâm'a ve dine ısındırmak gerekir" diyebilirler. Bu tavrı düşündüğünüz zaman, şeytanın bundan ne kadar memnun ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ümmeti hakkında ne kadar da mahzun olduğunu hayal edebilirsiniz. Bu insanlara sormak lazım; sizler gerçekten Allah'a ve Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* itaat ve ittiba üzere mi iman ediyorsunuz, yoksa Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ndeki dine, hidayete, ahlâka ve âdaba bid'atlerinizle muhalefet ederek mi iman ediyorsunuz?

Allah Azze ve Celle kitabında buyurur ki:

> "Ey iman edenler! Allah'a ve Rasule itaat ediniz. Ve sizden olan emir sahiplerine de. Eğer siz herhangi bir şeyde çekişmeye düşerseniz, onu Allah'a ve Rasule götürünüz, eğer Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsanız bu sizin için daha hayırlı ve te'vil olarak daha güzeldir."
>
> (Nisa: 59)

Bu şölenleri veya merasimleri düzenleyenler, helallerle haramları birbirine karıştırarak aldatmaca, riya, yalan ve takiyye ile insanları güya Allah'ın dinine ısındırmaya çalışıyorlarken, kendilerinin harama girdiklerinin ve insanları da harama teşvik ettiklerinin acaba farkında mıdırlar? Bir şeyi zaruret ve ikrah olmadan

bizlere helal kılmaya çalışanlar, bunu teşriî bir amel olarak yapmaktadırlar. Eğer bu insanlar kendi eşlerinin ve kızlarının başlarının örtülmesi ve bu örtülerle öğretim ve eğitim kurumlarında yer almanın mücadelesini veriyorlarsa, öncelikle kendilerinin dinlerinde sıdk ve ihlâs üzere olmaları gerekir.

Hasılı Sünnet'ten olmayan ve ümmetin hiçbir imamının zamanında işlenmemiş olan bu bid'atler, Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hedy'inden değildir. Mevlid ve buna benzer gecelerin kutlanması sonradan uydurulmuş olan şeylerdir. Dinde, Allah'ın ve Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hâşâ eksik bırakıp da insanların doldurabileceği bir boşluk yoktur. Başta sahabenin anmadığı ve anmak için de merasimler ve törenler düzenlemediğine göre, bu gecelerin bâtıl ve bid'at olduğu kendiliğinden anlaşılmaktadır. Eğer bu günler ve gecelerle ilgili sabit olan bir sünnet olsa idi, Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bunu mutlaka ümmetine açıklar ve bize bunu bildirmezlik etmezdi? Çünkü Kur'an'ın beyan buyurduğu gibi O (*sallallahu aleyhi ve sellem*), insanların Rablerini tanımaları ve O'nu tevhid edip ihlâsla O'na kullukta bulunabilecekleri ilimleri ve bu ilimlerden sadır olan amellere vesile olacak usulün tamamını öğretmiştir.

> "Ey Rasul! Sana Rabbinden indirileni tebliğ et, eğer bu (tebliği) yapmazsan O'nun risaletini tebliğ etmiş olmazsın."
>
> (Maide: 67)

Zira bâtıl olduğu şuradan kolayca anlaşılmaktadır ki; bu geceler hasen olan amellerin yanında haram ve münker olan amellerin de gündeme gelmesine kapı aralamıştır. Kadınların kendilerini yabancı olan erkeklere ziynetlerini izhar ederek göstermeleri haram olduğu halde, ilim adamlarının dinî olduğunu iddia ettikleri münasebetler vesilesiyle bu kadınlarla bir araya gelerek tahrimen mekruh olan durumlara düşmeleri de bunu bize açıkça göstermektedir. Zira dinde hidayetten maksad sünnet üzere amel ve itikad etmektir.

Bunu sadece "seddu'z-zerai" babından ele alsak dahi, mekruha ve harama ileten ameller de mekruh ve haram hükmünü alır. Vacib olana iletenin vacib olması gibi. Müslümanların nezdinde bu amellerini mubah veya meşru görenler, bunu Rasulullah'ın da (*sallallahu aleyhi ve sellem*) meşru görebileceğini söyleyebilirler mi? TV

ekranlarında bir konser havasında kutlanan Mevlid-i Nebevî'lerde, Müslümanlar insanlara sırf yanlış yoldan yürüyerek İslâm'ın razı olmadığı vesile ve yöntemlerle dinî gösterilerde bulunurken, zaman zaman harama ve riyaya da girerek Rasulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) getirdiği dinle ve ahlâkla uyuşmayan şeyler yapmaktadırlar. Bu, aslında dinin toplumsallaştırılması adına dinin kültürleştirilmesi ve sosyalleştirilmesi sürecini hızlandıracak ve dini sosyal bir fenomen haline getirecektir. Din adına işlenen mevcut sosyal durumdan hareketle durumu değerlendirdiğimiz de ise; İslâm, modern toplumun anlayış ürünleriyle ve düşünce biçimleriyle barıştırılmaya doğru götürülmektedir. Dine sosyal alan oluşturma adına yapılan bu faaliyetler, aslında Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın dışındaki fırkaların ihdas ettikleri bid'atlerdir. Ümmetin bu uydurma günlere ve merasimlere ihtiyacı yoktur. Özellikle son on yıldır Müslümanların başına getirilen ve İslâm'a biçilmek istenen kefenin farkında olamayan birçok Müslüman, bu günler ve geceler vesilesiyle kendilerini tatmin etmenin ve kısmen de olsa üzerlerine düşeni yapmanın aldatıcı memnuniyeti içinde yaşamaktadırlar. Dinde asıl olan Kur'an'ın ve Sünnet'in getirdiği kaideler ve hidayet üzere iman edip amel işlemektir.

Müslümanların dinin hakikatini izhar etmekten aciz kaldıkları dönemlerde dinin aslından olmayan bu münasebetlerden medet ummaları, onların zorluklar karşısında ne kadar mukavemetsiz ve hazırlıksız olduklarının da ayrıca bir belgesidir. Çünkü daima üzerinde sebat etmemiz gereken, Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) Sünneti olmalıdır.

Allah Azze ve Celle kitabında şöyle buyurmaktadır:

"Sizin için Allah'ın Rasulü'nde uyulması gereken en güzel bir örneklik vardır."

(Ahzâb: 21)

Şimdi ise, Müslümanların yaptıklarının birçoğuyla, Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) hakkında nazil olan bu ayetin ifade ettiği mana arasında derin uçurumlar vardır.

HİTAM

Bid'atlar hem akidede, hem de amel alanında gün geçtikçe arttı ve birçok bozulmaları, hatta İslâm'dan çıkmaları da beraberinde getirdi. Öyle ki, her fırka kendi yanında olanın iyi ve güzel olduğunu iddia ederek veya zannedip en güzel yolda olduğunu söyleyerek insanları kendilerine çağırır oldu. Hâlbuki Kur'an, Hak geldikten sonra aramızda ihtilafa düşmeyelim diye geldi. Kendisine uyulması gereken en iyi örnek Allah'ın Rasulü'dür *(sallallahu aleyhi ve sellem)*. Ancak, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne ve Ashabın O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* uyduğu şekilde uyanlar hidayete erenlerdir. Allah Azze ve Celle'nin bizden istemediği, Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve Ashabının üzere olmadığı bir şeyi İslâm'a katmak; Allah'a, Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve mü'minlere hainliktir.

> "Ey iman edenler! Bildiğiniz halde Allah'a ve Rasulü'ne hainlik etmeyin ve emanetlerinize de hainlik etmeyin."
>
> (Enfal: 27)

Din adına uydurulan her bid'at, hangi alanda olursa olsun reddedilmiştir. Sahibi gerçek bir tevbe ile tevbe etmedikçe bu bid'at sahibi bağışlanmaz. Bid'at kavramını derinliğine ele aldığımız zaman; bu, dinden dışarı çıkarak veya ondan olmayanı ona yamayarak yeni bir din ortaya atmaktan başka bir şey değildir. Bid'atların ihdasında, nefsin hevasına uyma ve şeytana ibadet zihniyeti vardır. Kur'an'da Allah tüm insanları şeytana ibadet etmekten şiddetle sakındırmıştır.

"Ey Âdemoğulları! Size şeytana tapmayın, çünkü o sizin apaçık bir düşmanınızdır demedim mi? Ve bana kulluk ediniz, doğru yol budur demedim mi?"

(Yasin: 60, 61)

Kâfirler ve müşrikler insanların çoğunu Allah'ın yoluna girmekten böylece alıkoymaktadırlar ve de şeytanla işbirliği içindedirler. Ve onlar Kur'an'ın tanımlamasına göre şeytanın dostları olurlar.

Müslümanların kurtuluşu, dini kaynağından öğrenip yaşamaktadır. Bu da ancak Kitap ve Sünnet'ten öğrenilebilir. Hayatlarında Kitap ve Sünnet'e uymadan yaşayanların zihinleri ve kalpleri, şüphelere, şirke, dalâlet ve bid'atlara açıktır. İnsanın hayatına Kur'an ve Sünnet hükmetmezse, bid'atlar onun hayatına yön verir. İslâm beldelerinin bugün içinde bulunduğu acı durumun nedeni, müslüman olduğunu söyleyen insanların Rabblerinin kitabındaki hidayeti tanımamaları ve Rasulleri'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nden uzaklaşmalarıdır.

Kitap ve Sünnet üzere itikad edip amelini ve hayatını buna göre kurmayan bir müslüman topluluk, elbette sonunda hüsrana uğrayacaktır. Bu kitabımızın esas konusunu teşkil eden, Receb ve Şa'ban aylarındaki ibadet, dua ve benzeri amellerden birçoğunun bid'at dairesine girmesinin gerçek nedeni, bunun Kur'an ve Sünnet'te varolmayışındandır. Bazı Müslümanların sadece zannlarının ürünü olarak ileri sürdükleri ameller, sonunda İslâm akidesinin anlaşılmasını güçleştiriyor ve insanları halis dinden uzaklaştırıyor. Bozulan akidenin ve amellerin temelinde bu illet yatmaktadır. Aklı başında hiçbir insanın kalkıp da bunun aksini ileri sürebileceğini bilmiyoruz. Öyleyse, yeniden ve gerçek anlamda Selef-i Salihin'in itikadî anlayışıyla Kur'an'a ve Sünnet'e dönmeli, akidemizin ve inancımızın temellerini bunun üzerine kurmalıyız. Yüzyıllardır sürekli bilerek veya bilmeyerek, bid'atlar ve hurafeler bulaştırılan bilinç ve inancın kurtarılması için, Rabbimizin Kitabını ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni çok iyi öğrenmek zorundayız. Zira dünya ve ahiret hayatımızın kurtuluşu buna bağlıdır.

"Rabbinizden size indirilene (Kur'an'a) uyun. O'nu bırakıp da başka dostların peşlerinden gitmeyin. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz."

(A'raf: 3)

İslâm'da hurafeleri ve bid'atları Müslümanların hayatına yerleştirenlerin ardından bilerek ve inatla gitmekle, bu dine karşı amansız bir savaş veren zındıkların ve müşriklerin yanında yer almanın arasında hiçbir fark yoktur. Çünkü Allah katından hakkında bir delil olmayan ve Sünnet'te açıklaması bulunmayan herhangi bir şeyi İslâm'a yamamaya çalışmak, Allah'ın dinini "tebdil" ve "tahrif" (*) etmektir. Bu amellerinin hükmünü, Ümmetin müctehid imamları ve âlimleri *(Allah'ın rahmeti onların ve onların izinde gidenlerin üzerine olsun)* kitaplarında ve fetvalarında açıklamışlardır. Muvahhid âlimler, iman ve ilim emanetine vefa ile bağlılık göstermişler ve nasihat ehli olarak görevlerini yerine getirmişlerdir.

Bizim de âcizane olarak, onların ilmi yanında belki de bir iplik ilmiği kadar kayda değer bir hükmü olmayan bu kitabımızda dile getirmeye çalıştığımız -en azından onlar gibi olamazsak bile- onlara benzemeyi isteme sevgisinden başka bir şey değildir.

Temim ed-Darî'nin (ra) rivayet ettiği bir hadiste Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyuruyor:

"Din nasihattir, dedi. Dediler ki: Kimin için ya Rasulallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*? Dedi ki: Allah için, kitabı için, Rasulü için, Müslümanların imamları ve onların hepsi içindir." [622]

İmamlarımız ve hidayet rehberimiz âlimler, "nasihat" kavramını şöyle açıklamışlardır:

Allah için, Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* için, Kitabı için ve Müslümanların imamları ve onların umumu için nasihat vacibdir. İmam Ebu Süleyman el-Bustî dedi ki: Nasihat; kendisine nasihat edilmesi gereken kimse için hayrı istemektir. Bunu ifade edebilmek için de bir kelime yetmez." Nasihat'in sözlük manası; "ihlâs"

(*) Müctehidlerin Kur'an ve Sünnet ışığındaki ictihadları bundan müstesnadır.

622 Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-İman; Babu Beyani Enne'd-Dine en-Nasihatu: c.1, s.74, 75 (55) (en-Nevevî). Müslim bu hadisi üç yoldan rivayet eder. Bu, Müslim'in efradındandır. Bu hadis, Ebu Davud'un (4944) rivayetinde; *"Din nasihattir, din nasihattir, din nasihattir"* cümlesiyle başlar. en-Nesâî, *es-Sunen*: c.5/167'de ise; *"Ancak din nasihattir"* ifadesiyle başlar. Buharî, *et-Tarih el-Kebîr*: c.2, s.35, et-Tirmizî, *es-Sunen*: (1929) İbnü'l-Ca'dın, *Müsned*'inde; (2681) *"Üç kez din nasihattir"* lafzıyla Temimu'd-Darî'den. el-Beğavî, *Şerhu's-Sunne*: c.3, s.93, İbn Mende, *el-İman*: c.1, s.424 (271, 272)

demektir. Bu da Arapların şu sözünden alınmıştır: "Nasahtu'l-asele" yani "balı mumundan arındırdım." Ebu Bekr İbn Ebi İshak el-Haffaf da şöyle demiştir: "Nush; kendisinde salah ve yumuşaklık olan bir şeyi işlemektir." Bu da kendisiyle elbisenin dikildiği "nisâh" (iplik) kelimesinden alınmıştır. Ebu İshak ez-Zeccac da bu sözün benzerini söylemiştir. [623]

İbn Muflih (rh.a) der ki:

"Denildi ki: Nasihat insanın elbisesini dikmesi işleminden alınmıştır. Yani yırtık ve sökük olan elbiseyi dikmek anlamına gelir. Böylece nasihate muhtaç olan nasihat edenin fiilini, elbisesini yamamak veya tamir etmek için diken insanın fiiline benzettiler. Balı süzmeye de nasahe fiilinden hareketle *nasahtu'l-asele* denir: Bunun da manası; balı katkılardan arındırdığımız gibi, sözü de aldatıcı olan unsurlardan ayırmaktır." [624]

Kâdı Iyad, Ebu Süleyman'ın şöyle dediğini nakleder:

"Allah için nasihat; Allah'ın vahdaniyeti ve O kendisini ne ile vasfetmişse O'nun ehli (sahibi) olduğuna inanmak, O'nun hakkında caiz olmayandan O'nu tenzih etmek, O'nun sevmediği ve hoşlanmayıp hakkında gazaba geldiği şeylerden O'nu tenzih edip uzak bilmek, O'na ibadette 'ihlâs' üzere olmaktır.

'Kitabı için nasihat'; ona iman etmek, içinde olanla amel etmek, onu güzel sesle okumak ve huşu ile dinlemek, onu yüceltmek, onu anlamak, onda fıkıh sahibi olmak, onu cahillerin te'villerine, mülhidlerin ayıplamasına karşı savunmak, onunla tevessülde bulunmak ve onda ineni ketmetmemektir.

'Rasul (*sallallahu aleyhi ve sellem*) için nasihat' ise; O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) nübüvvetini tasdik etmek, emrettiğinde ve nehyettiğinde O'na (*sallallahu aleyhi ve sellem*) itaat etmeye çaba sarfetmek, O'nu (*sallallahu aleyhi ve sellem*) hayatta iken üstün kılmak, öldükten sonra Sünneti'ne bağlanıp Sünneti'ni ihya etmek, Sünneti'ni savunup korumak ve onu yaymak, O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) güzel ahlâkı ile ahlâklanmak ve edebiyle edeplenmektir.

---

623 Bkz: Kâdı Iyad (H.476-544), *eş-Şifa Bi Ta'rifî Hukuki'l-Mustafa*: c.2, s.32

624 İbn Muflih el-Hanbelî, *el-Âdâb eş-Şer'iyye*: c.1, s.306

Ebu Bekr dedi ki: 'Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) için nasihat'; O'na (*sallallahu aleyhi ve sellem*) yardım etmek, O'nu (*sallallahu aleyhi ve sellem*) üstün kılmak, sağlığında ve ölü ilken de O'nu (*sallallahu aleyhi ve sellem*) savunmak, Sünneti'ni öğrenmeyi taleple ihya etmek, O'nu (*sallallahu aleyhi ve sellem*) inkâr edenlere karşı Sünnetini savunmak ve O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünnetini yaymak, seçkin olan ahlakıyla ahlaklanmak ve güzel olan edebiyle edeplenmektir.

Ebu İbrahim İshak et-Tuceybî ise 'en-nasihat'i şöyle tanımlar: Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) için nasihat; getirdiklerini tasdik etmek, Sünneti'ne sarılmak, onu yaymak, onunla amele teşvik etmek, Allah'a, kitabına ve Rasulü'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem*) davet edip onunla amel etmektir.

'Müslümanların imamları için nasihat' ise; onlara hak olanda itaat etmek, o hakta onların hakkını bilmek, onların onda emrettikleriyle ve hatırlattıklarıyla en güzel şekilde amel etmek ve onların gaflete düştükleri yerde ve Müslümanların meseleleriyle ilgili onlardan gizlenen şeyi onlara hatırlatmak, onlara karşı çıkmamak, insanların birbirlerinin boyunlarının vurulmasına neden olacak şekilde onlara karşı çıkmak ve insanların kalplerini onlara karşı ifsad etmemek.

'Müslümanların umumu için nasihat'e gelince; onların maslahatı olan şeyde onları irşad etmek, dinleri ve dünyalarının meselelerinde onlara söz ve fiille yardım etmek, onların gafillerini uyarmak, cahillerine öğretmek, muhtaç olanlarına yardım etmek, Müslümanların ayıplarını gizlemek, onlara gelecek olan zararları defetmek ve onların lehine olan şeyi yapmak." [625]

İbn Muflih (rh.a) diyor ki:

"Bu hadisin zahirinden de anlaşılmaktadır ki, din ve İslâm bu haber üzerine bina edilmiştir. Âlimlerimizden bazıları demişlerdir ki, bu hadis: İslâm'ın tüm erkânını cemeden dört hadisten birisidir. el-Hattabî (rh.a) dedi ki: Bu hadisin manası; dinin kıvamı (bekası ve devamı) ve direği nasihattir. Tıpkı Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) 'Hac Arafat'tır' demesi gibi.." [626]

---

625 Kâdı Iyad (H.476-544), *eş-Şifa Bi Ta'rifi Hukuki'l-Mustafa*: c.2, s.32, 34'ten kısaltılarak alınmıştır.

626 İbn Muflih el-Hanbelî, *el-Âdâb eş-Şer'iyye*: c.1, s.306

Mademki nasihat dindendir, biz de bu bakımdan, önce Allah'ın, sonra Rasul'ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) emanetine ve nihayet İslâm'a inanmış insanlar için ve "*Ancak mü'minler kardeştir*" (Hucurat: 10) ayet-i kerimesine iman gereğince, bu kitabı nasihat babından olması niyetiyle kaleme aldık.

Allah Azze ve Celle kitabında şöyle söyler:

"Erkek ve kadın, kim ki mü'min olarak salih amel işlerse, işte onlar cennete girecekler ve bir tohumun kabuğundaki zar kadar zulme uğramayacaklardır. Ve ihsan sahibi olarak İbrahim'in dinine şirk koşmadan uyan ve yönünü Allah'a çevirenden, kim daha güzel din sahibi olabilir? Ve Allah İbrahim'i dost edinmişti."

(Nisa: 124, 125)

Ma'kil İbn Yesar'dan (ra) merfu olarak gelen bir hadiste Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle demiştir:

"Müslümanların işlerinin başına getirildiği halde; onlara nasihat üzere muamele etmeyen hangi emir olursa olsun, onlar cennete girerken o onlarla cennete girmeyecektir." [627]

Gayemiz, bu kitabın güzel bir nasihat olması ve İslâm'ı sahih bir biçimde anlama ve yaşamaya bir nebze de olsa katkıda bulunmasıdır. Allah Azze ve Celle bir diğer ayet-i kerimede de şöyle buyurmaktadır.

"Allah'a davet edenden ve salih amel işleyip ben Müslümanlardanım diyen kimseden daha güzel sözlü kim olabilir?"

(Fussilet: 33)

Dileğimiz bu çalışmanın bu güzel sözden bir nefes ve koku taşıyabilmiş olmasıdır. Amellerden gaye Allah'ın rızasını istemektir. O'nun rızasını aramayan hiçbir amel ne salihtir, ne de sahih. Ameller sahih ve salih olmayınca acaba akide sahih ve halis olur mu? Allah'a imandan sonra, dinde en temel şart "istikamet" üzere olmaktır. İstikamet üzere olmak; amellerini ihlâsla Allah'ın rızasını arayarak yapmak ve Sünnet üzere olmaktır. İhlâs ve Sünnet üzerine olmayan hiçbir amel salih değildir. Ne yazık ki müslüman olduğunu söyleyen yüz milyonlarca insanın en az bildikleri şey ise, Kur'an ve Sünnet'tir.

---

[627] Müslim, *Sahih*:142, 229

Kalbimiz, ruhumuz, aklımız, nefsimiz ve hayatımızın felahı ve salahı olan Kur'an ve Sünnet ilmine yabancı kaldığımız için, ilahi hidayet elini bizden çeker oldu. Böylece yeniden diriliş için Tevhid'in hayatımıza hâkim olmasının gereği kendiliğinden ortaya çıkmış olmaktadır: O da, Kur'an'a ittiba etmek Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Sünneti'ni yaşamak ve bid'atlardan uzak kalmakla mümkündür. Bu, birinci mertebedir. İkinci mertebe, insanları Kur'an'a ve Sünnet'e davet etmek ve sadece İslâm'ın adına intisab etmek, onun dışında dinde hiçbir meşruiyeti ve yararı olmayan, üstelik zararı olan isimler almaktan da şiddetle kaçınmaktır. Bu gibi adlandırmalar, ancak insanların uydurduğu isimlerdir. Allah bunun hakkında herhangi bir delil indirmemiştir. Bu isimlerden kastımız İslâm'la hiçbir ilgisi olmayan isimlerdir.

Aslı Kitapta ve Sünnette olan isimler ve sıfatlar mü'minler için yeter. Ancak dine zararı olmayan, bâtıl itikadî bir mezhep çağrışımı yapmayan meslek isimlerinin anlatmak istediğimizle bir ilgisi yoktur.

Üzülerek belirtmeliyiz ki birçok meşrep ve mezhep sahibi, kendilerine has inanç ve geleneklerini dindenmiş veya kaynağı dinmiş gibi kutsallaştırmaları sonucu, neredeyse dinin kendisini de içeren daha geniş bir anlayışla bir isim ve bir inanç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Allah Azze ve Celle bizleri kitabında "müslimun" "mü'minun" olarak adlandırdı ve bu iki isim için de müşterek olan sıfatları zikretti.

> **"Dedi ki: Ey kavmim! Haydi, bana söyleyin, ben Rabbimden apaçık bir yol üzere isem ve O beni kendi katından güzel bir rızk ile rızıklandırmışsa ne yapacaksınız? Ben size yasakladığımı işlemek istemiyorum. Ben gücümün yettiği kadar ancak ıslah etmek istiyorum. Benim başarım ancak Allah'ın yardımı iledir. O'na tevekkül ettim, yönelişim O'nadır."**
>
> **(Hûd: 88)**

> **"Allah'a davet edip salih amel işleyen ve ben Müslümanlardanım diyenden daha güzel sözlü kim olabilir."**
>
> **(Fussilet: 33)**

Gayret bizden, tevfik Allah Azze ve Celle'dendir.

KAYNAKLAR

Abdulmecid Hemmu, *Diyântu'l-Ferâine ve't-Tevrat*, Daru Ğarı Hira, Dimeşk 1999

Abdurrezzak, Ebu Bekr, Abdurrezzak İbn Hemmam, *el-Musannef*: Thk: Habibu'r-Rahman el-A'zamî, Beyrut 1403/1983

Âlu Şeyh, Muhammed İbn İbrahim, *Hukmu'l-İhtifali Bi'l-Mevlidi ve'r-Reddi Aleyhi* (Arşivimizdeki internet notlarından)

el-Aclunî, İsmail İbn Muhammed, *Keşfi'l-Hafa ve Muzilü'l-İbası Amma İştehere Mine'l-Ehadis Alâ Elsineti'n-Nas*. Yay. Ahmed el-Kallaş Daru't-Turas el-İslâmî, Daru't-Turas. Kahire ty.

el-Acurrî, Ebu Bekr Muhammed İbnû'l-Huseyn, *eş-Şeria*. Thk: Dr. Abdullah İbn Ömer İbn Suleyman ed-Dumeycî. Daru'l-Vatan, 2. bsk. Riyad 1420/1999

el-Askalânî, İbn Hacer. Ebu'l-Fadl Şihabuddin Ahmed İbn Ali, *Fethu'l-Barî*. Şerhu Sahihi'l-Buharî, Daru İhtiya'it-Turas el-Arabî. 1. bsk. Beyrut 1402/1982

el-Askalanî, *Tebyinû'l-Acebi Bima Verede Fi Şehri Recebi*. Thk: Tarık İbn Avadallah ed-Deraimî. M. Kurtuba. Kahire ty.

el-Bağdadî, Ebu Bekr Ahmed İbn Ali el-Hatib. *Kitabu'l-Kifaye Fî İlmi'r-Rivaye*. Thk: Abdulhalim Muhammed Abdulhalim, Muhammed el-Hafız et-Tivcanî. Abdurrahman Hasen Mahmud. M. es-Seade. Kahire ty.

el-Bağdadî, Ebu Bekr Ahmed İbn Ali *Tarihu Bağdad*, thk. Sıdkî Cemîl el-Attar Daru'l-Fikr,1.bsk. Beyrut 1424/2004

el-Beğavî, Ebu Muhammed el-Huseyin, *Şerhu's-Sunne*. Thk: Ali Muhammed Muavved ve Adil Ahmed Abdulmevcud Daru'l-Kutub el-İlmiyye. 1. bsk. Beyrut 1412/1992

el-Belatunisî, Takıyuddin Ebu Bekr Muhammed İbn Muhammed, *Tahriru'l-Makali Fivma Yahillu Ve Ma Yahrumu Min Beyti'l-Mal*. Daru'l-Vefa. 1 bsk. Kahire 1409/1989

el-Beyhâkî, Ebu Bekr Ahmed İbnû'l-Huseyn, *Ma'rifetu's-Suneni ve'l-Âsâr*. Thk: Dr. Abdulmu'tî Emin Kal'âcî. Daru'l-Va'y, Camiatu't-Dirasat el-İslâmiyye. Karaçi, Kahire 1411/1991

el-Beyhakî, Ebu Bekr Ahmed İbnû'l-Hüseyin, *Şuabû'l-İman*. Daru'l-Kutub el-İlmiyye. Beyrut 1410/1990

el-Beyhakî, Ebu Bekr Ahmed İbnû'l-Hüseyin, *es-Sunen el-Kubrâ*: y.hz. İbrahim Şemsuddin, Daru'l-Kutub el-İlmiyye. Beyrut 3. bsk. 1424/2003

el-Beyhakî, Ebu Bekr Ahmed İbnû'l-Hüseyin, *Fedâilu'l-Evkât*: Thk: Hallaf Mahmud Abdussemî', Daru'l-Kutub el-İlmiyye, 1. bsk. Beyrut. 3. bsk. 1417/1997

el-Buharî, Muhammed İbn İsmail, *Sahih*. Thk: Dr. Mustafa el-Bûğa 4. bsk. Dar İbn Kesir. Beyrut 1990.

el-Buharî, *Kitabu'd-Duafa es-Sağır Âlemu'l-Kutub*. 1. bsk. Beyrut, 1404/1984.

el-Fakihanî, Ebu Hafs Tacuddin el-İskenderânî, *el-Mevridi Fî Ameli'l-Mevlid*, (*Resailun fî Hükmi'l-İhtifali bi'l-Mevlidi'n-Nebevî* içinde)

el-Ğafikî, Muhammed İbn Abdilvahid İbrahim [H.549-619], *Lemehatu'l-Envar ve Nefehatu'l-Ezhar ve Riyyı'z-Zam'an Li Ma'rifeti Mâ Verede Mine'l-Âsâri fî Sevabi Karii'l-Kur'an*. Thk: Dr. Rif'at Fevzî Abdulmuttalib, Daru'l-Beşâir el-İslâmiyye. 1. bsk. 1418/1997

el-Gazalî, Ebu Hâmid, *İhyau Ulumi'd-Dîn*. Muhammed Murtada ez-Zebîdî Şerhi, Daru'l-Kutub el-İlmiyye. 1. bsk. Beyrut 1406/1983

el-Kurdî, Hafız Zeynuddin Ebu'l-Fadl Abdurrahim İbnû'l-Huseyn, *el-Muğni An Hamli'l-Esfari fi'l-İhyai Mine'l-Ahbar* (*İhyau Ulumi'd-Din*. Daru'n-Nil. Kahire ty. ile beraber)

Ebu Avane, Ya'kub İbn İshak el-İsferainî, *Müsned*. Daru'l-Ma'rife, Beyrut ty.

Ebu Davud, Süleyman İbnû'l-Eş'as es-Sicistanî, es-*Sunen*. Thk: İzzet Ubeyd ed-Dâras ve Adil es-Seyyid. 1. bsk. Darulhadis, Beyrut 1389/1970

Ebu Şame, Abdurrahman İbn İsmail İbn İbrahim, *el-Baisu Alâ İnkâri'l-Bidai ve'l-Havâdis*. Thk: Meşhur Hasen Selman. Kahire ty.

ed-Darekutnî, Ebu'l-Hasen Ali İbn Ömer İbn Ahmed İbn Mehdî, *Kitabu'n-Nüzul*. Thk: Dr. Muhyiddin et-Tam'î. 1. bsk. Daru's-Sekafe el-Arabiye 1414/1993

ed-Darimî, *Sunen*. Daru'l-Kitab el-Arabî. Thk: Fuad Ahmed Zemerlî ve Halid es-Sebe' el-Âlemî. 1. bsk. Beyrut 1407/1987

ed-Dânî, Ebu Amr, Osman İbn Saîd İbn Osman, *er-Risaletu'l-Vafiye Li Mezhebi Ehli's-Sunneti fi'l-İ'tikâdâti ve Usuli'd-Diyânât*. Daru'l-İmam Ahmed, Kuveyt 1421/2000

el-Ensarî, Hammed İbn Ahmed, *İs'afu'l-Hillan Bima Verede Fi Leyleti'n Nısfı Min Şa'ban*. M. el-Mualla, Kuveyt 1406/1986

el-Ensarî, İsmail İbn Muhammed *el-Kavlu'l-Faslu fî Hükmi't-Tevessuli Bi Hayri'r-Rusul*: (*Resailun fî Hükmi'l-İhtifali Bi'l-Mevlidi'n-Nebevî* içinde)

Fazilet Takvimi, 29 Ağustos 2003 vd. (Fazilet Neşriyat)

el-Gazalî, Ebu Hamid, *İhyau Ulumi'd-Din*. Daru'n-Nil. Kahire ty.

el-Hâkim, Ebu Abdillah Muhammed İbn Abdillah, *el-Müstedrek*. Thk: Dr.Abdulkadir Ata Daru'l-Kutub el-İlmiyye. Beyrut 1. bsk. 1411/1990

el-Hallâl, Ebu Muhammed el-Hasen İbn Muhammed İbn Hasen, *Fedâilu Şehru Receb*. Thk: Amr Abdulmun'im. Daru's-Sahabe Li't-Turas, 1. bsk. Tanta/Mısır 1412/1992

İbn Hacer, Şihabuddin Ebu'l-Fadl, Ahmed İbn Ali el-Askalanî, *Lisanû'l-Mizan*. Muessesetu'l-E'lemî, Beyrut ty.

İbn Hacer, Şihabuddin Ebu'l-Fadl, Ahmed İbn Ali el-Askalanî, *Fethu'l-Bârî*. Daru İhyai't-Turas el-Arabî. Beyrut ty. (H.1301 Bulak, 1.bsk. tekrar)

el-Hattabî, *Mealimu's-Sunen*. Thk: İzzet Ubeyd ed-Da'as ve Adil es-Seyyid. Daru'l-Hadis. 1. bsk. Beyrut 1389/1970

ez-Zehebî, Şemsuddin Muhammed İbn Ahmed İbn Osman İbn Kaymaz, *et-Teşebbuhu'l-Hasisî Bi Ehli'l-Hamisi Fi Reddi't-Teşebbuhi Bi'l-Müşrikin*. Daru Ammar Kahire 1408/1988. Ali İbn Hacer.

İbn Ebi Asım, Ebu Bekr Amr İbn Ebu Asım ed-Dahhak, *Kitabu's-Sunne*. Thk: Muhammed Nasruddin el-Elbanî. el-Mektebu'l-İslâmî, 2. bsk. Beyrut: 1405/ 1985

İbnû'l-Ca'd Ebu'l-Hasen Ali İbnû'l-Ca'd İbn Ubeyd el-Cevherî, *Müsnedu İbni'l-Ca'd*. Ebu'l-Kasım Abdullah İbn Muhammed el-Beğavî (rivayeti). Thk: Amir Ahmed Haydar. M. Nadir, Beyrut 1410/1990

ed-Darekutnî, *Kitabu'd-Duafau ve'l-Metrukine*. Daru'l-Kutub el-İlmiyye 1. bsk. Beyrut 1406/1986

İbnû'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Abdurrahman İbn Ali, *el-İlel el-Mütenahiye fi'l-Ehadis el-Vahiye*. İdaretu'l-Ulum el-Eseriyye. Thk: Prof. Dr. İrşadu'l-Hakk el-Eserî, Faysal Âbad ty.

İbnû'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Abdurrahman İbn Ali, *el-Mevdûat*. Thk: Dr. Nuruddin İbn Şukrî İbn Ali Boyacılar, Edvau's-Selef, 1. bsk. Riyad 1418/1997

Hey'et, *Resâilun fî Hukmi'l-İhtifali Bi'l-Mevlidi'n-Nebevî*, Daru'l-Âsime. 1. bsk. Riyad 1419/1998

İbn Abdilberr, Ebu Ömer Yusuf, *Camiu Beyani'l-İlmi ve Fadlihi*. Thk: Ebu'l-Eşbal ez-Zuheyrî, Daru İbn Hazm, 1. bsk. 1414/1994

İbn Adiyy, Ebu Ahmed Abdillah el-Hicazî, *el-Kâmilu fî Duafai'r-Ricâl*. Thk: Adil Ahmed Abdulmevcud, Ali Muhammed Muavved ve Dr. Abdulfettah Ebu Sine. Daru'l-Kutub el-İlmiyye. 1. bsk. Beyrut 1418/1997

İbn Batta, Ebu Abdillah İbn Muhammed el-Ukburî, *el-İbanetu An Şeriati'l-Firkati'n-Naciye Ve Mücanebeti'l-Firek el-Mezmume*. Thk: Rıda İbn Ne'san Mu'tî Daru'r-Raye. 2. bsk. Riyad 1415/1994

İbn Dıhye, Ebu'l-Hattâb Ömer İbn Hasen el-Kelbî, *Edau Mâ Vecebe fî Beyani Vad'i'l-Veddâîne fî Receb*. Thk: Zuheyr eş-Şâvîş, tahric, Nasıruddin el-Elbânî, el-Mektebu'l-İslâmî. 1. bsk. Beyrut 1406/1985

İbn Dıhye, Ebu'l-Hattâb Ömer İbn Hasen el-Kelbî, *el-İbtihâc fî Ehâdîsi'l-Mi'rac*. Thk: Dr. Rif'at Fevzî Abdulmuttalib. Mektebetu'l-Hancî, 1. bsk. Kahire 1417/1996

İbnû'l-Esir, Mecduddin Ebu's-Saadat el-Mübarek İbn Muhammed. *Camiu'l-Usûl fî Ehadisi'r-Rasul*. Thk: Abdulkadir el-Arnavut. el-Mektebetu't-Ticariyye. 3. bsk. Beyrut 1403/1983

İbnû'l-Esir, Mecduddin Ebu's-Saadat el-Mübarek İbn Muhammed, *en-Nihayetu fî Ğarîbi'l-Hadisi ve'l-Eser*. Thk: Tahir Ahmed ez-Zavî-Mahmud Muhammed et-Tanahî. Muessesetu Matbuatî İsmailiyyan, Kum 1347

İbn Faris, Ebu'l-Huseyin Ahmed İbn Faris İbn Zekeriya, *Mu'cemu'l-Luğa*. Thk: Zuheyr Abdu'l-Muhsin Sultan. er-Risale 2. bsk. Beyrut 1406/1986

İbnû'l-Hac el-Malikî, Ebu Abdillah Muhammed İbn Muhammed İbn Muhammed el-Abderî, *el-Fasî el-Medhal*. Daru'l-Hadis. Kahire 1404/1981

İbn Hanbel, Ahmed, *Müsned*. M. et-Tarih el-Arabi ve Dar İhyai't-Tura Sel-Arabi ve Darü'l-Fikr. 2. bsk. Beyrut 1414/1994

İbn Hibban, Muhammed İbn Hibban İbn Ahmed İbn Hatim, *Kitabu'l-Mecruhin Mine'l-Muhaddisin ve'd-Duafai ve'l-Metrukîn*. Daru'l-Baz. Thk: Mahmud İbrahim Zayid. Mekke ty.

İbn Hibban, Ebu Halim Muhammed. *Sahih (el-İhsan Fî Takribi Sahihi İbn Hibban*. el-Emir Alauddin Ali İbn Belban el-Farisî) er-Risale 1. bsk. Beyrut 1408/ 1988

İbn Hişam, Ebu Abdillah Abdulmelik, *es-Siyretu'n-Nebeviyye*. M. Ulumu'l-Kur'an. Thk: Mustafa eş-Şeka. İbrahim el-Ebyanî, Abudlhafiz Şelebî, Kahire ty.

İbn Huzeyme, *Kitabu't-Tevhid ve İsbatu Sifati'r-Rab*. Muhammed İbn İshak. Thk: M. Halil Herras M.el-Kulliyat el-Ezheriyye Kahire 1968

İbnû'l-İmad, el-Hanbelî, Şihabuddin Ebu'l-Felah Abdulhay, *Şezeratü'z-Zeheb fî Ahbari Men Zehebi*. Thk: Abdulkadir el-Arnavut ve Muhammed el-Arnavut. Dar İbn Kesir. 1. bsk. Beyrut: 1408/1988

İbn Kayyım, el-Cevziyye. *el-Menaru'l-Munif*. Thk: Ter. Muzaffer Can. Cantaş Yay. İst. 1992

İbn Kayyım, el-Cevziyye, *İğâsetu'l-Lehfân fî Mesayîdi'ş-Şeytân*. Thk: Muhammed Afifî. el-Mektebu'l-İslâmî ve Mektebetu'l-Hanî, Beyrut 1407/1987

İbn Kesir, *Tefsiri'l-Kurani'l-Azim*

İbn Mâce, *es-Sunen*. Tercüme ve Şerhi: Haydar Hatipoğlu. Kahraman Yayınları. İst. ty.

İbn Manzur, *Lisanû'l-Arabî*. Daru'l-Mearif. Kahire ty.

İbn Muflih, Ebu Abdillah Muhammed, *el-Âdâb eş-Şer'iyye*. Thk: Şuayb el-Arnavut ve Ömer el-Kayyam, Muessesetu'r-Risale. 1. bsk. Beyrut 1416/1996

İbnu'n-Nehhas, *Tenbihu'l-Ğafilin An A'mali'l-Cahilin ve Tahziru's Salikin Min Ef'ali'l-Halikin*. Thk: İmaduddin Abbas Şa'd. Daru'l-Kutub el-İlmiyye. 1. bsk. Beyrut 1407/1987

İbn Receb, el-Hanbelî, Zeynuddin Ebu'l-Ferec, Abdurrahim İbn Ahmed, *el-Hikem el-Cediretu Bi'l-İzaati*. Thk: Abdulkadir el-Arnavut. Daru'l-Me'mun li't-Tuvas. 1. bsk. Beyrut 1411/1990

İbn Receb, el-Hanbelî, *Letaifû'l-Mearif Fiyma Li Mevasimi'l-Âmi Mine'l-Vezâif*. 1. bsk. Dar İbn Hazm. Beyrut 1441/ 1993

İbnû's-Salah, *Cevazu Salâti'r-Reğâib*. Daru'l-Fikr el-Muasır ve Daru'l-Fikr, Thk: İyâd Hâlid et-Tabba'. 2. bsk. Beyrut 1426/2005

İbn Teymiyye, *Mecmuu'l-Fetava*. Tertib: Abdurrahman İbn Muhammed İbn Kâsım el-Asımî en-Necdî el-Hanbelî. Daru Âlemi'l-Kutub, Riyad 1412/1991

İbn Teymiyye, *İktidau's-Sırat el-Mustakim*. Daru'l-Hadîs. Kahire ty.

İbn Teymiyye, *İktidau's-Sırat el-Mustakim*. Tertib: Dr Abdurrahman Abdulcebbar Mektebetu'l-Ğureba. 2. bsk. İstanbul 1417/1996

İbn Şahin, Hafs Amr İbn Ahmed, *Kitabu Tarihu Esmai'd-Duafai ve'l-Kezzabin*. Thk: Dr. Abdurrahim Muhammed Ahmed el-Kaşgarî. Özel 1. bsk. Medine 1407/H.

İzzuddin Abdulaziz İbn Abdisselam es-Sulemî [İzz İbn Abdisselam] *el-Fetava*. Thk: Abdulfettah Ebu Gudde, Daru'l-Ma'rife. Beyrut 1406/1986

İzzuddin Abdulaziz İbn Abdisselam es-Sulemî [İzz İbn Abdisselam], *el-Fetavâ el-Mevsiliyye*. Thk: İyad Halid et-Tabba'. Daru'l-Fikr, Beyrut 1419/1999

İzzuddin Abdulaziz İbn Abdisselam es-Sulemî, [İzz İbn Abdisselam], *Risaletûn fî Reddi Salâti'r-Reğâib*. Daru'l-Fikr el-Muasır ve Daru'l-Fikr, Thk: İyâd Hâlid et-Tabba'. 2. bsk. Beyrut 1426/2005

Kâdı Iyad, Ebu-Fadl, *eş-Şifa Bi Tarihi Hukuki'l-Mustafa*. Daru'l-Kutub el-İlmiyye Beyrut ty.

el-Kârî, Nuruddin Ali İbn Muhammed İbn Sultan Mulla Ali, *el-Edebu fî Receb*. Thk: Amr Abdulmun'im, Daru's-Sahabe Li't-Turas. 1. bsk. Tanta/Mısır 1412/1992

el-Kârî, Nuruddin Ali İbn Muhammed İbn Sultan Mulla Ali, *el-Esrar el-Merfûa Fi'l-Ahbâri'l-Mevdûa*. Thk: Muhammed Lutfi es-Sabbağ. 2. bsk. el-Mektebu'l-İslâmî, Beyrut 1406/1986

el-Kardavî, Yusuf Prof. Dr. *Fetava Muasıra*. Daru'l-Kâlem. 3. bsk. Kuveyt 1406/1986

İbn Arrak (el-Kinanî), *Tenzihu'ş-Şeria Ani'l-Ahbâri'l-Şeniati'l-Mevdûa*. Thk: Abdulvehhab Abdullatif, Abdullah Muhammed es-Sıddık. Daru'l-Kutub el-İlmiyye, Beyrut 1401/1981

el-Kurtubî, Ebu Abdillah Muhammed İbn Ahmed, *el-Camiu Li Ahkami'l-Kur'an*. Daru İhyai't-Turas el-Arabî. Beyrut 1405/1985

el-Leknevî, Muhammed İbn Abdulhay, *el-Âsâr el-Merfûa Fi'l-Ahbarî'l-Mevdûa*

el-Leknevî, Muhammed İbn Abdulhay *Zaferu'l-Emanî fî Muhtasari'l-Curcani*, Ebu'l-Hasenât Muhammed Abdulhay el-Leknevî,

Thk: Dr. Takiyuddin en-Nedvî. Daru'l-Kalem, el-İmarat el-Arabiyye 1. bsk. 1415/1995

Malik İbn Enes, Malik, *Muvatta*. Thk: H. Me'mun Şiyha. Daru'l-Marife. 2. bsk. Beyrut 1420/1999

Mahfuz Ali, *el-İbdau Fi Madarri'l-İbtida*. Daru'l-İ'tisam. 5. bsk. Kahire ty.

Mahluf, Haseneyn Muhammed. *Fetava Şer'iyye*. Daru'l-İ'tisam: 5 bsk. Kahire 1405/1985

el-Makdisî, Diyauddin, Ebu Abdillah Muhammed İbn Abdilvahid. *İttibau's-Suneni ve İctinabu'l-Bidai*. Thk: Muhammed Bedruddin el-Kahvecî. Mahmud el-Arnavut 1. bsk. Dar İbn Kesir. Beyrut

Mecmuatu'r-Resâil el-Muniriyye, Daru İhyai't-Turas el-Arabî, Beyrut ty.

Muhammed Alevî el-Malikî, *el-İ'lamu Bifetâvâ Eimmeti'l-İslâmi Havle Mevlidi Aleyhisselam*. Daru'l-Kutub el-İlmiyye, Beyrut 1. bsk. 1426/2006

Müslim, Ebu'l-Hüseyin, Müslim İbn Haccâc en-Neysaburî. *Sahih*. el-Halebî, Kahire ty. en-Nevevî, er-Reyyan, 1. bsk. Kahire 1987

el-Munzirî, *et-Terğibu ve't-Terhib*. Thk: Muhyiddin Dib Misto, Said Ahmed el-Attar ve Yusuf Ali Bedevî. Dar İbn Kesir, Daru'l-Kâlem et-Tayyib. 1. bsk.

el-Murteda, Ahmed İbn İsa, *Kitabu'l-Bahri'z-Zehhar*. Daru'l-Hikmetu'l-Yemaniyye. San'a 1. bsk. 2. bsk. 1409/ 1988 (1. bsk.'dan film kopyası)

en-Nesâî, Ebu Abdirrahman Ahmed İbn Şuayb, *es-Sunen el-Kubra*. Thk: Dr. Abdulğaffar Süleyman el-Bendarî, Seyyid Kisrevî Hasen. Daru'l-Kutub el-İlmiyye. Beyrut 1411/1991

en-Nesâî, Ebu Abdirrahman, Ahmed İbn Şuayb, *Sunen*. Thk: Abdulfettah Ebu Gudde. Daru'l-Beşair el-İslâmiyye, 3. bsk. Beyrut 1499/1988

en-Nevevî, *Şerhu Müslîm*. Daru'r-Reyyan. 1. bsk. Beyrut 1407/1987

es-Sehavî, Muhammed Abdirrahman, *el-Mekasidul-Hasene Fi Beyani Kesirin Mine'l Ehadis el-Mustehire Ale'l-Elsine*. Daru'l-Hicre. Beyrut 1406/1986

es-Sağanî, Ebu'l-Fedail el-Hasen İbn Muhammed İbnû'l-Hasen (el-Kureşî). *el-Mevdûat*. Thk: Necm Abdurrahman Halef. Daru'l-Me'mun Li't-Turas. 1. bsk. Beyrut 1405/1985

es-Semhudî, Nuruddin Ebul-Hasen, *el-Gummazu Ale'l-Lummaz*. Daru'l-Kutub el-İlmiyye. 1. bsk. Beyrut 1406/1986

es-Suyutî, Celaluddin İbn Abdirrahman İbn Ebi Bekr, *el-Camiû's-Sağîr*. Daru'l-Kutub el-İlmiyye. 1. bsk. Beyrut 1410/1990

es-Suyutî, *el-Havî li'l-Fetava*. Daru's-Selam. Kahire ty.

es-Suyutî, *el-Leali el Masnûa fi'l-Ehadis el-Mevdûa*. 3. Bsk Daru'l-Ma'rife. Beyrut 1401/1981

es-Suyutî, *Tahziru'l-Havas Min Ekazibi'l-Kussas*. Thk: Dr. Muhammed İbn Lutfi es-Sabbağ. 2. bsk. el-Mektebu'l-İslâmi, Beyrut 1404/1984

eş-Şukayrî, Muhammed Abdüsselam, *es-Sunen ve'l-Mubtedeat*. Daru'l-Kutub el-İlmiyye. 1. bsk. Beyrut 1408/1988

eş-Şatibî, *el-İ'tisam*, Thk: Ahmed Abduşşafi. Daru'l-Kutub el-İlmiyye. 2. bsk. Beyrut 1411/1991

Şeltut Mahmud, *Esbabu'l-Bidai ve Madarruha*. Daru's-Safa, Kahire 1410/1990

eş-Şevkanî, Muhammed İbn Ali İbn Muhammed İbn Abdillah İbnû'l-Hasen eş-Şevkânî, el-*Fevaid el-Mecmua fî'l-Ehâdîs el-Mevdûa*. Thk: Abdurrahman İbn Yahya el-Muallemî el-Yemânî ve Abdulvehhab Abdullatîf. Matbaatu's-Sunneti'l-Muhammediye, 1. bsk. Kahire 1380/1960

eş-Şevkânî, Muhammed İbn Ali İbn Muhammed İbn Abdillah İbnû'l-Hasen eş-Şevkânî, *el-Fevaid el-Mecmua fî'l-Ehâdîs el-Mevdûa*: Tercüme: Mehmet Emin Akın, Medarik Yayınları, 1. bsk. Ankara 2006

eş-Şevkânî, Muhammed İbn Ali, *Tuhfetu'z-Zakirin*. Daru'l-Kalem 1. bsk. Beyrut. 1984

eş-Şeybanî, Abdurrahman İbn Ali İbn Muhammed İbn Ömer, *Temyizu't-Tayyibi Mine'l-Habisi Fiyma Yedûru Ala Elsineti'n-Nasi Mine'l-Hadis*. Daru'l-Kitab el-Arabî. Beyrut 1403/1985

et-Temimî, Prof. Dr. Muhammed İbn Halife İbn Ali, *Hukuku'n-Nebi Ala Ümmetihi fî Davi'l-Kitabi ve's-Sünne*. Advau's-Selef, 1. bsk. Riyad 1418/1997

et-Tirmizî, Ebu İsa Muhammed İbn Sûre, *Sunen (el-Camiû's-Sahih)*. Thk: Ahmed Muhammed Şakir Daru İhtiyai't-Turas el-Arabî. Beyrut ty.

et-Tuveycirî, Hammûd Abdullah İbn Abdillah, *er-Reddu Ale'r-Rifaî ve'l-Mechuli ve İbn Alevî ve Beyani Ehtaihim fî'l-Mevlidi'n-Nebevî (Resailun fî Hükmi'l-İhtifali Bi'l-Mevlidi'n-Nebevî* içinde)

el-Ukaylî, Ebu Ca'fer Muhammed İbn Amr İbn Musa İbn Hammad, *Kitabu'd-Duafa el-Kebir*. Thk: Dr. Abdulmu'ti Emin el-Kal'acî. Darû'l-Kutub el-İlmiyye. 1. bsk. Beyrut ty.

ez-Zehebî, *el-Uluvvu Li'l-Aziz el-Ğaffar*. M. es-Selefiyye. Medine 2. bsk. 1388/1968

ez-Zemahşerî, Cadullah Mahmud İbn Ömer, *Esasu'l-Belağa*: Dar Beyrut. Beyrut 1404/1984. *Kitabu'l-Mevdûat*. Daru'l-Fikr. 3. bsk. Beyrut 1403/1983

Yazır, Elmalılı Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. Eser Neşriyat İst. ty.

Dr. Abdullah İbn Abdilaziz İbn Ahmed et-Tuveyciri, *el-Bidau'l-Havliyye*. www.Saaid.net

FİHRİST

MEHMET EMİN AKIN

Kandil Geceleri ve Bin Yıllık Yanılgı

Akide ve amelde esas olan; dinde heva ve bid'at üzere amel etmek değil, kitabın ilmi, delâlet ve hikmeti ile Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne, O'nun ashabının yolu üzere Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Kur'an'ı tebyin ve tefsir edişinden aldıkları ilim, edeb ve fıkhedişin dinde hüccet olduğuna dair söyledikleriyle amel etmektir. İşte bu yöntemin adına âlimlerimizin ıstılahında "ittiba" adı verilmiştir.

Dindeki tüm fitneler, dalâlet ve bid'atlar; Allah'ın gönderdiği kitaptan ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mübarek ashabının izlediği yolu izlememekten ve bu hidayet yolunu terk etmekten, bâtıl olan düşünce ve hevaya uymaktan doğmuştur. Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti ile amel etmek, dinin ihyasının ve ikamesinin esasıdır. Bunun dışındaki yollarda heva ve dalâlet vardır. Müslümanların dine bakışlarını, Kur'an'a karşı ilgi ve bağlılıklarını da bu husus belirlemektedir. Hangi amel ve itikad, söz ve ictihad, Kur'an, Sünnet ve sahabenin ilmi ve hidayeti üzere ise, bu amel imandan ve İslâm'dandır. Hangi amel de Kur'an'ın hüdası ve Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun ashabının sünnetinden uzak ve bundan bir ilim, edeb, ahlâk ve hayâ taşımıyorsa; bu hüda olmadığı gibi, insanlar için de hidayet değildir. Müslümanların bundan şiddetle kaçınmaları gerekir.

